MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

1105 Budapest
X., Szent László tér 7–14.
Tel.: 260-9959 Fax: 262-0379

CZENKE CSABA

Közreműködő művészek:

CZENKE CSABA
HEGEDÜS VALÉR
SELLEI ZOLTÁN
UJLAKI KÁROLY

A műsort vezeti:
ASBÓTH JÓZSEF

A műsort rendezte:

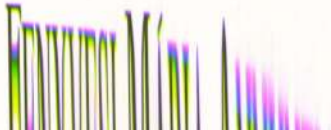

A FÜGGETLEN MAGYAR SZALON KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYESÜLET

több mint 200 művésze és a

PATAKY MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

tisztelettel meghívja
Önt és kedves családját, barátait

V. Országos és Nemzetközi Kiállításának
ünnepélyes megnyitására

a Pataky Művelődési Központba

Czenke József

A Stúdió hajója

A budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója 1953–1963. Bev. Vajtai Aurél Bp. 1963

37.0.

Czenki kastély

Cserna Károly rajza.

Repr.

Om IV. 435, l.

Ø Czenner István

Épitész

Lásd

Építőnumka

1933. 2. sz. 28 l.

MDK

Czenner István

"C" telepitési csoport. I.dij. "Erdély" szerzője; Czenner István.

R.Nászay Miklós: A Földmiv.min.telepitési tervp.

Épitőmunka, 1933. 2.sz. 28.lap

MD K

Szenner Jenö dr.,

A budapesti Horthy Miklós-Dunahid budai hídföjének rendezésére kiirt tervpályázat.

Terve reprodukálva.

Tér és Forma 1936. 7.sz.

MDK

Czenner Jenő dr.

A budapesti Horthy Miklós Dunahid budai hidfő-jének rendezésére kiirt tervpályázat. Tér és Forma 1936. 7. sz. 181-182.l. képekkel.

MDK

Czenner Jenő dr.

A Boráros-téri Dunahid budai hidfőjének rendezésére kiirt tervpályázat. Tér és Forma 1936. 7. sz.

dr. Czenner Jenő, építész M.D.K.

Dobl Gézával, Halászi Jenő-vel és Zimonyi Istvánnal közös terve a hét egenlően 1000 p-vel megvázázoltak. közé került a Borázos-teri hid budai hidfő környezetének rendezésére hirt pályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

jun. 25. sz. 3. old.

Czenner Jenő építész

Bp.budai hidfő rend.terv.

Tér és Forma, 1936 IX. 181

A konferencián jelen volt Saroj Ghose, az ICOM elnöke (India) és Vinos Sofka, az ICOM alelnöke (Svédország) is.
Az első program a *„Múzeumok és muzeológia Kínában"* című szeminárium volt, melynek keretében az alábbi előadások hangzottak el: *„A múzeumok Kínában és Kína kulturális politikája"* (Ma Zishu), *„Múzeumok és muzeológia Kínában"* (Lu Jimin), *„A kínai múzeumok filozófiája"* (Su Donghai).
A két szimpozion *(„Tárgy és dokumentum", „A múzeumok és a közösség")* előadásai már a konferencia előtt megjelentek a bizottság kiadványában (ICOFOM Study Series 23., 24. sz.). Elnökünk, dr. Martin Schärer több tagot felkért, hogy öt, esetleg hat írásról ún. elemző összegzést készítsen, azt olvassa fel, majd a jelenlévő szerzők tíz percben reagálhattak az elhangzottakra. A bizottság már évek óta így tartja tanácskozásait. E módszerrel több idő jut a vitára.
Az első szimpozion témaválasztását befolyásolta, hogy e sorok írója 1991 óta feszegeti ezt a kérdéskört az éves találkozókon. Bebizonyosodott, hogy jelentős eltérések vannak a különböző országokat képviselő kollégák megközelítései között, ami elsősorban az adott országok múzeumaiban lezajlott fejlődés különbözőségéből ered.

Mivel e cikk terjedelmi korlátai nem teszik lehetővé, hogy a különböző irányzatokat elemezzük, az alábbiakban soroljuk fel az első szimpozionra készült tanulmányok címét és szerzőit:
Mathilde Bellaigue, Michel Menu: Tárgy-dokumentum? avagy látni és tudni
Bezzeg Mária: A muzeológia alapproblémájáról
Nelly Decarolis: Tárgy-dokumentum?
André Desvallées: Tárgy vagy dokumentum?
Maria Horta: Kapcsolat a dolgok, a tárgyak, a szubjektumok, a dokumentumok, a múzeumok között - és miről szólnak ezek?
Lynn Maranda: A muzeológia alapproblémája: az anyagi világ
Ivo Maroevic: A múzeumi tárgy mint dokumentum
Päivi-Marjut Raippalinna: A műalkotás a művészeti múzeumban - tárgy vagy dokumentum?
Anita B. Shah: A tárgy térben és időben
Zbynek Stránsky: Tárgy-dokumentum, avagy tudjuk-e, mit gyűjtünk valójában?
Abdoulaye Sylla: Tárgyak és dokumentumok Afrikában
Vladimir Tkác: A tárgy- dokumentum- muzealium-emlékmű kapcsolatáról
Manfred Tripps: Olvasni túl sok, látni túl kevés - kiállítási technikák és a 2-D szindróma (didaktika és design - B. M.)
Peter van Mensch: A muzeológia metodológiája felé
Damien Watteyne: Tárgy - dokumentum? avagy dolog - tárgy - dokumentum?
Tereza C. Scheiner: Dokumentum-tárgy, argumentum-tárgy, eszköz-tárgy
Ruan Jiaxin: A kulturális relikvia sajátosságai és értékei
Shen Oinglin: A kulturális relikvia és az anyag

A második szimpozion témája - előkészítendő az 1995. évi kongresszus témáját - *„A múzeumok és a közösség"* volt. E témához a következő írások születtek:

Bezzeg Mária: A múzeumok és a közösségek ma
Adriana A. Davis: A közösségek kutatása
André Desvallées: Múzeum és közösség - néhány félreértés (kétértelműség) megmagyarázása
Heiki Pardi: Az Észt Nemzeti Múzeum és az észt emberek
Anita B. Shah: A múzeum - a közösség társadalmi intézménye
Wang Hongjun: A múzeum és a regionális történelem és kultúra - valamint a világ legrégebbi múzeuma és a múzeum eredete
Ma Xigiu és Dong Jiping: A társadalom fejlődése és a múzeum nevelő funkciója
Zhang Taichang: A tudomány, a múzeum és a közösségek

Az írásokból, valamint a vitából egyértelműen kiderült, hogy több nyugati kolléga egyáltalában nem tartja olyan fontosnak a múzeumok alapfunkcióhoz való ragaszkodást. Az adott közösség különböző problémáinak megoldásában (pl. környezetvédelem) való aktív múzeumi részvételt sokkal fontosabbnak ítélik, mint a múzeumok hagyományos funkcióit.
Az élénk vitában bővelkedő konferencia megvalósításáért rengeteget tett dr. Martin Schärer (a bizottság elnöke), dr. Peter van Mensch (a korábbi elnök) és An Laishun (a Kínai Múzeum című folyórat szerkesztője).
A konferencia teljes anyagát lefordítják kínaira és megjelentetik a kínai kollégák.
E sorok írója a fent jelzett írásokon kívól *„Bellaigue, Raippalinna, Shah, Sylla és Tripps tanulmányának elemző összegzése"* című előadással vett részt a tanácskozáson. Részvételét anyagilag az OTKA, a Magyar ICOM Bizottság és a Honvédelmi Minisztérium támogatta.

Bezzeg Mária
Hadtörténeti Múzeum
tudományos titkár

„Münzprägung und Münzumlauf in der Völkerwanderungzeit"
Tihany, 1995. V. 21-22.

1995. május 21. és 22. között *„Münzprägung und Münzumlauf in der Völkerwanderungzeit"* címmel konferenciát rendez a Magyar Numizmatikai Társulat, a Magyar Nemzeti Múzeum és a tihanyi Bencés Apátsági Múzeum.

Program:

május 21. (vasárnap) 17.00 A milanoi Museo Archeologico *„Langobard éremverés"* című kiállításának megnyitása

május 22. (hétfő) 9.00-14.00 előadások

W. Hahn: Imperial oder Imitativ - Zur Problematik der Unterscheidung von imitativen Tremisses des 6. Jahrhunderts

A. Luegmeyer: Die Aussage der Fundmünzevidenz zu den monetäten Verhältnissen des 5. und 6. Jhs. im Gebiet des heutigen Österreich

F. Somogyi: Byzantinische Gepräge Italienischen Herkunft in Awarenlanden

K. Skaare: Die Münzen der Wikinger - Ein Epilog der Völkerwanderungzeit

E. Arslan: Münzprägung der Langobarden

A. Kiss: „In terra nummus" - Die Skizze der Handels- und „kulturellen" Bezieghungen des Karpatenbeckens in der Awarenzeit im Spiegel der numismatischen und archäologischen Quellen.

Torbágyi Melinda

SZEMÉLYI HÍREK

1995. március 20-án elhunyt dr. Cenner Gyuláné dr. Wilhelmb Gizella aranydiplomás művészettörténész, a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat tiszteletbeli tagja, a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Arcképcsarnokának tudományos főmunkatársa. A XVI-XVII. századi hazai portré- és történetábrázolások egyik legkiválóbb ismerője volt, a témakörben számos könyve és tanulmánya jelent meg. Legnépszerűbb művei a Than Mórról írott, kétszer is megjelent monográfiája, a Magyarország történetének képeskönyve, és a Magyar Nemzeti Galériában megrendezett *„Főúri ősgaléria, családi arcképek"* című kiállítás, illetve annak katalógusa. Utolsó nagyszabású művének, a Zrinyi család ikonográfiájának a kéziratát halála előtt fejezte be. Tudományos munkájának elismeréseként Ipolyi Arnold, majd Széchenyi Ferenc érmet kapott, s a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat nemrégiben választotta tiszteletbeli tagjául. Halála a magyar művészettörténetírás nagy vesztesége.

*

1995. április 1-jétől a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közművelődési Osztályának új dolgozója Csók Márta múzeumpedagógus.

DÍJAK, KITÜNTETÉSEK

Az 1994. évi Kós Károly-díjak átadására 1994. december 16-án került sor a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumban. A Kós Károly-díj Bizottság javaslatára a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter Kós Károly-díjat adományozott - többek között - dr. Kerecsényi Edit ny. muzeológusnak.

Molnár Lászlót, a soproni Központi Bányászati Múzeum igazgatóját a Rehabilitációs Bizottság javaslatára a honvédelmi miniszter őrnaggyá léptette elő. 1995. március 14-én a katonai hagyományok ápolása terén több éven keresztül végzett kiemelkedő társadalmi munkája elismeréseként Keleti György honvédelmi minisztertől a *„Honvédelemért"* kitüntetést vette át.

*

Dr. Németh Péter, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei múzeumigazgató 25 éves oktatói tevékenységét a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola legmagasabb kitüntetésével, a Bessenyei Emlékérem odaítélésével ismerte el.

*

Dr. Bene Jánosnak, a nyíregyházi Jósa András Múzeum osztályvezetőjének a honvédelmi miniszter a Honvédelemért kitüntető cím II. osztályát adományozta március 15-e alkalmából.

*

Dr. Buzinkay Géza, a Budapesti Történeti Múzeum főigazgatója sajtótörténeti munkásságáért Pulitzer-díjban részesült.

*

Fitz Péter, a Fővárosi Képtár igazgatója művészetírói munkásságáért és a kortárs textilművészet elismertetéséért végzett tevékenységéért Ferenczy Noémi-díjban részesült.

KÖZHASZNÚ INFORMÁCIÓK

PÁLYÁZAT

„Fegyvert, s vitézt éneklek" Hadtörténeti Múzeum, Bp.

„Fegyvert s vitézt éneklek" címmel a Hadtörténeti Múzeum az 1995/96-os tanévben újból fellépési lehetőséget kíván teremteni a főváros (normál és zenei) általános iskoláinak kamarakórusai számára.

A pályázat feltételei:

- szabadon választott művekből összeállított dalcsokor,
- a műsorban legalább két olyan dalnak kell szerepelnie, amely a vitézek harcairól, a katonaéletről, a haza szeretetéről szól,
- a kórus létszáma maximum 20 fő,
- az összeállított dalcsokor előadási ideje legfeljebb 10 perc.

Czenstochowai
pálos kolostor és
magyar műemlékei

Éber László bírálata
Nyári Sándor könyvéről.

Arch. Ért
1901. 251–254. l.

Nyári S. válasza
és Éber viszonválasza
U. o. 1901. 440–442. l.

éges megvilágitás problémáját
n.A Madonna lesüti a szemét,
anduca-ból.A képet csaknem tel-
differens.Két példányban van meg,
ore-i magángyüjteményben.A jobb
et valamelyik bartitványa festette
i San Giovanni in Monte egyik
ecilia oltárképet,melynek keretét
ragó készitette.Ma már csak a
Pinacotecaban őrzik.Ceciliának
nna ábrazolásokon szokásos.Emlé-
a és balra két-két alakot helyez.
onló alakjaira helyez.Az alakokat
nyos,hogy nem teljesen Rafael
rek Giovanni da Udinetől,Rafael
érdekesebb Madonna-kompozicióját
nyelv szerint Madonna della
az alakokat ugy helyezi el,hogy
onna nem előkelő hölgy,hanem a
ókben is a porlásságot hangsu-
ezt képeinek.Élénk,derüs,mosoly-
einek egyik érdekes példája a
pórias Madonna,Monumentalis
tteret függöny alkotja,csak a
ly finom tónus-ellentéteket hoz
re festette 1517-22 között a
Vatikáni Képtárban őriznek.Giulio
zült,1519-ben már nagyjában készen
mano fejezte be.Ez volt életének
r haldoklott ezt a képét akarta
ből áll.Krisztus mennybemenetelét,

tére adott ünnepen 12½ millió értékű gyémánttal szegélyezett aranyhímzésű ruhában jelent meg. Egy ízben megparancsolta Colbertnek, hogy számára egy különösen drága ékszeres szekrényt készíttesen és azt töltesse meg a legkülönfélébb ékszerekkel. Ezzel aztán a király szép kegyencznőit ajándékozta meg. Hogy az ékszerek legnagyobb részét Montespan asszony kapta, az mindenki előtt ismeretes volt. A király testvére két, gyémántokkal kirakott és smaragddal ékesített kehelyt adott neki; mindenike tiz-tiz ezer tallérba került. De Montespau asszony nemcsak a királytól, de még a királynétól és annak hölgyeitől is elvárta az ilyen fajta ajándékokat, a miket rendesen meg is kapott. A király annyira ment, hogy kegyenczének bútorait, a melyekkel az Oríon-kastélyt számára berendezte, drága ékszerekkel rakatta ki. De más hölgyek is dicsekedhettek ilyen ajándékokkal, a melyeket a király még a legszűkebb időben is pazarúl szórt.

Spanyolországban sem volt ez másképen. II. Fülöp király hatalmas minisztere, Serma herczeg, már sokkal régebben két kézzel fogadta mind azt, a mi drága szép és értékes. Nyakék, karperecz, gyöngy, vagy gyémánt egyre ment nála. Annyira sovárgott a drágaságok után. A spanyol nők ruhái telve voltak gyémántokkal; ruháikon tiz-tizenkét csokor is volt, valamennyi gyémántokból, rubintból, smaragdból és más drágakövekből. Egy-egy ilyen csokorhoz legalább húsz kő volt szükséges s így elképzelhető, mekkora értéket képviselt egy-egy ilyen ruha. Csipőig, sőt gyakran térdig érő fülbevalókat viseltek, úgy hogy méltán csodálhatjuk: miként bírták el ezt a terhet a gyönge fülecskék. Különben mindent, a mit szépnek véltek, órákat, harangocskákat, természetesen drágakövekkel kirakva, a füleikre aggattak. Hajukban a sok tű feje valóságos entomológiai gyűjteményt képezett — drágakövekből.

XV. Lajos folytatta Francziaországban a pazarlás rendszerét. Mint egykor Montespan, most Dubarry asszony volt a nagy ékszerfogyasztó. Dubarry szenvedélyéről a gyémántok iránt érdekes közlemények állanak rendelkezésünkre, hiszen csak nem régen is külön könyv jelent meg róla Párisban. Dubarry ékszereinek számlái 1768-tól 1774-ig hét millióra rugták. Locennesi kastélyában egy 80,000 livresbe került pompás sèvresi porczellán szekrényben tartá ékszereit. Később ellopták ezt a kincset, midőn kitudódott, hogy volt ott 140 nagy gyémánt, 700 brilliáns, 300 nagy gyöngy, három óriás rubin, két darab ritka smaragd, nyakékek, gyűrűk összesen valami tizenkettedfél millió livres értékben. De mondják, a kincs nagyobb volt, mielőtt Dubarry asszony hitelezőit ki nem elégítette belőle. A lopást saját szolgái követték el, a kiket Londonban elfogtak és megtalálták náluk a ritka ékszereket. Dubarry lefejezését nagyon sokan a sansculottak kapzsiságának tulajdonítják.

Mária Antonia szenvedélye a gyémántok iránt oly ismeretes volt, hogy Dubarry 700,000 livres értékű nyakékkel merte megkínálni, ha megengedi neki, hogy ismét megjelenhessék az udvarnál. Merey 1776-ban irta Mária Teréziának: «Bár király ő fenségének különböző alkalmakkor 100,000 tallérnál nagyobb értékű gyémántokat adott a király és a királynénak amúgy is elegendője volt, mégis még egy karpereczet óhajtott, a melyért az ékszerész 1.600,000 frankot kért. Nem titkoltam el a királyné előtt, hogy a jelenlegi viszonyok között az okosság e kiadás mellőzését kívánja, de a királyné nem tudott ellenállni.» Mária Terézia erre ezt válaszolta: «Ha alkalmam lesz e tárgyat érinteni, értésére fogom adni leányomnak, hogy én, a ki soha nem adtam ki életemben 2000 forintnál többet gyémántokért, abban a nézetben vagyok, hogy fejedelemnők, a kiknek amúgy is elég gyémántjaik vannak, soha se akarják azok számát szaporítani.»

A forradalom rövid időre kiszorította a gyémánt fényűzését. Az első császárság alatt azonban Jozefin császárné nagy kedvelője volt az ékszereknek. Madame de Remusat irja, hogy a császárné minden alkalommal új meg új ékszerekkel jelent meg a nyilvánosság előtt. Viktória angol királynőnek is nagyértékű gyémántjai voltak, köztük a híres Kohinor. II. Sándor czár nejének is ritka gyémánt-gyüjteménye maradt.

FRATER GYÖRGYÖT MEGÖLIK.

MAGYAR TÖRTÉNETI FESTMÉNY A CZENSTOCHOWAI KOLOSTORBAN.

A legszebb gyöngy Rotschild Alfonz báróné tulajdonában van jelenleg, a ki egy nyakékre évek óta gyüjti a legszebb és legnagyobb gyöngyöket. *K.*

A LÁTÁS MEGTANÚLÁSA.

A legérdekesebb és legmeghatóbb jelenségek közé tartozik az, midőn a vakon születtek, avagy legalább hosszú időn át vakságban élők szerencsés műtétel útján visszanyerik látóképességüket és látni tanúlnak. A kisdedek öntudatlansága miatt nem vagyunk képesek megállapitani, minő hatást tesz értelmükre a látás fokozatos megtanúlása, itt azonban egészen nyomon kisérhető a szellemi élet fejlődésének nyilvánulása.

Teljesen vakon született emberek látóképességüket mindeddig igen ritka esetben nyerhették vissza; körülbelül 18 bizonyos esetről van tudomásunk s ezek közül hatan dr. Fialla Lajos, hires bukaresti szemorvosnak köszönhetik nagy szerencséjüket s így leginkább az ő tudósításaira kell támaszkodnunk, midőn a látás megtanulásáról akarunk szólani.

Az első szerencsés műtételt Fialla egy 17 éves vakon született, Despa Christea nevű parasztleányon végezte. Azelőtt a leány szellemileg elmaradottnak látszott s nem is volt nagyon ügyes, mert bár el tudott magában menni a falu kútjáig, félt a falusi gyermekektől, a kik csúfolták. A műtétel után sokáig tartották sötétben, míg lassankénti hozzászokott a világossághoz. Midőn már látott sem ismerte meg a tárgyakat, míg meg nem tapogatta őket; nagyságról fogalma sem volt, sem a távolságról. Két egyenlő tárgyról soha sem tudta megmondani, melyik van közelebb, vagy távolabb, míg meg nem tapogatta őket. A szinek közül legelőször tanulta megismerni a feketét és fehéret, aztán a pirosat és zöldet, a többiekre nézve igen sokáig állandóan zavarban volt. Sokáig szülőit is csak úgy tudta megkülönböztetni, ha arczukat megtapogatta. Midőn először meglátta anyját, görcsösen ragaszkodott hozzá, mintha félne, hogy ismét eltünik. Két hónappal a műtétel után pápaszemet adott neki az orvos, de bár ezzel jobban látott, nem akarta viselni — hiúságból. Midőn a kórházból kiment, már könnyen mozogtak a szemei s a leány mindent meglátott.

Később Fialla egy tiz éves, szintén vakon született leánynak adta vissza szemevilágát. A leányka nem látott semmit, de a világosságot és sötétséget meg tudta különböztetni, és tapintása oly finom volt, hogy ujjaival megismerte a különböző pénznemeket. Midőn látni kezdett, meglepetésében sokáig nem beszélt, de aztán látszott öröme. Legelőször saját kezét ismerte föl, de más tárgyakat nem ismert meg első megtapintásra sem. Másnap már több tárgynak megmondta a nevét, még az órát is felismerte, bár addig csak hallásból tudott felőle. Napról-napra nagy figyelemmel nézte a különböző tárgyakat, könnyen felismerte a fehér, fekete és piros szineket, a zöldet nehezebben, a többire nézve ingadozott. A tükörben meglátva arczát, elpirult s kezével elsimította a haját homlokáról, jeléül, hogy hiusága fölébredt.

Igen érdekes volt egy vakon született czigány meggyógyulása, ki azelőtt muzsikálva kóborolt a falukba. 27 éves korában jutott Fialla kórházába, mivel egy kutya megharapta. Szellemileg fejlett volt. Midőn látni kezdett, csakhamar képes volt a kórházban mindenfelé járkálni. Nagyon csodálkozott mindenen s bőbeszédű lett. Elmondta, hogy a csillagok úgy tünnek fel előtte, mint apró mécsesek. Régi ismerőseit csak akkor ismerte fel, ha szavukat hallotta. Vakságában egészen szabadon járt az utczákon és soha sem tévedt el; midőn azonban már látott, sok ideig gyámoltalan volt s mindig kérdezősködött az út irányáról.

Dr. Dufour is érdekes dolgokat beszél el egy általa kigyógyított 20 éves született vakról. Midőn ismét látott, egészen úgy viselte magát, mintha még vak volna, s ezért sokáig azt hitték, hogy a műtétel nem sikerült. Midőn az orvos megkérdezte, hogy látja-e az ő kezét, melyet ruhája felett mozgatott, azt felelte, hogy lát valami világost, de nem tudja, mi az, s nem is ismerte fel magyarázat után sem a mozdulatokat. Másnap órát mutattak neki, erre is csak azt mondta, hogy valami világost lát, de nem tudta, hogy az kerek, bár karjával jól utánozta a kereket. Harmadnap megtapogatva az órát, megmondta a nevét s hogy kerek. Megismerte a kék és sárga szint, de a tárgyakat tapogatás nélkül nem. Ötödnap már annyit tudott látás után is mondani egy gyűrűről, hogy kerek és sárga, de még ekkor is előrenyújtott kezekkel járt s mindent megtapogatott, mintha nem látna. De ha valami akadályt tettek elébe, meglátta és kitért előle. Később bemutatták a lausannei orvosegyesületben s több kisérletet tétettek vele, melyeknek eredménye az volt, hogy látása elég éles, de nem képes észrevételeit megmagyarázni. Minden látás ugyanis külön szellemi munka, mely a tárgynak a szemre és a tapintás érzékére tett hatásából ered, de egybevetéseken alapúl.

Mindezen megfigyelések azt mutatják, hogy a vakon szülötteknek nincs világos képzetük a külvilágról s hogy, mint minden más érzéknek, a szemnek is nagy gyakorlatra van szüksége, míg megtanúl valósággal látni és a szerint cselekedni. Dr. Fialla még azt is észlelte, hogy az általa gyógyítottak nem egyformán tanúlták meg a látást. Némelyek nem ismerték fel újból azt a tárgyat, melyet előző nap megfigyeltek; ismét hosszasabban kellett reá nézniök s megtapogatniok, hogy emlékezzenek, hogy már előbb látták. Nevezetes az is, hogy a legtöbb vak épen nem vélte valami nagy dolognak azt, hogy esetleg látni fog, mert nem ismervén a külvilágot, nem tartotta a látást nagyon fon-

tosnak, később azonban csodálatos módon igyekeztek mindig új és új dolgokat látni s nem győzték azokat eléggé tapogatni, hogy minden részlet jól bevéssődjék emlékezetükbe.

MAGYAR TÖRTÉNETI EMLÉKEK EGY OROSZORSZÁGI KOLOSTORBAN.

Műemlékeink, magyar vonatkozású történeti ereklyéink a századok viharaiban nagyobbára megsemmisültek vagy szétszóródtak a különféle országokba, a hol részben maig is elfeledve lappanganak.

Ilyenek voltak azok a magyar vonatkozású ereklyék is, melyek az oroszországi, czenstochowai kolostor falai közt napjainkig fenmaradtak, de a melyeknek létezéséről itthon nem rég még tudomásuk sem volt.

Ezekről az érdekes magyar emlékekről ad számot az a díszes munka, melynek czíme: «*A czenstochowai Pálos-kolostor és magyar műemlékei.*» Irta dr. *Nyári* Sándor műegyetemi tanár, az országos képtár őre, ismert műkritikus.* A derék munka egyaránt fontos művelődési és műtörténeti szempontból. Nyári Sándor oroszországi útjában fölkereste a czenstochowai kolostort, mely az egyetlen magyar szerzetesrendnek, a *Pálosoknak* (Paulinusok) utolsó fenmaradt kolostora. Ebben a kolostorban sok minden emlékeztet, hogy magyar földről eredtek gyökerei. Régi időkből való képek a magyar szenteket mutatják, sőt magyar történeti eseményeket is. A könyv először is elmondja a magyar Pálosok történetét. Azoknak a remetéknek egyesüléséből támadtak, kiket 1215-ben Bertalan pécsi püspök a Pécs város szomszédságában levő Patacs hegyen épített kolostorba telepített. A szerzet külföldön is elterjedt, kolostorokat, rendházakat állapított. Hazánknak számos püspököt adott. II. József császár törülte el. Akkor itthon és külföldön 381 rendháza volt a Pálosoknak. Ma utolsó maradványai az oroszországi ó-czenstochowai zárdában huzódnak meg; kincstáruk, ereklyéik gazdag és fényes multról tanúskodnak. Az ereklyék közt 28 olajfestmény magyar vonatkozású. A szent királyok, egyéb magyar szentek és boldogok képei mellett Frater György és Izabella királyné képei is ott vannak. A könyvben sorra megtaláljuk ezeket, s Nyári avatott leirásban szól róluk. A párhuzamosan menő franczia szöveg remélhetőleg felkölti a külföldi szakemberek figyelmét és érdeklődését is.

A klastromban és templomban levő képek közül nehányat bemutatunk, a könyv után a következő adatokkal:

Szent István király, életnagyságú álló alakban, fején piros béléssű koronával, jobbjában kormánypálczával, baljában hosszú lovagkarddal van föltüntetve. *Szent László* király szintén életnagyságban. Arany koronája zöld béléssű, nyakán fodros gallér, vértes ruhája fölött szürke selyem palást. Baljában országalma, jobbjában kormánypálcza. *Szent Gellért* csanádi püspök, fehér Pálos-rendi kámzsában, a mint megsebesítve összeomlik. Feje vérzik s a vér végig folyik ruháján. Előtte a földön püspök süveg és pásztorbot. A háttérben három alak látható, a kik kővel dobálják. A távolban még házak tünnek föl. — *Salamon* király, a kiről a legenda azt beszéli, hogy viszontagságos életét bűnbánatban, mint remete töltötte — térdelve, fehér kámzsában van ábrázolva, ősz szakállal. Mögötte a fűben puska, pajzs, korona, zászló, kard.

Egyik képen *Fráter György* (Martinuzzi) megöletése látható. Az ősz főpap az asztalnál áll templomi ruhában, s épen irni akar az asztalon, mikor gyilkosai megrohanják. Vele szemben, az asztal másik oldalán, egy férfi áll és kardjával a bíbornok felé szúr. Mögötte három férfi, kik közül az egyik magasra emelt jobb kezében tartott törrel döf feléje, mig baljában egy papirlapot szorít. Ez falra festett kép.

A festményeken látszik, hogy az újabb századokban készültek. Történeti hűség nincs rajtok.

* Kiadta magyar és franczia szöveggel, számos illusztrácziával az «Athenaeum» irodalmi társaság. Ára 10 korona.

SALAMON MAGYAR KIRÁLY.

SZENT GELLÉRT CSANÁDI PÜSPÖK.

MAGYAR TÖRTÉNETI EMLÉKEK A CZENSTOCHOWAI KOLOSTORBAN.

EGYVELEG.

* **Egy 110 tonnás ágyú** egyszeri elsütéséhez 450 kiló lőpor kell, minek ára 3984 korona, a löveg ára pedig 3120 korona, összesen tehát 7104 korona. Miután azonban a 110 tonnás ágyúból csak 93-szor lehet lőni, az ágyú pedig 395 ezer koronába kerül, egy lövés ára mintegy 8160 korona.

* **Közepes számítás szerint** a világon évenként 36 millió ember születik, s így perczenként hetven, másodperczenként pedig egy ember jön a világra.

* **Legtöbb dohányt aránylag** az egész világon Ausztria-Magyarország lakosai fogyasztanak. Ugyanis minden 100 emberre 136 kiló dohány jut.

* **A legidősebb ember** a földön Rodafsty Izaik nevű moszkvai lakos ki 135 éves; a legidősb nő pedig Hollifield Anna Michigan-ban (Amerika) ki a mult februárban 117-ik születése napját ünnepelte.

* **Ezelőtt hatvan évvel** Indiában csak 150 ezer gyermek járt iskolába. Most ezek száma már négy millióra növekedett.

* **A legelső gőzgépet** egy new-yersey-i (amerikai) bányában 1787 végén állították fel, a legelső mozdony pedig 1831-ben New-Castle-ban (Amerika) jött forgalomba. Jelenleg amerikában a különféle gőzgépek száma a harmadfél milliót meghaladja, ugyanott a vasutakon a múlt évben 86,000 különféle szerkezetű mozdony közlekedett.

* **London lakosságának száma** 1891-ben 4 millió 228,000 volt, 1901 április 27-éig pedig 4.536,000-re emelkedett.

* **A khinai császárné** útra ezer darab öltözéket szokott magával vinni. A ruhák hatszáz nagy ládában vannak elcsomagolva, melyek szállítására 1200 kuli-t (teherhordó) használnak.

* **Páris utczái** a legújabb számlálás szerint 78 ezer fával vannak szegélyezve. Negyven méter széles utczákon kettős fasorok állnak.

* **A spanyol katona** ellátása nagyon gyarló. Naponta kétszer egy-egy darab száraz fekete kenyeret, egy kis olajt, egy foghagymát és hat szivarkát kap.

* **Boston kikötőjéből** egy úszó szanatórium üdülő betegekkel naponta a tengerre indúl. Minden beteg rendszerint csak egy napig maradhat a hajón, azonban a sulyos betegek teljes felgyógyulásukat a hajón várhatják be.

Czenstochowa

Pálos kolostor

Madonna a gyermekkel. XIV. 4.

Lásd

Genthon István

A régi magyar festő-művészet. Vác, 1932. 23. l.

7500

35

Czenstochowai pálos-kolostor

Császár Elemér: Nyári Sándor: A czenstochowai pálos-kolostor és magyar műemlékei. Századok 1902. 77. l.

Könyvismertetés.

tosnak, később azonban csodálatos módon igyekeztek mindig új és új dolgokat látni s nem győzték azokat eléggé tapogatni, hogy minden részlet jól bevésődjék emlékezetükbe.

MAGYAR TÖRTÉNETI EMLÉKEK EGY OROSZORSZÁGI KOLOSTORBAN.

Műemlékeink, magyar vonatkozású történeti ereklyéink a századok viharaiban nagyobbára megsemmisültek vagy szétszóródtak a különféle országokba, a hol részben maig is elfeledve lappanganak.

Ilyenek voltak azok a magyar vonatkozású ereklyék is, melyek az oroszországi, czenstochowai kolostor falai közt napjainkig fenmaradtak, de a melyeknek létezéséről itthon nem rég még tudomásuk sem volt.

Ezekről az érdekes magyar emlékekről ad számot az a díszes munka, melynek czíme: «*A czenstochowai Pálos-kolostor és magyar műemlékei.*» Irta dr. *Nyári* Sándor műegyetemi tanár, az országos képtár őre, ismert műkritikus.* A derék munka egyaránt fontos művelődési és műtörténeti szempontból. Nyári Sándor oroszországi útjában fölkereste a czenstochowai kolostort, mely az egyetlen magyar szerzetesrendnek, a *Pálosoknak* (Paulinusok) utolsó fenmaradt kolostora. Ebben a kolostorban sok minden emlékeztet, hogy magyar földről eredtek gyökerei. Régi időkből való képek a magyar szenteket mutatják, sőt magyar történeti eseményeket is. A könyv először is elmondja a magyar Pálosok történetét. Azoknak a remetéknek egyesüléséből támadtak, kiket 1215-ben Bertalan pécsi püspök a Pécs város szomszédságában levő Patacs hegyen épített kolostorba telepített. A szerzet külföldön is elterjedt, kolostorokat, rendházakat állapított. Hazánknak számos püspököt adott. II. József császár törülte el. Akkor itthon és külföldön 381 rendháza volt a Pálosoknak. Ma utolsó maradványai az oroszországi ó-czenstochowai zárdában huzódnak meg; kincstáruk, ereklyéik gazdag és fényes multról tanúskodnak. Az ereklyék közt 28 olajfestmény magyar vonatkozású. A szent királyok, egyéb magyar szentek és boldogok képei mellett Frater György és Izabella királyné képei is ott vannak. A könyvben sorra megtaláljuk ezeket, s Nyári avatott leirásban szól róluk. A párhuzamosan menő franczia szöveg remélhetőleg felkölti a külföldi szakemberek figyelmét és érdeklődését is.

A klastromban és templomban levő képek közül nehányat bemutatunk, a könyv után a következő adatokkal:

Szent István király, életnagyságú álló alakban, fején piros béléső koronával, jobbjában kormánypálczával, baljában hosszú lovagkarddal van föltüntetve. *Szent László* király szintén életnagyságban. Arany koronája zöld béléső, nyakán fodros gallér, vértes ruhája fölött szürke selyem palást. Baljában országalma, jobbjában kormánypálcza. *Szent Gellért* csanádi püspök, fehér Pálos-rendi kámzsában, a mint megsebesítve összeomlik. Feje vérzik s a vér végig folyik ruháján. Előtte a földön püspök süveg és pásztorbot. A háttérben három alak látható, a kik kővel dobálják. A távolban még házak tünnek föl. — *Salamon* király, a kiről a legenda azt beszéli, hogy viszontagságos életét bűnbánatban, mint remete töltötte — térdelve, fehér kámzsában van ábrázolva, ősz szakállal. Mögötte a fűben puska, pajzs, korona, zászló, kard.

Egyik képen *Fráter György* (Martinuzzi) megöletése látható. Az ősz főpap az asztalnál áll templomi ruhában, s épen irni akar az asztalon, mikor gyilkosai megrohanják. Vele szemben, az asztal másik oldalán, egy férfi áll és kardjával a bíbornok felé szúr. Mögötte három férfi, kik közül az egyik magasra emelt jobb kezében tartott tőrrel döf feléje, mig baljában egy papirlapot szorít. Ez falra festett kép.

A festményeken látszik, hogy az újabb századokban készültek. Történeti hűség nincs rajtok.

* Kiadta magyar és franczia szöveggel, számos illusztráczióval az «Athenaeum» irodalmi társaság. Ára 10 korona.

SALAMON MAGYAR KIRÁLY.

SZENT GELLÉRT CSANÁDI PÜSPÖK.

MAGYAR TÖRTÉNETI EMLÉKEK A CZENSTOCHOWAI KOLOSTORBAN.

EGYVELEG.

* **Egy 110 tonnás ágyú** egyszeri elsütéséhez 450 kiló lőpor kell, minek ára 3984 korona, a löveg ára pedig 3120 korona, összesen tehát 7104 korona. Miután azonban a 110 tonnás ágyúból csak 93-szor lehet lőni, az ágyú pedig 395 ezer koronába kerül, egy lövés ára mintegy 8160 korona.

* **Közepes számítás szerint** a világon évenként 36 millió ember születik, s így perczenként hetven, másodperczenként pedig egy ember jön a világra.

* **Legtöbb dohányt aránylag** az egész világon Ausztria-Magyarország lakosai fogyasztanak. Ugyanis minden 100 emberre 136 kiló dohány jut.

* **A legidősebb ember** a földön Rodafsty Izaik nevű moszkvai lakos ki 135 éves; a legidősb nő pedig Hollifield Anna Michigan-ban (Amerika) ki a mult februárban 117-ik születése napját ünnepelte.

* **Ezelőtt hatvan évvel** Indiában csak 150 ezer gyermek járt iskolába. Most ezek száma már négy millióra növekedett.

* **A legelső gőzgépet** egy new-yersey-i (amerikai) bányában 1787 végén állították fel, a legelső mozdony pedig 1831-ben New-Castle-ban (Amerika) jött forgalomba. Jelenleg amerikában a különféle gőzgépek száma a harmadfél milliót meghaladja, ugyanott a vasutakon a múlt évben 86,000 különféle szerkezetű mozdony közlekedett.

* **London lakosságának száma** 1891-ben 4 millió 228,000 volt, 1901 április 27-éig pedig 4.536,000-re emelkedett.

* **A khinai császárné** útra ezer darab öltözéket szokott magával vinni. A ruhák hatszáz nagy ládában vannak elcsomagolva, melyek szállítására 1200 kuli-t (teherhordó) használnak.

* **Páris utczái** a legújabb számlálás szerint 78 ezer fával vannak szegélyezve. Negyven méter széles utczákon kettős fasorok állnak.

* **A spanyol katona** ellátása nagyon gyarló. Naponta kétszer egy-egy darab száraz fekete kenyeret, egy kis olajt, egy foghagymát és hat szivarkát kap.

* **Boston kikötőjéből** egy úszó szanatórium üdülő betegekkel naponta a tengerre indúl. Minden beteg rendszerint csak egy napig maradhat a hajón, azonban a sulyos betegek teljes felgyógyulásukat a hajón várhatják be.

tére adott ünnepen 12½ millió értékű gyémánttal szegélyezett aranyhímzésű ruhában jelent meg. Egy ízben megparancsolta Colbertnek, hogy számára egy különösen drága ékszeres szekrényt készíttesen és azt töltesse meg a legkülönfélébb ékszerekkel. Ezzel aztán a király szép kegyencznőit ajándékozta meg. Hogy az ékszerek legnagyobb részét Montespan asszony kapta, az mindenki előtt ismeretes volt. A király testvére két, gyémántokkal kirakott és smaragddal ékesített kehelyt adott neki; mindenike tiztiz ezer tallérba került. De Montespau asszony nemcsak a királytól, de még a királynétól és annak hölgyeitől is elvárta az ilyen fajta ajándékokat, a miket rendesen meg is kapott. A király annyira ment, hogy kegyenczének bútorait, a melyekkel az Orion-kastélyt számára berendezte, drága ékszerekkel rakatta ki. De más hölgyek is dicsekedhettek ilyen ajándékokkal, a melyeket a király még a legszűkebb időben is pazarúl szórt.

Spanyolországban sem volt ez másképen. II. Fülöp király hatalmas minisztere, Serma herczeg, már sokkal régebben két kézzel fogadta mind azt, a mi drága szép és értékes. Nyakék, karperecz, gyöngy, vagy gyémánt egyre ment nála. Annyira sovárgott a drágaságok után. A spanyol nők ruhái telve voltak gyémántokkal; ruháikon tiz-tizenkét csokor is volt, valamennyi gyémántokból, rubintból, smaragdból és más drágakövekből. Egy-egy ilyen csokorhoz legalább húsz kő volt szükséges s így elképzelhető, mekkora értéket képviselt egy-egy ilyen ruha. Csipőig, sőt gyakran térdig érő fülbevalókat viseltek, úgy hogy méltán csodálhatjuk: miként bírták el ezt a terhet a gyönge fülecskék. Különben mindent, a mit szépnek véltek, órákat, harangocskákat, természetesen drágakövekkel kirakva, a füleikre aggattak. Hajukban a sok tű feje valóságos entomológiai gyűjteményt képezett — drágakövekből.

XV. Lajos folytatta Francziaországban a pazarlás rendszerét. Mint egykor Montespan, most Dubarry asszony volt a nagy ékszerfogyasztó. Dubarry szenvedélyéről a gyémántok iránt érdekes közlemények állanak rendelkezésünkre, hiszen csak nem régen is külön könyv jelent meg róla Párisban. Dubarry ékszereinek számlái 1768-tól 1774-ig hét millióra rugtak. Locennesi kastélyában egy 80,000 livresbe került pompás sèvresi porczellán szekrényben tartá ékszereit. Később ellopták ezt a kincset, midőn kitudódott, hogy volt ott 140 nagy gyémánt, 700 brilliáns, 300 nagy gyöngy, három óriás rubin, két darab ritka smaragd, nyakékek, gyűrűk összesen valami tizenkettedfél millió livres értékben. De mondják, a kincs nagyobb volt, mielőtt Dubarry asszony hitelezőit ki nem elégítette belőle. A lopást saját szolgái követték el, a kiket Londonban elfogtak és megtalálták náluk a ritka ékszereket. Dubarry lefejezését nagyon sokan a sansculottak kapzsiságának tulajdonítják.

Mária Antonia szenvedélye a gyémántok iránt oly ismeretes volt, hogy Dubarry 700,000 livres értékű nyakékkel merte megkínálni, ha megengedi neki, hogy ismét megjelenhessék az udvarnál. Merey 1776-ban irta Mária Teréziának: «Bár király ő fenségének különböző alkalmakkor 100,000 tallérnál nagyobb értékű gyémántokat adott a király és a királynénak amúgy is elegendője volt, mégis még egy karpereczet óhajtott, a melyért az ékszerész 1.600,000 frankot kért. Nem titkoltam el a királyné előtt, hogy a jelenlegi viszonyok között az okosság e kiadás mellőzését kívánja, de a királyné nem tudott ellenállni.» Mária Terézia erre ezt válaszolta: «Ha alkalmam lesz e tárgyat érinteni, értésére fogom adni leányomnak, hogy én, a ki soha nem adtam ki életemben 2000 forintnál többet gyémántokért, abban a nézetben vagyok, hogy fejedelemnők, a kiknek amúgy is elég gyémántjaik vannak, soha se akarják azok számát szaporítani.»

A forradalom rövid időre kiszorította a gyémánt fényűzését. Az első császárság alatt azonban Jozefin császárné nagy kedvelője volt az ékszereknek. Madame de Remusat irja, hogy a császárné minden alkalommal új meg új ékszerekkel jelent meg a nyilvánosság előtt. Viktória angol királynőnek is nagyértékű gyémántjai voltak, köztük a híres Kohinor. II. Sándor czár nejének is ritka gyémánt-gyüjteménye maradt. A legszebb gyöngy Rotschild Alfonz báróné tulajdonában van jelenleg, a ki egy nyakékre évek óta gyüjti a legszebb és legnagyobb gyöngyöket. *K.*

FRATER GYÖRGYÖT MEGÖLIK.

MAGYAR TÖRTÉNETI FESTMÉNY A CZENSTOCHOWAI KOLOSTORBAN.

A LÁTÁS MEGTANÚLÁSA.

A legérdekesebb és legmeghatóbb jelenségek közé tartozik az, midőn a vakon szülöttek, avagy legalább hosszú időn át vakságban élők szerencsés műtétel útján visszanyerik látóképességüket és látni tanúlnak. A kisdedek öntudatlansága miatt nem vagyunk képesek megállapítani, minő hatást tesz értelmükre a látás fokozatos megtanúlása, itt azonban egészen nyomon kisérhető a szellemi élet fejlődésének nyilvánulása.

Teljesen vakon született emberek látóképességüket mindeddig igen ritka esetben nyerhették vissza; körülbelül 18 bizonyos esetről van tudomásunk s ezek közül hatan dr. Fialla Lajos, hires bukaresti szemorvosnak köszönhetik nagy szerencséjüket s így leginkább az ő tudósításaira kell támaszkodnunk, midőn a látás megtanulásáról akarunk szólani.

Az első szerencsés műtételt Fialla egy 17 éves vakon született, Despa Christea nevű parasztleányon végezte. Azelőtt a leány szellemileg elmaradottnak látszott s nem is volt nagyon ügyes, mert bár el tudott magában menni a falu kútjáig, félt a falusi gyermekektől, a kik csúfolták. A műtétel után sokáig tartották sötétben, míg lassanként hozzászokott a világossághoz. Midőn már látott sem ismerte meg a tárgyakat, míg meg nem tapogatta őket; nagyságról fogalma sem volt, sem a távolságról. Két egyenlő tárgyról soha sem tudta megmondani, melyik van közelebb, vagy távolabb, míg meg nem tapogatta őket. A szinek közül legelőször tanulta megismerni a feketét és fehéret, aztán a pirosat és zöldet, a többiekre nézve igen sokáig állandóan zavarban volt. Sokáig szülőit is csak úgy tudta megkülönböztetni, ha arczukat megtapogatta. Midőn először meglátta anyját, görcsösen ragaszkodott hozzá, mintha félne, hogy ismét eltünik. Két hónappal a műtétel után pápaszemet adott neki az orvos, de bár ezzel jobban látott, nem akarta viselni — hiúságból. Midőn a kórházból kiment, már könnyen mozogtak a szemei s a leány mindent meglátott.

Később Fialla egy tiz éves, szintén vakon született leánynak adta vissza szemevilágát. A leányka nem látott semmit, de a világosságot és sötétséget meg tudta különböztetni, és tapintása oly finom volt, hogy ujjaival megismerte a különböző pénznemeket. Midőn látni kezdett, meglepetésében sokáig nem beszélt, de aztán látszott öröme. Legelőször saját kezét ismerte föl, de más tárgyakat nem ismert meg első megtapintásra sem. Másnap már több tárgynak megmondta a nevét, még az órát is felismerte, bár addig csak hallásból tudott felőle. Naprónapra nagy figyelemmel nézte a különböző tárgyakat, könnyen felismerte a fehér, fekete és piros szineket, a zöldet nehezebben, a többire nézve ingadozott. A tükörben meglátva arczát, elpirult s kezével elsimította a haját homlokáról, jeléül, hogy hiusága fölébredt.

Igen érdekes volt egy vakon született czigány meggyógyulása, ki azelőtt muzsikálva kóborolt a falukba. 27 éves korában jutott Fialla kórházába, mivel egy kutya megharapta. Szellemileg fejlett volt. Midőn látni kezdett, csakhamar képes volt a kórházban mindenfelé járkálni. Nagyon csodálkozott mindenen s bőbeszédű lett. Elmondta, hogy a csillagok úgy tünnek fel előtte, mint apró mécsesek. Régi ismerőseit csak akkor ismerte fel, ha szavukat hallotta. Vakságában egészen szabadon járt az utczákon és soha sem tévedt el; midőn azonban már látott, sok ideig gyámoltalan volt s mindig kérdezősködött az út irányáról.

Dr. Dufour is érdekes dolgokat beszél el egy általa kigyógyított 20 éves született vakról. Midőn ismét látott, egészen úgy viselte magát, mintha még vak volna, s ezért sokáig azt hitték, hogy a műtétel nem sikerült. Midőn az orvos megkérdezte, hogy látja-e az ő kezét, melyet ruhája felett mozgatott, azt felelte, hogy lát valami világost, de nem tudja, mi az, s nem is ismerte fel magyarázat után sem a mozdulatokat. Másnap órát mutattak neki, erre is csak azt mondta, hogy valami világost lát, de nem tudta, hogy az kerek, bár karjával jól utánozta a kereket. Harmadnap megtapogatva az órát, megmondta a nevét s hogy kerek. Megismerte a kék és sárga szint, de a tárgyakat tapogatás nélkül nem. Ötödnap már annyit tudott látás után is mondani egy gyűrűről, hogy kerek és sárga, de még ekkor is előrenyújtott kezekkel járt s mindent megtapogatott, mintha nem látna. De ha valami akadályt tettek elébe, meglátta és kitért előle. Később bemutatták a lausannei orvosegyesületben s több kisérletet tétettek vele, melyeknek eredménye az volt, hogy látása elég éles, de nem képes észrevételeit megmagyarázni. Minden látás ugyanis külön szellemi munka, mely a tárgynak a szemre és a tapintás érzékére tett hatásából ered, de egybevetéseken alapúl.

Mindezen megfigyelések azt mutatják, hogy a vakon szülötteknek nincs világos képzetük a külvilágról s hogy, mint minden más érzéknek, a szemnek is nagy gyakorlatra van szüksége, míg megtanúl valósággal látni és a szerint cselekedni. Dr. Fialla még azt is észlelte, hogy az általa gyógyítottak nem egyformán tanúlták meg a látást. Némelyek nem ismerték fel újból azt a tárgyat, melyet előző nap megfigyeltek; ismét hosszasabban kellett reá nézniök s megtapogatniok, hogy emlékezzenek, hogy már előbb látták. Nevezetes az is, hogy a legtöbb vak épen nem vélte valami nagy dolognak azt, hogy esetleg látni fog, mert nem ismervén a külvilágot, nem tartotta a látást nagyon fon-

Czenthe Béla

Árverési Csarnok aukcios kat.

36. n. 1927. febr.

37 - 41. nem nsepel

Térkép.

A megye czimerével diszi
lon fölött:

C. UGOCSIEN

fölül jobbra: LVII.

Rm., mér. a rl. 17.7:

77-92-25 L

Czenthe Zoltán építész

Terverőcsoportjának terve

Költségtérítést kapott az alábbi pályázatok

Kovács Ferenc: A tabáni Rácz gyógyfürdő tervpályázata, 1969

Magyar Építőművészet, 1970/4 2old

MDK

Donatus Czepo Lugoniensis

1560-ban Egerben majd Besztercén fordul meg.
/Felsö-Olaszország-i épitömester./

Kenéry Lajos: Kassai épitömesterek. Reneissance korszak. MMKE Közl. 1904. évf. 78.l.
28. kötet, 3. füzet

Czepó Lugoniensis, Donatus

olaz zármazású építész

2.

Kendrey - Kentirányi

342. l.

...rukba megy!!!

...n áll a (hintó, ~~hol~~ (a királyne "(zsebkendő-
...T. Ferdinánd ~~pedig~~, ki polgári öltözetet visel
...ert tartja, bucsúzik környezetétől, ~~mely~~
...fejedelem az ~~...~~ A urak egyikével (kezet fog, ~~...~~
~~...~~ ~~...~~ ~~...~~ a balról álló szolga, a
~~...~~ ~~...~~ Felirata alól:
...Sr Maj. des Kaisers Ferdinand T. nach
...18 Mai 1848/. No"

...a való elutazása Ő" fölségének T. Ferdinand
...rnak"

...ban: „Ant. Ziegler comp."
...méretei a vonalkeretnek
...4839 (alányomással).

107/95 No 358

Donatus Czepo kőművesmester

,Beszterce, templ. 1592

Tört. Tár, 1895 , 329

Czeps Gottlieb Janos

brassai orgonakészítő

1770 és 1771-ben készi-
tette a baróti (Szé-
kelyföld) rk. templom
orgonáját.

Veszely Károly

A baróti templom.

Magyar Sion

1868. VI. évf. 824. l.

BUDAPEST
XII. 07

CZEPS Gottlieb János orgonaépítő

1770-71. Bardt, 22. tpl

Tudós 1995 69.

Jelenleg nem tudni ponto
mikor költözött vissza családj
egy 1869. évi ösztöndijkérelmé
egyéves korában került Magyarh
Késmárkon töltötte, majd késmá
szüleivel Bialába költözött, a
különösen hegyaljai borokkal k

A Schickedanz Albert éle
kéziratos önéletrajzi vázlata
Késmárkon töltött gyermekévek,
nagyszülői ház emeletén találh
tettek rá.[12] "A nagyszülők háza
múzeum volt. Az emeletes házna
az öregek, az emeleten pedig t
összehalmozva. Voltak ott a Be
képek, bútorok, számos japáni
szövetek és tárgyak és utazása
müszerek, könyvek, holicsi fay
csipkék, billikomok, edények.
gyermek mindezeket érdeklődéss
emlékek, ó divatú ruhák, oklev

Czeps Gottlieb agronaleniti

Ref. Szemle 2000/1. 112.

„Tévedéseiben is becsületes idea
Hugó életéhez

Bardoly István

Éber László a MOB előadója, 191
Forster Gyulához a bizottság el
elkészült a műemlékjegyzék[2] „az
legalább is, amelyből kiindulni
helyett az emlékekről leírást,
tiszta képet akarunk adni" a le
kerülhet. Dehio-féle kiadványt
a lajstromnak „valóban ragyogó
azonban a lajstromnak ily szerke
nehézségbe ütköznék azért, mert
Németországban már hosszú évtize
eredményeire épült föl, a megje
leszűrt eredménye, kritikai föl
nélkül." Annak ellenére, hogy a
anyagot hordtak össze, ezek [...]
terjedelme mellett is, bizony m
vannak." Praktikusan követendő
vesztfáliai topográfiákat tartj
tárgyalást igénylő, elsőrendű e

M.D.K.

Donatus Czepus Lugonensis/vagy:Donatus Stepho Luddensis/

1559 dec-ben az erődítési munkákra szerződtetik.

Détshy Mihály:Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között.I.közl.178.o.

Az Egri Múz Évkönyve.I.Eger,1963

CZÉR PÉTER

MEGHÍVÓ

A Magyar Építészek Szövetségének
Kós Károly termébe.

CZÉR PÉTER
szobrainak kiállítására

Megnyitó: 1999. szeptember 6-án 17 órakor
A kiállítást megnyitja: Kő Pál szobrászművész és
Patonai Dénes DLA építész a MÉSZ elnöke

A kiállítás megtekinthető 1999. szeptember 6-20-ig
Hétköznap: 9-17 óráig
Hétvégén: 11-17 óráig

A Magyar Építészek Szövetségének székházában
Cím: 1088 Budapest, Ötpacsirta u. 2.

HÍRHOZÓK 1999. CZÉR PÉTER

megírva

Czerbicz György

császár

Sopron

1643. jun. 3. polg. eskü

Hári

Nagykanizsa IX. 163.

Ø Czerdi Károly

l. Czendi

2.

Pendrey-Kentiványi

342. l.

szönése:

átrázolva, hogy a
~~[illegible]~~ (tábornok, ki előtt irás fekszik, ~~[illegible]~~
és hallgatja az előtte álló két előadót, kiknek e-
l az lemondási okmányra mutat. A háttérben, hol a köny-
óra és tengeri tájkép lóg, jobbról még három ma-
ona ~~[illegible]~~ tanácskozik. Az asztalon kalamáris
ég két könyv is van. Felirata ~~[illegible]~~:
ankung des Kriegsministers Grafen Latour
m 31. October 1848
N°....."

r hadügyministerségről leköszönése".

rokban: „Ant. Ziegler comp."

ünyomat, méretei a vonalkeretnek

Ltsa 4838. (alányomással)

107/95 N° 357

CZÉRE Andrea

Múzeumi Hírlevél
1992.11.

Díjak, kitüntetések

Dr. Czére Andreát, a Szépművészeti Múzeum Grafikai Osztályának tudományos főmunkatársát, az olasz művészet területén kifejtett kutatómunkája elismeréseként a bolognai Accademia Clementina tiszteletbeli tagjává választotta.

egy ilyen .....gikus fejlõd
Ez ami a 19. században kezd meg
jelenleg, ugye ez nehéz, mondom
gos stilus sem kialakulni,
B.L.: Igen, de tulajdonképpen é
renddel nagyobb probléma, az, a
juk, hogy a sorsforduló elõtt m
nek volt ez a bizonyos tehetetl
autonóm erõ, ...erõ, és
igények a müvészettel szemben m
meg, mint egy fajta quintesszen
együttjárt . Na most hogyha ez
kezik, hogy mondjuk a 2o. száza

Czére

Chéle Andrea művészettörténész.

A Szépművészeti Múzeum tegnap megnyílt kiállítását – a múzeum 30 éves munkája – szigethy ágnessel közösen rendezte.

Láttuk, hallottuk

1945. V. 18. 11.50 Petőfi V.

/1021

TU

Az elmúlt évben ünnepeltük a tájképfestészet nagy angol úttörője, *Joseph Mallord William Turner* (ejtése: törner) születésének 200. évfordulóját. Művészetét saját kora nem tudta végigkövetni, bár tehetségét elismerték: az angol királyi képzőművészeti akadémia, a *Royal Academy* előbb tagjává (1802), tanárává (1807), majd alelnökévé (1845) választotta. Kísérletező szelleme, amely a vízfestésnek — az *akvarellfestésnek* — az olajfestéssel egyenlő rangot vívott ki, ez utóbbit is új utakra vezette. Művészi vívmányait csak a mi évszázadunkban értékelhetjük igazán: akkor, amikor a *tiszta színekkel* alkotott formák kifejezőképessége iránti érzék kialakult. Mindemellett ma már rendelkezésünkre áll a megfelelő *távlat* is, hogy felmérhessük, századunk mennyi művészi eredményének csíráját hordozza magában Turner művészete.

Kortársai

Amikor Turner a hagyományokhoz kapcsolódó művészetét késői alkotó korszakában forradalmasította, újításának lényege abban állt, hogy gyökeresen megváltoztatta a *festőiség* fogalmát. A XVIII. században a festőiség bizonyos *motívumtárnak* az alkalmazását jelentette: göcsörtös fáknak, mohával benőtt, elgazosodott romoknak és hasonló elvadult motívumoknak az ábrázolását, a „civilizálttá" tett természetben. A festőiségnek ebből a témaközpontú fogalmából kiindulva jutott el Turner addig, hogy a *fényélmény* a *színekben* főszerepre emelje. Képein szín új élete által *költői látomássá* fokozódik a valóság, amelyből főként a természet és az emberi élet emelkedett hangulatú jelenségeit és eseményeit, megrendítő katasztrófáit választotta témául: *a végtelen tengert párás, különös megvilágítású napszakokban, a tűzvészt, a vihart, a hajótörést, a halált.*

Ezzel a témaválasztással szervesen hozzákapcsolódott a *romantika* látomásos képzőművészetéhez. Turner is osztotta a

3. Többek megjegyzésére válaszolva, le kell szögezni, hogy a feladat szövege lehetővé tette ezeket az ismeretségi viszonyokat. Hiszen nemcsak meghívottak voltak a társaságban! Akár olyan házaspár is megjelenhetett, amely egyáltalán nem ismerte Kovácsékat. Ők csupán azokat ismerték, akikkel együtt jöttek — bár mint említettük, ilyen házaspár végül is nem akadt. Abból tehát nem lehetett kiindulni, hogy a vendégházaspárok egyik tagja valakit ismer Kovácsék gadhattuk el a lyokra alapozott

4. Abból, hogy tött, nem köve hatta a O-t. A be, annak a O- ..Sajnos, én ne segíteni a lottó zásaim száma

A 12. FELADAT (ZÁRAK ÉS KULCSOK) MEGOLDÁSA

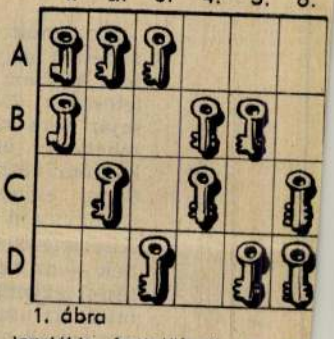

1. ábra

Egy páncélszekrényt csak egy bizottság négy tagja nyithatja ki: A, B, C és D, és ők is csak akkor, ha négyük közül legalább három jelen van. Ezt úgy akarják biztosítani, hogy több zárat szerelnek a páncélszekrényre, és ezek kulcsait alkalmas módon osztják szét A, B, C és D között.

1. Hány zár kell ehhez, és az egyes zárakhoz hány kulcs? Hogyan osszák szét a kulcsokat?

2. A feladatnak olyan megoldását keressük, amelyben a zárak és a kulcsok száma a lehető legkisebb.

*

Mint már arra „A Zár- és Kulcstakarékossági Intézet közleménye" is rámutatott, egyetlen olyan zár sem kell, amelyikhez 4 kulcs tartozik. Viszont hiba volna olyan zárat fölszerelni, amelyiknek csak 1 kulcsa van. Ha az az ember, akinek ezt a kulcsot odaadták, nincs jelen, a többi három nem tudja kinyitni a páncélszekrényt, ez pedig ellentétben van az alapszabályokkal.

Az egyes zárak kulcsainak száma — az eddigiek szerint — 2 vagy 3 lehet.

Mi a helyzet, ha egy zárnak 3 kulcsa van? Kapja ezeket a kulcsokat — mondjuk A, B és C. Nézzük meg, hogy a bizottságból összeállítható bármelyik „hármas" ki tudja-e nyitni ezt a zárat? Az összes lehetséges csoportosítás:

A B C
A B D
A C D
B C D

Látható, hogy mindig ki tudják nyitni a zárat, sőt, mindig legalább kettejüknél is les kulcs hozzá. Ez nyilván nen takarékos megoldás. Ha p C-től elvesszük a kulcsot, ak kor is lesz mindegyik összeá lításban legalább egy kul ahhoz a zárhoz. Tehát 3 ku csot sem érdemes készíttet egyetlen zárhoz sem, elég 2 Eddigi következtetésünk ere ményét röviden így fogalma hatjuk meg:

1. A páncélszekrény szerelt zárak mindegyik hez 2—2 kulcsot kell c náltatni.

Ennyi kulcs elég. Ezt 2 kulcsot ugyanis megkap a bizottság valamelyik k tagja. Bármelyik kettő ka ja is meg ezeket, amik hárman a páncélszekré kinyitásához összejönn közülük legalább az egy jelen van. (Ha mindkett hiányoznak, akkor legf jebb két bizottsági tag lent meg — az előírt h rom helyett.)

Ha viszont valamely zárnak csak 1 kulcsa vol s ennek a birtokosa nin jelen, akkor a többi hárc

színösszhanggal fejezi ki a látott motívum keltette érzést. Ezt az absztraháló fejlődést elsősorban *Velence* élménye indította el.

A természettel való kapcsolata mindig *költői* volt. Ő maga is írt *verseket*, s velük kísérte képeit a kiállítások katalógusaiban. Ha műveinek néha adott is történelmi vagy bibliai címet, rajtuk a figurális ábrázolás mindig másodrendű maradt; háttérbe szorult a fő téma: a *táj* és az atmoszféra teremtette *hangulat* kifejezésének szándéka mögött. Velencébe — amely oly sokat jelentett számára — később is visszatért (1833, 1840). A híres esztéta, *John Ruskin*, Turner művészetének egyik legjobb értője, így írt velencei képeiről: „Velencében találta meg a tér szabadságát, a forma masszív egyszerűségét, s Velencének köszönhetünk sok olyan motívumot, amelyeken színereje a tetőpontján mutatkozott meg."

A művész érett korszakában festett olajképein éppoly szabadon alkalmazta színkísérleteinek eredményeit, mint akvarelljein, amelyek próbálkozásainak közvetlen eszközei voltak. Az akvarelltechnika ugyanis — amely Angliában a XVIII. században vált kedveltté —, a hagyományoktól sokkal kevésbé kötött és sajátosságánál fogva is gyorsabb, könnyedebb, frissebb kifejezőeszközöket jelentett Turner számára: természetstúdiumaiban a rajzolást és az akvarellezést egész életén át elsődlegesnek tekintette. Angliai és külföldi útjain a természeti motívumokat *ceruzarajzokban* örökítette meg, rendszeresen gyűjtötte a színek élményanyagát is, s ezeket aztán szállásán rögzítette. Utóbb vázlatai alapján készítette el Londonban a kiállításokra szánt látképeit — néha több változatban is. 1804-től saját kiállítótermet építtetett, de az akadémiai kiállításokon is rendszeresen részt vett. Akvarelljei fénygazdagságukkal, vibráló atmoszférájukkal és színeik világos harmóniájával, de legfőképpen merészen *sommás*, a formákat leegyszerűsítő ábrázolásmódjukkal rendkívül újszerűek voltak. Legszebb vázlatait a *Szajna*, a *Loire* és a *Meuse* mentén készítette, annak a metszeteket tartalmazó kiadványnak az előkészítéseként, amelyben Európa folyóvidékein tett évi túráit szándékozott bemutatni.

A tenger, a hajózás

Akvarelljein is — akárcsak olajképein — főként a *víz* és a *fény* ragyogó közege

Rabszolgakereskedők kidobják a halottakat

érdekelte, amely ugyanakkor lendületes mozgásával az erőnek, a hősies életérzésnek a kifejezésére is alkalmas. Turner a *tengert* ábrázoló sok képével az északeurópai festők hagyományának folytatója, amelyben a *hajózás* már a XVII. század eleje óta fontos témakör volt. Különösen sokat jelentett a hajózás Anglia számára, hiszen azt, hogy világhatalommá emelkedett, elsősorban verhetetlen tengeri flottájának köszönhette. A *Napóleon* elleni győztes trafalgári csatát (1805) és a *dán* flottának Koppenhágánál végrehajtott bekerítését Turner is megfestette. Alkotásainak legjavát azonban nem a hősies diadalérzés jellemzi, hanem inkább a *természet* erejének szenvedélyes ábrázolása. A hajótörés témájának gyakorisága nemcsak a katasztrófa iránti romantikus vonzódással magyarázható, hanem egyszersmind a valóság tükröződése: a korabeli becslések szerint a XIX. század elején Angliában évente csaknem *ötezer* ember halt meg hajószerencsétlenség következtében. A viharos tenger ábrázolásai között talán a *Hóvihar: gőzös a kikötőtorkolatban* című a legszebb. Ezen a levegőt, a vizet és a havat örvénylő — a formákat széttépő — orkán korbácsolja, a vi-

RNER

panteisztikus* életérzést: az ember magárahagyatottságát a hatalmas természetben — ennek az alapélménynek keresett kifejezési formát és eszközt.

Turnernek kortársai voltak a nagy *angol* romantikus költők — *Byron, Shelley, Keats* — és a romantikus próza jeles képviselője, *Walter Scott*. Ismerte művészetüket, Byron és W. Scott műveihez illusztrációkat is készített. Turner látomásos természetlátását Byronéhoz hasonlíthatnánk: Byron pátosza akkoriban elbűvölte a művészvilágot.

Szüntelen valóságmegfigyelése révén ugyanakkor a panteista *realista* művészekkel is rokon, főként az angol *J. Constable*-lel. Constable és követőinek természetutánzása párizsi vendégkiállításuk (1824) után Franciaországba is átszivárgott, s a *barbizoni* festőiskola működésével lerakta a *plein-air*, vagyis a szabadban való festés alapjait, amelyből végül az impresszionizmus fejlődött ki. 1870—71-ben a francia—porosz háború elől menekülő *Pissarro* és *Monet* lenyűgözve állt Turner képei előtt a londoni *National Galleryben*. Az áttetsző atmoszféra, a tárgykontúroknak laza színfoltokban való feloldódása, az ecsetkezelés kötetlen, improvizált — rögtönzött — jellege a legfontosabb ösztönzést adta Monet-nak az impresszionizmus keletkezése idején.

Turnernek nem a látvány valóságához, hanem a *belső élmény* méltó kifejezéséhez ragaszkodó színvilága a *szimbolista* festőkre is hatott. Így *Gustave Moreau* számára valóságos fölfedezést jelentett, s ezt a fölfedezését tanítványainak továbbadta. *Paul Signac* francia festő így írt naplójában Turnerről: „Ő bizonyítja nekem, hogy meg kell szabadítanunk magunkat a természet másolásának és utánzásának gondolatától." Signac nyomán a képzőművészek emlékezetében úgy maradt meg Turner, mint aki *elsőként* fordította le természet- és világérzését a *szabad szín* nyelvére, túllépve a természetben látható színeken, egy *költői látomás* kifejezése érdekében. Ezzel egyszersmind az *expresszionizmusnak* az előfutára is lett.

A *magyar* festészetben elsősorban *Egry József* műveiben érzünk turneri hatást.

Másolással, színezéssel kezdte

A szín felszabadításához vezető út azonban — logikus előrehaladása ellenére — *nehéz* volt. Egészen fiatalon, a legalacsonyabban kezdte Turner: ahogy kora művészei közül sokan, ő is metszeteken megörökített látképeket *másolt és színezett*. Nagy-Britannia építészeti és tájnevezetességei iránt az utazók és a történészek épp abban az időben kezdtek érdeklődni, s a gazdag földbirtokosok szintén szívesen látták viszont *metszeteken* tágas parkjaikban épített házaikat. Turner közben már tizennégy éves korától a Royal Academy növendéke volt: ott antik szobrok és élő modellek után rajzolt, s megismerkedett a távlattannal.

Noha Angliában a XVIII. században a *portré* volt a legnépszerűbb műfaj, a *tájkép* műfajának is nőtt az értéke, s ez főként a klasszikus mintaképeket követő *Richard Wilsonnak* volt köszönhető. Elégikus olasz hatást mutató tájképei Turner pályakezdésére sem maradtak hatástalanok: Turner az akadémiai tanulmányokat Wilson és más tájfestők műveinek másolásával és természetrajzoló körutakkal egészítette ki. A természettel szoros kapcsolatban, lassan, de következetesen bontakozott ki személyes stílusa: a hangulati hatások fokozódó szerepe, a fellazuló vonalszerkezet, s a széles festékfoltoknak egyre inkább *fénnyel* átitatott tónusvilága.

1796-ban kezdett el *olajjal* festeni, s mint korábban akvarelljeivel is, az akadémiai kiállításokon kedvező fogadtatásban részesült. Művei akkor még igen közel álltak a XVII. századból válaszott mintaképeihez, főként a francia tájképfestő *Claude Lorrainhoz* és *Poussinhoz*, valamint a holland *Willem van de Veldé-*

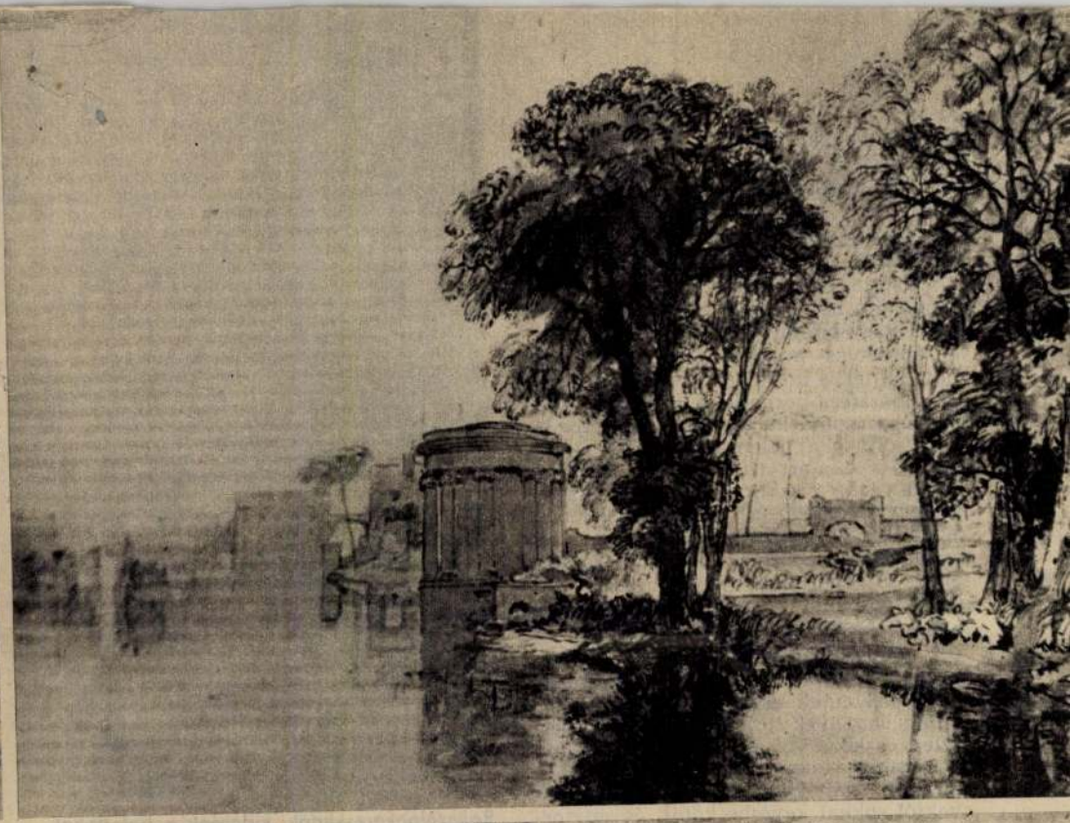

1. Átkelés a Mont-Cenis-n (1820)
2. Kerti ház Isleworthban (1810)
3. Velence (1840 körül)
4. Hajótörés (1831 körül)
5. Béke: temetés a tengeren (1841–1842)

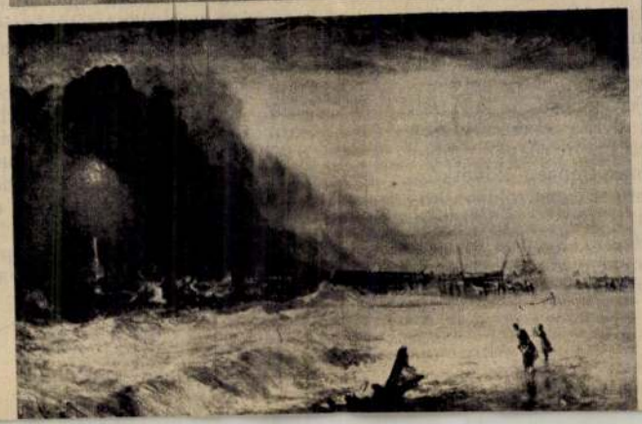

hez és *Aelbert Cuyphoz*. Ám ezeken a régi művészeket követő festményeken is világosan nyomon követhető egyéni fejlődése a tárgyi részleteknek mind *kötetlenebb* megfestésében, az opálos, narancssárgába hajló színösszhang keresésében, a formák *kalligrafikus* nyugtalanságában. A Claude Lorraintól és Poussintól átvett színes alapozást később elvetette, s *fehér* alapot használt, hogy a színharmóniát világos tónusban tartsa.

Velence hatása

1819-ben utazott először *Itáliába*, s a mediterrán fényben találta meg a saját sugárzó, érzelemmel telített fényelképzelésének leginkább megfelelő világot. Ekkor születtek az első olyan „absztrakt" akvarelljei, amelyeken csak a puszta

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 MÁJ 5
ÉLET ÉS TUDOMÁNY
Budapest
Czére
Czére Andrea, művészettörténész

és haldoklókat (1840)

har lélegzetelállító sebességét pedig a távoli gőzös közelinek festett füstje bámulatos kifejezőerővel és leleménnyel érzékelteti. Az őrjöngő hókavalkád a maga elliptikus mozgásával a színeket egészen összemossa. Turner valóban *átélte* a vihart: négy órára egy árbochoz kötöztette magát, hogy közvetlenül átérezze és megfigyelje az élethalálharcot.

A végtelen tenger mindamellett *nyugalmával* is a világ szimbóluma volt a romantika számára: hiszen hatalmassága előtt az ember még kisebbnek és még alárendeltebbnek érezte magát. Az *Északi-tenger* különösen alkalmas volt a melankolikus érzés felkeltésére ködös légköre, sötét felhőkkel borított égboltja, hirtelen *változásai* révén. Ez a melankolikus, ködös világ sugárzik az *Ossian*-dalokból* is, *James Macpherson* „fölfedezései"-ből, amelyek meghódították a művelt Európát, s noha kiderült róluk, hogy hamisítványok, mégis népszerűek maradtak. Turnernek nem egy párás-ködös tengerképe rokon hangulatú az ossiáni költészettel. Többször megjelenik rajtuk a modern kor új technikai vívmánya, a *gőzhajó* is — az első 1816-ban szelte át a csatornát —, bár a művész a romantika szellemének megfelelően láthatóan nem annyira a technikai újításon örvendezik, mint inkább ezt a közlekedési eszközt is azoknak a *természeti erőknek* a körébe vonja, amelyeknek az ember ki van szolgáltatva. Gőzhajó a fő motívuma a *Béke: temetés a tengeren* című festményének is. Ezt barátjának és művésztársának, *Dávid Wilkie*-nek az emlékére festette: Wilkie-t a tengeren érte utol a halál. E képen a lemenő nap narancssárga sugarai élesen megvilágítják a hajó mellett az ünnepélyesen tragikus jelenetet: a koporsónak a tengerbe való leeresztését. Az égboltra kirajzolódó fekete vitorlák, a fekete hajótestek, a füst fekete színe a kép középpontjából határozatlan formákban szétterjedve a gyász hangulatát borítják a ködös tengerre.

Szintén késői alkotókorszakának kiemelkedő műve a *Rabszolgakereskedők kidobják a halottakat és haldoklókat a fedélzetről — tájfun keletkezik* című képe. Ezt 1840-ben állította ki. E kép színeinek különös összhangja és az ecsetkezelés felindult zaklatottsága egy hátborzongató élmény kifejezését szolgálja: a járványos betegségben haldokló és a már meghalt rabszolgákat tengerbe vetik, mert a biztosító társaság csak a tengerbe veszettekért fizet... A néhány évvel később készült *özönvízképeken* azonban már maga a *szín* a téma. Signac így írt róluk: „Ezek már nem képek, hanem színhalmazok, drágakövek foglalatai, festmények a szó legnemesebb értelmében."

A napfényes tenger, a víz és a tűz Turner érdeklődését érthetően foglalkoztatta annyira, hiszen ezek a hideg és meleg színek ellentéteinek valóságos *küzdőterei*.

Turnernek az angol nemzetre hagyott rajzai, akvarelljei és olajfestményei közül 1851-ben bekövetkezett halála után csak néhányat láthatott a közönség a National Gallery kiállításán. Műveinek nagy része ma is Londonban van: rajzait és akvarelljeit a *British Museumban*, olajképeit a *Tate Gallery*ben őrzik. A meg nem alkuvó és az őt körülvevő értetlenség ellenére saját útját következetesen járó művész személyiségének emlékét és korában megdöbbentően haladó s új utakat nyitó műveit a későbbi utókor most már — valódi értékük tudatában — kegyelettel őrzi, s kiállítások sokaságával teszi széles körben hozzáférhetővé, élvezhetővé.

Czére Andrea
művészettörténész

FEJLŐDÉSI

A CITOMEGALOVÍRUS

Régóta tudjuk, hogy a *rózsahimlő* (rubeola) vírusa a vérárammal eljut a méhlepénybe és a magzat szervezetébe, s megzavarja bizonyos magzati szerveknek a fejlődését. Ha rubeolán még át nem esett, s így a kórokozójával szemben *ellenanyaggal* (antitesttel) *nem* rendelkező anya a terhesség első felében rózsahimlővírussal fertőződik és megbetegszik, előfordulhat, hogy a gyermeke enyhébb-súlyosabb *fejlődési* rendellenességgel: szem-, szív- vagy fülkárosodással, esetleg ideg- és csontrendszeri elváltozással, májbetegséggel vagy vérszegénységgel fog a világra jönni.

Bár minden más vírus is átjuthat a méhlepényen, közöttük csak még egy akad — a *citomegalovírus* —, amelyről szintén kimutatták, hogy károsíthatja a fejlődő magzatot. Ez az örökítő anyagként DNS-t tartalmazó kórokozó azért kapta ezt a nevet, mert a vele megfertőzött sejtek *megnagyobbodnak* (a *cito* szóösszetételben sejtet, a *megalo* nagyot jelent), és a sejtmagjukban sajátos, csak mikroszkóppal látható kis szemcsék — *zárványok* — jelennek meg, amelyek feltehetően vírusrészecskékből állnak.

Emberről emberre terjed

A citomegalovírus (közismert nemzetközi rövidítése: *CMV*) az egész világon föllelhető az emberi közösségekben. Például az Egyesült Államokban a 35—40 év közöttiek több mint 80 százalékából kimutathatók az e vírus ellen képződött ellenanyagok, s ez arra utal, hogy ők előzőleg CMV-vel fertőződtek. Megállapították, hogy a vírus *emberről emberre* terjed.

Ha az ember a születés *után* fertőződik meg a CMV-vel, az az esetek nagy többségében *semmilyen tünettel* sem jár, s a fertőzöttek nem érzik betegnek magukat. Ám hogy a vírussal megfertőződtek, azt egyfelől az előbbi tény mutatja: a *vérük-ben* CMV-ellenes antitestek termelődnek, másfelől a *vizeletükkel* ürítik e vírusokat. Súlyosabb a helyzet akkor, ha a vírusok olyan felnőtteket támadnak meg, akiknek az *immunrendszere* valamilyen ok miatt meggyengült, vagy ha gyermek fertőződik még a *méhben*.

New York-i kutatók mutatták ki, hogy a CMV-vel a méhen belül fertőződött gyermekek egy része *értelmileg többé-kevésbé visszamaradottan, látás- vagy halláshibával* jön a világra A vizsgálathoz 132 három és fél éves és hétéves közötti gyermeket választottak ki. *Három* csoportba osztották őket. Az első csoportba azok kerültek, akik *CMV-vel fertőzötten* születtek, a másik csoportban olyan *nem* fertőzött gyermekek voltak, akiknek az idősebb testvérük született fertőzötten, a harmadik csoportot az ilyen előzmények nélküli egészséges gyermekek alkották.

Az intelligenciateszt kimutatta, hogy az első csoportban jóval *kisebb* volt az intelligenciahányados* (IQ) átlaga, mint a másik két csoportban. Ebben a csoportban ez a mérőszám negyvennégy gyermek közül hétnek az esetében volt 80-nál kisebb — ez enyhe *szellemi visszamaradottságot* mutat. A másik két csoport összesen 88 gyermekéből egyetlen ilyen sem akadt! Meg kell azonban azt is említenünk, hogy nem minden kísérletben volt ennyire szembetűnő a CMV-s fertőzésnek az értelmi képességre tett hatása. Olyan intelligenciavizsgálatokról is tudunk, amelyben *nem* találtak statisztikailag számottevő különbséget e vírussal fertőzött és a nem fertőzött gyermekek IQ-ja között.

Czére Andrea művészettörténész

Czére Andrea: Mesterrajzok New-Yorkból

a Szépművészeti Múzeum négy amerikai magángyűjtemény válogatott rajzaiból rendezett kiállítását 1949. III. 17–V. 21.-ig között, „Mesterrajzok New-Yorkból" címmel.

A kiállítás rendezői: Genthon István és Czére Andrea.

Művészet, 1949., 11–12., 46-old.

CZÉRE Andrea Új Műv. 1993. 12.

KIÁLLÍTÁSOK KÜLFÖLDÖN

Város	Téma	Galéria/Múzeum	tól	ig
Párizs	Cézanne-tól Matisse-ig: a Barnes-gyűjtemény	Musée d'Orsay		I. 2. 1994.
Párizs	Baselitz grafikái	Centre Georges Pompidou		I. 2. 1994.
Párizs	Günter Brus	Centre Georges Pompidou		I. 2. 1994.
Párizs	A Nabis-k: a modern művészet prófétái	Grand Palais		I. 3. 1994.
Párizs	A királyi család: történelem és legenda	Musée Carnevalet	X. 16.	I. 9. 1994.
Párizs	Paul Guillome és a francia művészet 1918—1935	Orangerie		I. 3. 1994.
Prága	Németalföldi rajzok a 16—17. sz.-ból	Kláster sv. Jiří	X. 20.	I. 2. 1994.
Prága	Művészet és iparművészet 1880—1910	Rudolfinum		XII. 31.
Prato	Robert Mapplethorpe	Museo d'Arte Contemporanea		I. 7. 1994.
Salzburg	Max Klinger grafikái	Rupertinum	XII.	II. 1994.
Torini (Rivoli)	Enzo Cucchi rajzai és szobrai	Castello di Rivoli	X. 2.	XII. 31.
Velence	Modigliani 400 műve	Palazzo Grassi		I. 4. 1994.
Velence	A reneszánsz építészete	Palazzo Grassi		XII. 31.
Villeurbanne (Lyon)	Lawrence Weiner	Institut d'Art Contemporain		I. 15. 1994.
Washington	Willem de Kooning	Hirshhorn Museum	X. 21.	I. 9. 1994.

PIRANESI NYOMÁBAN

Képzőművészeti pályázat

A Szépművészeti Múzeum által rendezett *Piranesi* grafikai kiállítás kapcsán a Szépművészeti Múzeum, a Képzőművészeti Főiskola Kiállításrendező Bizottsága és a Nappali Ház c. folyóirat szerkesztősége *Piranesi nyomában* címmel képzőművészeti pályázatot hirdet, elsősorban grafikusok, fotóművészek, díszlettervezők számára. A pályázat célja a mai magyar képzőművészet támogatása, a kapcsolatteremtés az olasz képzőművészeti hagyománnyal, az egyetemes művészettörténet egyik legkiemelkedőbb és legsokoldalúbb rézkarcolója, Giovanni Battista Piranesi műveinek megismertetésén keresztül. A Piranesi művészetében kibontakozó Rómavároskép párhuzamaként a pályázat további célkitűzése a figyelemfelhívás Budapest építészeti megjelenésére és megjelenítésére, a város szerkezetének, környezetének, esztétikai értékeinek megóvására.

Terveink szerint a pályázatra 1994. január 31-ig lehet majd műveket beküldeni, amelyekből válogatva 1994. április 1-től kiállítás nyílik, minden bemutatott művet reprodukáló katalógussal.

Mivel a pályázatot szervező intézmények e terv megvalósításához csak szellemi erőforrásokkal rendelkeznek, a megfelelő anyagi eszközök megteremtéséhez nagylelkű támogatót keresnek.

A pályázat és a kiállítás szervezőbizottsága nevében:

dr. CZÉRE ANDREA
művészettörténész,
a Szépművészeti Múzeum
Grafikai Osztályának vezetője

HIRDESSEN AZ ÚJ MŰVÉSZETBEN!

▼

Hirdetése jó kezekbe kerül!
Hirdetési díjtételeinket címére elküldjük!
Új Művészet szerkesztősége,
1054 Budapest, Bátori u. 10. VII/707.
Telefon: 131–6702, 111–6650/124 mellék

KIÁLLÍTÁSOK KÜLFÖLDÖN

Város	Téma	Galéria/Múzeum	tól	ig
Albi	Egon Schiele	Musée Toulouse-Lautrec	X. 8.	XII. 15.
Amszterdam	Az aranykor holland mesterei: 200 17. sz.-i rajz	Historisches Museum	X. 16.	I. 9. 1994.
Augsburg	Art brut — Dubuffet és „környéke"	Zeughaus, Toskanische Säulenhalle	IX. 26.	I. 11. 1994.
Barcelona	Picasso és a bikaviadal	Muséu Picasso	X. 6.	I. 9. 1994.
Bécs	Niki de Saint-Phalle	Kunsthaus Wien	X. 21.	I. 23. 1994.
Bécs	Joan Miró szobrai	Kunsthaus Wien	X. 21.	I. 27. 1994.
Bécs	„Who is who"	Museum des 20. Jhdt.	XI. 19.	I. 2. 1994.
Bécs	Nápolyi művészet sz osztrák alkirályok korában	Kunstforum der Bank Austria	XII. 17.	III. 6. 1994.
Berlin	Enteriőr és dizájn Németországban 1945—1960	Kunstgewerbemuseum		I. 31. 1994.
Berlin	Ernst Ludwig Kirchner: rajzok és akvarellek	Brücke-Museum		I. 23. 1994.
Berlin	A Zen és a japán kultúra mindennapjai	Museum für Völkerkunde		II. 27. 1994.
Bielefeld	Picasso — az utolsó művek (1966—72)	Kunsthalle	X. 17.	I. 30. 1994.
Birmingham	Canaletto és Anglia	Birmingham Museums and Art Gallery	X. 14.	I. 9. 1994.
Bonn	Grafika a Macke-gyűjteményből, Ernst és az informel	Kunstmuseum	X. 12.	I. 9. 1994.
Bonn	A látvány vágya. A panorámakép a 19. sz.-ban	Kunst und Ausstellungshalle der BRD		I. 2. 1994.
Bonn	Az elveszett cipő. A cipő a képzőművészetben	Rheinisches Landesmuseum	XI. 4.	I. 2. 1994.
Brüsszel	Sas és nap. A mexikói művészet 3000 éve.	Palais des Beaux-Arts		XII. 19.
Cambridge	Holbein és VIII. Henrik udvara	Fitzwilliam Museum	X. 2.	I. 9. 1994.
Cambridge	A fény — a láthatóvá tétel művészete	Kettle's Yard		XII. 31.
Duisburg	Katalán szobrászat a 20. sz.-ban	Wilhelm-Lehmbruck Museum	X. 30.	I. 2. 1994.
Firenze	I. Cosimo Medici díszruhái	Palazzo Pitti		XII. 31.
Frankfurt	Helyszínváltás IV. A legújabb törekvések	Museum für Moderne Kunst		I. 15. 1994.
Frankfurt	Quentin Massys: kései képmások	Städel		I. 16. 1994.
Fribourg	Niki de Saint-Phalle	Musée d'Art et d'Histoire	X. 3.	I. 9. 1994.
Hamburg	A széttört tükör. A festészet lehetőségei	Deichtorhallen Nordhalle	X. 15.	I. 2. 1994.
Humlebaek (Dánia)	Claude Monet 1880—1926	Louisiana		III. 1. 1994.
Köln	Orosz avantgárd művészet a Ludwig-gyűjteményből	Josef-Haubrich Kunsthalle	X. 16.	I. 2. 1994.
Lausanne	A „Megszállottak" csoportja	Collection de l'Art Brut	X. 5.	I. 9. 1994.
Le Chateau-Cambrésis	Matisse: szobrok és rajzok	Musée départemental Palais Fénelon	X. 9.	I. 9. 1994.
Liverpool	Beuys: Mi vagyunk a forradalom	Tate Gallery		I. 10. 1994.
London	Ben Nicholson centenáriumi kiállítása	Tate Gallery	X. 13.	I. 9. 1994.
London	A Getty Museum legszebb rajzai	Royal Academy	X. 28.	I. 23. 1994.
London	A titok kapuja. A Szent Oroszország művészete	Victoria and Albert Museum	X. 20.	I. 3. 1994.
Los Angeles	John Heartfield retrospektív kiállítása	Los Angeles County Museum of Art	X. 9.	I. 2. 1994.
Madrid	Turner	Sala de Exposiciones	XI. 17.	I. 20. 1994.
Mannheim	A maják világa	Reiß-Museum		I. 16. 1994.
Marseille	Robert Smithson retrospektív kiállítása	Musée Cantini	X. 15.	I. 9. 1994.
München	München 1919 — a forradalom művészete	Lenbachhaus	XI. 10.	I. 9. 1994.
New York	Roy Lichtenstein retrospektív kiállítása	Solomon R. Guggenheim Museum	X. 8.	I. 16. 1994.
New York	Robert Ryman retrospektív kiállítása	Museum of Modern Art	IX. 26.	I. 4. 1994.
New York	Joan Miró centenáriumi kiállítása	Museum of Modern Art	X. 13.	I. 11. 1994.
New York	A francia rajzművészet mesterei	The Pierpont Morgan Library		I. 2. 1994.
Nimes	Martial Raysse	Musée des Beaux-Arts	X. 15.	I. 9. 1994.
Nürnberg	Henri van de Velde	Germanisches Nationalmuseum	XI. 18.	I. 30. 1994.

Créte Béla

az MTA Építészetelméleti és Történeti Bizottságának tagja,
s ezen belül a Műemléki Tudományos Történeti Albizottságnak elnöke.

Kubinszky Mihály: Az MTA Építészetelméleti és Történeti Bizottságának tevékenysége 1967-1969. években.
Éptud, 1970 /II/ 3-4.sz. 445-448.l.

Czére Béla

1969. 1. 7-én beszámolt a hazai műszaki múzeumok helyzetéről és a technikatörténet egyetemi oktatásáról

dr. Kubinszky Mihály: Az MTA Építészetelméleti és Történeti Bizottságának tevékenysége 1967-1969. években. Éptud, 1970 /II/, 3-4. sz. 445-448. l.

megyva

Czermak J.

pozsonyi puskaművés

XVIII. sz.

Nagy Géza: Pozsonyi puskaművesek s a régi m. puskaművesség

1.

Arch. Ert.

1911. 215, 216.

217, 218. l.

Kejekhel.

vagy nálam

Magyar puskaművesség alatt

Archaeologiai Értesitő — Indicateur archéologique

publié par l'Académie hongroise sous la rédaction de M. Joseph Hampel.

Cinq livraisons par an ; prix du volume 6 florins = 12 couronnes val. hongr.

Nouvelle série, XXXI. volume, 5. livraison du 15 decembre 1911.

TABLE DES MATIÈRES.

Pages

Dr. Ladislas Éber. Ancienne gravure italienne dans la cathédrale de Nyitra. (Ci jointe une planche) --- --- --- --- --- --- --- --- --- 385—392

Dr. Hugo Kenczler. Défense (contre le Dr. Marc Rosenberg) d'un ancien goblet en argent. (Huite vignettes) --- --- --- --- --- --- 393—409

Dr. Joseph Hampel. Monuments de chevaliers thraques des contrées du Danube. (Sept vignettes) --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 409—425

Dr. Géza E. Gasparetz. La téchnique des peintures sur mure anciennes 425—432

Vignettes: Vàse de l'epoque du bronze en Hongrie --- --- --- --- --- 432

Dr. Gabriel de Finály. Deux inscriptions romaines de la Dacie. (Deux vignettes) --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 433—435

Etienne Téglás. Vicus romain à Füged (c. de Torda-Aranyos) --- --- 435—437

Wenzl Keller, Pressburg 1775

Czermak Pressburg 1740

Franz Stranski, Forchtenstein 1725
(Frakno)

Körmend, Batthyány hg. gyűjtemény

Kalmár János közlése

Czermak
pusztamíves
~~[illegible]~~

Cé

Franceon Hazard és Meillet professzorok előadásait kísérte figyelemmel. Állandó kutatómunkát végzett a párizsi nagy könyvtárakban és a szláv és skandináv szakkönyvtárakban. Önálló megfigyeléseket folytatott a gyermeknyelv területén s behatóan foglalkozott a párizsi magyarság nyelvállapotával is. Utóbbi kérdésről a Párizsi Magyar Diákegyesület Emlékkönyvében tanulmánya jelenik meg. Francia filológiából folytatta mult évben megkezdett nyelvjárási tanulmányait a guadeloupei és haitii bennszülöttek francia nyelvjárását illetően. Kibővítette a magyar és balkáni nyelvészeti kapcsolatokról szóló tanulmányát „Linguistique hongroise et linguistique balcanique" címmel. Figyelemmel kísérte az újabb francia nyelvtörténetírást s több munkát behatóan ismertetett az Egyetemes Philológiai Közlönyben. Megírta a további kutatások kiindulópontjául szolgáló „A román irodalomtörténet tájföldrajzi problémái" című munkáját a budapesti Apolló számára. Folytatta verselméleti kutatásait, melyek főleg alapvető versfonológiai fogalmak tisztázására irányultak. Elméleti megállapításait részben dr. Müller Lipót szövegmagyarázatain alkalmazta gyakorlatilag, részben előadást tartott az École des Hautes Étudesön Roques professzor vezetése mellett „Le mètre et le rhytme" címen.

Czermak

puskaműves

Pozsony

XVIII. sz

1.

Eredeves kiáll-

tört. Fölsopost

Katalogusa

III. Ösfoglalk.

49. l.

Izrael nejde átkel a Jordánon

592. Hans Jordaens.

Czermak

l.

Grat-Frey Öff Kunst

XXIV.K.

140-l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
16.

Silva, J. da - Notice sur les haches de bronze préhistoriques.
Lisbonne, 1883.

tűz.

1 drb.

Czermak

pozsonyi puhaninvs

l. Hampkalauz

64. l.

II. Huszka József, Szekely festoiskola a XV. században. (Ebenda S. 331/2.)

Der Verfasser bespricht Überreste von Werken einer „Szekler Malerschule des 15. Jahrhunderts“ an den Kirchen, bezüglich Kirchenruinen von Sepsi-Besenyő, Kilyén, Gelencze, Füle, Bibarczfalva, Homoród-Szent-Márton, Dálya, Derzs.

III. Téglás Gábor, Az ispánlaki nagy bronzlelet. (Az Erdélyi Muzeum-egylet bölcselet-, nyelv- és történelemtudományi szakosztályának kiadványai, IV. kötet, 3. füzet. S. 331—334.)

Téglás berichtet über den „Grossen Bronzefund bei Ispánlak“ ungefähr folgendes:

Am 27. August 1887 stiess bei Ispánlak, im Unteralbenser Komitate, ein Bauer beim Pflügen auf einige Bronzemeissel. Da er einen Goldfund gemacht zu haben glaubte, verschob er die Hebung des Schatzes bis zum Einbruche der Nacht. Doch das Kerzenlicht verriet seine Arbeit, und während er mit der ersten Ladung nach Hause eilte, erbeuteten auch andere von seinem Funde, soviel sie konnten, und so wurde derselbe in die Hände von mehr als zehn Besitzern zerstreut. Professor Karl Herepey erhielt zuerst Kunde von der Sache und erwarb die bedeutendsten Stücke für die Sammlung des Grossenyeder Kollegiums. Dann kaufte der Mäzen der im Entstehen begriffenen historisch-archäologischen Ge-

Czermak

pozsonyi pur Kaminetz

l. Arch. Ert

1911. 215, 216

218. l.

›e a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
lyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
iselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
:djek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
asági megélhetést veszélyezteti.
a eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

ıs zászlaját a fővárosban!

ályért, Hazáért"

Czermák

puskamüves Pozsony

Pisztoly-pár, gyutacsos, vésett cső, nyakán a Pongrácz-ćimer XVIII. sz.

M. N. M. Fegyvertár

1437 a. b. lett. sz.

Pisztolypár. kovás csavarvonalban árkolt cső, faragott ág 1777.

u. o. 1462 a. b. lett. sz.

MDK

Czermak, magyar fegyverkovács

Pozsonyban

dr. Kalmár János közlése: Magyar fegyverkovácsok mesei.

Bremerhaven, Wesermünder Hafenbecken

Hafenmeyer

Der Schlepper Hansa Seefalke, Hafenmeyer Kapitän
Manöverfahrt Nord.

Czermák Gizella MDK

Kukorica, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi kiáll.

Dr Czermak Joseph

kartograf us.

l.

Eperjesy 1929

10. l.

Czermak

1805

Eperjessy 1929

8. l.

Czermann Antal, grafikus

szül. 1910. Felsőgallán

Angyal Tatabánya

2. szám.

1

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Derczényi Dezsőné vasuti igazolványa tb.

A beadvá

Melléklete

Egyúttal e

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Összeolva

CZERMITZ / Zermitz / JÁNOS, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.-Józsefvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 1151.-Összeírási szám: 2341.- 47.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 39.old.

Az Iparmüv.Múz.Hopp Ferenc Múz Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Ø Czerny Antal

Kolozsvári könyvtető

1882

erod

Könyvtáll. emlék

264 l.

A m.kir.vall.és közokt.mi
68371 sz.a.kelt s a zólyomi m.kir.
ténck másolata:

Fizessen az adóhivatal
sági helyiségekben végzett átalak
Salamon Ferencz várőrnek 228 /ket
talos nyugtájára, elszámolás köte
naplójában kiadáskép számolja el.

A hivatalos másolat

Grabobay Aurel

igazgató.

Czerny József ipari formatervező M.D.K.

SZOT üdülőhajó terve

Társtervező: Jancsó Miklós, Nagy Tiber, Szabó Gyula
Dudás István, Kelemen László

F.Á.:Narancssziné hajó a Dunán , Elkészült az uj us üdülő terve
Magyar Nemzet 1963. augusztus 9. 4.l.

Czerny Lajos

Börzsöny. T. 6209.

E hármas látképen fölül látjuk a börzsönyi szent István kápolnát, a melyet romladozó fal vesz körül kapujához csatlakozó uttal. A háttért hegyek képezik. Balra egy vár és alól egy gotikus templom szemlélhető. Jelzésük alól jobbra: J. Czerni. 1855.

Kny., mér. 10.3 : 18 cm.

140-95.

Czerny Lajos

ostrák festő és körajzoló

L. Kendrey - Kentirányi

342. l.

nete:

kon nyugvó disres teremben a podiumon
a alatt tollas kalapot tartó Radetzkinek
és terdelő
iselo pap a bal kezét ~~[illegible]~~ csókolja. A
iszti kar vesszi körül, melynek ~~[illegible]~~ két tagja az elő-
. Az egyik előre vett kardjára támaszkodva
et s a másik, ki szolgálati jelvényt hord,
nel megy. Felirata alól három sorban:
ürz dankend zu den Füssen des kaiserl.
2/ Grafen Radetzky/ N° 68."
adá dekujce k nohum polniho mar-
eckyho."
ap köszönve borul gróf Radeczky császá-
gy lábaihoz"
cerdote in ringraziamento si getta ai
Maresciallo Radetzky";
pedig
ban: „A. Ziegler 1851."

mat, méretei a vonalkeretnek 24: 16.8 c/m.

Ltpa 4837 (alányomással)

107/95 N° 356

Czerny

l.

Lykanemzromantika

57. l.

PESTI PÉTER ÉS TÁRSAI

ALAPÍTTATOTT: 1906

KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPÍRKERESKEDÉS
KÖNYVKIADÓ ÉS HIRLAPTERJESZTŐ VÁLLALAT
KÖNYVNYOMDA, KÖNYVKÖTÉSZET

JÁSZBERÉNY APPONYI-TÉR TELEFON: 98.

Tekintetes

Európa könyvterjesztő R.T.

Budapest.

Visegrády ucca 36.IV.1.

Czerny L a j o s, osztrák festő és kőrajzoló; szül. 1821-ben Bécsben, megh. 1889-ben u. o. Magyar vonatkozású művei: A börzsönyi (hontmegyei) szent Istvánról nevezett románkori templom, Saskő várának romjai a Garam partján és A Miasszonyunkról nevezett régi csúcsíves templom a selmeczbányai óvárban; valamennyi kőrajz. Mint mellékletek Kachelman: Geschichte der ungarischen Bergstädte und ihrer Umgebung (Schemnitz, 1855. II. k.) cz. művében jelentek meg.

Thieme—Becker: Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1913. VIII. 243. l.

e 4 4		Jegyzet
csak új	csak régi	

Czerny, Ludwig (1825-1889)

„Fájlép vádászokkal" o.v. 30 x 36 cm

J. l. G. Czerny

Kikiáltási ár: 6000 ft.

BÁV ~~43~~ 42.Képaukció Budapest,1977.~~szeptember~~ május

CZEROTZKY Pál asztalos

VARGA Gyula: Adatok a debreceni asztalos céh és a népi butor történetéhez.=A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve 1988 (1990) 134.

CEROVSZKI IVÁN

Cerovszki Iván
1932-ben született Zágrábban.
1944 őszén települt át Magyarországra.
Műegyetemet végzett.
A budai Vár felújításán dolgozott mérnökként.
A hatvanas évek elején faragta első szobrait.

1968-ban az Eötvös Klubban állít ki
Donáth Péterrel.
1969-ben alapító tagja a **N°1** művészcsoportnak
(többek között: Lisziák E., Kovásznai Gy.,
Kecskeméti K., Molnár P., Orvos A., El Kazovszkij,
Haris L., Haász I., Prutkay P., Szeift B., Szemadám Gy.).
1972-ig részt vesz a csoport kiállításain (József Attila
Műv. Otthon; SOTE; OTE, Pécs; Állatkert,
Oroszlánbarlang; Művész Presszó, Szentendre;
Eötvös Klub).
1971-ben kiállít a **Balatonboglári Kápolnatárlaton.**
1973-tól elszigetelten dolgozik.
Nyolc évig faragja **Barbár trónus** című szobrát.
1983-ban egy művel **(Halak jegyében)** szerepel
Szegeden az **Új művészetért 1960-1975**
című tárlaton.

1984 szeptemberében volt első önálló kiállítása az
Óbudai Pincegalériában.
1985-ben váratlanul meghalt.

Tisztelettel meghívjuk

CEROVSZKI IVÁN (1932-1985)

szobrász emlékkiállítására

az **Óbudai Társaskör Galériába**
Budapest III., Kiskorona (volt Magyar L.) u. 7.

Megnyitja 1991. április 2-án 18 órakor

MEZEI OTTÓ
művészettörténész

A megnyitón levetítjük a **Veresegyház 1972** című filmet.

Megtekinthető: 1991. május 5-ig,
hétfő kivételével 14-18;
szombat-vasárnap 10-18 óra között.

Ø Czervinka

Kartofr-

1789

l.

Eperjesy 1929

83. l.

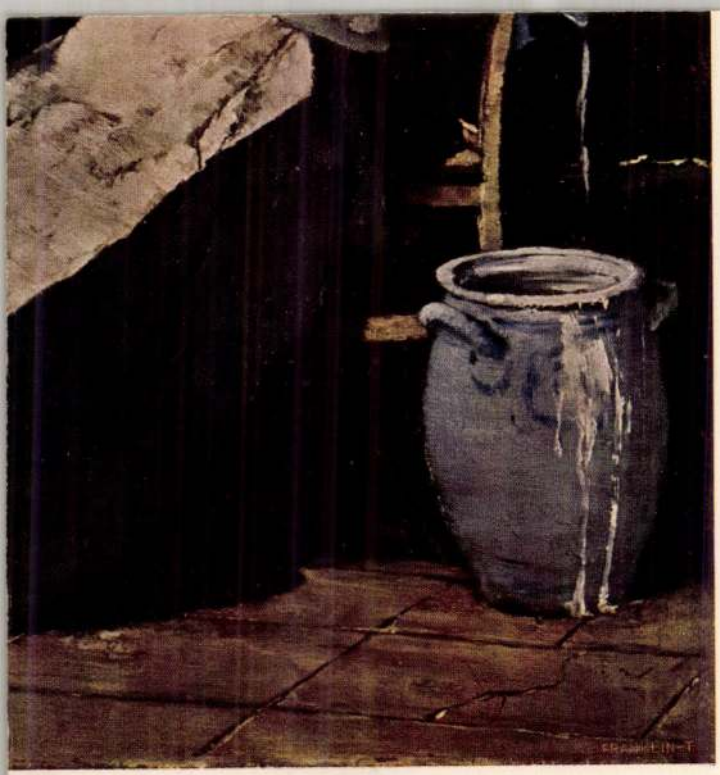

,Y : KÖPÜLŐ ASSZONY

Czerwenka

1820

l.

Eperjessy 1929

56 l.

KIRÁLYI EGYETEMI NYOMDA

30 nap **SZEPTEMBER** 36. hét

1 Vasárnap		Egyed *Egyed*
2 Hétfő		István kir. *Rebeka*
3 Kedd		Manszvét pk *Hilda*
4 Szerda		Vit. Róza *Rozália*
5 Csütörtök		J. Lőrinc *Viktor*
6 Péntek		Ida *Zakariás*
7 Szombat		Kassai vért. *Regina*

CZÉTÉNYI János

Tisztelettel meghívom Önt

Czétényi János

a pappérgőzös utazása
című kiádításának
megnyitójára

Megnyitja:

Kicsiny Balázs

festőművész

1991 okt. 4-én 18-órakor

VÁRFOK 14 MŰHELY-GALÉRIA

Bp. 1. Várfok u 14.

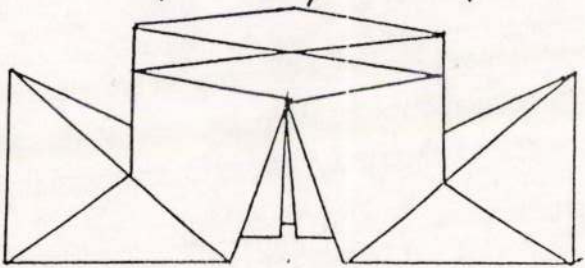

CZÉTÉNYI JÁNOS 1122 Budapest, Városmajor u. 48/b.

1955. augusztus 14-én születtem Budapesten. Általános iskolai tanulmányaim után a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában érettségiztem. 1982-ben végeztem a Képzőművészeti Főiskola Festő Tanszakán. Kokas Ignác volt a mesterem. 1988 óta vagyok tagja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának. Festészettel és szobrászattal egyaránt foglalkozom. A főiskola elvégzése után különböző csoportos kiállításokon vettem részt.

I was born on August 4, 1955 in Budapest. After the elementary school I graduated at the Training School of Industrial and Fine Arts in Budapest. In 1982 I graduated from the painting course of the Hungarian College of Fine Arts, my master was Ignác Kokas. I've been a member of the Studio of Young Artists since 1988. I work on paintings and sculptures as well. After my graduation I has several joint exhibitions.

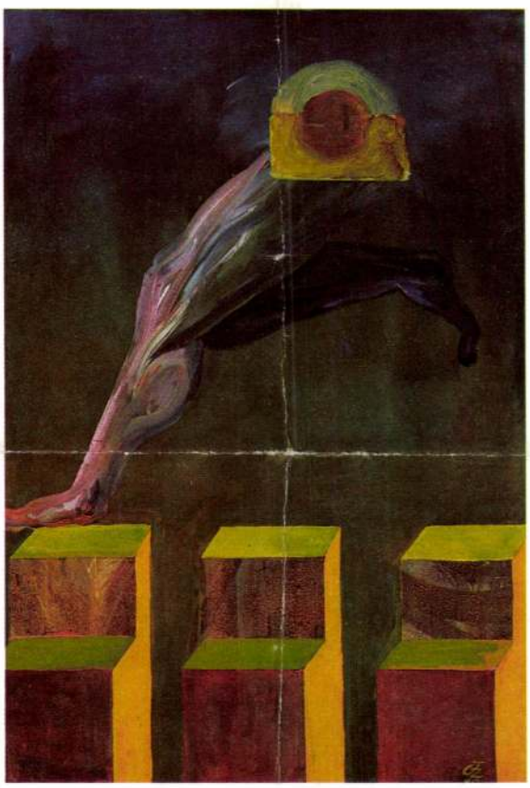

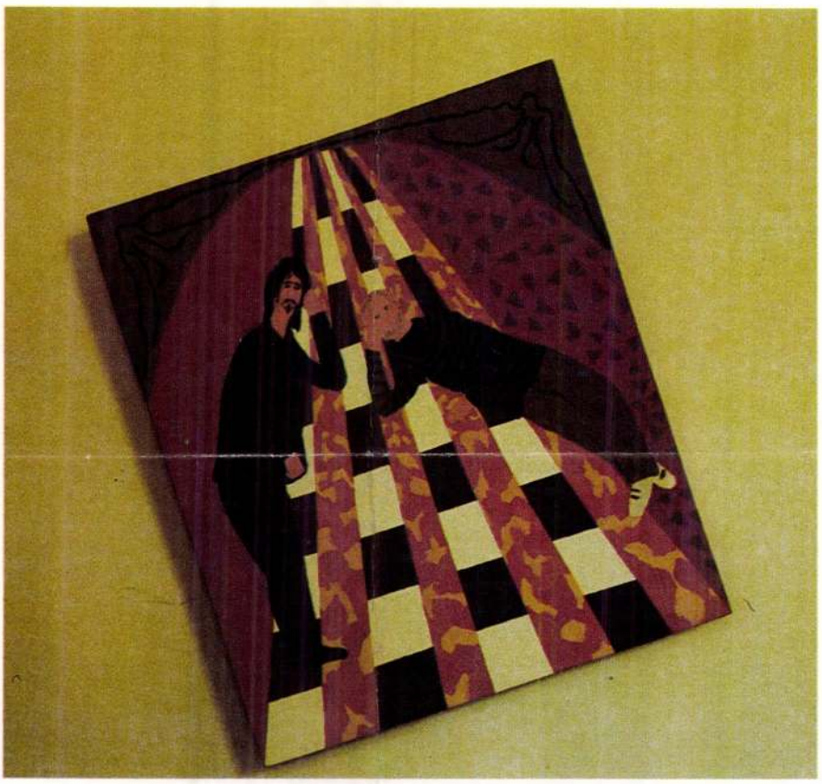

CZÉTÉNYI János

XII. Országos Kisplasztikai Biennálé, Pécs, Pécsi Galéria, 1991. A kiállitást rend. és a kat. szerk. Sárkány József. Pécs : JPM, 1991

CZETENYI János

BUDAPEST, Várfok 14. Galéria

TIMÁR Árpád: A papírgőzös utazása avagy merre tart a Várfok Galéria. = Új Művészet, 3,1992,1 63., ill.

kiáll.1991 okt.

ellenzés. Nem lehet a mester dallamait ugyanabb
hangszereléssel túlharsogni.

Andrássy Kurtának vannak azonban nyilvánval
fejlődött az utóbbi időben. Erről márványdombor
másainak hideg tökéletessége ad leginkább számo
kőbe faragott *Parasztvénuszt* és a *Tüsképhúzó* című
kus teltsége, modellálásának közvetlensége, hogy
binak friss bája a legjobb oldalról mutatják be And
nem népieskedő vagy ősmagyarkodó szándékok v
guk, őszinteségük. Aki ezeket a szobrokat készítet
ja el attól, hogy megszabaduljon a szobrásziatlan s
közé küzdje fel magát.

Boross Géza évek óta vidéken, Nyíregyházán é
hajló, de azért egészséges ösztönű költő. Romlatl
a természet, szabadon alakít, finoman választ, fé
kal dolgozik. Amihez nyúl, az elsősorban színre g
képpé. Azt akarjuk ezzel mondani, hogy Boross
ki, amikor festéshez áll, hanem színélményből. T

A. Czétényi Piroska

cikke:

A. Czétényi Piroska: Középkori falképek helyreállitása a pesti belvárosi templomban. - Müemlékvédelem, 1970. 4. sz. 239-245. l.

A. Czétényi Piroska

Beszámolója Olaszo-i tanulmányútjáról. – Műemlékvédelem, 1968. 2. sz. 110-112. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

174. l.

Orlényi Piroska

cikke: Az agrigentói S. Nicola Múzeum.
Műemlékvédelem. 1968. 3.sz. 177-180.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

175.l.

A. Czétényi Piroska

cikke:

A. Czétényi Piroska: Öntöde Múzeum, Budapest, II. Ganz utca. - Magyar Építőművészet, 1970.1.sz. 42-45. l.

Czétényi Piroska, A.

cikke. A (Bp.) Flórián téri 3-5. sz. házban... Műemlékvédelem, 1966. 10. évf. 2. sz. 129. l.

—"—: A Belvárosi Sz. Mihály templom (V. Váci u. 47.) - Műemlékvédelem, 1966. 10. évf. 1. sz. 53-54. l.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 251. l.

A. CZÉTÉNYI PIROSKA

A müemlék-nyilvántartás kérdései c. cikke

Müemlékvédelem, 1975. 3. sz. 136-145. l.

A. Czétényi Piroska dr. művészeti író. 2. folytatás.
Matyás János: Az Operaház. teka.

A budapesti Operaház ugyanis nemcsak *Ybl Miklós* talán legkiválóbb alkotása, hanem egyike legreprezentatívabb épületeinknek, ami, szerencsére, épségben fentmaradt. Nem csupán nemzeti kultúránk és történelmünk műalkotássá formált darabkája. Más is, több is annál: önmagában is sajátos „Gesamtkunstwerk", egyfajta összművészeti produktum. Ezt a fogalmat Richard Wagner a zenedrámának, nevezetesen saját operáinak esztétikai meghatározására alkotta ugyan, Czétényi Piroska, a történeti tanulmány szerzője mégis helyesen jelzi átvitt értelemben vett használatának jogosultságát, mert hiszen az épület rendeltetése, célja az, hogy a bizonyára legbonyolultabb, legsokfajtább művészeti és gyakorlati tényező szerves együttéléséből megteremtődött műfajnak otthona, élettere, napról napra reveráló alkotóműhelye és „nagyüzemi" kiszolgálója legyen. Ennek fölismerése a könyv érdeme, s ebből fakad a két tanulmányíró célszerű munkamegosztása is.

Budapest folyóirat, 1988, 6., 45-old.

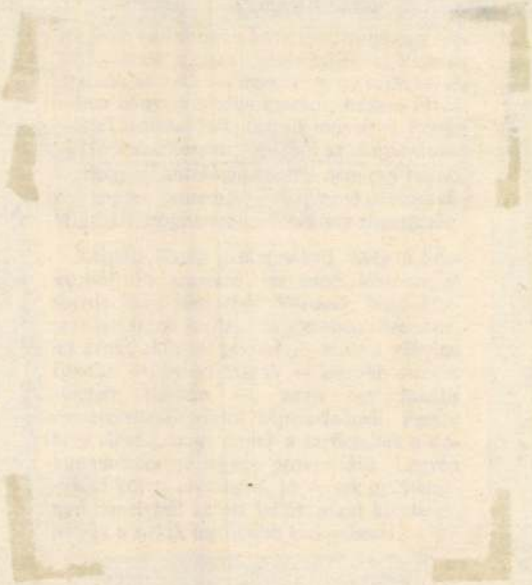

A. Czétényi Piroska dr. művészeti író 1.) Folytatás
Hatyás János: Az Operaház. téka.

Két tanulmány jelent meg: A. Czétényi Piroska dr.:
„Az Operaház felépítésének története" c. és
Szvoboda D. Gabriella: „Az Operaház dekorációja" c.

A tanulmányokat 78 színes és 12 fekete-fehér
fotó egészíti ki.
(Képzőművészeti Kiadó).

Budapest folyóirat., 1988., 6., 45-old.

A. Grétényi Pirozka dr.
Pillantás a Varra.

4.) Folytatás (vég)

Budapest folyóirat, 1988, 4., 15-old.

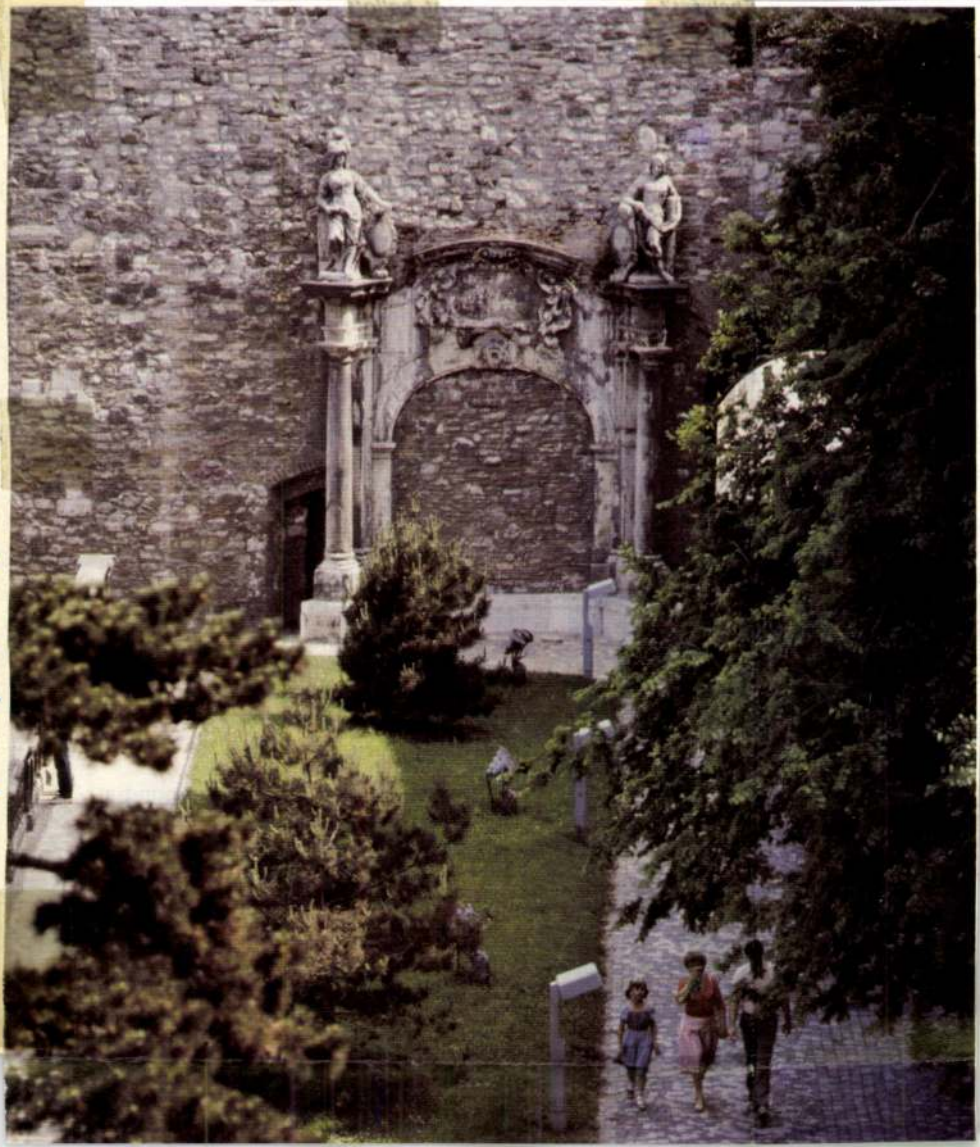

— *Ennyire dramai a*
— Még ennél is drám
ıbálunk, hogy baj van
ıem történt sok minde
— *Kinek kéne kimon*
ya lezárását?
— Nekünk. Lehet, ı
zt a döntést.
Nézzük a bástya neı
A Jezsuita lépcső fölött
ıidaló, födém, torony
ony alatti támfal nincs
öltést kimosta alóla a
nény a levegőben lóg.
A Schulek lépcső me
é. Gyanítják, hogy a ı
›kozza a repedéseket, e
Tóth Árpád sétánynál
najd az azt követő f
sak találgatják. Mint a
ák, hová tűnt a Szer
Miért törnek fel a legv
en vizek?
— *Tessék mondani, ı*
onytalanság? Miért ne
etes, feltárásos szak
mely talajmechanikai,
ai, mit tudjuk még, m
álaszt adna?
— Több szakvállala
Megtették árajánlatai
öbb mint kétmillió for
antartásra, felújításra
ıarad.
Beszéljünk valami v
ítványozom. Dobó Á
el kezdi: a Várnegyed
i tudásuk szerint, nem
ıa.

A. Grétényi Piroska dr.

3.) Folytatás.

Pillantás a Várra.

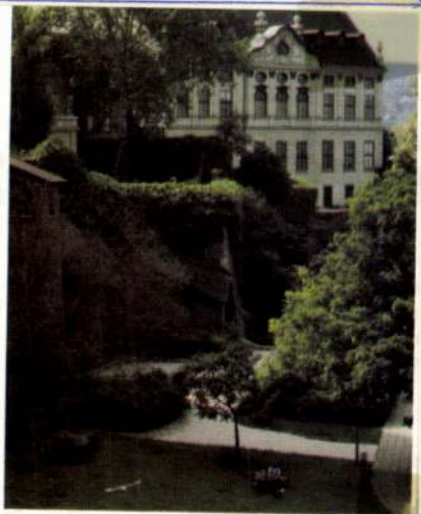

Budapest folyóirat. 1988., 4., 15-old.

A teraszburkolat helyenként sérült, süllyedések láthatók. Ablakok, ajtók korhadtak, vasalatok korrodáltak. Korlátok sérültek, hiányosak. A vakolat nagy területen hiányzik, meglazult, átnedvesedett. A támfalak burkolatán nagy kiterjedésű omlások láthatók. A bástya bármikor baleset- és életveszélyessé válhat. A lezárás a közönségforgalom elől lassanként

régen itt majd mindegyik épületben kút volt. A kutakat betömték, de a vizük a továbbiakban közlekedőedényként működik. Mások szerint a nagyfokú vizesedés a századforulón épült közművek hibájából ered. Akadnak, akik szerint azért emelkedik a talajvízszint, mert a nagyfokú közművesítéssel a terület mesterséges vízszabályozása megszűnt. És így tovább. Való-

A. Czétényi Piroska dr.

2.) Folytatás.

PILLANTÁS A VÁRRA

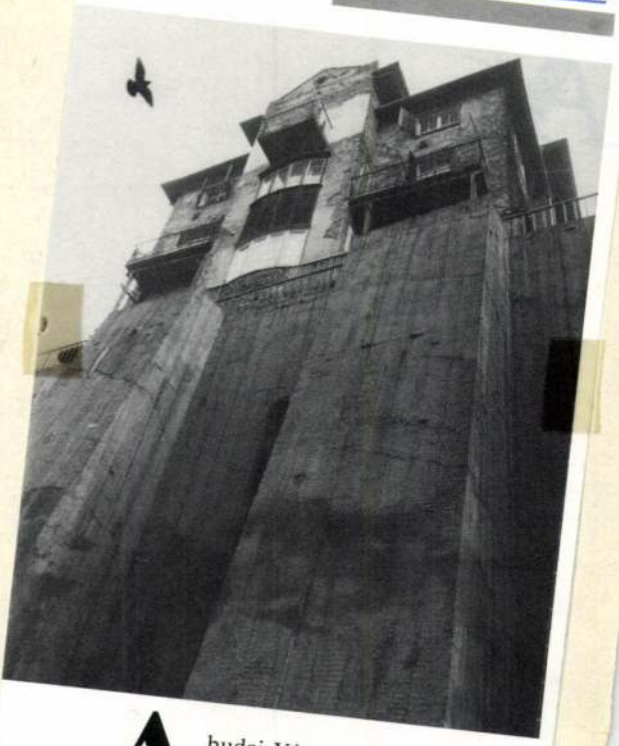

A budai Várnegyed Magyarország legértékesebb történeti városmagja, a 13. század második felétől épülő, telepített város, mely megőrizte jellegzetes úthálózatát, beépítését, meghatározó rajzolatát a Duna-parti látványban. Jelentős várossá válásában földrajzi adottságai kezdettől fogva döntő szerepet játszottak. Itt volt az a hely, ahol a Duna vízi útját keresztezhette a kelet-nyugati kereskedelmi út, a Pesti Öreghegy (Gellért-hegy) és a Pesti Újhegy (Várhegy) között, a Dunába torkolló Ördögárok környékén. Délen a Duna menti mocsarak, északon a Pilis hegyei miatt átkelésre nem volt lehetőség.

Budapest folyóirat, 1988, 4., 14-old.

A. Czétényi Piroska dr.
Pillantás a Várra

1.) Folytatás.

Világörökség

A budai Várnegyed 1987-ben elnyerte a legnagyobb nemzetközi elismerést: felvették a kulturális világörökség jegyzékébe. A Várnegyedet és a Duna-partok látványát a Gellért-hegy és a Margitsziget közötti hidakkal, együttesen olyan ember- és természet alkotta értéknek ítélte az UNESCO Világörökség Bizottsága, melyet megillet ez a nemzetközi rang. Érdemes megismerni a mezőnyt, amelyben a Várnegyed a világörökség jegyzékbe foglalására egyenlően érdemesnek bizonyult: az athéni Akropolis, a pisai dóm, campanile és a battistero együttese, valamint a kínai Nagy Fal.

Budapest építészeti, természeti együttesének a világörökség jegyzékében való szereplése nemcsak kitüntető elismerése a főváros hosszú évtizedekre visszanyúló tevékenységének, hanem elkötelezettség is a jövőre. Ezért érdemes visszatekinteni a folyamatra, mely erre a szép eredményre vezetett.

Budapest folyóirat, 1988., 4., 13. old.

ről szóló egykorú leírás
dicséreteit igazolták az
végzett régészeti feltárásc
napvilágra került gazdag
lelet. Nem maradtak el a
sektől a világiak sem, a fő
ak a Várhegy északi rész

A Várnegyed telepítet
ja, hogy a háztelkek utca
nyire 18 méter, közülük
osztottak ketté vagy von
színűsíthető az a feltevés,
település 1250 körül terv
kozásként épülhetett, mi
sutt is, például Bécsbe
azóta is őrzi utcáinak tág
18. században a középk
kon maradványokból épí
középkori részletet megő
ket, ajtó- és ablakkeretek

BUDAPEST

A FŐVÁROS FOLYÓIRATA • ALAPÍTVA: 1945

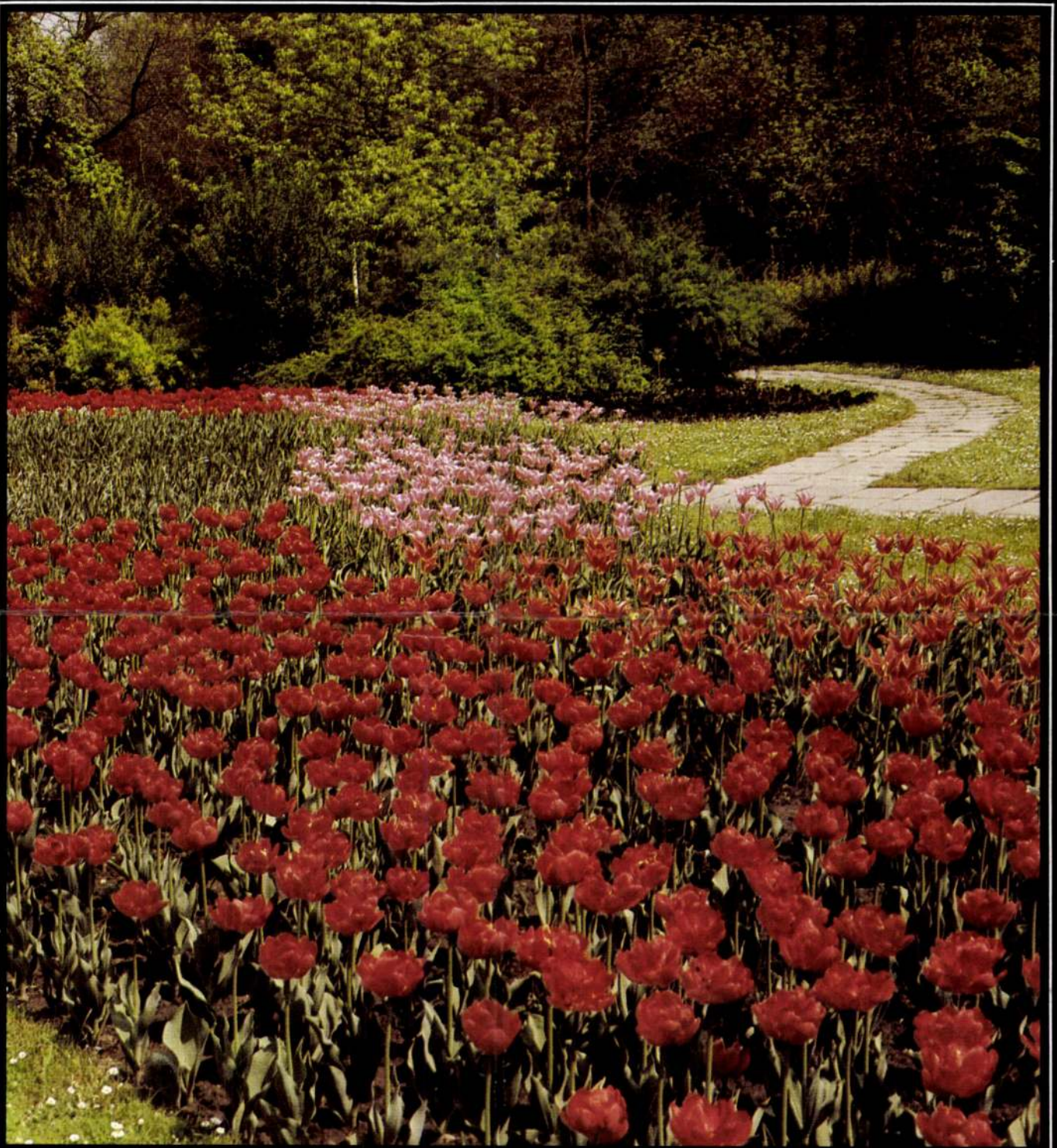

Pillantás a Várra

Harminc éve vendégmunkás

A. Czétényi Piroska dr.
Pillantás a Várra.

Budapest folyóirat, 1988., 4., a borító belső oldala.

Pillantás a Várra.

CZÉTÉNYI VILMOS

Magyar Honvédség Művelődési Háza
tisztelettel meghívja Önt
és kedves barátait

1997. szeptember 16-án, kedden 17 órára

a Stefánia Galériába
(Budapest, XIV., Stefánia út 34.)

CZÉTÉNYI VILMOS

festőművész
kiállításának megnyitójára.

A tárlatot megnyitja:
Feledy Balázs
művészeti író

A kiállítás megtekinthető:
szeptember 24-ig naponta 13 és 18 óra
között.

STEFÁNIA
GALÉRIA

MAGYAR HONVÉDSÉG
MŰVELŐDÉSI HÁZA
BP. XIV., STEFÁNIA ÚT 34.

dr Czétényi Piroska, [ ]

L: Ettér István

– i Szövetségi kúrek

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

10-12

83/4

A. CZÉTÉNYI Piroska: Az óbudai müemléki együttes. = Müemlékvédelem, 29, 1985, 3. 174 - 182., ill. E

Se abbiamo un nome d'artista e una data per le opere della capp. del Rosario,mancano purtroppo documenti relativi alle altre statue di stucco della diesa.Ecco comunque alcuni dati.
Nel 1638 si alza la volta e nel 1639 si chiede supplica al vicario generale del vescovo di Como 'di far di nuovo il choro,et è bisogno di far rotura de tutto il vechio'.Nel dicembre dello stesso anno i lavori dovevano essere terminati.(9)
Nel 1640 si chiede licenza di 'fabricare di novo la capella de tre Maggi'.Di questa cappella non si hanno più notizie fino al 1645,anno della supplica del parroco di Arogno al vicario generale del vescovo per poter di nuovo celebrare la messa nella cappella.(10)
Nel 1653 Domenico San Michele di Arogno chiede il permesso di iniziare la costruzione di una capp.in onore di S.Antonio 'a man sinistra dell'entrar',assumendosi tutte le spese.Nel 1654 la capp. è finita,'ridotta ad ogni perfettione'e ornata di stucchi.(11)
Nel 1682 gli uomini della comunità di Arogno chiedono il permesso di costruire una capp.di fronte a quella di S.Antonio da dedicare 'al Suffragio de Deffonti'.Nel 1688 l'opera è terminata e si chiede il permesso di celebrare.(12)
Nel 1702 la chiesa viene descritta con cinque cappelle (compresa la maggiore):la situazione di allora corrisponde all'attuale.
Nulla sulle statue di stucco.
Per quel che riguarda le statue della facciata il primo accenno è fatto nel 1748 e si limita a precisare la presenza di cinque statue di stucco.(13)
Anderes afferma che appartengono al periodo della trasformazione barocca della chiesa,che lui situa nel 1638-39.(14)

A. CZÉTÉNYI Piroska - SULYOK György: Várnegyedi felujitási munkák a VI. ötéves tervidőszakban. = Müemlékvédelem, 29, 1985, 3. 194 - 201., ill. E

A. CZÉTÉNYI Piroska: Óbudai müemléki együttes: Varga Imre kiállitóháza. = Müemlékvédelem, 29, 1985, 2. 102 - 107., ill. E

Bp., III. Laktanya u. 7.

-

t

lés által megajánlott hadi adó

v párt

ndelet

n

kelés

ép

ágygyülésre királyi levél által

A. CZÉTÉNYI Piroska: Müemléki együttesek, régi városrészek felujitásának gyakorlati tapasztalatai Budapesten. In: V. Országos Épületfelujitási Konferencia, 1985. aug. 27-29. Bp. : Épitőipari Tudományos Egyesület, 1985 177 - 190. ill.

Kovács Béla 816
Kovács Csaba 1586
Kovács Éva 800, 801, 839, 843, 850
Kovács Gergelyné 434
Kovács Györgyi 977, 983, 1018
Kovács Gyula 1456, 1462, 1684, 1792, 1958, 2101, 2257
Kovács István 1575
Kovács J. József 106
Kovács Jenő 1891
Kovács József László 1268
Kovács Júlia 2239, 2291
Kovács Margit 2070
Kovács Péter 383, 525, 1455, 1456, 1595, 2058
Kovács Péter Balázs 1794
Kovács Rózsa 386
Kovács Sándor Iván 2164
Kovács Tibor 328
Kovalovszky Júlia 221/5
Kovalovszky Márta 327, 2055, 2161
L. Kovásznay Viktória 1328, 1681, 2080, 2242
Kováts Albert 2071
Kozák Attila 2072
Kozák Csaba 2177, 2189
Kozák Éva (Mezősiné Kozák Éva
~~Kozák Gyula 2089~~
Kozák Károly 433, 688
Kozma Lajos 1354
Kozma Mária 1084
Kő Pál 2073
Kőbányai János 1946
Kőhegyi Mihály 309, 607, 1157
Kőmíves Katalin 2358
Könczöl Csaba 68
Könyves Imre 1162

Czétényi Vilmos

Ld. a dobozy aljára helyezett

dossziét is!

Czétényi Vilmos

a festőfaunakon nevett diplomát, de grafikáival mutatkozott be. Grafikával korán kezdett foglalkozni. Tanára, Csorba Tibor felfigyelt középiskolás korában munkáira s irányítása szerepet játszott abban, hogy felvették az Iparművészeti Főiskolára.

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967.
23 l., ill. –

5. l.

Czéténgi Vilmos

az Iparművészeti Főiskoláról került át a Képzőművészeti Főiskolára. Tanulmányait megszakítva – rövid időig – 1947-ben az ország egyik művészeti központjában, mint reklámgrafikus dolgozott. Ekkor jelentek meg első plakátjai. De nem lett reklámgrafikus, bár mint szakiskolai tanár az egyik fővárosi iskolában rajzot és reklámgrafikát tanít.

Szíj Rezső: Czéténgi Vilmos. Várpalota, 1967. 23 l., ill. – 5. l.

Czétényi Vilmos

bérített okleveleket, emblémákat, tablókat, fejléceket, könyvcímlapokat, amélkül hogy a fertői törekvésekről, nabad grafikáról lemondott volna. A nabad grafikával 1960 óta egyre többet foglalkozik – ebből rendezte 1965-ben a Dürer-teremben kiállítását, ahol monotípiákat állított ki.

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967. 23 l., ill. –

5. l.

Czétényi Vilmos

sok szimbólikus ábrázolása van (Pegasus, Kerentreferzítés, Harlekin, Orfeusz, — mértani elemek, stb.)

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967.

23 l., ill. —

10. l.

Czétényi Vilmos

1928 szept. 26-án született Budapesten.
Az Iparművészeti Főiskolát 1946-ban végezte el a festőszakon. Innen a Képzőművészeti Főiskolára ment, szintén festőtanszakra. Itt Bernáth Aurélnál, Bencze Lászlónál, Domanovszky Endrénél és Berény Róbertnél tanult.

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967. 23 l., ill. –

22. l.

Czétényi Vilmos

Hatással volt rá Barcsay Jenő és Robinovszky Kálmán. 1953-ban diplomázott Békealáírás c. munkájával (olaj, 160×130 cm.), amit a Béketanács vásárolt meg. 1953-59 között képzőművészeti munkából élt meg.

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967. 23 l., ill. –

22. l.

Czétényi Vilmos

1959 aug. óta az egyik fővárosi kereskedelmi iskola rajz és reklámgrafika-tanára. Alapító, később vezetőségi tagja volt a ~~Fa~~ Fiatal Képzőművészek Alkotó közösségének.

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967. 23 l., ill. –

22. l.

Czétényi Vilmos

kiállított: 1954-ben a Műcsarnokban, az országos képzőművészeti kiállításon; — 1955-ben a MÉMOSZ-székházban a Fiatal Művészek alkotó közösségének I. tárlatán; - 1958-ban az Ernst-Múzeumban a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának I. tárlatán; —

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967. 23 l., ill. —

9. §.

Czétényi Vilmos

kiállított: 1959-ben a Műcsarnokban az ország képzőművészeti kiállításán; – 1961-62-ben a miskolci városi országos képzőművészeti kiállításon és Szent István Múzeumban – 1964-ben önálló kiállítás a Dürer-teremben.

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Városlato, 1967. 23 l., ill. –

23. l.

Czétényi Vilmos

1965-ben a kispesti Vörös Csillag Művelődési házban volt önálló kiállítása.-

1965-ben részt vett a nagymarosi művéntelep 10 éves fennállására rendezett kiállításon. - 1966-ban a fővárosi XX. kerületi képzőművének Őszi tárlatán.

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Vásgalota, 1967. 23 l., ill.--

23. l.

Czétényi Vilmos

1967-ben Várpalotán önálló kiállítással szerepelt. (1967 febr.)

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967. 23 l., ill. – 23. l., 24. l.

Czétényi Vilmos

monotípiái

- Diotimia (345 x 600 mm) (repr.)
- Tünődő (185 x 125 mm) (repr.)
- Harlekin és Pegazus (340 x 250 mm) (repr.)

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Vásparlota, 1967., 23 l., ill.

ismlap és 1-2. l.

Czétényi Vilmos

monotipiái:

- Orfeusz (210 x 105 mm) (repr.)
- Orfeusz és Pegasus (345 x 500 mm) (repr.)
- Hálókötő (340 x 225 mm) (reps.)
- Próféta (540 x 345 mm) (reps.)

Szij Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967., 23 l., ill. –

6. 8-9. 10. 11. l.

Czétényi Vilmos

monotípiái.

- Felavó akt. (250x340 mm.) (repr.)
- Modern Ikarus (500 x 345 mm.)(repr.)
- Gondolkodó (250 x 165 mm.) (repr.)
- Salóme (540x760 mm.) (repr.)
- Pieta (500 x 345 mm.) (repr.)

Szíj Rezsö: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967., 23 l., ill.-

13. 14. 15. 16. 17. l.

Czétényi Vilmos

15.

monotípiái

- Nő facsoukkal (440 x 500 mm) (repr.)
- Látomás (165 x 250 mm.) (repr.)
- Hölgy bundában. (180 x 125 mm.) (repr.)

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967. 23 l., ill. —

18-19. l.

Szenzációnak számított az izraeli zongoraművész, Daniel Barenboim bemutatkozása. Zenekari estjén Mozart utolsó zongoraversenyét játszotta el, s már ekkor ízelítőt adott virtuozitásából, Beethoven estje aztán tovább mélyítette a róla alkotott kedvező képünket. Három monumentális szonáta hangzott fel ezen az estén, éppen a legnépszerűbbek, a Hammerklavier, a Les Adieux és az Appassionata, melynek alighanem magyarországi vonatkozásai is vannak, hisz változatlanul tartja magát az a vélemény, hogy a szonátát Beethoven Martonvásárott komponálta. Daniel Barenboim játéka kivált a Hammerklavier lassú tételében volt meggyőző. Megérdemelten aratott nagy sikert.

KOCZOGH ÁKOS

Kiállítási napló

CZÉTÉNYI VILMOS KIÁLLÍTÁSA VÁRPALOTÁN

Várpalota nagy és tiszteletreméltó vállalkozásba kezdett. Egymást szorosan váltó kiállításokban mutatja be mai művészeinket. Szij Rezső fáradhatatlan kezdeményező kedvét tudjuk mögötte. Ő írta meg Várpalota monográfiáját. Most Csétényi Vilmost mutatja be, igen gazdag anyaggal s olyan prospektussal, mely már a „füzet" határát is átlépi, nemcsak terjedelmével, de ízléssel válogatott képanyagával, szép tipográfiájával is. Dicséretére legyen a Fejér megyei Nyomdaipari Vállalatnak, s különösen a Várpalotai Városi Tanácsnak. Páratlan vállalkozás ez, a kínos erőfeszítés, a nagyot akarás torz vonásai nélkül. Követendő: természetes és becsületes gesztus.

Czétényi Vilmosnak alig két éve volt a Dürer Teremben sikeres kiállítása. Még nincs negyven éves s a budapesti kirakatrendezői iskola tanára. Munkáiban nyoma sincs az iskolás modornak. Legfeljebb annyi, hogy komolyan veszi ezt a könnyű kalandokra csábító művészi technikát: a monotypiát. Nem él vissza vele, nem bízik impresszív hatásaiban, dekoratív bájolgásra bőséges alkalmat kínáló esetlegességeiben. Keservesen és könyörtelenül megküzd a képért. Ha Dürert mondjuk – mesterének tekinti. Miben? A végiggondolt rajzban, a kiteljesedett formában. Nehéz és követhetetlen fogalmak. Mi ez a kiteljesedett forma? Vannak lázasan, idegesen odadobott vonalak, szaggató ritmusuk szinte követhetetlen, mint Kondor Bélánál. Akár az elektronikus zene. Még nincs jelképrendszere, egyszer való. Mások következetesen kimondják mondanivalójukat, gondolati és grafikai összhangban. Mit jelent ez megint? Azt, hogy a látott kép szerkezeti, ritmikai igazsága és a kimondott valóság erkölcsi tartalma azonos. Azaz: nem kell valamilyen bölcs mondásról, történelmi pózról visszakövetkeztetnünk a képre, hogy felfogjuk. Brueghel képei, melyeken közmondások tömegét festette meg, elsősorban képeknek elragadóak. A korabeli közmondások értelmezése nélkül. A közmondás ráadás a németalföldi kultúrtörténész számára. Nos, így van valahogy Czétényi Vilmos ráadásaival.

Van valami tragikus alaphangja minden monotypiájának. De, ha a kép címét nem ismernénk, aligha találnánk irodalmi megfelelőjére. Mi szükség is ezekre az aláírásokra? De össze ne tévesszük, nem irodalmi értelmezése, erkölcsi felfogása tragikus, hanem vonalrendszer, vonalainak ritmusvilága, síkok, színek egymáshoz való viszonyában. Tragédia konfliktusok nélkül. Ilyen lehet egy élet s ilyen lehet a rajz is. Mit jelent ez? Egyetlen rajzára gondolok, s mindre érvényesen. „Összetartozás"-nak

lis, korlát és megalkuvás nélkül, az egész nemzetet átölelő. Mivel a hiánytalan kibontakozás gondolata a szabadság átfogó remédiuma fűti: alkotása túlemelkedik egyetlen nép körzetén: általában a népszabadság ódájává épül..." Ez a tökéletes hangulati, eszmei és zenei egység nehezíti meg elsősorban újabb zeneszerzőink dolgát, amikor túlemelkednének Kodály Zoltán eredményein. Érzésünk szerint a megoldást ebben az irányban aligha – vagy csak nehezen – lehet keresni. Ez az irányzat önmagában befejezett kerek egész, a zenetörténet egyik szép fejezete. Mint ahogy a Budavári Te Deumban is remek példáját adja a népi ihletésből táplálkozó, a zenetörténet korszakait is összegező vokális kompozíciónak. A hallgatóság ezúttal a mű lehetőségei alatt maradónak érezte az előadást. Pedig a kitűnő Budapesti Kórus és a szólisták (Déry Gabriella, Andor Éva, Réti József és Szalma Ferenc) híven valósították meg Lukács Ervin karmesteri elképzeléseit.

Amikor a hangverseny végén Kodály Zoltán is a pódiumra lépett, a közönség helyéről felállva üdvözölte. Ez az évről évre visszatérő lelkes ünneplés azt a zeneszerzőt köszönti, aki Bartókkal együtt megteremtette a magyar zenei klasszicizmust és hazánkat „zenei nagyhatalommá" tette.*

*

Wehner Tibor zongoraestje (nov. 24.) igényes műsorával, kivitelezésével, technikai biztonságával és az értelmezés elmélyült gazdagságával is kiemelkedett. A koncert kimagasló műsorszáma Bartók Szabadban című zongoraciklusának megszólaltatása volt. Az 5 tételes zenemű Bartók legművészibben kezelt és legszívesebben használt műformáit alkalmazza. Így mindjárt a Musettes tételben feltűnik a „dudaszó", bár más funkcióval, mint például az Ürögi kanásztáncban. Az éjszaka zenéje című tétel pedig a Zene egyik korai – kétségkívül naturálisabb, az anyaghoz tapadóbb és nem általánosító – változata. De ennek a tételnek a befejezésében már érzékelteti a korban elmagányosodó, végképpen magára maradó zeneszerző képét is. A tücsökzenétől hangos éjben egyszerre felhangzik a furulyaszó, de mindvégig halkan és távolról, sosem közeledve, mégis makacsul, mintegy jelképezve a művész egyetlen menedékét, saját művészetét. Hirtelen kegyetlen ostorcsapások zaját halljuk azonban: megkezdődik a Hajsza. Lehetetlen nem jelképes értelmet tulajdonítani a befejezésnek. Kivált a záradékban feldübörgő basszusfutam kegyetlen groteszkségének lehetett adekvát jelentése, korjellemző hitele. – Wehner Tibor mesteri tökéletességgel bontotta ki Bartók témáit, előadása a hangversenyévad szép eseménye volt. Műsora másik pillére Beethoven D-dúr szonátája volt, (op. 10. No. 3.). Ennek Largo e mesto tétele ugyancsak fájdalmasan tökéletes „éjszaka-zene". Ez a tétel alkot hidat Mozart és Schubert művészetének legmélyebb rétegei között, s ez közvetíti a klasszikus hagyományokat egyenesen – Bartókig. Fischer Edwin, századunk egyik legkiválóbb előadóművésze úgy véli, hogy a tétel Goethe Egmontjának köszönheti létrejöttét, s főgondolata Schubert A halál és a lánykával és Wagner Trisztánjával rokon. Az értelmezés és a magyarázatok sokféle lehetősége is jelzi a tétel rendkívüli gazdagságát és megszólaltatásának problémáit. Wehner Tibor puritánul, sok szerénységgel szólaltatta meg a tételt, s mindenkinek lehetőséget hagyott, hogy maga asszociálja a zenei rokonságokat.

*

A külföldi vendégjárások száma a Zenei Hetek után csökkent. Jelentős eseménynek számított a Wiener Sängerknaben szereplése, mely a régi hagyományokra visszatekintő együttes változatlanul magas színvonalát igazolta. Igaz, nálunk is működnek hasonló színvonalú ifjúsági énekegyüttesek. Sajnos azonban a hazai kórusok ritkán kapnak a bécsiekéhez hasonló lehetőséget, ritkán léphetnek a közönség elé hasonló, egész estét betöltő műsorral. Pedig hogy erre mily nagy szükség lenne, azt a Rádió Gyermekkórusának külföldi sikerei igazolják.

* *A március 6-án elhunyt nagy zeneköltő jelentőségét külön méltatjuk (A Szerk.)*

CZÉTÉNYI VILMOS: *Tűnődő*

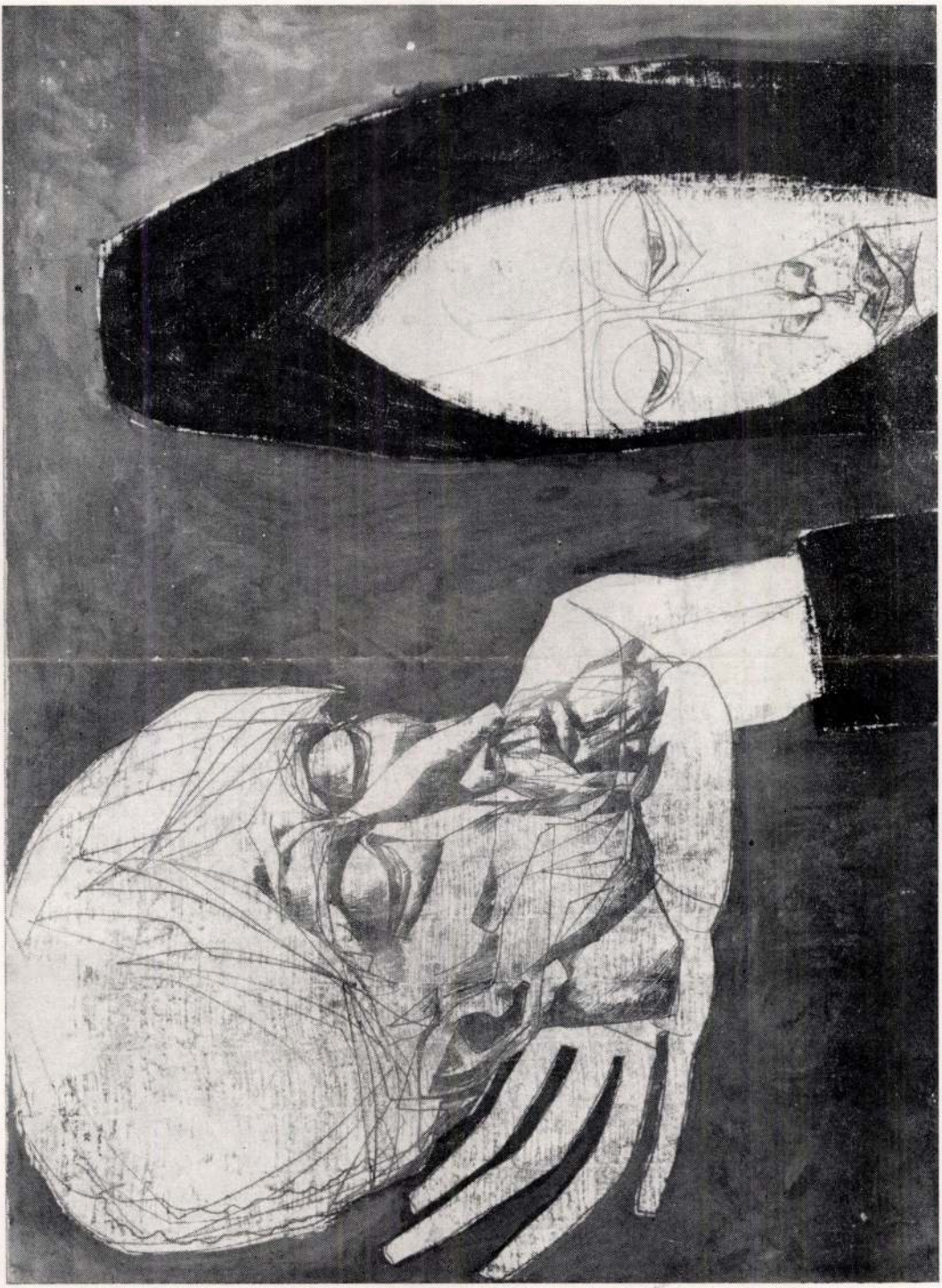

DEMJÉN ATTILA: Cetalu

nevezi. Színeiben: fekete, kék, barna, fehér. Tartalmában: két egymásra hajló test. Ritmusában: harmonikusan zárt, összefogott. Mégis: minden aláhull vagy megtörik benne, minden színe komor, csak a két alak nagy fehér foltja világol.

A szó már nehezen követi a képet. Azért kép a kép. Azért szép a szép, mert sem értelmes szóval, sem helyes tettekkel nem pótolható. Minden oka megvan ennek a szülők nélkül felnőtt embernek a szomorúságra. És mégis a töretlenség, a harmónia, a zárt egész igazát keresi. Pesterzsébeten született. Onnan lentről tör felfelé a fénybe, s hull bele a feketékbe, acélos kékekbe. Ókori görögök harmóniáját keresi és megtorpan mai keresztutaknál. Művelt és okos fő. Ismeri anyagát, őszinte önmagához. Több elismerést érdemel.

DEMJÉN ATTILA KIÁLLÍTÁSA NAGYKANIZSÁN

A kétszeres Munkácsy-díjas Demjén Attilának Nagykanizsa adott helyet a Képcsarnok új termében. 52-ben a „Reggelizö család"-ot érdemesítették kitüntetésre, 53-ban a „Gábor Áron"-t. Erre a két díjazott képre nem érdemes sok magyarázatot keresnünk. Teatrálisak, egyenetlen megoldásúak, bár szerzőjük erős kompozíciós és egyénítő tehetségéről árulkodnak. Ez a csákós, csizmás, pruszlikos, pózos festői világ bizony jó száz évvel maradt el a piktúra korszerű feladataitól. Demjén Attila ekkor alig huszonhat éves, ne őt hibáztassuk. Dicsőszentmártonban született, Bukarestben, Kolozsvárt eszmélkedett, Szentgotthárdról került végül a Főiskolára, elvesztett magával.

Vajon megtalálta Itáliában, ahol három évet töltött, 1961 után? Ha tudjuk, mit jelent vívódni a jó élet és szókimondó tehetség keresztútján, azt kell mondjuk: még nem találta meg. Demjén Attilának minden adottsága megvan, hogy a lényegeset lássa meg a világban és festői eszközökkel mondja ki igazát, ezt még régi dolgaiban sem tudta megtagadni. Ugyanakkor ragyogóan meg tudja kerülni azt, hogy szembe nézzen magával. Bravúrosan fest, kitünően komponál, belelát arcok rejtett vonásaiba és városok struktúrájába, mégis gyakran megáll a pillanatnál, pillanatnyi benyomásainál, ügyesen és tetszetősen elegyítve őszinte színlátását, bölcs szerkezeti megérzéseit azzal a kézlegyintéssel: jó ez nektek.

A „Halott város" festőjétől nyugodtan kérhetjük számon, hogy máskor is így merjen belelátni a mélyebb valóba. Itáliában nem egy ilyen halott város van. Valaha az ellenség és malária elől menekültek fel lakói a magaslatokra, s aztán elhagyták a kényelmesebb völgyekért. S ma ott állnak a végtelen kékbe nyúló romok, a völgyekbe futó hajlatok, s a csend is, könyörtelenül. Ember alkotta múlt és ember nélküli jelen. Ahogy Demjén Attila pontosan megfestette. De máskor úgy tetszik, mintha az ember is csak önigazolásul tolakodnék kicsit bábfigurásan képeire s az embernélküli utcák is kevesebbek, mint ő valójában érzi. Sokszor kevesebbet mond ki annál, ami megragadta. Képei jó képek, de bízzunk abban, hogy lesz egy Demjén Attila, aki teljes önmagát adja majd. Semmit sem hallgatva el, kritikusabban, keményebben, kiérleltebben.

BAJOMI LÁZÁR ENDRE

KRITIKÁK Kárpáti Kamil, Gáll Istv[illegible] Almási Miklós, Ungvári Tamás, Lackó Miklós, Benamy Sándor, Passuth László műveiről

Folyóirat-szemle
TV-szemle

A Jelenkor krónikája

BAJOMI LÁZÁR ENDRE

Széljegyzetek egy költői antológiához

Az UNESCO égisze alatt, a Seghers kiadó gondozásában, impozáns kétnyelvű orosz–francia lírai antológia jelent meg Párizsban. Mielőtt magára a gyűjteményre rátérnék, szeretnék visszapillantani az orosz–francia irodalmi kapcsolatokra, egyrészt mert érdekesek és tanulságosak, másrészt mert most, amikor a két nemzet kapcsolatai minden téren felfrissülnek, szellemi téren is komoly közeledés érezhető.

*

A francia–orosz irodalmi kapcsolatok régiek, termékenyek és minden politikai hullámzást átvészeltek. Az „irodalmi felépítmény" viszonylagos önállóságára és a társadalmi, történelmi, gazdasági és politikai alaptól való relatív függetlenségére mi sem jellemzőbb, mint hogy a két ország rendszere szinte sohasem volt szinkronban – amikor keleten a cári önkény dúlt, nyugaton a polgári demokrácia virult, vagy amikor amott a szocialista forradalom győzedelmeskedett, emitt továbbra is fennmaradt az imperializmus, – de ennek ellenére ezek a szellemi kapcsolatok mindig szorosak voltak, Diderot-tól II. Katalin „belső titkos tanácsosától", egészen Ehrenburgig, az „elfranciásodott" orosz értelmiség egyik jellegzetes képviselőjéig . . .

Hogy mi a tudományos magyarázata ennek a tagadhatatlan történelmi ténynek, azt bizony köteteken át lehetne „oknyomozni". Minden bizonnyal nem rejtelmes, misztikus, hanem konkrét és pozitív okai vannak, de mindenesetre felettébb bonyolultak. Mikor a francia nyelv és szellemiség diadalútjára indult Európában a XVII. század végén és a XVIII. század elején, Oroszország volt az egyik utolsó hódítása. Viszont talán itt aratta legragyogóbb diadalát, Nagy Péter 1717-es párizsi utazása után kezdett kiszorulni a német és holland nyelv, amelyekkel annak előtte Muszkaország

Czétényi Vilmos

Czétényi Vilmos grafikusművész kiállitása. Várpalota, Művelődési Ház. - Ism.: Koczogh Ákos, Jelenkor, 1967.1o.évf.4.sz.36o.l. - csarhát,Napló/Veszprém/, 19 1967.febr.28. - Szij Rezső, Művészet, 1967.8.évf. 5.sz.42.l. -

Az 1967.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o.1.sz. 68-1o7. l./

89. l.

M.D.K.

Czétényi Vilmos, festő, grafikus

1928-ban született, első kiállításán mint grafikus mutatkozott be a Dürer-teremben. „Művészetében legjuhább feltűnő a szimbolikus ábrázolásmód ... leggyakrabban az embert és az emberiséget erő alapvető élményeket szimbolizálja." Méltatásában Szij Rezső kiemeli „Ikarusz" és „Proféta fej" c. lapjait, mely utóbbi Nolde-t idézi. A hátsó borító lap külsején, és belső oldalainak egyik lapján látható egy-egy rajza.

ALFÖLD+ Debrecen, 1966. XVII. évf. 4. sz. — old.

CZÉTÉNYI VILMOS: EXTÁZIS

CZÉTÉNYI VILMOS: ÁLOM

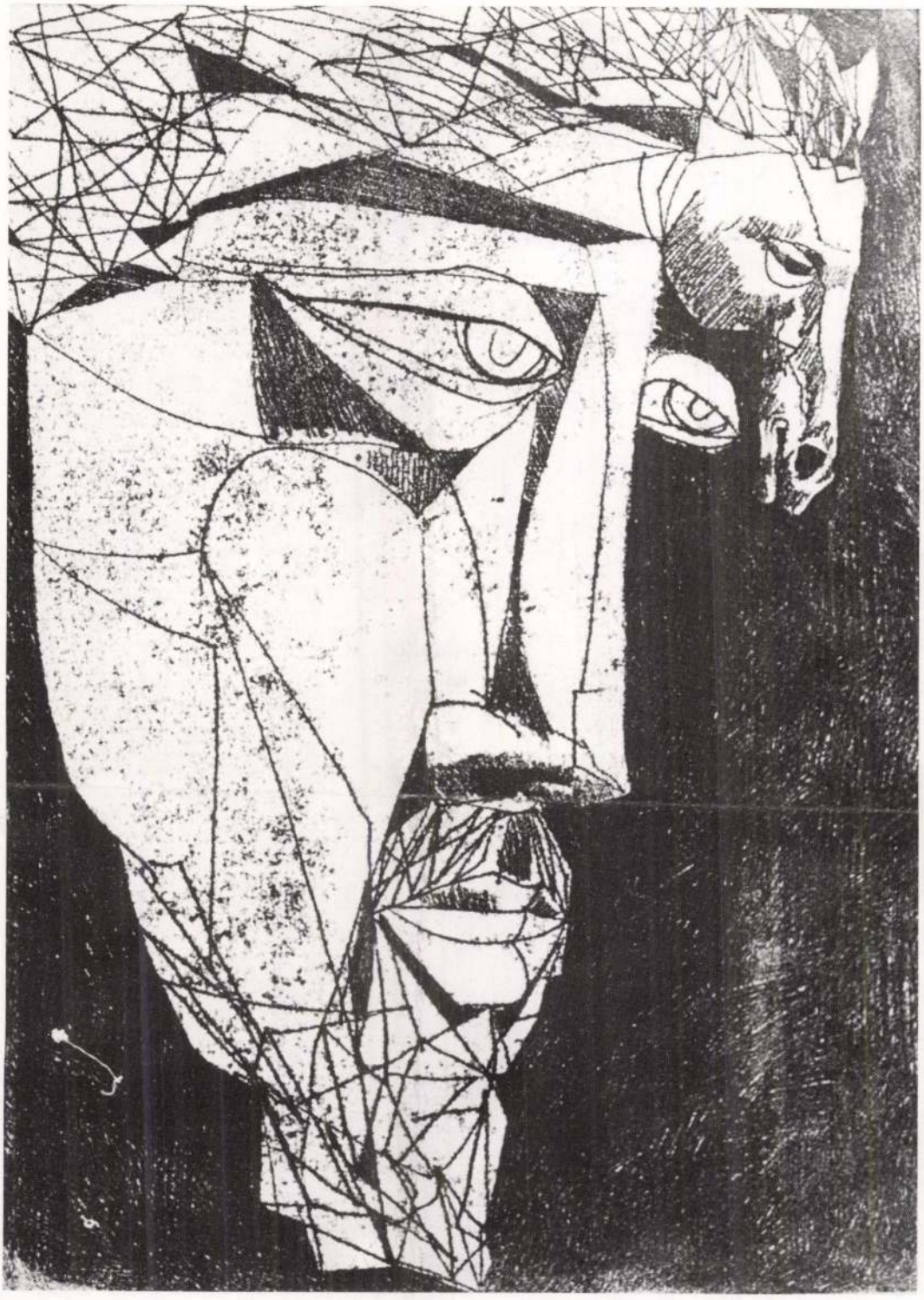

CZÉTÉNYI VILMOS: ELMÉLKEDÉS

Czétényi Vilmos

Szij Rezső: Czétényi Vilmos. — Alföld, 1966. 17. évf. 4. sz.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

258. l.

Czétényi Vilmos

grafikai kiállítása. Bp. Dürer Terem. - Ism. Hanlisch Lenke, Művészet, 1966. 7. évf. 4.n. 40-41.l. - Kispest, Művelődési Ház. - (Ő) Vörös Csillag, 1966. jan. 19.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

266. l.

Czéténi Vilmos M.D.K.

Grafikáiból kiállitás a Dürer Teremben

Látomások c. s orozat

Perneczky Géaz: Czétényi Vilmos grafikái...

Magyar Nemzet 1965. okt. XXX 6. 4.l.

Magyar Nemzet 1965. okt. 3. 13. l.

CZÉTÉNYI Vilmos festő

irt az Augusztus, Szeptember, Október, November c. Pesterzsébeten megjelenő lapba.

interju Molnár Gézával. Kortárs. 1985. 4. 121.p.

Várady Szabolcs: Hátfia ne...
Viola József: Akárkivel (Akárki nem akárkivel) *(Domokos Mátyás)* - - - - - - - - - 3/301
Zalán Tibor: Hagyj még, idő! (Vonzás és választás 2.) *(Dérczy Péter)* - - - - - - - 6/617
Zelei Miklós: Ágytörténetek *(Károlyi Csaba)* - 9/876

KÉPEK

Gellér B. István: A Növekvő város - - - - - - - - - - - - 2/98,120, 140, 146, 154, 198
Keserü Ilona: A „Gyakorlatok" sorozatból - - - - - - - - 9/811, 816, 830, 850, 864, 880
Nádler István festményei - 12/mm
Nemes Lampérth József: Háttal álló női akt (1916) - - - - - - - - - - - - - - - - - 10/891
Álló női akt (1914) - 10/903
Kassák Lajos portréja (1917) - 10/905
Kolozsvári részlet (1917) - 10/948
Városligeti részlet fával (1912) - 10/959
Pinczehelyi Sándor kiállítása a Velencei Biennálén - - - - - - - - - - - - - - - - - 1/mm
Sugár János: A római számok praktikuma - 6/530
Zsilip - 6/588
Naptojás - 6/597
Várnagy Ildikó grafikái - 4/346, 354, 359, 374, 411
Vojnich Erzsébet grafikái - 6/564, 576,
Weöres Sándor kézírása - 7–8/680, 730

mm: műmelléklet

Czetèmyi Vilmos festő

Szöveg emliti grafikai kiállitásai a Dürer-Teremben

Repr: Nő facsonkkal

Haulisch Lenke: Czetè-
myi Vilmos grafikai

1966. ápr. Müvészet

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czétényi Vilmos

Hajdubiharmegyei Népujság

1966 MAR 31

Megjelent az Alföld áprilisi száma

Az Alföld áprilisi száma Kurucz Gyulát, a legfiatalabb írónemzedék tagját mutatja be egy novellája kíséretében. Rajta kívül Horgas Béla és Lajtha Kálmán jelentkeztek elbeszéléssel. Verset Bihari Sándor, Ténagy Sándor, Ladányi Mihály, Polner Zoltán, Niklai Ádám, Tóth Endre, Békési Gyula, Szigeti György, Orovecz Imre, Takáts Gyula írtak az új számba. Képes Gézától két manysi (vogul) fordítást közöl a lap.

Szabó Gábor a tudományok fejlődésének kérdéseit vizsgálja. M. Venyige Júlia a falusi lakosság elvándorlásáról írta meg gondolatait. Papp István fordításában Väinö Kaukonen emlékezik Aleksis Kivire, a finn nép lángeszű ábrázolójára. Id. Pálfy József Móricz Zsigmond képviselőjelöltségének történetét írta meg.

Komoróczy György a felszabadult Bihar megye első hónapjainak művelődésügyi és egészségügyi helyzetéről értekezik. A Művészet rovatban képzőművészekről és az Ifjúsági Irodalmi Színpadról esik szó. Ide Krajcár Imre, Pálfy István, Sz. Kürti Katalin, Julow Viktor írásai kerültek.

Könyvkritikát Fülöp László, Simon Zoárd, Varga Imre, Simon Zoltán, Várkonyi Nagy Béla, Hoppál Mihály, Lengyel Imre írt.

Veress József és Bényei József a szokásos Filmkrónika, illetve Képernyő című rovatot írták.

Szíj Rezső ezúttal Czétényi Vilmost mutatja be az Alföld borítóján. Az áprilisi számban Móré Mihály, Égerházi Imre, Szabó László, Czétényi Vilmos, Pirk János, Szigethy István, Szász Endre, Gy. Szabó Béla, Winkelbauer Pál és Kondor Lajos metszetei illetve rajzai jelentek meg.

...kula Elemér 1965. december 12-én a kabai italboltban tartózkodott feleségével együtt. Amikor hazafelé mentek, Makula Elemér belopódzott H. F. kabai lakos udvarába. Itt a tornácon morzsolt kukoricával megtöltött zsákokat pillantott meg. Egy zsák kukoricát a vállára vett és elindult kifelé. A háziak azonban észrevették, s így leleplezték a tolvajt.

A Megyei Bíróság ismételten elkövetett lopásért nyolc hó-

MOZIK MŰSORÁN

ban kerül bemutatásra április 4-től 6-ig, a *„Nehéz éjszaka"* című bolgár film, amelyben egy partizántörténet elevenedik meg a néző előtt.

Jelenet a Kék rapszódia cím

MDK.

Czétényi Vilmos

Grafikai munkásságáról

Alföld 1966.4.

Tisztelt Uram

Üdvözlettel

Budapest, 1966. 4.

MDK

Csetényi Vilmos, festő

Békeivaláirás. Olf.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat.6.l.

Czétényi Vilmos

"A történelmet épitő ember drámáját"nagy igyekezettel próbálja megfogalmazni grafikáiban, irja Vadas József: "Idillek, vallomások" c. kritikájában a Fényes Adolf Teremben rendezett kiállitáson szereplő müveiről.
Megemliti egyik müvét, a klasszikus női torzó hóna alatt, a szenvedő férfifejet. "Arcán öntudat és kétségbeesés." A kritikus magyarázata szerint "a müvészt taszitja is és vonzza is a mult, ami azt jelenti, hogy„nehezen tud parancsolni érzelmeinek". Ezt az őszinteséget tartja rokonszenvesnek a kritikus.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. nov. 18.
XVI. évf. 47. sz. 12. lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 OKT. 6.

Czétényi Vilmos

MAGYAR NEMZET

Czétényi Vilmos grafikái

1021 a Dürer Teremben

Grafikánkban egyre gyakrabban találkozhatunk a szimbolikus igényű ábrázolással. Még akár öt-nyolc évvel ezelőtt is, mint valami járvány, az ülő, álló, fél vagy egész aktok borították el a grafikai tárlatok falait, jelezve, hogy a művészek súlyos gondolathiányban szenvednek. Ez az aktrajzolásba visszahúzódó ötlettelenség azóta megszűnt, és egyre több művész próbál összefüggő jelrendszert találni gondolatainak közlésére.

Czétényi Vilmosnak is az az egyik fő erénye, hogy a grafika mesterségbeli eszközeit egy *egész* világ ábrázolására igyekszik felhasználni. Visszatérő motívumai; a Pegazussal együtt megjelenő Harlekin-figurák, a veszélyt és bátorságot sugalló Ikarusz-alakok, a férfi és nő összefonódott egysége, melyet rendszerint az atommodell rajza kísér, vagy a csonka fatörzsek tragikus mementója — mind ennek a mindenséget befogadni akaró kitárulkozásnak az eszközei. Az emberiség sorsa, és az egyes ember élete a szimbólumok rajzolatain egymásba vetül. Csak a mitológia ismerete, és a grafika szeretete kell hozzá, és magunk is részeseivé válhatunk ennek a gondolatvilágnak.

További kérdés azonban, hogy sikerült-e ennek a szimbólumvilágnak mélyebb valóságát, az élettel egyenrangú bonyolultságot is megragadni. Czétényi néhány lapján talán túlságosan is egyszerű és kézenfekvő a rajzi jelentés: például az egymást koncentrikusan követő elektrongyűrűk, mint az atomháború, illetve az atomkor szimbólumai Hincz Gyula rézkarcai óta kissé elkoptatottak. Felelősségteljes dolog a Harlekin-mítosz feleleventése is, hiszen Picasso ennek a szimbólumvilágnak utolérhetetlenül mély értelmezését adta. Hasonló példákat szinte valamennyi motívumnál felsorolhatnánk, a lényeg: nemcsak e szimbólumvilág alkalmazása fontos, hanem egyéni kombinációja is, olyan együttes kidolgozása, ami szuggesztív erővel, többé vissza nem térő élménnyel ragadja meg a nézőt.

Czétényi elindult ezen az úton — különösen a *Látomások* című sorozat darabjain — és ez alkalommal csak bátorságra, az út folytatására biztatnánk. Legyen merész, legyen egy-egy esetben játékos, vad, abszurd, vagy groteszk is, hogy e kilengések eredményeként, a kombinációk végső letisztulásaként eljuthasson ahhoz, ami már nem abszurd és nem groteszk, hanem valóságos és igaz. A valóság mélyén is ott vannak ezek az irracionális elemek, és velük lesz a felszín racionális rendje feszültséggel, életszerű elhitető erővel teli.

Nagyon megérné Czétényinek ehhez a bonyolultabb jelképvilághoz eljutnia, mert monotípiáinak gazdag árnyaltsága, színtelen szürkeségében is oly színes faktúrája a született grafikus erényeit mutatják. Rajzi tehetsége a vonalak könnyed és biztos vezetésében mutatkozik meg legjobban, e mellett nagy érzéke van a felület árnyaltságának ritmikus, a figyelmet el nem lankasztó elosztásához is. Nagy kifejezőereje a fák tragikus rajzú formáiról, vagy a nőalakok és arcok megragadó ábrázolásáról olvasható le. A monotípiák rajzi erényei az egész kiállítást jellemzik, és a tárgyalt szimbólumvilág elemeit képesek egységes stílusba vonni. Hogy mégis további munkára, a rajzi felület mögött érlelődő gondolatok továbbfejlesztésére buzdítjuk őt, az csak azért van, mert nem akarunk igénytelenebbek lenni annál a tartalmasságnál, amit Czétényi Vilmos grafikáiban mint lehetőséget megismertünk.

Perneczky Géza

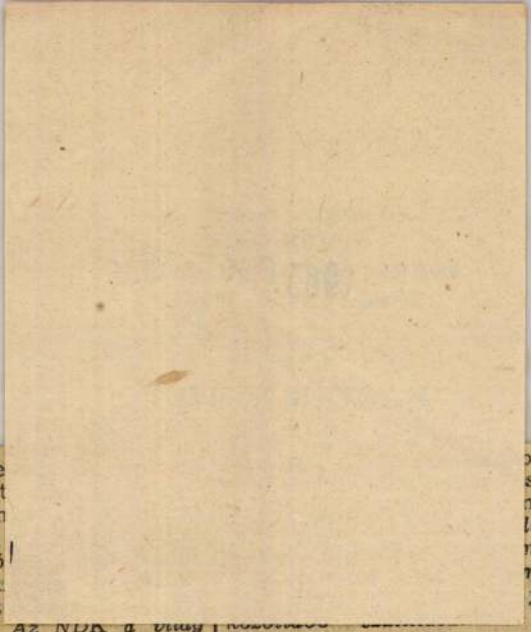

kia után,
gyobb kere
rünkké vált
ság a Nén
Köztársaság
partnerei kö
Csehszlovák
ság mögött
foglalja el. *Az NDK a világ tíz ipari hatalmának egyike.* Ebből következően a Magyarországra irányuló exportjának legnagyobb hányadát — több mint felét — a gépek és a finommechanikai gyártmányok teszik ki. Hazánkban jól ismertek és megbecsültek az NDK komplett gyárberendezés-szállítmányai. Emellett nagy volumenben exportál és gazdag választékban szállít szerszámgépeket, hajómotorokat, személy- és tehergépkocsikat, mezőgazdasági gépeket, irodagépeket, műszereket, különféle optikai és finommechanikai gyártmányokat. Az NDK-ból szerezzük be a visontai külszíni fejtéshez szükséges gépi berendezéseket.

A gépipar termékei a magyar export legdinamikusabban növekvő cikkcsoportját alkotják. Ez lemérhető az NDK-ba irányuló magyar kivitel árustrukturájában bekövetkezett változásokon is. Míg 1951-ben a gépek és műszerek részesedése mindössze három százalékot képviselt, addig 1965-ben már 39 százalékot. Legszámottevőbb gépipari ex-

Olcsón vásárolhat

OTP-HITELLEVELRE IS

jó minőségű, felújított bútorokat, hálószobát, kombinált szekrényt, kárpitozott garnitúrákat, rekamiét, kisbútorokat

HASZNÁLTCIKK KTSZ SZAKÜZLETEIBEN:

VII., Majakovszkij utca 9.
VII., Majakovszkij utca 73.
VII., Lenin körút 37.

KÖZÜLETI KISZOLGÁLÁS:

XIX., Nagykőrösi úti üzlet.
Tel.: 271—484

oli-
sá-
nd-
leti
ná-
net
fo-

E termékek részesedése a magyar kivitelben a tizenöt év előtti 2 százalékról ez évben 8 százalékra nőtt, míg importunkban 3-ról 16 százalékra emelkedett. Az NDK fogyasztói körében igen *keresettek a magyar pamut- és műselyemszövetek, bőrcipők és könnyűiparunk számos más terméke.* Ugyanígy hazánkban szívesen vásárolják az NDK bútorait, a fejlett lakáskultúra körébe tartozó egyéb produktumokat és más közfogyasztási cikkeket.

A Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság gazdasági kapcsolatai nem csupán a tradicionális kereskedelmi, árucsereforgalmi területre korlátozódnak. *A szocialista nemzetközi munkamegosztás intenzívebbé válásával* a kapcsolatok átterjedtek a műszaki és tudományos együttműködés területére is, mely gyakorlatilag felöleli a népgazdaság valamennyi ágát, ezek között is *elsősorban a vegyipart, a villamosipart, a szerszámgépipart.* Az együttműködés keretében értékes segítséget nyújtott az NDK műszaki és tudományos tapasztalatai átadásával a magyar *műszál- és műanyaggyártáshoz.* Magyarország főként az alumíniumgyártás és az antibiotikumok előállításában szerzett tapasz-

FALRADÍROZÁST

SORON KÍV

LAKOSSÁG

TAKARÍT

Budapest, V

Telefon: 220

1021

Czétényi Vilmos festő és grafikusművész

1972.XII.9. TV. 15.3o /8/ KJ

Tárlatról tárlatra

- Filmösszeállitásunkban néhány novemberi kiállitásról számolunk be. Más-más müfajban alkotó müvészek munkáit szeretnénk bemutatni versek és zene segitségével.

Czétényi Vilmos festő és grafikus müvész munkáit a Fényes Adolf teremben láthattuk. Müvészete kisérlet az emberi értékek, tartalmak, az erő, az ember drámáinak kimondására.

- /vers /

- Az otthonos hangulatu Helikon Galériában rendezték meg a fiatal Szentendrén élő szobrász müvész Asszonyi Tamás érmeinek kiállitását. Sokoldalu müvészetéből a Helikon Galériában illő müveket válogatott ki azokat, amelyek a betük formai és szellemi szépségét is magukon hordják.

- A fiatal Miskolcon élő Pető János grafikáit a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállitási termében láthattuk.

A müvész önvallomásából idézünk:

/Idézet/

- Évtizedekig Miskén élt az egykori Vaszary János tanitványa Tóth Menyhért festőmüvész, akinek kiállitását a csepeli Galériában rendezték meg. Képei a paraszti világ legmélyebb rétegeiben gyökereznek, hamisitatlan népiségüket eleven erők, közvetlen élmények táplálják. Ez müvészetének igazi mozgatója, ebből formálódik a legegyszerübb, a leghétköznapibb dolgokat is álamszerüen fantasztikussá, meseivé váló szemlélete.

1972.XII.9. TV. 15.30 /8/ KJ

Tárlatról tárlatra

- Filmösszeállításunkban néhány novemberi kiállításról számolunk be. Más-más műfajban alkotó művészek munkáit szeretnénk bemutatni versek és zene segitségével.

Czétényi Vilmos festő és grafikus művész munkáit a Fényes Adolf teremben láthattuk. Művészete kisérlet az emberi értékek, tartalmak, az erő, az ember drámáinak kimondására.

- /vers /

- Az otthonos hangulatu Helikon Galériában rendezték meg a fiatal Szentendrén élő szobrász művész Asszonyi Tamás érmeinek kiállitását. Sokoldalu művészetéből a Helikon Galériában illő műveket válogatott ki azokat, amelyek a betük formai és szellemi szépségét is magukon hordják.

- A fiatal Miskolcon élő Pető János grafikáit a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállitási termében láthattuk.

A művész önvallomásából idézünk:

/idézet/

- Évtizedekig Miskén élt az egykori Vaszary János tanitványa Tóth Menyhért festőmüvész, akinek kiállitását a csepeli Galériában rendezték meg. Képei a parasztí világ legmélyebb ~~gyökerétegeiben~~ gyökereznek, hamisitatlan népiségüket eleven erők, közvetlen élmények táplálják. Ez művészetének igazi mozgatója, ebből formálódik a legegyszerübb, a leghétköznapibb dolgokat is álomszerüen fantasztikussá, meseivé váló szemlélete.

KATALÓGUSOK ÉS EGYÉB KIADVÁNYOK
A FÖLDSZINTI IRODÁKBAN ÉS A KÖNYVTÁRBAN
KAPHATÓK

F. k.: Pajor József — 300 db — 67.620 FMNYV

KIÁLLÍTÁSOK VÁRPALOTÁN

II.

~~Cé~~

Kétényi Vilmos

MEGHÍVÓ

A VÁRPALOTAI KIÁLLITÁSOK

RENDEZŐSÉGE MEGHÍVJA ÖNT

CZÉTÉNYI VILMOS

GRAFIKUSMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1967. FEBRUÁR 17-ÉN,

PÉNTEKEN DÉLUTÁN ½5 ÓRAKOR

A JÓSZERENCSÉT MŰVELŐDÉSI HÁZ

EMELETI CSARNOKÁBAN

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

ERDEI LÁSZLÓNÉ

AZ MSZMP. KB. TAGJA,

A MAGYAR NŐK ORSZÁGOS TANÁCSÁNAK

ELNÖKE

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 10–20 ÓRÁIG

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czétényi Vilmos

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 MÁR 26

1021

Czétényi Vilmos: Ülő nő

FELÜL

ás barátcinege helyrebillen-
ısúlyt, amit a nagykalapács

y bizonyos orvos, aki csaló-
Aki kora ifjúságában hittel
‚Sej, a mi lobogónkat...",
n volt rájönni, hogy azt a
olyan egyszerű felforgatni.
holnapután ra. Dolgozik hát
y idegfeszültséggel. Csak a
odott el kissé. Szabadide-
partra és lesi a halakat.
ni... Szákba kerül a csu-
újjászületett volna... Egyik
a másik idegfeszültség-
tovább?
agy.
gy kis idegbajt kikaparni
vetett. — A lélek magánya,
sérelem, unalmas munka, a
ció ártalmai... egyik se
nnyal jól élünk, a srácok
ak, a munkámat szeretem.
ő az emésztésem, azt hi-
ásom is. Nem mértem mos-

kinyította a sütő ajtaját és
locsolni kezdte a tepsi
kat. Fűszeres illat töltötte

letessé vált az ar
— Mi talán az
mert gyakran lát
meg majd minde
De kis Szacsvayr
tunk — gondolta
Megjött a cine
gítettek teríteni,
már a fehér bo
osztálytársak. Az
valamit, valami
elméletébe.
— Kazi? Tudj
val. A restiben.
már kocsmába
gyelmeztettek.
semmi baj. Ha
olyan, aki besúg
elutazom az els
Barátvárra. Ott
mellett. Mert v
embernek?
— Hát a Ferge
az embernek kö
akar ülni, nehog
harmincféle ka
nyelven levelez
— Szita? Minc
sát. Tavaly bené
hogy megyek. Al
mert éppen a ve
könyvespolc, á
negyven centimé
barccsal berakni

1967 FEB 15

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czétényi Vilmos

MAGYAR NEMZET

előtt. Autóbuszaik 700 ezer kilométert tettek meg. A színház repertoárja 16 új darabbal gazdagodott, köztük hét magyar klasszikussal.

1021

Czétényi Vilmos grafikus kiállítása február 17-én nyílik meg a várpalotai Jószerencsét Művelődési Házban. Megnyitót mond Erdei Lászlóné, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke.

✦

Molnár C. Pál újabb kénei-

A megkezdődött
sok nemcsak a kész járművek
és a motor. hanem sok egyéb
autófelszerelés fejlesztését is
szolgálják. A Hajtómű- és Fel-
például a leg-

Negativ

Petrás

Kerényiné

217 Ceténi Vilmos: Kubikosok.

CZÉTÉNYI Vilma

Patoczky Julia: Czétényi Vilmos
Lépei. = Új Tükör, 1984. nov. 18 XXI évf 46. sz
3–4. p.

Czikl Galéria

Czétényi Vilmos
grafikus

M.D.K.

„Ülő nő"

Élet és Szabadom, 1966. március 26 - 9 lap

Czétényi Vilmos

Kiállítása nyílt a Dürer Teremben.

Tükör 1965. okt. 20. (1 repr.)

MDK

Czétényi Vilmos, festő

Kiállít Szekszárdon.

– : Új kiállításuk 7

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 26.

MDK

Czéténi Vilmos

Kiállitási hir

Esti hirlap 1968 máj.3.

Czétényi Vilmos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

1963 NOV 23

CZÉTÉNYI VILMOS grafikusművésznek önálló monotypiakiállítása nyílik meg november 24-én, vasárnap délelőtt a szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeumban.

MDK

Czétényi Vilmos

Gondolkozó, monotypia

Dolgozó emberek között, képzőm. kiáll.

1968. jan. Ernst Muz.

Czetényi Vilmos

Graf. Kiáll. II. 17. én rýlik a vár-
palotai Jószerencsét Müv. Házba.
Megrítja: Erdei Lánlóni M.N.O.T.-elu.

Magyar Nemzet, 1967. II. 15. 4. o.

Czétényi Vilmos

Gondolkózó monotypia

25 × 16.5

Dolgozó emberek között kiáll.

Orust muzeum 1968. jan.

Czétényi Vilmos, grafikus

Kiállít a Pesterzsébeti Múzeumban.

P. Kürti Julianna: Kiállítások a peremkerületekben

7.

Népszabadság, B. 1972. jún. 6.

Czétényi Vilmos

grafikái az alanti mű terjedelmének kötöttsége következtében nem szerepelnek abban.

Solymár István: Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972. 22 l.

10 l.

Czétényi Vilmos

2

linóleum metszetének

reprodukciója a 23. oldalon

Túrár 1965 október 20

M.D.K.

Czétényi Vilmos, festő

rajzát hőrli a lap a hátsó borítólap egyik belső oldalán (kuszán megkötözött nő, mögötte elrokanó sötét démoni alakkal)

ALFÖLD, Debrecen, 1966. XVII.évf. 2.sz. - old.

Csetényi Vilmos
grafikus

M.D.Y

"Merengő"

Élet és Irodalom, 1966. szept. 17 - 1 lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1968 NOV 26

Czéténi Vilmos

1968. november 26, kedd

1021

ÚJ KIÁLLÍTÁSOK

Barcsay Jenő, Czóbel Béla, Kmetty János, Gorka Géza és más neves művészek részvételével nyílt meg vasárnap a Pest megyei képzőművészek tárlata *a szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban.* A párt megalakulásának 50. évfordulója tiszteletére rendezett kiállításon január 15-ig láthatják a nézők félszáz művész nyolcvan alkotását.

A Hajdú-Bihar megyei és debreceni festőművészek őszi tárlatát is vasárnap nyitották meg. A harmadik vasárnapi megnyitó színhelye a *szekszárdi Balogh Ádám Múzeum* volt: *Czéténi Vilmos* festő- és grafikusművész mutatja itt be munkáit.

Magyar küldöttségek a VDK-ban

(Tudósítónktól.)

Hétfőn megérkezett Hanoiba a *magyar—vietnami műszaki-tudományos együttműködési bizottság*, ogy Asztalos Lajos kohó- és épipari miniszterhelyettes vezeésével részt vegyen a bizottság V. ülésszakán. A küldöttséget anoi repülőterén *Dang Thi*, a DK állami tervbizottságának el- elnökhelyettese fogadta.

Ugyancsak hétfőn érkezett a *művek* delegációja Koltai Endrének, a Csepel Művek szakszervezeti bizottsága titkárának vezetésével. Csepel küldöttei hanoi testvérüzemük, a Tran-Hung-Dao gépgyár meghívására érkeztek; a küldöttség fogadására a gyár igazgatóságának, pártbizottságának és munkásainak képviselői jelentek meg a repülőtéren.

A küldöttség fogadására megjelent a repülőtéren *dr. Pehr Im-*
e, hazánk hanoi nagykövete is.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czétényi Vilmos

MAGYAR HÍRLAP

1968 NOV 6

CZÉTÉNYI VILMOS festő és grafikusművész ötven alkotását mutatja be az a kiállítás, amely a szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeumban nyílt meg.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TOLNAMEGYEI NÉPUJSÁG

1968 NOV 22

— Czetényi Vilmos festő- és grafikusművész kiállítását vasárnap délelőtt 11 órakor Lázár Pál festőművész nyitja meg a szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeumban.

Czetényi Vilmos

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Cétényi Vilmos

FEJÉR MEGYEI
HÍRLAP

1967 FEB 15.

ünnepségen. — de —

— **Erdei Lászlóné**, az MSZMP KB tagja, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke nyitja meg 17-én a várpalotai dózserencsét művelődési házban Czétényi Vilmos grafikusművész kiállítását. A megnyitóra pénteken délután fél ötkor kerül sor.

— **Ötmillió forintos hetét-**

A bányamesterrel beszélgettem, mikor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ
(VÉSZPRÉM)

1967 FEB 15

szönhető.

* CZÉTÉNYI VILMOS GRAFIKUSMŰVÉSZ kiállítását február 17-én pénteken délután fél öt órakor nyitják meg a várpalotai Jószerencsét Művelődési Ház emeleti csarnokában. Megnyitó beszédet mond Erdei Lászlóné, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke.

Czeténi Vilmos MDK

1919., olf.

Műcsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Czétényi Vilmos

141. Gyász, 1965. Bp. mon. 500 x 350 mm. J. b. l.: Gyász J. l.: Czétényi Vilmos

142. Hölyi, 1965. Bp. mon. 210 x 165 mm. J. j. l.: Czétényi V.

143. Ikarusz, mon. 165 x 250 mm. J. b. l.: Ikarusz J. j. l.: Czétényi Vilmos

144. Látomás, mon. 165 x 250 mm. J. bl.: Látomás J. l. Czétényi V.

145. Magányosan, 1965 Bp. mn. 395 x 495 mm. J. b. l.: Magányosan. J. l.: Czétényi V.

Szíj Rezső, Gyűjteményem (Katalógus)
Olaj, temp. alv. gouache. Bp. 1966. 23.

Crélényi Vilmos 10 ft.

146. Menetülés, 1965 Bp. mon. 345×500 mm, j.b.l.: Menetülés, j.l.: Crélényi V. Repro: Alföld, 1962, 2. sz.

147. Olvasó lány, mon. 340×255 mm. j.j.l.: Crélényi Vilmos.

148. Próféta/aj, 1965 Bp. mon. 500×350 mm. j.j.l.: Próféta/aj, j.j.l.: Crélényi V. Repro: Alföld, 1966, 4. sz.

Szy Rezső, Bp. 1966.
gyűjteményem (katalógus)
olaj, temp. ato. gouache. 23. l.

Crétényi Vilmos

146. Menetülés, 1965. Rp. mon. 345 x 500 mm.
J. b. l.: Menetülés

17.

Czétényi Vilmos

monotípiái

- Kútnál (340×250 mm) (repr.)

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Vápalota, 1967. 23 l., ill. — 24. l.

Czétényi Vilmos

monotipiái

- ~~a~~ A kezek. (540 x 760 mm.) (repr.)
- Emlékezés (210 x 165 mm.) (repr.)
- Anya leányával. (250 x 340 mm.) (repr.)
- Anya gyermekével (340 x 250 mm.) (repr.)

Szíj Rezső: Czétényi Vilmos. Várpalota, 1967. 23 l., ill. – 20.21.22.23. l.

Czeténgyi Vilmos MDK

Békeivaláirás, olf.

Műcsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Csétényi Vilmos

Női feladat rajzáról repr.

Alföld 1967. jan.

Czétényi Vilmos,

M.D.K.

Ülő leányt ábrázoló
krétarajzát körli a hátsó
borítólap egyik belső oldalán:

ALFÖLD, Debrecen, 1967.XVIII.évf. 1. sz. old.

M.D.Y

Cretényi Vilmos
grafikus

Férfi macskával és galambbal"
"c. monotipiáját mutatta be
a tárlatos.

Szilágyi Decső: Kiállítás Sátoraljaújhelyen...
Művészet, 1966. szeptember - 47 lap

Czétényi Vilmos festő

Szövegben említve: illusztrációk az „Alföld"

február számában

1966. feb. 2 Hajdúhadházi Népújság

CZÉTÉNYI VILMOS

BALLADÁS MŰVÉSZET.

ELGEL ISTVÁN: CZÉTÉNYI VILMOS GRAFIKÁIRÓL

LYUKASÓRA 1997, 7, 4

PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, ANNA:
BRATISLAVSKÍ VÝTVARNÍ UMELCI
A UMELECKÍ REMESELNÍCI 18.
STOROČIA
ABS 4. 1970, 1-2. m.

Negatív

Zilahi István Hegedűsné

Czétényi Vilmos: (Kalászt szedő lányok)

Festmény

Jelz. j. o.: „Czétényi..."

MDK

Czétényi Vilmos

Férfi macskával és galambbal, monot.

M. képzőművészek a fasizmus ellen, R.Gal.

1965.

CZÉTÉNYI VILMOS festő

Szij 1990 73-74.

Népszabadság XI.3o.

Felhívás kritikára

atikus átalakulás fattyú-
nazánkban is felerősödtek

A Magyar Természettudományi Tár-
sulat és a Természet Világa Szerkesztő

Czélényi Vilmos

Sinj Rezső: Czélényi Vilmos. Várpalota, 1967.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. 1./

83. 1.

Ozétényi Vilmos

festő és grafikus 50 alkotása látható a tekintődi Béri Balogh Ádám múzeumban rendezett kiállításon.

Krónika

Magyar Hírlap, 1968 november 26. 9. l.

Czétényi Vilmos

grafikus önálló monotypia-kiállítása november 24-én délelőtt nyílik a szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeumban.

Krónika

Magyar Hírlap, 1968 november 23. 9.o

M.D.K.

Czeglédy Vilmos, festő

Gyermekét tartó anyját ábrázoló rajzát közli:

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII.évf. 7. sz. 27. old.

Czétényi Vilmos

1

Ziállítása nyílt a

Dürer teremben

Tülér 1965 október 20

23. old

M.D.K.

Czetényi Vilmos, grafikus

falusi házakat és szénaboglyának támaszkodó pirenő asszonyt ábrázoló kréta rajzát körli a lap:

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 2. sz. 72. old.

M. DK

Cséterényi Vilmos
grafikus

„Ember és lió"

Élet és Irodalom, 1966. május 7 - 7 lap

Czétényi Vilmos grafikus

a szekszárdi Balogh Ádám Múzeum-
ban rendezte meg grafikáinak ki-
állítását. Ötven alkotása között mono-
typiák és vegyes technikával készült ké-
pek. 1965 óta rendez önálló kiállításokat
lyperti és várpalotai kiállítás után itt mu-
tatkozik be. „Bányászsirató" c. sorozat (em-
lítve).

Rideg Gábor: Két kiállítás.
Magyar Hírlap, 1968. dec. 13.

Geteny Vilmos

Gondolkodó monotypia

25 x 16,5

Dolgozó emberek között
Képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

Csetényi Vilmos festő és grafikusművész.

MEGHIVÓ

5505 fővrosi ny. I. telep

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

CZÉTÉNYI VILMOS

FESTŐ ÉS GRAFIKUSMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1972. NOVEMBER 3-ÁN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 4 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

HETÉNYI TIBOR

FESTŐMŰVÉSZ

FÉNYES ADOLF TEREM

BUDAPEST VII. RÁKÓCZI ÚT 30.

Czétényi Vilmos, festő,
grafikus

Kiállítása nyílik meg a fényes Adolf Teremben.

— : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1972. nov. 1.

Szekeres Vilmos
festő- és grafikusművész kiállítása
nyílik november 3-án a Fényes-
Adolf-Teremben.

Magyar Hírlap 1972/291 8 old

1

Czétényi Vilmos grafikus

a Fényes Adolf Terembe
nyílt kiállítása

Magyar Nemzet 1972 november 17
Szold.

Czetényi Vilmos festő és grafikusművész

A Fényes Adolf-Teremben november 3.-án nyitják meg a müvész kiállitását,-irja a kulturális eseményekkel foglalkozó rovat.

Vadas József egy későbbi, nov. 18.-i lapban részletesen számol be a tárlatról. Itt Czétényi-nek irja a müvész nevét.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. okt. 28.
XVI. évf. 44. sz. 2. lap.

Csétényi Vilmos
festő és grafikus

A Fényes Adolf teremben lesz Csétényi Vilmos festő és grafikus kiállítása XI. 3-tól kezdődően.

—: Kiállítási naptár
Művészet, 1971. október - november, 80 oldal.

Czetényi Vilmos

A XX. ker. Szabó Ervin Könyvtárban, a könyvtár keretei között megalakult a Kisduna alkotó csoport. A Csoport most megnyílt kiállításán a művész alkotása is szerepel.

Losonci Miklós: Kiállítótermekből.
Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 16.

Czétényi Vilmos

A nagymarosi alkotóház művész vendégei műveket adományoznak, evvel járulnak a táj és a művészet lendítő kapcsolatához. – A művész adománya is látható e képtárban

Sosonci Miklós: Téli napok a nagymarosi alkotóházban.

Testmegyei Hírlap, 1975. jan. 9.

Czétényi Vilmos festő

A most megnyílt nagymarosi nyári tárlaton portréja szerepel (kulítve)

Lasonci Miklós: Kiállítások Nagymaroson és Vácott.

Pestmegyei Hírlap, 1974. júl. 20.

Czétényi Vilmos

Műve szerepel Vattay Ferenc gyűjteményében.

Dévényi Iván: A „hűtlen fotográfus" gyűjteménye; Művelődés, 1973/2. sz. 13. l.

MDK

Czéténi Vilmos

Leányka, monotyp.

Téli Tárlat 1964. Székesfehérvár

Czétényi Vilmos

A "Nagymaros 1966" c. kiállitáson szerepelt müve.

Vigilia 1966. X. 704.l.

M.D.K

Czeteiny Kelmos
grafikus

Reizt vett a nagymaros
taikalon

Fóthy János: Nagymaros 66.
Művészet, 1967. felmáz - 44 kep.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1965 SZEP 3 0.

NÉPSZAVA

Czétényi Vilmos

jak közlekedtetni.

— Czétényi Vilmos grafikusművész két hétig megtekinthető kiállítása szerdán megnyílt a Bajcsy-Zsilinszky úti Dürer-teremben.

1021

CZÉTÉNYI Vilmos festő, grafikus

Az 1991-es tárlaton díjat kaptak:

Bodnár Ede *grafikusművész*
Morvay László *grafikusművész*
Pánti Imre *festőművész*

A kiállításon alkotásaikkal bemutatkoznak a következő művészek:

Bata László festő
Bálványos Gabriella grafikus
Bodnár Ede festő és grafikus
Budehelyi Tibor szobrász
Bunda János István festő
Czétényi Vilmos festő és grafikus
Czina Mónika festő
Dékány Ágoston grafikus
Goda Zsuzsa festő
Gombosné B. Éva festő
Gulyás László festő
Gyeney Judit festő
Gyólai Gabriella festő
Hartung Sándor festő és grafikus
Hernádi Paula grafikus
Horkay István festő és grafikus
Kadarkuti Richárd festő
Kalmár György festő
Kemenesi Zsuzsanna grafikus
Kocsis Előd szobrász
Kováts Borbála grafikus
Lacza Márta grafikus
Ledniczky Gyula festő
Lóska Mari festő
Lukács József grafikus
Mokrai Orsolya grafikus
Morvay László grafikus
Nagy Vera grafikus
Németh Miklós festő
Orbán Nándor grafikus
Pánti Imre festő
Pleva Ilona festő
V. Pleva Margit szobrász
Rácz Edit szobrász
Szűcs Miklós grafikus
Temesi Péter grafikus
Tóth Kristóf grafikus
Tóth Orsolya grafikus
Traurig Lőrinc grafikus
Vizsolyi János szobrász
Gy. Vad Erzsébet festő
Volni Veronika festő

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja
Önt és barátait a

27. Tavaszi Tárlat

megnyitására

1991. március 18-án du. 16 órára

Megnyitja: **Perlaki Jenő**
Pestszenterzsébet–Soroksár
polgármestere

Megtekinthető: 1991. április 29-ig
hétfő kivételével naponta 10-18-ig

Gaál Imre Galéria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

Czétényi Vilmos

Művei szerepeltek a XX. kat. képzőművészek 8. tanácsi tárlatán.

Magyar Hírlap, 1970. III. 29. 13. l.

Czétényi Vilmos grafikus

a főváros XX. ker.-i művészeinek Tavaszi Tárlatán szerepelnek munkái: vegyestechnikával készült grafikái.

Kiss Farago Sándor: Tavaszi Tárlat Pesterzsébeten.
Rokka, 1974. ápr. 15.

Csetényi Vilmos grafikusművész
a Pesterzsébeti Múzeumban szept.
13.-án megnyitja Gaál Imre fes-
tőművész emlékkiállítását.

Meghívó

1944. szept. 13.

Czétényi Vilmos

A XX. kerület tavaszi tárlatán szerepeltek művei.
„Misztófalusi Kis Miklós" képmása
(említve)

Losonci Miklós: Tavaszi változatok a tárlatokon.
Pestmegyei Hírlap, 1974. ápr. 8.

Czétényi Vilmos

Szerepel a XX. kér. képzőművészek

8. kavaszi táslatán

Magyar Hírlap 1970 III. 29

Czétényi Vilmos

Győrben máj. 2-án nyílik a bpesti XX. Ker.-i képzőművészek tavaszi tárlata, melyen művei szerepelnek, grafikái.

S.N.: Vendég festők Erzsébetről. Kisalföld, 1943. ápr. 28.

Czétényi Vilmos

Czétényi Vilmos festőművész kiállítása ma, január 16-án, este 6 órakor nyílik meg a Várszínház Galériában.

Magyar Nemzet 1986. 1. 16.

Czétényi Vilmos

Czétényi Vilmos festőművész kiállítása a Rudnay Gyula Teremben látható (Eger, Széchenyi út 13.) október 29-től.

Népszabadság, 1987. X. 27

Czétényi Vilmos grafikus

A Pesterzsébeti Múzeumban látható a 14-ik tavaszi tárlat. A mostani kiállítás az értékek fokozott kiegyenlítődését mutatja. Tóth Menyhért festői egyénisége kiala-kult, Czétényi Vilmos grafikai munkás-ságá is.

Losonci Miklós: Tavaszi tárlat, Pest Megyei Hírlap, 1977. ápr. 26.

Czeiberg Vilma

MEGHÍVÓ

MTV házinyomda

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja

Czétényi Vilmos

festő és grafikusművész

kiállítására

1992. november 6-án 17 órára

Megnyitja:

Dr. Haulisch Lenke

művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:

1992. november 29-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Gaál Imre Galéria
Budapest XX., Kossuth L. u. 39.
Telefon: 127-8017

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

CZÉTÉNYI VILMOS

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1987. OKTÓBER 29-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5-ÓRÁRA

MEGNYITJA:
DR. KAMRÁS ISTVÁN
MEGYEI BÍRÓSÁGI TANÁCSELNÖK

MEGTEKINTHETŐ:

1987. OKTÓBER 29–NOVEMBER 11.
RUDNAY GYULA TEREM
EGER, SZÉCHENYI ÚT 13.

CZÉTÉNYI VILMOS:
„Hazafelé"
Olaj (50 × 70)

Fk.: Köteles István · Fotó: Milos József

CZÉTÉNYI VILMOS

BUDAPESTEN SZÜLETETT 1928-BAN. A FESTŐMŰVÉSZ DIPLOMÁT 1953-BAN KAPTA A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN. 1959-TŐL TANÁR A KIRAKATRENDEZŐ ISKOLÁBAN, 1974-TŐL 1981-IG IGAZGATÓJA ENNEK AZ INTÉZMÉNYNEK. SZÁMOS ORSZÁGOS ÉS CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSON SZEREPELT. FONTOSABB ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSAI: 1965-BEN A DÜRER TEREMBEN, 1972-BEN A FÉNYES ADOLF TEREMBEN, 1986-BAN A VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIÁBAN. A KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAPNAK 1953-TÓL, A KÉPZŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK 1976-TÓL TAGJA. A KÉPCSARNOK VÁLLALATNÁL EZ AZ ELSŐ KIÁLLÍTÁSA, AMELY EGYBEN A TIZEDIK ÖNÁLLÓ BEMUTATKOZÁSA.

Czétényi Vilmos festő

Gaál Imre festőművész 1964-ben halt meg. Értékei ma is töretlenek, de nem magányosak többé. Rátkay G., – Nagy R., – Darabont T., – Czétényi V., – Zsigmond G., – művészetében folytatódnak.

Lasonci Miklós: Kiállítótermekben.

Pestmegyei Hírlap, 1974. szept. 19.

Czétényi Vilmos

Szerepel az alábbi tárlatom

F. B: Pesterzsébeti Képzőművészek
Tavaszi Tárlata

Csili 1970 ápr.

CZÉTÉNYI VILMOS

Grafikái szerepelnek az alábbi tárlaton.

Losonci Miklós: XX. kerületi képzőművészek tárlata.

Művészet, 1970. ~~okt.~~ aug.

Csetényi Ilona
grafikus

Grafikai anyagával szerepelt a tárlaton

Losonci Miklós: XX.kerületi képzőművészek tárlata.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 35.lap

Crétényi Vilmos

Grafikus

M.D.K.

A „Luhanás", az „Összetartozás"

c. lapokkal szerepel a tárlaton.

Ecsery Elemér: A XX. kerület képzőművészeinek tárlatáról

Művészet, 1969. január – 34 kgs

Czétényi Vilmos, [ ]

MDK

kiállít a pesterzsébeti

„Tanuszi tárlaton."

— : Hír

8

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. máj. 13.

Czetényi Vilmos, grafikus MDG

A fiatal művész első tárlata a Dürer Teremben nyílt meg. Csoknem minden lapján emberi drámát jelenít meg. Ideálja: Picasso és a kora középkori sokrázat. Pl

Női fej, Látomás VIII., Diotima (Sibilla), Nő Jacsonkkal, Ikarusz II., Pieta, Csend, Búcsú...

Rózsa Gyula: Jegyzetek kiállításokról 9

NÉPSZABADSÁG, Bp 1965. okt. 15.

A KÉPCSARNOK VÁLLALAT MEGHÍVJA ÖNT

CZÉTÉNYI VILMOS

GRAFIKÁIBÓL RENDEZETT BEMUTATÓJÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1965. SZEPTEMBER 29-én, SZERDÁN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

HAULISCH LENKE
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

DÜRER TEREM
BUDAPEST, V., BAJCSY-ZSILINSZKY ÚT 52.

F.K.: KÖTELES ISTVÁN IGAZGATÓ

CZÉTÉNYI VILMOS EREDETI LINÓLEUMMETSZETE

E

Uzé Lévy Vernes

Budapest V., Petőfi Sándor
Telefon: 188-296, 188-307
1967 2
ALFÖLD
Czeténi Vilmos
1021

Czetényi Vilmos rajza

...agy semmisegbe vesztek ők idővel.

6. Lám az Ég forgása is
Idővel újabb változásba lészen,
Lám a csillagokba is
Ki most derül, ki bé borúl egészen.

7. Hát de mennyit szenvedett
Már ekkorig földünknek állapatja,
Hogyha a feldűllyedett
Tenger vagy Etna lángja szántogatja.

8. Sok faluknak hellyein
Ma Delfinek cicáznak a vizekbe:
Sok csigáknak telkein
Vadkecske-nyáj ugrándoz a hegyekbe.

9. Sok merőföld már sziget,
Sok völgyek a nagybércekig haladtak,
És ahol hegy volt s liget,
Fenéktelen sós tengerek fakadtak.

Kezdben van

15. Futsz te,
S sok nagy r
Im te, m
Öt-hat paráng

16. Nem lehet jelenvaló,
Csak mult s jövendő pont lehet te benned.
És miként a puszta szó
Ugy elrepűlsz, úgy kell homályba menned.

17. Igy futottak tőlem is
Tovább az esztendők sebes haladva,
S meg lehet hogy nékem is
A véghatár lesz nem soká ki adva.

18. És mivelhogy a napok
Elűzik a legédesebb időket,
Míg az ifjú hónapok
Tartnak huszonra, el ne vesszük őket.

1 Az álló betűs szavak a közlő kiegészitései.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HUNGARIAN REVIEW
Budapest
1972 MAR - 4

1021
Czétényi Vilmos

Drawing by Vilmos Czétényi

SINDBAD

UNIQUE FIGURE

OF LITERATURE

ON THE SCREEN

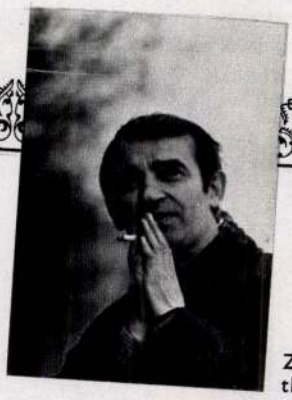

Zoltán Huszárik, the director

itor, Gyula Krúdy: he be related to any other an writer. He rules the his works, stepping over ng it freely.

d, who is the writer's vas born at the begin- ne century. In him and im the writer captures ephemeral phases of lesires and fulfilments ckly fray into memories, emotions which turn into the mist of dreams, the experience of moments completed by imagination, memories woven from imagination and reality, evanescent moods. Krúdy's Sindbad navigates lands like this in the short stories written all through Krúdy's career.

From these short stories, Zoltán Huszárik has written and directed his first feature film, having already gained considerable success with his short films. Sindbad is suprisingly mature for a first film: one sees a director who is already applying film techniques characteristic of experienced directors. He repeats the writer's world created from the momentum of reality and imagination, that is to say, he recreates it visually realizing it in a delightful film of artistic beauty.

The film has no story, nor an active relation with reality, which gives the directors and actors

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ALFÖLD

Czétényi Vilmos

1021

Czétényi Vilmos rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czétényi Vilmos

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 SZEP 17.

1021

Molnár Zoltán: Tünődés anyákról, gyermekekről (3. oldal)
Bajor Nagy Ernő riportja: Titkárnők (12. oldal)

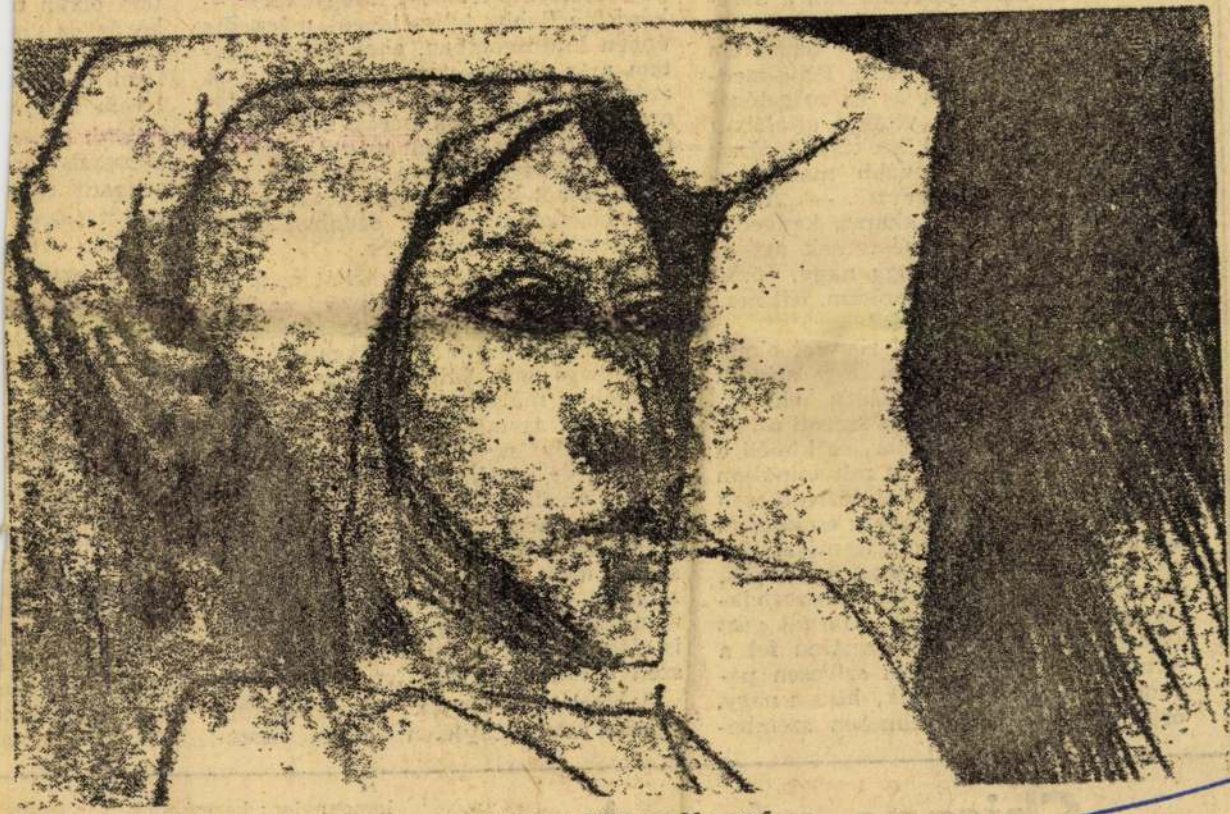

Czétényi Vilmos: Merengő

ÉN ÉS A TERMÉSZET

„Miért nem írsz többet a természetről?" — kérdezte jóindulatúan a barátom. Eltűnődtem. „Mert közönyös viszonyban vagyok vele" — hazudtam aztán szemrebbenés nélkül. Félig-meddig igazat hazudtam, és ez megelégedéssel töltött el. A vitákat általában igaz hazugságokkal szokták lezárni. Barátom azonban tovább makacskodott. „Na és?" — kérdezte. — „Annál jobb. Azt írsz, amit akarsz, kedvedre kihasználhatod a természetnek azt az egyedülálló előnyét, hogy nagy, örök és nem ráz." Nem válaszoltam. Kit nem győzne meg ez az érvelés?

Anyaggyűjtés céljából rögvest elmerültem az emlékeimben. Egy szigorú parancs bukkant napvilágra először, amely szerint „A cserkész szereti a természetet, jó az állatokhoz, és kíméli a növényeket." Igenám, de mit csináljon az a néhány ember, aki történetesen nem cserkész? Pontosabban: csakugyan cserkészies kötelesség-e a természetszeretet? Hajlok rá, hogy városi kultúránk, neveltetésünk, kitenyésztett nosztalgiánk mintegy kiútnak, fáradt gőzt kibocsájtó szelepnek használná fel a természetet, ezért adja szívesen parancsba, hogy szeressük, hiszen nagy, örök, nem ráz és kényelmesen szembesíthető mulandó, köznapi bajainkkal. Csakhogy még az sincs tisztázva, hogy mi a természet, amelyet szeretnünk kell. „Költő vagy, csupa szeretet: Szereted-e a legyeket?" — kérdezte Babits teljes joggal, mégpedig éppen Esztergomban, ahol én is élveztem már alkonyatkor a távoli hegyek arányos vonalait, az érzéki Duna-szagot, a víz néma rohanását, míg a szúnyogok raja meg nem zavarta örömömet. Egyszerű volna a megoldás, ha büntetésből kizárhatnám őket a természet birodalmából, ez azonban sajnos kívülesik a hatáskörömön.

A cserkésztörvénnyel tehát nem jutok messzire, de nem segít az irodalom sem. Általában az irodalommal semmit sem lehet bizonyítani, mert minden bizonyítható vele. Például: már elemista koromban mélyen a szívembe vésték, hogy „Oh természet, oh dicső természet! Mely nyelv merne versenyezni véled?", de később Brecht le akart beszélni erről a korlátlan tiszteletről, mondván, hogy „Micsoda korszak ez, ahol csaknem gonosztett a fákról beszélni, mert annyi gazságról hallgatsz, míg ezt teszed!" — az ember igazán nem tudja, kinek higgyen, hiszen Petőfi is elég sötét korszakban élt, mégis beszélt a fákról és más tereptárgyakról.

A cserkésztörvények és az irodalmi művek után kénytelen voltam visszatérni önmagamhoz, nyeimhez, molyasággal t tam a termé tam olyan n közönyös vis lán hiányzik lami boldog bírom magai tölteni, tarka képrendszerr roppant egyk küli tájakat vények világ hideg sorsszer nyomorék vol

Természetes feltételezést. I me bukkant f két különböző tornász-mutat nyi és ezerkét ságban, azután Elképesztően utazás után ha magammal Go sohasem láttuk hető türelme morgó portásá és az első villa áhított irányba és máris a kih ten, ugyebár, s

Chicago, négerek

lamennyien: kereskedők, vendéglősök, sőt, Kaliforniában, komoly

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Czétényi Vilmos

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 MÁJ - 7.

1021

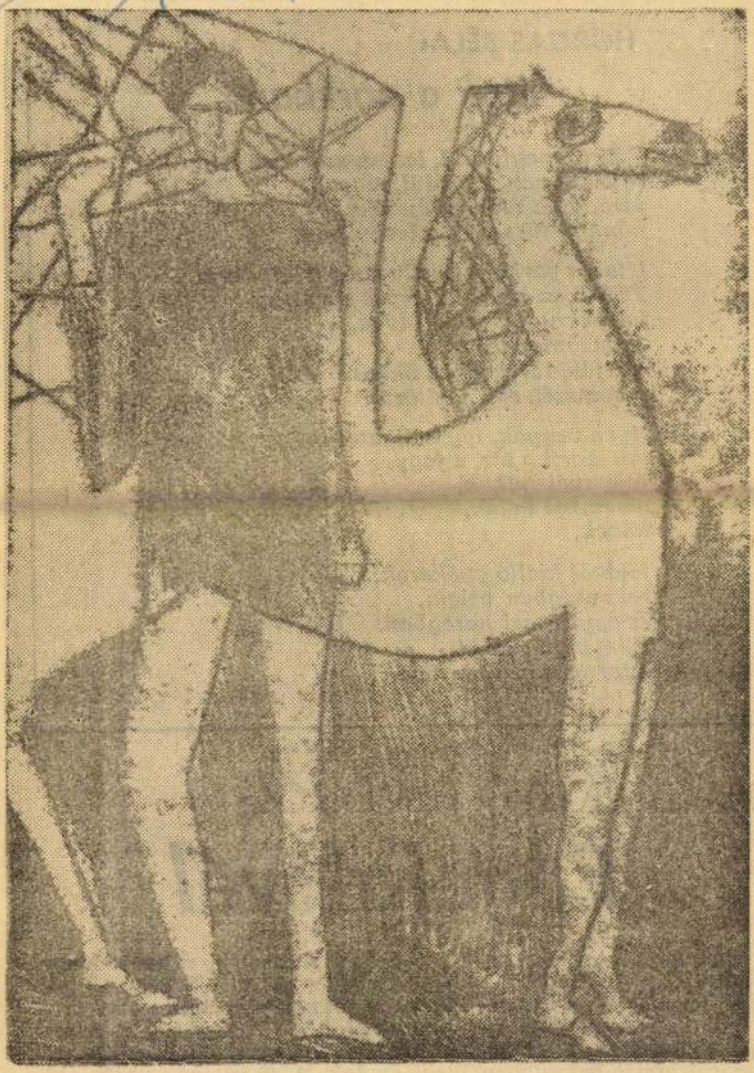

Czétényi Vilmos: Ember és ló

HORGAS BÉLA:

Utak a parkban

Bólint, megfordul, lassan szárnyra kap
egyedül van, egyedül, maga,
útra kel a zavaros éjszaka;
könnyű füst száll a levegőben.

Utak a parkban. Nedvesség a köveken.
Tülköl az ég, küld csípős szeleket,
falevél hull a sekély tóba,
és megmered;
jég fölé tartja apró ökleit.
Jön a szél, ráfúj, eltörik.

Ilyen vagyok, így hallgatok,
így szorít a víz, a fagy,
fejemnél felhők,
lábamnál halak,
kövek,

földből kiálló gyökerek:
rokonságban velem,
és egymással haragban.
Könyörgök értük
a tornyos virradatban.

B. NAGY LÁSZLÓ FILMEKRŐL:

Fügefalevél

A pattogó katonazene s a vele egy ritmusban váltakozó, egyszerűségében is rendkívül szellemes főcím az utóbbi évek legjobb filmkomédiáját vezette be. Bár ezzel még nem mondtunk sokat — e műfajban legföljebb csak mennyiségileg kényeztetett el a magyar filmgyártás; a szatírát meg kivált csak követelni szoktuk, kultuszáról annál bajosabban beszélhetünk. A 40-es évek végén készült *Díszmagyar* óta efféle kísérletre még csak rá se szánta magát a filmgyár.

Ezért hát kétszeres öröm a *Fügefalevél* sikere, s eredetisége. Alapötlete ugyan

Czétényi Vilmos

2

Bernáth Aurél, Bereze László, Berény Róbert és Domanovszky Endre tanítványa volt a Képzőművészeti Főiskolán

Magyar Nemzet 1972 november 17

8. old.

0

Czétényi Vilmos festő
Sz. Bp. 1928 szept. 26
Domanovszky
výpis 1952-53

Czétényi Vilmos

A bp-i kirakatrendező iskola tanára. 2 éve a Dürer terembenmost Vásparatán nyílt kiállítása

Összetartozás (említve)

Trinődő / repró

Salome " /

Jelenkor 1967 IV. n. 360 old

Fénykép

Milgné

Képzőművészeti Főiskola: 452 ltg

Czétényi Vilmos: Békeiv alásrása

Jelz. l.b. Czétényi

Diplomamunka: 1952/53

Festmény

Negativ nincs.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Czétényi Vilmos
NÉPSZABADSÁG

1965 OKT 15

1021

Jegyzetek KIÁLLÍTÁSOKRÓL

Örvendetesen élénk ezekben a hetekben Budapest képzőművészeti programja; a múzeumi hónap és a nemzeti tárlat látnivalói mellett a kiállótermek sorra megnyíló kiállításai is változatosságot nyújtanak. Ezúttal egy hazai grafikai és egy külföldi iparművészeti bemutatóról számolunk be: Czétényi Vilmos Dürer terembeli tárlatáról és a *Norvég lakásművészeti kiállításról*, amely az Ernst Múzeumban látható.

Czétényi Vilmos

első kiállításán tehetséges művészt ismertünk meg. A világot komoly, olykor komor felelősséggel szemlélő fiatal alkotó láthatóan érzékeny az élet drámai mozzanataira; expresszív hangvételű monotípiáin gyakran megjelenik valami lebegő fájdalom. Csaknem minden lapján érezzük azonban, hogy a megjelenített dráma nála *az ember drámája*, hogy a fájdalom a humánum hangján szólal meg, s nem torzul artikulálatlan kiáltássá. Az egyensúly biztos formai eszköze az érett rajzosság, a plasztikus modellálás; az a kiérlelt, kulturált stílus, amely olykor Picasso korai korszakaira, máskor a középkori szobrászatra emlékeztet.

Az előbbi hatását érezzük a példaképhez témában is közel álló harlekinábrázolásokon: finom színezésük, egyszerű jelképeik a szelíd líraiság jó kifejezőinek bizonyulnak. Szellemileg rokon ezekkel, s egyszersmind a gótikus madonnák poézisét is idézi *Női fej* című lapja, egyik legszínvonalasabb ábrázolása, amelynek markáns színei sok jót mondanak a *festő* Czétényi ezúttal nem látható képeiről is. Az összefogott, karcsú női arc finomsága, gondolati érzékenysége több művön is megjelenik (így a *Látomás VIII.* címmel jelzett érett lapon, s drámaibb variációján, a *Diotima [Sibilla]* hajlékony ritmusában), s ezt a bonyolult gondolatvilágot szólaltatja meg a lefejezett fa, a meleg színnel megkomponált ház és a klasszikusan tagolt nőalak együttese *Nő facsonkkal* című kompozícióján is.

Legjobb alkotásaiban túlmegy ezen az általánosságon a művész. Az elszánt vállalkozást, a keresetlen fájdalmat kifejező monotípiák *(Ikarusz II., Pieta)* mélyebb gondolatiságot, frissebb megformálást mutatnak, s éppen ezek ismeretében kell észrevennünk Czétényinél időnként valami bátortalanságot, fiatal művésznél szokatlan fáradtságot. A *Csend*, a *Búcsú* ábrázolása, s még néhány más lapja mintha nem lenne eléggé önálló: fakultak a jelképek, szokványos a rajz, és az ilyenfajta „kiegyensúlyozottság" nem válik a fiatal alkotó előnyére. Bátrabban, egyénibben is dolgozhat, a tehetsége megvan hozzá.

A viszonylag kis terjedelmű, de nagyon színvonalas

Norvég lakásművészeti kiállítás

méltó folytatása annak a már-már rendszeres sorozatnak, amely egymás után mutatja be nálunk az európai országok iparművészetét. Aligha kell bárkit is meggyőzni arról, milyen hasznos művészeinknek is, közönségünknek is ez a kezdeményezés, s különösen az olyan kiállítás, mint a mostani, amely egy nagyon fejlett lakáskultúrájú országról ad képet. Ez a fejlettség a skandináv népek életmódjából, több évtizedes modern művészeti hagyományaiból, lakáskultúrájából természetesen következik, s elsősorban sallangtalan korszerűségben, magabiztos természetességben nyilvánul meg.

Az itt bemutatott használati eszközök is, dísztárgyak is erről győznek meg. Tanulságos lenne bővebben méltatni például a hagyományos formákkal célszerűen szakító, mégis változatos étkészleteket, vagy a szép ezüst- és aranyékszereket (amelyek keresetlen formavilágukkal vitathatatlanul bizonyítják, hogy a nemesfémművészetnek nem okvetlen velejárója a barokk-rokokó motívumok szokványos ismételgetése). Ugyancsak megnyerő, hogy — láthatóan — milyen nagy gondot fordítanak Norvégiában az egészen hétköznapi tárgyak, az egyszerű konyhaedények megformálására is: a kiállított háztartási eszközök a maguk „műfajában" csaknem olyan művészek, mint a nemesfémek.

A változatos kerámiacikkek, az ízléses textilmunkák s a nagyvonalú faalkotások mellett a másik újdonságot az *üvegművesség* jelentette számunkra. Itt sem csupán a díszüvegekre, a nagyszerű vázákra, a nemes formájú asztali készletekre gondolunk; ugyanilyen esztétikusak a konyhai szervizek, a mindennapos használati edények, a háztartási felszerelések is, amelyek nemcsak a tervezőművészek, de az ipar munkáját is dicsérik.

A kiállítás legfőbb tanulsága ezért látszólag nem is esztétikai. Csaknem minden tárgy mellett olvashatjuk a gyártó cég nevét, ami azt mutatja, hogy *a kiállított anyag mind sorozatban gyártott ipari termék, nívós gyári munka.* S ez gondolkodtatja el leginkább a magyar nézőt. Hasonló, olykor talán színvonalasabb egyedi kerámiákat, fémmunkákat itthon is láthatunk, kiállítások bizonyítják, hogy iparművészeink tudnak színvonalasat tervezni. Az üzletekben azonban *tömegesen* hiába keresnénk efféle tárgyakat. Pedig ez elsősorban nem technikai probléma, hanem *ízlésbeli;* hiszen egyszerű vonalú evőeszközt nyilvánvalóan könnyebb sorozatban gyártani, mint rokokó díszest.

Rózsa Gyula

OKTÓBER 20.

èserűlapú. Rádiójáték. Lehár: A víg özvegy. két részben.

RH-RÁDIÓ

Zenésjáték-részletek. — fendelssohn: Éliás-ora- — 21.33: Tánczene.

65! — Ősi források. — 23.18: Könnyűzene. — 0.10: Éji zene.

SZOMBAT

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Lányok, asszonyok . . . — 8.40: Fúvószene. — 9.00: Em-

65! Ősi források. — 11.42: Mezei csokor. — 12.15: Tánczene.

8.30: Népdalcsokor. — 9.

Miska bácsi lemezesládája.

A TELEVÍZIÓ MŰSORA

okt. 18-tól 24-ig

ÉTFŐ

19.33: Budapesti zenei hetek, 1965. Közvetítés az Erkel Színházból.

DD

8.05: Iskola-tv. Környezetismeret, olvasás. — 9.00: Orosz nyelv. — 9.59: Kémia. — 13.35: ıyezetismeret, olvasás (ism.). .30: Orosz nyelv (ism.). — 15.25: ia (ism.). — 16.58: A görbe tükkirálysága. Gyermekműsor zkvából. — 18.23: Hírek. — 18.50: volt, hol nem volt . . . — 19.00: es Segovia gitározik. — 19.20: mese. — 19.30: TV Híradó. Napi zetünk. — 19.55: A hét könyvei. .00: A tengerpart. Magyarul be- olasz—francia film. (16 éven ieknek!) — 21.50: TV Híradó, 2. ás.

ERDA

17.53: Hírek. — 18.00: Anyagbörze. — 18.15: Magyar Hirdető. — 18.25: Tapasztalatok, iságok. — 18.40: Levél Tangaából. Beszámoló. — 18.50: A önyvesboltjában. — 19.20: Esti . — 19.30: TV Híradó. Napi zetünk. — 19.55: A tarkakockáMagyarul beszélő NDK-film. — 21.25: Csak felnőtteknek! Öre- a családban című vita folytatá- — 22.05: TV Híradó, 2. kiadás.

ÜTÖRTÖK

8.05: Iskola-tv. Környezetismeret, olvasás. — 9.55: Magyar tan. — 10.10: A tarkakockások. -film (ism.). — 13.35: Iskola-tv. Környezetismeret, olvasás (ism.). — 15.25: Magyar nyelvtan (ism.). — 17.35: Hírek. — 17.40: Falusi dolgokról. — 17.45: Kukkantó. — 18.25: Sokszemközt. Aktuális ipari műsor. — 18.55: Telesport — 19.20: Esti mese. — 19.30: TV Híradó. Napi jegyzetünk. — 19.55: A képzőművészet története. 2. Az ókori Egyiptom művészete. — 20.25: Hollywood és a sztár. Amerikai dokumentumfilmsorozat. Hollywood táncol. — 20.50: Alterego. Bolgár rajzfilm. — 20.58: Csehszlovákia—Magyarország ökölvívó-mérkőzés. Közvetítés Bratislaváról. — 22.15: TV Híradó, 2. kiadás.

PÉNTEK

8.05: Iskola-tv. Orosz nyelv, az ált. isk. V. oszt. számára. — 8.20: Orosz nyelv, a középiskolák III—IV. oszt. számára. — 9.05: Élővilág. Szőlőművelés. — 9.40: A harmadik csengetés. Magyarul beszélő lengyel film. — 11.05: Telesport (ism.). — 11.20: A tv-bébi postája. — 11.30: A képzőművészet története. 2. Az ókori Egyiptom művészete (ism.). — 13.35: Orosz nyelv (ism.). — 14.30: Élővilág (ism.). — 16.15: Apáink ifjúsága. Magyar harcosok a polgárháborúban. Közvetítés Moszkvából. — 17.10: Iskola-tv. Kémia. — 17.40: Orosz nyelv (ism.). — 18.10: Az Iskola-tv postája. Műsorkalauz pedagógusoknak.

SZOMBAT

16.28: Esztrádújdonságok. Közvetítés Tallinnból. — 17.00: Zenekedvelő gyerekek. — 17.50: Hírek. — 17.55: A kisfilmek kedvelőinek. — 18.20: Beszélgetés a stressről. Előadás. — 18.40: A tv jelenti. Aktuális riportműsor. — 19.20: Esti mese. — 19.30: TV Híradó. — 19.50: Vándormadarak. Lengyel rajzfilm. — 20.00: A leningrádi Miniatűr Színház vendégjátéka. Közvetítés a Magyar Néphadsereg Központi Klubjából. A szünetben: Teddy Buckner és zenekara játszik. — 22.30: TV Híradó, 2. kiadás.

VASÁRNAP

9.10: Iskola-tv. Fizika. — 9.40: Angol nyelv. — 9.55: Gyermekdalt keresünk. Az Intervízió műsora Prágából. — 10.45: Erdei iskola. Bábjelenet (ism.). — 10.55: Kisfilmek. — 11.25: Nevessünk! Üdülés a hegyekben (Stan és Pan). — 14.23: Dorogi Bányász—Vasas bajnoki labdarúgómérkőzés. Közvetítés Dorogról. A szünetben: Magyar Hirdető. — 17.43: Egy téglagyár — munka nél-

kül.

A BRATISLAVAI TV

HÉTFŐ

18.00: Gyermekműsor. Két barát meg a kutya. Film. 18.30: Telesport. — 19.00: TV Híradó. — 19.30: Tv-dokumentumfilm Ludovit Stur szülővárosáról. — 20.00: Libikóka. A bratislavai Kis Színpad előadása. — 21.30: Filmösszeállítás Csajkovszkij balettjeiből.

KEDD

9.00: Libikóka. Kamaradarab (ism.). — 10.30: Tv-érdekességek. — 18.00: Ifjúsági adás. — 19.00: TV Híradó. — 19.30: A Csehszlovákia—Brazília nemzetközi női kosárlabda-mérkőzés közvetítése. — 20.45: Szerencsekerék. Tv-rulett. — 21.35: Autósok, motorosok.

SZERDA

9.45: Filmhíradó. — 10.00: Dokumentumfilm a gyermekek érzelmi neveléséről. — 10.35: Délutáni látogatás. Tv-játék. — 17.55: A diákklubok műsora. — 19.00: TV Híradó. — 19.30: A számlát az állam fizeti. — 20.00: Tanaka, a katona. Tv-játék. — 21.15: Kisfilm az ENSZ-ről.

CSÜTÖRTÖK

9.30: Fehér csat (cseh film). — 10.40: Tv-érdekességek. — 17.00: Kicsinyek műsora. — 18.00: Ifjúsági adás. — 19.00: TV Híradó. — 19.20: Ugrás a sötétbe. Cseh film. — 21.00: Csehszlovákia—Magyarország ökölvívó-bajnokság 2. része.

PÉNTEK

8.30: Filmriport a jugoszláviai nemzetközi ejtőernyős-bajnokságról. — 8.55: A derülátó. Filmnovella fiatalokról. — 10.00: Az akció. Dokumentumfilm a

másod
retlen
15.00:
párlat
— 19.3
tések.

SZOM
szülőv
— 10.4
VSS K
darúgó
vízió
— 17.0
közi
Moszk
— 19.0
lok. —
— 20.5
21.20:
zik . . .
történe
te az

VASA
vai Ki
— 9.30
Nemze
10.45:
— 11
12.00:
14.00:
títése.
ra:
se. —
nemze
se —
lespor
Franc

Czétényi Vilmos

grafikait a szekszárdi Béri Balogh Ádám
Múzeumban állítottak ki. Az 50 mű a
grafika és a festészet határmezsgyéjén áll.
A dramatizáló művek gondolati magja a
görög mitológia. Leghatásosabb, midőn a
mitológiai motivumokat modern tartalommal
tölti meg. Cím szerint kiemelve: a Bányászsírató
sorozat itt látható 2 lapja. A művészek 1965 óta
a budapesti és a várpalotai után ez a harmadik ki-
állítása.
- Két kiállítás (Rideg Gábor)
Magyar Hírlap, 1968. december 13. 9 l.

Czétényi Vilmos

Kiállítását a Fényes Adolf-teremben rendezték meg.

Vadas József: Idillek, vallomások.
Élet és Irodalom, 1972. nov. 18.

M.D.K.

Czeteingi Vilmos
grafikus

A Dürer levemben tartott tárlatot.
Bemutatta a tövei rajtai között
Diotima, Dante lapjait, ezek a lapok
művészetébe jellemzőek.

Haulisch Lenke: Czeteingi Vilmos grafikái a Dürer levemben.
Művészet, 1966. április – 42 lap

1021

Czétényi Vilmos képkiállításáról

Korábban is felfigyelhettünk arra az örvendetes jelenségre, hogy Várpalotán a művelődési szervek minden évben gazdag és változatos kiállítási programot valósítanak meg. A kiállítások szervezője a városi tanács és a Jószerencsét Művelődési Ház. Más helyiség híján a kiállításokat a művelődési ház emeleti termében rendezik. Ebben a hónapban *Czétényi Vilmos* alkotásai ugyanott láthatók.

A megnyitó óta másodszor is megtekintettük a grafikát, a 44 (fekete-fehér és színes) kompozíciót. Már az első lapok — *Öregasszony fákkal. Versmondó I., Látomás II., Virrasztás, Mese* — elmélyült tanulmányozása arról győz meg, hogy *Czétényi művészete az emberi bukások és felemelkedések, a szenvedések és örömök megörökítésére vállalkozik.* Képei még akkor is emberközelségűek, amikor — eléggé gyakran — mitológiai, bibliai jeleneteket motivál. Példa erre a nem is egy lapon, nem is egyféleképpen megfogalmazott *Pegazus* és a *Prófétafej.* Állításunkat a *Salome*, a *Harlekin és Pegazus* az *Orfeusz*, az *Orfeusz és Pegazus*, a *Judit és Holofernesz*, *Ikarusz*, stb. csak erősítik.

Czétényi Vilmos: Anya leányával.

Czétényinek még a kisgrafikáin, a későbbi nagyobb kompozíciókat igérő fogalmazványain is elsősorban az elbeszélő elemek dominálnak. A tájékozottabb, műértőbb néző számára azonnal szembeötlik, hogy a mértéktartóan alkalmazott jelképeknek rávezető szerepük van. Ez a szerep elsődleges. Czétényi szimbólumai, jelképei arra tesznek alkalmassá, hogy az őt lebilincselő vizuális élményt vele éljük át, s az általa felvetett gondolatot tovább szőjük.

Czétény nem röghöz kötötten, hanem onnan messzire elszakadva, mégis *reálisan fogalmaz.* Sorozat-lapjain *(Fekete madár I—II., Bányászsirató I—II—III., Kiüzetés I—II., stb.)* éppen az ön- és mindent-kifejezés vágyát, a vívódva is keresett, majd megtalált élményt látjuk megtestesülni.

A művésznek bőven van mondanivalója számunkra. Mondanivalója az ember oldaláról megközelíthetők, még akkor is, ha tematikailag néha elvontabbak, s nem egyszerre, nem mindenki számára egyformán érthetők. Érzelmileg azonban mindenképpen fogvatartanak, tónusgazdagságukkal lekötnek a művelődési házban kiállított grafikák, a monotípiák, amelyek egyszeri- egyedi alkotások, nem pedig a sokszorosító technika szülöttei.

Az eddig már említetteken kívül festői hatásukkal is tűnnek a színes lapok közül a *Női fej*, a *Napfogyatkozás*, a *Beatrice*, a nagyméretű *Garia* és az *Álom* című. A fekete-fehér megoldásban komponáltak közül az *Emlékezés*, az *Aggódás*, a *Magunkbazárva*, a *Madár*, az *Intelem*, a *Búcsú* és a kiállításnak talán egyik legszebb, legművészibb darabja — a *Galambot eresztő.*

Visszatérve a régebbi és a mostani várpalotai kiállításra nyugodtan összegezhetünk. *A kiállítások reprezentatívek, színvonalasak.* Közönségsikerük fokozódó. Nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy Várpalotán a művészeti nevelés túljut a kibontakozáson.

(cserhát)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NAPLÓ
(VESZPRÉM)
1967 FEB 28

16 forinttal többe

Egy évi mérleg Hévízen

Egy ideig háztűznézőbe jártak a hévízi tsz-tagok a zalavári Új Idők Termelőszövetkezetbe még 1965-ben. Megnézték az állatállományt, tanulmányozták a munkaszervezést, s érdeklődtek, hogyan boldogulnak a tagok a fejlődő, erősödő nagyüzemben.

Amikor már többizben átrándultak, az egyik vezetőségi tag nyílt kérdéssel fordult Király Jenőhöz:

— *Elfogadná-e a hévízi elnökséget, ha a tagság megválasztaná?*

Az elnök gondolkodott.

— *Mennyi a mérleghiány?*

— *Majdnem nyolcszázezer forint.*

— *Sok... De ha megválaszt a tagság, vállalom.*

Így lett két termelőszövetkezet elnöke egyszemélyben Király Jenő, a zalavári tsz-elnök.

— *Az új elnök a tizenharmadik* — súgtak össze a hévíziek, amikor a zalavári tsz-vezetőség átment hozzájuk leltározni és a könyvelésben rendet teremteni.

Hosszú ideig tartott, amig képet kaptak a gyenge termelőszövetkezet működéséről. Sok hibával dolgoztak itt korábban: elég volt rendet csinálni. Főkönyvelő is kellett, Vértesaljai Antal, a zalavári főkönyvelő vállalta.

A zalavári vezetők egyre sűrűbben jártak át a hévízi termelőszövetkezetbe. Ügyeltek, hogy a tsz önállósága megmaradjon, ugyanakkor a tapasztalt vezetési és gazdaságirányítási módszerek észrevétlenül a szövetkezet megerősödését és fejlődését segítsék elő.

Amikor az elnök bejelentette az 1965-ös zárszámadáskor, hogy a következő gazdasági évben *19 forintról 39 forintra növekedik a munkaegységérték* — ha a tagság jól dolgozik — valaki megjegyezte:

— *Az igéret szép szó...*

Az igéret azóta valósággá vált. *Az 1966-os év zárszámadásakor 55 forint 28 fillért ért egy munkaegység,* vagyis 16 forinttal többet, a tervezettnél.

Az adottságok ugyanazok, mint a korábbi években. Nem nőtt a terület, se a taglétszám, azok az emberek dolgoznak ma is, akik korábban.

Csak okosabban, tervszerűbben!

alatt. Jó minőségű vetőburgonyát kaptak Zalavártól. Bevezették a kemizálást a fontosabb növényeknél. A kukoricaátlag megkétszereződött (29.6 mázsa májusi morzsolt). Jól fizetett a burgonya, cukorrépából 100 mázsával több termett a tervezettnél katasztrális holdanként.

A másik fő ágazatban is rendet teremtettek. Az öreg, gyengén takarmányozott tehenek napi tejhozama — egyedenként — egy liter volt. A szarvasmarhaállományt kicserélték, s javították a takarmányozáson. *A tejhozam a réginek nyolc-tizszerese ma.*

A két fő ágazat mellett a segéd — és melléküzemágak fejlesztésére is nagy gondot fordított az új vezetőség. Kavicsbányát nyitottak, pecsenyesütő pavilont létesítettek ezen kívül az építőbrigád is eredményesen dolgozott egész évben. A termelőszövetkezet 837 ezer forint értékű saját beruházást végzett, emellett 960 ezer forintot tartalékolt anyagban és készpénzben az idei évre. Ugyanúgy, mint Zalaváron, *a tsz nyugdíjasoknak és munkaképteleneknek két havi „többletnyugdíjat" fizettek ki a közelmúltban.*

fehér asztal mellett

Pápán, a nagymultú diákvárosban, általános iskolákban már igen, de középiskolákban eddig még sohasem rendeztek szülő-pedagógus találkozót: most első ízben, szombaton este. E pedagógiailag sem haszon nélkül való, a szülők és nevelők közötti kapcsolatokat erősítő szokás meghonosításában Pápán a Türr István Gimnázium nevelőtestülete és szülői munkaközössége a kezdeményező; itt „tört meg a jég". Az intézet tornatermében terítettek a vendégeknek és a házigazdáknak. Jellemző az érdeklődésre, hogy mintegy kétszáznyolcvan szülő jött el a találkozóra, köztük többen vidékről is, a járás falvaiból, ami — ismerve a közlekedési nehézségeket — valóban nagy szó.

Galántai István igazgató köszöntötte a vendégsereget, majd a KISZ-szervezet diákokból álló kultúrcsoportja adott ötletes, színvonalas és vidám műsort; bemutatkozott az iskola énekkara, a színjátszók, illetve az iro-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 1
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ
(VESZPRÉM)

1967 FEB 19

Kiállítások Várpalotán és Veszprémben

Pénteken este *Várpalotán*, a *Jószerencsét Művelődési Ház* emeleti előcsarnokában nagyszámú érdeklődő — köztük a város több politikai és társadalmi vezető személyisége — jelenlétében nyílt meg a fiatal budapesti grafikusművész, *Czétényi Vilmos* képkiállítása. A kultúrház és a helyi tanács művelődésügyi osztálya által szervezett tárlat-sorozat soron következő állomása e kiállítás, amelyet *Kiss János*, a városi tanács vb elnöke üdvözlő szavai után *Erdei Lászlóné*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke nyitott meg. Az ünnepség után a művész tartott tárlatvezetést a közel ötven művet tartalmazó kiállításon, amelyet a közönség nagy tetszéssel fogadott s még a késő esti órákban, valamint másnap is tömegesen keresett fel; a tárlat legsikeresebb darabja a közvélemény számára a Próféta. A kiállítást követően egyébként Erdeiné elvtársnő a Nőtanács szervezésében várpalotai asszonyokkal találkozott és folytatott baráti beszélgetést a nőmozgalom aktuális kérdéseiről.

Tegnap, szombaton délben a veszprémi *Bakonyi Múzeumban* nyílt meg *három megye (Fejér, Vas és Veszprém) múzeumi szervezeteinek* közös vándorkiállítása. A kiállítás Közép-Dunántúl anyagi kultúrájából a legértékesebb *kerámiákat* mutatja be a közönségnek, mégpedig az őskortól 1872-ig, a céhek megszűnéséig. A kiállítást *dr. Szentléleki Tihamér*, a Vas megyei Múzeumok igazgatója nyitotta meg, számos érdeklődő, köztük a kulturális élet több vezető személyisége jelenlétében. „Házigazdaként" mindhárom múzeumi szervezet vezetői álltak a közönség előtt, s mint megtudtuk: ez az anyag (melyet a három megye közti munkamegosztás alapján a Fejér megyeiek rendeztek) első csoportja egy sorozatnak; a későbbiekben az ötvösművészet, az üvegipar, a textíliák, a bútorzat stb. fogják követni — szintén mindhárom megyében.

Mint dr. Szentléleky Tihamér rámutatott: e három megyét nemcsak napjainkban kapcsolja össze a közlekedés, az idegenforgalom, a szomszédos fekvés miatt kézenfekvő számtalan közös akció, együttműködés a gazdasági-társadalmi-kulturális élet több területén; hanem mindig is összefüggő anyagi kultúrájú tájegységet alkottak. Az e vidéken előkerült, összegyűjtött s kiállított gazdag, változatos anyag (bronzkori, pannonia, népvándorlás-korabeli, közép- és újkori, máznélküli, festett vagy mázas tálak, poharak, mécsesek, kupák, kulacsok, lábasok, céhkorsók, dohány-, fűszer- vagy tintatartók, díszfigurák, korai herendi tányérok stb.) érzékletes tárgyi „dokumentumgyűjteménye" annak, ami számunkra a történelemből a legfontosabb: az itt élt népek, emberek mindennapi életének.

az eddigieknél is
ában felháborítja a közvé-
ményt, ezért sietett az
abb magyarázkodással. Ki-
lentette, hogy a bombázás
leiglenes beszüntetése tu-
jdonképpen „gondolkodási
ő" volt a VDK számára.
ogy „újabb jelét adja" bé-
eszándékainak.

De mit várt még az ame-
ikai elnök? A Guardian cí-
nű angol lap szerint azt,
ogy a VDK béketárgyalások
elyett teljes megadást ta-
úsítson. Vagyis elősegítse
'ohnson agresszív terveinek
negvalósulását.

Ez persze hiú ábránd. Még
kkor is, ha Washington vér-
nes reményeket fűz ahhoz,
ogy Peking szovjetellenes
nagatartásával igyekszik
negakadályozni a szocialista
országok testvéri segítség-
nyújtását a VDK-nak. Ez va-
óban nehezíti a helyzetet,
de korántsem csökkenti a
vietnami nép elszántságát és
eltökéltségét, hogy sohasem
hajt térdet az agresszorok
előtt.

---

ron

lgálta-
kapott.
ió te-
hatal-
ek ren-
jtekhe-
l. Sok-
dokkal
arany-
k, gyé-
rülnek

felszínre. Az állam a beadott értéktárgyak után 25 százalékos térítést fizet. Nemrégiben I. Kolpacsov moszkvai munkás árkot ásott családi háza mellett, és az ásó 240 aranykarperecet hozott a felszínre. Kolpacsov tekintélyes összeget kapott.

rosban tö
kértek tőle
zös nézetei
unióval a
Többek kö
bonni veze
kormány hogyan vélekedik a jelenlegi európai határokról, továbbá arról, hogy a valamennyi európai ország részvételével megtartandó értekezletre meghívják-e az NDK-t is.

Wilson — éppen fő célja érdekében — igyekezett megnyugtatni a bonni vezetőket, az angol sajtó azonban sietett leszögezni: „Bonnt lassan hozzá kell szoktatni ahhoz a gondolathoz, hogy az NDK is létezik."

★

Az európai események közül eléq nagy port vertek fel a holland választások. A már korábban válságba került kormányzópárt, a katolikus Néppárt most határozott figyelmeztetést kapott, hogy népszerűsége apadóban van: 8 mandátumot vesztett. Jelentősen csökkent a munkáspárti ellenzék szavazatainak száma is. A kormányalakítás így továbbra sem lesz könnyű.

Még egy választás hívja fel magára a figyelmet: Indiában most járulnak urnák elé a választók. A vezető erő, a kongresszusi párt — ha hatalmon is marad — bizonyára veszít a szavazatokból, részint az utóbbi évek éhinsége miatt, részint pedig, mert a soraiból kivált jobboldali erők is önállóan lépnek fel.

Eck Gyula

A Turista — Karl, az öreg — Kruglov, a játékszer — az intézetben készített szerkezet.

Vénusnak szerencséje volt. Jegorov fecsegett. Energikus cselekvésre nem volt szük-

— Senkit. Sohasem láttam őt más társaságában.

— Karllal találkozott?

— Nem.

— De terveiről tudott?

— Igen, „Atlétá"-tól. Kruglov professzor

Czétényi Vilmos
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
VÖRÖS CSILLAG
1966 JAN 19.

Czétényi Vilmos grafikái a művelődési házban

Festőnek indult, s mint grafikus szerzett nagy meglepetést a műértő közönségnek Czétényi Vilmos. Első kiállításán — tavaly ősszel, a Dürer Teremben — a szűkebb, szakmai-művészi körök is felfigyeltek az atomvilágot, a háború veszélyét, a mély gondolatiságot megragadó és ábrázoló monotípiáira.

A Dürer Terem után a Kispesti Művelődési Házunkban mutatkozik be ismét a művész. Képei két nagy egységre — tartalmi és formai — osztható. Látomásai (egy egész sorozat), a Facsonkok, a Félelem egyfajta rettegést, borzalmat indítanak el a nézőben, a szárnyaszegett élet, a háborútól, a haláltól, az embertelenségtől való félelem szimbólumai — elég bonyolult formában. Az egyszerűség, tisztaság jelzi képeinek azt a csoportját, melyeken a mindennapi élet egy-egy epizódját, eseményét ábrázolja. Nők konttyal, Anya és lánya, A földeken, Kútnál, Hajnal címet viselő képei erőteljesek, lényegre törekvőek, s éppen ezért már az első pillanatban megérzi a néző a művész szándékát.

A múlt héten, pénteken megnyílt kiállításon Castiglione Endre vb-elnökhelyettes mondott bevezetőt, s a tárlat január 31-ig tekinthető meg. A képek a helyszínen megvásárolhatók.

(ő)

ebben az évben is
hatnak.

— Napi 10 ada
biztosítanunk — t
Slezák Lajos főmű
társ.

Az új esztendő el
jaiban meglehetősen
zó az említett öntö
fokon görbéje. Sajnos!

Hétfői nap indultak a termeléssel. A hideg kemencék miatt csak nyolc adagot kellett biztosítaniok. Az sement.

— Elektromos meghibásodás következtében az egyik kemencével le kellett állnunk. Így csak hét adagot számolhattunk el — magyarázza a főművezető.

Január 6-án azonban né-

Slezák Lajos elvtárs.

Nem merném állítani, hogy ilyen a jó indulás é elején. Úgy látszik, öntődéink nem tudták lezárn a múlt évre jellemző problémáikat. Folyamatosan nőttek át azok az új esztendőbe.

Egyet azonban ne feledjünk el: nem az öntödések tehetnek róla!

—y.

ő és Panyik István

Czetényi Vilmos

grafikus

M.D.K.

1967. febr - márc: volt kiállítása a „Kiállítások Vaipalotán" című sorozat hebelén belül. — „Orfeusz" (repro)

Szép Rezső: Czetényi Vilmos kiállítása Vaipalotán

Művészet, 1967. május - 42 kep

Czétényi Vilmos

festő

M.D.V

Dürer-termi kiállítása óta
két év telt el. Művei aróta
egységesebb hatást keltenek. Művei
gondolati elemekben és jelképekben
gazdagon bontakoznak ki.

Szy Rezső: Czétényi Vilmos kiállítása Várpalotán.
Műveszét, 1967. május – 42 lap.

1968 NOV 26
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TOLNAMEGYEI NÉPUJSÁG

1021

Két kiállítás egy napon

„Megfogalmazott" látomások

Vasárnap délelőtt 11 órakor nyílt meg a szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum emeleti termében Czétényi Vilmos festő- és grafikusművész kiállítása. A tárlat ünnepélyes megnyitóján, amelyen a művész is jelen volt, Lázár Pál festőművész méltatta és mutatta be a Szekszárdon először kiállító Czétényi Vilmost.

A művész egy évtizedes alkotómunka után önálló tárlatot először 1965-ben rendezett Budapesten a Dürer-teremben, egy évvel később Kispesten, majd 1967-ben Várpalotán volt önálló kiállítása.

Szekszárdon valóban érdekes, egész művészetét reprezentáló alkotásokkal mutatkozik be. Munkáira a kísérletezés jellemző, a kiállított félszáz alkotás a lehető legváltozatosabb technikával készült, egyaránt otthonos a festészetben, grafikában is. Képeinek erős gondolatisága a „megfogalmazott" látomások szuggesztív erővel hatnak a nézőre.

Czétényi Vilmos kiállítása bizonyára sok érdeklődőt vonz, hiszen ez az első alkalom Szekszárdon, hogy a tehetséges, egyéni hangú művész munkáival megismerkedhessünk.

...szott de a győzelem elmaradt, mert a csatároknak ezúttal sem ment a gólvés. A nagyobb rutinnal rendelkező vendégek mindkét gólhelyzetüket értékesítették és ezzel nyerték a mérkőzést. A hazai csapatból Róth, Bucker és Nagy II játéka emelkedett ki.

DOMBÓVÁRI SPARTACUS—PÉCSI EAC 3:0 (1:0)

Dombóvár, 300 néző. Vezette: Kiss. D. Spartacus: Dobos — Völgyesi, Tamás, Lakatos, Vida, Fazekas, Szóka, G. Kiss, Korpádi, Tóth (Hertelendi), Gaál. A mérkőzés előtt Bertus Ferenc a sportkör elnöke búcsúztatta G. Kisst, Fazekast és Korpádit, akik szögre akasztják bőrszegeg cipőjüket és a jövőben nem kívánnak aktívan sportolni. Három úttörő virágcsokorral kedveskedett a játékosoknak, akik meghatottan vettek búcsút a közönségtől. A hazai csapat kezdett jobban, Korpádi, majd G. Kiss lövését védte a vendégek kapusa. A 9. percben Gaál Korpádi elé ívelte a labdát, aki

...rok nem vállalkozta... helyzeteket sem dolg... első komoly lövés a... ment kapura, Fládin... kaposvári kapus szere... A 43. percben ismét... sét mentette a kapos...

A II. félidőben Bon... támadólag lépett fel... ben Szász közeli fe... nehezen tudta védeni... született meg a vezető gól. Vajda középre játszott, Pataki 10 méterről laposan a bal sarokba gurított. 1:0. A 18. percben Wágner erős lövését a kapus csak szerencsével tudta védeni. A 25. percben Füleki hagyta ki a mérkőzés legnagyobb helyzetét. A kaputól három méterről, a kapust is elfektetve mellégurított. A 26. percben Bonyhád szögletet harcolt ki. Vajda beívelt labdáját Pataki vágta a hálóba. 2:0. Ezután Bonyhád kicserélte kapusát és Mucska helyett Krommer állt be. A 40. percben szépített a vendégcsapat. Matics két csel után rárúgta a labdát, azt Krommer a kapufára ütötte és on-

A csapatok legjobbjai:

Máza-Szászvár:	Nagy II
Szekszárdi Dózsa:	Jerabek
Dombóvári VSE:	Tapaszti
Bonyhádi V...	

Czetényi Vilmos 1.

(Fényes Adolf-terem) hét után első alkalommal gelentkezik nagyméretü grafikáival Budapest központjában. Élet. rajzában sok mestert vall tanítójának. Művei azonban önálló, iskolához nem tartozó egyenységről vallanak.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Ifvlap 1972/323 6 old.

Czetényi Vilmos 2

Monotipiáinak színei visszafogottak, s minnél visszafogottabbak annál erőteljesebbek: szándék és eredmény legegyértelműbben azokon a lapokon találkozik, amelyeken az egyszínű alapból ugrának elő az erőteljes emberi formák.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/323 6old.

Czétényi Vilmos

Stádium 1989/2

kat hallatva. Végül a fűtő megállt. Gondolkodott, letegye-e a lapátot? Aztán a tűzpiszkáló vasat markolta meg, marcangolta, vájkálta a lobogó, fehéren izzó parazsat. Iszonyú hőség vágódott ki az ajtón, vörös fénnyel lett tele a fülke. A mozdonyvezető idegesen babrált a szelepek között, melege volt, az olajos ronggyal egyre homlokát törölgette. A sárgaréz kerekek fenyegetően csillogtak.

– Hagyja már abba! Nem hallja?! Maga barom! Kiégnek a tűzcsövek! – ordította földühödve, de látta, a fűtő oda se hederít, hajlong tovább a kazán előtt, űzi, hajszolja a lángot. Hozzálépett, hogy megfogja a vállát, de csak úgy, kézzel nem nyúlt hozzá a csuromvizes mocskos testhez, a ronggyal, az olajos ronggyal bökdöste meg.

A fűtő vadul felegyenesedett. A vasat kirántotta a kazánból, már fele hosszáig piros volt. Sütötte a tenyerét, alig bírta tartani. A mozdonyvezető felé fordult. Most a szeme fehérje is vörösnek látszott a pokoli tűztől. Nem szólt, csak nézett mereven. Nem is lihegett. A mozdonyvezető gyomra összecsavarodott, akart valamit mondani, de hiába nyitogatta a száját. Kidülledt szemmel a fűtőt s az izzó vasat nézte.

Nem tudni, meddig álltak így. A vas fénye meggypirosból sötétebbre csillapodott, de a mozdony sistergő hangjai egyre élesedtek. A fűtő, mintha eddig nem vett volna levegőt, mélyet sóhajtott. A padlóra ejtette a forró vasat, felvette a lapátot. Csordultig merítette, gyilkos lendülettel zúdította előre.

A mozdonyvezető markában vizes lett a görcsösen szorongatott rongy, lába rogyadozott, rémülten behúzódott a sarokba, a torka összeszorult, kiszáradt, csikorogva, élesen bukott ki belőle a hang:

– Ne!...

A fűtő fel se nézett, szórta tovább a szenet megállíthatatlan iramban. Csak az újabb nyöszörgésre emelte fel a fejét. A szeme, mint a tűz; álláról csorgott a verejték, fekete tigriscsíkokat rajzolt a testére. Nyitott szájjal kapkodta a levegőt, fogai fehéren villogtak. A mozdonyvezető még egyszer szólni akart, de a fűtő felhördült, fogát csikorgatta, vicsorított.

Mélyre merítette a lapátot, megbillentette, suhintotta, újra merítette, dobta, visszarántotta, mindig tele, púpozásig! Az egyik mozdulatnál fölbukott, rázuhant a szénrakásra, onnan lefordult a vaspadlóra, egyet-kettőt rándult. Nem mozdult többet.

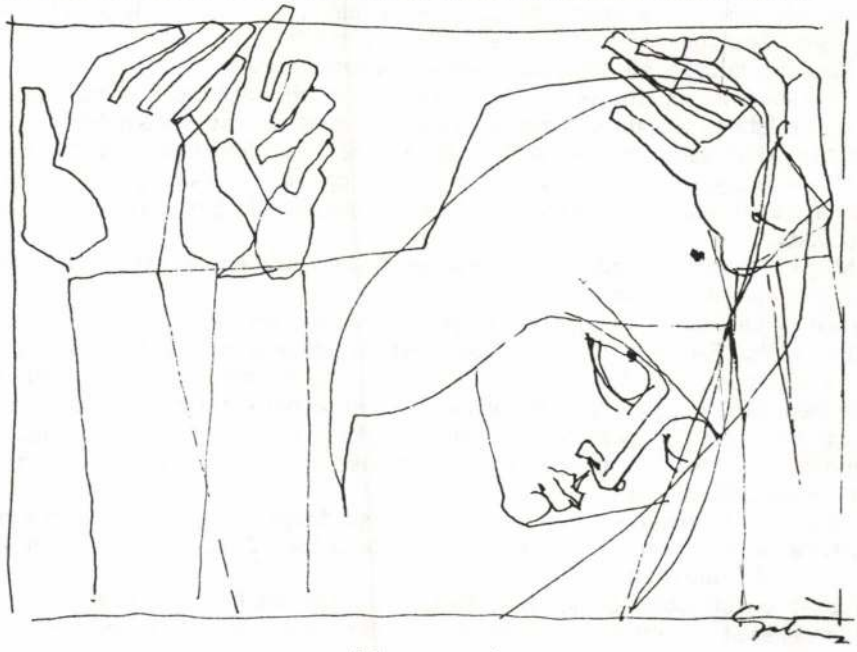

CZÉTÉNYI VILMOS: FÉLELEM

dugta az ablakon, bámészkodott, nézte a kihunyó szikrákat. Kezében mocskos rongy, folyton a kezét törölgette, a sárgaréz kerekeket, fogantyúkat, csapokat. Csupa olaj volt minden, a rongy nem használt, a mozdonyvezető is inkább csak a rangját jelezte vele. Ezért utálta a fűtő olyan mérhetetlenül az olajtól mocskos rongyot. Csak fontoskodás volt, hencegés. Ő régen leszokott már arról, hogy akár csak az arcát is letörölje, bárhogy csorgott is homlokán a verejték. A szénpor – mert hiába locsolták a szerkocsiban a szenet, a tűz közelében újra kiszáradt – belepte az arcát, mellét; ha egyszer-egyszer végighúzta a tenyerét, az alsókarját a homlokán, az éles, apró szemcsék véres csíkokat szántottak a bőrébe.

A szikraeső kihunyt, a rövid időre felderengő táj ismét belesüllyedt a komor sötétségbe. A mozdonyvezető a műszerfal óráin törölgette az üveget. A manométeren már régen megrepedt, azt vigyázva simogatta, nehogy beleakadjon a rongy. Hátra se fordult, úgy szólt oda a fűtőnek:

– Tegyünk rá! Rakja meg alaposan, esik a nyomás.

A fűtő felegyenesedett, szeme káprázott. Sokáig nézte az izzó parazsat, most alig látott valamit. A tűzpiszkáló vége még piros volt, rosszindulatúan odadobta a szénkupacra. Tudta, hogy büdös lesz tőle, alattomos szénszag támad, a mozdonyvezető majd az orra elé kapja az olajos rongyot, összekeni vele a képét, és fejét megint kidugja az ablakon. Bal keze belekapaszkodott a lapát fogantyújába, jobbal megmarkolta a nyelet, a szénkupac aljába nyomta, derékban meghajolt, ballal lefelé nyomta a lapátot, mintha feszíteni akarna, s csak aztán emelte meg a jobbal. Így marad rajta a legtöbb. Széles terpeszben állt, lendülettel suhintotta előre. Fordult, a talpa alatt csikorgott a szén, megmerítette, dobta, ballal visszarántotta, újra megmerítette. Fejét előreszegve, derékból dolgozott, ütemesen, mintha a lapát vitte volna. A tűzpiszkáló hegye mellett parázsló szén szaga őt is fojtogatta, de nem törődött vele. Dőlt a hőség a kazán nyitott ajtajából, meztelen felsőtestén patakokban csorgott a verejték, piszkos, fekete csíkokat mosott rajta végig, érezte, a nadrágját tartó bőröv átnedvesedik, csúszik a derekán.

– Elég lesz – szólt a mozdonyvezető.

Nem hagyta abba. Vágta, dobálta tovább. A parázs már roskadozott, az éles tűzfény, amely eddig rángatódzva világította meg a fülkét, fokozatosan eltompult. A mozdonyvezető bosszúsan törölgette a kezét meg a gőzszabályozót:

– Meglátja, lefullad. Micsoda baromság! Így is késésünk van.

A fűtő ledobta a lapátot. Leült a szén tetejére, lihegett. Arca merő fekete a szénportól, szeme fehérje világított. A zománcos kanna tetejéből ivott néhány korty vizet, a maradékot kiloccsantotta a vaspadlóra. Szakadt fülű táskájából kenyeret kotorászott elő, fél vöröshagymát. Lassan, alaposan rágott, foga alatt is csikorgott a szénpor, a hagyma csípett, ahogy harsogtatta. Nedvesen, vörösen csillogott a szája széle, mikor végignyalta.

– Meg kell igazítani – vetette oda a mozdonyvezető, közben fogantyúkat húzkodott, csavargatta sárgaréz kerekeit.

Felállt, kinyújtózott, fölragadta a tűzpiszkáló vasat, iszonyú erővel vágta a kazán nyitott torkába. Rángatta, cibálta, vastag, fekete füst kavargott elő a mozdony gyomrából, sűrű korom, míg végre elindultak a pattogó szikrák, mind magasabbra, egyre fényesebben, tűnő világosságot lobbantva a kietlen, kopár vidékre. A mozdonyvezető dörgölte a kezét, mint egy szatócs, kidugta a fejét keskeny ablakán, legszívesebben integetett volna a mocskos ronggyal a hulló szikraesőnek. A mozdony rázkódott, mintha valamire készülődött volna.

A fűtő most a lapátért nyúlt. A vaspadlón karistoló lapát, meg a repülő szén surrogó hangjára a mozdonyvezető visszahúzta az ablakból a fejét. Elképedve nézte a fűtőt.

– Mit csinál? Hagyja abba, elég...

A lapát lendült jobbra-balra, egyre szélesebb mozdulatokkal, a fűtő fel se nézett, nem is válaszolt. A mozdony csattogott, időnként furcsa füttyögést, sziszegő hango-

volna irodalmi mondanivalóval. És azt sem jelenti, mintha lírizálni akarna. Először is, jelenti művészetének, monotypiáinak kizárólag eszköz voltát. Másodszor pedig azt, hogy ezzel az eszközzel akarja és tudja az emberi mélységes drámáját kifejezni. Azt, hogy egyszerre több, mint ami. Értelme hiába határolja körbe, mégis több. Mert ez a valamennyi aknazárnál végletesebben teljes határ minden egyes részecskéjével, nem is atomjával, hanem mezonjával érintkezik a TÚLNAN, azaz a heisenbergi középpont számunkra másképp befogadhatatlan tömegével. Mi az, hogy érintkezik?! Ahogy a csecsemőszáj az anyamellel: belőle táplálkozik. Közvetíti azt, amit senki másképp nem közvetíthet.

Ma már megértjük – legalábbis egyre többen –, hogy együtt kell élnünk ellentmondásainkkal. Belátjuk, hogy leghatásosabb nonszenszeinket életünk produkálja. Belátás és türelem kell elviselésükhöz. De itt, most, végre egy fölszabadulást, egy megszabadítást ígérő nonszenszről van szó! Amit nem elviselni kötelező, hanem megsokszorosítani volna jó, mindenki számára hozzáférhetővé, átélhetővé tenni, mert amíg a többi ellentmondásunk mindig megfoszt valamitől, lecsupál rólunk valamit, emberi mivoltunkban összébbzsugorít, addig a Czétényi műveit átható költészet nonszensze mérhetetlen nyomorúságunkban és elembertelenedésünkben visszajuttat emberméltóságunkhoz.

Ismerik Michelangelo Haldokló rabszolgáját? Mekkora nonszensz! Micsoda rendkívüli ellentmondás! Egy rabszolga, és akkor, amikor már megfosztódik nyomorult életétől is, a halálában akkora emberméltóságra tesz szert, hogy egész nemének, az egész emberi fajnak szószólójává, trónállójává magasodik. Mi más, ha nem ez a művészet titka?! A csodája, mondják a szürrealisták. És az értelme. Az az értelme, hogy túlragad az értelmen. Ebből ered szétverhetetlensége. Hogy leválaszthatatlan az emberről. Elnémíthatatlan. Végül is az „ÁTLÓK"-beli Czétényi erre bizonyíték.

Miért az? Mert a politika mindennapos hibáinál, bűneinél, zsiványokból lett kopók erőszakánál és a közönség hátánál fenekedik sokkal nagyobb veszély is a művészre. Az, amelyik önmagából fenekedik rá. Arthur Rimbaud átkára gondolok. Az elhallgatásra. Arra, hogy Rimbaud írás helyett fegyverekkel kereskedett Afrikában. És arra, hogy Czétényi másfél évtizedig nem készített többé monotypiát, inkább okított az állami iskolában, mintha feledte volna, hogy ki mondta: „én egész népemet fogom / nem középiskolás fokon / tanítani."

Madách kegyetlen – korunkban kétszer is beteljesedni látszó víziójánál, amelyben Michelangelóval széklábat faragtatnak, csak egyetlen életveszélyesebb helyzetet ismerek: ha a Michelangelók önként adják fejüket a szék láb-faragásra. De ennek most vége. Ettől olyan pirosbetűs nap ez a festő életében, mint egy pünkösdi rózsa. Tisztelői és barátai szemében is ettől van e napnak megkülönböztetett jelentősége. Attól, hogy íme, nyilvánvaló: folytatás következik.

A festékek szaga, illó olaja állítólag hosszú életet biztosít. Kívánjuk ezt valamennyien tiszta szívünkből Czétényi Vilmosnak! Az államnak pedig, és nem utolsó sorban annak az intézménynek, amelyik ezt a kiállítást lehetővé tette, kívánjuk azt, hogy többé ne iskolai padsorokkal állítsa szembe a freskóméretekre áhítozó grafikák festőjét, hanem megmunkálandó falfelületekkel, hogy az a magyar művész, aki lelke mélyén Orosco, Rivéra, a mexikói murálisok testvére, végre bizonyítani tudjon.

K. K.

(Kalapáti Kamil)

ezt világossá. A művészet mai helyzete is átkozottul hasonlít a háborús állapotokhoz. Amit Illyés Gyula egy Giotto kép igézetében mondott ki, hogy „minden igaz mű ellenállási fészek", ma érvényesebb, mint bármikor. Csak az a kérdés, még meddig képes az ellenállásra, és arra, hogy fészek maradjon? Hiszen fészekké a belétartozók közössége teheti; azoké, akik még kitartanak mellette. Számuk egyre csökken. Költőkkel szoktak tréfálkozni, hogy manapság többen írják, mint olvassák a verseket. Az államilag kiadott verseskönyvek példányszáma azt bizonyítja, hogy szó sincs tréfáról; ez a valóság. Miért lenne jobb a festészetben a helyzet? Vagy annyiban talán mégis jobb, hogy él, sőt virul a műkereskedelem. Mert a festmény korántsem csak művészet – egyre inkább biztos befektetés, vagyontárgy. Persze itt az újabb kérdés: kik azok a szerencsések, akiknek képére vár az akasztószög? És hadd kérdezzek még provokálóbban: vajon Czétényi Vilmosnak milyenek az esélyei?

Czétényi magányos jelenség kora képzőművészetében. Nem fülbemászó muzsikus. Ízei nem ismerik az édest. Mások színorgiái közepette az ő monotypiái alig-alig élnek a színekkel. Arra kell gondolnom, vajon mit szólhattak kortársai és a közvetlenül őt követő freskófestő nemzedékek Assisi templomában Cimabue egyszínű freskója láttán? Akik jártak ott, visszaemlékezhetnek, hogy Cimabue szín-nélkülisége a Simone Martinik, a Giottók sugárzó, világos színegyüttesében milyen meghökkentő hatással volt rájuk. Mekkora drámaiság és modernség áradt a grafikus szellemiségű freskóból.

Két kulcsszóhoz sikerült eljutnunk. Velük fölnyitjuk Czétényi világát. A drámaiság az egyik. A másik nem is egy szó, hanem ez a három: grafikus szellemiségű freskó. Mármint Cimabue esetében. Esetünkben ez így hangzik: Czétényi az a festő, aki grafikákat hoz létre. De ez csupán első fele az állításnak. Másik fele így szól: méghozzá olyan monotypiákat, melyek egyre lázadnak saját papíranyaguk ellen, szétfeszíteni látszanak azokat! Röviden: nem mappában érzik jól magukat, hanem murális anyagok és méretek után áhítoznak.

Az a drámai, feszítő ellentmondás, ami Czétényinél látható, tudniillik, hogy a vívódó festő grafikát teremt, másoknál is megfigyelhető; hogy csak két nagy elődre hivatkozzam: gondoljanak Barcsay Jenő epekedésére a mozaik után, de ennél is inkább Rouault vásznaira, melyek inkább illenek monumentális ablakok üvegére, mint vászonra. És hogy ez nem egyszerűen, vagyis a dolgok felületén jelentkező technikai kérdés, és egy fokkal mélyebben jelenlevő formai kérdés, annak láttatására vissza kell térnünk első kulcsszavunkhoz, a drámaisághoz. Én két csoportra osztom a művészeket. Az egyik ambíciója, hogy korának legmagasabb tudat-szintjén önmagát, korát, világát ábrázolja, illetve, ha például nonfigurativ absztrakt, akkor, hogy a maga jelrendszerével kifejezze. A másik többre és másra tör, de ezt valamiképpen Szókratész szellemében teszi; ő tudvalevően azt mondta, minél többet tudunk, annál inkább tudjuk, hogy semmit se tudunk. Szerénysége ahhoz a gyerekhez teszi hasonlóvá, aki tiszta hittel mondja ki a sematikus igét: Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj – emlékeznek még a folytatásra? Nos, ez a másik fajta művész ilyen hittel akar túljutni önmaga és kora legmagasabb tudatszintjén. Ahogy József Attila: túl a mai kocsmán, az értelemig és még tovább. Vagyis azt akarja és csakis azt akarja, amit Goethe: kimondani a kimondhatatlant. Nem véletlenül neveztem meg két költőt itt. Mert a harmadik költő ez a másik csoportbeli festő. Mint amilyen Czétényi Vilmos is. Vagyis ha kiélezem a dolgot: vannak a költők; tekintet nélkül arra, hogy milyen műfajban fejezik ki magukat; szobrot faragnak-e, zenét szereznek-e, festenek, rajzolnak-e – és ezenfelül még van a festők előbb emlegetett első csoportja, meg a szobrászoké, zeneszerzőké, íróké stb. Ezek az utóbbiak Heisenbergnek, a tudósnak a tudományához igazodnak, vele vállalnak sorsközösséget. Az előbbiek viszont Heisenberg, a tudós költészetére esküsznek; arra a Heisenbergre, aki egy Bach mű d-moll akkordjainak hatására ezt írta: „A muzsika, a filozófia, a vallás nyelvében mindig van egy ösvény, mely a középponti rend felé vezet; napjainkban nem kevésbé, mint Platon vagy Bach korában." Ez költői átélése a valóságnak. Világos, hogy ugyanez Czétényi esetében sem azt jelenti, mintha művészete tele

Crétényi Vilma

Studium 1989/3

sége más, mint a történelmi időé, amit az ezeréves magyar királyság összeomlásának pillanatában aligha lehetett mérlegelés tárgyává tenni. Mostanában hajlok arra, hogy a forradalmi művészet fogalmát a jó művészet ismérveivel helyettesítsem; ám ebben az ősi terminus technicusban sok minden benne van, az is, hogy forradalmi meg hogy eredeti, megújulásra képes, korszerű, stb. Második kérdésére adott válaszomban jeleztem, hogy Bán Bélát nem tekintem mértéknek, de Tóth Menyhért tejtestvérének sem.

CZÉTÉNYI VILMOS MŰVÉSZETE*

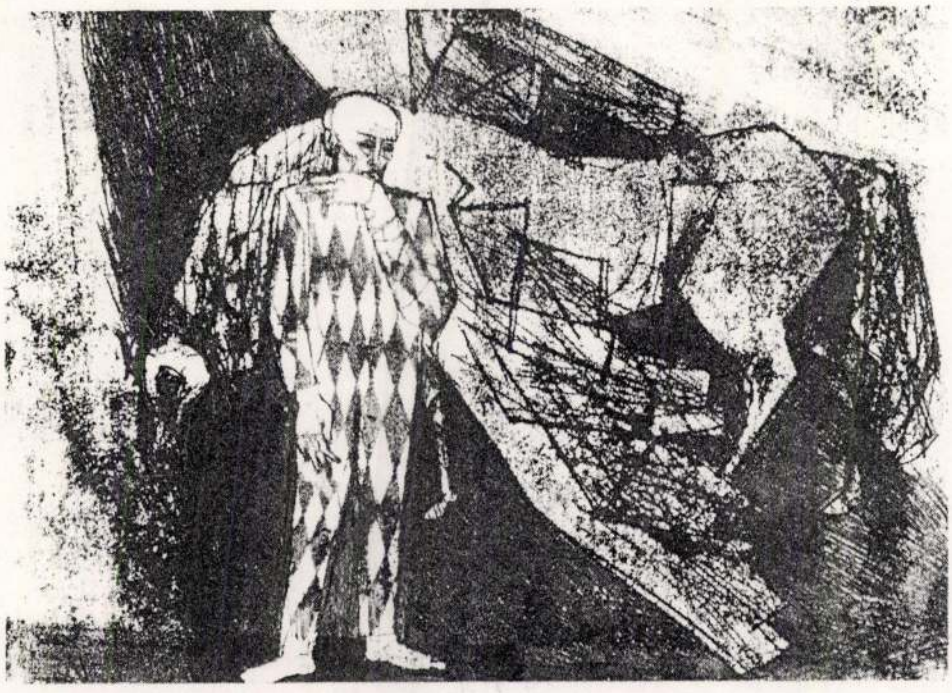

CZÉTÉNYI VILMOS: ARLEKIN ÉS PEGAZUS

Kolumbusz úgy kötött ki az amerikai partokon, hogy célul lebegett előtte India elérése. Kiváltképp a művészetben ez mással is megesik. Nagynéha nagyszerűbb a célbaérés, mint amilyen a szándék volt. A fórum, a nyilvánosság olykor ezt észre is veszi – még az is előfordul, hogy megünnepli. Más esetben nemcsak a nyilvánosság, maga a létrehozó se veszi észre, hova jutott; nem éli át a megérkezés élményét; kielégítetlenül, keserűen halad túl legjobb teljesítményén – túlrohan rajta akár egy-két évtizedet is; egyre vastagabb dágványban, egyre sötétebb mocsárban róva körre kört – amíg egyszer csak: megáll, és visszafordul. Mert, mint késleltetett robbanás tüze és fénye, teljes élességével behatolt tudatába a korábbi teljesítmény pazar, vakító Kilimandzsáró csúcsa.

Háborús irodalmak többször elsütött témája a katona, aki nem az életét, hanem az énjét hagyta a fronton. Míg aztán egyszer – hosszú évek múlva hirtelen megszűnik az emlékezéskihagyás, és a katona visszatalál hús-vér személyiségéhez. Én Czényire ismerek ebben a katonában. Nemcsak az itt látható 10-20 éves teljesítmények teszik

* Elhangzott 1986. január 16-án, a művész Várszínház-beli kiállításának megnyitóján. Abból az alkalomból közöljük, hogy az „ÁTLÓK" művészcsoport (1960-1970) emlékkiállításán 1989 novemberében Czétényi Vilmos, a művészcsoport egyik alapítótagja is szerepelt.

CZÉTÉNYI Vilmos

K.K.: Czétényi Vilmos müvészete. = Stádium,2,1989,3. 84-86.ill.

Hevesi Honismeret (Eger) No 3 (1984)
Hevesi Szemle (Eger) 12 1984
Híd (Novi Sad) 48 1984
Historia (Budapest) 6 1984
Historia Carpatica (Kosice) 15 (1984
Honismeret (Budapest) 12 1984
Hungarian Book Review (Budapest) 26
Hungarológiai Értesítő (Budapest) 6
Hungarológiai Közlemények (Újvidék)
IBI Bulletin (Verona) No 42 (1984)
Igaz Szó (Marosvásárhely) 32 1984
Informacia Museologica (Zagreb) 1984
Interpress Grafik (Budapest) 1984
Interpress Magazin (Budapest) 10 198
Ipari Forma (Budapest) 8 1984
Irodalmi Szemle (Pozsony) 27 1984
Irodalmi Újság (Párizs) 25 1984
Irodalomtörténeti Közlemények (Budap
Jahrbuch für Österreichische Kultur
Janus Pannonius Múzeum Évkönyve (Pé
Jászkunság (Szolnok) 30 1984

Czétényi Vilmos, grafikus

A. fényes Adolf Teremben nyílt meg tárlata.
Ismertetett művei: Nő bikával, Mózes, Salome, Vizió, Bányánsirató, Meditáció, a könnyed, finom rajzú Háború s' a Misztótfalusi Kis Miklós emlékére készült monotípia.
Székely András: Kulturált grafika 7.

Népszabadság, Bp 1972. nov. 22.

CZÉTÉNYI VILMOS grafikus
Budapest, 1928

1953-ban fejezte be főiskolai tanulmányait Bernáth Aurél, Bencze László és Berény Róbert növendékeként. Tanulmányuton Csehszlovákiában, az NDK-ban, a Szovjetunióban, Franciaországban, Olaszországban és az NSZK-ban járt. 1954 óta kiállító művész; nagyobb tárlatai voltak a Dürer Teremben (1965), Várpalotán (1967), Szekszárdon (1968) és a Fényes Adolf Teremben (1972). A Kirakatrendező Iskola tanára. - Drámai hangvételű lapjain leginkább az embert és az emberiséget érő alapvető élményeket szimbolizálja a humanitás és harmóniateremtés igényével. Fő műfaja a monotipia.

Művészéletrajzok 1975

„Mindig van hiba a kristályban,
a tökéletességet soha nem érjük el."

C. G. Jung:
Gondolatok az életről és a halálról

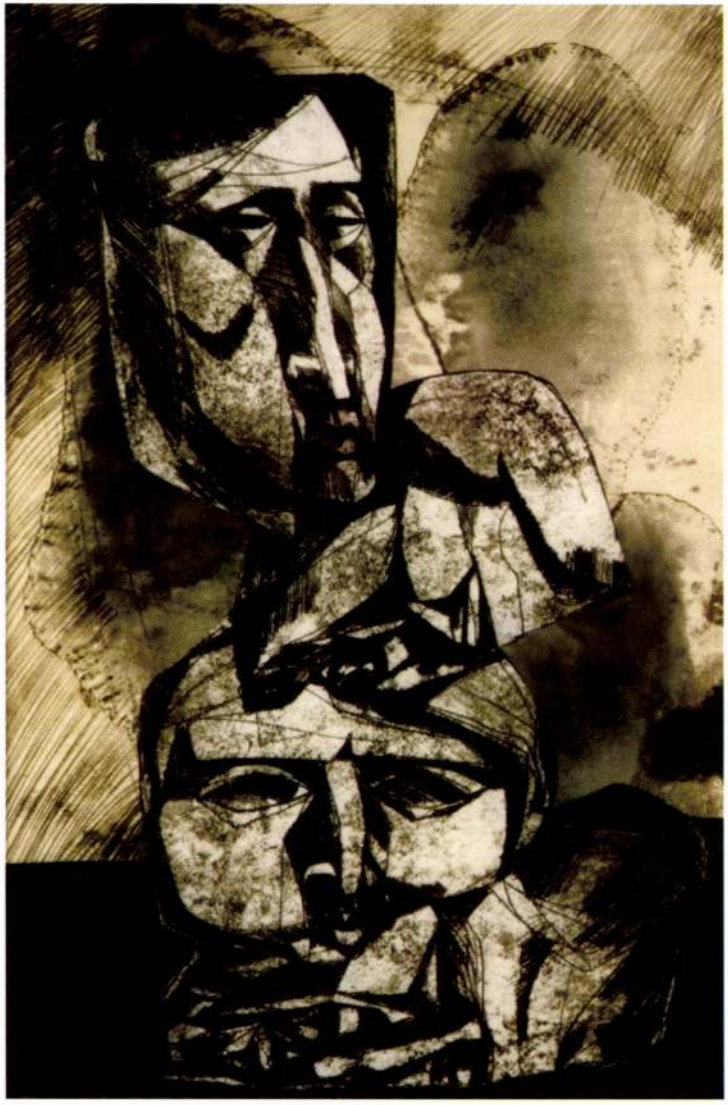

Czétényi Vilmos

Emlékmű a XX. századból

„...Czétényi Vilmos művészete
saját bevallása szerint, de rajzaiból megállapíthatóan is – moralizáló művészet."

Haulisch Lenke
művészettörténész

„...ihletének forrása a hagyománytisztelet. Ehhez az újraélesztéshez új formai eszközökkel közelít. ...semmilyen kínálkozó technikai játék nem csábítja el az absztrakció öncélúságába... Vonzódása a tragikus színezetű balladákhoz különösen sajátos karaktert ad művészetének."

Eigel István
festőművész

„Czétényi... rajzi tehetsége a vonalak könnyed és biztos vezetésében mutatkozik meg legjobban... az az egyik fő erénye, hogy a grafika mesterségbeli eszközeit egy egész világ ábrázolásába igyekszik felhasználni... Az emberiség sorsa és az egyes ember élete a szimbólumok rajzolatain egymásba vetül."

Perneczky Géza
művészettörténész

„Döbbenetes, megrázó erejű látomások. Az ember elnémul, ahogy ide belép, torka elszorul: a falakon a saját álmait látja viszont, a leggyönyörűbbeket és legszörnyűségesebbeket és legigazibbakat."

Bede Anna
költőnő

„...Használt szimbólumai úgyszólván egyidősek az ember önmagára eszmélésével, de ahogyan ezekkel a művész él, ahogyan ezeket megjeleníti, az ő egyéni módja az a pulsz, amely külön helyet biztosít neki napjaink java grafikusai között."

Szíj Rezső
művészeti író

„...Szekszárdi kiállítása is méltán hívja fel a figyelmet stílusában újat kereső, mélyen humanisztikus művészetére."

Rideg Gábor
művészettörténész

„...magányos jelenség kora képzőművészetében. Nem fülbemászó muzsikus. Ízei nem ismerik az édest. ...teremtett világa alapján azt kell írnom: műve helyet biztosít neki a jelentősek ama kőasztalánál."

Kárpáti Kamil
költő

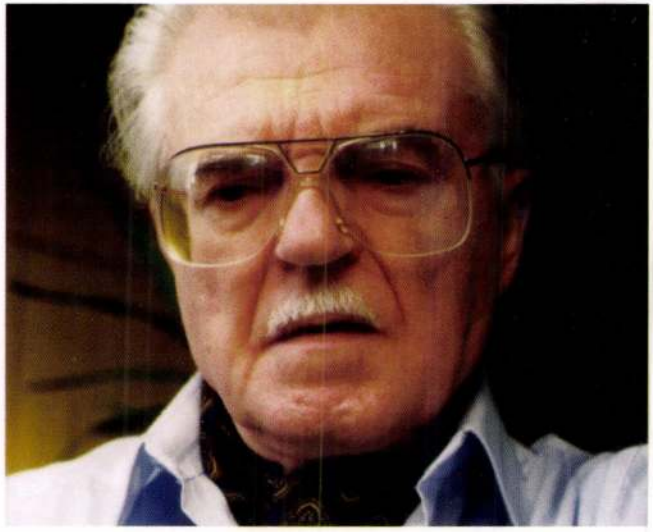

A *Pesterzsébeti Múzeum*
Gaál Imre Galériája
tisztelettel meghívja Önt, családját és barátait

CZÉTÉNYI VILMOS

festőművész
kiállításának megnyitójára
1998. október 2-án délután 4 órára

A művész születésének 70. évfordulója alkalmából
rendezett kiállítást megnyitja:

dr. Feledy Balázs

művészeti író
a Vígadó Galéria igazgatója

A kiállítás nyitva: 1998. október 2–18-ig
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

A kiállítás a Pesterzsébeti Múzeum
támogatásával jött létre.

Gaál Imre Galéria
Budapest XX., Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 283-0031

Gaál Galéria

MEGHÍVÓ

CZÉTÉNYI VILMOS

MTV házinyomda

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja

Czétényi Vilmos

festő és grafikusművész

kiállítására

1992. november 6-án 17 órára

Megnyitja:

Dr. Haulisch Lenke

művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:

1992. november 29-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Gaál Imre Galéria
Budapest XX., Kossuth L. u. 39.
Telefon: 127-8017

Czetli Éva, gyermekrajzoló
ált. isk. VII. o. t. } MDh

„Tárlatom" c. képe

Balogh Jenő. A gyermekrajzkiállító margójára
9–10. l.

Család és Iskola, Sp. 1953. december V/12 h

CZETŐ

Zsolt

ANNETTE BRAAD
BEATY CZETÖ
PATRICIA ELSAKKERS

February 27 - March 12, 1999

Reception February 27, 5-8pm
Opening by:
Hans Paalman, former director of the
Stedelijk Museum Schiedam, Holland.
Life and unplugged: NEXT, featuring
Phil Demise Smith, Julie Katz, Tristan Smith.
Wim Kerkhof from the Amazing Stroopwafels.

CAST IRON GALLERY

159 Mercer Street,
New York, NY 10012
(212) 274-8624
Fax: (212) 925-0342

Tue-Sat/11-6
Sun/1-6
Closed Mondays

Péter!
Évek óta olvasom az
új művészetet itt Hollandiá-
ban, nagy élvezettel.
Érdekelne Titeket, ha
innét egy cikket a
new yorki kiállításokról,
művészetekről?
Üdvözlettel
Beaty
(CZETÖ BEA)

photo: © Auke Bergsma

Czető Zsolt

Hétfő, 1985. november 4. Magyar Nemzet

A Magyar Nemzet Galériája

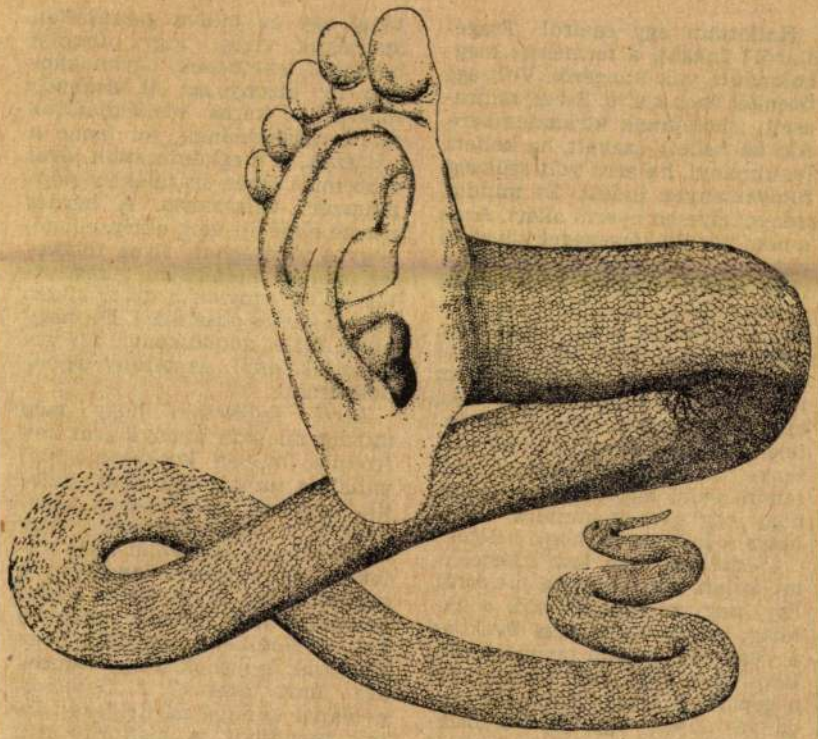

Czető Zsolt rajza

vagy éppen mögötte futók közül — ernyedő mozgását látva — többen is mondták neki, álljon meg, hagyja abba. Nem tette. Nyerni akart. Összeesett, meghalt. Nem tudom, volt-e valami szervi baja, ami indokolhatta volna a történteket, de nem ez volt az első versenye s korábban nem akadt semmi ok az aggodalomra. Lehet, hogy egy gyerek annyira akarhatja a győzelmet, hogy belehal?

(Remélem, nem lesz ízléstelen, méltatlan, ami eszembe jut erről. Egy magyar emberről szól a történet, aki a harmincas években a világ egy nagyon távoli részére keveredett. Oda, ahol többek közt a gepárd is honos. Képtelen magányát éppen egy gepárd megszelídítésével oldotta, amely állat egyébként a Földön élő állatok leggyorsabbika. Sok-sok év telt el, s emberünk visszakívánkozott Európába, a hazájába. De a gepárdját nem hozhatta. Megpróbálta hát visszaadni a természetnek. Elvitte teherautón egy erdőig, ott kirakta s aztán amilyen sebesen tudott, indult. A gepárd utána. Kilométereken át. lek mellett korántsem választották volna ennyien a gyors sikert követő biztos pusztulást. De, hogy hideg fejjel gondolkodva azt választották, amit, az bizony elgondolkodtató.

Arról árulkodik, hogy még mindig micsoda iszonyú árat kell fizetnie, milyen kockázatot kell vállalnia annak, aki nem születik nagynak, zseniálisnak, gazdagnak, reménytelennek vagy közönyösnek. Aki válni akar valakivé. És a sport alapvetően a nagyot akaró, kiemelkedni vágyó embereké még mindig. Akik, ha kell, az életüket is odaadják, hogy sikeresek legyenek. Hogy ostobaság, amit tesznek? A doppingpéldánál könnyű az ítélkezés. De mit mondjunk a kisfiúra? Aki még nem tudatosan tette, amit tett, hanem ösztönösen, mint a gepárd, futott túl az életén. S, ha megszóljuk a doppingolókat, gondolkozzunk el azon is, vajon mit kínál a veszteseknek a világ, ha a győzni vágyás ilyen öngyilkos végletekig hajtja. Vajon milyen sors vár a legyőzöttekre, a szürkének maradókra? Valóban olyan

Czető Zsolt, grafikus

Czető Zsolt: Cukrászda

Czető Zso

Elet is

14.

22. XXIX/12

unokanugot... Hamisítatlanul jenki ez a furcsa fiatalember, arrogánsan orrhangú, úgy ringatja a felsőtestét, mint Marlon Brando a régi rockerfilmeken, s olyan — hosszított — léptekkel szeli át a nyomornegyedet, mint James Dean, az ötvenes évekbeli bálvány. Vérbeli amerikai ez a Molnár Béla, lerí róla az idegenség.

nosulásban elveszít
ségét; ő már sohas
utcasarkon, hogy m
za. Barátai még é
Éva változatlanul r
gát Amerikában, d
rad. Willie-t azonb
kezdő amerikai fil
tuszkolja a Miami—
járatra. Hadd láss
akar szabadulni.

1989. 11. 9

CZETŐ 2sol1

Magyar Nemzet / MELLÉKLET

rszág" és az agrárszektor i egybeesnek

lása az új agrárpolitikáról (némileg rövidítve)

kedelem
azdasági
tömörü-
devizа-
zaki fej-
céljaira

üljön be

don ho-
sen meg;
vegyes
élesedé-
lmasab-

kis- és
ági ter-
olitika a
t szem-
elmi és
k alap-
istermе-
z befo-
ermelési
épüzem
ezeti vé-
övetke-
ldigiek-
rjedhet,
é, hogy
azdasági
kvédel-
alapuló
véve a
:
lüléshez
(házkö-
lülőkör-

tő áru-

a alapu-
lést.
zat és a
a mező-
feladat-
lvi ala-
megvál-
emzői:
orú után
lettségé-
s a poli-

viszont a hatósági, a termelés-politikai, a területpolitikai és a környezetgazdálkodási tevékenységet.

b) A mezőgazdaság termelési érdekképviseleti rendszere hiányos és hatékonysága alacsony. A mezőgazdasági termelés sajátosságai miatt szükségesnek tartjuk a Gazdasági Kamarától független, de hasonló jogosítvánnyal rendelkező *Mezőgazdasági Kamara* felállítását, a következő négy tagozattal: mezőgazdasági vállalati, szövetkezeti, magántermelői, élelmiszer-ipari és kereskedelmi tagozat. Emellett a megyéknél nagyobb területi szervezetek és a kamara tagozatai mellett ágazati (málna, juhászat stb.) szövetségek működnének.

c) Elkerülhetetlen a politikai képviselet problematikája a többpártrendszer esetén is. Annál inkább, mert *„a vidéki Magyarország" és az agrárszektor érdekei széles sávon egybeesnek.* Ezért jövedelmezőségben legyen érdekelt. Ez csökkentené a termelő és a piac közötti távolságot, növelné a termelés piaci alkalmazkodó képességét. Ehhez központi — kormányzati, parlamenti — intézkedés kell, hiszen ezt a monopolisztikus rendszert is egyoldalú központi intézkedés hozta létre. Ismételten hangsúlyozzuk, hogy ez az előrelépés második kulcskérdése.

Fontos állami és politikai feladat a mezőgazdaságban *a valóságos és rendezett piaci viszonyok* megteremtése. Ennek feltételeit: a hazai mezőgazdasági *árutőzsde* megteremtését, s annak nemzetközi kapcsolatrendszerét az agrár export-import felszabadítását, a mezőgazdasági termékek, elsősorban a zöldség-gyümölcs nagybani piacát a kormányzatnak kell megteremteni.

14. A magyar *agrártudomány* hagyományosan magas színvona-

Czető Zsolt rajza

hivatkozott
hogy az MSZ
(vagyis az ezt
nista pártnak)
maga kárvallo
tudta minde
sem hallottunk
nek ez csupán
most azonban
— *legalább e*
bilitálni! Ez r
engedhetetlen
sem függetler
jelen körülmé
árpolitika
nem lehet m
tő katasztróf.
különbségre
kül, mivel
ezen keresztü
jövője a tét.
dekében fels
tikai tényezők
sok tekinte
egyeztetésére
van szükség.

A legutóbbi
tozások estek
amelyek a n
gazdasági felt
ménnyel is bi
hetőséget rejt
nagy sorskérd
megoldások k

Jelei mu
hogy érvényes
értelmes, cél
nak az a fő
dalom rendel
melési eszköz
tessék, akik
ezeket értékte
tényezők legj
hasznosítására

Ennek meg
dapárt ösztön
ágazatsemlege
mondja, hogy
zeti út és tá
a *szövetkezé*
társadalmi sz
désében nem
gyan nem vo
litikai, a társ
monopolizáci
nyesíthető na

A Kisgazd

nkhoz

Magyar Nem-
sak kismérték-
olvasók száma.
.

ni az ötven év
Magyar Nemzet
radjon." Igaz,
nyegeti a nem-
-kölcsi válság.
n: a haza sor-
iletes nemzeti
nket — szer-
nek története,
ne is. A jubi-
sítja ezt. Ha-
nap is. Elénk
tte küzdöttek.
an a portrék-
anthatunk a
tőfi-körről. És
ák. És szól a
éről, az elkép-

olvasóink asz-
ír, a nyomda.
elhelyezhetnék
orsunkról szól.

zet

MHOZ

év

TESTEK CSÁBÍTÁSA

Csak 16 éven felülieknek!

Főszerepekben: Gudrun Landgrebe
Mathieu Carriere

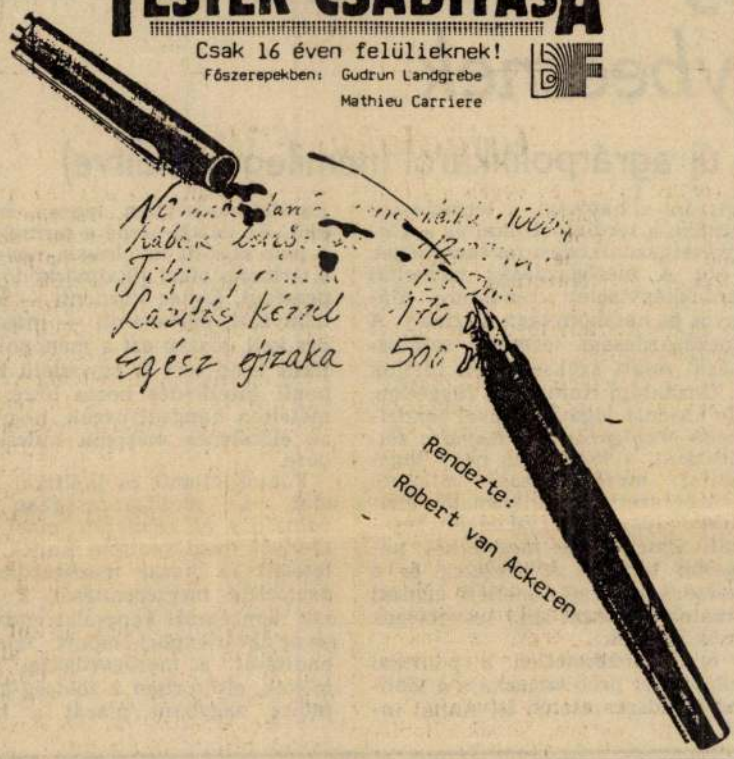

TISZTÍTOTT,
NYUGATI IMPORT
BÁLARUHÁK

– kötöttáruk,
– nadrágok,
– lábbelik

alkalmi vására Budapesten,
a Technika Házában,
a Rákóczi út 57-ben.
Nyitva: február 8–14-ig.

A Fővárosi B
felvételre ke

a CÉGBÍRÓSÁGHOZ
– irodai munkára adminisztrátorol
(gépírói tudás nem szükséges), v
– gépírókat,
– takarítókat, fűtőket, telefonkezelő

Czett József

MDK

Kályhás /a Zsolnay-gyárban/

1892- 1910. kitünt a Hauszmann féle várkályhák müvészi formálásában.

46.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete. Pécs. 1959.

Czett József

korongos

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1897-től.

68.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Ø Ozettel és Deutch

nyomdászok

l.

Kertész nyomtatott

264. l.

EREPTUS . FAUCIBUS . IDEOQUE . DEO . GRATUS . FIERI ET . DATAE . A . CORONATO . REGE . CRUCIS . LAPIDIBUS . ORNARI . IUSSIT . PRINC : PRIM : JOANNES . SIMOR † Talpán bevésve: Invenit Jozsef Lippert a. d. 1872.
Mag. 55 cm.
Lippert József terve után Anders bécsi ötvöstől, 1872.
Simor prímás készíttette, betegségből való felépülése emlékére, 1872. Belefoglaltatta az I. Ferenc Józseftől a koronázáskor kapott mellkereszt gyémántjait.

Esztergomi kincsek. Esztergom III., 1876., 20. és 25. szám. — Árvízkárosultak 1876., [illegible] szám. — A műipari és történelmi kiállításból. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., [illegible]. — I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 519. l. — Dankó 91—92. l. (Képe XXIX. táblán.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 369. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien. XV., 1881., 208—209. l. — Lepold—Homor 71. l. — Gerevich PA, 193—194. l. — Lepold—Lippay 38. l. — Lepold Katalógus 113. sz.

OLTÁRKERESZT,

f hérezüst, háromkarélyos szárvégekkel. A talpon b lül: Ex Fisco Metropolitanae Ecclesiae Strig. 1872.
Mag. 33 cm.
Ander: bécsi ötvös műve, 1872.
A káptalan készíttette, 1872.

Czettel és Deutsch

litogr.

6.

Novák V.

42. l.

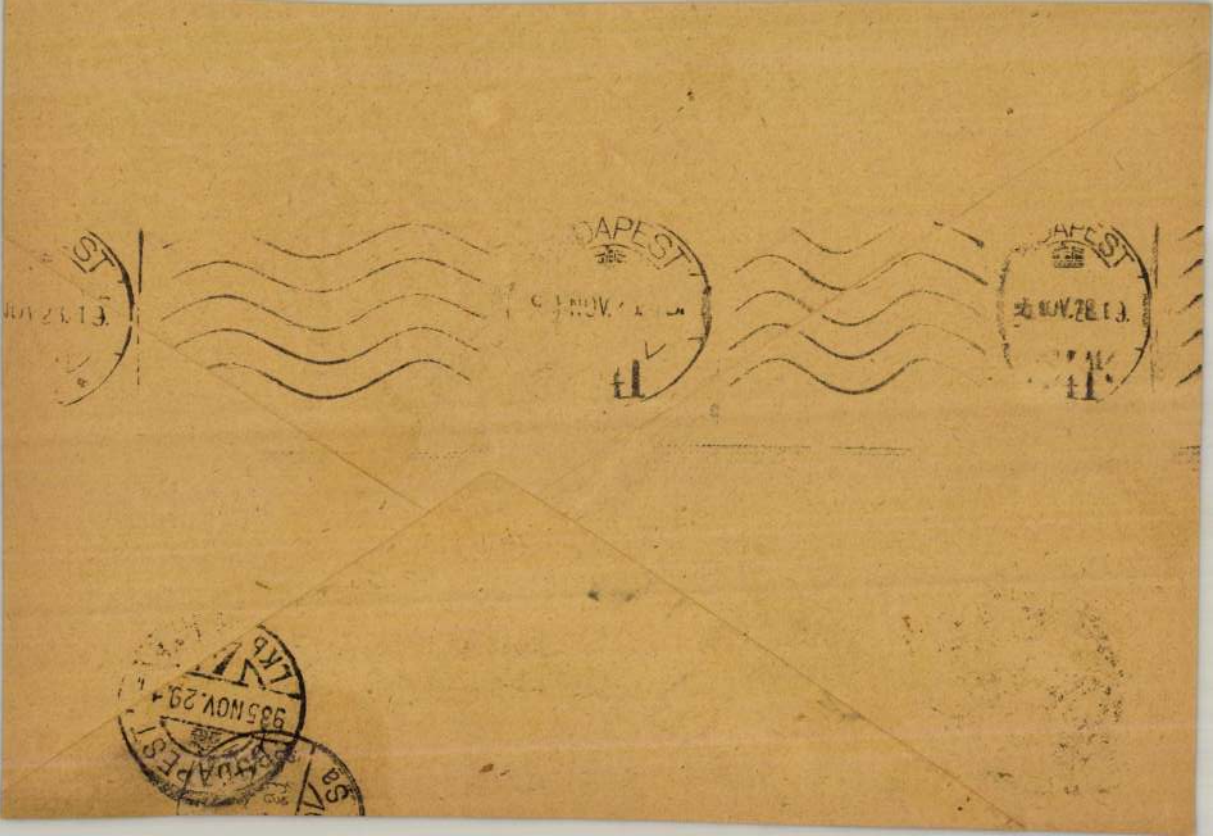

MDK

Czettel Dániel
betüöntö

megalapitója volt az első nagyszabásu betüöntödének tazankban. Külföldi tanulmányút. Bentazta kelelet is hyugatol megrendelő felek et zerzett. Szamos nyomdát rendezett be betüanyaggal. Munkatársak létzama 1891 a 34 – ma 80. – Betük 1891-ben 40.000 ma 100000.
– Czettel Daniel 25-eves betüöntöi jubileuma
Arafikai Szemle 1908 évf 12 z 268-269.

CZETTEL DÁNIEL
betűöntő, kereskedő (1850–1913)

1881-ben tért haza Amerikából, 1888-ban betűöntödét alapított, majd alapítója és elnöke volt az Első Magyar Betűöntöde Rt.-nek. Sokat dolgozott nyomdaiparunk fejlesztése érdekében.

Magyar könyvművészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és Petőfi Irod Muz. közös kiadványa Bp. 1975.

MDK

Czettel és Deutsch
nyomda

Színes tirdetései a mi. kiállitáson. A tir-
detés erőssége a cégnek s impresszuma bel
és külföldön ismert. Birálat

Tichy Ákos: A sokszorosító iparágak kiállitási
pavillonja
Grafikai Szemle 1896 iof. 6 z 85 l.

Czettel és Deutsch

MDK

Nyomdáz műintézet Naptára. Budapest
Kevés zumál egyszerű zép alkotás. Gutenberg és Senefelder alakjával
díszítve. Körülöttük az ipar-fudomány és művezet jelképei zépen eso-
portosítva

Heller Ignácz: Az idei díznaptárak
Grafikai Szemle 1891. 2. z 20 l.

MDK

Czettel Gyula

A magyar Iparművészet a párisi kiállitáson.
Magyar Iparművészet 1897/98. 82-83.l.

M.D.K.

Czettel László

Fedák Sári bécsi vendégszerepléséhez tervezett szinpadi ruhákat. A kritika kiemeli a müvész munkáját.

Fedák Sári meghóditotta Bécset c. kritika
Szinházi Élet. Bp. 192o. szept. 12-18. IX. évf. 37. sz 5-6. lap.

Czettel László

kosztümtervező

† 1949

Newyorkban öngyilkos lett és meghalt Czettel László híres kosztümtervező

Newyorki lakásának fürdőszobájában holtan találták Czettel Lászlót, a Metropolitan Operaház magyar tervezőjét. Két napig nem adott életjelt magáról, mire ismerőseinek kérésére a rendőrség feltörte lakását. A holttest mellett búcsúlevelet találtak. Az angolnyelvű szöveg a rendőrségnek szólott: »Kérem, ne indítsanak semmiféle vizsgálatot öngyilkosságom ügyében. Életunt lettem. Gyógyíthatatlan betegségem miatt választottam a halált. Csendes temetést kérek.«

Czettel László halála nagy megdöbbenést keltett a newyorki művészkörökben. A budapesti származású művész a huszas években balóldali magatartása miatt menekült Budapestről előbb Bécsbe, majd Berlinbe. A német fővárosban mint színházi tervező nagy sikereket ért el. A nácizmus elüldözte. 1938-ban hajózott át Amerikába.

Világ. 1949. márc. 8.

Kolozsvár, 1911 június 24.

Erdélyi Pál

egyetemi m. tanár,

igazgató

Czettel László

grafikus

zik meg. Hétfő 1949 III. 8.

Öngyilkos lett New Yorkban Czettel László. A magyar származású grafikus, festőművész és színpadi tervező Bécsből az Anschluss előtt ment Amerikába és a newyorki Metropolitan operánál talált alkalmazást. Czettelre a Park Avenue-beli lakásán találtak rá, holttestе mellett üres méregfiolák hevertek.

Hétfő

1949. márc. 8.

Czettel László

1920. ápr.

kiállt Nemzeti Szalonban

Divathölgy, szines tollrajz 500.—

Cockerill, Sidney III. 161.

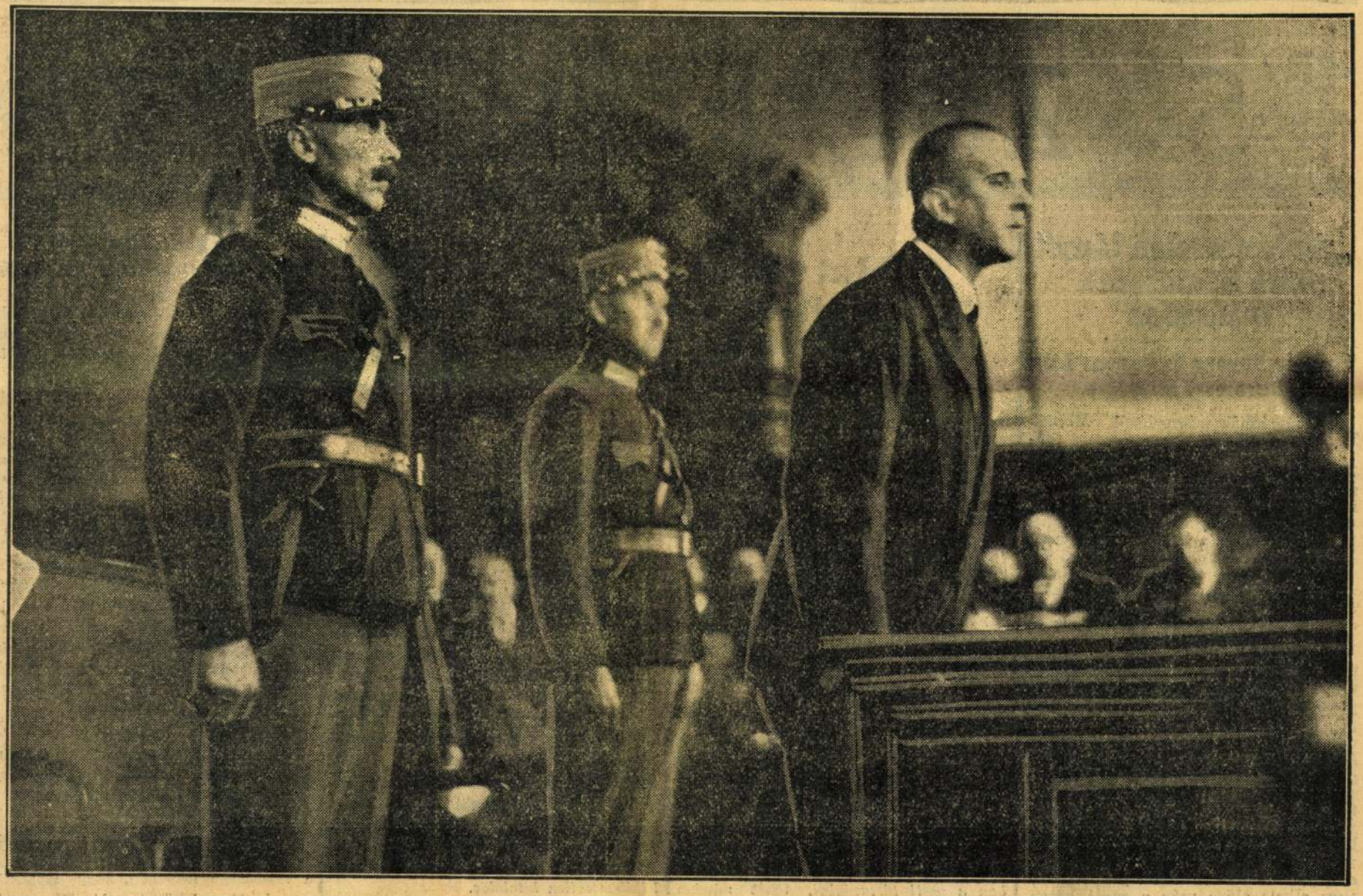

MATUSKA MEGKEZDI VALLOMÁSÁT A MAI FŐTÁRGYALÁSON

EZÉRT FELEL MA MATUSKA!

A FELROBBANTOTT BÉCSI GYORSVONAT ROMJAI a biatorbágyi viadukt alatt a merénylet utáni reggel, 1931 szeptember 13-án

SZÍNHÁZ

„Az ismeretlen lány" első és második előadása

Molnár Ferenc és Darvas Lili sikere és ünneplése

A Vígszínház színpadáról *Molnár* Ferencnek már nem egy drámai műve indult el, hogy meghódítsa a világot, de *egyetlen vígszínházi Molnár-premier lázánál sem mutatott a siker-mérő olyan magas hőfokot*, mint »Az ismeretlen lány« szombati bemutatóján. Ez a siker — rendkívüli külső megnyilvánulásai és belső élményei révén — *páratlanul izgalmas irodalmi és színházi élménnyé* avatta a premier-estét mindazok számára, akik résztvehettek *Molnár* Ferenc és *Darvas* Lili ünneplésében.

Az egymásután felhangzó számtalan nyiltszini taps, a felvonásokat követő tömérdek kihívás, az író és a főszereplő végevárhatatlan ünneplése mind éppenúgy mutatta az új Molnár-dráma és előadása *kivételes sikerét*, mint a feszült figyelem, az izgalmas érdeklődés és a mélységes megindultság. És az elementáris hatás minden külső és belső megnyilvánulása megismétlődött — sőt, ha lehetséges, *még fokozódott* — »Az ismeretlen lány« *tegnapi második előadásán*, amelyre minden jegy éppenúgy elkelt előre már a mult héten, mint a premierre.

A vasárnapi második előadáson mintha még nagyobb lett volna az ünneplés zaja, mint a szombati bemutatón. A grandiózus második felvonás után, miután Molnár Ferencet, Darvas Lilit és a többi szereplőt már *negyvenszer szólította a dübörgő taps a színpadra*, még kétszer ki kellett nyitni a *vasfüggöny ajtaját is*, hogy Darvas Lili ismételten megköszönhesse a szünni nem akaró ovációt.

Az új Molnár-dráma első két előadásának fogadtatása után kétségtelen, hogy »Az ismeretlen lány« hősnője szívéhez nőtt ismerőse lesz mindenkinek, aki Budapesten színházba jár, hogy azután lenyügözze világszerte a külföldi színházak közönségét is.

• **Weisbach és Piatigorsky.** Hans *Weisbach*, a wiesbadeni operaház igazgatója vezényelte a filharmonikusok tegnapi hangversenyét a főpróbán. *Beethoven* Coriolanus-nyitánya és *Mozart* Esz-dur-szimfóniája szerepel a műsor első részében. Weisbach szervesen felépített Beethoven-interpretációja után némi csalódást jelent a Mozart-szimfónia tolmácsolása. A hangverseny igazi attrakciója Gregor *Piatigorsky*, a zseniális orosz gordonkás szereplése: *Saint-Saens* kisigényű gordonkaversenyét előkelő ízléssel, a művészi fantázia fényével és ragyogásával játssza. Kivételesen nagy sikere még ráadásra is kényszerítette. A hangverseny befejezéseként *Rékai* Nándor ötletes elképzelésű, ügyes hangszerelésű Nagyidai-szvitje került bemutatóra.

Városi Színház
Kedden, szombaton és vasárnap este 8 órakor
továbbá a következő napokon
Messager világhírű operettje
NÁSZÉJSZAKA
érdekfeszítő, szellemes és kacagtató szöveg!
Ragyogó melodikus muzsika!!
Rendkívül olcsó fillérés helyárak.
Legdrágább hely **1.90**, legolcsóbb hely **30** fill.

Hatvany Lili: „Senkisem szerepel a pesti társaságból új darabomban"

Hatvany Lili

A budapesti színházi világban elterjedt az a hír, hogy *Hatvany* Lili új darabja, »A lánc«, amelyre a *Magyar Színház* most készül és november 17-ikén fog bemutatni, *kulcsdarab*. Olyan kulcsdarab, *amely a budapesti társaság több ismert alakját viszi más névvel a színpadra*. Arról is pletykáztak, hogy a személyek egyrésze az írónő baráti köréhez tartozik és hogy a Magyar Színházban már bizonyos közbenjárás is történt a darab ellen: egy ügyvéd intervenniált az igazgatóságnál, hogy »ügyfele« nevében végignézhesse az ujdonság egyik próbáját, mert olyan értesítést kapott, hogy az is szerepel a darabban.

Megkérdeztük *Hatvany* Lilitől, *mit szól ezekhez a híresztelésekhez?*

— Nagyon kellemetlen és vakmerő híresztelés ez, — mondotta nekünk az írónő — *egy betű nem igaz belőle*. Kijelentem, hogy *senkisem szerepel darabomban a pesti társaságból*, tehát minden ilyen hír elejétől végig *kitalálás és hazugság*.

— »A lánc« c. darabom egy ékszer története, amit ellopnak, tovább lopnak és végül visszalopnak eredeti tulajdonosához.

— A darab két férfiszereplője: egy orosz emigráns és egy sörgyáros. Szerepel benne egy angol hölgy is, akit én valóban ismertem. Rómában ismerkedtem meg az orosz emigránssal, az angol hölgygyel pedig Párizsban. De ezeknek *semmilyen vonatkozásuk nem volt és nincs Budapesttel*, nem is ismeri őket senki nálunk. *A darabban egyik figura sem hasonlít a budapesti társaságban senkihez.*

— Rendkívül kínosan érintett hát engem a pesti kulcsdarabról és az ismert társaságbeli személyek szerepeltetéséről szóló kitalálás, amely reklámnak talán jó, de egyébként, ismétlem, nem más, mint *lelkiismeretlen kitalálás*.

• **Báthy Anna ismét szerepel Bécsben.** *Báthy* Anna, az Operaház művésznője, aki *Toscanini* vezetése alatt a *Verdi-Requiem* szopránszólamával tűnt fel a mult héten Bécsben, *vasárnap este ismét énekelni fog a bécsi operaházban*. A bécsi ujságíróegyesület, a *Concordia*, hetvenöt éves jubileumát ünnepli nagy hangversenynyel az operaházban és e hangversenyen való közreműködésre meghívta Báthy Annát is. A hangversenyen, amely előtt *Röbbeling* burgszínházi igazgató rendezésében bemutatják jelenetezve és zenekísérettel *Schiller* »Glocke«-ját, a magyar művésznők kívül a többi közt *Lehár* Ferenc, *Tauber* Richárd, *Mayr* Richárd, *Karlweiss* Oszkár és Clemens *Krauss* operaigazgató is közreműködik.

AZ EST
e heti olcsó színházi előadásainak műsora

Hétfőn, november 5-én
Magyar Színház: ***Rágalom.*** Kezdete este 8 órakor
Belvárosi Színház: ***A döntő éjszaka.*** Kezdete este 8 órakor
Kamara Színház: ***Genf 1934.*** Kezdete este 8 órakor
Andrássy úti Színház: ***Ma éjjel szabad vagyok.*** Kezdete este 9 órakor
Bethlentéri Színház: ***Lyon Lea.*** Kezdete este 8½ órakor

Kedden, november 6-án
Vígszínház: ***A tanítónő.*** Kezdete este 8 órakor
Magyar Színház: ***Rágalom.*** Kezdete este 8 órakor
Andrássy úti Színház: ***Ma éjjel szabad vagyok.*** Kezdete este 9 órakor
Terézkörúti Szinpad: ***Pesti kirakat, stb.*** Kezdete este 9 órakor

Szerdán, november 7-én
Belvárosi Színház: ***A döntő éjszaka.*** Kezdete este 8 órakor
Bethlentéri Színház: ***Lyon Lea.*** Kezdete este 8½ órakor

Csütörtökön, november 8-án
Magyar Színház: ***Rágalom.*** Kezdete este 8 órakor
Andrássy úti Színház: ***Ma éjjel szabad vagyok.*** Kezdete este 9 órakor

Pénteken, november 9-én
Belvárosi Színház: ***A döntő éjszaka.*** Kezdete este 8 órakor
Kamara Színház: ***Az abbé.*** Kezdete este 8 órakor
Terézkörúti Szinpad: ***Pesti kirakat.*** Kezdete este 9 órakor
Bethlentéri Színház: ***Lyon Lea.*** Kezdete este 8½ órakor

Vasárnap, november 11-én
Vígszínház délutáni előadás. ***Az orvos.*** Kezdete délután 3½ órakor
Belvárosi Színház: ***A döntő éjszaka.*** Kezdete este 8 órakor
Terézkörúti Szinpad: ***Pesti kirakat, stb.*** Kezdete este 9 órakor
Bethlentéri Színház: ***Lyon Lea.*** Kezdete este 8½ órakor

Mindezekre az előadásokra Az Est-lapok olvasói igen kedvezményes, leszállított helyárú jegyeket válthatnak a kiadóhivatal üzlethelyiségében, VII., Erzsébet körút 18—20. szám alatt délelőtt 9 órától délután 6 óráig. Telefonfelvilágosítások 45-5-55

Az ötödik cím és a bizonytalan premier

A *Király-színház*, amely mától kezdve egyideig *ismét nem tart előadást*, legutóbbi műsorában *új magyar operett bemutatóját* hirdette e hét szombatjára.

A heti műsorban az operettnek, amelynek *Balassa* Emil, *Mihály* István és *Hajdu* Imre a szerzői, »Párizsi kaland« volt a címe — *péntek estétől szombat reggelig*. Mert szombaton délelőtt már megváltozott ez a cím, ami azért sem volt meglepő, mert *már előbb is kétszer megváltozott*. »Éva« címmel fogadták el eredetileg az operettet előadásra, azután sokáig »Mégis úrilány« címmel emlegették, majd a műsorban »Párizsi kaland«-ra keresztelték. De mert a *Fővárosi Operettszínház* plakátjai »Nápolyi kaland« címmel kezdték hirdetni a színház legközelebbi ujdonságát, hogy egyik kaland a másikat ne üsse, *a harmadik címet is megváltoztatták* »Párizsi lány«-ra.

Erről a címről azonban néhány óra alatt kisült, hogy *már szerepelt egyszer egy operett színlapján*, mire megszületett az ötödik cím: »Félórás feleség.«

A »Félórás feleség« már elég hosszú életű: huszonnégy órája él, de most az a veszedelem fenyegeti, hogy *szombaton nem kerül a közönség elé*. Hír szerint ugyanis az új operett szerzői és kiadója *az előadás dolgában olyan új kívánságokkal állottak elő*, amelyeket csak úgy teljesíthet az igazgatóság, *ha több próbát tart az ujdonságból*. Igy *bizonytalanná vált a szombatra tervezett premier* és a »Félórás feleség« — ha ugyan ez marad a címe! — *valószínűen csak a jövő héten szerdán vagy csütörtökön* kerül bemutatóra.

A Magyar Színház vendégjátéka a Városi Színházban

A Magyar Színház és a Városi Színház igazgatósága között megállapodás jött létre egy hosszabb *vendégszereplési sorozat* dolgában: a Magyar Színház együttese kirándul a Tisza Kálmán térre és *három darabbal* fog ott vendégszerepelni.

— November 16-ára tervezzük az első előadást, — mondotta nekünk *Wertheimer* Elemér, a Magyar Színház igazgatója. — »A torockói menyasszony« lesz a megnyitó-darabunk, *Dayka* Margit, *Berky* Lili, *Gózon* Gyula és *Rátkai* Márton fellépésével. Utána a »Muzsikusok« sorozata következne, végül pedig az »Egy csók és más semmi«.

• **Magyar kosztümtervező a bécsi operaházban.** A *bécsi* operaház e héten felújítja *Verdi* »Falstaff«-ját teljesen új rendezésben: új díszletekkel és kosztümökkel. Az előadáshoz körülbelül háromszáz új Henry IV.-korabeli kosztüm készült és ezeket mind egy magyar kosztümtervező-művész: *Czettel* László tervezte.

• **Magyar ujdonságot próbálnak a Nemzeti Színházban.** A Nemzeti Színházban *szerdán* megkezdik egy magyar ujdonság próbáit. Szerzője új színpadi író: *Feleki* Gyula. A darab címe: »Kamarás Péter hazugsága«.

• **Gyenge Anna együtt lépett fel Tokatyannal Newyorkban.** A newyorki Cosmopolitan Opera Company, amely a Metropolitan-operaház hivatalos évadja előtt és után működik, mult vasárnap este *Puccini* »Toscá«-ját adta elő a címszerepben *Gyenge* Anna (Anne Roselle) fellépésével, míg Cavaradossi Armand *Tokatyan* volt. A magyar művésznőt zajosan ünnepelték a Budapesten is ismert örmény tenoristával együtt.

BOMBASIKER!
„100 ZSIDÓ 1 SHORTBAN"
Solti, Szilágyi Marcsa, Rott, Sarkadi, Szikiay, Radóval a
KOMÉDIÁBAN
Jegyrendelés 18-0-20. Mozihelyár!

SZÍNHÁZAK CSÜTÖRTÖKI MŰSORA

BUDAI SZINKÖR: Aki mer, az nyer (8). — **TERÉZKÖRÚTI:** Kacagó esték (9). — **KOMÉDIA:** Száz zsidó egy shortban (9).

MOZI **ADMIRÁL** (Margit körút 5. T.: 537—07): Kismama (Gaál Franciska). Zsákbamacska (Magda Schneider). Híradó. (½4, ½7 és ½10.) — **ALKOTÁS** (Alkotás u. 11. T.: 553—74): Viharmadarak (Wallace Beery). Barcarola (Gustav Fröhlich). (½4, ½7 és ½10.) — **BUDAI APOLLÓ** (Csalogány u. 46. T.: 51—5—00): Kismama (Gaál Franciska). Zsákbamacska (Magda Schneider). Híradó. (½4, ½7 és ½10.) — **CITY** (Vilmos császár út 36. T.: 111—40): Babona (dsungelfilm). Nászút a holdba. Pimpi a Déli sarkon. Híradók. (4, 6, 8 és 10.) — **CORSÓ** (Váci u. 9. T.: 87—4—02): A kis ezredes (Shirley Temple). Pimpi, mint toreádor. Expedíciók nyomában. Híradók. (½4, ½6, ½8 és ½10.) — **CORVIN** (József körút és Üllői út sarok. T.: 395—84): Szerelmi álmok (Sulyok Mária, Táray). Híradó. (½4, ½6, ½8 és ½10.) — **ELIT** (Lipót körút 16. T.: 161—51): Kismama (Gaál Franciska). A király mulat (Carl Brisson). (4, 7 és 10.) — **JÓZSEFVÁROSI** (Kálvária tér 7. T.: 346—44): Kismama (Gaál Franciska). A király mulat (Carl Brisson). (4, ¾7 és ¾10.) Nyitott tető! — **KAMARA** (Dohány u. és Nyár u. sarok. T.: 440—27): Ez a föld... Cukorkirály. Hollywoodi Mikulás (színes rajzfilm). Híradók. (4, 6, 8 és 10.) — **KERT** (Aréna út és Vilma királynő út sarok. T.: 13—0—17): Babona (dsungelfilm). Pimpi, a toreádor. Pimpi vikenden. Híradó. (7, 9). — **MÁRKUS PARK** (Múzeum körút 2. T.: 347—37): Színpadon: Boros Géza, Juhász, Halmay trófák, magánszámokban. Filmen: Riói lányok. (8-tól folyt.) — **METRO** (Teréz körút 60. T.: 26—0—00): Sequoia (Jean Parker). A három kis majom. Motoros kozákok. Híradó. (2, 4, 6, 8 és 10.) Nyitott tető! — **OMNIA** (József körút és Kölcsey u. sarok. T.: 301—25): Babona (dsungelfilm). Nászutazás a holdba. Pimpi a Déli sarkon. Híradók. (4, 6, 8 és 10.) — **OTTHON** (Beniczky u. 3 és Baross u. 87 sarok. T.: 367—96): Hölgyválasz (Janet Gaynor). Több, mint feleség (Charlotte Susa). Híradók. (4, ¾7 és ½10.) — **PÁTRIA** (Népszínház u. 13. T.: 456—73): Kismama (Gaál Franciska). A király mulat (Carl Brisson). (4, 7 és 10.) — **RÁDIUS** (Nagymező u. 22—24. T.: 220—93): A kis ezredes (Shirley Temple). Pimpi, mint bikaviador. Fox varázsszőnyeg. Expedíciók nyomában. Híradó. (4, 6, 8 és 10.) — **TIVOLI** (Nagymező u. 8. T.: 230—49): Kismama (Gaál Franciska). A király mulat (Carl Brisson). Híradók. (½4, ½7, ½10.) — **TURÁN** (Nagymező u. és Mozsár u. sarok. T.: 264—20): Kismama (Gaál Franciska). Zsákbamacska (Magda Schneider). Híradó. (4, 7 és 10.) — **URÁNIA** (Rákóczi út 21. T.: 460—46): A cigánybáró (Adolf Wohlbrück). Híradó. (½4, ½6, ¾8 és ¾10.)

RÁDIÓ Szeptember 5. **Budapest I. 6.45:** Torna. Utána: Hanglemezek. **10.00:** Hírek. **10.20:** Barangolás Havaji szigetén (felolvasás). **10.45:** A meghülésről (felolvasás). Írta: Szentlőrinczi Liebermann Tódor dr. **12.00:** Déli harangszó, időjárásjelentés. **12.05-től 12.35-ig:** A »Triumph« énekegyüttes műsora. Tagjai: Vigh Jenő, Balassa József, Révész Imre és Gerő György. **12.40:** Hírek. **1.00—2.30-ig:** A Rendőrzenekar műsora. Vezényel Szöllössy Ferenc. Közben **1.20:** Időjelzés, időjárásjelentés. **2.40:** Hírek, élelmiszerárak. **4.10:** Péter Rózsa meséi. Felolvassa Verbőczi Józsa. **4.45:** Időjelzés, időjárásjelentés, hírek. **5.00:** Közvetítés a mezőkövesdi egészségvédelmi mintajárásból, Szentistván község egészségházából. A közvetítést vezeti Budinszky Sándor és Turchányi István. **5.45:** Magyar Gábor gordonkázik, zongorán kíséri Környey Béla. **6.15:** »A nő hivatása a háztartásban.« Bánáti Baum Mária előadása. **6.45:** »Egy óra északon.« Zenés útinapló. Bánóczi Dezső hanglemez-recvűje. **7.45:** A »Száz könyv«-sorozatban Kosztolányi Dezső beszél Arany: »A nagyidai cigányok« c. művéről. **8.05:** A Budapesti Hangverseny Zenekar műsora. Vezényel Török Emil. Közreműködik Tóth Erzsi (ének). **9.40:** Hírek, időjárásjelentés, ügetőversenyeredmények. **10.00:** Közvetítés az Ostende-kávéházból. Veres Lajos és cigányzenekara muzsikál, Kalmár Pál énekel. **11.15:** Közvetítés a Spolarich-kávéházból. Kertész Miklós jazzenekarának műsora. **12.05:** Hírek. — **Budapest II. 6.20—6.45-ig:** Dostaly Ignác tárogatózik, zongorán kíséri Kósa György. **6.50:** »A mese története.« Honti János előadása. **8.00—8.35-ig:** Schumann d-moll zongoraharmasát adja elő Crtot Alfréd zongorán, Thibaud Jacques hegedűn és Casals Pablo gordonkán (hanglemez). **8.40:** »Meglepő kémkedési esetek.« Nyiri László nyug. v. k. ezredes előadása. **9.10:** Hírek. **9.30—10.05-ig:** Fenyves Alice hegedül, zongorán kíséri Pongrácz László. — **Telefónhírmondó. 6.45—11.15-ig:** Budapest I. műsora. **11.20—11.50-ig:** A Telefónhírmondó külön műsora. **Utána:** Budapest I. műsora. — **Közvetítőállomások:** Egész nap Budapest I. műsora.

A PESTI NAPLÓ
e heti olcsó színházi előadásainak műsora:

Csütörtökön, szeptember 5-én

BUDAI SZINKÖR: AKI MER, AZ NYER (8). — KOMÉDIA KABARÉ: SZÁZ ZSIDÓ EGY SHORTBAN (9).

Pénteken, szeptember 6-án

BUDAI SZINKÖR: AKI MER, AZ NYER (8). — TERÉZKÖRÚTI SZINPAD: KACAGÓ ESTÉK (9). — KOMÉDIA KABARÉ: SZÁZ ZSIDÓ EGY SHORTBAN (9).

Szombaton, szeptember 7-én

BUDAI SZINKÖR: AKI MER, AZ NYER (8).

Vasárnap, szeptember 8-án

BUDAI SZINKÖR: AKI MER, AZ NYER (4 d. u. és 8 este). — TERÉZKÖRÚTI SZINPAD: KACAGÓ ESTÉK (9). — KOMÉDIA KABARÉ: SZÁZ ZSIDÓ EGY SHORTBAN (½5).

Mindezekre az előadásokra AZ EST-lapok olvasói igen kedvezményes, leszállított helyárú jegyeket válthatnak a kiadóhivatal üzlethelyiségében, VII., Erzsébet körút 18—20. szám alatt délelőtt 9 órától délután 5 óráig, vasárnap 9—2 óráig. Telefonfelvilágosítások **43-8-88.** Továbbá hétköznapokon AZ EST-lapok fiókjában, **Toldy Lajos** könyvkereskedésében, Fő utca 2. (Telefon: 53-3-94)

SPORT

Egyiptomi futballisták Budapesten?

Az európai túrán lévő egyiptomi kombinált futballcsapat budapesti vendégszerepléséről folynak tárgyalások. Ezek szerint az egyiptomiak vagy *a BLASz amatőr válogatott* csapatával mérkőznének a jövő héten, vagy *egy kombinált proficsapat* állna ki ellenük, különös tekintettel a küszöbön álló *magyar-csehszlovák* országok közötti válogatott mérkőzésre.

Csapatösszeállítási gondok a Ferencvárosban

Rossz kabbala favoritnak lenni. Ezt a futballtételt igazolta a vasárnapi *Ujpest—Ferencváros* találkozó. A mérkőzésnek a *Ferencváros* volt a nagy favoritja, úgy is indult a küzdelem, hogy a zöld-fehérek beváltják a szereplésükhöz fűzött vérmes reményeket, amikor a második félidőben fordult a kocka, a Ferencváros, mintha kicserélték volna, *összeroppant*, s 2:0-ás vezetés után végeredményben, mint szomorú vesztes hagyta el a küzdelem színterét. A kabbala tehát ismét bevált, azonban hogy teljesülhetett, annak elsősorban a *csapat* volt az oka, mert a »nagy favorit« túlságos *elbizakodottsággal* vette feladatát és amikor az első újpesti akciókat siker koronázta, ami gólokban is kifejezésre jutott, a csapat *megzavarodott* s a feltétlen győzelemre beállított játékosok idegenergiájából nem futotta már az újabb erőkifejtésre. Ez volt az első és alapvető hiba — *az elbizakodottság*, a tartalékos halfsor szerepe csak *másodsorban* esett a latba, mert az első félidőben, amíg a győzelem biztosra állt, *ezzel* a halfsorral is egész jól ment a játék.

A Ferencváros mint nagy favorit indult a vasárnapi derbimérkőzésre és elbukott. Most vasárnap újabb derbimérkőzés következik, mégpedig a *Középeurópai Kupáért*, a *Ferencváros* és *Sparta* csapatai között. A Középeurópai Kupa döntője tartja lázban a két ország futballtársadalmát és ha az elmult vasárnapi teljesítményeket vesszük ismét kiindulásul, akkor *ennek a mérkőzésnek a favoritjául a csehszlovák csapatot kell tartani.* A Ferencváros *gyengén* szerepelt vasárnap, *ezzel szemben a Sparta egész elsőrangú játékkal lepte meg a prágai futballköröket.* A kabbala most tehát *a zöld-fehérek mellett szól* és remélhetőleg a tétel most is igazolni fogja önmagát, igazolni fogja: rossz kabbala favoritnak lenni. De hogy a kabbala teljesülhessen, ehhez a magyar csapat is el fog követni minden tőle telhetőt. Remélhetőleg le fogja vonni *a derbimérkőzés összes tanulságait* és az érdekelt játékosok is megkapják majd azt a »*lelki masszázst*, ami visszazökkenti őket abba a győzniakarástól lelkesedő hangulatba, amelynek a Ferencváros eddigi nagysikerű kupagyőzelmeit köszönhette.

Lázár és *Lyka* betegsége nehéz helyzet elé állítja a Ferencvárost a nagyjelentőségű mérkőzés előtt, *mert a két játékos vasárnapi szerepeltetésére gondolni sem lehet.* Szerdán délután a szokásos kondíciótréninget tartották a zöld-fehérek, de a helyettesítés kérdése és ezzel a halfsor problémája még mindig nem nyert végleges elintézést. Többféle megoldás lehetősége került előtérbe. Az egyik az, hogy *Bán marad a balhalf posztján*, mert úgy vélik, hogy a vasárnapi *gyengébb* szereplése *egy rosszabbul kifutott nap eredményeként jelentkezett.*

Azonban, ha Bán beállításától mégis el kellene tekinteni, akkor két megoldás jön előtérbe. Az egyik az, hogy *Korányit hozzák előre halfnak*, aki válogatott mérkőzésen is játszott ezen a poszton és ez esetben a már régen pihenő, igen eszes játszó, de lassan mozgó *Papp kapna ismét szerepet a bekkposzton.* A másik kombináció az, hogy Korányi marad a helyén *és az amatőr Poch kerül a halfsorba.*

Ezen a ponton tehát a kombinációkon túl nincs még *határozott* véleményalakulás, de a fedezetsor többi része biztosnak tekinthető. *Móré természetesen marad a fedezetsor közepén és Hoffmann helyett, aki ugyancsak sérült — Mikes lesz a jobbhalf.*

A Sparta-mérkőzés előtt tehát súlyos gondok emésztik a Ferencváros vezetőségét, sokféle kombináció híre hallatszik, *a végleges csapatösszeállítás csak pénteken este történik.*

Az Est-lapok jegyirodája figyelmezteti azokat, akik a mérkőzésre jegyet foglaltak, *hogy azt legkésőbb csütörtök estig vegyék át*, mert a visszamaradó jegyek pénteken a rendes forgalomba kerülnek.

× **Lovass Antal szombaton Egerbe fut.** Vasárnap Miskolcra veszi útját. Összesen 210 km-t tesz meg a két nap alatt. Mindkét helyen felolvasást tart »Miért sportoljunk?« cím alatt.

× **Elutazott a válogatott atléták kiegészítő csoportja.** A magyar-svéd országokközötti mérkőzésre készülő magyar atlétacsapat kiegészítő része szerdán reggel elutazott Stockholmba. *Iglói, Németh, Héjjas, Zsuffka, Jász, Makkai és Szabó Endre* keltek útra, hogy kiegészítsék a berlini öt nemzet viadalán részt vett csapatot.

A Berlinben tartózkodó válogatott atlétáink *kedden és szerdán kemény tréninget tartottak és csütörtökön utaznak Stockholmba.*

Rácz és *Minai*, a berlini mérkőzés két résztvevője, akiknek nem jut szerep Stockholmban, szerdán visszaérkeztek Budapestre.

Elmosta az eső a tenniszbajnokság szerdai fordulóját

A délután kerekedett zápor elmosta a nemzetközi teniszbajnokság szerdai fordulóját. Három mérkőzést játszottak végig, ezeknek az eredményei: *Romer—Mahr* 6:1, 6:1, *Ferenczy—Nagy J.* 6:1, 6:1, *Cajner—Sándor* 6:4, 6:0.

Pénteken kezdődik az első Balatoni Nemzetközi Sporthét

Siófokon pénteken délelőtt kezdődik az első Balatoni Nemzetközi Sporthét, amelyet nagy ünnepségekkel a kormány, az intézmények, a sportszövetségek, valamint a balatoni társadalmi egyesületek jelenlétében *Albrecht* királyi herceg, a sporthét fővédnöke fog megnyitni.

A siófoki nagy előkészületek egész világfürdővé alakították át a fürdőhelyet, úgyhogy akik Siófok nyári képére emlékeznek, most alig ismernének rá. A repülőtéren készen áll az *új várócsarnok* és *felvételi épület.* A siófoki állomáson működik a vámkirendeltség és útlevélhivatal, a parton pedig autócarok állnak, hogy az érdeklődőknek az egész Balatont bemutathassák. *Megérkeztek az első külföldi vendégek: németek és osztrákok.*

A siófoki mólón már állnak az árbócok a résztvevő nemzetek lobogóival. Bent mélyen a Balatonon kint vannak a sárga- és piroslobogós bóják, a startvonalakat is kitűzték, a motorcsónakosok és vitorlázók részére. Megépültek a strandberendezések, a móló fejénél ott horgonyoz egy uszályon a motorosok nagy startórája. Az egyes motoros- és víziversenyeket motorok és gőzhajók kísérik, ahonnan közvetlen közelről kitűnően lehet majd látni az izgalmas versenyeket. *Körülbelül 50—60 motoros startjára számítanak.* A parkban elkészült a lovasok ugratópályája, a zöld pázsiton felállított színes korlátok, díszes tribünök és zászlórudak pompás látványt nyujtanak. A galamblövők elkészültek sátraikkal, a galambröpítőgépeket is beépítették már. A tenniszezők rendbehozták pályáikat, az automobilisták csillagtúrái, a repülők érkezése, a baja—siófoki motorcsónakverseny befutója igen érdekessé teszik az őszi balatoni versenyeket, mely után úgy a versenyzők, mint a közönség körében igen nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Ma: Ujpest—III. kerület mérkőzés Ujpesten

Az Ujpest derbigyőztes együttese ma a III. kerület csapatával mérkőzik a bajnoki pontokért. A bajnokcsapat vasárnapi váratlan győzelme után *nagymértékben megnövekedett önbizalommal áll ki* erre a hétköznapi mérkőzésre. Nagyon komolyan veszi a találkozást az Ujpest, mert éppen a Ferencváros vasárnapi példájából okulhatott, *hogy a futballban nincsenek előre lejátszott mérkőzések* és az elbizakodottság a legkellemetlenebb meglepetések szülőatyja. A III. kerület pedig mindig veszélyes ellenfél volt a lila-fehéreknek. *Már kétszer is győzött az Ujpest ellen*, a döntetlenekről nem is beszélve. A bajnokcsapat a vasárnap győztes derbifelállításban veszi fel a küzdelmet és győzelme valószínűnek látszik.

× **Az Attila FC vezetőségétől a következő levelet kaptuk:** »Ugy egyesületünk, mint Miskolc város egész sporttársadalma nevében hálás szívvel mondunk köszönetet azért a lelkes támogatásért, amellyel egyesületünknek az igazságért vívott nehéz harcát a győzelemhez segíteni szívesek voltak. Nagyon kérjük, tartsanak meg bennünket továbbra is kitüntető jóindulatukban.«

× **Új női világrekord.** Az alig 17 éves amerikai Helen *Stephens 23.9 mp-re javította a 220 yardos és 10.4 mp-re a 100 yardos síkfutás női világrekordját.*

× **Szlávyné a csehszlovák golfbajnoknő.** Most kerültek eldöntésre *Marienbadban* a csehszlovák golfbajnokságok, melynek során *Szlávyné* győzött a csehszlovák *Weps* asszony ellen.

× **A MÁV Sportliga 7—8-án rendezi országos vasutas** szenior és levente céllövőversenyét a vasutas céllövőbajnoki címért.

× **Magyar-holland kézilabdamérkőzés** lesz vasárnap a Ferencváros—Sparta Középeurópai Kupa mérkőzés előtt *délután 3 órai kezdettel.*

× **Amerikai privilégium?** Az amerikai atléták budapesti vendégszereplése alkalmával csodálattal adózott a közönség *Sefton* kiváló rúdugróteljesítménye láttán. Amerika a rúdugrás hazája és érdemes felemlíteni, hogy *1896 óta* — kivéve az 1906-os athéni rendkívüli olimpiászt — *az összes olimpiai rúdugróbajnokságot az USA atlétái nyerték.* Az 1896-os athéni olimpiászon *Hoytt győzött 3.30 m-rel*, míg a legutóbb Los Angelesben *Miller 4.31 m-rel nyerte el az olimpiai aranyérmet.* 1924-ben a norvég *Hoff* törhette volna meg a hosszú győzelmi sort, aki biztosan győzött volna, de sérülése miatt nem indulhatott a rúdugrásban a párizsi olimpiászon. Ugylátszik, hogy az olimpiai rúdugrógyőzelem az amerikaiak privilégiuma lett.

× **48.22 m-es junior diszkoszdobó eredmény Németországban.** A németek legutóbb 19—22 éves atléták részéra atletikai versenyt rendeztek, amelyen az *utánpótlás* fiataljai egynéhány igen figyelemreméltó eredménnyel rukkoltak ki. F k közül is első helyre kívánkozik *Hillbrecht 48.22 m-es diszkosz eredménye.* Különös figyelmet érdemel még a berlini *Loesch 1.90 m-es magasugrása, Brandsaetter 7.21 m-es távolugró eredménye*, valamint *a 800 m-es Sprenger 1:59.7-es ideje.* Nincs baj a német utánpótlással.

SZINHÁZ

Az európai fővárosok ünnepelt kosztümtervezője — magyar

(Saját tudósítónktól.) Az egyik nyugati város nyüzsgő embertömegében valaki egy csendes, kimért mozgású, fekete hajú, fekete szemű fiatal emberre hívja fel figyelmemet. Ezért az emberért versenyeznek állítólag a színházak, egyre újabb ajánlatokkal, újabb megbízásokkal halmozzák el. Csodálkozással hallom, hogy ez a tervezőművész magyar: Czettel Lászlónak hívják, ő rajzolja Párizsban és Bécsben majd minden sikeres színpadi mű figurináit.

»Ő tervezi a Folies Bergère revüjét!« — mesélik róla. — »Ő rajzolta a salzburgi Falstaff kosztümjeit.« »Nagy énekesnők, mint Jeritza és Németh Mária nagy összegeket fizetnek egy-egy kosztümrajzért, mely azután kizárólagos tulajdonuk.«

Félóra mulva Czettel Lászlóval ülök az egyik szálloda terraszán. Szenvtelen, csendes hangon beszél egy magyar tehetség útjáról, sikeréről, eredményes munkájáról:

— Amint látja, nem felejtettem el anyanyelvemet és még ma is, ennyi év után, amikor csak tehetem, magyarul beszélek. Pest egyik belvárosi uccájában születtem, ott töltöttem gyerekkoromat, ott küzdöttem családommal, amikor nem akartak beleegyezni abba, hogy művészi pályára menjek.

Elgondolkozik. Öntudatlanul az asztalon fekvő szalvétát formálja, hajtogatja. Észreveszi, hogy figyelem, mit csinál ezzel a fehér vászondarabbal:

— Látja, ebből keletkezett az egész mai művészetem, — mondja nevetve. — Én magam csak hároméves korig emlékszem vissza, de szüleim mesélik, hogy már a járókában is minden gumibabára, minden filcállatra rongyokat aggattam, minden szalagot, minden főkötőt valahogyan összegyömöszöltem, összehajtogattam, csak éppen hogy más legyen, mint addig volt. Később, négyötéves koromban unokanővéreimet órákig kínoztam, lepedőkkel, plédekkel drapíroztam, amíg néha a fáradtságtól sírvafakadtak. Tankönyveim szintén szomorú bizonyságot tesznek szenvedélyemről: minden centiméternyi darab fehér papirost telefirkáltam, telerajzoltam fantáziám szüleményeivel. Csak nagynehezen bírtak rá, hogy ímmel-ámmal elvégezzem a gimnáziumot, minden tantárgy szinte elviselhetetlen volt számomra, csak rajzolni, festeni akartam. Családom fejcsóválva vette tudomásul ezt a »betegségemet«, nem tudták felfogni, hogyan vágyhatom el a polgári biztonság védett életkörülményeiből az ismeretlen, idegen »bohém« világba. De az érettségi után senki emberfia nem tudott volna visszatartani! Először Münchenben tanultam a festőakadémián, azután kimentem Párizsba.

Czettel László mellett nagy mappa fekszik. Most előveszi, keresgél benne, szebbnél szebb színekben pompázó akvarellfigurinák rajzai kerülnek elő.

— Igy volt ez akkor is: az akadémián festettem, tanultam, de mihelyt hazaértem, ilyen színpadi figurinákat rajzoltam, festettem. Elmentem a színházak éltözőibe és boldog voltam, ha egy-egy színész vagy színésznő megengedte, hogy néhány gombostűvel egy-egy új ruhamodellt tűzzek össze rajta. Ludwig *Hirschfeld*, bécsi író, annyira mulatott kosztümszenvedélyemen, hogy darabot írt róla »Das gesteckte Kleid« — a »Tűzött ruha« címen. Felszólított, játsszam el a darab főszerepét, így legalább minden este soha nem szünő lelkesedéssel tüzdelhetem a színpadon a primadonna ruháit. Másfél évig utaztam ezzel a darabbal egész Európán keresztül-kasul. Mindenütt nagy sikert aratott, de én nem törődtem vele, folyton csak rajzoltam, festettem, mindig új és új vonalakkal, merészebbnél merészebb színösszeállításokkal kísérleteztem. Egyszer azután a legnagyobb párizsi revüszínház igazgatója meglátta rajzaimat és minden előzetes tárgyalás nélkül felszólított, csináljam meg legközelebbi revüjét. A többi már magától jött: néhány évvel ezelőtt megbíztak, rajzoljam meg a bécsi opera legfontosabb kosztümjeit, Londonba kaptam meghívást, minden évben velem állíttatják össze a párizsi Folies Bergère revüjét és most legutóbb a Baskircsev Mária filmfelvételei számára is én terveztem az összes kosztümöket.

Czettel László nyugodt elbeszélése rajongó lelkesedésbe csap most át, terveiről beszél.

— Tíz nap mulva újra Párizsban kell lennem. A Folies Bergère revüje rendkívül nagy és gondos munkát igényel, hiszen ez az egyetlen revü fut az egész szezónon keresztül. Elképzelheti, mit jelent a legcsekélyebb hiba, vagy csak árnyalattal lanyhább siker. Párizs után Bécsbe kell sietnem, mert az ottani operában négy nagy és sürgős munka vár. A Tannhäusert kell teljesen új kosztümökkel kihozni Furtwängler számára, Margarete Wallmannak, a bécsi opera koreografusnőjének »Der liebe Augustin« című új balettjét tervezem, Salmhofer következő operájának »Die Dame im Traum« figurinái is már félig készen vannak és végül teljesen új, nagyszabású Carment akarunk színpadra vinni.

Lapoz a színpompás rajzok között: pasztellszínű fátylakba burkolt, lebegő, karcsú álomalakok, kihívón imbolygó, rikító virágos kendők mögött kacérkodó tüzes spanyol parasztlányok, egyenesvonalú, szinte ridegen egyszerű középkori lovagok, megannyi más kor, más légkör, más hit, vágy, szerelem képviselője.

Mintha Czettel is érezné, hogy fantáziájának gyermekei ezt a hatást keltik bennem:

— Ez a sokféleség az, ami folyton-folyvást izgatja a képzeletemet. Minden mű minden egyes alakját úgy akarom életrekelteni, hogy a nézők ne csak lássák, de *át is éljék* a kort, melyben a mű játszik. Ezért mélyedek bele olyan teljesen minden egyes korba és így fedezem fel a legváratlanabb dolgokat. Például most, hogy Tannhäuser korát tanulmányozom, veszem csak észre, hogy ez az opera nem a 11. században játszik, mint ahogy a megszokott kosztümök szerint gondolhatná az ember, hanem a Wartburg dalosversenyén résztvevő lovagok és költők a 13. században éltek, korabeli képes krónikákban megtaláltam primitív képmásukat.

Czettel László hirtelen felnéz, elmosolyodik:

— Most veszem csak észre, milyen jól esett mindezt *magyarul* elmondhatni!

Báró Doblhoff Lili

Czettel László

RENDŐRÖKET KELLETT KIVEZÉNYELNI A MAGYAR SZÍNHÁZHOZ

olyan óriási tömeg jelentkezett bérlet és premierjegy váltására. Filléres bérlet már csak 3 nap váltható! — Szombaton premier! Fedák Sári, Rózsahegyi Kálmán, Békeffi László felléptével „Pityu". Már csak néhány jegy kapható! — Első bérleti előadás szeptember 8. vasárnap.

(*) Lehár-emléktábla Sopronban. *Sopronból* jelentik: A Városszépítő Egyesület és a hivatalos város azon van, hogy azoknak a kiválóságoknak, akiknek bármi kapcsolata is volt vagy van Sopronnal, emlékét megörökítse valami formában A város különböző házait nagyon sok emléktábla díszíti már, amelyek egy-egy nagy művész, író vagy államférfiú emlékét hirdetik. Ezek az emléktáblák most eggyel szaporodtak. A Városszépítő Egyesület *Lehár* Ferencnek gyermekkori lakóházát, a Malom ucca 5. számú házat emléktáblával jelölte meg. Lehár Ferenc tulajdonképpen komáromi születésű, de édesapja Sopronba hozta, amikor itt mint katonakarmester működött. Apja után Lehár Ferenc soproni illetőségű lett s azóta is mindig büszkén vallotta magát soproninak.

(*) Baleset a filmgyárban. Szerdán délelőtt komolynak látszó baleset történt a *Hunnia*-filmgyárban. Egy film felvétele közben leszakadt a magasból egy *ötezerwattos villanyégő* és *Réthy* Anniera esett. A fiatal művésznő ruhája *meggyulladt és nagy lánggal égni kezdett.* Azonnal segítségére siettek és kézifecskendővel eloltották a tüzet. *Réthy* Annienak az ijedtségen kívül más baja nem történt.

(*) Kacagó esték. A *Terézkörúti Színpad* szerdán este mutatta be *Kacagó esték* címmel nagysikerű reprizműsorát. Ezen az estén *teljesen átalakított színház* várta a közönséget. Átalakították a színház külső frontját, kiegészítették a ruhatárat egy elegáns dohányzóval, tökéletesen átalakították a nézőteret, amelynek páholyai közé három önműködő reflektort építettek és a régi, nyikorgó székek helyett egészen modern széksorokat állítottak. A színpad elé épített páholyokat lebontották, a színpadot megnagyobbították és a nézőtéri csillár helyett felsővilágítást vezettek be. A bíborszínben ragyogó nézőtér kellemes színhatásaival kitünő képet ad. A közönség első tapsa az átalakított nézőtérnek szólt. A reprizműsor egyes számait az elmult évek legnagyobb sikerű és leghatásosabb számaiból állították össze. Színrekerült *Nóti* Károlynak két kitünő bohózata, a *Hej, színművész, színművész!* és az *Óvatos ember.* A két darabban különös sikere volt *Salamon* Bélának, *Komlós* Vilmosnak, *Sárossy* Andornak, *Solymossy* Sándornak, *Peti* Sándornak, *Donát* Áginak, *Rajna* Alicenak, *László* Miklósnak és *Fenyő* Árpádnak. *Vaszary* Piroska és *Gárdonyi* Lajos felléptével színrekerült a *Fekete karácsony* című életkép. Nagy sikere volt *Békeffi* Lászlónak a nyaralásról, színházról, politikáról és az abesszíniai kérdésről szóló szellemes konferanszával. *Békeffi* László ezenkívül még két sikerült tréfával szerepelt a műsoron, amelyben megérdemelten kapott még tapsot *Rajna* Alice, *Kőváry* Gyula, *Fenyő* és *Bodó* Ica. A műsort *Kőváry* Gyula rendezte kitünően, a díszleteket *Básthy* István tervezte és a zongoránál *Erdélyi Patat* Leó ült. A *Terézkörúti Színpad* megnyitó **műsora szép sikert aratott.** *(f.)*

(*) Dayka Margit, Gervay Marica és a Kamara Színház. Hírt adtunk már arról, hogy *Fejes* Teri szerepét a *Vígszínház* új életképében, amelynek *Szerelemből elégtelen* a címe, *Dayka* Margit vette át, akinek szeptember 21-én a *Kamara Színházban* tovább kellett volna játszania a *Százhuszas tempó* női főszerepét. Dayka Margit *kétszázszor* lépett fel az elmult szezónban ebben a darabban; a szeptember 21-i felújításkor lépett volna fel *kétszázegyedszer.* A Kamara Színház igazgatósága nem nyugodott bele Dayka Margit hirtelen távozásába, annál kevésbé, mert a művésznőre több fontos szerep eljátszása várna a szezónban. A *Kamara Színház* és a *Vígszínház* között Dayka Margit ügyében megindultak ugyan a tárgyalások, de kimenetelüktől függetlenül a Kamara Színház szerződtetési tárgyalásokat kezdett *Gervay* Maricával, a *Hollywoodból* visszatért fiatal filmszínésznővel. Ha a most megindúló tárgyalások nem vezetnek kedvező eredményre a Vígszínház és a Kamara Színház nem újítja már fel a *Százhuszas tempót,* hanem szeptember 21-én *Vaszary* Gábor színművét, a *Monpti*-t mutatja be, a női főszerepben *Gervay* Maricával. Beszéltünk a fiatal színésznő anyjával, *Gervay* Erzsébettel, aki a következőket mondotta:

— A *Kamara Színház* száz estére akarta szerződtetni leányomat, *Gervay* Maricát, tekintettel azonban azokra a filmkötelezettségekre, amelyek leányomat kötik a következő szezónban, csupán a *Monpti* női főszerepének eljátszásáról lehet szó. Az erre vonatkozó *elvi* megállapodás már megtörtént, valószínünek tartom, hogy a végleges megállapodás csütörtökön délelőtt létrejön leányom és a *Kamara Színház* között.

(*) A Városi Színházban megindult a szervezkedés. *Föld* Aurél, a Városi Színház igazgatója szerdán hivatalosan is bejelentette a *Budapesti Színészszövetségnek,* hogy megkezdte a szervezkedési munkálatokat. Eszerint tehát ebben a szezónban már a Városi Színháznak is meg lesz a rendes társulata, s a társulattal szeptember 13-án már meg is lehet kezdeni a szezónt. Először az *Aki mer, az nyer* című operett kerül színre, amely *Budán* az idén nagy sikert aratott és az egész nyári szezónon keresztül műsoron volt. A primadonnaszerepet a Városi Színházban is *Honthy* Hanna játssza.

(*) Biller Irén — prózai színpadon Hollywoodban. *Biller* Irén Hollywoodból levelet írt, amelyben értesíti itteni barátait, hogy ebben a szezónban prózai darab női főszerepét játssza. A darab bemutatója a legközelebbi napokban *Hollywoodban* lesz, a társulat Hollywoodból San Franciscoba megy át és onnan Newyorkba, majd turnéra indul a darabbal. *A turné kilenc hónapig fog tartani* és végigvezet Amerika nagy városain.

(*) A Király-színház első három operettje. Szeptember 13-án nyit a Király-színház a *Viktória* című operettel. Körülbelül október elsején játssza a *Három a kislány* című operettet, amelyben először mutatkozik be Budapesten *Egressy* Tibor tenorista, aki évekig működött nagyobb német színpadokon. A harmadik operett, október közepe táján, *Marica grófnő* lesz, amelynek primadonnaszerepére *Kovács* Katót, a tehetséges fiatal művésznőt szerződteti a színház.

(*) Szerződtetés. *Eszenyi* Olgát, a *Nemzeti Színház* ösztöndíjas tagját *Kardos* Géza, a debreceni *Csokonai Színház* igazgatója vezető szerepkörre egy évre színházához szerződtette.

(*) Peéry Piroska első filmszerepe. *Peéry* Piroska szerdán reggel írta alá első filmszerződését. A *Szent Péter esernyője* című film egyik női főszerepét játssza.

Philip Frank hegedűestje

szombaton Zeneak. 8. (Koncert.)

Színházjegyirodánk kedvezményes előadásai

A *Budai Színkör* vasárnap befejezi sikeres szezónját. Pénteken lesz az *Aki mer, az nyer,* századik előadása. Úgy erre, mint az összes többi előadásra szolgálunk olvasóközönségünknek kedvezményes jeggyel.

Az átalakított, kicsinosított *Terézkörúti Színpad* megkezdte szezónját és jegyirodánk már a pénteki, vasárnapi és hétfői előadásra szerzett leszállított árú jegyeket.

A *Komédia Kabaré kacagtató* műsorához is kaphatók olcsó jegyek. Az esti előadásokon kívül a vasárnap délutáni előadás is szerepel műsorunkon.

Színházjegyirodánk külön telefónja: *43—8—88.*

BUDAI SZÍNKÖR

Utolsó 5 előadás

Honthy Hanna, Fejes Teri, Törzs, Gárdonyi, Z. Molnár, Gaál, Pártos felléptével

AKI MER AZ NYER

Holnap 100-adszor!

Czettel László

Divathölgy, szines tollr.

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal.

1920. ápr. 4 l.

Czettel László

André Josset: "Erzsébet, az elérhetetlen asszony" c. szindarabról közölt kritikájában Torday Sándor kiemeli Vörös Pál káprázatos diszleteit és Czettel László pompás jelmezeit.
A kosztümök egy részét a szereplőkön bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1936. okt. 17. X. évf. 43. sz. 33-35. lap.

MDK

Falke, Junker és Czetter
irás- és rézmetszők

Görög Demeter /Bécs/ támogatásában részesültek.

? : A táblabiró-világ gyüjtői és mecénásai. 1800-1850
A Múbarát. 1928. II.évf. 1.sz. 10.l.

Czetter János Sámuel.

Rézmetszet Dugonicsról – a „Példabeszédek"... előtt.

Rézmetszet, reprodukció,

Tiszatáj, 1965. 5. szám, hátsó borítólap

CZETTER János Sámuel vézmetvző

S. Zetter, Schriftschneider und Kupferstecher in Wien. Neves ember, a győri ispánságból (sic!) származik, meghívták a moszkvai orosz császári akadémiára két mesterségo professorának, jelentős fizetéssel, el is utazott. (1807, 925 l)

(Pataky ismeri)

Preßburger Zeitung

(Genthon)

CZETTER SÁMUEL, rézmetsző

A XVIII-XIX.sz fordulójának legnagyobb magyar rézmetszője 1798-ban készitette el rézmetszetét Kovachich Márton György tört-tudósról, amely egy 1793-ban készült festményt sokszorosit. E sikerült lap a tudóst hivatása eszközeivel, hatalmas fóliánsokkal és kezében tollal ábrázolja. 26.old. 7.jegyz.

RÓZSA GYÖRGY: Karl Henrik ismeretlen levelei 25.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LII-LIII.évf. 1953-1954.
AKAD.Kiadó.Bpest. 1954

MDK

Czetter Sámuel.

művészetét
néhány jól megmunkált lap képviseli XXXH.L. gráf.
gyüjteményében.

Dr.Kremmer Dezső:Horányszky Lajos könyvtára.II.
Könyvtári Szemle.1915. ápr.-aug. 111-119.l.

MDK

Czetter Sámuel

rézmetsző

1805-ben készitett rézmetszetett Kovachich Márton Györgyné arcképéről. Az előképet Stunder festette. Vagy ugyanezt az előképet, vagy egy másik Stunder képet metszette rézbe 1807ben Friedrich John.

225 és 226.o.

Rózsa György:Friedrich John és a magyar felvilágosodás iróí.
Műv. Írt. 1955. IV.évf. 2. sz. 223-229.o.

Czetter Sámuel

M.Tud.Akad. Széchenyi Muz. kiáll. 19o2. máj.
22 l.

a.D.K.

CZETTER Sámuel rézmetsző

(1770 - 1819)

arcképeket készített

Tanítványa volt Klovacs Ferenc

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945

Bp. 1958. 119.l.

Mdk

Czetter Sámuel 1770–1829

rézmetsző

Festetics György részére
Ányos Pál munkájának borítéklapját
Czetter készítette „A borítéklevelet Czetter
hiram metszi két réztáblára. Egyik felül leszen
Minerva czen tzimmel: Magyar Minerva I sz.
darab, a másik felül egyiant kivágva" Czetter 16 frt-ot
kapott munkájáért

Magyar Műemlékek: Keszthely 1962, 54. l

CZETTER Sámuel rézmetsző M.N.K.
/1765-1829/

Széchényi Ferenc arcképe. /Vályi András:Magyarországnak leirása. III.Budán,1799.c. mü fő csimlap előtti illusztrációja./
repr.

Cennerné Wilhelmb Gizella:Magyarország történetének képeskönyve 896-1849. Bp. 1962. 259.l.

CZETTER Sámuel rézmetsző M.D.K.

/1765-1829.után/

Teleki Sámuel arcképe. /rézmetszet Josef Hickel festménye után ,a"Bibliotheca Samuelis Teleki....I. Viennae 1796.c. mü fő cimlap előtti illusztrációja.

repr.

Cennerné Wilhelmb Vizella:Magyarország történetének képeskönyve 896-1849. Bp. 1962. 258.l.

MDK

Czetter Sámuel rézmetsző

18o9-től müködött az orosz urvarnál

Szépm. Muz. graf. oszt. 87. kiáll. 1954. előszó. 7.l.

Czetter Sámuel 1770–1829

rézmetsző

16 forintot kapott Ányos Pál munkajának boritéklapjáért, melyről Festetics György fiának nevelője igy ir „A boritéklevelet Czetter uram metszi két réztáblára; Egyik felül leszen Minerva képe czen tzimmel Magyar Minerva 1. se darab, a másik felül pedig egy Laut ki vágva.

Magyar Műemlékek: Keszthely 1962, 54. l.

MDK

Czetter Sámuel

Krisztus a keresztfán, rézm. C.le Brun után
Czetter Sámuel, 1793

Adatok müvészetünk történetéhez. Müvészet III., 19o4, 199-2oo.

ETI MÚZEUM
SA GYÖRGY ÚT 41
429-759

Tárgy:

Hiv. sz.:

Melléklet:

MDK

Czetter Sámuel

Dugonics András arcképe Wagner pesti festő után Czetter Sámuel metszete 1798/

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek. Századok 1874. 26-44 l.

MDK

Czetter Sámuel

Gr. Károlyi József arcképe /Hess után metszette: Czetter Sámuel/ 179o

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek. Századok 1874. 26-44 l.

CZETTER, SÁMUEL

~~Czetter Sámuel~~

Az istvántornyai Marcibánya kastély

Magyarország Bőrszkepék

Magyar Nemzeti Mus.

Katalógus Rózsa György

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1969 AUG 8
MAGYAR NEMZET
Budapest

Gellért Sámuel

1821

Magyar Nemzet

Az ürömi krónika

A Dunától kissé elfordulva a hegyek közé kanyarodunk, hogy — mielőtt a megőrzésre kiszemelt óbudai házak közé érünk — megálljunk, s a nyári délután forró fényében körülnézzünk *Üröm* községben. Jólesik ilyenkor a végtagokat megmozgató séta, és pihentet a csönd. A csönd itt is, mint oly sok helyén Magyarországnak, tele van történetekkel, emlékekkel, amelyek régmúlt idők romjai alá temetkeztek.

A vidék Szentendréig, sőt azon túl is, nem egy pravoszláv emléket őriz; itt a templomot övező kis pravoszláv temető legkorábbi sírkövei *a múlt század elejéről* származnak, az utolsó pedig Alexandr Demidovics *Poviszima* szovjet katona földi maradványait jelzi; *itt esett el Ürömnél 1944 telén.*

Nem messze tőle, a kis orosz mauzóleumban nyugszik *Alexandra Pavlovna* cári nagyhercegnő, József nádor felesége. Története a múlt századi orosz—magyar kapcsolatok egyik legérdekesebb helyévé avatja Üröm községet; sajnos, több ezer kötetes könyvtára, a nevezetes „Budai Orosz Könyvtár" nagyobb részt elpusztult a múlt világháborúban. Pusztulás lett a sorsa József nádor alcsuti levéltárának is, amelyből pedig az ürömi krónika hazai és oroszországi eseményeinek teljes láncolatát könnyűszerrel felszínre lehetett volna hozni.

— Az írásos emlékek eltűnése miatt — mondja dr. *Tardy* Lajos történész kandidátus — kutatásainkat kénytelenek voltunk különböző hazai és külföldi forrásokra, részletadatok egybegyűjtését eredményező munkálatokra kiterjeszteni.

A cári öltözőszekrények

Ezek a munkálatok *az utolsó orosz cár öltözőszekrényeinél* kezdődtek. V. V. *Mavrodin* professzor és G. A. *Princeva*, az *Ermitázs* tudományos munkatársa hívta fel a magyar kutatók figyelmét arra, hogy az öltözőszekrényekből az Ermitázs grafikai raktárában néhány nagyon szép metszet került (köztük a Kreml XVIII. századi látképe s korabeli híres tudósok és zeneszerzők arcképei), ezeknek alkotója *Orosházi Czetter Sámuel magyar rézmetsző művész.*

Czetter a kor egyik legérdekesebb magyar művésze; 1765-ben született a Győr megyei Felpécen, a bécsi képzőművészeti akadémián tanult, s hazatérve az egyik legkeresettebb és legkiválóbb illusztrátora lett *az akkor megindult hazai folyóiratoknak*, köztük a *„Hadi és más nevezetes események"* című lapnak. Személyes kapcsolatba került Csokonaival, Kazinczyval, Batsányival. Fizetése azonban — mint ő maga írja — „nem volt arra elegendő, hogy szorongató szükségéből kivergődjék". A véletlen segítségére jött.

A múlt század elején a *Magyar Kurir* közölte egy napon a hírt, hogy I. Sándor orosz cár „egy olly főiskolát állít most fel Petersburgban, melly az oda való s régtől virágzó, tudós férfiakból álló Akadémiával szoros egységben fog lenni".

Czetter jelentkezett s mint a természettudományi egyetem rézmetszője kapott szép fizetésű állást; „Feladatom, hogy a nagy természettudományi múzeumban dolgozzam, s annak ritkaságait egymás után megörökítsem."

1807 júliusában költözött családjával együtt Oroszországba. Mielőtt azonban elindult, meglátogatta Üröm községet, s *metszetet készített az ottani mauzóleumról, Alexandra Pavlovna síremlékéről. Egyetlen példányban maradt meg, a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnoka őrzi.*

A magyar kutatók a cári öltözőszekrényekből előkerült metszetek s az ürömi kápolnarajz nyomán indultak el, s több országra kiterjedő munkásságuk eredményeként *egybegyűlt a megkapóan érdekes ürömi krónika.*

Haydn és Beethoven...

A pozsonyi országgyűlés 1796. november 12-én nádorrá választotta József főherceget, aki a magyar bányavárosok meglátogatása után 1798-ban Szentpétervára utazott, hogy „házasságával pecsételje meg a Habsburg Ház és a Romanov-dinasztia közötti politikai kapcsolatokat". Eljegyezte Pál cár leányát, Alexandra Pavlovna nagyhercegnőt, aki „tizenhat éves volt és földöntúlian gyönyörű". A Pétervár melletti gacsinai cári kastély kápolnájában zajlott le az esküvő 1799. október 30-án. A házaspár 1800. február 1-én érkezett meg Budára. Tiszteletükre egy ' óda jelent meg, fedőlapján a következő címmel: *„Öröm Énekek, Mellyekkel Királyi Hertzeg József Magyar Ország Nádor-Ispánnya és Alexandra Orosz Tsászári Kisasszony, Ő Hertzegségének Jegyesse a magyar szivtől megtiszteltetnek. Budán, a' Királyi Universitásnak betüivel, 1800."*

1804. március 4-i számában a következőket jelenti a Magyar Kurir: *„Tegnap indult el innen Budára ama nagy nevü Haydn Muzsikus-Doktor és Direktor, hogy Nádorispányné Ő Cász. Hertzegsége parancsolatjára el énekeltesse s elmuzsikáltassa a »Teremtés« név alatt esméretes remek muzsikáját."*

A május 13-i számban a következő hír lát napvilágot a Magyar Kurirban:

„Alexandra Pavlovna nagyszerü fellendülést hozott Budára... A budai Theatrumban Concert tartatott, amelyben egy Beethoven nevü hires muzsikus a Forte Pianon való mesterséges jádzása által mindenkinek magára vonta a figyelmességét."

József nádor orosz feleségének népszerűsége valóban rendkívüli volt; „a köznép főleg jótékonysága és közvetlensége miatt szerette, a nemesség pedig támaszt és védelmezőt látott benne Béccsel szemben."

1801. március 8-án Alexandra Pavlovna leánygyermeket szült; a gyermek néhány óráig élt csupán, az anya pedig egy héttel később halt meg, valószínűleg gyermekágyi lázban.

Temetés — diplomáciával

Különös lapja következik most az ürömi krónikának. A halottakat a budavári királyi kápolna kriptájában kellett volna örök nyugalomra helyezni. Alexandra Pavlovna azonban görögkeleti vallású volt, s ezért a kriptában nem lehetett eltemetni. A gyermeket még az anya halála előtt a kapucinusok budai kriptájába temették; *Alexandra Pavlovna holtteste pedig két évig a várkertben nyugodott...* Behatható tanácskozás kezdődött a bécsi és a pétervári udvar között, míg végezetül megegyezés jött létre, amelynek értelmében *„a holttestet az Óbuda szomszédságában fekvő Üröm falu szélén, külön e célra épitett orosz mauzóleum-templom kriptájába szállitották".*

Nem messze a mauzóleumtól, a mai római katolikus plébánia épületében lakott a hajdani orosz görögkeleti pap, s itt kapott helyet Alexandra Pavlovna személyi bibliotékája is, amely a pétervári udvarból érkező újabb művekkel együtt csaknem négyezer kötetre gyarapodott. Ez a felbecsülhetetlen művészeti értékű könyvtár nem egészen száz ószláv, orosz és szerb nyelvű könyv kivételével 1945 elején elpusztult. A megmaradt könyvek (közülük néhány szertartáskönyvet a miskolci görögkeleti templomnak engedtek át használatra), főleg XVII. és XVIII. századi művek; minden kötet orosz nyomdából került ki, illusztrált, fametszetekben rendkívül gazdag; az egyházi szertartáskönyveken kívül akad rendkívül ritka filozófiai, történeti, jogi és természettudományi szakmunka.

A látogatók

A mauzóleumot és a könyvtárt igen sok ide utazó orosz látogatta meg; 1804-ben itt járt és szép leírást adott Ürömről A. I. *Turgenyev*, a későbbi híres író és történész. 1805—1806-ban Fjodor Nikolajevics *Glinka*, a dekabrista mozgalom egyik megalapítója fiatal tisztként járta be Magyarországot; magyar tárgyú versei és tájleírásai ismertek, köztük az ürömi mauzóleumról szóló beszámolója. 1812-ben egy fiatal tengerésztiszt, Vlagyimir Bogdanovics *Bronyevszkij, Puskin későbbi közeli barátja* látogatja meg az ürömi kriptát. 1814-ben Sándor cár, Frigyes Vilmos porosz király és Ferenc császár együtt tekintette meg a síremléket; erről a látogatásról a Magyar Kurir is hírt adott: *„Midőn a' Felségek Budáról eltávoztak, út közben megállapodtak Ürömben a' boldogult Alexandra orosz Nagy Hertzeg Asszonynak Mausoleumánál, 's ott a' Görög Szertartás szerént a' Lyturgiát megvárván, érzékenyen vettek butsut a' boldogultnak hideg tetemeitől."* 1815-ben *Katalin*, Alexandra Pavlovna húga, a későbbi würtembergi királyné látogatott Budáról Ürömre, „hogy az érckoporsót megszemlélje s könnyeivel megásztassa". 1822-ben P. I. *Keppen*, a neves orosz polihisztor keresi fel Ürömöt, 1842-ben pedig *Szreznyevszkij* moszkvai szlávista tesz itt látogatást; beszámolójában megemlíti, hogy a kripta kulcsainak egyikét a főherceg őrzi, a másikat a lelkész, s a koporsót csak a lelkész személyének változása esetén nyitják fel, megszemlélés céljából. Ha Üröm környékét háborús események fenyegetik, úgy a holttestet átszállítják a budai várba — *erre eddig két izben került sor*, jegyzi meg a látogató 1842-ben...

1860-ból származó kőrajzok is őrzik Üröm akkori látképét; értékes tartozékai az egybegyűlt, s a feledés elől megmentett ürömi krónikának.

Maron Ferenc

...GUL..."

könnyű megfázás miatt akár két hétig is mulaszt, senki nem szól egy szót sem. De rossznéven veszik, ha egy anyának két-három napig beteg gyermekét kell ápolnia. És az asszonyt valahogy még mindig a férfi tartozékának tekintik. Apró, de jellemző példa: nemrég egy anyakönyvi hivatalban nagy feltűnést keltett, amikor az ifjú menyasszony kijelentette, élni óhajt törvényben biztosított jogaival és asszonyként is saját, leánykori nevét kívánja használni.

Ha a fiatal nők ennyi akadályba ütköznek, amikor jogaikat érvényesítik — de ők azért érvényesítik! —, természetes, hogy mennyi falat éreznek maguk körül azok, akiket nem segít erejük, egészségük, talpraesettségük, személyi vonzásuk — vagy akik mögött nem áll védelemre kész férfi, család. Akiknek közérzetét amúgy is rontja, hogy a jövőtől már csak vajmi keveset várhatnak, s akiknek ezért egyetlen vigasztalásuk az általános megbecsülés, az ügyeikkel való törődés. Nem az az ál-joviális magatartás, amely gyakran így jelentkezik: „Nyugodtan várhat, hát mi dolga már magának. És mit izgul az egészségén, meddig akar élni?"

Biztos: akadnak izgága öregek, akadnak cinikus, szemtelen fiatalok és akadnak — sajnos — közömbös középkorúak is. Sérelem mindenkit érhet. De ne legyen senkinek oka arra, hogy az esetleg őt ért sérelmet olyannak érezze, mint amelynek forrása a társadalom *általános* szelleme. Nem beszélve arról, hogy — szerencsés esetben — bárki megöregedhet...

K. R.

...javíthatók ...k életkörülményei

gondozási díjak felülvizsgálatát. A díjak ugyanis olyan alacsonyak, hogy felét sem fedezik a fenntartásra fordított költségeknek. A vizsgálat felhívta a figyelmet arra is, hogy a szociális otthonok lakói közül többen ingatlan vagyonnal rendelkeznek, és indokolt lenne az elhunyt gondozottak után felmerült és megtérítetlen díjakat az ilyen ingatlanokra terhelni.

A területi vagy házi gondozás *tapasztalatai kedvezőek.* Ez a forma a jövőben méginkább szolgálhatja az idősebb emberek érdekeit. *Az öregek napközi otthonai is jó kezdeményezésnek bizonyultak.* A gondoskodás újszerű kísérleti

Fehér L... Szolnok megyében

Fehér Lajos, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese csütörtökön Szolnok megyébe látogatott. A vendéget a megyei pártbizottság székházában *Csáki* István, a megyei pártbizottság első titkára és *Fodor* Mihály, a megyei tanács vb-elnöke fogadta. A megye vezetői tájékoztatták Fehér Lajost Szolnok megye helyzetéről, ezután elkísérték a MÁV-rekonstrukcióhoz és a Tiszamenti Vegyi Művekbe. A délutáni órákban Fehér Lajos megtekintette a kiskörei vízlépcső- és öntözőrendszer építkezéseit, végül ellátogatott az abádszalóki Lenin Tsz-be.

Dél-vietnami fogadás és filmbemutató

Le Huu Van, a Dél-vietnami Köztársaság budapesti nagykövetségének ideiglenes ügyvivője csütörtökön a Hazafias Népfront Országos Tanácsának székházában fogadást adott, amelyen részt vettek a Külügyminisztérium, a társadalmi és tömegszervezetek képviselői, a társadalmi élet számos ismert személyisége. Ott volt a baráti országok diplomáciai képviseleteinek több vezetője és tagja.

A fogadáson bemutatták a Dél-vietnami Köztársaság ideiglenes forradalmi kormányának megalakítására összeült népképviseleti kongresszusról készült dokumentumfilmet, valamint a felszabadító mozgalom harcairól, Dél-Vietnam népének életéről készült riportfilmeket. A filmbemutató végén a felszabadítás ének-, zene- és tánciskola művészi bemutatójáról készült dokumentumfilmben gyönyörködhettek a baráti találkozó részvevői.

...egyelőre ke... A hosszan tartó

Már hosszabb ideje időzik nálunk a kánikula. A Meteorológiai Intézet tájékoztatása szerint július 16-a óta — nagyon rövid megszakításokkal — a déli, illetve a délutáni órákban 28—30 fokig szökik fel a hőmérő higanyszála. A meteorológia még a hét végére sem ígér enyhülést, *továbbra is nappali 26—31 fokot és száraz meleget várhatunk.*

A hosszan tartó kánikulát nagyon megérzik a folyók is. *A Tiszán négy nap alatt mintegy 30 centiméterrel csökkent a vízszint, s így megkétszerezödött a gázlók száma.* A Sajó torkolata és Szolnok között már 27 gázló akadályozza a hajózást. *A Duna lassabban apad.*

Megérzik a kánikulát a Fővárosi Vízművek kútjai is. Vízutánpótlásuk ugyanis lelassult, annál is inkább, mert a Duna vízszintje is elég alacsony. Még így is, most már szinte hetek óta *840 000—850 000 köbméter vizet ad mindennap a Vízművek.* Szünet nélkül működik a nagy felszíni vízmű, napi 200 000 köbméter kapacitással. Sajnos, még ez a tekintélyes mennyiségű víz sem elég, amit mutat az is, hogy a gellérthegyi víztároló medencéje majdnem mindennap délutánra kiürül. A délelőtti órákban ugyanis a telepekről nem érkezik elég víz, a hiányt a gellérthegyi tárolóban tartalékolt vízzel pótolják. A délutáni órákban azonban nincs tartalék, s ezért fordul elő — különösen a peremkerületekben — *vízhiány.*

A Vízművek minden telepén valamennyi gépegység dolgozik. Ha szükséges, a *szé-*

Nemzetközi tudományos és műszaki tájékoztatási központ Moszkvában

Nyolc szocialista ország, Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, Mongólia, az NDK, Románia és a Szovjetunió kormánya egyezményt kötött a nemzetközi tudományos és műszaki tájékoztatási központ megalakításáról. A most létrehozott központ az együttműködést fokozza, mert lehetővé teszi az országok gyakran egymástól eltérő tájékoztatási rendszerének összehangolását.

A központ feladata, hogy a tagországokat segítse a tudományos és műszaki fejlesztés minden eszközének felhasználásában, a tudományos kutatások hatékonyságának növelésében.

A szocialista országok új szervezetének első ülésére augusztus végén kerül sor Moszkvában, a központ székhelyén.

A jelek szerint van élet a Marson

George *Pimentel,* a Kalifornia Egyetem kémikusa csütörtökön kijelentette: a Mariner—7 berendezései a „vörös bolygón" *olyan gázok jelenlétét mutatták ki, amelyeknek alapján feltételezhető, hogy a Marson megtalálhatók az élet primitív formái.*

A Mariner—7 a bolygó déli sarkán levő jégsapka fölött metánt és ammóniát figyelt meg. Az amerikai tudós újságíróknak elmondta, ez a két gáz vulkánkitöréseknél is keletkezhet ugyan, de *„nem lehet kizárni annak a lehetőségét, hogy biológiai eredetüek".* A két gáznemű anyag a földi élet kialakulásának folyamatában a kezdeti láncszemeket adja.

Pimentel beszámolt arról is, hogy a Mariner—7 berendezései által szolgáltatott adatok szerint a bolygó jégsapkája felett széndioxid-felhők vannak.

1981-re tervezi az első Mars-expedíciót a NASA

Az Apollo—11 asztronautái szerdán elmondották az őket kikérdező geológusoknak, hogy a Hold felszíne érdekesebb, kőzetmintákban gazdagabb, mint várták. A Hold talajának struktúráját egy kutató úgy írta le, mint lágy anyagot amelyet rendkívül kemény felszín borít, ez a „lágy anyag" teljes egészében vagy részben olvadt kőzet lehet — mondta. Remélik, a még mindig sok nyitott kérdésre könnyebben lehet majd válaszolni a kőzetminták és a szeizmográfiai jelzések megvizsgálása után.

...gépkocsi szállít gyümölcsöt

jon gépkocsi. A szállítást gépkocsi átcsoportosításokkal is segítik, néhány dunántúli

A Fehér Ház máris szétküldte a meghívókat az elnök házaspár augusztus 13-án rendezendő Los Angeles-i vacsorájára, amelyen a díszvendégek az Apollo—11 űrhajósa

Czetter Sámuel.
festő

Széchényi Ferenc. Rézmetszet. 1780 k.
20,6 X 13 cm. Budapest, MNM.
Repr.

A magyarországi mův. tört. II. Képn. 485
Corvina 1970

Czetter Sámuel
grafikus

Archépeket kérétett

A magyarországi műv. tört. I. 372.
Corvina 1970

Czetter Sámuel

~~festő~~

Rézmetsző, orosházi Barokk mester.

A magyarországi műv. tört. I. 304.
Corvina 1970.

Czetter Sámuel

MDK

Viczay József orvos dr. arcképe /Szekeres festő után Czetter Sámuel metszete/

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek. Századok, 1874. 26-44 l.

MDK

Czetter Sámuel

Dugonics András arcképe /Czetter Sámuel rézmetszete/ 1798
Wagner festm. után

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek. Századok, 1874. 26-44 l.

MDK

MDK

Czetter Sámuel

Viczay József orvos dr. arcképe, Szekeres festő után/

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek. Századok, 1874. 26-44 l.

MDK

Czetter Sámuel

Kaczko rajza után: gr. Wurmser regementje,
metszet

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek.
Századok, 1874, 26-44 l.

Czetter Sámuel rézmetsző

MDK

Széchenyi Ferencz, rézmetszet/foto/

A magyarországi művészet története I. 471.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

MDK

Czetter Sámuel rézmetsző

méltatása Rőzsa Györgytől: Czetter Sámuel/A Magyar Művészettört. Munkaközösség Évkönyve 1952.97.old.

A magyarországi művészet története I. 474.1. Bpest, 1961. II. kiadás.

Czetter Sámuel, rézmetsző

külföldön is ismert a nagy orosházi mester neve.

A magyarországi művészet története I.
Bpest, 1961. II. kiadás. 466.l.

MDK

Czetter Sam.

Gr.Károlyi József szatmármegyei főispán portréja.

Tört.Képes.Graf.kiáll. 1907 74.o.

MDK

Czetter Sámuel

Az álom, rézm. Dürer nyomán Czetter Sámuel, 1786.

Adatok müvészetünk történetéhez. Müvészet, III., 1904, 199-200.

MDK

Czetter Sámuel

Venus diadalma, rézm. Maulpertsch után
Czetter Czetter Sámuel

Adatok müvészetünk történetéhez. Müvészet, III.,
19o4, 199-2oo.

MDK

Czotter Sam.

Repr:

II. Eszterházy Miklós arcképe.

Blanchard - A.Chr. Kálliauer - Sam. Czotter.

Horányi Mátyás: Eszterház vigasságok. Bp. 1959.

165.l. 49. kép.

CZETTER
CZETTER SÁMUEL

rézmetsző a XIX. sz. elején

magyar származásu volt, Bécsben
működött
Stunder festette képeket sokszorositott

Folia Archaeologica XIV. 1962 213. lap

M.D.K.

CZETTER Sámuel vésmetsző

(1770 - 1819)

Arckéséret

Többalakos kompozíciókat

készít

enthon-Németh-Végvári-Záder:Magyar müvészet 1800-1945

p 1962. 118.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Dugonics András arcképe (1797)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 123 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Dugonics András arcképe. Felirata: Dugonics András
királyi oktató született Szegeden 1740-ik Esztendőben.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.N.M. Évkönyve. 1952, 123 l.

Czettor Sámuel festő. (: XIX nd. :)

Tnd. gyűjt.

1817., VII., 3-8. l.

Kazinczy Ferenc: Erdélyi Cancellárius Gráf Teleki Sámuel Excell. Bibliothecája Maros-Vásárhelyt.

Czetter Sámuel

metsző

MDK

Ehrenreich korai müvein felismerhető Czetter Sámuel hatása, de Czettert nem éri el.

61.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv. Ért. XØSØ 1959. VIII. évf. 1. sz.61-67.o.

Czetter János Sámuel, grafikus

Művészet, III., 1904. 271-272.

Adatok művészetünk történetéhez

Czetter, rézmetsző, 1798.

Tört. Tár

1880., 160.

Szilágy: Magyarországi képzőművészek

névsora

Gr.Teleki Sámuel képe,metszette
Czetter Sámuel magyar metszö.

XVIII.száz.

Magy.Hirmondó.1796.X.szak.VIII.9.
188.l.

Csók István festő (1865

Pásztortűz, 1928. 23 sz.

546 l.

Krónikás: Magyar kultuskrónika

Grafika, rézmetszet, XVIII sz. v.

Szetter Sámuel metszete:

Gr. Teleki Sámuel arcképe

Századok 1874.26-44 o.
Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XVIII sz. v.

Czetter Sámuel metszete:
Sigilium Croviacum, 1798

Századok 1874. 26--44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XIX sz. e. f.

Czetter Sámuelx metszete:

Allegórikus kép és cimlap, 1806

Századok 1874.26-44 o.
Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XVIII sz. vége.

Czetter Sámuel metszete:

Blokház , 1789

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XVIII sz. v.

Czetter Sámuel metszete:

A bécsi cs,kir.várlak környékének

tervrajza,179o

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XIX sz. e. f.

Czetter Sámuely metszete:

Semsey András personalis arcképe, 1905

Századok 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, ~~XIX~~ XVIII sz. vége.

Czetter Sámuel metszete:

gr. Pálffy granatérosai , 1789

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XVIII sz. vége.

Czetter Sámuel metszete:

Uj orsovai tábor, 1789

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, ~~XVIII~~ XVIII sz. vége.

Czetter Sámuel metszete:

Nándorfejérvár ostroma, 1789

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, ~~XVIIIxxx~~ XVIII sz. vége.

Czetter Sámuel metszete:

hg. Esterházy Miklós granatérősai

1789

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XVIII sz. v.

Ozetter Sámuel metszete:

Mária Terézia nevü fregatt 179o

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XVIII ss. v.

Czetter Sámuel metszete:

Konstantinápoly és környéke, 1789

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XVIII sz. v.

Szetter Sámuel metszete:

József nádor fhg. arcképe, 1796

Századok 1874.26-44 o.
Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XVIII sz. v.

Szetter Sámuel metszete:

Címlap /Széchenyi Ferenc könyvtárkatalógusához/, 1799

Századok 1874. 26-44 o.
Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Grafika, rézmetszet, XIX sz. e. f.

Czetter Sámuely metszete:

Dugonics András arcképe, 182o

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván:Magyarországi képzőművészek

Czetter Sámuel /Orosházifi/ rézmetsző

XVIII-XIX sz.

Metszetei /19 db./

Századok 1874.26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

ÁRA: 5,– Ft

KIS SZEGEDI IRODALOMTÖRTÉNET

III.

A XVIII. század második felében s a századfordulón Szeged irodalmi múltját egyetlen név uralja: Dugonics Andrásé (1740—1818). Minden idők „legszögedibb" írója volt: a város és a környező táj hagyományai szinte valamennyi művét átindázzák, s buzgó nemesi patriotizmusát nemegyszer épp túlhajtott szegedisége torzítja provincializmussá.

Bevándorolt szerb-dalmát ősei alig ötven év alatt szegedi polgárok lettek, nagyanyjáról pedig egyenesen az a legenda szállongott, hogy tűzhalált halt boszorkány lett volna. A Jósika Miklós által élénken kiszínezett hiedelem háttere megnyugtatóan ma sem tisztázott még, mindenesetre valószínűbb, hogy az író dédanyjára vonatkozik. Dugonics a felsővárosi magyar iskolában kezdte tanulmányait, s ha itt még sűrűn el is kerülte préceptorát, aki ökrös szekér láncával kötözte meg az engedetlen alumnust, a piaristáknál (1750-től) már jól tanult. (A piaristák tanítórendjét 1720-ban telepítették Szegedre, s ettől kezdve — a ferencesek mellett — egyre inkább ők határozták meg a város műveltségének arculatát, egészen a századfordulóig, amikor a felvilágosodás eszméi itt is széttörtek végre az egyházias kereteket. Népszerű iskolai színjátékaik előadására 1735-ben pl. nyilvános színház épült; híres iskolájuk növendéke volt 1763-ban Révai Miklós, a neves nyelvész, s itt hallgatott egy kitűnő történelemtanárt 1807—8-ban Katona József.) Előljárói gondosan egyengették a jó eszű növendék útját: 1756-ban Dugonics belép a rendbe, 1761-ben — jutalomból — szülővárosában elsőéves tanár. 1774-től már a nagyszombati, majd nyugdíjazásáig (1808) a budai egyetem matematika professzora, saját magyarított szavaival: „a Budai Tanulmányoknak Királyi Mindenségében a Tudákosságnak Királyi Tanítója". Közben mindig Szegeden tölti szünideit s élete utolsó tíz évében szinte el sem mozdul a Tisza mellől.

Pályakezdése sok szállal kapcsolódik a régibb magyar irodalomhoz, mindenekelőtt a barokkban gyökeredzik. Legkedvesebb magyar költője Gyöngyösi, s dagályosan túlméretezett kompozíciójú, zsúfolt stílusú művei olykor még témaválasztásukban, műfajukban is tipikusan barokkos alkotások, mint pl. Téténynek ékessége c. kastélyleírása. Hatott rá a felvilágosodás is, Dugonics nemesi-konzervatív felfogása azonban nem tudta összekapcsolni eszméit haladó kultúrális és politikai programmal. Csupán arra volt képes, hogy a korának nemesi erkölcsi ideáljaiba és magyar kosztümjeibe öltöztetett dicső ősmagyar múltat egy jól eltalált pillanatban, a nemesi ellenállás tetőpontján, hatásosan feltámassza, s ezzel — ha még oly naivan is — történeti igazolást nyújtson az erősödő nemzeti érzésekhez. Fő műve, az 1788-ban megjelent Etelka töltötte be maradéktalanul e feladatot. A regény megjelenése az első modern magyar könyvsiker: soha nem látott ezres példányszámban fogy el, Dugonics életében még kétszer adják ki, megírja folytatását is; dramatizálják, kivonatolják, az egész ország beszél róla, közvéleményt teremt. Az enyhe politikai célzásokkal megtűzdelt, érzelmes áltörténeti román olvasásakor már a cenzornak „kifakadt bögye": nem tudta leplezni elismerését; a pesti megyegyűlésen belőle puskáztak a követek; a hírhedt szócsináló Barczafalvi így kiáltott fel olvastán: „Adnák az Egek, hogy az egész magyarság csak egy Dugonics-família volna!"; s még Csokonait is elragadta a hév. A kollégiumi diákköltészet vaskosságainak közegében otthonos költő aligha fintoroghatott pl. azon, hogy az egyébként gyakran szentimentális ájulásokba eső Etelka egy helyt így szól Zoltánhoz: „... Te is azon elsővel egy forrásból buggyantál ó büdös vaj, te kukacos szalonna... Te konyhavakarék..." stb. Tisztelte, 1795-ben meg is látogatta Pesten s ünneplésére írta Dugonics oszlopa c. versét, Árpádiászának ötlete pedig egyenesen Dugonics ihletésére születhetett. Az érzékeny fülű Kármánnak már nem nyerte meg tetszését, s legélesebben belé is a barokk dagálytól idegenkedő Kazinczy, a klasszicista ízlés kritikus-diktátora látott. A Pályám emlékezetében úgy véli: Dugonics „nagy szerencsével hatott a masszára", s nem is maradt el a viszonzás: „hányan keresztelték lyánygyermekeiket Etelkának!" Egy levélben pedig ily szókimondó: „a legilletlenebb galantériát, a legalacsonyabb popularitást és gyermeki affectatiót, hogy magyar vagyok, találtam benne." Dugonics patriarchalis népiességét ma sem jellemezhetnénk különbül, bár kétségtelen, hogy az Etelka — mint a legtöbb Dugonics-mű — egyben gazdag, értékeket megőrző tárháza a néphagyománynak, közelebbről a szegedinek. A Tisza és a természetesen ö-ző nyelvjárásban beszélő Árpád Szeged környéki tábora szép leírásaiból bármelyik helyről idézhetnénk. Legérdekesebb talán mégis az az agyoncitált passzus, ahol a folyó halbőségét sorolja elő („pettyegetett hegyes orrú sőregek, nagy szájú hal-héjjatlan barcsák, piros szironnyájú kövér pontyok, fel-állt orrú szálkátlan kecsegék, dévér, süllő, buczó, márna, csuka meny-hal, sügér, czompó, kárász, tok, viza, cigány-hal", különféle keszegek stb.)

A hihetetlenül termékeny Dugonics tengernyi életművéből — mint szegedi vonatkozású — a halála után megjelent kétrészes Magyar példabeszédek és jeles mondások c. gyűjteményt kell még kiemelnünk. Az író itt már nem „proverbium kórságos" (Szemere Bertalan találó minősítése), holott e könyv egyenesen közmondások gyűjteménye. S azért nem, mert az egész életében gyűjtött s magyarázott, főleg szegedi szólások, mondások, hiedelmek nem kerülnek erőltetetten idegen környezetbe, a mű inkább tudományos gyűjtemény; a szegedi népélet és néphagyományok valóságos enciklopédiája.

K. S. I.

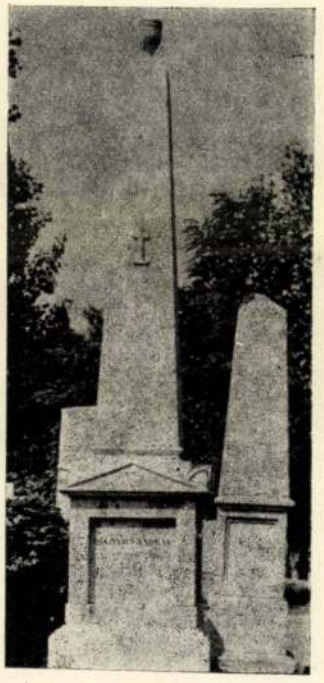

Képeinken (sorrendben): 1. Czetter János Sámuel „Orosházi Fi" rézmetszete Dugonicsról — a „Példabeszédek . . ." előtt. 2. Dugonics szegedi szobra (részlet) — Izsó Miklós terve alapján alkotta Huszár Adolf. 3. Illusztráció az „Etelka" második részéből. 4. Dugonics András 1847-ben felállított szegedi síremléke.

Czetter J á n o s, rézmetsző = *Czetter Sámuel.* L. az utóbbi műveinek sorozatában a 26. sz. a.

MDK.

Czetter János Sámuel

Rézmetszete Dugonicsról

Tiszatáj 1966 aug.

.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.V.

Munkája a keszthelyi kastélyban van.

3.1 l.

Pécsely Piroska: A keszthelyi Festetics kastély és belső berendezése

M.T.V

Czetter Sámuel

Rhédei Lajos arcképe, pontozómodor

A XIX.-XX. század magyar grafikája. Orsz.M. Szépmüvészeti Muzeum kiállitása, 1924.junius katalogusa 3 lap

Egyházművészet a Lelkészben kiállítások, Budapest 1944. február katalógusa.

Czetter Sámuel

MDK

rézmetszete

Nógrád megye a XIX. sz. elején.

/Korabinszky: Atlas c. munkájában. 1804/

repr.: 15. kép.

Genthon: Nógrád. 1954.

 M. D. K.

CZETTER Sámuel rézmetsző

(1770? – 1829?)

oroshási származású. Bécs ben tanult,

1809-ben ~~Oroszországba~~ oroszországba

került és ott élt évekig

(Bibliotheca Samuelis com. Teleki de Sieh.

Teleki Sámuel fontozó modorú rézm.

arcképeve

Cím kép: Gr. Széchenyi Ferenc rézm. arcképe

(Vályi A. Magyarországnak ~~leírása~~ c. műben)

./.

2 M. D. K.

CZETTER Sámuel rézmetsző

~~Címkér~~ : Dugonics András rezm. arczive.
címkér Dugonics A: Magyar vél a beszé-
der ... itb. c. könyvéhez. (1820)

Drescher P.: Bibl. Tars. 8. Riall. 9., 58. l.

Gieber Sámuel vérmetsző M.D.K.

Eulitve

Fejős Imre: A Magyar Történeti Képcsarnok 75 éve.
Mův. Ért. 1959 (VIII.) 288.

Frohes Neues Jahr!

M. u. N.

Czetter Sámuel MDK

"Bánffy György"

arckép - részletszet

Czetter a Biro lastrom 68. számu képét metszette. /Nem a 28. számut!/

63.o.
Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv.Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67.o.

Czetter /Sámuel/

MDK

"Batthyány József"

arckép - rézmetszet
1834

Flór Antal - Czetter - Ehrenreich

63.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67.o.

Czetter Sámuel

MDK

II József ravatalán a házoló rezmetszetet résztett.
(ill)

Pigler. A. Portraying the dead
Acta Historiae Artium IV Tom. 1956. 1-2 n. 24.o.

Czetter Sámuel rézmetsz.

Tud. gyűjt.

1817., VI., 3-8.

Topográfia. Patak Jenő.

Gr. Teleki Sámuel archiv. Diametrum.
Cdetter Sámuel.

Tmd. gyűjt.
817, VII, 3-8.

Topográfia.

Patak Jenő.

Czettes vérmetrő.

Tud. gyűjt.

1867. III. köt., 154.

5. Jelenségek.

Czetter rézmetsző. (: Orosháza, Békés vm. :)

Tud. gyűjt.
1819. V., 114-119.

Rézmetsz. Gróf Teleki Sámuel arcképe.
Czetter Sámuel festő.

Tud. gyűjt.
1817., VII., 3-8. l.
Kazinczy Ferenc: Erdélyi Cancellárius
Gróf Teleki Sámuel Excell. Bibliothecája
Marosvásárhelyt.

Bécs.

Magy. Hirmondó. 1793.

III. szak. IV. 2. 451-452. l.

Gzetter Sámuel metszöről.

Bruck Miksa festő,
1863 - 1920.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
232.
"A Társulat vásárlásai"

Grafika, rézmetszet
Teleki Sámuel arcképe, Czetter Sámuel, 1796

Művészet, III., 1904. 199-200.

Adatok művészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet
Teleki Sámuel arcképe, Czetter Sámuel

Művészet, III., 1904. 199-200.

Adatok művészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet
Nec vixit Male stb. Batta Lampi után:
Czetter Sámuel,

Müvészet, III., 19o4. 199-2oo.

Adatok müvészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet
Viczay arcképe, Czetter Sámuel

Művészet, III., 1904. 199-200.

Adatok művészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet
Hungaria in Parabolis címképe, Czetter Sámuel

Művészet, III., 1904. 199-200.

Adatok művészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet
Esterházy Miklós arcképe, Czetter Sámuel, 1796.

Müvészet, III., 19o4. 199-2oo.

Adatok müvészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet
Esterházy Miklós arcképe, Czetter Sámuel, 1795.

Müvészet, III., 19o4. 199-2oo.

Adatok müvészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet
Engel János Keresztély arcképe, Czetter Sámuel, 1805.

Müvészet, III., 1904. 199-200.

Adatok müvészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet.

Sommsich Lázár arcképe, Czetter Sámeul 18o3.

Müvészet, III., 19o4. 199-2oo.

Adatok müvészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet
Diszruhás magyar, Czetter Sámuel,

Müvészet, III., 19o4. 199-2oo.

Adatok müvészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet,
Condé H. arcképe, Czetter Sámuel, 1804.

Művészet, III., 1904. 199-200.

Adatok művészetünk történetéhez.

Grafika, rézmetszet
Báróczy Sándor arcképe, Czetter Sámuel, 1802.

Müvészet, III., 1904. 199-200.

Adatok müvészetünk történetéhez.

Czetter Sámuel
1770 - 1829 ?

A XVIII. sz. végi portré - rézmetszők közül kiemelkedő

A. Tyihomirov: Iszkusstvo Vengrii IX - XX.
Moszkva 1961. 37. l.

Czetter Sámuel M.D.K.

Müve a Szépmüvészeti Muzeum metszetgyüj eményébe kerülté

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 161.l.

Czetter Sámuel

Az utolsó orosz cár öltözőszekrényéből került elő Golikov, Gorjuskin és a zeneszerző Hässler portréja, amelyet a művész metszett rézbe.

Bajkay Éva: Az orosz és magyar festészet rokonságai a XIX sz. első felében

Szakdolgozat 1967. 42.l.

Czetter Sámuel

Oroszországi meghivása értelmében kint a természettudományi muzeum számára készitett metszeteket, ezt bizonyitja a Museum Demidov c. kiadvány /3.k. 4.t./ a Hortus Mosquensis cimlapja és a 8. tábla.

Bajkay Éva: Az orosz és magyar festészet rokonságai a XIX sz. első felében

Szakdolgozat 1967. 46.l.

Czetter Sámuel

A XIX. század első felében szívesen látták Oroszországban a magyar festőket. Hosszabb ideig élt dolgozott Rosztauer arcképfestő, Czetter Sámuel grafikus, Schaeffer Béla csendéletfestő, Leibe litográfus, Karpel Lipót tájképfestő Kisvártonból, majdan Zichy Mihály.

Csatkai Endre: Kozina Sámuel, elfeledett magyar biedermeier festő 1808-1873. /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 24-to. 1.

30. 1.

MDK

Czetter Sámuel

rézmetsző/1770-1829/

Széchenyi Ferenc rézmetszet.

Repr. 422.o. 329.kép.

Magy.Müv.Tört. I. / szerk. Dercsényi/SZ 420.o.

M.D.K.

Cretter Sámuel
reímetsző

Dugonics András arcképe (1797)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 123 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Bárótzi Sándor arcképe (1797)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 122 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Batthyány József arcképe (1797)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.N.M. Évkönyve 1952, 123 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Teleki Sámuel arcképe (1796)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 122 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A tornyai kastély látképe (1796)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 121 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

József nádor arcképe (1796)

Bársa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 121 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

József nádor arcképe. (1796)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 121 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vérnetszö

Porto-Re kikötője (1796)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 121 l.

M.D.k

Cretter Sámuel
rézmetszö

Belgrád látképe (1796)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 121 l.

Cretter Sámuel

rézmetsző

M.D.K.

Károlyi Antalné Harruckern Jozefa arcképe. Felirat a talparaton Josepha Comitissa Károlyi Nata Baronissa ab Harrucker. (1794)

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 121 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
természettudós

Széchenyi Ferenccel közvetlen kapcsolatban állott.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

Czetter Sámuel
rezmetsző

M.D.K.

Kovácsich arcképe

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 103 l.

Czetter Sámuel
vármetsző

M.D.K.

Széchényi gróf könyvtárának katalógusának imhipát
is ő metszette.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Teleki Sámuel arcképe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Bethlen Zsuzsannának ex libris-e.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve, 1952, 103 l.

Czetler Sámuel
reimetsző

M.D.K.

Teleki Domokos arcképe.

Rózsa György: Czetler Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

Czetter Sámuel
vezmetsző

M.D.K.

„Istvántornya" képének metszete.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

MTDK

Ezetter Sámuel,

Petrovics Arzén: Az Orsz. Képtár Metszetgyüjteményéne betüsoros mutatója. II. Bp.1900. 64.l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Bethlen Gergely megrendelése.

Rácsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Piacsek Miklós megrendelése.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Falkra Sámuel betűmetsző hívta fel az Egyetemi Nyomda figyelmét Czetterre.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
zeneszerző

Sághy Ferencet jóbarátjaként tisztelte.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

II. Rákóczi Ferenc „Officium Rakocziánum" című imakönyvének címlapja és illusztrációja.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

1805-ben szerződést köt az "Officium Rakaziamum", az "Áhítatos Imádságok" és a "Liliom kertetske" illusztrálására.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Bírálatok az imakönyv-illusztrációkról.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 104 l.

Cretter Sámuel

Ratio Educationis" címlapja és címképe.

Pórsa György: Cretter Sámuel

M. M. M. Évkönyve 1952. 104 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

A „Ratio Educationis" címlapját Falka rajzával tervert

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 104 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A három miskönyv illusztrációinak metszésével
1807 júliusában készült el.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 104 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
zeneszerző

1807 július 26-án elhagyta Bécset és Sándor cár meghívására Oroszországba költözött.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 105 l

M.D.K.

Czetter Sámuel
vermetsző

1806-ban Bécsben két kérvényt adott be az uralkodóhoz és a nádorhoz ceruzve.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 105 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rezmetsző

„Kreml látképe 1819" műve

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 105 l.

Czetter Sámuel
vezinetsző

M.D.K.

Kazinczy 1802 körül Czetterről mint a maga mesterségének Professoráról emlékezik meg.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952. 105 l.

Cretter Sámuel

vezmetsző

M.D.K.

Karacs Tesér emlékezete szerint Cretter örnagyi rangban gazdagon élt és Oroszországban is halt meg."

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 105 l.

Czetter Sámuel
vezmetsző

M.D.K

Márton József is megemlíti, hogy Oroszországba
költözött Czetter.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 405 l.

1

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Csaplovics János Cretter mint rézmetszőt szerepelteti.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 105 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K

Cretter Sámuel
festőművész

Kovachichné arcképe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A Semsey kép.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K.

Cetter Sámuel
rézmetsző

A Hondé kép.

Rózsa György: Cetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rezinetsző

A Vorhovácz képe

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l

M.D.K

Cretter Samuel
vennetszö

Rózsa György: Cretter Samuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K

Cretter Sámuel
rézmetsző

A Venus diadalma" című metszet vételára 1 forint
30 krajcár volt.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
címeként

A Ratio Educationis" címlapját 2000 példányban
készíttette el.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K

Cretter Sámuel
rézmetsző

Széchényi képe 660 példányban jelent meg.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K.

Cretter Samuel
rézmetsző

Vicsay arcképe 640 példányban jelent meg.

Rózsa György: Cretter Samuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
reimetsző

Kovachichnie képe 500 példányban jelent meg.

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

Cretter Sámuel
reímetsző

M.D.K.

Az Egyetemi Nyomda illusztrációinak nyomtatása
100 példányonként 1 forintba került.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vézmetsző

Kovachich vizitkártyájából 100 darab velinen 45 krajcár, kartonon 30 krajcar

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

A Vicsay 640 példányainál a nyomdaköltség papírral együtt 33 forint 30 krajcár.

Bársa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 112 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A Kondé képből 450 darabot tudott nyomtatni
25 forintért.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

Cretter Sámuel
címetsző

A Semsey kép nyomdaköltségére 1000 darabért 48 aranyat fizetett ki.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Kovachichné képének nyomtatása 4 pointba került.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
szimetsző

Matthias Muck volt a nyomdásza 1807-ben.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Esterházy Miklós arcképénél, amit Blanchard festett, Kalliauer készítette az előképet, Cretter végezte a sokszorosítást.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

14.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A Ratio Educationis" címlapjáért és címképéért 200 forintot kapott.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

14.D.4.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Az Egyetemi Nyomdától 110 forintot kért az illusztrációk darabjáért.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

Cretter Sámuel
reinetsző

M.D.4.

Szerinnay képe 30 forintra került.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
festőművész

Korachichné képe 30 forintra került.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

Cretter Sámuel
vésnetszo

M.D.K.

Perstyánszky képe 45 forintba került.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Festetich képe 48 forintba került.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

14.D.K.

Cretter Sámuel
vezinetsző

A Semsey képe 50 forinttra került.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Kovachich képeivel kapcsolatban.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Somssich képéért 65 forintot kért.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A Bánffy képért 91 forintot kért.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
reinetszö

A Verhovia cz képéért 90 forintot kapott.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111l.

M.D.K.

Cutter Sámuel
reinetszö

A Kondé kép"-pel kapcsolatba.

Rósa György: Cutter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A Jeszenák képért 104 forintot kért.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cetter Sámuel
térmetsző

"II. József ravatalképeinek metszése".

Rózsa György: Cetter Sámuel.
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

Cretter Sámuel
vármetsző

M.D.K.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

Cetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

„Nádorfehérvár ostroma"
"

Rózsa György: Cetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vérnetsző

„Mozsárágyú" című lapja.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 111 l.

M.D.K.

Cetter Sámuel
rézmetsző

„Hadi és más nevezetes történetek"

Rózsa György: Cetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Elefántcsont miniatür Ürményi József képével.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M Évkönyve 1952, 110 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

A „Liliom kertetske" címlapja.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
reímetsző

Kovachich és felesége visitkártyája.

Rózsa Gyöngyi: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1972, 110l.

M.D.K

Cretter Sámuel
rézmetsző

Ehrenreich Sándor felhasználatlan Cretter Batthyány
Józsefet ábrázoló metszetét.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretler Sámuel
rézmetsző

Blaschke János átvette Baróti Szabó arcképét Cretlertől.

Rózsa György: Cretler Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
Hémetsző

1796-ban készítette el Teleki Sámuel arcképét.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vérmetsző

Vagy Sámuel átvette Cretter egyik metszetéről a
keretet

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Műveit kortársai közül többen felhasználták.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vézinetsző

Karacs Ferenc et Bécsben tanitotta.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 1092.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Ő adta az ösztönzést Ehrenreichnek, hogy arcképsorozatát megjelentesse.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 109 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Jeszeniak II. Pál portréja.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Károly főherceg képe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

Getter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Bárotzi képe

Rózsa György: Getter Sámuel
M.H.M. Évkönyve 1952. 110 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Kovachich képe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Széchenyi Ferenc képe

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Ismeretlen férfiarckép rézmetszete

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Drugonics Cretter-metszetben sokszorosított képtípusát
ajánlják fel a Kossuth mellékleteként.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vermetsző

Baroti Szabó sokszorosított képei pusát nyitják fel a Kossuth mellékletekent.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110l.

M.D.K.

Cretler Sámuel
rézmetsző

Szt. Istvánt fiával bemutató metszetét másolta
Caspar Weinrauch

Rózsa György: Cretler Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
nemetsző

Széchenyi könyvtár katalogusának metszete.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Getter Sámuel
rézmetsző

Porto Re kikötőjének metszete.

Rósa György: Getter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Sebestyén Lajost ábrázoló mellrete.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Külföldi művészek is másolták Cretter műveit.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 110 l.

M.D.K.

Cretler Sámuel
vésnetsző

Oroszországi tartózkodása alatt készítette a Kreml látképét.

Rózsa György: Cretler Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 109 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A kortárs művészei közül Falka Sámuellel volt leg-
szorosabb kapcsolatban.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve, 1952, 109 l.

M.D.M.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A „Ratio Educationis" címképén Falka rajzát használta fel.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 109 l.

M.D.k.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Bironyos címlapok betűit Falka Sámuel rajza alapján készítette.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1932, 109 l.

M.D.K.

Cretter Samuel
rézmetsző

Könyvek díszítésével, címlapok készítésével, névjegyek metszésével foglalkozott.

Rózsa György: Cretter Samuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 109 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Másolta Friedrich John metszete alapján Friedrich Heinrich Fügemek Klopstock „Messiás"-ához készült illusztrációit.

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 109 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
. rézmetsző

Másolta Rubens „Immaculata conceptio"-ját, valószínűleg Schelte Bolswert metszetének közvetítésével.

Rórsa György: Cretter Sámuel
M. M. M. Évkönyve 1952, 109 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vérmetsző

Somssich házár arcképe:

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel

rézmetsző

Több rézmetszeten Czetter nem jelöli meg előkép művészét.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Falka Sámuellel együtt dolgozott az Egyetemi Nyomda megbízására.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 109 l.

M.D.K

Cretter Samuel
színművész

Theodorovics Arra is szerepel Cretter előkép készítői körött.

~~Cretter Samuel~~ Rózsa György: Cretter Samuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Cretter Samuel
rézmetsző

Schmidhammer Ferenc is szerepel Cretter előképkészítői között.

Rózsa György: Cretter Samuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel

vésnetsző

Flór Antal is szerepel azok között, akik Cretter előképeit készíti.

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vérmetsző

A dán Stunder Gaius Jakab festette Kovachichné képét,
amit Cretter sokszorosított.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vérmetsző

A dán Stunder János Jakab festette Semsey képét, amit Cretter sokszorosított.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Cretter Sammel
vermetsző

Stunder János Jakab festette Schedius képet és Cretter
sokszorosította.

Rozsa György: Cretter Sammel
M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A Festetich kép eredetijét Stunder János Jakab festette, ezt. metszette Cretter.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952 108 l.

M.D.k.

Herr János Mihály
festő és rézmetsző

A Karolyi József képet festette.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző.

A karolyi József kép eredetijét Hesz János Mihály Jácobeu.
működött festő készítette.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
vezmetsző

A Czetter-metszetekben látható keretdíszítések Párizsból erednek.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A metszetein a keretek népiesnek voltak.

Rósa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 108 l.

M.D.K.

Cretter Sammel
rendező

Engel János képe

Rózsa György: Cretter Sammel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Samuel
vermetsző

„A Viczay kép"

Rórsa György: Cretter Samuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Verhovácz arcképe

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
vezmetsző

Baróti Szabó arcképe.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Károly főherceget ábrázoló lap

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretler Sámuel
festőművész

Vilt József arcképe

Rózsa György: Cretler Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 107 l.

M.D.k.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Bethlen Gergely arcképe

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
festménye

Terstyánszky portréja

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Történelmi 1952, 107 l.

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Eszterházy portréja

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Samuel
rézmetsző

- Kovachine portréja

Rózsa György: Cretter Samuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
reznectszö

Dugonics portréja

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 107 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetszű

József nádor portréja

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l

Czetter Sámuel
reémetsző

M.D.V.

Teleki Sámuel portréja

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M. M. Évkönyve 1952. 107 l

M.D.K.

Cretter Sámuel
festőművész

Perstyánszky portréja

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l

Czetter Sámuel
réimetsző

M.D.K.

Kovácsics Fortre

Rózsa György Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l

Cretter Sámuel
színművész

M.D.K.

Bánffy portré

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Teleki Sámuel portré

"

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
festőművész

„Engel János" portréja

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 107 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

„Veshovácz Miksa" pörbré

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Károly Antalné portré

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952/107 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Batthyány portré

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A tornyai kastély metszete.

Pórsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

Cretter Sámuel
vésnök

M.D.K.

Utolsó arcképét 1806-ban készítette.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Első arcképét 1794-ben készítette.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel

rézmetsző

Nádorfehérvár előképe 1789-ben keletkezett, ezt Mancini készítette és Czetter kicsinyítette.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
vérmetsző

A „Hadi és más." illusztráció aláírásának „Tzeter" szignaturát használta.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
reimetsző

II. József castrum dolorisát" ábrázoló illusztráció

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Vándorfehérvári ostroma illusztráció.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 107 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Ferenczi Gergely emlékműve.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 106 l.

Czetter Sámuel
reimetsző

M.D.K.

Kortzka Istvánne rajzait használta fel.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 106 l.

Czetter Sámuel
rezmelező

M.D.K.

Kováts József rajzait használta fel.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 106 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

„Hadi és más nevezetes történetek" számára készült
illusztrációk.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 106 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

„Nagy Sándor és Campaspe" című metszete

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 106 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

H.D.K.

Franz Anton Maulbertsch kompozíciójának felhasználásával készült „Venus diadalma" című metszete.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 106 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
festőművész

Franz Edmund Weirotter tájképeit örökíti meg.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 106 l.

H.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A Dürer rézmetszet lemezét Stöckel szerezte meg.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.H.M. Évkönyve 1952, 106 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Düreri metszet másolata

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 106 l.

M.D.V

Cretter Sámuel
reímetsző

Cretter foglalkozott reprodukálással az illusztrációk, keretdíszek, térképek és arcképek metszése mellett.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 106 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

1819 utáni dátumu metszetét nem ismerjük.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 106 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

A Thieme-Becker lexikon ikkirója szerint Czetter
1821-ben hazatért Oroszországból.

Rózsa György · Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 106 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Öt Cretter metszet, eredetijét készítette Wagner nevű festő

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 108 l.

M.D.R.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Kortársai is felismerték tehetségét, ezt mutatja, hogy egy fontos műkereskedővel kapcsolatban volt.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Krisztus a kereszten (1806)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 132 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
kéziratai

Szentháromság (1806)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 132 l.

Cetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Címkép: Dávid király (1806)

Rózsa György: Cetter Sámuel
M. M. M. Évkönyve 1952, 132 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Címkép és címlap (1806)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 132 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
nemetsző

Teleki Domokos arcképe
(1805)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 131 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Semsey András arcképe
(1805)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 131 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Engel János Keresztély arcképe
(1805)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 131 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Engel János Keresztély arcképe
(1805)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 131 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Címkép és címlap (1805)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 130 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Címlap és címkép (1805)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 130 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Stratimiravics István arcképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 130 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Kondé József Benedek arcképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 130 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Esterházy Miklós arcképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

M.D.K.

Cetter Sámuel
rézmetsző

Illusztráció (1804)

Rózsa György: Cetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Máramaros megye térképe (1804)

Rósa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

Cretter Sámuel
térmérnök

M.D.K.

Gömör megye térképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 129 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Szepes megye térképe (1804)

Borsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Baranya megye térképe (1804)

Kósa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 129 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Komárom megye térképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952/129 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Győr megye térképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

Cetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Sopron megye térképe (1804)

Rózsa György: Cetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

Cretter Sámuel
térmetsző

M.D.K.

Moson megye térképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Pilis és Solt megye térképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

M.D.K.

Cutter Sámuel
rajzolata

Pest megye térképe (1804)

Róna György: Cutter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Nográd megye térképe (1804)

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

Cetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Hont megye térképe (1804)

Rózsa György: Cetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Győr megye térképe (1804.)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 129 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Liptó megye térképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 128 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
reimetsző

Árva megyetérképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 128 l.

Cretter Sámuel
térmérő

M.D.K.

Pozsony megye térképe (1804)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 128 l.

Cretter Sámuel
restaurátor

M.D.K.

Vicsay József arcképe (1803)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 128 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Vicsay József arcképe (1803)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 128 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
színművész

Somssich László arcképe (1803)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 128 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K

Károlyi József arcképe. (1803.)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 127 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Magyarországtérképe (1803)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 127 l.

Cretter Sámuel
színházi

M.D.K.

Agyongyósi János arcképe. (1802)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 127 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Gyöngyösi János arcképe (1802)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.N.M. Évkönyve 1952, 127 l.

Cretter Sámuel
reinetsző

M.D.K.

Piacsek Károly epitőfiuma (1802.)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 127 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Bánffy György arcképe (1801)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 127 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K

Címkép (1801)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 127 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Eszterházy Miklós arcképe

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952. 102 l.

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Kazinczy Ferenc is mecenása volt

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
szimetrő

Kazinczyval levelezése állott.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Vicray József arcképe.

Róna György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 102 l.

Cretter Sámuel
festményei

M.D.K

Krisztus az atyával (1806)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 133 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Szeplőtelen fogantatás (1806.)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 132 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Bethlen Gergely arcképe
(1806)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 133 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Sámuel a templomban (1806)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 133 l.

Cetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Vilt József arcképe / b (1806.)

Rózsa György: Cetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 133 l.

Cutter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Vilt József arcképe (1806)

Rózsa György: Cutter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 133 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

I. Sándor bevonulása Moszkvába, 1809. dec. 12.-én (1809).

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vésnetszö

Szent Istvánt felajánlja országát.
(1806)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 138 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

J. W. Hässler arcképe (1818)
(Cirill betűs felirattal)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

Cretter Sámuel
reímetsző

M.D.K.

Chr. J. Stelzner arcképe. R. Huber után
(1812)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

Cretter Sámuel
festőművész

M.D.K.

Zahar Anikijevics Goneskin arcképe
(1811)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
zeneszerző

Cretter Sámuel névjegye.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

A Kreml látképe (1819)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

J. W. Hässler arcképe (1818)
(latin betűs felirattal)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

Cutter Sámuel
rézmetsző

M.D.K

Teleki Sámuel exlibrise.

Rózsa György: Cutter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

M.D.K.

Cretter Sámmel
szemetező

Illusztráció.

Rósa György: Cretter Sámmel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

Cretter Sámuel
rezinetsző

M.D.K.

Címlap.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Szirmay Antal arcképe (1800)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952 126 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vézmetsző

Verhovácz Miksa arcképe (1799)

Rózsa György: Cretter Sámuel.
M.M.M. Évkönyve 1952, 126 l.

Cretter Sámuel
szinetsző

M.D.K.

Schedius Lajos arcképe (1799)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 126 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Festetich Antal arcképe (1799)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 126 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Bánffy György arcképe (1799)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 126 l.

Cretter Sámuel
pesmetsző

M.D.K.

Címlap. Szövege: Bibliotheca Hungarica Francisci comitis Szechenyi ex Crenk (1799)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 125 l.

Cetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Terstyánszky Dániel arcképe (1798)

Rózsa György: Cetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 125 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Festetics Sámuel arcképe (1798)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M. M. M. Évkönyve 1952, 125 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
festőművész

Kovachich Márton György arcképe. (1798)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 125 l.

Cretter Sándor
vésnetsző

M.D.K.

Batthyány József arcképe (1798)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M. M. M. Évkönyve 1952, 124 l.

Cretter Sámuel
reinetorő

M.D.K.

Barótti Szabó Dávid arcképe. (1798)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 124 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Ferentei Gergely emlékműve. (1798)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 124 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Széchényi Ferenc arcképe (1797)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 124 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Széchenyi Ferenc arcképe (1797)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 124 l.

Cretter Sámuel
vésnetsző

M.D.K.

Kéler Gottfried arcképe. (1797)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 123 l.

H.D.K.

Getter Sámuel:

Nándorfehérvár 1789-i ostroma. 1790

Repro.

M.M.M. Évkönyve 1952. XXVI. Képtárka

M.D.K.

Czetter Sámuel:

Károlyi Antalné arcképe 1794.

Repro.

M.M.M. Évkönyve 1952, XXIX. Képtábla

M.D.K.

Cretter Sámuel:

Szirmay Antal arcképe. 1800

Repro.

M.M.M. Évkönyve 1952 XXIX. Képtábla

M.D.K

Cretter Sámuel
vésnöktő

19.) Cretter levele Kovachichhez

20.) Virág Benedek feljegyzései Cretternél levő képei tárgyában és Cretter válasza

21.) Cretter levele Kazinczy Ferenchez.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 137 l.

Cretter Sámuel
reámetsző

M.D.K.

16.) Cretter levele Kovachichhoz

17.) Cretter visitkártyát küld Kovachichnak

18.) Cretter levele Kovachichhoz.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 136 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vésnök

13.) Cretter levele Kovachichhoz.
14.) Cretter levele Kovachichhoz
15.) Cretter nyugtája

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 136old.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

10.) Cretter levele Kovachichhoz.
11.) Cretter levele Kovachichhoz.
12.) Cretter levele Kovachichhoz.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 136 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

7.) Cretter levele Kovachichhoz.

8.) Cretter próbanyomatot küld Kovachichnak

9.) Cretter levele Kovachichnak

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 136 old.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vésnetsző

4.) Cretter levele Kovachichhoz.

5.) Cretter nyugtája.

6.) Cretter levele Kovachichhoz.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 136 old.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

1.) Cretter levele Kovachichhoz.
2.) Cretter rövid levele Kovachichhoz.
3.) Cretter elküldi Kovachichnak a Terstyánszky kép próbanyomatát.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 136 old.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

22.) Cretter levele Kovachichhoe

23.) Cretter levele Kovachichhoe

24.) Cretter próbanyomatot küld Kovachichnak

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 137 old

M.D.K.

Cretter Sámuel
nemetszö

25.) Cretter levele Kovachichhoz

26.) Cretter levele Kovachichhoz

27.) Cretter nyugtája.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 137 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
vezérkötő

28.) Cretter nyugtája
29.) Cretter levele Kovachichhoz
30.) Cretter levele Sághy Ferenchez

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 137 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

31.) Cretter levele Korachichhoz.

32.) Cretter születése az Egyetemi Nyomdával

33.) Cretter nyugtája

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 137 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

34.) Cretter levele Sághyhoz
35.) Cretter levele Sághyhoz.
36.) Cretter levele Kovachichnak.

Rózsa György: Cretter Sámuel.
M.M.M. Évkönyve 1952, 137 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
Nemetsző

37.) Cretter levele Sághyhoz.
38.) Cretter levele Kovachichhoz
39.) Cretter levele Kovachichhoz

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 138 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
reimetsző

40.) Cretter levele Kovachichhoz

41.) Cretter levele Sághyhoz

42.) Cretter levele Kovachichhoz.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 138 l.

H.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

43.) Cretter levele Sághyhoz.

44.) Cretter levele Sághyhoz.

45.) Cretter levele Kovachichhoz.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 138 old.

M.D.K.

Cretter Sámuel
református

46.) Cretter levele Sághyhoz.
47.) Cretter nyugtája
48.) Cretter levele Sághyhoz.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 138 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

49.) Cretter levele Sághyhoz.

50.) Cretter levele Sághyhoz.

51.) Cretter levele Sághyhoz.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 138 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

52.) Cretter levele Sághyhoz

53.) Cretter levele Sághyhoz.

54.) Cretter levele Sághyhoz

Rónsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 138 old.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

55.) Cretter levele Sághyhoz.
56.) Cretter feljegyzései.
57.) Cretter feljegyzései.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 138 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

58.) Cretter levele Sághyhoz.

59.) Cretter levele az Egyetemi Nyomdához

60.) Cretter levele Sághyhoz.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 139 l.

Cretler Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Bécsi mesterekkel kapcsolatban volt.

Rózsa György: Cretler Sámuel
M.M.M. Évkönyve, 1952, 109 l.

Cretter Sámuel
festőművész

M.D.K.

Krisztus a kereszten. Felirata: Consummatum est!

(1793)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 121 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Venus diadalma. Feliratai: Triumphus Veneris (1793)

Rózsa György: Cretter Sámuel.
M.M.M. Évkönyve 1952, 120 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Neptun és Galathea. Franz Anton Maulbertsch
utáni (1792).

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 120 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző.

A Koronázási jelvények Felirata: A Magyar Sz.
Koronának, Király Páltzának, s Arany Almának
valóságos ábrázolása (1790)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 120 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Horvátországainere Feliratai: Sigillum Croatiae cum.
(1790)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 120 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Hadihajó-Felirata: Hadi Történet (1790)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 120 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

II. József, castrum dolorisa Felirata: A Szent István templomában II. ik József Császár halálára készített gyászalkotvány Bétsben 1790-ik esztendőben.

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 119 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

A bécsi császári palota alaprajza. Felirata: A Császári Királyi Lakóhelynek felvétele Bétsben. (1790)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 119 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

II. József a ravatalon. Felirata: Így volt ki-téve
II. ik József Császár teste a Bécsi udvari Kápolnában Febr. 22 ik napján 1790ben.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 119 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
németről

Nádorfehérvár ostroma. Felirata: Nádorfejérvára'
Zimony felől lett ostromlásának ábrázolása (1790).

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 119 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
térmetsző

Konstantinápoly térképe (1790)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 119 l.

Cretter Sámuel
vízmetsző

M.D.K.

Ágpiállás. Felirata: Blokhár (1790)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 119 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

"Háromfontos ágyú menet közben. Felirat: Hadi Történetek (1789)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 119 l.

Cretter Sámuel
reimetsző

M.D.K.

Katonai viseletkép. Felirata: Hertzeg Eszterházy Antal gránátérossai (1789)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 118 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Katonai viseletkép. Felirata: Gróf Károlyi gráciáterve-
sai (1789)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M Évkönyve 1952, 118 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Katonai viseletkép. Felirata: Herzeg Eszterházy Miklós gránátérossai (1789)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 118 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Katonai viseletkép. Felirata: gróf Pálffy gránátérosai
(1789)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 118 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Katonai viseletkép. Felirata: Gróf Wurmser regement-
je (1789).

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 118 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Katonai viseletkép (1789) Felirata: Gróf Erdödi
Regementje.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 118 l.

Cretter Sámul
rézmetsző

M D.K.

Sziklástáj katonákkal (1788)

Bórsa György: Cretter Sámul
M.M.M. Évkönyve 1952, 118 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Tájkép házzal (1788.)

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 181.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

"Az álom" (1786) Dürer rézmetszetének fordított állású másolata.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 117 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

J.J. Golikov arcképe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 135 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Alexandra Pavlovna ürömi sírkápolnája.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 135 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Madonna.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 135 l.

Cretter Sámuel
színművész

M.D.K.

Nagy Sándor és Campaspe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K

Öt tájkép.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Gyűjtemény 1952. 134 l.

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Illusztráció.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 134 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetszés

Károly főherceg arcképe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 135 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Rhédei Lajos arcképe.

Rórsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 135 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
grafikus

A 18-19 század fordulóján a sokszorosító grafikát választja hivatásaul.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 97 l.

M.D.K.

Csetter Sámuel

grafikus

Rózsa György: Csetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 97 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel

grafikus

Művészetét mai kortársai is értékelték.

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 97 l

M.D.K.

Czetter Sámuel
grafikus

Volt kb. 10 év amikor divat volt Magyarországon Czetter arcképet metszetni.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 97 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
grafikus

Gyakran használta Oroshási vagy Oroshárifi nevét.

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 97. l

M.D.K.

Czetter Sámuel

grafikus

Thieme-Becker lexikon Czetter János nevén emlékezik, Czetter Sámuelről.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 98 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel

grafikus

Sam "rövidített keresztnevét tévesen Joan-nak olvasták".

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952. 98 l.

Czetter Sámuel

M.D.K.

Grafikus

Csak akkor ment Oroszországba, miután kétségbeesett, hogy Magyarországon nem tud állást kapni.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 98 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel

grafikus

„Istvántornya" metszet:

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 98 l

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Tanulmányait a bécsi akadémián végezte és Jakob Matthias Schmutzernek (1733-1811) volt a tanítványa.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 99 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

„Venus diadalma" metszete.

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.H.M. Értekezések 1952, 99 l.

Cretter Sámuel

grafikus

M.D.K.

A bécsi képzőművészeti akadémia anyakönyvében

1783-84-ben fordul elő a neve.

Róna György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 99 l.

Cretter Sámuel

M.D.K.

Grafikus

Fennmaradt Virág Benedekhez intézett magyar nyelvű levele 1802-ből.

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 99l.

Cretter Sámuel

grafikus

M.D.K.

Születési helyének irodalmát jelöli meg.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 99l.

M.D.K.

Czetter Sámuel

grafikus

1797-ben, 1798-ben a signatura Tzetter, 1799 jánia óta pedig Czetternek van használva.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 99 l.

Cretter Sámuel
grafikus

M.D.K.

A Nagler féle lexikon 1800 előtti Cretter és az 1800 utáni Crettert különböző személyeknek tartja.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 98 l.

Czetter Sámuel M.D.K.

grafikus

Szendrei – Szentiványi lexikon helyesbítette Czetter keresztueve körüli tévedést.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 98 l.

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.V.

„Hadi, és más nevezetes történetek" számára megrendelt metszetei.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 99 l.

Czetter Sámuel

rézmetsző

M.D.K.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952. 99 l.

M.D.K.

Oroshiázi Czetter Sámmel
rézmetsző-

Görög és Kerekes (Hadi és más nevezetes történetek) szerkesztőinek mecénási tevékenysége segítette Czettert tácsi tanulmányainak befejezéséhez.

Rózsa György: Czetter Sámmel
M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

A Baiuffy képpel kapcsolatban.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
vesmetsző

Jeszenák (II.) Pál arcképe

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l

Getter Sámuel
festőművész

M.D.K.

Somssich László arcképe.

•Rózsa György: Getter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 103 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Vilt József győri püspök arcképe.

Mórsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Váljy András adta ki Dugonics András arcképét.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M. M. M. Évkönyve 1952. 102 l.

A G M

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Széchényi Ferenc arcképe.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1951. 102 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Batthyány József arcképe

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Vályi András, József nádor arcképét megrendeli.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Bárotzy Sándor arcképe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.H.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Baróti Szabó Dávid arcképére Batsányi adott megbízást.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.H.M. Évkönyve 1952. 102 l.

Czetter Sámuel
vezmetsző

M.D.N.

Baróti Szabó Dávid arcképe.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Szarinczy Czettert praktekintélynek ismerte el.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel

rézmetsző

Vizsay József arcképénél Kazinczy szerepel kiadóként.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952. 102 l.

Gretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Le Brun festménye alapján metszett, Krisztus a keresztfán'

Rózsa György: Gretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K

Első ismert rézmetszetének lemeze egy Dürer-lap másolata Stöckel tulajdonába került.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M. M. M. Évkönyve 1952. 100 l.

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

„Venus di adalma" című lap elkészítésére Balassa Ferenc
hőrvát bán adott engedelyt és 100 forintot adott Czetternek.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
szimatszó

Rubens iskola kompozíciójat felhasználó „Nagy Sándor és Campaspe" című lapon Stöckl mint Rádó szerepel.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
festőművész

Festetich Antal arcképe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l

Cretter Sámuel
Németső

M.D.K.

Schedius archépe

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Széchényi Ferenc arcképe

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

Cretter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Korachichné arcképe.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

Cretter Sámuel
vérmetsző

M.D.K.

Somsich Lázár arcképe.

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
vármetsző

Kondé arcképe

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Szirmay Antal arcképe

Rózsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 102 l.

Cretter Sámuel
festőművész

M.D.K.

Bánffy arcképe

Rózsa György: Cretter Sámuel
M. M. M. Évkönyve 1952, 102 l.

M.D.K.

·Cretter Sámuel
rézmetsző

Terstyánszky arcképe

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 102 l.

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K.

Semsey András arcképe

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 101 l.

Cretter Sámuel
vesmetsző

M.D.K.

Kovarhich Márton György mecenása.

Rórsa György: Cretter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952. 101 l.

Czetter Sámuel
rézmetsző

M.D.K

Engel Jacios Keresztély arcképe.

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 101 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Széchenyi Ferenc arcképe.
"

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 101 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Korachich Márton György arcképének Engel János
Keresztélyvolt a kiadója.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952. 101 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
rézmetsző

Stratimirovics István arcképét Engel János Keresztély adta ki.

Rózsaffy Gy.: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 101 l.

Czetter Sámuel
vezmétsző

M.D.K.

Engel János Keresztély állott vele összeköttelésbe.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 101 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Eszterházy Nepomuk megrendeli Bánffy képét.

Rózsa György: Czetter Sámuel

M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

Czetter Sámmel
vezmetsző

M.D.K.

Czetter egyetlen művét sem szigmálta Magyarországon

Czetter Sámmel: Rózsa György írása

M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

M.D.K.

Cretter Sámuel
református

Leveléből tudjuk meg, hogy 1800 ban nősült meg.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

M.D.K

Cretter Sámuel
nyomdász

Leveki alapján nehéz helyzetben élt.

Rózsa György: Cretter Sámuel.
M.M.M. Évkönyve 1952. 100 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel
vermetsző

1800 jun. 21-in Bécs környékén két rabló támad-
ta meg

Rózsa György: Czetter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

Cretter Sámuel
zeneszerző

M.D.K.

Tanulmányai befejeztével Bécsbe telepedett le.

Rózsa György: Cretter Sámuel
M.M.M. Évkönyve 1952, 100 l.

M.D.K.

Czetter Sámuel, rézmetsző

Rhédey Lajosról készült képmását 1809-ben készítette el, Márton József megrendelésére, aki ezt 1803-1807. közt megjelent magyar-német, német-magyar szótárának egyik kötetébe szánta (de a kép oda nem jelent meg.)

31.

Rózsa György: Művészettörténeti jegyzetek a Kazinczy-levelezés 23.kötetéhez.
Művészettörténeti Értesitő, 1961.X.évf.1.sz. 31.old.

MDK

Czetter Sámuel

/ 1770-1829 után/

rézmetsző

Batthyány Józsefet ábrázoló lapját signálta.

A Bp.-i Történeti Muzeumban van egy arcképminiaturája is.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

10.1.

nek, az Olaszországban bújdosó Kossuthnak küldték vissza, aki Vasady felkérésére, Collegnoban kelt levele kíséretében, a „Háromszéki Múzeum"-nak ajándékozta azt. A múzeum gondolatára, megvalósulására és értéke emelkedésére fel nem becsülhető lobbantó indítást hozott ez a nemzeti klenódium. A Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Osztálya, Budapesten, tavaly vásárolt meg egy, az 1848—49-es Honvédmenház bélyegzőjével ellátott fényképet, amely ezt a csillagjelvényt és Kossuth sajátkezű levelét ábrázolja (lelt. sz. 60/929). Ugyanis Vasady Bem érdemjelét lefényképeztette és kiállította több helyt. A belépti díjakból és fényképek elárusításából bejött összeget a honvéd menedékház javára fordította. (Dr. Jancsó Benedek: Még egy szó a székely nemzeti múzeumról és első őréről Vasady Gyuláról. *Ellenzék*. 1881. évf. 179. sz.) Bem apó hamvainak Lengyelországba történt átszállításával kapcsolatos, budapesti kegyeletes ünnepi menetben, a Sepsiszentgyörgyön lévő csillagjelvény helyett, a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonában lévő, szintén első osztályú érdemrendi, ama csillagjelvényt vitték, amelyet Görgeynek ajánlott fel a magyar kormány Budavár bevétele alkalmából, de ő nem fogadta el. A harmadik csillagjelvény, amely Kossuthé lehetett, nincs meg.

A székelység életét és kultúráját kitevő, csaknem minden disciplinája tárgyalásait, sokféleségük ellenére, öt csoportba osztotta a szerkesztő. A beosztás a múzeum osztályait vette irányelvéül. Ezekbe tartalmilag beleillenek, csupán később érkeztek, egy VI-ik csoport értekezései; a VII-ik csoport pedig a Székelyföld első bibliografiáját adja.

Az ethnikumát lélekalkat és életmegnyilvánulásában mindenkor megőrzött székelység, a régi Magyarország legkeletibb bástyája, a nyugati műveltség átvételével és a haza sorsának megosztásában is a magyarsággal azonos őselem, szellemi és gyakorlati életformáiban, nép-individuum maradt. A tanulmányok első csoportja kollektiv- és egyén-megvilágító, jog-, eredet-, faj- és különböző szellemtörténeti oldalról mutatja a székelységet. A múzeum I. osztályának megfelelően, itt foglaltatnak a kézirati, irodalomtörténeti, nyelv- és monografikus történeti értekezések. Úgyszintén zenetörténet, zeneelmélet, színész és hírlaptörténet. A nyelvtörténeti jelentőségű XV. századi Apor-codex, az irodalomtörténetileg értékes XVI. századi Csereyné- és XVII. századi Vasady-codexek mellett egy a XVII. századra valló, kiadatlan szakácskönyvet, az Emilia-codexet (Csereyné után elnevezve) és egy szintén XVII. századi „Orvosságos könyv"-et emel ki a tanulmány. Azokról, akiket ez a Székelyföld adott a nemzetnek s akik a székelységet felvirágoztatni jöttek, a nagy egyéniségekről is itt esik szó. Báró Orbán Balázsról, a Székelyföld leírójáról, az önzetlen hazafiról, százesztendős születési évfordulóján való hálás megemlékezés; a színészet székelyföldi nagyjainak galériája, köztük Jókainé, Laborfalvi Rózával, Feleky Miklóssal, továbbá a székely száraz humort képviselő Jancsó Pál, első magyar komikussal. Andrád Sámuel anekdotagyüjteményének első összehasonlító irodalomtörténeti tárgyalása; a csiki énekeskönyvekkel kapcsolatban, a Ferences Kájoni Jánosnak, „az erdélyi magyarság éneklő Pázmány Péter"-e, első nyomtatott egyházi énekeskönyvének, a Cantionale Catholicumnak tárgyalása, amelyet Csiksomlyó kézisajtóján, az erdélyi katholicizmus fellegvárában, 1676-ban nyomtak, mind, különböző oldalról, de egy büszke sugárkévébe gyüjtve vetnek világot székely kemény akarások, képességek megtestesítőire és azok műveire. Ha pedig áldozatról és úttörésről van szó, a *Gróf Teleki Sámuel*, erdélyi kancellár alapította marosvásárhelyi könyvtár, a tudományszomjúságból és hazaszeretetből összegyüjtött és 1798-ban a közönség előtt megnyitott könyvkincstár, a főúri lelkességnek és ismeretterjesztésnek, továbbá a hungaricumgyűjtésnek egyik ragyogóan intuitiv példáját képviseli. Szerencsés és a kegyeletet szolgáló véletlen, hogy Teleki Sámuelnek az a magyar díszruhája, amelyet a sajátmaga összeállította, négykötetes, nyomtatott könyvtárjegyzéke első kötetében látható rézmetszetes képmásán (Sam. Tzetter Hungarus sc. 1796) visel, a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Osztályának tulajdona lett. (lelt. sz. 3/928.) Rendkívül vékony, karcsú vágású alakja, a portrait bizonyságán kívül, a díszruha méreteiből is dokumentálódik. *(L. Magyar Művészet 1929. évf., 213. l.)*

A második, a régészeti tanulmánycsoport az, amelyben külföldi szerzők neveivel is találkozunk (egy múzeális, általános érdekűt kivéve, az I. csoportból). Bukarest, Hannover, London is elküldte a maga idevágó érdeklődésének termékét. Természetesen az őskor az, amely különösen a székelyföldi festett keramika érdekességénél és kapcsolatainál fogva, messze földek kutatásait idevonja. A római archaeologiára még feltárni valók várnak, a hajdani Dácia keleti határain kívül eső Székelyföldön. A skytha művészet rejtélyes tartalmi hátterű állatformavilágát itt is gazdag anyag képviseli. A nemzeti művészet- és művelődéstörténet emlékeit, magától értetődően, hazai szakemberek ismertetik. A szárnyasoltároknak van némi helyi jellegük, ami a felvidékiektől eltérő, külön, lokális karakterű fejlődésre vall. A csíksomlyói Szűz Mária kegyszobor koronájának gömbből kinövő keresztje azonban nem „Árpádházkori országalma" (379.l.11.ábr.) hanem, ha csakugyan Árpádkori, akkor oltár- vagy körmeneti kereszt lehetett, véleményünk szerint. Az igazgató és szerkesztő szavaiban hangoztatott kívánság, az egyházművészeti javaknak összegyüjtése irányában élénk

Magyar Művészet
1930

visszhangot és megértést kelt minden múzeumi elgondolású érdeklődőben, mert elrejtett és veszendőbe menő nemzeti javak közkinccsé tételét szorgalmazza.

A székely kapuk romantikája, a régi gyökerű faragás, keramika, viselet behatóbb tárgyalása, sőt egy konzervatív községnek, Lövétének (Udvarhely m.) viselete speciálisan feldolgozva, a varrottasok ismertetése az amatőr-módon oly sokat piacon forgó székely népművészet felületes, műkedvelői ismerete helyett, eredet és stiláris evolució módszerességével méltatják az erre oly érdemes anyagot. Ide tartoznék egy később közölt, a székely népballadák világirodalmi vonatkozásait fejtegető folklorisztikus tanulmány. A turáni eszme rajongói is itt szólalnak meg.

A magyar festészet két székely nagyját, *Barabás Miklóst* és *Gyárfás Jenőt* két-két jellemzés is képviseli. Szülőföldjük szép számú emlékkel dicsekedhetik fiaitól. Gyárfás Jenő arcképfestményei pedig éppenséggel külön érdekességek a gyéren és portraitistául kevésbbé ismert művész oeuvrejében.

A természetrajzi csoport felöleli a geológiai, földrajzi, állat- és növénytani kutatásokat. A vadregényes vidék, a „borvizek"-ben gazdag föld, a természettudomány embereinek sok olyan megnyilatkozásban tárul föl, amelyeknek tudományos eredményei a Székelyföld bibliografiájának első kísérlete bizonysága szerint úttörőek és hiánytpótlóak. A bibliografia összeállítója, a szakemberek — persze, nyelvészeti és történelemtudományi disciplinákból is, — közreműködésével, Csutak Vilmos múzeumi igazgató.

A múzeum munkásai és a rokon kutatók komoly és tudományos törekvésektől áthatva, a román kapcsolatok vizsgálódásait élénk érdeklődéssel vették programmjukba és ennek nyomairól már az emlékkönyvben is mutatót adnak.

Sajnálattal nélkülözünk ötvösségről, ékszerről, ónról valamelyes kis írást az Emlékkönyvben. Azonban így is alig akadhat valaki, aki magának valót ne találjon a tartalomban és képanyagban gazdag Székely Album lapjain. A gotika emlékeinek rajzolt reprodukcióinál az összehasonlítás szempontjából fényképek talán biztosabbak lettek volna.

Midőn e sorokat írom, a Székelyföldnek egy kiváló szülöttje, tudományos munkása és lelkes szószólója költözött éppen az örökkévaló hazába: *Jancsó Benedek*. Aminthogy idézi munkáját tanulmányíró, szerepel neve a bibliografiában, aligha lehet szó a székelységről nélküle. Szűkebb hazájáért a toll fegyverré vált kezében. Emlékét, úgy érzem, itt idéznem kellett.

A Székely Nemzeti Múzeum szorgos 50 évét pedig, vajha követnék az élniakarás és siker termékeny munkaévei.

Dr. Vikár Vera.

Dr. NEMES ANTAL: MAKÁRIA. Budapest, 1929. 8°, 20 l.

Dr. Nemes Antal pápai prelátus, a budavári koronázótemplom plébánosa, címzetes püspök, ebben a finom ízlésre valló füzetben a dalmáciai Makária püspöki székesegyházának és egyházmegyéjének szentel kegyeletes sorokat, amely ma már csak címében él s amelynek most ő a címzetes püspöke. Makária a spalatói érsek főhatósága alá tartozott s az érsekek itt a XII—XIII. században többnyire magyar és magyarországi főpapok voltak, akiket illusztris szerzőnk rendre felsorol. Csak ez a névsor teszi érthetővé, miért hemzseg ezidőtájt annyi magyar ötvös, kőfaragó és egyéb mesterember Dalmáciában, amint erről Gelcich La confraternità laiche in Dalmatia c. művében olvashatunk. Ez a körülmény kölcsönöz Nemes püspök füzetének művészettörténeti érdeket. —*d.*

KOGUTOWICZ KÁROLY: DUNÁNTÚL ÉS KIS-ALFÖLD ÍRÁSBAN ÉS KÉPBEN. I. kötet. 298 oldal 144 szövegábrával, LX mélynyomású táblával és VI térképmelléklettel. Szeged, 1930. Ferenc József M. Kir. Tudományegyetem földrajzi intézete. Athenaeum nyomdája, Budapest.

A könyv tárgya nem művészet, azt legföljebb érinti itt-ott. De művészettel készült könyv! A kitünő szerző könyvéből kis műremeket tudott faragni. Bizonyára azért, mert bár tudós, nem absztraktan, nem analitikusan néz a világba, hanem összefogóan elevennek látja a földet és a tájat. Számára a táj nem meglevő adottság, melyet a tudósnak leltároznia kell, hanem eleven élő valóság. Kogutowicz Károly a Dunántúl minden rögében a multat, a jelent és a jövőt látja meg, azt érzékeli. A Dunántúl számára élő organizmus, s könyvének eszközei révén ugyanazzá válik az olvasó szemében. Mert Kogutowicz Károlynak a legkülönbözőbb eszközök állanak rendelkezésére, hogy ezt a célját elérje. Mindenekelőtt óriási földrajzi és geológiai ismeretei. S ezeket meleg baráti hangon tárja elénk: meglátjuk, hogy miként alakul a Föld, a dunántúli tájék. S azután tanui vagyunk, miként foglalja el a növényzet és az ember ezt a földet, s minő nyomokat hagy kétezer év emberi élete e föld hátán. Mert Kogutowicz Károly a Dunántúl történetét és mai állapotát is igen jól ismeri. A levéltárak eldugott adataiból ő a földrajztudós a legérdekesebbeket emeli ki. S ehhez a tudományos apparátushoz a könyv nagyszerű képanyaga ad remek kíséretet. Részben a szerző felvételei, rendkívül artisztikus, jól meglátott, jól lerögzített képei, részben pedig a szinte revelációként ható repülő felvételek a Dunántúlról! S mindez a sokszerű, polifon anyag remekül cseng össze s felejthetetlen benyomást kelt az olvasóban. Mert nem tudjuk letenni a könyvet, amíg el nem olvastuk,

Czetter

Viselet. T.2009.

Károlyi gránátos.

Az előtérben a balra fordulva álló gránátos az összerogyott törököt döfte át, a középtérben gránátosok küzdenek, a hegyes háttérben pedig vár látszik. Felirata:

GRÓF KÁROLYI GRÁNÁTÉROSSAI.

alól balra: Orosházi Fi, Tzetter irta s mettzette 1789.

Szines rm., mér. a rl. 16.8: 11.5 cm.

Térkép. T. 3533.

A megye czimerével diszitett és az Ortschaften welche ungrische rusznak, und wallachische Namen haben jegyzékével kiegészitett lap felirata a medaillon felett:

C. MARMARUS.

jobbra fölül: LVIII.
alól Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 12.1: 18.8 cm.

77-92-25 LVII.

A napoleoni háborúk lezajlásával, a bécsi kongresszus korának, Ferenc hosszú uralmának s a magyar reformkornak idején a hazai történetben nincsenek véres események s így a közvetlen élmények e század első felében művészeinket nem ihletik. De annál hevesebben ébred fel az érdeklődés, már az előző század utolsó két évtizedében, a magyar testőr-írók, Bessenyei és társai érdeklődése nyomán a nemzeti mult fényes eseményei iránt. Czuczor, Dugonics, Gvadányi, Kisfaludy, Vörösmarty históriás költői műveinek képei gyakran vetítik elénk a történeti eseményeket. E hazai metszők és rajzolók barokos ízű illusztrációi a historizmus művészetének első szárnypróbálgatásai. Czuczor Gergely Botond-ja, Dugonics András Árpád és Zoltán-ja, Gvadányi »A török háborúra célzó gondolatok«-ja, Kisfaludy Károly és Vörösmarty verses művei fa- és rézmetszetű képekkel jelennek meg, amelyek között elvétve csatajeleneteket is találunk.[497] A Bécsben dolgozó századvégi magyar rézmetszők közül legjelesebb Orosházi Czetter Sámuel volt, aki munkásságával jó nevet szerzett magának. 1809-ig maradt csak Bécsben, azután Moszkvában folytatta tevékenységét; főleg arcképeket készített, de vannak csataképei is. Az 1789-i »Hadi történetek« számára metszi Nándorfehérvár ostromát, »Herczeg Eszterházy és Gr. Pálffy gráná'osai«-t, a bécsi iskola fáradt századvégi modor

oldalról élesen megvilágított képet nyerhetünk hazánk nehéz művészeti viszonyairól e század első tizedeiben. A napoleoni háborúkat követő általános szegénység, a pénzügyi összeomlás és a devalvációk kora, valamint a kor önmegtartóztatásra, dísztelenségre törekvő stílusa, a művészi törekvések közönyös fogadtatása távolról sem lehetett a nagyszabású művészi vállalkozások termő talaja. A magyar újklasszicista festészetet kezdettől fogva az arckép, majd az életkép jobban érdekelte, semmint a történeti festészet. Az empire nagy korszakának hatósugara nem ért el a táblabíró-világ művészetéig. XIX. századi történeti festészetünk első kialakulásában az osztrák festészet, a bécsi iskola vitt jelentékeny szerepet. A bécsi, majd később a düsseldorfi és a müncheni iskola, általában az előretörő német festészet erős befolyásával alakította a hazai műgyakorlat képét; e hatás kinövései alól csak a magyar talajban mélyebben gyökeredző mesterek — Székely, Madarász — tudták magukat kivonni.

A romantika korában a történeti érdeklődés, az előző évtizedek inkább költői és hangulati elemein túl is, a nemzeti mult reálisabb ismerete felé irányult. A bécsi akadémia mesterei a század harmincas éveinek ál[illegible]nos történeti érdeklődését igyekeztek kielégíteni. A bécsi Pet[illegible]rafftnak (1780—1856) »Zrinyi [illegible]yar közönség közadakozás-

Czetter Sámuel

A tornyai Marczi-
bányi - kastély képe.
Marczibányi Imre
rajza után rézre
metszette fenti Beis-
ben 1796.

Repr.
Magyarművelődtört
IV. 284, 642. 1.

VI

Czetter Sámuel

A második Ratio Educationis 1806-ban megjelent kiadásának címlapja, fenti rézmetszete -

Repr

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört. V. k. Bp. é. n. 330. l.

Czetter Sámuel

Gr. Batthyány József
herceg prímás arcképe.
Flor után festménye
után készült rézm.
1798.

Répr.

Domanovszky Sándor

Magyar Művelődéstört.
V. k. Bp. é. n. 786, 672. l.

Czetter Sámuel

II József ravataba
fenti rézm. 1790-ből
Megjelent: Hadi és
más nevezetes tör-
ténetek II. évf.

Repr.
Domanovszky Sándor
Magyar Művelődéstort.
V. k. Bp. (g. l.
c. n.)

HELYSÉG

Budapest.

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

M.kir. Tud. Akadémia

TULAJDONOS

Könyvtára.

SZAKCSOPORT

Könyvek.

KOR

1474 körül.

MÉRET

8-ad rétü.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

Bécs.

MESTÉR ta:

Carbo Laj

XV.sz.-i

SZEMÉLYI VONATK

Mátyás k

EGYÉB ADAT

Hunyadi Zs

folytatója

írja le Má

TÁRGY

Ludovicus Carbó: Dialogus de Mathias Regis laudibus.

MILYEN KÉP VAN RÓLA?

Czettor Sámuel
rezni

Szűz Mária képe
rézm.

Mih Krasnah
808-lett-sz.

Engel János Kreutzely
arcképe, rezni
u.o. 816-lett-sz.

Petrus Egidius de
Mellig, kissé balrafor
helyezett tojásdad medaillo
szodik; hosszú haja, baju
öldöke őszbevegyült és sz
lérja lehajtott és egyelejű
a keret alján egy pecsé
alsó sarkán behajló festett
Egidius. de. Morrion a
Sobrietas, ugis labor et
vita, lustra ter octo mea

Fa, méretei 83·5 : 59
25000 K. — Néhai gróf Pálf
ber 14-én (1429–908). — A
gyására vonatkozó adatoka
Bejelentetett 1913 márczius

Kifüggesztésére vonatko
1913 : 117. *Vlam iskola,*
Morrion képmása.

Jegyzet. Az e festményr

a) a törzsleltárban (1
mälde: Petrus Egidius. In gl
(Schreibzimmer);

b) a leltári kivonatba
Anthonis van Dyck: Portrait

mälde, im schwarzen Rahmer
kauft zu Cöln vom Bilderhän
57 breit (Schreibcabinet);

c) a hagyatéki leltárba
van Dyck (állitólag): Agg fé

d) az átvételi okmánybar
van Dyck (?): Agg férfi. Fa,

Hag. 1912.
Pálffy

Czetter Sámuel

rezin

l.

Szépm. Muz graf.

oszt. 25. kiall

Czetter Sámuel

ivód

Diviparmtört

252. l.

L. a Szegedi Hirádi 1899. [illegible]
Sh 1899 V. 29-dili 37021
M. 3-án (383/99) Kiadatott
Hátadóra 1899: IX. 26-án
(560/99)

ly a művészet.

keleti szőnyeggel letakart pamlagján félig
szőke hajú modell, ~~ki~~ ösnekulcsolt ke-
e nyujtózkodik ~~látszik~~; kissé idább pedig fiatal
ecsetekkel és palettával és ~~kezével~~ állát tartva
ültben szemléli az ~~balra lévő~~ állványra tett vázla-
nő jobb karjával ~~a pamlag támlájára~~ könyökölt,
ér, testét a fehér lepel csak részben fedi és ballábán,
es papucsot hord. A művésznek rövid haja és szemöl
szőke, szakálla ~~nincs~~ leberetvált. Ingének gallérja álló,
kkendője kék, vitorlavászon kabátja hosszú,
e sötétkék, nadragja szűrke és czipője hevyes
a nehéz függöny mögött szegre akasztott több grafi-
arna keretű aranyleczes kép, az állványnál, melyre
mappa, könyv és földre heverő papiros, ~~ha~~ tűnik
ppának nyitott lapjait női fej ~~van ábrázolva~~ látszik. Jel-
enes.

rétei 178: 137 Ym.
. V. 18-án a 29527/98 sz. rendelettel, a
s vételár elszámoltatott 1898. X. 23-án (199/98), az
el vettek 1898. X. 28-án 9627 szvsz. alatt (361/98).
kiállítás II: 20.

Vid. Muz.

~~. város muzeumának a 37021/99. sz. rendelettel.~~

Czetter Sámuel

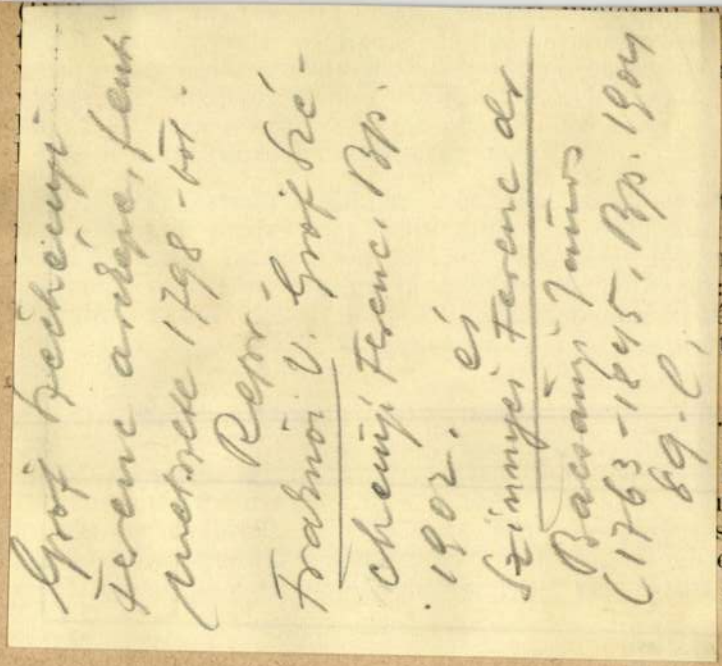

Gróf Széchenyi Ferenc arcképe, fenti metszete 1798-ból.
Repr.
Fraknói V. Gróf Széchenyi Ferenc. Bp. 1902.
és
Szinnyei Ferenc dr
Bacsányi János
(1763-1845. Bp. 1904
89-l.

Mindkétnyi M. Tört. Elektr. ovozátban

...numanyokat folyt-
Minder professzor
az összes urológiai
a budapesti klini-
Kir. Orvosegyesü-

temi díjas gyakor-
egyetem bonctani
ne professzor veze-
: I. Állatkísérletek,
észítése, III. mikro-
technika teoretikai

.) klinikai gyakor-
egyetemi bőr- és
Látogatta a Szent
tcai közkórház női
szati rendeléseit, a
egészségügyi Inté-
gyárat.

körből egy-egy kérdést tanulmányozott: 1. Tény és jogkérdés szétválasztása a polgári perben, különös tekintettel a perorvoslatokra; 2. A magyar nemzetiségi politika legtávolabbi történeti előzményei.

Kiss Gyula (1919, Páncélcseh, róm. kat.) jogszigorló (Boér Elek professzor) Szladits Károly professzor szemináriumában végzett munkálkodást. Itt a 740/942. számú rendelettel foglalkozott részletesen és ebben a keretben a magyar magánjog hatályának kiterjesztésével az erdélyi részekre, különös tekintettel az özvegyi jogra és özvegyi öröklésre. Résztvett az Eötvös-kollégium olasz nyelvi előadásain, megtekintette a jogi és közigazgatási vonatkozású budapesti intézményeket.

Mártonffy András (1920, Nagyvárad, róm. kat.) jogszigorló (Horváth Barna és Buza László professzorok) budapesti tartózkodása alatt sikerrel gyakorolta magát a francia, olasz és német nyelvben. A jogi kari előadások közül Szladits Károly, Angyal Pál, Nizsalovszky Endre, Kuncz Ödön és vitéz Moór Gyula professzorok előadásait hallgatta. Elsősorban jogelméleti és jogbölcseleti tanulmányokkal foglalkozott. Kidolgozta a kolozsvári egyetem jogelméleti pályatételét „Az élettani tényezők jogi irányításának alapgondolatai Platónnál és ma" címmel, s ezt a pályadíjat megnyerte. Résztvett Angyal Pál professzor veze-

Czetter Sámuel

wid

Fraknói Szech

188. P.

Czetter Sámuel

Gróf Széchényi Ferenc
archége, fenti
vezm
Magyelent – Vályi András
Magyarországnak leírása.
III. k.

Repr –

Fraknói Szech

188 l. mellett.

Távirati cím — Telegramme
Cables — Télégrammes
FILMIRODA
BUDAPEST

MAGYAR FILMIRODA RT. UNGARISCHES FI

KÖZPONTI TELEP: BUDAPEST, IX, KÖN
LEVÉLCÍM: BUDAPE

FÉNYKÉPÜZEM: BUDAPEST, VIII, SÁNDOR-U
FILMRAKTÁR: BUDAPEST, VIII, SZENTKIRÁLY
FILMKÖLCSÖNZŐ OSZTÁLY: BUDAPEST, VII,
KÉPESLEVELEZŐLAP ÜZEM: BUDAPES

Rendelés száma.....

Szá

T.

Műemlékek Orsz

Van szerencsénk ....nb.megrendelésük.....
az alanti felállítás szerinti számlával szolgálni.

.....*melléklet*

Munkalap száma.....

Tételszám	

Czetter Sámuel

Bárócz Sándor
arcképe

Repr.

Szinnyei József dr

Bacsányi János
(1763–1845) m.
Tört. Életr. Egy.
1904. 160. l.

Czetter Sámuel

Föv. kápt.

Bárótzi Sándor (1797), rézmetsnek

Dugonics András (1797) "

lügyelőség

02. Érkezett: deczember hó 13án.

A

Tekintetes

ottságának

Budapesten

épitész számláját /. alatt mel-
es kérésem kapcsán terjesztem fel,
lett összeget minél előbb kiutal-

Batthyány József 9986

Mellig, kissé jobbra, talapzatra helyezett tojásdad medaillonban, melyet korona, bibornoki kalap, palást és egyéb egyházi jelvények vesznek körül. Parókát hord és a szent István rend jelvényét szalagon és mellén viseli. Felirata a kereten:

JOSEPHUS S.R.E. CARD. S.R.I. PRINC. a BATTHYAN A.
EP. STRI. PRI. H.

a talapzaton: PRIMAS et PRIMUS Regni
Regisque MINISTER
GLORIA Stripis, AMOR Patriae
Clerique COLUMNA.

a czimeren: 30 Jan 1727, a kelyhen: 1751, az infulán: 1759, a kettős keresztén: 1760, a caduceuson: 1764 és 1769, a főherczegi koronán: 1776, a bibornoki kalapon: 1778, végre alól balra: Samuel Czetter Hungarus ex Com: Békésiensi del: et sculpsit Viennae 1797.

Rm., mér. a rl. 20.8: 13.1 cm.

Szn. 17-900.
125-900-3.

Károlyi Jozefa 10157

Derékig, balra, talapzatra helyezett tojásdad ♦ medaillonban, melyet virágfüzér vesz körül. Haja fodritott és kivágott ruháját csipke disziti. Felirata a talapzat elején két sorban:

IOSEPHA COMITISSA KAROLYI
NATA BARONISSA AB HARRVCKER.

és alól: Sculpsit. Sam. Tzetter Orosháziensis ex Comit Békésiensi 1794.

Rm., mér. a vk. 18.7 : 11.8 cm.

Szn. 26-900.
125-900-11.

Czetter Janos
verm

l.

Hendviselet
179. l.

Cz. S.
Aronos-Sámuel
lel

----------szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

A beadvá

Melléklet

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat s

Másolta:

Czetter Sámuel

Engel János Keresztély történetíró archépe Siegel becsi festő műve után, rézmet-szet

Szinnyei

Magyar írók

II. k 1314. h.

Borovszky Samu: Pest-Pil
Kiskun vármegye.MV és V.l. kötet.B

emplom.		

Épült 1642-ben.

121 **Csokonai** élete s némely még eddig ki nem adott munkái. Domby M. által. Pest: Trattner 1817. 8° 125 (helyesebben 143) l. díszes barna fbőr bordázott háttal, sarkokkal.
Ritka. Szép példány.

122 — Csokonai szobor emlék. Irták többen. Debreczen: Telegdy 1871. 4° 4 sztlan lev., 317 l, 2 sztlan lev. er. kék fv.
2 *szines kőnyomatú képpel.*

123 **Csoma** J. A magyar heraldika korszakai. 2 melléklettel és 52 szövegközti ábrával. Bp: Akadémia 1913. 8° 158 l. er. kék fv.

124 — Magyar nemzetségi czímerek. 8 szines táblával és 80 pecsét- és czímerképpel Bp: Akadémia 1904. 8° 172 l. kék fv.

125 **Czakó** Zs. Leona. Tragédia 4 felv-ban. Pest: Trattner [1850.] n. 8° 70 l. mod. fekete tv.
1. kiad. Remek példány.

126 — Végrendelet. Dráma 5 felv. Pest: Kolosy 1845. n. 8° 91 l. er. piros fv.
1. kiad.

127 **Czuczor** G. Költeményei. A költő arcképével [Barabástól] Axmann sc.] és életrajzával. Pest: Heckenast 1858. Kis 8° 3 k. egyben er. piros v.

128 — Összes költői művei. Első teljes kiadás. Életrajzzal és jegyz. ell. Zoltvány J. Bp: Franklin 1899. 8° 3 k. rendkívül díszes er. kék v. dús aranyozással.
3 képmelléklettel. Gyönyörű példány.

129 — poetai munkái. Buda: Egyetem 1836. 8° 1 sztlan lev., 243 l. diszes mod. fekete fbőr.
Cz. verseinek 1. kiad. Igen ritka. Igen szép körülvágatlan példány. U. a. er. kék v. 1 acélmetszetű képpel.

130 **Dalmady** Gy. Költeményei. Kiadja a Kisfaludy társaság. A költő arcképével és életrajzával. Bp: Franklin [é. n.] kis 8° 264 l. kék fv.

131 **Dankó** Pista: Czigányszerelem. Életkép a czigányéletből. 3 felv. Bp: Nagel 1899. 8° 76 l. 1 sztlan lev. piros fv.
D. P. sajátkezű ajánlásának Pósa L.-nak.

132 **Dante** A. Uj élete. Ford. szerző életrajzával bev. és jegyz. kisérve Császár által. 2. kiad. Pest: Müller 1854. Kis 8° 258 l. zöld v.

133 **Dayka** G. versei. Összeszedte s kiadta barátja Kazinczy F. Pest: Trattner 1813. Kis 8° XLVIII, 134 (136 helyett) l., 4 sztlan lev. mod. barna fbőr.
1. kiad. 2 l. hiányzik *1 képmelléklettel.*
Hozzákötve:
Kazinczy F. poetai berke. Pest: Trattner 1813. Kis 8° 4 sztlan lev., 243 l. 9 sztlan l. mod. barna fbőr.

134 — versei. Összeszedte Kazinczy F. 2. bőv. kiad. Buda: Egyetem 1833. Kis 8° XIV, 15—192 l. er. fekete v.

135 **Debreczeni** M. A kióvi csata. Hősköltemény. kiadja Mikó J. Pest: Emich 1854. 8° XXXIX, 367 l. er. (rongált) fbőr.
1. kiad.

136 **Degré** A. Kedélyrajzok. Pest: Beimel 1847. 8° 147 l. mod. fekete fv. mindkét er. sárga borítéklappal.
Remek példány.

137 — Visszaemlékezéseim. Bp: Pfeifer 1883—1884. 8° 2 k. egyben (180, 224 l.) fv.

138 **Déryné** naplója. Sajtó alá rend. s jegyz. ell.: Törs K. Bp: Ráth [1879.] Kis 8° 2 k. er. piros v.
1. kiad. Szép példány.

139 **Dessewffy** J. A »Hitel« című munka taglalatja. Kassa: Werfel 1831. 8° 260 l. 2 sztlan lev. fűzött, körülvágatlan példány mindkét eredeti borítékkal díszes fekete fbőr védőtokban.
1. kiad.

140 **Dickens** K. Pusztaház. Ford. Récsi E. 2. kiad. Pest: Heckenast 1870. Kis 8° 5 k. er. piros v. dús aranyozással.

141 **Dóczi** L. Csók. Vígjáték 4 felv.-ban. 3. kiad. Bp: Ráth 1881. Kis 8° XVI, 176 l. er. igen díszes kék és piros v. dús aranyozással és aranymetszéssel.
Igen szép példány.

142 — Költeményei. Bp: Ráth 1890. Kis 8° 11 sztlan lev., 260 l. er. díszes v. dúsaranyozással és aranymetszéssel.
D. L. arcképével.

143 — Széchy Mária. Történeti színmű. Bp: Ráth 1885. Kis 8° XV., 239 l. díszes kék er. v. dús aranyozással és aranymetszéssel.

144 **Döbrentei** G. V. Ferdinándhoz. Budán V. 21 1848. 8° 2 l.
Aprónyomtatvány. Vers. Igen ritka.

145 **Drexelius** J. S. J. Nap-utann forgó virág, vagyis minden-féle nyavalya-ellen való orvosság. [Ford.] Dévay A. [2. kiad.] Eger: Püspöki oskola betűivel 1770. Kis 4° 9 sztlan lev., 365 l. 2 sztlan lev. egyk. fekete fbőr (erősen rongált).
Ritka. Petrik nem ismeri.

146 **Dugonics** A. A gyapjas vitézek. Pozsony és Pest: Landerer 1794. 8° 2 k. fv. 1. kiad. 1 (2 helyett) rézmetszetű képpel.

147 — A magyaroknak uradalmaik; mind a régi, mind a mostani üdőkben. 14 rézre-metszett paisokkal. Pest: Landerer 1801. 8° 180 l. er. barna pap. díszes fekete fbőr védőtokban.
1. kiad. 14 rézmetszetű képpel. Szép példány.

148 — A szerecsenek. Bp: Landerer 1798. 8° 2 k. mod. díszes barna bőr bordázott háttal, sarkokkal. 1. kiad. Igen ritka. 2 rézmetszetű címképpel (Czetter és Karacs sc.) és 2 szövegközti kis rézmetszetű térképpel.

149 — Etelka. Pozsony és Kassa: Landerer 1788. 8° 2 k. er. barna borjubőr dús aranyozással és bordázott háttal. (Kissé rongált.)
A leghíresebb D. mű. 1 kiad. Igen ritka. Két, Fischler által metszett rézmetszetű címképpel és 8 rézmetszetű vignettel.

150 — Jolánka Etelkának leánya. Pozsony és Pest: Landerer 1803—1804. 8° 2 k. mod. sárga fbőr.
1. kiad. *2 rézmetszetű címképpel és 6 rézmetszetű vignettel.* Szép példány.

151 — Magyar példa beszédek és jeles mondások. Szeged: Grünn 1820. 8° 2 k. er. barna fbőr dús, izléses hátaranyozással.
1. kiad. *D. A. Czetter S. által metszett remek rézmetszetű arcképével.* Igen ritka. Szép példány.

152 — Nevezetes hadi vezérek. Pest: Trattner 1817. 8° 220 l, 2 sztlan lev., mod. fekete tv.
1. kiad. Igen ritka. Szép példány.

153 — Római történetek. Pozsony és Pest: Landerer 1800. 8° 475 l, 2 sztlan l. díszes mod. fekete fbőr.
1. kiad. Igen ritka. A címlapon szép rézmetszetű vignettel. A címlapon tintajegyzések, egyébként igen szép példány.

154 — Trója veszedelme Pozsony: Landerer 1774. Kis 4° 9 sztlan lev., 176 (180 helyett) l. régi barna borjubőr.
1. kiad. *1 rézmetszetű címképpel.* Sajnos a 163—166 l. hiányoznak.

Lantos könyvesboltja és tud. antiquariuma, Bpest, IV., Múzeum-körút 3.

Czetter Sämmel

vérm ~~73~~

l.

Steinhofer

II. 56 l.

74.

Czetter Sámuel

l.

Zainkay Cornelé:

Kazinczy Ferenc
művelődéstörténeti
jelentősége. Pécs 1913.
64. l.

éta alak,türelmetlen gesztusokkal és körü-
ik,ezek is nem a megnyugvásnak Kirsztus
ják,hanem ijedtség és borzalom van bennük.
és sötétszemlélete tükröződik bennük.
ővel kapaszkodva belé,mintha a világot
em poétikus lirai szent,mint az olasz
chelangelo egy démoni nőt,egy furiát csi-
teljesen eldobja a hagyományos
Francia szent Sebestyénjei ifju,rugékony
al van tele tüzdelve,de nem szenvednek,
a mennyországba,mert várjáka jutalmat.
lo rokon egyéniség volt,egy fájdalmas Szen
kedett a hagyományos ikonográfiába,Mi-
na ugrani.Michelangelo női szé sége nem
b nyersebb kifejező női eszmény.
mas alak,összehuzódott,megijedt,fél szin-
éje kellene bizalommal fordulnia.Mintha
pedig ő már kiérdemelte a mennyei vértanu

Czetter Sámuel

wód

Drescher Pál:

A nép magyar könyv.
1473 — 1938.
Officina képeskönyv.
Bp. 1938.

30. l.

198. kép. *Habán tányér, 1700.*

PORCELLÁNEDÉNYEK,

csészék, tányérok, aljak stb., 778 darab, Bécs, Klösterle, Schlaggenwald, Höchst, Zimbach, Wallendorf, Meissen, Frankenthal, Nymphenburg, Ludwigsburg, Ansbach, Berlin, Capodimonte, Novi, Wedgewood.
A San Marco-gyüjteményből.
Gerevich PA, 262. l.

KÍNAI PORCELLÁN,

23 drb. edény (egyik aranyozott bronzfoglalatban), 28 tányér, 2 tál, 3 sótartó, 1 tányéros csésze, 1 fedő.
Kékmázas, XVIII. század.

BOTFEJ,

28 drb., porcellánból.
XVIII.—XIX. század.
A San Marco-gyüjteményből.
Gerevich PA, 262. l.

PIPA,

18 drb. porcellánból,
XVIII.—XIX. század.

APRÓSÁGOK,

45 drb., porcellánból,
XVIII—XIX. század.

Czetter Sámuel

l.

Kremszeplit

25. l. 39. l.

44. l.

Czetter Sámuel.

(tévesen Johannak
írva.)

írod

Thieme-Becker

VIII. 244. l.

(Lyka)

Marius De Maria: *Venezia nel 1848 = La guerra.*

Czetter Sámuel

l.

Novák IV.

134. l.

Czetter Sámuel

Erőd

Firtinger 101. l.

Czetter Sámuel

rząd Kemény Lajos:
Hefele Menyhért -
1716-1794. Pozsony
1915. 27. l. ~~[illegible]~~

Jak

221

London: Hodder and Stoughton 8 vo X, 416 p. blue cloth.

157. **Dugonics** András. Magyar példabeszédek és jeles mondások. Szeged: Grünn 1820. 8⁰ 2 k. barna fbőr, igen dús hátaranyozással.
1. kiad. D. A. Vagner által festett és Czettler által metszett rézmetszetű arcképével. Páratlanul ritka. Remek, körülvágatlan példány.

158. — Trója veszedelme. Posony: Landerer 1774. n. 8⁰ 9 sztlan lev. 280 l. barna fbőr bordázott háttal sarkokkal.
A legelső D. könyv 1. kiad. Rézmetszetű címképpel. Szép példány.

159. — Argonauticarum, sive de vellere avreo libri XXIV. l. Posonium et Cassovae 1778. Kis 8⁰ 5 sztlan lev. 320 l. fbőr.

160. — Ulissesnek, ama hires és nevezetes görög királynak csudálatos történetei. Pest: Royer 1780. Kis 8⁰ 7 sztlan lev. 224 l. fv.
1. kiad. Szép példány.

161. — A tudákosságnak első könyve, melyben foglaltatik a betű-vetés (Algebra). Pest: Landerer 1784. Kis 8⁰ 2 sztlan lev. 272 l. díszes egykorú barna borjúbőrkötés, dús hátaranyozással, bordázott háttal.
1. kiad. Ritka.
Hozzákötve:
U. a. A tudákosságnak második könyve mellyben foglaltatik a földmérés (Geometria). Pest: Landerer 1764. Kis 8⁰ 2 sztlan lev. 188 l. *5 tábla melléklettel. 1. kiad. Szép példány.*

162. — Etelka. Pozsony és Kassa: Landerer 1788. Kis 8⁰ 2 k. mod. fperg.
A leghíresebb D. mű 1. kiad. Igen ritka. Két Filchler által metszett rézmetszetű címképpel és 8 rézmetszetű vignettel.

163. — Arany pereczek. Szomoru történet 5 szakaszokban. Posony és Pest: Landerer 1790. Kis 8⁰ 3 sztlan lev. 453 l. fbőr.
1. kiad. 1 rézmetszetű címképpel.

164. — Gyapjas vitézek. Pozsony és Pest: Landerer 1794. Kis 8⁰ 2 k. fv.
1. kiad. 2 rézmetszetű címképpel. Ritka. Szép példány.

165. — Jeles történetek. Pest: Landerer 1794—1795. Kis 8⁰ 2 k. er. fv.
1. kiad. 2 rézmetszetű címképpel. Szép példány.

166. — A szerecsenyek. Bp.: Landerer 1798. 8⁰ 2 k. díszes bőrköt.
1. kiad. Igen ritka 2 rézmetszetű címképpel (Czetter és Karacs sculp.) és 2 szövegközti kis rézmetszetű térképpel. Remek körülvágatlan és felvágatlan példány.

167. — Római történetek. Pozsony és Pest: Landerer 1800. 8⁰ 475 l. 2 sztlan lev. fv.
1. kiad. Igen ritka. Rézmetszetű térképpel és vignettel a címlapon Szép példány.

168. — A magyaroknak uradalmaik, mind a régi mind a mostani időkben. 14 r é z r e - m e t t z e t t p a i s o k k a l. Pest: Landerer 1801. Kis 8⁰, díszes zöld fbőr bordázott háttal sarkokkal.
1. kiad. 14 rézmetszetű képpel. Szép példány.

169. — Jolánka, Etelkának leánya. Pozsony és Pest: Landerer 1803—1804. Kis 8⁰ 2 k. fbőr.
1. kiad. 2 rézmetszetű címképpel és 6 rézmetszetű vignettel. Szép példány.
U. a. sárga fbőr.

170. — Szittyiai történetek. Posony és Pest: Landerer 1805—1808. Kis 8⁰, 2 k. fv.
1. kiad. Rézmetszetű szövegképekkel. Szép példány.

Lantos könyvesboltja és tud. antiquariuma, Bpest, IV., Múzeum-körút 3.

XXIII. árkiírás
1936. nov.

Sansovino remek illusztrációival ellátott pompás glosszás D. Kiad., amelyet a könyv végén levő macskát ábrázoló nyomdászjelvény miatt D. macska kiadásának neveznek a bibliografusok. Landinus bev. sorai és kommentárai miatt e kiad. Spanyolországban indexre került. (Index expurgatorius) A »Divina comedia« szövege közepén kurzív betűkkel van nyomva, amelyet a verzális betűkkel nyomott glosszák vesznek körül. Kifogástalan szép példány.

144. **Daumier,** H., als Litograph. Von K. Bertels. Mit 70 Abbildungen. München: Piper 1908. Gr. 8° 150 S. Klassische Illustratoren IV. Bd. Hl.

144a. **Davis** J. F. La Chine ou description générale des moeurs et des coutumes de l'Empire chinois. Paris: Paulin 1837. in-8. 2 vol. demi chagrin rouge.

145. **Davout** Maréchal. Correspondance du Maréchal D. Prince d'Eckmühl. ses commandemets son ministere. 1801—1815. Paris: Plon 1885. in-8, 4 vol.

146. **Dayka** Gábor versei. Összveszedte s kiadta barátja Kazinczy Ferenz; Pest: Trattner 1813. Kis 8° XLVIII, 135 l. 4 sztlan lev. piros p.
1. kiad. 1 képmelléklettel.
Hozzákötve:
Kazinczy Ferenc poétai berke. Pest: Trattner 1813. 8° 3 sztlan lev. 145—243 l. 10 sztlan lev.
1 Kiad. Ritka.

147. **Dedek** Crescens Lajos. A Karthausiak Magyarországon. Telegdy L. és Nagy L. ered. rajzaival. Bp. 1889. n. 8° 254 l. fv.

148. **Dejean** Étienne. La Duchesse de Berry et les monarches européennes (aout 1830—décembre 1833) Paris: Plon-Nourit 1913. in-8. XIV. 393 p.

149. **De Latena.** Étude de l'homme. Paris: Garnier 1854. in-8, XXIV. 525 p. demi veau.

150. **Demoustier,** C. A. Lettres á Émilie sur la mythologie. Paris: Furne 1860. in-8, 482 p. Avec grav. sur acier. Demi veau bleu.

151. **Destouches** N. Oeuvres. Paris: Tenré 1820—1821. in-8 6 vol. trés bel demi maroquin verte dos richement orné a nerfs.
Bel exemplaire Provenant de la bibliothéque du Comte de Chambord (Henri V. de France).

152. **(Diderot)** Les Bijoux indiscrets. Au Monomotapa (Paris s. d.) in-16, 2 vol. trés bel maroquin brun dos orné a nerfs triple filets sur les plats, dentelles intérieures tranches dorées.
Avec frontispice et 5 trés bel gravures.

153. **Diószeghi** S. és **Fazekas** M. Magyar füvész könyv melly a két magyar hazában találtatható növények megismertethetésére vézet a Linné alkotmánya szerént. Debreczen: Csáthy 1807. Kis 8° XVI, 608 l. fv.

154. **Divat.** 1873—1874. Journal des demoiselles. Edition hebdomedaire dite Journal des demoiselles et petit Courrier des dames. Paris: 1873—1874. gr. in-8, 3 vol.
Avec planches.

155. **Dóczi** Lajos. Csók. Vigjáték 4 felv.-ban. 5. kiad. Bp.: Ráth 1892. 16° XI. 195 l. díszes ér. piros v. dús aranyozással, aranymetszéssel.

156. **Driault** Édouard Le Roi Constantin. Versailles 1930. gr. in-8, 307 p. et table généalogique.
Avec 6 planches hors textes.

156a. **Drinkwater** John. The prigrims of eternity. Byron. — A conflict.

Czetter Samuel

l.

LykaMagyműI300-50

107.210-l.

Czetter János

rézmetsző

L. Kendrey-Kentirányi

342. l.

Aronos Czetter

Sámuellel.

ísa:

Márkus terén, honnan a tengerre nyílik kilá-
~~gózott hadi hajók horgonyoznak~~, a tiszti kar-
átjuk Radetzkys, kinek, a világi és egyházi fér-
ldöttség, a város kulcsait nyújtja át, mi alatt a sor-
alogság tiszteleg. Mögöttük balról a Doge pa-
jobbról a két oszlopot az oroszlánnal látjuk.

gabe der Stadt Venedig an die Kaiserlichen",
N° 67."

áni města Venatek čisařskym",

varos átadatása a császáriaknak",

re della città di Venezia gli Imperiale;"

rokban: „Ziegler"

nat, méretei a vonalkeretnek 23.8:16.7 c/m.

Stfa 4836 (alányomással)

107/95 N° 355

Czetter Sámuel

Dugonics András

képmása,
rézm. repr.
606 l.

LykaMagymű1300-50

Czetter Sámuel

Hankiss 160. l.

NAGY MAGYAR MECÉNÁSOK

Széchenyi Ferenc. Orosházi Czetter Sámuel (1770 körül—1829 után) rézmetszete

Rudolf császár prágai udvarának legnemesebb alakja, német egyetemek tisztségviselő professzora, aki végül is meggyőződéséért szenved kínhalált. A kettőé közt van Semmelweis Ignác sorsa, a gyermekágyi láz magyar leküzdőjéé, aki Bécs és Pest között hánykódva, mindvégig magyarnak vallotta magát.

Ugyanilyen heroikus és ugyanilyen jellegzetes a magyar egyetemalapítások története is. A koraközépkori veszprémi »Studium generale« után az első igazi egyetem Nagy Lajos pécsi egyeteme (1367), amelynek hallgatói a mohácsi csatában estek el s az egyetemi város csak a világháború után kapott újra univerzitást, amikor a Pozsonyból menekült magyar egyetemet telepítették le Pécsett. Zsigmond király és császár, majd Mátyás király egyetemalapításai époly fényesek, mint rövidéletűek. De Zsigmond professzorai adják meg a konstanci zsinat alapszínét — magyar ruhában kísérik el oda urukat — és Mátyás professzorai köréből hangzik el először egyetemi tanszékből az új idők hangja : a heliocentrikus »világnézet«. Közben külföldi egyetemek alapításában is többször van része magyar kezdeményezésnek vagy mintának. A grenoble-in kívül említsük meg a krakói Jagello-egyetemet, amelynek megerősödése egészen Hedvig királynénak, Nagy Lajos leányának érdeme, nem férjéé, a még alig kultúrált, félpogány Jagellóé.

Magyarország mai egyetemei közül a debreceni egyenes foly-

Czetter Sámuel

vezin

Ürmenyi József báró,
miniatür arcképe
fenstitt.

Jelzése: Czetter Sámuel
pinx.

Vatlö Ernst gyűjt

109. l.

NYOMTATVÁNY

~~Budapest~~

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Czetter Sámuel
rézmetsző.

Czetter Sámuel

1. MAGY. IRODALOM.

532 **Dugonics A.** A szerecsenek. Bp.: Landerer 1798. 8° 2 k. mod. díszes barna bőr bordázott háttal, sarkokkal. 1. kiad. Igen ritka. 2 rézmetszetű címképpel (Czetter és Karacs sc.) és 2 szövegközti kis rézmetszetű térképpel.

Lantos XIII. aukció
ja. Budapest, 1934.

ciméz a pompás munoz, amely bár szak-
szerűség tekintetében a legmesszebbmenő kritikát is kiállja, mégis **mindenki által érthető** módon írja meg a *világháború* történetét, amelynek megértését a könyvet magyarázó képek és térképek nagyban megkönnyítik.

Szolgálatot véltünk tenni t. Vevőinknek, amikor az *Országos Közművelődési Tanács Könyvosztályával* sikerült ezt a megállapodást létesítenünk, ezért kérjük, ha a könyv érdekli, annak árát, **P 3.30+40 fillér portó, összesen**

3 P 70 f-t

a Könyvosztály címére mielőbb beküldeni szíveskedjék.

LANTOS könyvesboltja

PESTVIDÉKI NYOMDA, VÁCON

Czetter Sámuel

l.

Va Hö Ernst gyűjt

VI/III. 12, VIII/III. (12)

e a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
yzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
iselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
djek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
asági megélhetést veszélyezteti.
a eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

us zászlaját a fővárosban!

rályért, Hazáért"

Czetter Sámuel

1770 - 1829

l.

Ernst-Múzeumaukciója I

211.

KATONAI HÍRLAPOK A MAGYAR HONVÉDSÉG FELÁLLÍTÁSÁIG.

Amikor II. RÁKÓCZI FERENC 1705-ben a bécsi „*Wienerisches Diarium*" propagandájának ellensúlyozására megindíttatta a hadiújságját,[1] a későbbi kor katonai hírlapirodalmának alapját vetette meg. A bécsi újság a magyar vezéreket tudatlanoknak, barbároknak, egymással örökké viszálykodóknak, önzőknek és hitegetőknek festette, a magyarok harci győzelmeit szándékosan elhallgatta, vagy azokról lekicsinylőleg nyilatkozott.

II. RÁKÓCZI FERENC nem tűrhette tétlenül, hogy az akkori „művelt Európa" csak e kurucellenes lap elferdített tudósításaiból merítse a magyar szabadságharcra vonatkozó ismereteit. Megindíttatta tehát a „*Mercurius Hungaricus*"-t, mely hat esztendeig jelent meg.

A „*Die Rebellen*"-ek által szerkesztett hadiújság példányai évszázadok óta lappanganak ismeretlen helyeken. Nem érdektelen azonban összefoglalni azoknak a kutatóknak az eredményeit, akik a *Mercurius Hungaricus Veridicus* életére vonatkozólag eddig hiteles adatokat szolgáltattak.

Nálunk először SZALAY LÁSZLÓ említi a lapot „*Magyar történet*" című műve VI. köt. 245—246. lapján. Ő fedezte fel az első számot is a gr. KÁROLYIak levéltárában. SZALAY nyomán indult el THALY KÁLMÁN másodiknak s bár egyetlen példányt sem fedezett fel, az eddigi részletadatok jórészét neki köszönhetjük. Két cikke[2] és értekezése[3] sokkal közelebb hozta hozzánk a kuruc-világ híres sajtótermékét. THALY után FERENCZY,[4] SZABÓ KÁROLY[5] és MARKÓ ÁRPÁD[6] foglal-

[1] THALY KÁLMÁN: Nyomtatott hírlapok a kurucvilágban. Vasárnapi Ujság, 1866. 11—12. szám.

[2] I. cikk és „Kuruc hírlapok 1705-ből Berlinben". MKSzle, 1883. 229—245. lap.

[3] Értekezések a történettudományok köréből. VIII. kötet 4. szám. Bp., 1879.

[4] A magyar hírlapirodalom története. Bp. 1887.

[5] R. M. K. II. 2228. sz.

[6] II. Rákóczi Ferenc, a hadvezér. Bp., 1934. 84. lap.

Magyar Könyvszemle
1941.

koztak részletesebben RÁKÓCZI hadiujságjával, de THALY eredményeit egyiknek sem sikerült lényegesen gyarapítania. Mígnem TRÓCSÁNYI ZOLTÁN[7] egyik felhívása meg nem hozta napjaink egyik igen értékes felfedezését.[8] SZIMONIDESZ LAJOS felfedezése és közlései THALY KÁLMÁN úttörő gyüjtését — ezzel egyidejűleg a *Mercurius Hungaricus*ról eddig ismert adatainkat — jelentékenyen gazdagítják.

Az 1721-ben indult és ugyancsak latin nyelven megjelent „*Nova Posoniensia*" c. polgári lap, kétévi fennállás után szintén befejezte pályafutását[9] s akkor a magyar katonai hírlapirodalom történetében majdnem hatvanesztendei hallgatás következett. Jelentek ugyan meg hazánkban időközben németnyelvű lapok (*Wochentlich Zweymal neuankommender Mercurius* és *Pressburger Zeitung*),[10] ezek azonban jelen összefoglalásunk területén kívül esnek, mint ahogy nem tartozik ide az első magyarnyelvű ujságnak, a *Magyar Hirmondó*nak 1780-ban történt indulása sem.

A második katonai jellegű hirlap, az első magyarnyelvű ujság után kilenc évvel, 1789-ben jelent meg s mint elődje, a *Mercurius Hungaricus*, úgy az is a körülményekből — az akkori török hadjáratból — született. GÖRÖG DEMETER és KEREKES SÁMUEL lapja volt ez, a hetenként megjelenő, „*Hadi és más nevezetes történetek*". Szerkezetében olyan volt, mint a XVIII. századbeli többi magyar ujságok: füzetsorozat s címében is kifejezésre juttatja abbeli törekvésüket, hogy lehetőleg ne csak haditudósításokat adjanak, hanem a hazából és külföldről mindent, ami művelt embert érdekelhet.

Eleinte ugyan a lap, a címnek megfelelően, nagyobbrészt haditudósításokból állt, a változó viszonyokkal azonban a háború is elcsitult s így a szerkesztők más területen folytatták nemzetnevelő munkájukat. Úttörő munkát végeztek a magyar nyelv ápolása, a rajzolás előmozdítása, a betűmetszés és könyvnyomtatás terén, s példát adtak az ifjú magyar tehetségek neveléséről is, amennyiben saját költségükön taníttattak ki több magyar ifjút. Így: az orosházi CZETTERT, a veszprémi BERKENT és a bikkfalvi FALKAT, a későbbi neves magyar művészeket is.[11] Az 1792-ben „*Magyar Hírmondó*" *címet* felvett lap 1803-ban megszűnt.

[7] Ritka régi újságok. MKSzle, 1939. 93. l.

[8] SZIMONIDESZ LAJOS: II. Rákóczi Ferenc hadiújságja. MKSzle, 1939. 341—351. l. + 24 mell.

[9] FERENCZY: i. m. 13. l.

[10] DEZSÉNYI: A magyar hírlapirodalom első százada. Bp. 1941. 12. l.

[11] FERENCZY: i. m. 5. l.

[12] PÁPAY SÁMUEL: A magyar literatura esmérete. Veszprém, 1808. 409—410. l.

Czetter Sámuel

l.

Harsányi

31. l. 441 sz

BUDAPEST
62

Czetter Sámuel

l.

Hassányi

30. l.

426 sz

6. Két ágyús Batteria. Mozsár-Batteria. Színezett rézmetszet.

7. A' Mártinjesti táján esett ütközet hellyeinek ábrázolása. Térkép, jobb felső sarkában egy kis harczi jelenettel. Színezett rézmetszet.

8. Nándorfejérvára' / és az azt / ostromló tábor / fekvése. / 1789. / Rézmetszet, színezve.

9. Egy 3 fontos tábori ágyú és legénysége. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi Tzetter metzette 789.«

10. Gyújtó golyóbis. Tűz lapta. Világosító golyóbis. Lármafa. Büdösitő golyó. Szurok koszoru. Lármafa (másféle). Színezett rézmetszet.

11. Uj Orsova és az azt ostromló tábor fekvése 1789. (Tájkép.) Színezett rézmetszet.

U. o. a II-ik kötetben (Bécs, 1790.):

12. Blokház. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi Tzéter mettzette.«

13. Gróf Károlyi Granáterosai. Ugyanaz a kép, ugyanazzal a jelenettel, mint az I-ső kötetbeli 4-ik számú, melytől csak a feliratban különbözik.

14. Konstantinápoly. Kezdetleges térkép. Jelzése: »Kézdi Vásárhelyi Fi Kováts Józsiás irta. Orosházi Fi Tzéter mettzette.« Színezett rézmetszet.

15. Illyen öltözetben jelentek meg némely Magyar Fő Asszonyságok az or„ / ság szélén, a' Bétsből Haza jövő Koronának fogadására. Febru. 18ik napján 1790ik eszt. / A háttérben Pozsony vára látható. Rézmetszet. Jelzése nincs.

16. Nándorfejérvára' Zimon felől lett ostromlásának ábrázolása 1789. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi, Tzéter irta 's mettszette.«

17. Igy volt ki-téve II-ik Jósef Tsászár' teste a' Bétsi udvari Kápolnában Febr. 22ik napján 1790. Rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi Tzéter irta 's mettszette.«

U. o. a III-ik kötetben (Bécs, 1790.):

18. A' Tsászári 's Királyi Lakóhelynek fekvése Bétsben. Térkép. Jelzése: »Tzetter irta 's mettzette 1790. Sept.« Rézmetszet.

19. A Szent István templomában II-ik Jósef Tsászár halálára / készitett Gyász-alkotvány Bétsben 1790-ik esztendőben. / Rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi, Tzetter mettzette.« »Hefele találta« (tervezte).

20. A Mária Theresia nevű Fregat. Kezdetleges rézmetszet, színezve. Jelzése: »Orosházi Fi Tzetter mettzette 1790.«

U. o. az V-ik kötetben:

21. Hertzeg Eszterházy Antal' Gránaterossai. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi, Tzetter irta s mettszette 1789.« Az I-ső kötet 5. sz. a. leírt metszettől csak az aláírásban különbözik.

22. Gróf Wurmser regementje. Jelzése: »Kis Kun Félegyházi Kotzka irta 1789.« »Orosházi Tzetter metzette.« Színezett rézmetszet. Az I-ső kötet 1. sz. a. metszettől csak az aláírásban különbözik.

Évszámmal ellátott egyéb rézmetszetek:

23. Viczay József arczképe. Felirata: Kisviczai / Viczay József /. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Szekeres pinxt 1793. sculps. Viennae Sam. Czetter Orosháziensis.« E metszet a F. M. Minerva 1827. évf. 3-ik negyedének melléklete.

24. Károlyi grófnő arczképe. Felirata: Josepha Comitissa Károlyi / Nata Baronissa Ab Harrvcker. Rézmetszet, ívrét. Jelzése: »Sculpsit. Sam. Tzetter Orosháziensis ex Comit. Békesiensi 1794.«

25. Széki Teleki Sámuel gróf arczképe latin felirattal. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam Tzetter Hungarus sc 1796.« (Megjelent a következő műben: Bibliothecae Samuelis S. R. J. Com. Teleki de Szék. Pars Prima etc. Vienne, MDCCXCVI.)

26. Tornya. István Tornya. Oppidum in Comitatu Csanadiensi. / Sumtibus Illustrissimi Domini Stephani Márczibányi de Pucho Sacratissimae Suae Majestatis / Consiliarii Aulici et Equites aurati. Rézmetszet, ívrét. Jelzése: »Emericus Marczibányi de Puho delineav: / Sam. Tzetter Hungarus sculpsit Viennae 1796.« (Ez a metszet sajtóhiba következtében mint C. *János* rézmetsző műve [l. Thieme—Becker: Allg. Lexikon der bildenen Künstler. Leipzig, 1913. VIII. 244. l.] került az irodalomba. Ilyen nevű rézmetsző nem létezett; a metszetet mint jelzése bizonyítja, C. Sámuel készítette.)

27. József nádor arczképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Tzetter Orosháziensis sculp. Viennae 1796. / Jos. Frid. Wagner ad vivum pinx. Budae mense Majo 1796.«

28. Bárótzi Sándor iró arczképe. Alul négy soros idézet Bacsányiból. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Czetter Hung. sculp. Viennae 1797.«

29. Dugonics András arczképe. Felirata: Dugonics András Királyi Oktató. Született Szegeden 1740-dik Eszt. Rézmetszet. Jelzése: »festette Pesten Vagner 1797. / mettzette Bécsben Czetter Sam. Orosházi fi 1797.« Kiadta Vályi András.

30. Ugyanaz, de más kiadás (1797).

31. Németújvári gróf Batthyány József esztergomi érsek, Magyarország herczegprimásának arczképe. Felirata: Josephus S. R. E. Card. S. R. J. Princ. a Batthyan. A. Ep. Stri. Pri. R. H. Mellkép, medaillonban. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Samuel Czetter Hungarus ex Com: Békesiensi del: et sculpsit Viennae 1797.«

32. Batthyány József gróf herczegprimás arczképe. Felirata: Josephus S. R. E. Cardinalis / S .R. J. Princeps a Batthyán, / Archi-Episcopus Strigoniensis, / Primas Regni Hvngariae. A primás arczképe medaillonban.

Jelzése: »pinx Pestini Anton Flor / sculpsit Samuel Czetter Hungarus Viennae 1798.« Megjelent: Vályi András Magyarországnak Leírása (Buda, 1799. II. k.) cz. művében.

33. Kovachich Márton György jogtudós arczképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Origin. Excell. Com: Franc: Széchényi pinxit Schmidhammer Budae 1793. sculp. Czetter Viennae 1798.«

34. Gróf Széchenyi Ferencz arczképe latin feliratokkal. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Czetter Hungarus sculpsit Viennae 1798.«

35. Baróti Szabó Dávid arczképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »V. G. Kieninger delt / S. Tzetter sct 1798.«

36. Terstyansky Dániel arczképe. Felirata: Dan. Terstyansky. S. C. et R. A. M. Exc. Cam. R. Hvng. Avl. Consiliar et Archivi Direc. Nat. in Krompach die 29 Jan. 1730. Mellkép, oval keretben. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »J. Frd. Vagner pinxit Budae / Samuel Czetter Hungarus sculpsit Viennae 1798.«

37. Gyöngyössy János költő arczképe. A Tört. Képcsarnok példányának felirata tintával: Johann Gyöngyössy / berühmter Dichter / aus Siebenbürgen. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése ugyancsak tintával: »Czetter sculpsit 1803.«

38. Esterházy Miklós herczeg arczképe. Felirata: Nicolaus S. R. Imp. Princeps. Eszterházy. De. Galantha. General. Camp. Marschal. Locu. Turmae. Nob. Praet. Capitan. Rézmetszet, kis ívrét. Ugyanez 8.-r. alakra vágva. Jelzése: »Blanchard Effigiem pinxit Romae 1795. / A. Chr. Kallianer del. / Sam. Czetter Hungarus sculps Vienne 1804.«

39. Kondé József Benedek arczképe. Felirata: Jos. Bened. Kondé. De. Póka-telek. Nat. XXVI. Febr. M.D.C.C.LX. Mellkép oval keretben. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »A. Ch. Kallianer del. / sculps. Viennae Sam. Czetter Hungarus Oroshaziensis ex Com. Békésiensi 1804.«

40. Engel János Keresztély arczképe. Felirata: Joh. Christian v. Engel / k. k. Consistorialrath & c / geb zu Leutschau d. 17. Oct. 1770. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Siegl pinx. / sculps. Viennae 1805 Sam. Czetter Hungarus.« (Megjelent Bredetzky Sámuel Beyträge zur Topographie des Königreichs Ungern [Wien, 1805. IV. k.] cz. művében.)

41. Kovachich Johanna mellképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Johann Stunder ad vivum pinxit Budae / sculps Sam. Czetter Hungarus 1805.«

42. Semsey András arczképe, tojásdad alakú medaillonban, latin körirattal. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Stunder pinx. / sculps. Viennae Sam. Czetter Hungarus Orosháziensis ex Com. Békesiensi 1805.« (Megjelent: Szirmay Notitia Comitatus Ugocsa [Pest, 1805.] cz. műve mellett.)

43. Bethlen Gergely gróf arczképe. Felirata: Gregorius Senior Comes Bethlen De Bethlen Anno Aetatis LXX. Rézmetszet, 4.-r. Jelzése: »A. Ch. Kallianer del 1806. / sculpsit Viennae Sam. Czetter Hungarus Orosháziensis ex Comitat Békesiensi.«

44. Vilt József győri püspök arczképe, öt sor latin szöveggel. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »A. G. Rähmel pinxit (1813?) / sculpsit Samuel Czetter Hungarus.«

Évszámnélküli metszetek:

45. Verhovácz Miksa zágrábi püspök arczképe. Felirata: Maximilianus Verhovacz / Episcopus Zagrabiensis / S. C. et R. A. M. Act. Int. Status Consiliarius /. Rézmetszet, kis folio. Jelzése: »V. Kininger delt / Sam. Czetter sct «

46. Alexandra Pawlowna főherczegnő ürömi nyugvó helyének távlati képe. Öt sor német s négy sor orosz szöveggel. Színezett rézmetszet, ívrét.

47. Bánffy György gróf arczképe. Felirata: C. Georg. Banffi L. B. de Lossoncz S. C. R. A. M. Cam. Act. Int. Stat. Cons. Ins. Ord. S. Steph. M. Crucis Eques et Transylvaniae Gubernator. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »sculp. Viennae Sam. Czetter Hungarus.«

48. I. Ferencz király mellképe oval keretben. Rézmetszet, kis ívrét. Jelzése: »Grave par S. Czetter a Wienne.«

49. Festetics Antal kir. kamarás arczképe. Felirata: Antonius Festetich / de Tolna / S. C. et R. Apost: Maj. Camerarius. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »J. Stunder pinx. / Sam. Czetter sculps. Viennae.«

50. Szent István király felajánlja a koronát a szűz Máriának. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: Czetter sc.

51. Károlyi József gróf arczképe. Felirata: C. Jos. Károlyi. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Hess Hung. pinx. / Sam Czetter Hungarus sculps. Viennae.«

52. Kéler Gottfrid arczképe. Felirata: Gottfried von Kéler. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: Czetter sc.

53. Piacsek Károly báró epitaphiuma latin feliratokkal. Rézmetszet, ívrét. Jelzése: »sculps. Sam. Czetter Hungarus.«

54. Rhédei Lajos arczképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Czetter Hungarus sculps. Viennae.«

55. Schedius egyetemi tanár arczképe. Rézmetszet. Jelzése: »J. Stunder pinx. / Czetter etc sculp.«

56. Somssich arczképe, oval keretben. Alul egy sor idézet Horatiusból. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Batta Lampi pinxit 1785. / Sam. Czetter sculpsit Wiennae.«

57. Teleki Domonkos gróf arczképe. Felirata: Dominicus S. R. J. Com. Teleki s még 3 sor latin szöveg. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Czetter Hungarus sculps. Viennae.«

58. Sigilium Croviacum. (Megjelent: Koppi, Jus Electionis quondam ab Hungaris exercitum. [Viennae, 1790. 8.-r.] cz. műben.)

Czetter (Tzetter) Sámuel, rézmetsző; szül. 1770 körül Orosházán (Békés megye). A rézmetszést a bécsi képzőművészeti akadémián tanulta s nehány év alatt olyan ügyességre tett szert, hogy a legjelesebb bécsi rézmetszők közé emelkedett. Legelső munkái 1789—1790-ig a Görög Demeter és Kerekes Sámuel kiadásában Bécsben megjelent »Hadi s Más Nevezetes Történetek« cz. folyóirat mellett jelentek meg. Ez idő alatt szorgalmasan képezte magát az akadémián s 1793-ban fejezte be tanulmányait. Ugyanez évben Maulpertsch egyik képét rézre metszette, s Balassa Ferencz gróf támogatásával kiadta. C.-nek ez volt az első nagyobbszabású műve, s annak gondos kidolgozásával arra törekedett, hogy nevét az akkor Bécsben tartózkodó magyar méltóságok előtt előnyösen ismertté tegye. A metszet aláírása: »Venus' Diadalma. Fő Mélt. Balassa-Gyarmati Gr. Balassa Ferentz Urnak, Kékkői, Vág Besztertzei, Lietavai és Eberhárdi Várak' 's Uradalmak örökös Urának, Szents. Tsász. és Kir. Fels. Urunk' Kamarássának, és Belső Titkos Tanátsossának, Sz. István Első Apostoli Kir. Keresztes Rende Kommendatorának és a' Gallitziai 's Lodomeriai Országok eránt rendeltetett Fel. Udvari Kommissio Elölülőjének Ő Exc. nak ajánlja mélly alázatossággal Tzetter Sámuel Orosházi fi.«

A művész tevékenységének javát Bécsben fejtette ki, hol több mint két évtizedig élt. Korának nagy írói közül összeköttetésben állott Kazinczy Ferenczczel, Csokonay Mihállyal, Teleki Domokossal és Virág Benedekkel. Kazinczy meg is pirongatta őt német hangzású neve miatt s kérte, hogy nevezze magát »Orosházi«-nak, de mindössze annyit ért el, hogy a művész minden jelentékenyebbnek tartott művén neve után feljegyezte, hogy »Orosházifi«, vagy »Hungarus«. C. 1809-ben Oroszországba távozott, s Moszkvában telepedett le. 1821-ben állítólag hazajött s 1829-ben a magyar fővárosban még élt. Más forrás szerint C. a művészetet pártoló Sándor czár udvarában, őrnagyi rangban halt meg.

Művei közül kiemelik Az álom cz. metszetet (1786) Dürer után, Krisztus a keresztfán cz. metszetét (1793) Ch. le Brun után, Rubens után készült Nagy Sándor és Campaspe-jét, mely nagy technikai ügyességre vall, továbbá I. Sándor czár bevonulása Moszkvába 1809 decz. 6-án és A Kreml látképe Moszkvában cz. metszeteit.

Egyéb művei:

A »Hadi s Más Nevezetes Történetek« I-ső kötetében (Bécs, 1789):

1. Gróf Gréven Regementje. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Kis Kun Félegyházi Kotzka irta (rajzolta) 1789.« »Orosházi Tzetter metzette.«

2. Tábori ágyúk. Színezett rézmetszet.

3. Mozsár ágyúk. Színezett rézmetszet.

4. Gróf Pálffy Granáterosai. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi Tzetter írta 's mettzette 1789.«

5. Hertzeg Eszterházy Miklós Granaterossai. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi Tzetter irta s mettzette 1789.« Ez ugyanaz a metszet, mint amely Gróf Pálffy granaterosát tünteti fel. A különbség csak a színezésben van. A Pálffy granaterosának hajtókája barna, az Esterházyé kék. A Pálffy granaterosa által leszúrt török köpenye piros, bugyogója sárga, az Esterházy granaterosa által leszúrt török köpenye sárga és a bugyogója piros.

(Jelességek.) — *Wurzbach:* Biographisches Lexikon. Wien, 1878. 36. k. 251. l. — 1883. 48. k. 203. l. — 1890. 59. k. 351. l.

6. Két ágyús Batteria. Mozsár-Batteria. Színezett rézmetszet.

7. A' Mártinjesti táján esett ütközet hellyeinek ábrázolása. Térkép, jobb felső sarkában egy kis harczi jelenettel. Színezett rézmetszet.

8. Nándorfejérvára' / és az azt / ostromló tábor / fekvése. / 1789. / Rézmetszet, színezve.

9. Egy 3 fontos tábori ágyú és legénysége. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi Tzetter metzette 789.«

10. Gyújtó golyóbis. Tűz lapta. Világosító golyóbis. Lármafa. Büdösitő golyó. Szurok koszoru. Lármafa (másféle). Színezett rézmetszet.

11. Uj Orsova és az azt ostromló tábor fekvése 1789. (Tájkép.) Színezett rézmetszet.

U. o. a II-ik kötetben (Bécs, 1790.):

12. Blokház. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi Tzéter mettzette.«

13. Gróf Károlyi Granáterosai. Ugyanaz a kép, ugyanazzal a jelenettel, mint az I-sö kötetbeli 4-ik számú, melytől csak a feliratban különbözik.

14. Konstantinápoly. Kezdetleges térkép. Jelzése: »Kézdi Vásárhelyi Fi Kováts Józsiás irta. Orosházi Fi Tzéter mettzette.« Színezett rézmetszet.

15. Illyen öltözetben jelentek meg némely Magyar Fő Asszonyságok az or„ / ság szélén, a' Bétsből Haza jövő Koronának fogadására. Febru. 18ik napján 1790ik eszt. / A háttérben Pozsony vára látható. Rézmetszet. Jelzése nincs.

16. Nándorfejérvára' Zimon felől lett ostromlásának ábrázolása 1789. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi, Tzéter irta 's mettszette.«

17. Igy volt ki-téve II-ik Jósef Tsászár' teste a' Bétsi udvari Kápolnában Febr. 22ik napján 1790. Rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi Tzéter irta 's mettszette.«

U. o. a III-ik kötetben (Bécs, 1790.):

18. A' Tsászári 's Királyi Lakóhelynek fekvése Bétsben. Térkép. Jelzése: »Tzetter irta 's mettzette 1790. Sept.« Rézmetszet.

19. A Szent István templomában IIik Jósef Tsászár halálára / készitett Gyász-alkotvány Bétsben 1790ik esztendőben. / Rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi, Tzetter mettzette.« »Hefele találta« (tervezte).

20. A Mária Theresia nevű Fregat. Kezdetleges rézmetszet, színezve. Jelzése: »Orosházi Fi Tzetter mettzette 1790.«

U. o. az V-ik kötetben:

21. Hertzeg Eszterházy Antal' Gránaterossai. Színezett rézmetszet. Jelzése: »Orosházi Fi, Tzetter irta s mettszette 1789.« Az I-sö kötet 5. sz. a. leírt metszettől csak az aláírásban különbözik.

22. Gróf Wurmser regementje. Jelzése: »Kis Kun Félegyházi Kotzka irta 1789.« »Orosházi Tzetter metzette.« Színezett rézmetszet. Az I-sö kötet 1. sz. a. metszettől csak az aláírásban különbözik.

Évszámmal ellátott egyéb rézmetszetek:

23. Viczay József arczképe. Felirata: Kisviczai / Viczay József /. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Szekeres pinxt 1793. sculps. Viennae Sam. Czetter Orosháziensis.« E metszet a F. M. Minerva 1827. évf. 3-ik negyedének melléklete.

24. Károlyi grófnő arczképe. Felirata: Josepha Comitissa Károlyi / Nata Baronissa Ab Harrvcker. Rézmetszet, ívrét. Jelzése: »Sculpsit. Sam. Tzetter Orosháziensis ex Comit. Békesiensi 1794.«

25. Széki Teleki Sámuel gróf arczképe latin felirattal. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam Tzetter Hungarus sc 1796.« (Megjelent a következő műben: Bibliothecae Samuelis S. R. J. Com. Teleki de Szék. Pars Prima etc. Vienne, MDCCXCVI.)

26. Tornya. István Tornya. Oppidum in Comitatu Csanadiensi. / Sumtibus Illustrissimi Domini Stephani Márczibányi de Pucho Sacratissimae Suae Majestatis / Consiliarii Aulici et Equites aurati. Rézmetszet, ívrét. Jelzése: »Emericus Marczibányi de Puho delineav: / Sam. Tzetter Hungarus sculpsit Viennae 1796.« (Ez a metszet sajtóhiba következtében mint C. *János* rézmetsző műve [l. Thieme—Becker: Allg. Lexikon der bildenen Künstler. Leipzig, 1913. VIII. 244. l.] került az irodalomba. Ilyen nevű rézmetsző nem létezett; a metszetet mint jelzése bizonyítja, C. Sámuel készítette.)

27. József nádor arczképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Tzetter Orosháziensis sculp. Viennae 1796. / Jos. Frid. Wagner ad vivum pinx. Budae mense Majo 1796.«

28. Bárótzi Sándor író arczképe. Alul négy soros idézet Bacsányiból. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Czetter Hung. sculp. Viennae 1797.«

29. Dugonics András arczképe. Felirata: Dugonics András Királyi Oktató. Született Szegeden 1740-dik Eszt. Rézmetszet. Jelzése: »festette Pesten Vagner 1797. / mettzette Bécsben Czetter Sam. Orosházi fi 1797.« Kiadta Vályi András.

30. Ugyanaz, de más kiadás (1797).

31. Németújvári gróf Batthyány József esztergomi érsek, Magyarország herczegprimásának arczképe. Felirata: Josephus S. R. E. Card. S. R. J. Princ. a Batthyan. A. Ep. Stri. Pri. R. H. Mellkép, medaillonban. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Samuel Czetter Hungarus ex Com: Békesiensi del: et sculpsit Viennae 1797.«

32. Batthyány József gróf herczegprimás arczképe. Felirata: Josephus S. R. E. Cardinalis / S .R. J. Princeps a Batthyán, / Archi-Episcopus Strigoniensis, / Primas Regni Hvngariae. A primás arczképe medaillonban.

Jelzése: »pinx Pestini Anton Flor / sculpsit Samuel Czetter Hungarus Viennae 1798.« Megjelent: Vályi András Magyarországnak Leírása (Buda, 1799. II. k.) cz. művében.

33. Kovachich Márton György jogtudós arczképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Origin. Excell. Com: Franc: Széchényi pinxit Schmidhammer Budae 1793. sculp. Czetter Viennae 1798.«

34. Gróf Széchenyi Ferencz arczképe latin feliratokkal. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Czetter Hungarus sculpsit Viennae 1798.«

35. Baróti Szabó Dávid arczképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »V. G. Kieninger delt / S. Tzetter sct 1798.«

36. Terstyansky Dániel arczképe. Felirata: Dan. Terstyansky. S. C. et R. A. M. Exc. Cam. R. Hvng. Avl. Consiliar et Archivi Direc. Nat. in Krompach die 29 Jan. 1730. Mellkép, oval keretben. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »J. Frd. Vagner pinxit Budae / Samuel Czetter Hungarus sculpsit Viennae 1798.«

37. Gyöngyössy János költő arczképe. A Tört. Képcsarnok példányának felirata tintával: Johann Gyöngyössy / berühmter Dichter / aus Siebenbürgen. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése ugyancsak tintával: »Czetter sculpsit 1803.«

38. Esterházy Miklós herczeg arczképe. Felirata: Nicolaus S. R. Imp. Princeps. Eszterházy. De. Galantha. General. Camp. Marschal. Locu. Turmae. Nob. Praet. Capitan. Rézmetszet, kis ívrét. Ugyanez 8.-r. alakra vágva. Jelzése: »Blanchard Effigiem pinxit Romae 1795. / A. Chr. Kallianer del. / Sam. Czetter Hungarus sculps Vienne 1804.«

39. Kondé József Benedek arczképe. Felirata: Jos. Bened. Kondé. De. Póka-telek. Nat. XXVI. Febr. M.D.C.C.LX. Mellkép oval keretben. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »A. Ch. Kallianer del. / sculps. Viennae Sam. Czetter Hungarus Oroshaziensis ex Com. Békésiensi 1804.«

40. Engel János Keresztély arczképe. Felirata: Joh. Christian v. Engel / k. k. Consistorialrath & c / geb zu Leutschau d. 17. Oct. 1770. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Siegl pinx. / sculps. Viennae 1805 Sam. Czetter Hungarus.« (Megjelent Bredetzky Sámuel Beyträge zur Topographie des Königreichs Ungern [Wien, 1805. IV. k.] cz. művében.)

41. Kovachich Johanna mellképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Johann Stunder ad vivum pinxit Budae / sculps Sam. Czetter Hungarus 1805.«

42. Semsey András arczképe, tojásdad alakú medaillonban, latin körirattal. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Stunder pinx. / sculps. Viennae Sam. Czetter Hungarus Orosháziensis ex Com. Békesiensi 1805.« (Megjelent: Szirmay Notitia Comitatus Ugocsa [Pest, 1805.] cz. műve mellett.)

43. Bethlen Gergely gróf arczképe. Felirata: Gregorius Senior Comes Bethlen De Bethlen Anno Aetatis LXX. Rézmetszet, 4.-r. Jelzése: »A. Ch. Kallianer del 1806. / sculpsit Viennae Sam. Czetter Hungarus Orosháziensis ex Comitat Békesiensi.«

44. Vilt József győri püspök arczképe, öt sor latin szöveggel. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »A. G. Rähmel pinxit (1813?) / sculpsit Samuel Czetter Hungarus.«

Évszámnélküli metszetek:

45. Verhovácz Miksa zágrábi püspök arczképe. Felirata: Maximilianus Verhovacz / Episcopus Zagrabiensis / S. C. et R. A. M. Act. Int. Status Consiliarius /. Rézmetszet, kis folio. Jelzése: »V. Kininger delt / Sam. Czetter sct «

46. Alexandra Pawlowna főherczegnő ürömi nyugvó helyének távlati képe. Öt sor német s négy sor orosz szöveggel. Színezett rézmetszet, ívrét.

47. Bánffy György gróf arczképe. Felirata: C. Georg. Banffi L. B. de Lossoncz S. C. R. A. M. Cam. Act. Int. Stat. Cons. Ins. Ord. S. Steph. M. Crucis Eques et Transylvaniae Gubernator. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »sculp. Viennae Sam. Czetter Hungarus.«

48. I. Ferencz király mellképe oval keretben. Rézmetszet, kis ívrét. Jelzése: »Grave par S. Czetter a Wienne.«

49. Festetics Antal kir. kamarás arczképe. Felirata: Antonius Festetich / de Tolna / S. C. et R. Apost: Maj. Camerarius. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »J. Stunder pinx. / Sam. Czetter sculps. Viennae.«

50. Szent István király felajánlja a koronát a szűz Máriának. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: Czetter sc.

51. Károlyi József gróf arczképe. Felirata: C. Jos. Károlyi. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Hess Hung. pinx. / Sam Czetter Hungarus sculps. Viennae.«

52. Kéler Gottfrid arczképe. Felirata: Gottfried von Kéler. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: Czetter sc.

53. Piacsek Károly báró epitaphiuma latin feliratokkal. Rézmetszet, ívrét. Jelzése: »sculps. Sam. Czetter Hungarus.«

54. Rhédei Lajos arczképe. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Czetter Hungarus sculps. Viennae.«

55. Schedius egyetemi tanár arczképe. Rézmetszet. Jelzése: »J. Stunder pinx. / Czetter etc sculp.«

56. Somssich arczképe, oval keretben. Alul egy sor idézet Horatiusból. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Batta Lampi pinxit 1785. / Sam. Czetter sculpsit Wiennae.«

57. Teleki Domonkos gróf arczképe. Felirata: Dominicus S. R. J. Com. Teleki s még 3 sor latin szöveg. Rézmetszet, 8.-r. Jelzése: »Sam. Czetter Hungarus sculps. Viennae.«

58. Sigilium Croviacum. (Megjelent: Koppi, Jus Electionis quondam ab Hungaris exercitum. [Viennae, 1790. 8.-r.] cz. műben.)

Czetter Samuel

rézmetsző

cród

z

Krück I. 194. l.

Sárosi ág. h. ev. egyházmegye (alespereси hivatala) / II. 180.

Czetter Sámuel rézmetsző

Pótlás Szendrey-Szentiványi Lexikon 343.lapjához

Úrményi József arcképe.Miniatür,elefántcsonton. Iparművészeti muzeum.

Rézmetszet:Consolatrix afflictorum.Krasznahorka.8o8.sz.
Jezlése :Samuel Tzetter

Rézmetszet:Wiener Hof Theater Almanach 18o4.Die Hussiten vor Naumburg.A Ch.Kallianer inv.et delin.Czetter sculps.

I.Ferenc arcképe a háttérben Esztergommal.Rézmetszet 32.6 x 28.1.Dessiné par Gandolph Steinhauser de Trenberg. Gravée par S.Czetter á Wienne." Tán azonos a lexikon 48-as számával.

Fehér Ipoly:Győr megye és város leirása 1874.639.lap: "Tzetter rézmetsző Pétervárott 179o.sz.Felpéczen."

Czetter Sámuel

Csatkai

10.

Eszterházy Miklós herceg együst ½ Lallérja 1770-ből

U. o., mint az előbbi, csak kisebb

Súly: 14 gr Átm. 34·5 M/m

Vétel: W. Teniks Wien I. Lugeck 7. sz. – 35 P-ért

Gy. l. n. sz. 943

1929. VIII. 10.

Czetter Sámuel
rézmetsző

Pótlás: Szendrey-Szenitávnyi
Lexikoná oz

Kis szentképek

Térdeplő gyermek/Reynolds nyomán/ Samuel Czetter sculps.Viennae" 7 x 12 cm.

A hit allegóriája."Samuel Czetter Hunarus Orosháziensis ex Comitatu Békésiensi del.et sculpsit.1805"
7 x 12 cm.

Szentháromság."S.Czetter sculps Viennae.
7 x 12 cm.

Mindhárom Szentkuti Pál gyüjteményében Bpest.

88

Szász

Anton 1832

Av. körirat: ANTON V. G. G. KOENIG VON SACHSEN
Köpeken jobboldali [illegible]kép

Rev. körirat: ZEHN EINE FEINE MARK 1832
Köpeken: Koronás szász cimerkapp; alatta: S.

Peremen: GOTT SEGNE SACHSEN

Atm 37 m/m Suly 27.8 gr

Vétel Steinfeld Vilmostól Gy. l. n. sz. 1022 / 1929. XII. 13.

89) U. a., de 1835-ből

Gyöngyössy János:

Mellig, kissé jobbra fordulva tanés tojásdad medaillonban van ábrázolva. Parókája kétszer fodrított, bajusza és szakálla leberetvált. Jobb kezével kabátját fogja. Ingujja és mellfodra látszik, mellénye magas, kabátja egy elejű. Felirata a kép alatt kézirással

Johann Gyöngyössy
berühmter Dichter
aus Siebenbürgen

alól középütt: Czetter sculpsit 1803.

Punktirozva, méretei 8·8 : 6·6 cm.

9721.

65-98-25 Sz. N. 87/98.

Széchenyi Ferencz:

Mellig, kissé jobbra nézve, tojásdad medaillonban. Parókát hord szakála s bajusza leberetvált. Ingének gallérja lehajtott, mellfodra látható, dolmánya s prémes mentéje zsinorós. Mellét rendjel diszíti; melynek szalagját is viseli. A baber és cser-koszorúbal, szalagokkal s harsonával diszitett medaillon körirata:

COM. FRANC. SZÉCHÉNYI de SÁRVÁRI F. VIDÉK. S.C. et R.A.M. CAM. et INT. STAT. CONS. ORD. S. JANUAR. M. CRUC. EQUES"

A talapzaton pedig, melyen a czimer körül zászlókat, könyveket, mérleget, kulcsot, szárnyas caduceust és érmeket látunk:

„Patriae commodis et honori
se suaque"

s alól balra: „Sam. Czetter Hungarus sculpsit Viennae 1798" olvasható.

Rézmetszet, méretei a réilapnak 19.3 : 13 Cm.

Metszette: Czetter Samuel

Ltfra 117.

M. G. Kovachich: Formulae solennis styli. Pesthini, M. Trattnern. 1799. czimlapja.

Bárótzi Sándor

Derékon alól, hétnyolczad balra ülve, talapzatra helyezett tojásdad medaillonban. Parókát hord s arcza s bajusza leberetvált. Jobb kezében, melylyel az asztalra könyököl könyv van s az asztalon kócsagos kalpagját látjuk. Nyakkendője fekete s dolmánya s bekecse zsinóros, derekát pedig öv szorítja. A hátterben a csatornazott oszlopnál rojtos piggöny lóg. Tőlül caduceus, szövétnek s tölgy- s babérgaly kepez díszt s a talapzaton is tölgy és babér van. Felirata a párkányon:

„Bárótzi Sándor"

a talapzat elejénőt sorban:

„Hiven szolgálta a Thazát!
Fenn lészen érdeme,
Még el nem hagygya szép szavát
Árpád dicső Neme.

Batsányi

Salól: „Sam Czetter Hung. sculp. Viennae 1797.

Rézmetszet, méretei a rézlapnak 19.4 : 11.8 c/m.
Metszette: S. Czetter 1797.

Lsz. 843.

Bánffy György gr:

Mellig, kissé balra, talapzatra helyezett tojásdad medaillonban. Parókája egyszer fodrított s arcza s bajusza leberetvált. Körülcsavart nyakkendője fehér, mellfodra látható, dolmánya felett a mellét is díszítő szent István-rend szalagját viseli s tekecse prémes. A talapzat előtt allegoricus nő támaszkodik a „Daciae Proconsuli" és „Ob Promotas Literis B. Kovachich" feliratú emlékre, mely mellett a tőségszarú feletti iratok bagoly ül. Felirata a keretén:

„C. Georg. Bánffi L. B. de Lossonca S. C. R. A. M. Cam. Act. Int. Stat. Cons. Ins. Ord. S. Steph. M. Crucis Eques et Transylvaniae Gubernator."

s alól balra: „sculp. Viennae Sam. Czetter Hungarus."

Rézkarcz méretei a vonalkeretnek 18.5 : 10.6 s a rézlapnak 20.4 : 12.

Cpn. Methette: Czetter Samuel.

könyvdíszeit. A fantázia füstkarikái kerülnek a címbetűk fölé, lent pedig a romok hangulatképei a címlap aljára. A magyar könyvnyomtatás úttörői ugyanazt a hálátlan utat taposták itt, mint az irodalmi heroldok. Az ő apostoli munkájukról túlontúl kevés szó esett eddigelé.

Metszetek és kőnyomatú képek

A cinkográfia útján előállított klisé a fotomechanika diadala. A hetvenes-nyolcvanas évek óta ez könyviparunk tömegtápláléka. Szerepe körülbelül az, ami a fotografálásé az életben. Gyors,

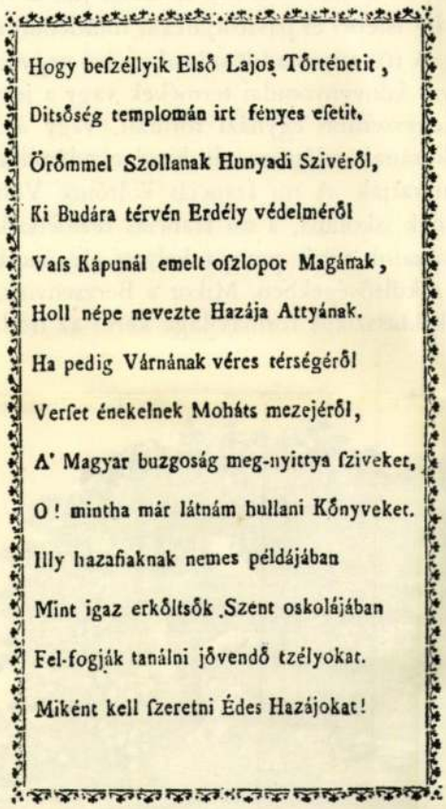

Hogy beſzéllyik Első Lajos Történetit,
Ditsőség templomán irt fényes eſetit,
Örömmel Szollanak Hunyadi Szivéről,
Ki Budára térvén Erdély védelméről
Vaſs Kápunál emelt oſzlopot Magának,
Holl népe nevezte Hazája Attyának.
Ha pedig Várnának véres térségéről
Verſet énekelnek Mohács mezejéről,
A' Magyar buzgoság meg-nyittya ſziveket,
O! mintha már látnám hullani Könyveket.
Illy hazafiaknak nemes példájában
Mint igaz erkölcsök Szent oskolájában
Fel-fogják tanálni jövendő tzélyokat.
Miként kell ſzeretni Édes Hazájokat!

A szép tudományoknak áldozott versek (1780) egyik oldala, a betűk, sorok és a keretlénia kecses finomságúak

könnyű és biztos módja a közlésnek. De a fotografálást megelőzte az arcképfestés. Ez nem tömegipar, hanem művészet. Így vagyunk a rézmetszettel is. Korábbi, primitívebb módja ez a könyv díszítésének, de egyúttal becsesebb is, mert a kéz, az egyéniségadta intuíció szerepe nagyobb ebben. Ma a régi rézmetszeteknek *gyüjtői* vannak, akik az ilymódon illusztrált könyvekért is nagy árakat fizetnek. Régen a rézmetszésnek *gyakorlása* is elterjedt passzió volt s némileg hasonlatos a mai amatőrfotografáláshoz. A metszetek igazi mesterei persze egy-egy nagy művészi centrumban éltek. A század művészi formanyelvét pedig az antik múzeumokban vagy a paloták és templomok díszítményeinek tárában sajátították el. Ha mást nem, legalább is mesteremberekneк való „Ornamentstich"-eket, (mintafüzeteket) csináltak. *Ennek motívumkészletét felhasználta az ötvös és az asztalos, a könyvkötő meg a bábsütő.* Másrészt az iparoslegény is, vándorolva, ezeket a cicomákat gyüjtögette és felszabadulása előtt ezeket próbálgatta maga is rézbemetszeni.

A nagyszombati egyetem nyomdáját is egy ilyen művészi központ rézmetszői látták el esetről-esetre címlapokkal. Bécs volt ez a közeleső művészi központ. Egész sereg nevet lehetne elsorolni az akkori osztrák rézmetszők közül, akik ide dolgoztak. (Kadoriza, Landgraff, Porker Márton.) Persze legtöbbjük egy-egy uralkodó vagy főpap arcvonásait örökítette meg a hadijelvények s egyházi dicsőség bombasztikus halmazával. Már a híres csataképfestő Rugendas fia, Gottlob Jeremiás, a fény és árnyék elosztásának mesteri kezelője is. Mikor pedig a nagyszombati kor végeztével Budára került a nyomda, itt — épúgy mint egyéb magyar nyomdáknak — helyi rézmetszők lapjaival kell egybefűznie a könyveket. A régi nyomdafelszereléssel vagy ezer rézlemez is idekerül. A sokféle rác, szerb, tót imakönyvben ezeket legalább részben fel lehetett használni. Ha lapozunk e könyvekben, egy-egy igazán kitünő rajz is felötlik a többnyire sablónos képek közt. Itt egy úrvacsorakelyhet látunk, amott egy kezet: ég felé tartott öt ujjával. Mintha egy nagy mintázó vad ereje hasította volna őket az anyagba. Máskor érdekes, csavarodott testű szentek, lebegő Máriák vetődnek elénk. Ilyenekre az oltárok faragott szobrai inspirálták a metszőket. Általában igen sok a primitivizmus még a budai rézmetszőkben is. De néhány névhez nemcsak nyomtatókegyelet, hanem nagyon művészies alkotások emléke is fűződik.

A magyar rézmetszetnek egyik *európai értékű művelője volt Czetter Sámuel.* Ez az orosházi fiú bécsi tanulóéveiben s külföldi vándorlásaiban a

Nádai Pál: Az Universitas Nyomdája. Magyar Grafika 1928. 1–2. sz.

tisztes archaikus vonást, melyet a fehér lapon jelentkező fekete betűk összessége adott neki, a XV., XVI. és XVII. század folyamán végig megtartotta. A fametszetes képek, díszek s a helyen-

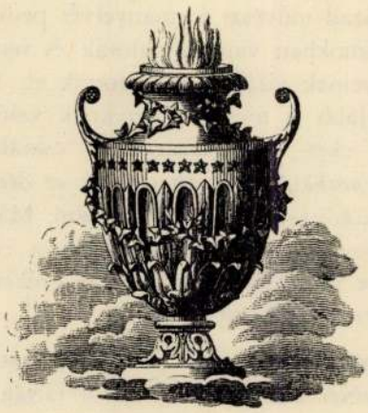

Könyvdísz a 19-ik század elejének jellegzetes régiségimádó hangulatával

ként jelentkező kétszínű címlapok úgyszólván megrögzítették a könyv megjelenési formáját. Nagyon nemes e könyvek egyszerűsége. Nagyon stílusosak a faragott dúcról rájuk jutó síkdíszek is. Hiszen ezek épúgy domború felületről jutnak a papirosra, mint a szedett szöveg. Egy síkban élnek tehát a szöveggel. De azért a tisztes könyvemlékekben mégis van valami típusos hidegség. *Ez a merev fa nem is igen enged mást, mint ily puritán könyvművészetet. Egészen más lett a helyzet, mikor a rézlemezről való nyomtatás megjelent mint könyvillusztráló technika.* Az, amit festőiségnek neveznek, most szabadon kiélhette a maga formáit. Az új anyagba belevésik, illetve maratják a vonásokat: a mélységgel árnyalati értékek, valőrkülönbségek jelentkeznek a fekete tónusegységben. A figurák, a jelvények, a szimbólumok, az emberek, a madarak, kosarak, virágfüzérek plasztikus képet kapnak. Lehet, hogy ez szigorúan véve ellenkezik a síkdíszítést kívánó egységes szedés törvényeivel. De tényleg ez új életet teremtett a könyvművészetben világszerte. Pezsgésbe hozta a könyvműhelyek munkásait. S végeredményben új könyvbarátokat, új művészeket, sőt új életformákat is teremtett a társadalomban. Franciaország nagy illusztrálói Gravelot, Moreau, Cochin, Eisen jártak elől ebben a rézmetszetes technikában. A baroknak szenvedélyes pátoszát s a rokokónak finom kecsességét vitték bele a címlapok játékos, tündéri, vagy érzelmes képeibe. Csakhamar a németek követték őket nyomon. Ott is a gáláns, szerelmes, kalandos irodalom cicomáit igyekeztek visszaadni oly díszítők, mint Chodowiecki. De hovatovább az egész világ könyvművészete az új irány felé fordult s *a mi könyvcsináló nyomdászaink is a francia öntőműhelyek és rézmetszők formavilágába nyúltak bele.*

Mondottuk: az az emberöltő, mely e két termékeny évszázadot, a XVIII-at és XIX-et átöleli gazdag volt a könyv áldozatkész szeretetében. De gazdag volt stílusváltozatokban is.

Mikor ez a könyvkultúra hozzánk jut, a vidámság görög istenei és pásztorjátékai mindenütt elhalkulnak. A tizennyolcadik század utolsó negyedében a magyar könyvnyomdai termékek vagy a jezsuitabarok egyszerűbb egyházi formáit, vagy a XVI. Lajos korának világfias, de kissé akadémikus stílusát mutatják. A mi franciás költőink Voltairehez járnak iskolába, a mi franciás rézmetszőink s nyomdászaink tehát pompa helyett elegánciát keresnek a külsőségekben. Mikor a Berzsenyiék, Kazinczyék klasszikus formavilága kerül az irodalom

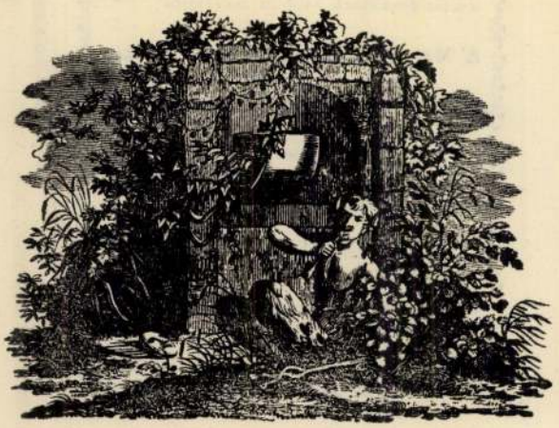

Könyvdísz a 19-ik század elejének felfogásában

élére: a nagyon higgadt copfstílus görög-római épületei s jelképei szegélyezik nyomtatott műveik címlapját. S ahogy a franciáknál, németeknél szárnyait kibontja Hugo Victorék, Kleisték romantikája, a mi nyomdászaink is megtalálják az Aurora, vagy az almanach-líra lágy, érzelmes hangjának

nagy és precíz technikai tudás mellé a finom ízlést is elsajátítja. Nemcsak Maulpertsch, az osztrák és magyar barok ismert templomi festője volt rá hatással. Dürer, Lebrun, Rubens mind arra ihleti, hogy képeiket rézbe marassa. Mikor ő 1805-től kezdve Budán dolgozik, a magyar nagy metszetgyüjtők (Eszterházyak, Széchenyiek, Festetichek) az ő lapjaiban is megtalálják a baroknak formavilágát. De főleg a nyomdák és a könyvek kiadói foglalkoztatják őt. Az „Officium Rákoczianum" az ő képecskéivel önt magyar és katolikus szellemet az olvasó tanulóifjúságba. Gyöngéd asszonyai, szentjei díszítik a „Liliomkertecské"-t. De époly szeretettel metszi rézbe népviseleteinket is a Békessy-féle gyüjtemény számára. Hány ily rézmetszőt lehetne még elsorolni, aki 1800 táján Budán tünt fel, de neve s rajzai elárulják bécsi származását. Egyik az arcképekben erős, mint Höfel Balázs. Ez a kor nagyjait adja vissza, síma, parókás arcukat, vagy magyaros koponyájuk kemény vonásait (egy Perger- vagy Isabey-féle portré nyomán). Más az exlibrisben és a görög emblémákban jeleskedik, mint a tudós Akadémiánknak dolgozó Binder János. Van, aki a magyaros viseletek s a magyar szentek élete iránt fogékonyabb, ilyen a roppant sokoldalú és precíz Lehnhardt. *Ő már az olcsóbb acélmetszeteket is készíti,* amit kivált a kézzel szinezett nyomatok előállításánál használnak takarékosság okából. Egy kedves nyárspolgári biedermeier-világ köszönt ránk az 1820-as évek e metszeteiről. Itt van az olcsó füzetes vállalat a derűs kispolgár számára. Gyüjtőcíme: „Abendunterhaltungen". (Estvéli szórakozások.) Egyik: Zum Vergnügen. (Az élvezés számára.) Másik: Im Sommer. (Nyári estéken.) Mind érzelmes címképpel. A harmadik: „Abendunterhaltungen für Gebildete". (A műveltek estvéli szórakozásai.) Címlapon: rokkát perget a fiatalasszony, férjeura pedig csókolgatja. Budai biedermeier-csendélet.

Így szórakozott a polgár. És így kereste kenyerét a rézmetsző. Vándorolva, alkudozva, tanulva és az erkölcsöket nemesbítve. A jónevűeket becsületesen megfizették. Höfel százhúsz forintot kap az Egyetemi Nyomdától egy metszetért. De bizony a kicsinyek heves konkurenciával vereked-tek. Nem is csoda: hiszen annyi volt a rézmetsző-dilettáns, mint ma a festészetben. Már említettük, hogy a régi iskolázás a rajzi készség mellé ily ezermesterkedő ügyességeket is belenevelt az ifjúságba. Könyvkötést, rézmetszést sok kollégiumban tanítottak. *Debrecenben pedig egész kis ifjúsági rézmetszőegyesület is alakult a tizennyolcadik század végén.* Közülük persze később sok hivatásos mesterévé vált az illusztrálásnak. (Erős Gábor, Papp József, Pethes Gábor.) És a legnevesebb köztük Karacs Ferenc. Akit később a fővárosban igen sok tankönyv megcsinálásánál igénybevesznek a nyomdák. Igazi ezermester volt ő: oklevéliráshoz, térképmetszéshez, betűvéséshez egyformán értő. És mert e nemzetnél *minden tehetségnek megvan a párja a másik felekezeten is:* ott az esztergomi papnevelő igazgatója, Mayer István kanonok az, aki sorozatosan készíti a rézlemezeket. Az ezer-

EX

ALGEBRA.

I.

Dare notionem Algebrae, quantitatis positiuae, negatiuae, monomiae, polynomiae, homogeneae, heterogeneae, signorum, termini, coefficientis, exponentis.

II. Quantitates integras algebraicas iuxta leges demonstrandas addere, subtrahere, probas adducere.

III. Perinde est, vterlibet factorum sit multiplicandus, aut multiplicator, qui aequalibus affecti signis factum, & quotum dant positiuum, contrariis negatiuum.

IV. Quantitates integras algebraicas inter se multiplicare, diuidere.

V. Datas fractiones heterogeneas ad eundem communem denominatorem, aut ad minores terminos manente valore reducere.

VI. Datam quantitatem integram transformare in fractionem seu assignato, siue non assignato denominatore, vel fractionem impropriam ad integra, vel quantitatem mixtam ex integra & fracta ad fractionem puram reducere.

VII. Datas fractiones algebraicas addere, subtrahere, multiplicare, diuidere.

* 2 VIII.

Vizsgai feladatkönyv, melyet Benkő Miklós írt a Balassa grófok részére. 1781-ben még a jelentéktelen kis nyomtatványok is a barok-ízlés szellemében készültek

nyolcszázharmincas években azután megritkul a rézmetszet, elfogy lassan az acélmetszet is. Egy új technika válik népszerűvé: a kőnyomat. A rézmetszet inkább az előbbi század gáláns világának tükrözője. Kecses, hajlékony, finomkodó figurái ott

vannak a zsebrétű almanachokon és a komolykodó enciklopédiákon. Az új század asszonyának, a biedermeier-divathölgynek nem a szférák zenéje kell, hanem az utolsó párizsi divat, papagáj-színeivel. Erre volt jó Senefelder találmánya: a litográfia. Előbb, a Honderű szerkesztője, Petrichevich-Horvát, utána a Rajzolatok és a többi folyóirat szerkesztője is Párizsban rendelt mellékletekkel kedveskedik „honunk szebblelkű asszonyainak". Divatos dámák után politikusoknak hízeleg az új technika: Barabás Miklós, Perlaszka, Tyroler kőrajzai az ő magyarruhás alakjaikat terjesztik olcsó pénzen hivatalszobák és lakásfalak számára. De

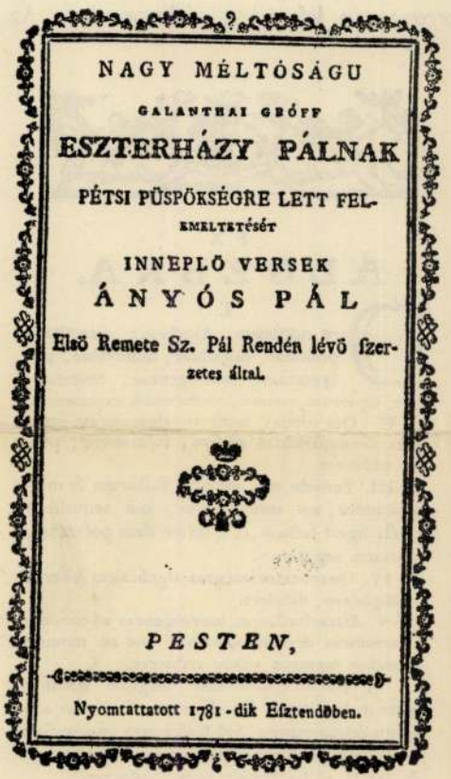
NAGY MÉLTÓSÁGU
GALANTHAI GRÓFF
ESZTERHÁZY PÁLNAK
PÉTSI PÜSPÖKSÉGRE LETT FEL-
EMELTETÉSÉT
INNEPLÖ VERSEK
ÁNYÓS PÁL
Első Remete Sz. Pál Rendén lévő szer-
zetes által.
PESTEN,
Nyomtattatott 1781-dik Esztendőben.

Címlap (1781)
a francia betűtípus és keretléc gondos kiválasztásával

a gyermek-képeskönyvnek is kedves melléklete lesz a színes kép. És ha litográfiáik vagy acélmetszeteik nagyrészt külföldi sablónok is, mindig akad bennük egy-egy eredeti Gyuricza vagy Marika is. Szeremley Mihály, Marastoni József a belső címlap mellé egy kis fotografált színes képet nyujtanak át a családi kertecskék gyermekfiguráival.

De hogy a harmadik művészi sokszorosítótechnika se merüljön feledésbe, arról egy Ritter vagy Richter nevű fametsző gondoskodik az Egyetemi Nyomdában. Majd később az olcsó kis meséskönyvek egész sereg névtelen metszője. Mígnem a század vége felé egy kitünő véső keze alatt válik a színes illusztrálás elsőrangú dísszé, Morelli Gusztáv fadúcai nyomán.

Két könyvnyomtató dinasztia

A magyar irodalom s a magyar könyv fellendülése az írókon felül a kiadók kezében is volt. A tőkehalmozódás kezdetei a napoleoni válságok után Ausztriában is, Magyarországon is kiváltják a nagy nyomdák fokozottabb üzemfejlesztését. A huszas és harmincas évek magyarja már áldoz könyvekre is, tehát üzletnek sem rossz a nyomdai vállalkozás. A szentkönyv, imádságos, zsoltáros, kottás-könyv mindig fogyott, ezt tudjuk. Most, a század elején új sajtótermékek születnek, egyesítve költészetet, irodalmat és hasznos tudnivalókat. Afféle átmeneti forma a régi könyv s a későbbi hírlap közt. Ez átmeneti formák legelseje a kalendárium. Parasztnak, úrnak egyformán kedvence. Ezért adnak el magából a komáromi kalendáriumból 84.000 példányt egy esztendőben. A finomabb osztrák és német családok számára ott van az almanach. Rendesen zsebrétű, finom metszetű könyvecske. (Ilyeneket az Egyetemi Nyomda is csinált, nyilvánvalóan francia mintára, 1807—10 táján.) Édeskés mitológia ömlik bennük végig, még édeskésebb hangulati költészet vizein. Ezeket továbbfejlesztik a folyóiratok. Vers, novella, színház és technikai találmányok potpourrija, ez a negyvenes évek folyóirata. De ugyanakkor, mikor e sovány kis folyóiratok elterjednek, megnyílnak a szemhatárok. A francia gáláns élet, az angol sport- és lakáskultusz, a német könyvkultúra megértőkre és utánzókra talál. És e kis gyarmati ország visszaszorított fővárosa elkezd föllélekzeni.

Harmincnyolc magyar és tizenkét erdélyi nyomdát számlál egy 1817. évi statisztika. Mivel foglalkoznak, miből élnek? Kicsiny a felszerelésük, tőkehiányuk arra utalja őket, ami legolcsóbb és legkapósabb: akcidens (kisnyomtatványok) és kalendáriumok készítésére. Másfélszáz szedőnek és kétszáz nyomónak adnak munkát, megélhetést ebben az országban. (Ugyanezen statisztika szerint.)

Czetter Sámuel
vérm.

Az „Officium Rakoczianum seu Varia Pietatis Exercitia Hominis Catholici" (Buda. Egyetemi Nyomda 1806.) belső címlapját megelőző kit, remény, szeretet. szimbolizáló metszetet „Sam. Czetter Hungarus Orosháziensis ex Comitatu Bé-Résiensi del. et sculpsit, 1805."

Szabó Lorint úr
Kőtlése 1933 III-9

Szent István.

A mennyezetes sátor-t
jaitól körülvett Szent Istvánn
döttségtől levelet vesz át, a
allegoricus ábrázolások vannak
vonatkoznak. és a katholikus
Felirata fölül:
S. STEPHANUS REX HUN-GARIA
jobbról a kövön: Vincentius pi
Academiae Professor,
alól pedig a THEOLOGIA kezdetű,
Anicet részére készül
tele olvasható.

Rm., selyemre, m

Szn. 108
630-90

Czetter Sámuel

(1770k. – 1829n

Ltäb I. 105

II. 38, 72

IV. 43, 115, 149.

Amurath II.

Mellig, balra néz, arczél
diszitett keretbe van helyezve. J
ugy tartja, mintha beszélne. Feli

Amurathes II. Tur

A lap hátán latin nyomtatás olvas

Fm., mér. 16 : 15 cm.

Szn. 53-9
332-900

Czeter S.

Konstantinápoly. T. 946.

Ezen szines lapon, a melyhez a MARMORA TENGER-en az irány-tüt is jelezték, az előtérben KONSTANTINÁPOLY-t szemléljük tér-rajzban, mig a háttért EUROPÁNAK RÉSZE foglalja el. Felirata

fölül jobbra: Hadi Történetek
alól balra: Orosházi Fi, Tzeter mettzette
jobbra: Kézi Vásárhelyi Fi, Kováts Jósiás irta.

Szines rm., mér. a rl. 19.3 : 13.8 cm.

Térkép. T. 3510.

A vármegye czimerével diszitett lapnak felirata a medaillon fölött:

C. BARANYIENSIS.

jobbra fölül: XXXIV.
alól: Sam. Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 12.3: p 18.9 cm.

77-92-25 XXXII.

Czeller

Belgrád ostroma. T. 8533.

A középtért szelő Szávának tulsó partján emelkedő hegyen melynek tövében a város terül el, látjuk a várat, a melyet a Jenő herczeg parancsnoksága alatt lévő csapatok ostromolnak. Az előtérben a zimonyi sánczok vannak, a hol balról a templom felé eső falról egy előkelő tiszt nézi a hadi müveletet. A háttért pedig a Havala és a Wratsa hegység foglalja el, balról Eugenius sánczával. Felirata a kép alatt:

NÁNDORFEJÉRVÁRA ZIMON FELÖL LETT OSTROMLÁSÁNAK ÁBRÁZOLÁSA 1789.

alól balra jobbra: Orosházi Fi, Tzeter irta s mettzette.
magyarázó szövegének kezdete: a. A Vár és befejezése: s. Kis Tzigány sziget.

Szines rm., mér. a rl. 16.9: 22.2 cm.

Sz.n. 38-904
289-904-9.

Térkép. T. 3497.

A megye czimerével diszitett lapnak felirata a medaillon felett:

C. MOSONIENSIS.

fölül jobbra: XXI.
alól jobbra: Czetter sculps.

Rm., mér, a rl. 18.9: 12.4 cm.

77-92-25 XIX.

Térkép. T. 3505.

A megye czimerével diszitett lapnak felirata a medaillon fölött:

C. JAURINENSIS.

jobbra fölül: XXIX.
alól: Sam Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 12.4: 18.3 cm.

77-92-25 XXVII.

Térkép. T. 3506.

A megye czimerével diszitett lapon St. Martony és a Ruinen des Schlosses Gestes látképben van feltüntetve. Felirata a medaillon fölött:

C. COMAROMIENSIS.

jobbra fölül: XXX.
alól: Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 12.4: 18.2 cm.

77-92-25 XXVIII.

Térkép. T. 3511.

A megye czimerével diszitett lapnak felirata a medaillon felett:

C. SCEPUSIENSIS.

fölül jobbra: XXXV.
alól jobbra: Sam Czetter sculpsit. Veianne.

Rm., mér. a rl. 18.8: 12 cm.

77-92-25 XXXIII.

Térkép. T. 3517.

A megye czimerével diszitett és az Ortschaften welche ungrisch u. schlowakische Namen haben jegyzékével kiegészitett lapnak felirata a medaillon fölött:

C. GÖMÖRIENSIS.

jobbra fölül: XLI.
alól: Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 18.7: 11.5 cm.

77-92-25 XXXIX.

Térkép. T.3482.

Ezen C. POSONIENSIS TAB. II. jelzésü lapnak felirata alól balra kerek medaillonban:

Insel
Schütt
bey den Ungarn
TSALÓKÖZ
sonst
ARANYKERT,
mit den Theilen des Komor-
ner Raaber u. Wieselb.
Comitats.

fölül jobbra: VI.
alól balra: Entworfen von J.M. Korabinszky.
jobbra: Sam. Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 12.1: 19.3 cm.

77-92-25 IV.

Térkép. T. 3486.

A vármegye czimerével diszitett lapnak, a melyhez méretegység is van adva felirata fölül balra:

C. ARVENSIS.

a felső jobbsarkon: X.
alól jobbra: Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 12.2: 17.6 cm.

77-92-25 VIII.

Térkép. T. 3487.

A vármegye czimerével diszitett lapnak felirata a medaillon fölött .

C. LIPTOVIENSIS.

jobbra fölül: XI.
alól: Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 12.2: 18.7 cm.

77-92-25 IX.

Térkép. T. 3488.

A megye koronás czimerével diszitett lap felirata a felső balsarokban:

C. THUROTZIENSIS.

fölül jobbra: XII.
alól balra: Sam. Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 18.8: 12.4 cm.

77-92-25 X.

Térkép. T. 3491.

A megye czimerével diszitett lapnak felirata a medaillon fölött:

C. HONTENSIS.

jobbra fölül: XV.
alól: Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 19.1: 12.3 cm.

77-92-25 XIII.

Térkép. T. 3492.

A megye czimerével diszitett lapnak felirata a medaillon felett:

C. NEOGRADIENSIS.

fölül jobbra: XVI.
alól balra: Sam Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 18.9: 12.1 cm.

77-92-25 XIV.

Térkép. T. 3494.

A megye czimerével diszitett lapnak felirata a medaillon felett:

C. PESTIENSIS.

jobbra fölül: XVIII.
alól: sculp. Sam. Czetter Hungarus.

Rm., mér. a rl. 18.7: 11.9 cm.

77-92-25XVI.

Térkép. T. 3495.

E kettős lapon melyhez méretegységet is nyerünk, és a melyet a megye czimere is diszit balra a

No. 1. C. PILISIENSIS
No. 2. C. SOLTHENSIS.

látható és felirata jobbra fölül: XIX.
alól: Sam Czetter sculps.

Rm., mér. a rl. 11.9: 18.9 cm.

77-92-25 XVII.

Térkép. T. 3498.

A megye czimerével diszitett laphoz az Ortschaften jegyzéke van adva welche deutsch u. ungr. Namen haben. Felirata fölül

balra: C. SOPRONIENSIS.
jobbra: XXII.

alól balra: gezeichnet von Karl Hornbostl .
jobbra: sculps Sam Czetter.

Rm., mér. a rl. 12.6: 18.9 cm.

77-92-25 XX.

Csetter S.

II. József ravatala:

A négy lépcsőfokos emelvényen fejjel balra nyílt koporsóban fekszik II József, kinek mellét két rendjel díszíti. A kétfejű sasos koporsó mellett a párnákon koronákat, országalmát, kardot és rendjel-lánczokat látunk, lábból pedig feszület áll. A lépcsőfokokon gyertyák égnek, míg a háttérben testőrök és papok képeznek különböző csoportot. Körülök egy pap feszülettel megy a kijárat felé, hol oldalt kétfejű sasok vannak 1790 jelzéssel. A koporsó felett baldachin csüng. Felirata a kép alatt egy sorban:

Így volt ki-tévé II^{ik} József Tsászár' teste a Bétsi udvari Kápolnában Febr. 22^{ik} napján 1790.

alól jobbra:
Orosházi Fr. Tzéter írta's mettzette.

Rézmetszet, méretei a rézlapnak 25:5:22 s a vonalkeretnek 23:21 cm.

9663.

60/98 N° 6

Czetter Sámuel

Vilt J. győri
püspök archepe

Wawra aukció
1901. ápr. Becs:

Esterházy M. gróf
tatai metszetgyűjte-
menye

-

.ovagtermének helyreállitásához
:iszállásról.

; 13. 17,45 h
o. /49.50+10.40/ 59.90 Ft

3 14. 21.55 h
o. /49.50+20.80/ 71.30 "

. . . . .

zesen: . . . . . Ft.

tanulmányait az Egyesült Államokban. Elmeleti vonatkozásban a
research assistant“ a vízi-
gátakra
atio“ és
alkozott.
merikai
reau of
Valley
nunkáit.
al hajó-
n folya-
. Wicks-
modell-
an most
véb épít-
Water-
mmel és
ású inté-
elepeket,
ellett az

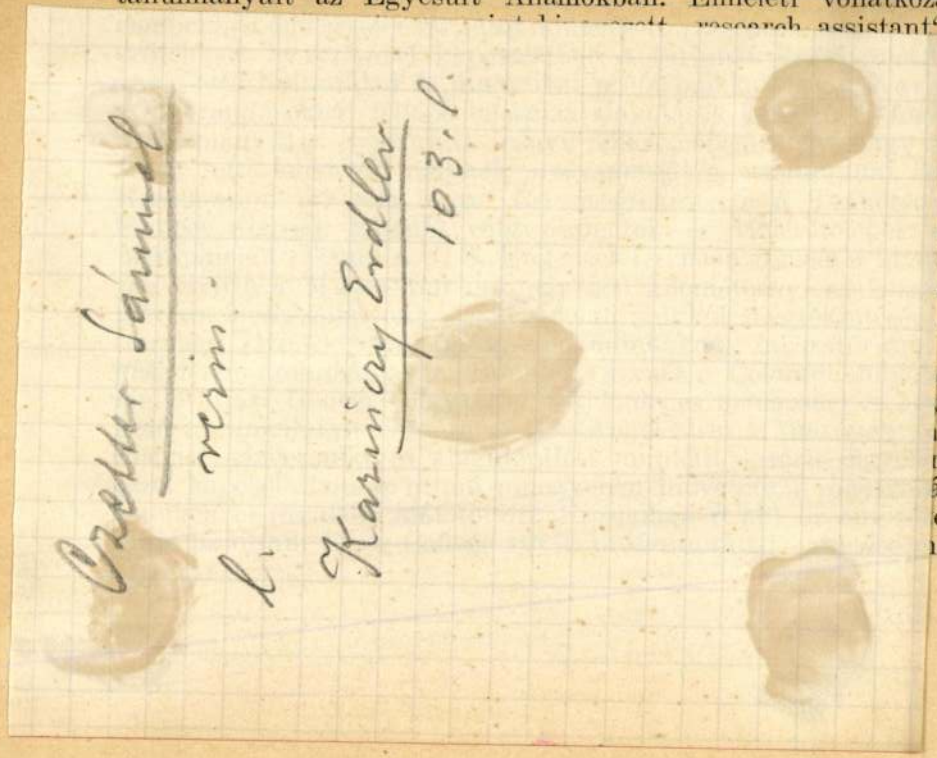

Czetter Sámuel
verin.
l. Kazinczy Erdler
103. l.

Dr. Buday Kálmán (1904, Győr, rom. kath.), az Országos Magyar Ipari Jelzálogintézet titkára a Rockefeller-alap társadalomtudományi osztálya részéről közgazdasági tanulmányok (prof. Heller Farkas) céljaira elnyert ösztöndíjjal a nemzetközi tőkemozgalmakkal kapcsolatos problémák vizsgálatával foglalkozott. Nevezetesen a Rockefeller Foundation h. igazgatójával, Stacy May doktorral való megbeszélés alapján összeállított programmja szerint a hitel- és pénzelméletek általános tanulmányozásán kívül, főleg a nemzetközi fizetési mérlegeknek a háború utáni időszakban bekövetkezett alakulását tette kutatás tárgyává. November elejétől január végéig New Yorkban dolgozott John H. Williams harvardi egyetemi professzor, a newyorki Federal Reserve Bank tanácsadójának és Alvin H. Hansen, minneapolisi egyetemi tanár, a Rockefeller Commission of Inquiry into National Policy in International Economic Relations igazgatójának irányítása mellett. Utóbbi bizottság anyaggyűjtése, a Columbia egyetem, a newyorki Federal Reserve Bank, a washingtoni Federal Reserve Board és a kereskedelmi minisztérium által rendelkezésére bocsátott anyag segítségével összeállította az 1920 óta bekövetkezett nemzetközi kiegyenlítődési mechanizmus működését előidéző faktorok havonkénti változásainak elemző kronológiáját. Februárt és márciust a monetáris

Czetter Sámuel

l.

Orsz Teleki

13. l.
16, 17. l.
(többször)

~~Bacsbudrogmegyei Tört. Társulat~~

Évkönyve VII. 166.

Czetter Sámuel

vers

l.

Magyar Könyvtár

1926. 370. l.

VÁNY

BUDAPEST
937 NOV. -4-5
Ae 62 Ae

nágos Bizottsága
urnő

H.

Sáhos u. 16.

lve 1936. évre 2500 drb. — Pesti Lloyd-nyomda.

Czetter Sámuel

rezim

wód

Karács Béhésvm

I. 410. l.

Czetter Sámuel

vármetsző

Nevét sehonnan nincsen feljegyezve úgy hogy aránylag igen kevés signálatlan metszete van. Ezekből sem igen nehéz felismerni külön egyéni technikájáról, s egy jelzett metszettel alapos összehasonlítással egy jelzetlennel, csaknem minden kétséget kizárólag megállapíthat juk, vajon ő metszette e vagy sc. Néha maisel készítette a rézlapon a feliratot e czéra feliratos műveinek felismerésében nem nyújt oly biztos alapot mint például Bényeinél. Nevét is többféle képen írja legtöbbször Tzetternek, de többször magarosan „Tzéter"-nek is, a mint úgy látszik Karácsay kedvezett ez, a ki oktat bocsátja ideigen haugrási nevet miatt. Az ajánlott Orosházi nevet kizárólagosan egyes sem használja magyarúsítás a „Czettor"-t sem.

Jelzése: „

A Hadi és más nevezetes Történetek I-V. szakaszaihoz mellékletül adott vármetszetek közül a legtöbbet Czetter Sámuel metszette, sőt többnyire maga is rajzolta. Metszetei egyenlők a következők.

Az I-ső kötetben (Bécs, 1789).

1., GROF GRÉVEN REGEMENTJE. Kis Kun Félegyházi Kotzka írta (rajzolta) 1789." Orosházi Tzetter metszette." Színezett vármetszet.

2. Tábori ágyuk. Signálva nincs. Színezett vármetszet.

3. Mozsár ágyuk. Signálva nincs. Színezve.

4. GROF PÁLFFY GRÁNÁTEROSAI Jelzése: „Orosházi Fi Tzetter irta s metszette 1789." Színezett vármetszet.

5. HERTZEG ESZTERHÁZY MIKLOS GRÁNATEROSSAI. Jelzése: „Orosházi Fi Tzetter irta s metszette 1789." Színezett vármetszet. Ez ugyanaz a metszet, a mely Gróf Pálffy Gránátterosait tünteti fel. A különbség csak a színezésben van. A Pálffy granaterosainak hajfőkéje barna, az Esterházyé kék. A Pálffy grénaterosa által lesrúst török köpenye piros, bugyogója sárga, az Esterházy grénaterosa által lesrúst török köpenye sárga és a bugyogója piros. Az egész metszet egy kis ártatlan csalás a kiadók részéről, mert bár más czim alatt a két metszet egymással tökéletesen egyez.

6. Két ágyus Batteria. Mozsár=Batteria. Színezett vármetszet. Signálva nincs.

7. A' Mártinjesti tájáru esett ütközet helyeinek ábrázolása. Térkép, jobb felső sarkában egy kis harczi jelenettel. Színezett vármetszet. Signálva nincs.

8. Naándorfejérvárá/ és az azt/ostromló táborj/ fekvése./1789/ Vármetszet, színezve. Signálva nincs.

9., Egy 3 fokos tábori ágyu és legénysége. Színezett vármetszet. Jelzése: Orosházi Fi Tzetter metszette 789."

10. Gyujtó golyóbis. Tűz lapta. Világoitó golyóbis. Lármafa. Büdöszkő golyó. Szurok koszorú. Lármafa (másfele). Színezett vármetszet. Jelzése nincs.

1880 évi 1693 II ü. o.

Kolozsvári p. ü. k.

1880 November hóra

Babb féle clerus alap kiadás

Babb Cler

152 fr 97 kr

27/1 Rez

11. Uj Orsova és az azt ostromló tábor fekvése 1789. Szinezett rézmetszet. Tájkép, igen ügyesen megrajzolva. Jelzése nincs.

A II-ik Kötetben (Béts 1790.)

12. Blokház. Szinezett rézmetszet. Jelzése: „Orosházi Fi Tzéter mettszette."

~~13. GRÓF GYULAY SÁMUEL KE-GEMENTSE. K. J. Jelzése: „K. K. Fölegyházi Fi Kötska irta~~

13. GROF KÁROLYI GRANÁTEROSSAI. Ugyanaz a kép, ugyanazzal a jelenettel, mint az I-ső kötetbéli 4-ik és 7-ik számú, csak a felirat különböző.

14. Konstantinápoly. Kezdetleges térkép. Jelzése: „Kezdi Vásárhelyi Fi Kováts Jósiás irta. Orosházi Fi Tzéter mettszette." Szinezett rézmetszet.

15. Illyen öltözetben jelentek meg némely Magyar Fő Asszonyságok az or„/szág szélén, á Bétsből Haza jövő Koronának fogadására. Febru. 18-ik napján 1790-ik eszt./ A hátterben Pozsony vára látható. A metszet szignálva nincs, de minden jel arra mutat, hogy Czetteré. A szöveg metszése azonban, mint ez figyelmes vizsgálódás alapján megállapitható, Berkenytől származik.

16. Naudorfejérvára' Zimon felől lett ostromlásának ábrázolása 1789. Jelzése: „Orosházi Fi, Tzéter irta s mettszette". Egyik Czetter legszebb metszeteinek. Szinezve.

17. Igy volt ki-téve II-ik Jósef Tsászár' teste á Bétsi udvari Kápolnában Febr. 22-ik napján 1790. Jelzése: „Orosházi Fi Tzéter irta 's mettszette." Gyenge, erőtlen rézmetszet, rajza sem valami művészies. Szinezve nincs. A kép alá a szöveget úgy látszik Berkeny metszette folyóirással.

A III-ik kötetben (Béts 1790)

18. A' Tsászári 's Királyi Lakóhelynek fekvése Bétsben. A Térkép. Jelzése: „Tzetter irta 's mettszette 1790. Sept." Rézmetszet.

19. A Szent István templomában II-ik Jósef Tsászár halálára/ készitett Gyász-alkotvány Bétsben 1790-ik esztendőben/

ink. 1880. február 12.én

Sz 567/880

5139 f 4 részlet

1880 évi 1517. II ü. o.

1/3 1880. kifizetetett 5140 f 85

15/7 " " 5139 ft

3/7 " " 5139 ft

12/10 " " 5139 f

1880 October hóra

Bahlfele Clerus

alap kiadás

5139 f

Bab

24/2 kcz

Zebrise: „Oroshàri Fi. Tzetter metszette" „Hefele"[x] ~~(Magyar papir is itt "Lajstrom ismeretlen")~~ találta" (terverte). Rézmetszet.

20. A Mária Theresia nevü Fregat. Zebrise: „Oroshàri Fi Tzetter metszette 1790." ~~A leggyengébb rézmetszetek, a mik~~ Cretter leggyengébb metszete. Rézzel.

~~22.~~ E metszettel be is fejezte a Hadi Történetelnél való működését, mert a ~~negyedik~~ III-ik kötetben mái egy metszete sincs, az V-ik kötetben lévő két ~~metszet~~ darabot pedig még 1789-ben készült, s a Kiadó csak mái ~~ab~~ szöveget vétetett alájavalamelyik metszővel s ujból kiadta. Ezek a következők:

21. Hertzeg Esterházy Antal' Grénadérossai. „Zebrise: „Oroshàri Fi Tzetter ita s metszette 1789." Rézzel rézmetszet. Ugyanaz, ~~a~~ mint a melyet (az I-ső Kötet 5. mái alatt ~~metszet~~ leirtam.

22. Gróf Wurmser regementje. Zebrise: „Kis Kun Fölegyházi Kotzka ita 1789." „Oroshàri Tzetter metszette. Rézzel rézmetszet. Ugyanaz, mint a melyet fentebb az I-ső Kötet 2. mái alatt ismertettem.

Mai Napunkig Lajos rövidlen mái ismerette a[1] Magyar Hirmondó adatát[2] (~~1793 évi 45-1. l.~~) ~~mely~~ mely gondos kutatás ezen bövebben kiterjeszkedni. ~~Rövidsége~~ Rövidsége miatt, mert egyéb pontok elotalálni adot tartalmat Cretterre nézve, kivül art irja ez az előfüretési felhivásis ~~Ígéret~~ vegye tudositás, hogy „az ideval Akademiaban pályáját vejezte volna ebben az esztendőben". A kapcsán, a mellett e hir megjelent 1793 ~~április~~ hó-ról, ~~mig~~ ~~Követhetőleg~~ ~~akkor~~ ~~Cretter~~ vejezte tanulmányait[4] s a mi valószinü ez időtájt még ~~egészen~~ egészen fiatal

[4] a becsi népmuvészeti Akademiaban

Hadi 3 mái nevezetes Történetek feljegyzését képező

---

[2] [1] Magyarországon is ismert Újság 1793 évi 45-1. l. Magyar Hirmondó

1880 7/2 f.

II Babbalap és vall. sarcza

Kp

Kr.

2540

941. Sz 1880

(határozatban

~~Ezután~~ ember volt. Fenkelt elsorolt műveit tehát kamaramajori vejéi körében kárisztette, a mi egy mehány metszetén meg is látszik, de a legtöbb (beszélelését vállik.

~~A magyar Hírmondó~~ A magyar Hírmondó abból az alkalomból hívta fel ~~a~~ ~~figyelmét~~ „érdemes“[1] (~~és nem érdélyi~~) olvasóinak figyelmét, hogy „ezen szép tehetségű Ifjú különös szorgalmatosságával ~~foglalatosk~~ darab időtől fogva egy Maulpertsch híres képiró által rajzolt képnek rézre való metszésében, mivel ezen munkája által kívánta magát a világ előtt megismértetni.“ A kép ~~Venus~~ Diadalma, amelyet el is készült a Gróf Balassa Ferenc sajtóhibával nap is jelent. Minderről Nagyi is megemlékezik, csak azt ideszem dolgot, azt kívánom kiemelni, hogy e kép kiadásánál Tretter feltünően előtérbe helyezte magát, sőt Balassa gróf is kihúzta, hogy az „Tretter Deák és Magyar“ aláírással jelenjék meg. Ezt valamiképpen el az adatot, mint arról is érdekes, mert ~~később~~ később valamivel ~~később~~ Karnicky Ferenc ~~fest~~ ~~dicsőítő~~ ~~képeinek~~ ~~kőnyomatú~~ ~~sorozatán~~ rézmetszeten ezt ~~még~~ mellőzi: „a nemes“ ~~az~~ az említett kép teljes címe: ~~Venus~~ „Venus' Diadalma. Fő“ Mélt. Balassa-Gyarmati Gr. Balassa Ferenc Urnak, Kékkői, Vaj Szentkereszti, Lietavai, és Éberhárdi Várak' 's Uradalmaknak' örökös Urának, Szerits. Tsász. és Kir. Fels. Urnak, Kamaraházainak, és Belső Titkos Tanátsosainak, Sz. István Első Apostoli Kir. Keresztes Rendek Kommendatorainak és a' Galliciai 's Lodomeriai Országok szám rendeletett F

F Fel. Udvari Kommissio Elöljárójának Ő Exc. nak ajánlja mélly alázatossággal Tretter Sámuel Orosházáról.“ A kép ára 1 for. 30 kr. volt, a mi abban az időben elég szép összeg, egy arányban nem is ~~volt~~ nagy mértékű.

F midőn ~~valóban~~ vala ír

---

[1] (Művészet. 1904. évf. 129. l.)

1) és nem érdélyi. ~~Tretter~~ ugyan

Czetter Sámuel

l,

Kazinczy lev

V. k. 63, 66-l.

Czetter Sámuel

l.

Kazinczy lev

XII. k. 316. l –

Czetter Sámuel

† Kaszinczy lev.

XIV. k. 419. l.

Czetter Sámuel

verm.

1.

Kaznicy lev.

III. k. 510-l.
522.l.

Czetter różne

l.

Kaziuczy lev

XXII. k. 331. l.

Turócz-Haj h.n. VII. 239

Cathalogusában már kinyomtatta. Kapott a ditséreten a nélkül, hogy arra legkevésben is méltóvá tette volna magát. Ezután mi lépéseket teendek Dayka Versei iránt, tudtodra adom. Élly boldogúl. Vitkovics 10ber 27ikén 1810

Kazinczy F. jegyzete:

Ide tészem-le Kis Istvánnak Júl 12d. hozzám írt levelét. Bár minden gaz ember' homlokára így lehetne sütni a' bélyeget!

Széphalom, Júl 8d. 1811.

[Eredetije a Szemeretár II. kötetében.]

1900.

Szemere Pál — Kazinczynak.

Tekintetes Kazinczy Ferencz Úrnak

Szemere Pál alázatos tiszteletét.

Édes Uram Bátyám! Vitkovics barátunk arra kért engemet, hogy hánynám fel Édes Uram Bátyámnak azon leveleit, mellyekben a' Dayka körül téendő igazítások, hozzáadások felől tudosíttatunk 's cselekedjem a' szerént a' mint Triasunk' Mestere kívánja hogy cselekedtessék. Elfogadtam a' kérést 's ímé közlöm a' kívánt változtatásokat 's hozzáadásokat.

A' Dayka' Életében. Ezen ponthoz: — *A' nemes lelkü Viczay gyógyító kezek alá vevé, 's nem csak orvosa, de jóltevője is lett, 's eltiltotta a' tanulástól.** *Ez a' tilal* ....

* Azolta hogy ezt írtam, ez a' megbecsülhetetlen ember, ez a' megbecsülhetetlen barátom sem él. Aprilisnek 5dikén hala-meg. *Fektessetek oldaltt 's képem alá hajtott jobbal,* monda Doctor Krieger Úrhoz, kit Eperjesről magához szóllítatott; *hogy, legalább halva, nyugodni láttassam, nem nyughatván soha életemben!* 'S az egész Kassa bizonyság reá, hogy igazat mondott. Kassának szegényei, kikért ezrekkel maradt adós a' Patikában, öszvefutottak temetésekor, 's sírva kisérték koporsóját; az uraságok ezreket tesznek öszve, hogy eggy emlék által neve megtiszteltessék, 's ezzel bizonyítják hálájokat, minthogy a' Megholtnak széplelkűsége a' jutalmat igen sok esetekben magától eltiltotta. Igen jól eltalált képét én ez előtt nyolcz évvel Czetter által metszettetém rézben (Talán jobban volna: metszetém rézbe? Horvát) mert engem is nem egyedül virtusainak tisztelete 's a' legszentebb barátság, hanem életem megtartása is csattlott hozzá. — Kazinczy F. jegyzete.

Kazinczy Ferenc levelezése
VIII. k.

Ezen § után:

Eggy két darab ki van fordítva az Aeneiszből is; — nem sok rend és talán csak első kidolgozással. — Említést érdemel, hogy ő Gróf Teleki Józsefnek a' testvére Gróf Toroczkainé' halálára írt, egykor közönségesen-csudált 's méltán csudált 's sok és nagy szépségekkel 's sok és nagy hibákkal teljes kesergését német Alexandrínusokba fordította. Nyilván meg akarta igazítatni olly kéz által, melly annak megadhatta volna a' simítást, 's kiadta volna. Az egészen meg van a' Sárga-kötésben. Eggy ívnyi Excerptákat is lelek e' költeményből. Daykának akkor, midőn a' *Nemzeti öltözetet* írta, Teleki volt példánya. A' ki verset ír 's versíráshoz ért, rá ismér a' franczia-izlésű szójátékokon, antitheziseken, mellyeket a fiatal Író szépeknek vél.

ezt parancsolja tétetni eggyik levél: •

Ugyan ezen kötetben áll eggy kis része az *Aeneis' prózai fordításának*, 's három darabja *hexameterekben*; de ezeknek alig lehet hasznokat venni, mert mind ez mind az *első* dolgozás, minden későbbi igazítások nélkűl. — Három darab német vers. (Ezekről igen méltán elmondhatta a' mit Vitéznek ír a' Ildik Könyvben álló Episztolájában, hogy ollyan zengésűek *mint a' lánczolt kerék és a' bilincs csörgése.* — Nem kevés íve *Magyar Grammatikájának*, de eggyüvé nem mindenütt illő renddel és hasonló képen első kidolgozásban. — Valami az *Izlés' Historiájából*, a' *Meséről*, a' *Drámáról*; (Úgy látszik, a' Batteux' munkáját magyarra akarta fordítani.) *Atticus* és *Epaminondás*; Cornelius Nepos után. Életirások: *Jézus. Socrates. Damon és Pythias. Marcus Aurelius. Antoninus Pius. Julianus. Diogenes és Alexander. Ferdinandus Catholicus. Cortes. Pizarró. VII. Gergely. Johanna. Gray. Essex. II. József*, valamelly előttem nem ismért német munkákból. Eklésiai Történetek. (töredék és hasznavehetetlen dolgozás.) Továbbá: *Dissertatio de Religione. Dissertatio de animarum immortalitate. Dissertatio de Phantasia*, deák nyelven és a' mint látszik, Concursusra. Végre az *Europai 's Azsiai Hunnusok' dolgaik felöl írt Bárdosy János Úr' deák munkájának magyar fordítása*, sok, de elhányt ívekben; 's eggy két levél, Lőcsei szállása felől kötött alkulevele, 's holmi, kevés figyelmet érdemlő 's kiadást nem kívánható irások.

Eggyik levélben ez parancsoltatik: §. 1. in vita Daykae addatur loco opportuno et quo fieri potest paucioribus verbis: Dayka a' keresztelési Testimonialist, kilépvén az Egri Seminariumból, magával elvitte, 's ott arról, hogy ő mikor született, nem találtatik jegyzés.

Czetter Sámuel

Karinczy Ferenc levelezése

XI. 182. l.

„	„	11	—
„	„	13	—
„	„	14	—
„	„	15	—
„	„	16	—
„	„	17	—
„	„	18	—
„	„	20	—

Rucz Gyu

Czetter Sámuel
rézm.

1. Kazinczy Ferenc
levelezése
VIII. 457 l.

KAZINCZY FERENCZ ÖSSZES MŰVEI.

HARMADIK OSZTÁLY.

LEVELEZÉS.

KAZINCZY FERENCZ LEVELEZÉSE.

A M. T. AKADÉMIA IRODALOMTÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA MEGBÍZÁSÁBÓL

Chetter Sámuel

Kazinczy Ferenc levelezése

IX. k. Bpest, 1899. 131. l.

nem ismerek. Irója arra calculált, hogy az emberek, imádkozván, elbandzsalodnak (sich zerstreuen), 's rövid punctumocskákból, paragrafocskákból rhapsodisch állanak benne a' könyörgések, hogy az elszóródni kezdő eszmélet minden nyomon magához térhessen. Az érzés benne igaz és tiszta, a' kifejezés nemes. Ha én már ágyban vagyok 's Sophienak kedve jő imádságát fenn szóval mondani, *hogy az ő érzései nékem is érzéseim légyenek,* a' mint írám, sokszor explosiókra lobbanok. Szebb könyörgéseket nem ismerek, és azokra, a' kik az illy könyvekben übermenschlich bölcsek akarnak lenni, azt mondom, a' mit Csokonai monda hypochondriából 's μισω-Benedek-Mihályságból ennek hosszú és si diis placet bölcs Catechismusára: hogy ő cum ratione insanit, mert positiva vallást *Pápista módra kell tanítani.* — Más megértene e ezt olvasván, nem tudom: de te meg fogsz. A' Religió szent és tiszteletes dolog. De a' Religiót nem *eltanúlva,* hanem *keresve* kell szerzeni. Mentsen-meg engem attól az Isten, hogy én Sophienak olly dolgokat verjek a' fejébe, a' mellyek nem *az ő lelkében* támadtak.

Ezen levelemnek 6dik lapján a' bouffon Papnak eggy kifejezésére Virág Benedeknek eggy szava jut eszembe. Kotton valánk

gence alsobald übergeben, sobald die daran haftenden Ausgaben erfolgt seyn werden.

Für Druckerlohn — Papier — Schriftstechen, Fistl — etcet. — [1] 33 fl. 30 xr. 10 fl. habe ich auf Abschlag schon empfangen. Kommen noch zum zahlen *23 fl. 30 xr.*

In meinem vorletzten Brief, den Sie ausdrücklich nach Regmecz zu adressieren verlangten, werden Sie befriedigende Antworten auf Ihre mir vorgelegten Antworten lesen, auch will ich, weil Sie Porträte sammeln, noch mehrere neue Produkte meiner Arbeiten beylegen; das Geld können Sie, wenn Sie wollen, gerade an mich auf Diligence adressiren. Ich verharre mit aller Hochachtung

Ihr

ergebenster Diener

Czetter.

Meine Wohnung ist
auf dem Spitlberg in der Kandl-Gasse beym grünen Jäger Nro 127. im 2-ten Stock, die zweyte Thür neben der Stiege.

Kivül:

v. Wien.

à Monsieur François de Kazinczy. par Ofen, Debrezin,

à

Ér-Semjén

au Comté de Bihar.

Másfelől: Piros pecsét, czímer öt ágú koronával.

Samuel Czetter Orosházi, Sculptor Viennensis, postea Professor artis suae in Russia.[2]

[Eredetije a Múzeum könyvtárában: a rendezetlenek között.]

[1] Eredetiben is így, kihagyással.

[2] E másfél sort Kazinczy írta a levélre.

Ezek szerént, Barátom, írhatsz valamit Daykának. Én neki magának nem akartam írni, azért, mert vele ezek eránt eggy értelemben nem vagyok. Az emberrel se esmeretségem, se barátságom, Birójának se választott, nehogy tehát elébb ellenségemmé mint barátommá tegyem, tsak Te néked írok, hogy ezek szerént felelhetsz. Te pedig Barátom ne engedd magadat az illyenek által eltsábbíttatni. Sőt (ezt egyedűl magadnak írom) fogjuk köz erővel a' dolgot, ne hogy a' pápista magyarság, a' kiké mindazonáltal nem a' legtisztább magyarság, felsőségre emelje magát, 's a' nyelvben is, mint egyebekben törvényt osszon. Én óhajtanám, hogy eggy tiszta magyarságú Reformálttól kerűlt grammatica állana most fel. És hogy ha arról is azt mondhatnánk örvendetesen, a' mit a' Gotsched Német grammaticájáról megjegyez Gessner vagy Nic. Niclas (Isagog. ad. Erud. Univers. p. 106.): «*Imprimis etiam hoc commodi peperit illa grammatica, quod eam Pontificii homines, tamquam Divinum sidus secuti sunt et emendarunt paulatim suam barbariem.*» Itt is rosszabb németek vóltak hát a' Pápisták, mint a' protestánsok, és az úgy van rendszerint, a' hol eggy nemzetnek e' két vallása vagyon, mert a' Pápistáknál eleitől fogva gyakorlottabb vólt és betsesebb vólt a' Római Nyelv annak a' vallásba való nagy befolyása miatt, mint akármelly más született nyelv. Sőt ha te néked úgy tetszik, nem akartam e nyelv vizsgálást és ítélést vagy így, vagy valamiben tetszésed szerint változtatva kiadni, melly sokaknak tanuságokra lenne. — A' Dayka sok irását Debreczeni vásárkor elküldöm, mert a' posta pénzt annyiszor nem érdemli. Élj szerentsésen.

Szathmár 1791.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 187. sz.]

391.

Czetter Sámuel — Kazinczynak.

Hochzuehrender Herr!

Es sind bereits 6 Wochen, dass ich die Ehre hatte, 2 im Briefe eingeschlossene Abdrücke von dem schon fertig gewordenen Viczaischen Porträt zu schicken, an wen, und auf welche Art, als ich die 640 schon lange bey mir liegenden Abdrücke fort zu schicken habe, weiss ich, laut Ihres letzten Schreibens, genau, und wills der Dili-

561.

Kazinczy — Nagy Gábornak.

à Monsieur Gabriel de Nagy.

Érdemes barátom; a' D . . . . dolgában mit csinált az Úr, nem tudom; pedig az sürgető. — Mind Kazinczy Péter bátyám, mind Ragályi Clára meg nem tudják fogni, mi légyen az, hogy az Úr hallgat. Én nem szóllok rá, sőt mentséget hordok-elő. De az Úr eránt való barátság azt kívánja, hogy az Úrnak adjam tudtára. — Werther mint van? — Éljen az Úr kedves napokat; én itt búsakat élek, ebben a' fertelmes időben. Jósi és a' felesége Semjénben vannak.

Január első napjáig az Úr a' Postán Debreczenben ide retourniroztathatná minden leveleimet, mert addig itt leszek. Itt semmi újság nincs, a' mi közlést érdemlene.

[1802. Dec . . .]

Alább írt a' maga régi jó Urát, Assessor Németh János Urat, bízodalommal kéri, hogy az Abonyból hozott leveleit és pakétjait, a' mennyire lehet eggy cóperta alá lepecsételve, az Alábbírtnak nevére adresszírozva, és eggy kis specificatio mellett, hogy a' pakkétban mik vannak, tiszteletet érdemlő barátjának, Nagy Gábor Úrnak, Debreczenben, általadni méltóztassék; hogy így, mihelytt innen Regmeczről, lakóhelyére Ér-Semjénbe, lemehet, azon alkalmatlanság nélkül, hogy ebben az irtóztató sárban a' várni reménylett portékákért menni kéntelen légyen, azokat vehesse.

Alsó-Regmeczen, Abaújban, Decemb. 18-dikán 1802.

Kazinczy Ferencz mpr.[1]

[Eredetije a Múzeum könyvtárában: 332. Oct. Hung.]

[1] A levél utáni toldalék nem bizonyos, hogy e levélhez volt-e mellékelve: de mivel más levél ez időben nem maradt fenn Kazinczytól Nagy G.-hoz intézve: leghelyesebben e levélhez mellékelhettük.

tály Órát Czélunk' elegyengetésére üressen tartani: a' mire Nagy Gáborunk' egyik szobáját legalkalmatosabbnak itélném. Készségem csüggedni nem fog, csak a' jó Múzsák el ne hagyjanak.

A' mi a' Festőt illeti: a' Tekintetes Úrnak rólam való gondoskodása meghaladja érdememet, akár a' személyest, akár a' közönséget illetőt. Részemről a hiúságot magam vadászni nem kívánom, de ha hiúságommal a' mások' hiúságának kedveskedhetem, miért volnék makats és durczás? En ugyan Rousseau embere vagyok: de az *Öreg Úrban* is nem volt é sok efféle, a' mi néki mégis illett, sőt Characterének umbrázatja volt, vagy inkább fényezetje? Már a' Bécsi Magyar Institutum a' múltt Tavasszal, hogy Pesten valék, megkért, hogy adjam által nékik, és ők a' derék Czetterrel ingyen kimettszetik. Ráállottam kivánságokra, gondoltam, hadd bábozzanak vele. Van a' barátságnak, van a' Tudósi characternek, van a' Nemzetiségnek bábja; mi több? a' Vallás holmi báb nélkül hideg és sikeretlen. — Ők énnékem, mivel, a' mint említém, akkor Pesten napoltam, egy Budai Rátz ifjat javallottak, a' ki $^1/_2$ Souveraindorért fest és szerentsésen talál; Csúri barátom, a' ki a' Vátzi Siketnémák Perceptora, ezzel festettette le azonegy Papirosra *ad virum* T. Domokos Lajos és T. Sinai Miklós Urakat — szemközbe!

Bétsi Barátim arra kértek, hogy ha több festéssel mehetnék fel magam, Czetter jobban dolgozhatna a' Rézre. Tavasszal különben is fel kell mennem. Vásárkor erről is tanátskozhatunk.

Addig is változhatatlanúl maradok a' Tekintetes Úrnak

Bagamér, 26d. Xbr. 1802.

hív tisztelője

Csokonay mk.

Kivűl:

Tekintetes Kazinczy Ferencz Urnak,
tellyes tisztelettel

Semjénben.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 187. sz.]

Nem tudták magokat még akkor lenni, 's hatalmas
Karjaid által ezer meg ezer veszedelmeik ellen
Védettetni, kegyes voltál! jer, Hunnia boldog
Angyala! légy Múzsám Kalaúzza, 's ha kedves előtted
E' Nemzet, ha vitézségén mind eddig örültél:
Kérlek, légy ezután is az Ő védője, baráttya!

1. Tegnap itt vala Pyber Virtről. Megházasodik két hét alatt. (hát Te házas vagy-e? ugyan el ne múlasd!) Szabó, úgy mond, a' Magyarság Virágjaiba dolgozik.

2. Döme Károly, most izsai Plebánus, Metastasiusnak egynehány Játék darabjait (úgy mint: Ábel halála. Izsák. A' megismértt E. Jósef. Fors. Sápir Alma. [?] A' Laktalan Sziget. Themistokles.) Kiadta Komáromban.

3. Egy két strófát írj le nekem az ollyan paraszt dalból, mellyet a' tsintalan szemérmetességű lyánkák, mikor fonnak, 's a' t. dúdolgatnak. — Ha mit küldendesz ezután, küld el, (ha lehet) vásári alkalmatossággal, vagy Mossótzyhoz, vagy Kishez, vagy Eggenberghez (Weingand). — El ne felejtsd, a' mit mondtam: a' házasságot. Tsak egy Kazinczy van M. Országban! Isten veled.

V. mk.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 174. sz.]

560.

Csokonai Mihály — Kazinczynak.

Tekintetes Úr!

Egyedül az a' Reménység hozott ide Bagamérba az Innepekre, hogy majd a' Tekintetes Úrhoz Semjénbe egy félnapra általmenvén, szerentsém lesz holmi Literariumokról szólani, 's jelesben *Daykának hagyományi* felől bővebben értekezni. Én itt az únalmas hosszú estvéken egy futó Recensiot tettem minden Munkájin keresztül, melly Fragmento mintegy 2 árkusra terjed: Óhajtom előbb közleni a' Tekintetes Úrral, míg kezemet a' szent maradványokra tenni merészelném. Külömben is lehetetlen a' két Heroidummal boldogulni a' *Colardeau* Originálja nélkül. A' Pope' két kis Levele megvan nálam Frantziául. Méltóztasson a' Tekintetes Úr, Vásárra béjövén, két vagy három fer-

Mint tetszik Neked ím e' szó: Sunád? igaz-e, hogy annyit teszen, mint *Nótárius?* Béla nevetlen íróját így nevezi a' fordíttó.

E' napokban olvasván Bél Mátyás Könyvét: Adparatus ad Historiam Hungariae etc. tsak nem kedvem jöve Magyarrá tenni Priskus Rétort, — olvasgasd meg deákúl, a' jegyzésekkel egygyütt, és írd meg ítéletedet. Én úgy vélem, hogy a' ki effélékre fordíttaná tehetségét, üdőjit; többet 's hasznosabbat tenne, hogy sem a' Kassai boszorkányozó, Törpe Péter, Jetta, 's a' t. Ez igen szegény, ostoba, kártékony múlatság.

Meg ne bántsalak, kérlek, a' sok fötsögéssel. Még egygyet: Úgy tetszik 796-ban azt találám írni Batsányinak Bétsbe, hogy jó volna a' *Magyarok kijövetelérőll* egy Epikumot készitteni. «Ez volt, felele, az én egész poétai életemnek tzéllya, 's azt Kufsteinban nagyobb részént el is végeztem, de tsak fejemben: többé elő se hozd (én ő neki) soha.» Bámúltam, 's elhallgattam; de azonban ki nem vethettem fejemből az Epikumot; most is óhajtom, hogy legyen valaki, a' ki Nemzetünk ditsőségéért írjon. — Én minap egy estve imígy kezdettem. Te először a' Hexametereket olvasni, azután ítélni fogod:

Magyar Hexameterek.

Rettenetes hadakat, 's egy lelkes Scitha Vitéznek
Tetteit énekelem, ki vadon Honnyának öléből.
Intetvén az Egek titkos végzéseik által,
E' nemes országnak boldog mezejére verődött.
Tudta, hogy Őseinek szép birtoka volna, hogy őtet
Illetné birodalma ezen nagy földnek egészen.
Ám de sok és szörnyű akadályok tüntek elejbe,
A' mellyek bátorkodtak rettenteni szivét,
És, ha lehetne, tüzének eloltani bajnoki lángját:
Bújdosván valamerre magát terjeszti Világunk.
Győzött, 's Isteneit, Népét elvégre letette
Attila pusztáin vertt sátoriban, hol üdővel
Egy Istent több Templomban tisztelne, 's imádna
A' később Maradék; és, bátor fegyvere mellett
Őrt állván szemesen, hív jámborsága gyümöltsét
Vídámúl szedné, 's élné még hamva után is.
Oh, Te ditső Honnyunk jó Angyala! mostan is, a' ki
Édes Atyáinkhoz, noha szent paisodnak alatta

Kazinczy Ferenc levelezése
II. k. 1891.

383. 224. lap alul 17. sor: «Igy mondom én *Orpheus*om 8-dik hónapi darabjának 369-dik oldalán, hogy Földinek nints igazsága, midőn a' *gyújtom* helyett *gyulytomot* ír». Nem a 369-dik lapon írta a szóban forgó jegyzetet Kazinczy, hanem a 396-dik lapon, Földinek az «Idegen szépség» című verséhez, melyben e szó fordul elő: *ki-gyújtsa* (l. a 343. sz. levelet) A jegyzet itt következik: «*Ki-gyúlytsa*, e' helyett: *ki-gyújtsa*. Igy javaslotta ugyan ez a' Grammaticusunk (t. i. Földi) a' Komáromi Társaknak, hogy *Gyüjteményeket Gyúlyteményeknek* írják, minthogy az e' gyökértől: *gyűlök*, jön. Itéletem szerént hibásan; mert a' *gyűlöktől* nem *gyúlytemény*, hanem *gyűlemény* jön; úgy éppen mint a' *Gyűjtemény* ettől a' gyökértől *gyűjtök*. — A' Komáromi Társak kéntelenek valának a' *Gyúlyteményt Gyűjteménnyé* változtatni, mert azt FÖLDI után és ő utánnok *Gyúlyteménynek* senki sem olvasta. (*Kazinczy.*)»

224. lap alul 5. sor: «A' Messziás eránt egynéhány sor fog lenni a' Magyar Ujságokban». Kazinczy bizonyosan a *Magyar Hirmondót* érti, de ennek ez évről való folyamai a múzeumi könyvtárban is hiányzanak. Egyébiránt ez a hirdetés aligha jelent meg, mert egyik következő levelében Kazinczy még mindig csak az igéretet emlegeti. V. ö. a 401. sz. levéllel.

384. 226. lap fölül 6. sor: «A' *Vállyi úr tselekedete* előttem ujság». Ezen a «cselekedet»-en nem érthet mást Benkő, mint Vályinak áttérését a katholikus hitre. Jellemző az akkori idők hangulatára, hogy ez az áttérés milyen feltünést keltett az irók között.

14. sor: «*Hochmeister* úrtól valami Gessnereket hozattam». Hochmeister Márton nagyszebeni nyomdász és könyvkereskedő volt ebben az időben.

Az egész levelet v. ö. a 402. sz. levéllel.

386. 229. lap fölül 13. sor: «A' 7-dik darabból vette Szentjóbi Szabó László Úr is a' *Violácska* nevű Meséből a' *Mottót* Pesten kiadott verseinek eleibe». Ráday szóban forgó műve «A' Violátska és Rózsa. Rudolphi Carolinának Német Verse szerént. Szabadon követve» címmel jelent meg, és Szentjóbi Szabó belőle «költeményes munkái» elé (Pest, 1791.) a következő sorokat írta ki mottóul:

Ámbár gyenge illatotskám
Nagyon messze nem terjedhet,
'S nagy mellyéket bé-nem tölthet,
Tág lessz nékem e' kis környék,
Ha bé-tölti illatotskám.

229. lap alul 3. sor: «Vontam én fizetésemet eggy Egri Kánonoknak *Praebendájából*». József császár központosítani óhajtván a tanügyet s ki akarván azt venni az egyház hatalma alól: természetesen gondoskodnia kellett megfelelő jövedelmi forrásról is, hogy az állam alkalmazottjait illőn honorálhassa. A klastromok eltörlése után rákerült a sor a praebendákra is, s úgy látszik, ez volt a császár rendszerének utolsó megfeszítése, mely, mint tudva van, alig élhette túl alkotóját. Ez egész ügyet l. bővebben Marczali «Magyarország története II. József korában» című műve III. k. 305—326. lapjain.

Ugyane levélben említi Kazinczy, hogy a *Helikoni Virágok* II. kötetét is összeszedte. Azonban e gyűjtemény nem jelenhetett meg, kétségkivül azért, mert

Bacsányi a *Forgách Miklós grófhoz intézett levélben* a magyar nyelv jogaiért küzd az őt jellemző tűzzel és lelkesültséggel. Az egésznek mintegy alapeszméjét fejezi ki a következő rész, melyet nem tartunk fölöslegesnek ide iktatni. «Kegyelmes Uram! — szól Bacsányi a levél vége felé. — Most, vagy talán soha sem! — Olly környül-állásokban vagyunk, hogy ha most a' Magyar Litteratúra jobb karba nem állíttatik, és legalább 10. 12. esztendő múlva tsalhatatlanúl-léendő bé-hozattatása iránt bizonyos rendelés nem tétetik: talán soha sem reménylhettyük ki-terjedését, virágzását. A' naponként Hazánkba sereglő sok gyülevész népnek bitang nyelvétől lenyomattatik; ismét majmaik lészünk a' Németeknek, 's nyelvünkkel, öltözetünkkel eggyetemben nemzeti erköltseinket-is [illegible] elejét venni. Excellentiádnak illik

nem akadt rá kiadó, s maga Kazinczy már nem győzte költséggel. Az elszámlált daraboknak egy része (10. 11. 13. 30. 33. 44. 49. 51.) az Orpheus VII. és VIII. füzetében látott napvilágot.

388. «Az *Ötsém* kezembe adta kedves ajándékodat», — írja Kazinczy s Dénes öcscsét érti, a ki Nagy-Váradon lakván, mintegy közvetítőül szerepelt Kazinczy és erdélyi irótársai között. A «kedves ajándék» pedig Aranka versgyűjteménye volt, a melyet Kazinczy Rádayhoz küldött birálatra.

389. E levelet Toldy közölte először s a 2. sorban e kifejezésre: «nem repül *pásztori dal*ával karjai közzé», ezeket jegyzi meg: «Az az: nem küldi meg neki *Pásztori Dall*-ját, mely akkor jelent meg, Pozsony, 1791.»

A levél hangjára nézve pedig ezeket írja Toldy: «E hang azon ábrándos ragaszkodásra emlékeztet, mely akkor az *egy* közös ügy lelkes ápolóit forrasztotta össze. Az irodalom embere az irodalom emberében barátját, hasonfelét, testvérét látta. Emlékezzünk csak, mily hangon szólt a generális és főispán b. Orczy Lőrincz a közkatona Kónyi Jánosról».

390. 240. lap alul 10. sor: Tudósaink «a' mi nyelvünkben is igaz eredetiséget . . . fognak találni, észre venni és tsudálni azon kérdés szerént, mellyet éppen ezen esztendőre tett fel a' Berlini kir. Akadémiában a' szép tudományok classisa». Erre vonatkozólag utal Földi a *Hadi történetek*re, melynek IV. kötetében a 225. lapon le van írva az Akadémia közgyűlése, s ezután közzé van téve a kitűzött pályakérdés. «Az említett Akadémia által nevezetes kérdések vagynak a philosophiából és széptudományokból ezen folyó esztendőre a jövő eszt. jan végeig feltéve. T. i. a philos. classis kivánja, hogy megmutattassék: Minémű valóságos előmenetele vagyon a metaphisikának Németországban Leibnitz és Wolff idejétől fogva. — A széptudományoknak classisa pedig következendő 3 tárgyakat ajánl a megfejtésre: 1. Egybehasonlítani Európának fő nyelveit, mind a holt, mind pedig az élő nyelveket, gazdagságokra, rendes voltokra, erejekre, szép hangzásokra s minden más gondolható nyelv-mineműségekre nézve. 2. Megmutatni, miben haladja meg mindegyik a többieket; avagy miben alább való azoknál, s ennek okait adni. 3. Meghatározni azokat, melyekben különb-különbféle nyelv-mineműségek oly mértékben találtatnak együtt, hogy leginkább láttatnak azon tökéletesség pontjához közelíteni, a melyre eljuthat emberi nyelv. — Ötven aranyat nyomó érdempénzzel tiszteltetik meg, a ki legjobban eleget fogott tenni munkájával az Akadémiának. Nemcsak prussziai, hanem minden tartománybeli tudósoknak ajánlja az Akadémia közönségesen a maga rendes tagjain kívül az említett tárgyak körül való dolgozást».

Niklas Miklós műve, melyre Földi levelének végén hivatkozik, ily czímmel jelent meg Lipcsében, 1774-ben: «Jo. Matthi Gesneri primae lineae isagoges in eruditionem universalem nominatim philologiam, historiam et philosophiam in usum praelectionum ductae. Accedunt nunc praelectiones ipsae per Jo. Nicolaum Niclas». A 106. lapon csakugyan megtaláljuk a levélben közölt idézetet.

391. *Czetter Sámuel*, korának híres rézmetszője. Rövid életrajzát l. Wurzbach *Biogr. Lexicon*a 48. k. 203—204. lapján. Wurzbach nem tudja Czetter

születési helyét. Kazinczy a levélhez írt néhány szónyi jegyzetében *orosházi*nak mondja őt s ez állítását megerősíti a *Magyar Hirmondó*nak egy tudósítása, melyben arról értesülünk, hogy «ezen szép tehetségű ifjú különös szorgalmatossággal fáradozott egy Maulpertsch híres képíró által rajzolt képnek rézre való metszésében, mivel ezen munkája által kivánta magát a világ előtt megesmértetni». Balassa Ferencz grófot kérte föl maecenásául, hogy az ő neve alatt bocsássa világra művét latin és magyar aláírással Czetter. A gróf készséggel beleegyezett Czetter ajánlatába s egyúttal száz forintot adott Czetter segélyezésére. A mű Balassa költségén nyomatott ki s czíme: «Vénus diadalma. Fő Mélt. Gr. Balassa Ferentz Úrnak . . . mélly alázatossággal Cz. S. Orosházi». (1793. I. évf. 451—452. l.)

IV. Nemzeti és reformkorszak Budán

Kis-Róma után Kis-Bécs

A Vág és Duna hajóútja után megérkezett a társzekerekre rakott nyomda Budára. Fönt a Várban kapott helyet, közel a helytartóság hivatali épületeihez. Az Egyetemtől nem messze, egy kis földszintes házat jelöltek ki számára, a Corvin-házat. (Corvin Jánosé volt valamikor ez a ház, nagy királyunknak, a Hollósnak természetes fiáé.) Bizony merőben más volt itt az élet. A jezsuiták Nagyszombatja latin nyelvű és mélyen vallásos volt. A nagyszombati nyomda könyvein is a Jézustársaság ismert I. H. S. jelbetűit hordozza címerül. Itt, a Mária Terézia fiókudvarában új címert kap: két apród tartja a címerpajzsot, melyen egy korona díszlik. Ez a két apród magyar ruhába van öltöztetve. S a kezdőbetűk is magyarok a címeren: E. Ny. De ezzel aztán vége is van a magyarságnak. Mert bizony odafent már alig van magyarság s alig van latin szó. Hanem a német kötelező — még a nyomda belső igazgatásában is. Könyveit németül vezeti. Magyar költőkkel német szerződést köt! És egyáltalában: minden németes ekkor Budán.

Furcsa szellem, furcsa nyelv. Aufkléristák, pedagógusok, Wan Swietennek, a királynő orvosának neveltjei. A népek, a nemzetiségek egyenlő jogairól ábrándozók. Francia eszmevilágot hordoznak parókás fejükben. De németül beszélnek. S magyarul éreznek. Egy különös, nemzetközi hangulatvilág, egy darab visszfénye a szegény országban a ragyogó császárnő bécsi pompájának. Hogyan tudjon ebbe beleilleszkedni a papoktól vezetett, tudósokkal élő, kegyes és egyszerű nyomda? Szép új címet is kap: Királyi Egyetemi Nyomda. És kap mellé új szabadalomlevelet is. Újra csak ő adhat ki s terjeszthet idehaza iskoláskönyveket. Nagy szó ez: minden tekintetben monopóliuma van. (Igaz, hogy ezúttal is csak papiroson.) De nagy ára is van: a habsburgi politikai gondolatot kell képviselnie. (Igaz, hogy ezt is csak úgy tessék-lássék módon cselekszi.)

Eleinte bizony nehezen akar a nyomda rendes kerékvágásba térni. Sok a baj a vezetés, a gazdálkodás körül. Nincs meg a régi szigorú rend. S ami nagyobb baj: nincs meg az önzetlenség a vezetésben. Csetepaték, féltékenység, intrikák napirenden vannak. Még sikkasztások és hűtlen kezelések is. Meglátszik, hogy az alkalmazottak közt nehéz rendet tartani. S még nehezebb alkalmas vezetőt találni. És a legnehezebb: az új szellemet szolgálni — őszinteséggel. Hiába: a nyomda nem lélektelen mechanizmus. Annak agya és szíve van.

Ami irodalom — nem üzlet.
Ami üzlet — nem irodalom.

Fájdalmas igazság ez a címbeli, de ezt már százötven évvel ezelőtt is tudták Magyarországon.

Elsőben is azért minthogy a' fizetés zabolája a' Rendnek 's az Engedelmességnek, az egész Hadak Fizetésének Rendi ekképen következik.

A' Generál ST AAB tartásának 's fizetésének rendi.

	Személy	Ló	Hó pénz.
Fő Generálisnak	150	300	1200
Egy Országos Generál Kapitánynak vagy Marschalnak	75	100	600
Egy Országos Generál. Helytartójának v. Vicé Generál:	35	50	280
Mezei Generálisnak	30	40	240
Brigadérosnak Régiment nélkül	15	20	150
Brigadérosnak Régimenttel együtt	20	30	220
Generál Auditornak	13	18	104
Generális Auditorság Helytartójának	8	10	60
Generál Adjutántnak	10	12	104
Egy Generális Adjutántyának	4	5	50
Tábori Quártély Mesternek	6	12	60
Tábori Stráfa Mesternek	8	10	104
Tábori Czirkálónak	6	8	76
Tábori Fő Káplánnak			
Hadi Fő Fizető Mesternek	10	16	104
Districtualis Fizető Mesternek	8	8	80
Fő Muſtra Mesternek	10	16	104
Muſtra Commiſſáriusnak	4	5	10
Districtualis Muſtra Mesternek	8	8	80
Ruházó Commiſſáriusnak	13	16	100
Annak *Subalternus*ának vagy segítőjének	8	8	80
Tábori Fő Szekér Mesternek	6	10	60
Districtualis Szekér Mesternek	4	5	10
Tábori Posta Mesternek	5	10	50
A' Fizető Cassa Regiſtrátorának	2	3	25
Fizető Cassa-két Deákjának	2	2	14
Generál Profuſznak hozzá tartozandóival	10	16	104
Hadi Secretáriusnak	6	8	100
Hadi Regiſtrátornak vagy Expeditornak	3	4	20
Cancelliſtának	2	3	17

Commiſsariatusság fizetése 's tartása.

	Személy.	Ló.	Hó pénz.
Generális Commiſsáriusnak	40	60	300
Commiſsariatus Directorának	6	8	100

Provin-

Az 1707-ből való Rákóczi-regulák harmadik oldala, a rovatolt szedésnek nagy gondosságára vall

matériát használnak. És a nagyszombati kötés helyett a felvidéki, erdélyi, pesti kötés lép az első vonalba.

Nagyszombat alkonya

Mikor a jezsuiták nyomdája zenitjén volt, egyszerre megcsapta a válság szele. Mikor a legtöbb tudós állt mellette s a katolikus Magyarország legfényesebb nevei, egyszerre a korszellem őt is megrázkódtatta. Virágzásának teljében érte a nyomdát és az egyetemet a hír, hogy külföldön a jezsuitákat sorra megfosztják iskoláiktól. Nem egyszerre, hanem lassanként terjedt el a katolikus udvarokban az a politika, mely a legtöbb országban a jezsuiták kiutasítására vezetett. A tizennyolcadik század közepétől kezdődik a visszaszorítás. Portugália, Franciaország, majd maga a pápaság, utóbb a bécsi udvar is kénytelen a korszellemnek behódolni. A bécsi kormányhatóságok eleinte csak egy-egy aktát, kérvényt hagytak elintézetlenül. De azután már régi kedvezésektől fosztották meg a nyomdát. Utóbb a cenzúrát is bevezetik a nagyszombati könyvekkel szemben. „Hát a tanrendeket és kéziratokat nem kell beterjeszteni engedélyezésre?" — kérdezte a főhatóságtól a nyomda, keserű gúnnyal. De az eseményeket nem lehetett feltartóztatni. A jezsuita-rendet Magyarországon is megszüntették. Tanárai szétszóródtak, iskolái bezárultak. A mi nyomdánkra pedig a megpróbáltatás nehéz napjai következtek. Az utolsó papi vezető, Tolvay Imre gróf, mielőtt visszavonulna egy felvidéki birtok magányába, átadja a hivatalt helyettesének, Folger János fizetett világi gondnoknak. Most jönnek a küzdelmes évek, amikor fizetni kell írókat, személyzetet, de nincs mögöttük többé a papi város és főiskola hátvédje. Azért csak nyomtatnak, dolgoznak, még újfajta tudományos munkákat is adnak ki: orvosi irodalmat. De ekkor már elvégeztetett: a nyomda ketté fog szakadni. A kisebbik rész marad Nagyszombatban (hogy húsz év mulva csendben kimúljon). A nyomda nagyobbik, jobbik fele, Budára kerül az egyetemmel. Leltárt kell írni, pontos adatokkal, részleteset a 85-féle magyar és 26-féle idegen betűtípusról, a 636 mázsányi betűanyagról, a hat sárgarézbetétes fasajtóról, a 938 darab rézlemezről, azután indulás. Egy szigorú királyi bizottság a helyszínen, melyben ott van Kempelen Farkas kamarai tanácsos is, a híres sakkautomata készítője. Egypár lassan fölfelé haladó tutaj a Vágon, a Dunán s — a nagy kultúrájú mult után ott áll a kérdőjeles jövő.

De: a könyveknek s nyomdáknak megvan az ő sajátos végzetük. A jezsuitákat üldözte már a katolikus nagy fejedelem, II. Rákóczi Ferenc is, de a nyomdát nem bántotta. A királyi rendelkezés sem semmisíthette meg. Csak új feladatkört adott neki s új, nemzeti hivatást jelölt ki számára.

Miránk pedig, mint a vándorút dokumentuma, megmaradt a leltárkönyv az összes betűk, díszek, rozetták lenyomatával. Valóságos pompéji lelet a nyomda- és tipográfia-történet magyarországi kutatója számára.

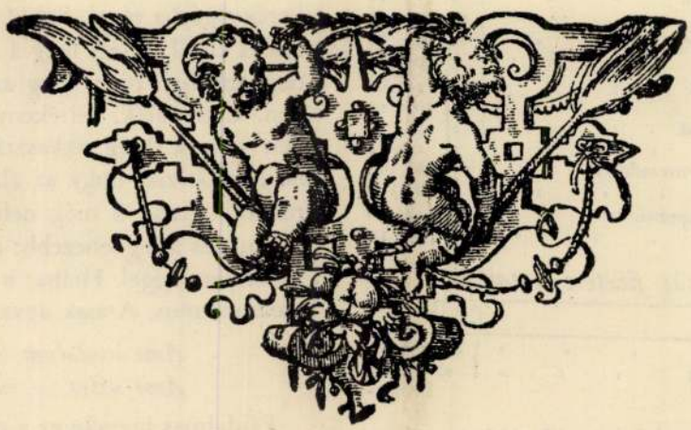

Zárókép 1675-ből, melyet a nyomda gyakran alkalmazott. — Fametszetű renesszánsz ornamentikája rendkívül érdekes

(Sőt talán az egész világon.) Az Egyetemi Nyomda ezt épúgy felírhatta volna a pénztárkönyveire mottóul, mint ahogy az akkori s mai kiadóvállalatok is megtehetnék. Ha csupaszon, ridegen akarnók jellemezni a helyzetet, így kellene formulázni: Az Universitas budai nyomdájának van egy tankönyvkiadási szabadalomlevele s egy 1798-ban megjelent iskolakönyv-árjegyzéke (22 oldalas). Ez jelenti a jövedelmet. És az Egyetemi Nyomdának vannak szerződései tudósokkal, költőkkel, írókkal és folyóiratokkal. Ez jelenti a ráfizetést. Persze nem szószerint veendő ez, de — majdnem. Csakhogy a nyomda vezetői bölcsen tudták: a kedvezmény mire kötelezi őket. Tehát kötelezi őket: először is arra, hogy a tankönyvek íróit becsületesen megfizessék. (6—7 forint járt egy nyomtatott ívért a szerzőnek.) Másodszor kötelezi őket arra, hogy a szegény tanulókat ingyen könyvekhez juttassák. Harmadszor kötelezi őket arra, hogy komoly tudományos könyveket kiadjanak — még amikor semmi kilátás sincs azok kelendőségére. Ez az utóbbi persze inkább csak azokra a tudományágakra vonatkozott, amiket akkor sem olvastak és ma sem. Mert a lexikális könyveket bizony szívesen vásárolták a tanulnivágyók. Az olyan könyvet, mint a Vályi András, „Magyarország leírása" még drága rézmetszőkkel (Czetter, Karacs) is érdemes volt illusztráltatni. Az ilyen szerzőt pedig 12 forinttal is honorálták ívenként.

De szó, ami szó: az ilyesmi mégis csak kivétel. Úgy egészben mégis a tankönyvnyomtatás volt a jó vállalkozás. Azok a kedves, vékony, de okos kis könyvecskék, miknek fejére rá volt írva, hogy például „Az ékes írásnak eleji". Aztán a végére odabiggyesztették: „A köttetlennek az ára 1 krajcár". Ez volt az üzlet. Némelyik könyv fele magyar, fele német. De a legtöbb egészen német. Már a gimnáziumokéi latinul írva. Révai Miklós uram sem átallotta tanykönyvet írni, de Hannulik János, Horváth János, Rausch Ferenc és kivált Grigely József tanár urak mégis csak kapósabb könyveket írtak.

Mivel azonban nemcsak a tudományszomjas ifjúságot, hanem a tanulnivágyó gazdaközönséget sem rossz üzlet szellemileg táplálni, ezt is végezte az Egyetem nyomdája. Ma úgy mondanák: az iskolánkívüli népművelés eszközét. Tessedik Sámuelnek, a nagy magyar nemzetgazdának könyvét épúgy kiadják, mint Witsch Rudolf könyvecskéjét, melyben „a magyarországi homokos puszták haszonrafordítását" sürgeti. Az ilyen könyveket még németből s idegen nyelvekből is érdemes volt lefordíttatni. És az ilyen könyvek fordításával még — a magyar poéta is pénzt kereshetett.

Amire a legjobb példa szegény Verseghy Ferenc esete. Ő, a szegény multszázadi magyar irodalom az ő apostolaival, költőivel, nyelvújítóival mily fájdalmas elhagyatottnak fest a — nyomda irattárában szemlélve sorsukat. Verseghy ír, fordít, korrigál, átültet tankönyvet és egyebet. De a költői műveit a maga költségén kell kiadatnia. Mikor azután meghal a költő, *a nyomdai tartozást — ívekben levő könyvekkel akarja törlesz-*

Iſtenes jóságra, és ſzerentsés
bóldog életre oktatott
NEMES EMBER.

Irta Anglus nyelven
DORELL JOSEF SOC. JESU.

Fordította Olaſzbul
FALUDI FERENTZ S. J.

Cum Licentia Superiorum.

NAGY-SZOMBATBAN,

Az Academiai bötükkel MDCCXLVIII.

Két színben nyomott címlap (1748) nagy mértéktartással készült

Vádai Pál: Az Universitas Nyomdája.
Magyar Grafika 1928. 1-2. sz.

teni családja. A nyomda szabadkozik. Hogy köszöni szépen — heverő könyve van neki is elég. (És körülbelül ugyanígy járt Katona István meg Virág Benedek 2500 forintos nyomdaszámlájával is. Itt is köszönettel lemondott a nyomda a felajánlott könyvállományról.)

Záródísz (1728)
francia jellegű, rendkívül finom rajzzal

Hanem Verseghy özvegye még sem fordult egészen hiába a nyomda vezetőihez. A könyvhagyatékot visszautasították. Azonban a család szegény volt, az orvosi számla és a temetési költség pedig jókora. Adtak tehát az özvegynek gyorssegélyt. Hiszen annyiszor vették igénybe a szegény boldogultnak szolgálatait.

Ez a kis példa mutatja, hogy volt a nyomdának egy ötödik kötelessége is. Amire senki sem kötelezte, mégis vállalta. A szegény, nyomorult magyar költőt, a világ legárvább árváját eltemettetni.

Nyomdai korrektorok mint nemzetiségi politikusok.

Az Egyetemi Nyomda, mint hajdanában minden nyomda nálunk, szolgálta a humanizmust, a vallási eszmét és a nemzeti újjászületést. Szolgálta a felvilágosodást és a magyar költői irányok propagandáját. De ugyanakkor szolgálta a Habsburgház nemzetiségi politikáját is. Ennek a politikának foglalatját egy jelmondat fejezi ki tömören: „Divide et impera!" „Osszad föl és uralkodj fölötte". Már tudniillik a monarchia népeit osszad föl és a nemzetiségeken uralkodjál. Ez volt a jelszó, melyet a Habsburg-uralkodó kormányzati programul hagyott utódjára. Ez volt az a magvetés, mely szelet vetett és vihart aratott. Míg végül a közelmult világkatasztrófában mindenkit maga alá temetett. Fájdalmas dolog, hogy ennek a politikának egyik kezdeményezője egy esztergomi érsek, de ízig-vérig osztrák, feudális főúr: Kolonics Lipót gróf volt. Ő volt az, aki még a nagyszombati nyomdát felszereltette e rejtett cél tetszetős eszközeivel. Az 1690-es évek végén rutén és cirill betűket kapott a nyomda. Tehát a politika josefiniánus fellángolása előtt már száz évvel: ruténnyelvű s cirillbetűs kátékat, vallásos kis olvasókönyveket nyomtattak Nagyszombatban. Mikor azután a tankönyv-monopólium és a katolikus szertartáskönyvek monopóliuma jó üzletnek is bizonyult, egyre több iskolás-, liturgikus-, imádságos- és naptárkönyv készült ily tipográfiával. De a Mária Terézia idején életbelépett nagy tanügyi reform, a Ratio Educationis, az ő nemzetiségi kerületfelosztásával juttatta csak igazán érvényre a különféle nyelvű iskolák nemzetiségi kultúrpolitikáját. Még a nagyszombati időben történt, hogy a bécsi Novákovics-féle nyomdát felszerelésekkel, betűanyaggal, könyvraktárral együtt megvették.

352 FL. NICEPHOR. BOTANIATES.

C. quo muliebre facilè noſcas ingenium, ſed
81 Patri ſuo nimium favente, etſi miro artificio contrarium ubivis obtendat, Latinis verò, & Pontifici Romano nimis quàm infeſto; cujus elegantiſſimæ cæterà mulieris, ne nobis illecebræ imponant, etiam atque etiam cavebimus.

O. A. M. D. G.

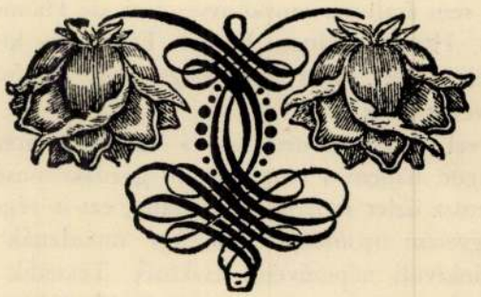

Latin könyvoldal (1743) a kacskaringós végződés pompás megoldásával

Czetter Sámuel

Czetter *(Tzetter) Sámuel*, magyar rézmetsző, szül. 1770 körül Orosházán, megh. 1829-ben

Moszkvában. Tanulmányait Bécsben végezte, ugyanott élt közel két évtizedig, de állandó összeköttetést tartott fenn az akkori magyar írók majdnem mindenikével; Kazinczyval, Csokonaival, Teleky Domokossal, Virág Benedekkel élénk levelezésben állott. 1809-ben Oroszországba ment, bejutott a cári udvarba és Sándor cár őrnagyi rangot is adott neki. Egyízben haza is tért, de megrendelések hiányában visszament Oroszországba s nemsokára ott is halt meg. Rézmetszetű arcképein kívül sok művet metszett Dürer, Rubens, Le Brun Ch. képei után. Munkáit S. Tzetter «Hungarus» vagy «Orosházfi» aláírással látta el. HARANGHY J.

Gutenberg Lex. VII. k. 172, 173. l.

Molnár József

Művészet, 1903, 168. l.

Czetter v. Blanschard (pict.) – A. Chr. Kallianer (del.)

Esterházy Miklós (1804.)

Czetter n. Siegl.

v. Engel Joh. Christian 1805

(Puntiert.) Wien in der Camesinaischen

Buchhandlung.

CZETTER *Sámuel*, magyar rézmetsző. * Orosháza 1770 k., † 1829 után. Tanulmányait Bécsben végezte, ahol gr. Balassa Ferenc támogatta. Később Oroszországba ment. Sokat dolgozott Rubens és Le Brun után és egy sorozat arcképet metszett a közélet és az irodalom jeleseiről. Ezek között a legjobbak: Esterházy Miklós hg., József nádor, Dugonics András, Somsich Lázár arcképe.

8. Gy. I. 225 f

(Irta: Dr.

Baróti Habó Dávid. – Czetter Sámuel.

Pontozó modor.

Kll. Sz. 116.

Kr. ①. 141.

Czetter Sámuel

Czetter Sámuel

Munic. coll.

DUGONICS ANDRÁS: A szerencsenek. 1-2. 1798. /Az 1. köt. címl. előtt Czetter Sámuel metszete:mellképe emblémás keretben. Vályi András melletti fametszet./ Pest, Trattner, 1797. 4 l., 1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 11-12, 13-14, 15-16, 17-18, 19-20, 21-22, 23-24, 25-26, 27-28, 29-30, 31-32, 33-34, 35-36, 37-38, 39-40, 41-42, 43-44, 45-46, 47-48, 49-50, 51-52, 53-54, 55-56, 57-58, 59-60, 61-62, 63-64, 65-66, 67-68, 69-70, 71-72, 73-74, 75-76, 77-78, 79-80,

Czetter (Tzetter) Sámuel

rés metsző

L.

Kendrey-Kentiványi

342. l.

trázolva, hosz a)

en az osztrák csapatok küzdenek a piemon-
ben a táborkartól követett Radetzky, a ki ágas-
t, a háttérfelé mutatva adja ki parancsait.
~~an~~ törött ágyúrészek hevernek. Felirata

acht bei Novara.
64",
Novary",
i csata",
glia vicina da Novara"
n: „Ziegler comp.
1850"

érétei a vonalkeretnek 23.7 : 16.5 cm.

4835 (alányomással)

107/95 № 354

Czetter Sámuel, rézmetsző, szül. 1770 K. Oroshárán, megh. 1829 után. Bécsben tanult, ugyanott s 1809-től Moskvában működött. Legjelesebb rézmetszőnk a XIX. sz. elején.

18

889. Olasz festo

A XVI. századból.

Férfi képe.

(látható és chellig) szem~~[illegible]~~ be néz
sza és szakálla szők
pedig magas.

Vászon,
A Nemu

509

Czetter Sámuel

Művészeti Lexikon 167 l.

Karika bronzból V. 191.

Czetter Sámuel

Alexandre et
Campaspe
metszet
a Szépmüv. illuz-
graf. gyűjt.

Sír, római IV. 132

Czetter Sámuel, Flor Antal u.

Batthyány József herceg prímás 1798.

Czetter Sámuel

Bárótzi Sándor. 1797.

Czetter n. Vagner (sic!)
Dugonics András. 1797.
Pundtierm.

Deeken
Hesperis matron. [sp?]

Czetter Sámuel, Kallianer A.-Ch. után.

Id. Bethlen Gergely gróf 70 éves korában.

_____

Czetter Sam. u. Stunder D.

Festetich Antal gr. Kamarás.

Prediger.

Getter

Czetter Sámuel, rézmetsző" III. 115, 116.

Czetter Sámuel

rézm.

Lvod

A Gyűjtő 1916. 68. l.

Nagykanizsai áll. iparisk. O. T. nyomt.

V. 300.

Czetter Sámuel

vezin

l.

Drescher vezin

58. l.

Drescher Pál:

A vezmetszettel
díszített könyv.
Bp. 1937. 58. l.

~~1191~~
1409
450
579

Czetter [Sámuel]

rézm.

alabbi forrás szerint

1790-ben Petervárott.

n. Felpécen.

Egyéb szemmi!

Fehér Ipoly

Győr megye és város

egyetemes leírása.

Bp. 1874. 639. l.

Vallás és közoktatási
m. kir. Minister

Budapest 1879 Márczius 28ᵈᵉ

A vallás és közok
méltósága által, a m
törvényjavaslat előleg
teriumok és testületek

Czetter Sámuel

lásd okr

Iv. Gár Czakó

116. l.

Iványi-Gárdonyi-

Czakó: Az Egrete-

mi nyomda tört.

Bp. 1927.

111, 116. 119. l.

Czetter Sámuel

Battlyány bíboros érsek arch.

Megjelent: Vályi András: Magyarország (Leírása. Buda) 1796-99.

Gróf Széchenyi Ferenc Képmása:

Megjelent u. o. 119. l. képpel

Iv Gár Czakó

iii. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

nem szóllok, ne annak jeléül vedd, hogy a' dolgot könnyen veszem, hanem annak, hogy tudom mit írok. 'S most élj szerencsésen!

Örökös tisztelőd és barátod

K. F. mpr.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: M. Irod. Lev. 4r. 158. sz.]

1987.

Cserey Farkas — Kazinczynak.

Krasznán 20dik April 1811.

Nagy érdemű Kedves Barátom!

Én az Innepre ide ki jöttem, és Majus elejin megint Kolosvárra visszá megyek. Uira gyászos homáljba találtam itthon örömeimet, megint nagy káraim vannak Kertembe. Kereszténi türedelemmel szenvedem az Égnek csapásait, és abba lelem fő vigasztalásomat, hogy sok Jóktul szerettetem, a melj a leg főbb áldás a földön.

Én most eggy kis Munkát dolgozom, meljnek Tárgya az, hogy kellessen Hazánkban olj Társaságot felállatani [!], melj a culturat gyarapitesa, a homáljt oszlassa, és a még igen nagy mértékbe fen található vadságot szelidicse, ezen Munkát a Nagy Napoleon Hitvessének szándékozom ajánlani és az ajánló Levelemet még a héten fel küldöm Bécsbe a Franczia követnek, hogy Császárnéjának kezibe szolgáltassa. A Munka természetessen Magyarul lesz irva, most csak aszt kérem eö Felségétül, hogy Ajánlásomat el fogadni méltóztasson; ki nyomtattatván, eggy exemplárt fogok Nékie is küldeni. Aszt tartom, hogy a midőn a világot Hazámba terjeszteni törekedem, nem cselekszem illetlent, ha ilj törekedésemnek gyümölcsével annak kedveskedem, a ki kezével a leg nagyobb Embert boldogitván, meg álandósította azon Boldogitó Sorsot, meljbe a Tudományok, Mesterségek és az élet örömei gyarapodhatnak ott is, a hol eddig a fegyverek vadult sibongásai csak öldöklést terjesztettek.

Rég nem vettem leveledet, hosszas halgatásod engemet mindenkor nyughatatlanit. Élj boldogul, és szerencséltesd becses szereteteddel

Hiv tisztelődet Cs. Farkast.

tak és azt hitték, hogy az Úr emberét elnyomják. Elhordta haragjának szele mint a' fergeteg a' port.

Therézia valóban nagy Asszony vala. Igazságtalan a' ki ezt nem hiszi 's vallja. De nem kell feledni, hogy ő 1717-ben született; nem úgy neveltetett mint most fogna, hanem úgy a' mint *akkor* lehetett; a' hadakozás szerencsétlenségei lelkére úgy hatottak mint a' szerencsétlenségek szoktak — öszveszorítják az elmét; sok sugallója, tanácslója, ingerlője volt. Az ember becsét mindég azon circumstantiákra tekintve illik meghatározni, a' mellyek között élt. Therézia sem az vala egészen Özvegykorában mint midőn thrónusra lépett, 's ha őtet tette volna a' Sors Franczia Császárnévá, ő is sokban más volna. De tudni kell, miket tett ő halála előtt és halála táján. Az I. Ferencz példája, vezérlései, a' Swieten oktatásai, tanácsai liberálisabb gondolkozásra vonták ezt a' nagy Asszonyi-Fejedelmet. Therézia ha ember volt is, ő alatta élni gyönyörűség volt. Volt, volt holmi, a' mi jó volt volna, ha nem volt volna. De kiben nincs ollyan, akár trónuson ül, akár canapén. Sok ezredeknek kellene lefolyni, míg a' Világ Plátói képű Igazgatót láthat a trónuson.

Mi Apr. 2d. repraesentáltunk a' Mart. 15dikén publicált parancsolat dolgában. Sáros már az előtt ugyan azt tette. Az Ujhelyi Vásárban Apr. 6d. eggy Rátkai Istv. nevű Fiscális Urat megszalaszta a' nép, minthogy az élet köblét 100 fn tartotta. Alig nyargalhatott-el szekerén. Az effélék életjei confiscáltattak a' Vármegye Rabjainak számokra. A' tehén hús fontja nálunk 28 xr. Városokban 's Contractionális helyeken 30 xr.

Édes barátom! Ezer áldást kedves Elizád férjhez adásához. Vődet nem ismerem. De a' ki a' Te lyányodat veszi, a' kit Te csatlasz magadhoz, 's mindenek által tiszteletre felette érdemesnek hirdetett Feleségedhez, az nem lehet rossz ember. Szaporodjék *véle* és *általa* a' Jóknak száma. Az Isten adjon neked benne és lyányodban sok örömöket.

Szeretném ha szavaimnak rést engednél szívedhez, 's kérlek engedj azt. Nagyon kérlek, igen, igen, igen nagyon kérlek. Cserey Farkas nékem hét esztendő olta barátom, 's értte kész vagyok mindent tenni. De én nem boldogíthatom. Boldogítsd ha lehet. Ha ígéred, Erdélyből hozzád megyen. Felelj ezen kérésemre 's kérdésemre. Megértelek én, mint Te értesz engemet. 'S arra is kérlek pedig, hogy ezen levelemet ne hagyd soká válasz nélkül. Ha itt hosszasan

általlottam questionálni Pászthoryt, kié légyen a' kép: de Czetternél meglátván a' rezet, rá fogtam, hogy az nem vala másé, mint Somsiché. Barcsay is olly testes, szőke 's nagy termetű ember volt, 's most kétségben volnék a' kép eránt: de Barcsayt ismertem, 's tudom hogy az nem lehetett ő. — Somsicsnak némelly verseit ismerem, nevezetesen Gen. B. Vay nem régiben igen szépeket monda-el előttem könyv nélkül. Kár, hogy azok a' versek elvesznek; elvesznek pedig, ha ki nem nyomtattatnak. Az ezidén meg nem eshetik, mert a' Budai Typogr. 75 frtot kér eggy árkustól a' szerént, mint a' Himfy Szerelmei. — De már jövő esztendőben ezt barátjai teljesíthetnék. Az fényt vonna az egész nemzetré. Gen. Vaynak megígérte a' Fő Ispánunk, hogy a' maga exemplárjából leíratja. Úgy én is fogom azt látni, és ha Kézy Mózes Göttingából haza jő, vele és Pataki volt Prof. 's mostani Tordasi Predik. Sípos Pállal megtekintetem, 's módját ejtem, hogy kiadatthassék. Bár csak valaki életét írhatná-le! — Tudod e Te a' Somsich és Spisich születések és halálok napjaikat? —

Édes barátom, ha ismét írsz nekem; írj pedig, kérlek! írd-meg Spisicsnek Özvegye él e? kik a' fijai, kik a' leányai 's vejei? hol lakott Spisics? miért buktatták-ki a' hivatalból? Az efféléket jó megirnunk egymásnak, mert némellyikünk (p. o. én) minden levelét megtartja; 's ez megbecsülhetetlen kincs lesz a' Maradéknak. — Hallom, hogy midőn neve az Assessorok laistromából kitörlettetett, ezt mondá: Én tehát sem Spectabilis, sem Perillustris nem vagyok, hanem *Monsieur*. Ezt nem kellene elfelejthetendővé tenni.

Csereyhez írt Epistolámra tett glosszádat értem, és hidd-el, hogy értte újabb lángokkal szeretlek. Reflexe írtam én a' mit írtam, 's kérdeztem magamat, hogy reá mit mond némelly ember. Ha lelkem azt nem sugta volna, hogy a' kinek feje és szíve van, azt megérti, nem írtam volna. Melly öröm, midőn Te is ('s mások is) érezteted velem, hogy értesz. Édes barátom, az emberiség előre megy és nem hátra, noha némelly Nyavalygó, ki nem szereti látni a' mit látni kéntelen, ezt nem hiszi, 's azt lármázza, hogy régen, régen jobban volt, mint most minden. Csak hagyd őket lármázni. Feljöve a' Csillag keletben 's világít, 's nem is alszik-el soha. Hijába igyekeztek azt elfogni a' fellegek és fergetegek, a' súgár általhat a' fellegen, 's derűl az ég. Eggy ideig még küszdeni fognak az emberek fijai az Isten fijaival. De a' ki féli az Istent 's hiszen benne, tudja, melly fél fog győzni. Hová levének azok, a' kik felfuvalkod-

Moderne Biographien
aus dem franz. von Reichhardt,
VI Bde. (Wien nachgedruckt)-

ben látni nem csak a' Franczia Hérosokét, hanem a' Wielandét, Gőthéét etc. is látni, 's ebből még azt is tudni, hogy a' Jénai ágyúzás alatt Gőthéhez eskettetett házi barátnéja Vulpius poetának testvére. Nem vagyunk Gőthék, Wielandok. De Magyar Országnak Szentgyörgyi és Kazinczy szintúgy valamik, mint Német Országnak az ő Irójik. Ez az egész vallástétem.

Elsetétedett, alig látok többet. Feleségem tisztel mind Téged, édes, érdemes és nemeslelkű barátom, mind a' Tek. Asszonyt 's gyermekeidet csókoljuk barátsággal. Élj igen szerencsésen.

[Megjelent a «Kazinczy-lev.» III. kötetében.]

1986.

Kazinczy — Sárközy Istvánnak.

Széphalom, Apr. 19d. 1811.

Tisztelt, szeretett barátom!

Utolsó leveled engem véghetetlen hálára kötelez érántad, 's én érzem határt ismerni nem akaró barátságodnak egész becsét. A' Somsics képét visszaküldöm mihelytt azt írod, hogy azt körülttetek megkapni nem lehet; nem egyedűl azért mivel Gyűjteményedet attól megfosztani nem szeretném, hanem kivált azért, mert azt a' Rézmetszőtől magától kaptam ajándékban, és bírom. Czetter nékem azt 1803. Júniusban adá, panaszkodván, hogy Somsich véle mocskosan bánt, ki nem fizetvén a' tenni parancsolt munkát, tudnillik a' réz metszését. Kérdém, miért? 's Czetter azt felelte, hogy Somsich nem tartotta magát eltalálva a' rezen, holott a' festésen (Lampi' munkája) annak tartotta. Ítélni nem tudok, mert én Somsicsot soha nem láttam. De igen jól emlékezem, hogy 1806. Pászthorynál ebédelvén, eggy szeglet-asztalkán eggy illy physionomiájú ember' képe állott, berzseny (az az czékla) szín schlafrockban. Sokáig néztem a' festést, mert gyönyörű dolgozás volt; 's meg nem tudtam fogni, hogy a' Művész mint jutott arra a' fonákságra, hogy a' képet berzsenyszínű ruhába öltöztesse; mert a' carnatiónak minden világos, kivált pedig a' veres szín kárára van, 's minden setét azt emeli. Akkor

Kazinczy Ferenc levelezése
VIII. k.

Czetter Sámuel

rezm

metszetei a köv. mivben

Korabinszky (és Hornbostl Karól) rajzai

után

Korabinszky Joh. Matthias

Atlas regni Hungariae portatilis. Neue und vollständige Darstellung des Königreichs Ungarn auf LX. Tafeln. Wien 1804. Ujabb kiadás Pozsony 1817 és 1837.

A Csallóköz térképe, Árva vm, Liptó vm, Túróc vm, Hont vm, Nógrád vm, Esztergom vm, Pest vm, Pilis vm, Móson vm, Sopron vm, Györ vm. Komárom vm, Baranya vm Szepes vm, Sáros vm, Ung vm

fordits

Czetter Sámuel

laid a tuloldalt is

Bereg vm, Gömör vm, Abauj vm, Torna vm, Borsod vm, Arad vm, Békes vm, Bihar vm, Szabolcs vm, Szatmár vm, Ugocsa vm, Máramaros vm – Minthogy számos tábla nincs szignatva, a jel rés-nélkülich beosztása a jelzettekkel való egybevetés alapján tortent

Ruhadisz bronzból VIII. 190.

Czetter Sámuel

rézm.

Pataki 1951

38, 41, 53,
55, 80, 93-98,
147, 206. l.

Pataky D.: A m.
rézmetszés tört.
Bp. 1951. 93-98. l.

nyt hozzám juttatni.
Méltóságod Kiváló tiszteletem ö-

t, 1903. április 1.-én

Szalay Imre

a Magyar Nemzeti Muzeum
igazgatója.

59. Címlap. (Megjelent: Catalogus Bibliothecae Com. Francisci Szechenyi [Sopronii, 1790.] cz. műben.)

60. Allegorikus kép és címlap. (Megjelent: Ratio Educationis Publicae in Hungaria [Buda, 1806.] cz. műben.)

Térképek: (Valamennyi kis qu. folio, s el van látva a művész jelzésével. Megjelentek a mult század legelején Bécsben.)

61. C. (omitatus) Arvensis. — 62. C. Liptoviensis. — 63. C. Thurotziensis. — 64. C. Hontensis. — 65. C. Neogradiensis. — 66. C. Pestiensis. — 67. C. Jauriniensis. — 68. C. Comaromiensis. — 69. C. Baranyiensis. — 70. C. Scepusiensis. — 71. C. Gömöriensis. — 72. C. Marmarus. — 73. C. Solthensis. — 74. C. Soproniensis. Jelzése: »Gezeichnet von Karl Hornbostl. sculps. Sam. Czetter.« — 75. C. Mosoniensis. — 76. C. Posoniensis. Tab. II. Jelzése: »Entworfen von J. M. Korabinszky. Sam. Czetter sculps.«

77. Magyarország térképe. Rézmetszet, kis 8.-r. Felirata: Das / Koenigreich Ungarn / nach seiner / natürlichen / und / politischen / Ansicht. Jelzése: »Verkleinert von Aug. Hornbostel. gestochen von Sam. Czetter.« (Megjelent Bredetzky Sámuel Beyträge zur Topographie des Königreichs Ungern [Wien, 1803. II. k.] cz. művében.)

Akadémiai Értesítő. 1913. 597. l. — *Bubics Zsigmond:* Magyarországi várak és városoknak a M. N. Múzeum könyvtárában létező fa- és rézmetszetei. Budapest, 1880. 73. l. — *Csaplovics, Johann v.:* Gemälde von Ungern. Pesth, 1829. I. 323. l. — *Ecsedi István dr.:* Karacs Ferencz térképmetsző élete és művei. Debreczen, 1912. 23. l. — *Eperjesi Kálmán:* Újabb adatok a hazai régibb rézmetszőink és rajzolóinkról. *Hon.* 1877 febr. 21. — *Ernst Lajos:* A magyar történeti festészet. Budapest, 1910. 31. l. — *Honművész.* 1833. 238. l. (Magyar szorgalom és mesterségek történeti rajzolatja.) — *Kazinczy Ferencz:* Erdélyi Cancellárius Gróf Teleki Sámuel Excell. Bibliothecája Maros Vásárhelyt. *Tudományos Gyűjtemény.* 1817. VII. 14. l. — *U. az:* Levelezése. Budapest, 1890. és köv. kötetek. — *K(rüchten József):* Bérekesztése a honnyi Mívészekről és az ő Míveikről való tavali Tudósításoknak. *Tudományos Gyűjtemény.* 1819. V. 117. l. — *Lajstroma,* Az Országos Képtár metszet-kiállításának —. Budapest, 1897 június hó. 37. l.— *Magyar Hírmondó.* 1793. 451. l. — *Mihalik József:* A krasznahorkai vár leltára. Kassa, 1913. 51, 52. l. — *Mutatója,* Az Országos Képtár metszetgyűjteményének betüsoros —. Budapest, 1900. 64. l. — *Művészet.* 1904. 199—200, 272. l. — 1912. 199. l. — *Nagler, G. K.:* Neues allg. Künstler-Lexicon. München, 1836. III. 233. l. — *Nagy Iván:* Magyarországi képzőművészek. *Századok.* 1874. 35—36. l. — *Peregriny János dr.:* A Magyar Történeti Képcsarnok lajstroma. Budapest, 1894, 95, 99. l. — *Ráth György:* Az iparművészet könyve. Budapest, 1902. I. 503. l. (Czakó Elemér czikke.) — *Schedel Ferencz:* A képzőművészetek története Magyarországban. *Budapesti Hiradó.* 1846. I. 372. sz. — *Szendrei János dr.:* A magyar viselet tört. fejl. Budapest, 1905. 179. l. — *Thieme—Becker:* Allg. Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig, 1913. VIII. 244. l. — *Tört. Képcsarnok* grafikai kiállításának leíró lajstroma. Budapest, 1907. 74. l. — *Tudományos Gyűjtemény.* 1817. III. 154. l.

(Tzetter) - Zetter)

Czetter Sámuel, rézmetző, z. 1765., keresztelték jún. 12. Felpécen (Győr m.), mh. 1819 u. Oroszországban. [~~Mint itta~~ magát „Orosházifi"-nak ista, (átlandóan) nem sikerült meg ~~megállapítani~~ 1783-84 s azután megszakítás okkal 1793. ig/a bécsi képrőmintvészeti akadémiai Schmutzer Jakob Mátyás ~~tanítmanyaszott~~ rézmetző iskolájában tanult.

Elemte ~~Akadémiai tanítmanyai~~ ~~alatt~~ Görög Demeter és Kerekes Sámuel bécsi mi- kiadók] azzal támogattak, hogy ~~folyóiratak~~, Hadi és Más Történetek c. sztább a M. Birmondó c. lapjaik ~~folyóiratak~~ rézzere illusztráci okat készítettek vele, ~~is~~. Stöckl F. bécsi mükereskedő is ~~megrendelésekkel támogatta~~ foglalkoztatta.

[Milyen nálak-fürték of Orosházi-hoz, hogy

tanítattak, majd

·u·

osztálytanácsos.

A hivata

m

Jordánszky Elek, Ko-
rabinszky J. Mátyás
Kartográfus

Balassa Ferencz

Tanulmyai befejeztével Bécs-
ben nyitott műhelyt. A m. nár-
mazásu írók közül Engel János
Kerertely és Kovachich Márton
Szörgy történetírók, Kazinczy
Ferenc, Batsányi János
Vályi András ~~ott voltak~~
~~megrendelői~~ a ~~főnrek~~ rangnak közül
Széchényi Ferenc, a Teleki
család ~~ott~~ voltak megren-
delői. A budai Egyete-
mi Nyomda könyvcím-
lapok és imakönyv il-
lusztrák metszésével
bízta meg. ~~Cz. az Egyete-
mi Nyomda~~. Állandó
fizetéssel szeretett volna
e nyomdához, s ily mó-
don haza kerülni. Mut-
hoczy azonban e törekvése
nem sikerült, elfogadta
a szentpétervári tudomány
egyetem ajánlatát, mely

az ~~egyetem természettudo-~~
~~mányi muzeumában~~ évi
800 rubel évi fizetéssel ~~bízta~~
az egyetem természettudo-
mányi muzeumának rész-
metszői állásával kinálta
meg ~~tehát~~ i. 1807. junius-
ában ~~hálta~~ családjával
egyik Szentpétervárra
~~költözött~~. Orosszországi
működéséről ~~kevés adat~~
~~van~~ keveset tudunk.
A Kremlt ábrázoló rézkarca 1819. készült. Későbbi
~~dátum~~ keltezésű metszete nem
ismeretes. Magyar
kostársai közt ~~ő volt~~
a leg kiválóbb volt, de inkább
reproduktív tehetség, mint
alkotó művész

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

A minisztér rendeletéből:
osztálytanácsos.
A hivata

Legjobb munkái; Az álom (1786) Dürer, Krisztusa keresztén (1793) Ch. de Brun, Nagy Sándor és Campaspe Rubens, Vénus diadalma (1793) F. H. Maulbertsch után ⊥ Az angol pontozó modor alkalmazásában (meg a, becsi mesterek közt is az elsőt köze tartozott) ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~Korándi [illegible] kimolgál-~~ ~~[illegible]~~ magyar keretbe foglalt arcképet ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, festőt v. rajzolt ~~[illegible]~~ cloképer után. Cz.-nek több oeuvre-jegyzéke ~~a bibliogr.~~ ~~[illegible]~~ jelent meg, a ~~[illegible]~~ nagyvadalomban. Legkimari-

⊥ kőszúr-tek.

metszetei nevei

⊥ 1953.

tőbb ⊥ Rossa Györgynek Cz. tanulmányával kapcsolatban. A jegyje-

osztálytanácsos.

A hivata

m

9

I. kiadású az Ecclesiam
suam kezdetű 1909. dec. 12-i c.
enciklikát Lo Conte nyelvtan
készítése

Szentiványi Gyula dr.
Bp. Lágymányosi u. 10.

TÉNETI

-37.

S I T É S

53 november 26-án 6 órára,
etem II. sz. tantermébe
ai akadályok miatt

ádótermében kerül lebonyo-

ELNÖKSÉG.

CZETTER SÁMUEL

LI MŰVÉSZET

1999 / MÁRC

27.0.

1191. FÜLEP LAJOS

Z[illegible]

Kedves Carlo,

[illegible]tegnap valamiért P
láttam a Pannoniát, benne a cik
láttam a rettenetes marhaságot,
kovits önarcképének összekeveré
visszaküldtem a nyomdának, azt
vonatkokat küldjék el nekem - n
nyüség. Hiába, igy jár, aki ily
H.[alasy-/N.[agy] J.[ózsef][2] azt
Hungarica-tól cliché-ket kap,[3] 8
tottam és megjelöltem a Maga fo

MDK

Czetter Sámuel, 177o-1829.

Ürményi József br. főudvarmester képm., elefántcsontra festett miniatür

Ernst Muz.aukc. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939.jan.
21 l.

04DK

Czetter Sámuel [redacted] rézmetsző

(A Békésben élő Görög Demeter őt
is támogatta.)

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából.

Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 118.2.

MDK

Czetter Sámuel rézmetsző

(Bécsben nála tanult Karacs Ferenc.)

Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából.

Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 116. l.

MDK

Czetter Sámuel rézmetsző

a XIX. isz. elején. Orosházi. (Más azat nincs.)

Tóth Irvin: Fejezetek Debrecen grafikai múltjából.

Alföld, Debrecen, 1959. 3-4. sz. 115. l.

M. Ф. K.

CZETTER, Samuel rézmetsző? nohvász?

Neptun und Ariadne und Venus

Maulbertsch után rézbemetszette. 1793

„A Maulpertsch pint Sam. Tzetter sculp"

„oroshází Fi Tzetter metsz." ajónlva

gróf Balassa Ferenczner

Haras Klára: Maulbertsch, Bp. 1960.

22 g. l.

Czetter Sámuel

179o-ben készitett rézmetszetet A Magyar Szt. koronának,Királyi Páltzának,s Arany Almának valóságos ábrázolása cimmel.

Galavics Géza:Program és müalkotás a 18.század végén

Akadémiai Kiadó 1971 38.o.

Czetter Sámuel

Szechenyi Ferenc képmása.

(sepia)

Brestyánszky Ilona: Minden magyar múzeum őre.
Nők Lapja, 1977. november 19 – 16. lap.

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 SEP 5
BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Czetter Sámuel
1021 vésnöktő

Czetter Sámuel
Bárótí Szabó Dávid

KÖRÖSTÁJ

KULTURÁLIS MELLÉKLET

„Orosházi Fi Czetter Sámuel metszette"

Czetter Sámuel — korának legjobb hírnevű magyar rézmetszője — 1765. jún. 12-én született a Győr megyei Felpécen Czetter Gottfried és Krnuch Mária gyermekeként. Mi késztette a már felnőtt művészt arra, hogy neve mellé mégis az „orosházi" melléknevet ragassza, azt a legutóbbi időkig nem tudtuk. A négykötetes Művészeti Lexikon kivételével minden lexikon orosházi születésűnek tartja és ez éppen elég fejtörést okozott az utóbbi száz évben a hely- és művészettörténettel foglalkozóknak, mert semmilyen orosházi feljegyzésben nem találták még a Czetter nevet sem. Veres József, aki az első komoly helytörténeti művet letette az orosháziak asztalára 1886-ban, tehát jóval közelebb az eseményekhez, azt írja róla: „a művészetben eddig egyedül Czetter rézmetsző, orosházi fi tűnt ki, életéről azonban mit sem sikerült megtudnom". Az elkövetkező évtizedekben sem sikerült a rejtélyt megoldani. Az utóbbi huszonöt évben Pataky Dénes, Rózsa György és Elek László jelentős kutatási eredményeket értek el Czetter munkásságát illetően, de a kérdés, hogy miért vallja magát orosházinak a művész, megfejtetlen maradt.

Felpécről van tudomásunk arról, hogy Czetter Gottfried 1767-ben (Sámuel kétéves) meghalt. További adatok nincsenek a családról. Feltételezhetjük, hogy az anya Orosházára jött férjhez. Nevét az itt házasultak között nem találni, az adalékokból arra következtethetünk, hogy *a kisfiú Czetter Sámuel 1768—69-ben, három-négy éves korában került Orosházára anyja újabb házasságkötésekor, vele, valamint apai nagyanyjával.* Itt talált új családra, itt eszmélt, itt járta az elemi iskolát, ezért vallotta magát számtalan rézkarcán „orosházi fi"-nek.

Nem derült ki még, hogy melyik orosházi tanítómester, Antal János vagy Lacsny László ismerte-e fel tehetségét. Bizonyos, hogy nevelőapja, a külföldi egyetemeket járt Horváth András sokat tehetett annak érdekében, hogy a németül is jól tudó ifjú Bécsbe kerüljön és művészeti tanulmányokat folytathasson. A bécsi képzőművészeti akadémia anyakönyvében 1783—84-ben már előfordul a neve mint rajzolóé, aki a rézmetszők szakosztályát látogatja. Első metszete 1786-ból ismert. Ebben az évben hal meg anyja, előző évben nevelőapja és még otthonléte alatt nagyanyja és féltestvére, Mária, 1777-ben: „N. Horváth Mária az én Szerelmes Édes leányom megholt életének 7-ik esztendejében öt hetek és 3 nap héjával" — szól az apa, Horváth András megható bejegyzése. Amire Czetter művészi pályája megindul, addig a szűk család kihal, csak az idősebb Horváth féltestvérek maradtak Orosházán.

A XVIII. század végének magyar rézmetszői közül *Czetter Sámuel művészete képviseli a legjobb művészi színvonalat.* Görög Demeter ában pályáját végezte volna ebben az esztendőben... A képnek szélessége és hosszúsága nagyobb egy lábnyinál. Az ára 1 for. 30 kr."

Czetter szoros barátságot tartott Kazinczy Ferenccel, Virág Benedekkel, de Batsányi és Csokonai is kapcsolatban voltak vele. Ismeretségük eredményeként készült el Baróti Szabó Dávid arcképe. Kazinczy Cserei Farkashoz címzett levelében írja, hogy kérte a rézmetszőt „a Czetter nevet rúgja el magáról, s neveztesse magát Orosházinak." Próbálkozása nem járt teljes sikerrel. Czetter a közbeeső megoldást választotta. A Czetter nevet megtartotta, de odaírta minden jelentősebb műve mellé az Orosházi Fi, Oroshaziensis, Békésiensis vagy Hungarus jelzőt. 1798-tól állandóan Czetternek írta nevét, elhagyva az eddigi Tzettert. Az Egyetemi Nyomdához írt első levelében ezt írja neve alá: „gebürtig von Orosháza in Békése-Comitat".

1794-ben elsősorban arcképek készítésével foglalkozott. Kortársairól, a közélet és az irodalom jeleseiről (Dugonics, József nádor stb.) készített találó portrékat, de katonaiviselet-képei, térképei, folyóiratillusztrációi (Nándorfehérvár ostroma, II. József a ravatalon) tették ismertté nevét. Az arcképeknéi igen sokféle technikát használt. Vannak tiszta rézmetszetei, de előfordul rézmetszet és rézkarc közösen, gyakran használja a pontozómodort is. Kiskunfélegyházi Kotzkával együtt metszette több színezett rézmetszetét. A Konstantinápoly térképének aláírása: „Orosházi Fi Tzetter metszette, Kézdi-Vásárhelyi Fi Kováts Jósiás írta." A Császári és királyi lakóhelyek fekvése Bécsben c. képé: „Tzetter írta, s metszette 1790. Sept."

1800-ban megházasodott, több gyermeke született. 1807-ben Sándor cár meghívására Bécsből Oroszországba költözött. A szentpétervári tudományegyetem természettudományi múzeumában lett „chalcographus" 800 rubel fizetéssel. Oroszországi működéséről még keveset tudunk. Legutolsó ismert és datált műve a Kreml látképe 1819-ben keletkezett. Karacs Teréz (apját, Ferencet tanította Czetter) szerint Oroszországban őrnagyi rangban gazdagon élt és ott is halt meg. Mások azt állították, hogy 1821-ben hazajött és 1829-ben még élt Pesten.

Czetter jelentős alakja a magyar sokszorosító grafika történetének. Magyar kortársai közül — különösen arcképeivel — kiemelkedett, de a bécsi művészek mellett is megállta a helyét. A XVIII—XIX. század fordulójáról a magyar szellemi élet sok vezető alakjának arcvonásait Czetter metszetei (több mint százról tudunk) révén ismerjük. Alkotásai itthon és külföldön is hatottak, méltó arra, hogy a magyar grafikusművészet legjobbjai közé soroljuk.

Koszorus Oszkár

Impressziók

Sass Ervin

felel a fű heverj hozzám
a virág felel itt vagyok
felelnek a fák rádhajolnak
felel az út járjatok

járjatok lélegzi a fű
nézzetek rám szól a virág
a fák ledőlnek zúgva
az utak nem mennek tovább

Hajnal felé

Lázár Tibor

Pulykatojás-éj, csillag pettyes.
ezüst-stégen horgászbot nélkül
a Hold nézi, amint a kedves
menyasszonya a Göncölre készül,
s a szerelmesek e járművével
a hajnal elé megy, amely végül
elhinti fényes tollait.

SAJTÓFIGYELŐ

Munkásarcok

Ott lesz a népfront kongresszusán...

Nem csűri, csavarja a szót, egyszerűen, pontosan fogalmaz. Évekig kosárlabdázott. Talán az edzéseken megkövetelt szigorúság, kitartás fegyelmezi benne a szót. Tulajdonképpen lehetne adminisztrátor is, ülhetne az irodában, fehér köpenyben. *Póti Erzsébet* 12 évvel ezelőtt érettségizett lakóhelyén a sarkadi Ady Endre Gimnáziumban. Mégis munkás lett. Minden nap öröm számára, ha belép a kárpitosműhelybe, s keze nyomán szép, elegáns köntöst kapnak a fényes bútorok. A helyi építőipari szövetkezetben megszerette a kétkezi munkát, a társakat.

(Kocziszky László felvétele)

❹

Elindult innen, a Rákóczi utcai kis házból, ahol öten nőttek fel. Nézem barna haját, mélyen fénylő szemét és kérdezem: miért vállal közéleti szerepet... hiszen a mindennapi

Augusztusi krónika

Munkás-para — A forint — országoknak — Aratás után

Megyénk belpolitikai eseményei közül első helyre kívánkozik augusztus 20., szocialista alkotmányunk törvényerőre emelésének évfordulója.

Ünnep

1949 óta joggal emeltük ünneppé az alkotmány megalkotásának napját. A felszabadulás előtt a fasizmus népellenes hatalmi korszakában szóba sem jöhetett a dolgozó népnek jogait védő alkotmány megalkotásának gondolata. Alkotmányunk első paragrafusa tartalmazza: „Magyarország Népköztársaság". Ez tudtunkra adja, hogy örökre felszámoltuk a régi rendet, elindultunk az önállóság és a függetlenség útján. A 11. paragrafus kifejezi társadalmi fejlődésünk alapvető tényezőjét: *„A Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének alapja a munka."* — És munka minden tevékenység, amelynek eredményeként jobban, szebben, szebben, szebben

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 SEP 15
Chetter Samuel
BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1021

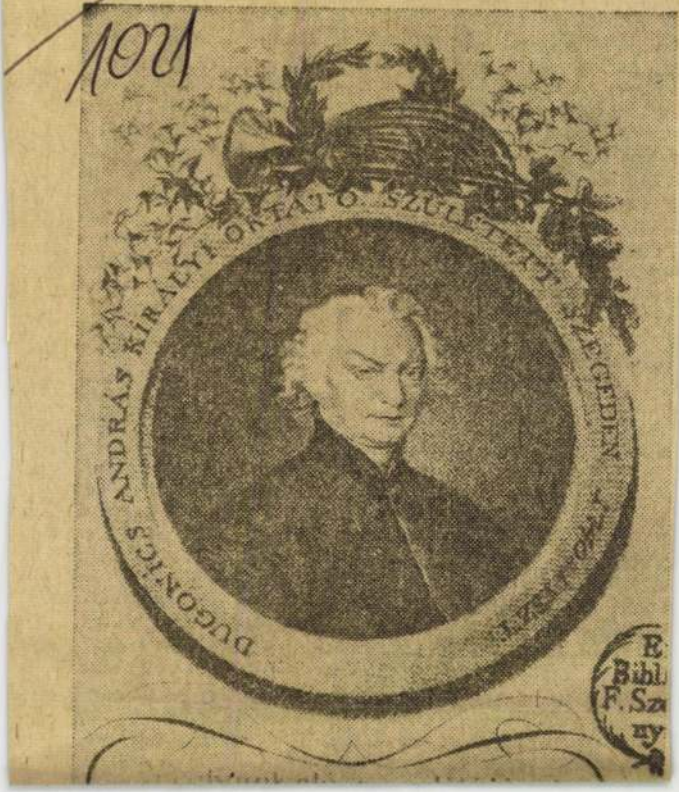

búzát, árpát és za-
is már kedvező idő-
1200 kombájnnal —
án befejeződött. A
s után a felszaba-
ken igyekeztek mä_
l hasznosítani a
dőjárást. A megyei
ttság ülésén hang-
z örvendetes meg-
y a megyében több
hektáron vállal-
dvetésre. Az esők
hoz tértek a soka
ukorica- és cukor-
ryek is. Tekintette.
lassú érésére mind
gyár — a mezőhe-
arkadi — szeptem-
felében kezdi meg
átvételét a gazda-

dasági tervünkben
delemre az a fel-

út. Ez bizony több pénzt visz el, mint a régi élet... Ha még is arról beszélnek, hogy az árak is növekedtek, valót mondanak. De ha számolunk egy keveset, a jövedelmek az áraknál még jobban emelkedtek. A IV. ötéves tervben 4,6 százalékkal nőtt az egy főre juto reáljövedelem, ami a tudatos életszínvonal-politika eredménye. És ez

Dugonics András

Czeitler Samuel

Czetter Sámuel

ről irt Rózsa Gy./MMMÉvk.1953.

p.97-138/

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS 1978 Akadémia Kiadó, Zádor:A felvilágosodáskori művészet kutatásának kérdései 24 old.

Czetter Sámuel:

Orosházi származású rézmelhő művén volt, ő kérítette a Bikkessy-féle híres népviseletkönyv metszeteit és az Egyetemi Nyomda 1806. évi kiadású „Officium Rakoczianum" metszeteit.

Kuer Imre: A könyv művészete 100. old. Szépirod. Kia. 1972

CZETTER SÁMUEL

86 Dugonics András képmása, 1797 65. TÁBLA

pontozómodorú rézmetszet, papír, 162 x 95 mm
Jelezve a lemez alsó szélén: mettzette Bécsben Czetter Sam. Orosházi fi 1797. – festette Pesten Wagner. 1797.
Felirata körben: DUGONICS ANDRÁS. KIRÁLYI OKTATÓ. SZÜLETETT SZEGEDEN. 1740dik ESZT. Az arckép alatt táblán: Nyelvünk elő-mozdítójának VÁLYI ANDRÁS.
In: Dugonics A.: A szerecsenek. Pozsony és Pest 1798. 1. köt. Címkép.
MNM TKcs, ltsz. 1099.

Wagnernek az előző számon bemutatott pasztellje alapján készült. Czetterre vonatkozólag lásd a következő számot. A képmás díszes keretbe foglalva sem veszít kifejező erejéből. A keretdísz babér- és pálmaágai, valamint a harsonák a hírnévre utalnak. Az arckép alatt Máriára utaló görög betűk, jobboldalt Dugonics művei: Etelka, Arany perecek, Jeles történetek, Szerecsenek, Ulisses. A képmást sokszorosító metszet megrendelésére még az író életében került sor, létrehívója az írói népszerűség.

Irod: Nagy 1874, 14. sz.; Szendrei–Szentiványi 1915, 29. sz.; Szépliteratúra 1925, 25, 47. sz.; Pataky 1951, 40. sz.; Rózsa–Czetter 1953, 29/a. sz.

CZETTER (TZETTER) SÁMUEL (Felpéc, 1765–?)

A XVIII–XIX. század fordulójának legkiemelkedőbb magyar rézmetszője. Apja evangélikus lelkész volt. Ő maga orosházinak nevezi magát szignatúráin, így írott adattal bizonyított dunántúli szülőhelyéről valószínűleg fiatal korában Orosházára kerülhetett. 1783-tól a bécsi akadémián Jakob Schmutzer tanítványa. 1800-ban megházasodott, három gyermeke született. Reprodukciós metszetek mellett kezdetben a bécsi magyar folyóiratok illusztrálásában vett részt, majd magyar írók és tudósok megrendelésére arcképeket metszett, amelyek könyvekben jelentek meg. Dolgozott az Egyetemi Nyomda számára is. Mivel a nyomdánál nem sikerült állandó állást kapnia, 1807-ben családjával együtt Oroszországba költözött és Pétervárott az egyetem természettudományi múzeumánál lett rézmetsző. Életének végső szakaszáról nincsenek pontos adataink. Szovjet gyűjteményekben Czetter Sámuel stílusától idegen rézmetszetek is vannak Karl Zetter jelzéssel, aki feltehetően a fia lehetett. A hazai mesterek közül Ehrenreich Ádám és Karacs Ferenc voltak tanítványai.

87 Bárótzi Sándor képmása, 1797 64. TÁBLA

pontozómodorú rézmetszet, papír, 196 x 120 mm
Jelezve lent: Sam: Czetter Hung. sculp. Viennae. 1797.
Felirata az arckép alatt táblán: BÁRÓTZI SÁNDOR. – Híven szolgálta a'Hazát! Fenn-lészen érdeme. Míg el nem hagygya szép szavát Árpád' ditső Neme. Batsányi.
MNM TKcs, ltsz. 843.

Bárótzi Sándor (1735–1809) testőríró, Bessenyei György szellemi körének tagja. Fordításai irodalomtörténeti jelentőségűek. Alkimiával is foglalkozott. Az arckép mesterét nem ismerjük, feltehetően a bécsi festők között kell keresnünk. A díszes öltözet és a barokk reprezentációt átörökítő oszlop és függöny a nemesi testőröknek az udvar közel-

Művészet Magyarországon 1780–1830
MTA MKCS – MNG Bp. 1980

ségével összefüggő előkelő környezetét idézik. A könnyed beállítás, a nyílt, vizsgálódó tekintet már szellemi foglalkozásra utal, a kézben tartott könyv pedig már elárulja az ábrázolt tevékenységének fontosabb mozzanatát.

Irod: Batsányi János Poétai munkái. Buda 1835, 101; Wurzbach 1, 161; 48, 203; Szinnyei 1, 611; Kazinczy Levelek IV, 270–271; M III, 1904, 200; Thieme–Becker VIII, 245; Szendrei–Szentiványi 1915, 28. sz.; MNM TKcs kat 1922, 302/b. sz.; Pataky 1951, 39. sz.; Rózsa–Czetter 1953, 26. sz.; MNM TKcs kat 1959, 17.

88 Gróf Széchényi Ferenc képmása, 1797 65. TÁBLA

pontozómodorú rézmetszet, papír, 205 x 130 mm
Jelezve a lemez alsó szélén: Sam. Czetter Hungarus sculpsit Viennae. 1798.
Felirata körben: COM. FRANC. SZÉCHÉNYI de SÁRVÁRI F. VIDÉK. S. C. et R. A. M. CAM. et INT. STAT. CONS. ORD. S. JANUAR. M. CRUC. EQUES. A talpazaton: Patriae commodis et honori se suaque.
In: Vályi A.: Magyar országnak leírása. 3. köt. Buda 1799. Címkép.

Széchényi Ferenc (1754–1820) főispán, országbíró- és bánhelyettes, Széchenyi István édesapja. A Nemzeti Múzeum és a Széchényi Könyvtár alapítója. A lemez első állapotán még az 1797-es évszám olvasható, tehát Czetter már ekkor dolgozott rajta. Az eredeti arckép mesterét a bécsi udvarral kapcsolatban álló művészek között sejthetjük. Kontraposztos beállítása miatt valószínűleg mellkép kivágatú képmás lehetett. Az ábrázolt beállításában és arckifejezésében megnyilvánuló idegességet a háttér elmosódott tájképi részletei is alátámasztják. Az arc megoldása olyan plasztikus, hogy domináló szerepét még a talán túldíszes keret sem képes elnyomni. Az arcképet keretező dísz fent tölgy- és babérágakból, valamint harsonából áll. Alul középen a családi címer látható a Szent Januarius rend nagykeresztjével, amelyet az ábrázolt mellén láthatunk viszont. Alul könyvek és iratok utalnak Széchényi múzeumalapító tevékenységére. Baloldalt Dalmácia oroszlánfejes és Horvátország kockázott zászlója a bánhelyettesi méltóságra emlékeztet. Ugyancsak az ábrázolt közjogi méltóságát idézi a kamarási kulcs, a mérleg és a Merkurbot. A kép alatt elő- és hátlapjával ábrázolt érem IV. Ferdinánd nápolyi király és felesége bécsi látogatása alkalmából készült és Széchényi adta át az uralkodónak.

Irod: M KSz X, 1902, 208; Szendrei–Szentiványi 1915, 34. sz.; Rézmetszet 1937, 214. sz.; Pataky 1951, 47. sz.; Rózsa–Czetter 1953, 31. sz.; MNM TKcs kiáll 1959, 17.

ISMERETLEN MŰVÉSZ 1800 körül

89 Allegória gróf Csáky József halálára, 1799 67. TÁBLA

miniatűr, papír, 17,4 x 13,6 mm ovális keretben
IM Kisgyűjtemények Osztálya, ltsz. 69.1360

Csáky József (1743–1799) alkancellár és főispán volt. Az azonosítást a képen elhelyezett családi címer és az ábrázolt hiteles portréi teszik lehetővé. A Kovachich Márton Györgynét ábrázoló és 80. kat. sz. alatt bemutatott metszethez hasonlóan ez a lap is az eltávozott

Egy nemzetközi mércével mérhető magyar rézmetsző: Czetter Sámuel

Életéről alig tudunk valamit. Vannak időszakok, melyek szinte teljesen némák; nem közölnek semmit sem róla. Máskor meg biztosnak tetsző adatok erőtlenednek el, vagy válnak egyenesen tévessé egy-egy váratlanul felbukkanó emlék nyomán. Nemrég például még azt hirdette a művészettörténet, hogy Orosházán született, s aztán ráakadtak egy olyan kétségbevonhatatlan bizonyítékra, mely végleg eldöntötte: hiába véste képei alá az Orosházi fi Czetter (Tzetter, Zetter) nevet és a nyomatékosító Oroshaziensis vagy ex Comit. Bekesiensi jelzőt, legfeljebb tévútra vitte velük az érdeklődőket — valójában a Győr melletti Felpécen született 1865. jan. 12-én.

Egészen 1952-ig abban a hitben éltek a művészettörténészek, hogy Orosházáról származott. *Szana Tamás* 1893-ban még azt állította: „. . . született Orosházán, Békés vármegyében a múlt században. Rendes lakását Békésben tartotta, megfordult 1819-ben Oroszországban is, de magyar eredetét sohasem tagadta meg, s metszvényi alá rendesen odavéste születése helyét is: Orosházifi". *Pataky Dénes* 1951-ben megjelent A magyar rézmetszés története a XVI. századtól 1850-ig című rendszerező műve is úgy tudta: „Orosházán született 1770 körül". *Rózsa Györgynek* a Magyar Művészettörténeti Munkaközösség 1952-es évkönyvében közölt tanulmánya (Czetter Sámuel 97—139.1.) említi először születése helyéül Felpécet, jóllehet *Nagy Iván* 13 kötetes közismert műve: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal már a múlt század közepén világosan utalt felpéci származására. Arra viszont, hogy milyen jogon használta az orosházi-fi jelzőt, *ifj. Koszorus Oszkár* kutatásai derítettek fényt.

Az már az ő 1976. szeptember 5-én a Békés megyei Népújság Köröstáj rovatában közölt felfedezése előtt is ismeretes volt, hogy Czetter voltaképpen *Kazinczy* biztatására vette fel az orosházi jelzőt. Egy *Cserey Farkas*nak 1807. jún. 29-én írt Kazinczy levélből tudjuk, hogy a nagy nyelvújító még a *Simon* János nevet sem találta elég magyarnak. „Melly szerencsétlenség, hogy ezt Simonnak és nem Enyedinek, Szent Miklósinak, vagy valami illyen formának hívják! Így kiki Magyarnak ismerné. De annak ösmeri-e, a ki nem tudja . . ." Majd így folytatja: „Éppen *ez a baj Czetterrel, kit arra kértem, hogy a Czetter nevet rúgja el magáról, s nevezze magát Orosházinak*". Néhány nappal később

pedig *Virág Benedek*nek írta ezeket: „Istentelen ember a német, kivált a *Csokonay* jegyzése szerint az Amphibium (értsd: kétéltű), mint péld. ok(áért) a németből lett magyar Czetter, a luteránus, aki sem nem Pápista, sem nem kálvinista, hanem közben áll a kettő között. Végre talán csak elérem régóta sürgetett végemet" — azaz célomat.

Az „Orosházi-fi" nevezet tehát innen ered. Az „istentelen . . . Amphibium" azonban nem tagadta meg soha családi nevét. Hű maradt hozzá, mégpedig úgy, hogy *Kazinczy* kívánságának is eleget tett.

De valójában miért nevezhette magát orosházinak *Czetter Gottfried* felpéci evangélikus lelkész és *Krnuch Mária* gyermeke? Azért, mert édesanyja, miután 1767-ben megözvegyült (Sámuel akkor 2 éves volt), feleségül ment a szintén özvegy *Horváth András*hoz, Orosháza első ev. lelkészéhez. Ismeretségük bizonyára régebbi keletű lehetett, hiszen Horváth is dunántúli volt: a Vas megyei Gencsről származott. A 3—4 éves korában Békés megyébe került gyermek élete első jelentős és tartós élményét tehát itt szerezte, itt tudatosodott benne a szülői ház biztonságot árasztó ereje és szépsége is. Érthetően több érzelmi szállal kötődött ide, mint a Győr megyei Felpéchez. Ezért vallhatta szülőföldjének (akár *Petőfi* Kiskunfélegyházát) a rohamos tempóban fejlődő új települést, ahol *Veres József* kimutatása szerint már 1773-ban 432 házban 615 háztartást és 3340 lakost tartottak nyilván, s amely 1818-ra — vagyis mindössze 45 év alatt — több mint a duplájára: 1006 házzal, 1600 háztartással és 8567 lakossal bíró nagyközséggé nőtt.

Különös dolog, hogy Orosháza első történetírói szinte semmit sem tudtak Czetter helyi kapcsolatairól. *Balassa Pál*, a község hatodik ev. lelkésze pl. nem is említi a nevét Orosháza legelső évszázadának krónikája 1744—1844 c. művében. Az alapos kutatómunkát végző *Veres József* (a tizedik lelkész) sem tudott ennél többet róla: „A művészetben eddig egyedül Czetter rézmetsző, orosházi fi tűnt ki, életéről azonban mit sem sikerült megtudnom". (lásd Orosháza. Történeti és statisztikai adatok alapján 189.1. Orosháza, 1886).

Mindez arra mutat, hogy *Veres* nagytiszteletű urat is félrevezette Czetter *Kazinczy* kedvéért használt jelzete. Csak a születési anyakönyvet vizsgálta át, abban azonban nem talált rá a művész adataira. Egyedül a halotti anyakönyv őrzi Orosházán a Czetter családnevet. Itt halt meg ugyanis a nagymama: „Czetter felesége Zsuzsanna", ahogy azt egy 1774-ből származó bejegyzés tanúsítja. Itt temették el édesanyját: Horváth Andrásnét is 1786. január 19-én, mindössze öt hónappal második férje halála után. Az anyakönyv természetesen csak *Horváth Andrásné* néven nevezi. A házassági anyakönyvben sem fordul elő a Czetter-név, minthogy *Horváth András* nem Orosházán kötötte meg második házasságát *Krnuch Máriával*.

Nagy kár, hogy nem maradtak fenn az evangélikus egyház iskoláinak azok az iratai, melyekből egyértelműen következtethetnénk Czetter tanítójának a személyére, ámbár nagyfokú rajzkészségét nevelőapja vagy valamelyik

gimnáziumi tanára is egyhamar felismerhette. Cseppet sem bizonyos tehát, hogy egykori tanítója: *Fábri István* vagy *Antal János (Vitéz János* és *Folkusházy — Lacsny — László* ugyanis a lányok tanítója volt) ajánlotta számára a művészi pályát.

Ma még nem tudni, hol végezte gimnáziumi tanulmányait. Mind apai— anyai, mind nevelőapai őseinek Győr és Vas megyei kapcsolataira gondolva, feltehetően Sopronban. A kor másik ismert evangélikus gimnáziuma ugyanis Selmecen volt; ez azonban csak 1808-tól kezdve emelkedett nagyobb hírre és jelentőségre, amikor úgynevezett „kerületi" — egyházkerületi — rangot kapott. Alig hihető azonban, hogy a szülők ide, ebbe az inkább szlovák szellemiséget sugárzó iskolába és ne Sopronba adták volna a németül jól beszélő és levelező gyermeket (Kazinczynak küldött levelét is németül írta 1791-ben, mint aki biztonságosabban használta azt, mint a magyart).

Sopron, ez a mozgalmas életet élő dunántúli város, Pozsony és Buda mellett a német kultúra egyik legjelentősebb magyarországi központja volt. Állandó szoros kapcsolatban állt Béccsel. Lakóinak nagyobb része — német anyanyelvű lévén — legfeljebb csak értette, de nem beszélte a magyart. Színházában, amelyről *Kis János,* a Soproni Magyar Társaság alapítója, a későbbi evangélikus szuperintendens azt írta, hogy „a hazában célszerűségre és csinosságra nézve kevés párját találó játékszín van", még később is csak német nyelvű előadásokkal szórakoztatták a közönséget. Deszkáin — bár *Shakespeare* és *Molière* is szerepelt — leginkább a kortárs német szerzők: *Lessing, Goethe* és *Schiller* műveit játszották. Evangélikus gimnáziumi tanárai Göttingában és Jénában tanultak, ahol *Bürgert, Blumenbachot, Beckmannt* és *Lichtenberget*, illetve *Reinholdot, Fichtét, Herdert* hallgathatták. Jó nyelvismeretük birtokában *Klopstock, Gellert, Gessner,* a két *Schlégel, Leibnitz* és *Wieland* műveit eredetiben olvasták, sőt azokat a legjobb tanítványoknak saját könyvtáraikból ki is kölcsönözték. Nem kétséges, Czetter is simábban kijuthatott innen tanárai támogatásával a bécsi akadémiának *J. M. Schmutzer* udvari rézmetsző által alapított és igazgatott rézmetsző osztályába.

Az ő tanítványa lehetett. *Pataky Dénes* fentebb már említett nagy horderejű művének azt az állítását ugyanis, miszerint ott *John* és *Weiss* irányította művészi fejlődését, jószerivel el kell vetnünk. Mindkét művész fiatalabb volt nála. A Marienburgban 1769-ben született, kiképzését Londonban *F. Bartoluzzi*nál szerző *Friedrich John* (ott sajátította el az erőteljesebb tónust biztosító pontozó technikát) már csak azért sem lehetett a mestere, mert ő mielőtt Bécsben letelepedett volna, Varsóban is töltött huzamosabb időt. *David Weiss* pedig mindössze 11 éves volt, amikor Czetter első, ma is ismert műve *(Dürer:* Az álom című képének a metszete) 1786-ban elkészült.

Schmutzer hamar észrevette Czetter kiváló grafikai adottságait. Erre vall, hogy vejének, a hazánkban különösen nagy tiszteletnek és tekintélynek örvendő kiváló festő: *F. A. Maulbertsch*nek (nevét Maulpertsch-nek is írták)

Neptun és Galathea, majd Vénusz diadalma című képeiről vele csináltatott metszetet. Az utóbbi különösen nagy műgonddal készült, s a művészek és művészetbarátok körében nem mindennapi, megérdemelt sikert aratott. A Bécsben megjelenő *Magyar Hirmondó* 1793. április 2-i száma például ekként számolt be róla: „Békés vármegye Orosháza nevű helységéből származott hazánkfiának nevét több ízben olvashatták erdélyi olvasóink az általunk leküldött képek alatt. Ezen szép tehetségű ifjú különös szorgalmatossággal fáradozott darab időtől fogva egy *Maulbertsch* híres képíró által rajzolt képnek rézre való metszésében, mivel ezen munkája által kívánta magát a világ előtt megismertetni, minekutána az idevaló Akadémián pályáját végezte volna ebben az esztendőben . . . A képnek szélessége és hosszúsága nagyobb egy lábnyinál. Az ára 1 for. 30 kr."

A fenti idézet szinte teljes egészében megtalálható *Kazinczy Váczy János* által rendszerezett és publikált hatalmas levelezésének II. kötetében a német nyelvű Czetter-levélhez fűzött magyarázó szövegben. Innen tudjuk azt is, hogy maga *Kazinczy* kérte fel mecénásnak *Balassa Ferenc* grófot, aki „készséggel beleegyezett Czetter ajánlatába, és egyúttal 100 forintot adott" a *művész segélyezésére,* aki aztán hálából „mély alázatossággal" neki dedikálta munkáját.

Czetter művészi pályája természetesen nem a Vénusz diadalmával indult. Több mint 25 olyan művét tartják nyilván ma is a magyar művészettörténet tudós kutatói, melyeket korábban készített. Fellépésének ideje — Czetter szerencséjére — nagyon kedvezett a rézmetszésnek. II. József és a jakobinus szervezkedés időszaka volt ez, melyet nemcsak a felvilágosodás eszmevilága hatott át, hanem a török elleni felszabadító harcok iránti felfokozott érdeklődés, a magyar nyelvű újságírás megindulása és a nemesi ellenállási mozgalom első sikerei is jellemeztek. Azt jelentette ez, hogy az új művészet propagálásának fontos, szinte nélkülözhetetlen eszköze lett a grafika. A testőrírók által elindított gondolkodásbeli erjedést is ügyesen és hasznosan támogatták az irodalmi és tudományos műveket és egyéb publikációkat, újságokat és folyóiratokat egyaránt szemléltető művészi illusztrációk. Mindenekelőtt a rézkarcok. Különösen *Görög Demeter* és *Kerekes Sámuel (Csokonai* szép verssel parentálta el halála hírét hallva: Görög úrhoz címmel) lapjai: a Bécsben megjelenő *Hadi és Más Nevezetes Történetek* és a *Magyar Hirmondó* (csak nevében azonos *Rát Mátyás* 1780—89 között Pozsonyban kiadott újságjával) karolta fel és látta el folyamatos munkával a Bécsben tanuló fiatal magyar rézmetszőket.

A két derék, egymást mindenben segítő hazafi nagyszerű összhangban dolgozott. *Görög,* a királyi család nevelője, különösen a jogtudományban, a pedagógiában, a geográfiában, az antropológiában, az irodalomban és a művészetben jeleskedett, *Kerekes,* a bécsi Theresianum magyar nyelvi professzora pedig a bölcselet, a statisztika, a pedagógia és a klasszika-filológia tudományát mű-

velte. Egy szóval: alig volt olyan tudományág, amely iránt ne tanúsítottak volna érdeklődést. Avatott kulturpolitikusokként őszinte lelkesedéssel karoltak fel minden olyan ügyet és dolgot, amellyel hazánknak szolgálhattak. Nemzeti öntudatot formáló célokat tűztek lapjaik elé is. Helyesen körvonalazták saját kötelességeiket és feladataikat: minden olyan értesülést közölni kívántak, „amit egy magyarnak, úgy mint magyarnak különösen hazájáról; úgy pedig mint embernek s világ lakósának, más esméretes országairól s tartományairól is a világnak tudni szükséges, hasznos és gyönyörűséges". Mindezeket pedig a történeti hűségre törekvés következetes elviségével és „született nyelvünk" iránti mély felelősségtudattal tették. Elsősorban az ifjúság nevelésére fordítottak gondot, rendszeresen küldvén lapjaikból ingyen példányokat az iskoláknak. Így akarták — *Rát Mátyás* megszünt lapjának nemes törekvéseit folytatva — tudatosítani a *Kazinczy* irányításával országos méretűvé dagadó nyelvújítás politikumának és a nagy fejlődésnek indult magyar nyelv védelmének és ápolásának, stiláris gazdagításának, mindenekelőtt pedig a magyar nyelv használatának elsőrendű ügyét.

Szerkesztői programjukba szervesen épült bele a fiatal magyar művészek és művészjelöltek támogatása. Velük külön is foglalkoztak. A *Kerekes Sámuel* lakásán tartott találkozókon apró részletekig megtárgyalták velük az illusztrálásra szánt képek témáit, a szöveg megkívánta beállítást, az alkalmazandó megoldási módot, a kompozicionális egység összetevőit, a rajzok pontosságát. Ezáltal az ábrázolás naturalista hűségére, a témák realista kezelésére késztették és nevelték őket, közben éberen vigyáztak arra is, nehogy a *hamisításokat kizáró* hitelességre törekvéssel lefokozzák és gúzsba kössék a művészek képzelő erejét és alkotó fantáziáját.

A tisztán dolgozó, magabiztos kézzel és szemmel ábrázoló Czettert különösen sokra értékelték, s mindenekelőtt erőt próbáló nehezebb feladatokkal, minőségi munkákkal — azaz figurális kompozíciókkal, elismert művészek (a már említetett Düreren és Maulbertschen kívül Rubens, Stunder, Lebrun, Frd. Wagner, B. Lampi, A. Flor stb.) alkotásainak, portréinak, tájképeinek, viseletrajzainak rézkarc útján történő sokszorosításával bízták meg. A kisebb figyelmet és tehetséget igénylő térképeket általában másokkal csináltatták.

Czetter nagy művészi gonddal és becsvággyal tett eleget *Görög* és *Kerekes* felkérésének. Nem csoda, ha azok is lelkes buzgalommal elemezték képeit. A II. József halálával kapcsolatos birodalmi gyászt, melyhez az ő valósághű rézkarcát *(II. József a ravatalon)* mellékelték illusztráció gyanánt, például így kommentálták: „Ide zártunk egy rajzolatot, mely azt adja elő, mint vala néhai II. József teste kitéve az udvari kápolnában, febr. 22-én 1790-dik esztendőben. Fel volt t. i. a test fő hadi vezéri formaruhába öltöztetve, s egy fehér selyemmel megbélelt s kívül aranyba szegett fekete bársonnyal bévont félkoporsóba fektetve. Ezen koporsó egy gráditsu s majd egy ölnyi magasságú állásra helyeztetett. A koporsó körül hat drága párnákon szemléltettek, az

innenső oldalon ugyan a császári korona, pálca és az arany alma. Továbbá a magyar és a cseh koronák; az arany gyapjú; s a Szent István Rendje; a túlsó oldalon a házi korona, az ausztriai hercegi süveg; a Theresia Rendjének Pántlikája, kalap, pálca és kesztyű. Az állásnak gráditsa ezüst gyertyatartókkal meg volt rakva. A koporsó felett függött egy fekete baldagin. A kápolna feketével bé volt vonva, s császári címerekkel kirakva. Őrizeten voltak a magyar-, lengyel- és német testőrzők, kik között a sok nép egyik ajtón bétolódott, a másikon pedig kibocsáttatott. — Igyekeztünk minden módon, hogy ezen nevezetes történetet ábrázoló rajzolat minél nagyobb tökéletességgel készülhessen meg: mégis csak alig érhettünk célunkra: ámbár a mettzőnek 7 aranyat, a papírosért 14 forintot, a nyomdának 15 forintot, a betűmettzőnek minden betűért 1 kr. fizettünk. Költ Bétsben, májusnak 21-dik napján: 1790." Ezzel a közölt híranyag és az illusztráció szoros összefüggését vitathatatlanul bizonyító leírással könnyen egybevethették az olvasók az aprólékos pontosságra törekvő művészi ábrázolást.

Egy másik Czetter-rajzolta és metszette képpel pedig így fejlesztették az olvasók művészi látását: „Ezen kép, mellyet a jegyzés mellé zártunk, ábrázolja a *gr. Pálffy János* hadi tármester úr szép és nevezetes granatérosait, kik közül egynéhányan a Zimonyi mezőn, Belgrádnak általellenében a Száva s Duna vizei között csatáznak. A rajzoló képzelése szerint, a granatéros a puska végére szorított, úgynevezett Péter kését (bajonetját) egy török mejjének szegezte, de mivel ez élte megmaradásáért oly igen esdeklik, rajta a granatéros szíve megesik, s a bajonétot mélyebben nem taszítja".

Körülbelül 15-re tehetjük azoknak a Czetter-készítette háborús-katonai illusztrációknak (ágyutípusok, ágyuállások, harci tudósítások, regement- és granatéros képek) a számát, amelyeket főként a török elleni harcokat ismertető hírlapi tudósításokhoz mellékeltek a szerkesztők. Ezekhez is társítottak — mintegy a szövegek képi magyarázataként — bizonyos kommentárokat. Voltak olyanok, melyeknek helyes értelmezését maga Czetter segítette elő szöveges magyarázattal, ámbár ez túlnyomórészt a cikkírók kötelessége volt. A *Maria Theresia* nevű *Fregat*ról (1790-ben metszette Czetter) például ezt a szakembereknek való, csaknem a hadititok-sértést kimerítő ismertetést közölték: „A fregát (Fregatte) nevezet alatt értetik az olyan fegyveres hajónak neme, melyekre 20-tól majd 50-ig számlálva, több vagy kevesebb ágyúkat szoktak rárakni . . . Amely fregátnak megküldöttük a képét, semmiben sem különböz a tengeri nagy fregátoktól. 42 ágyuk vannak rajta: melyekből eleget döngették az olasz pattantyúsok Nádorfejérvára falait az ostrom alkalmatosságával. Békesség idején Pétervárnál szokott állani a Dunán. Képét oda csináltattuk le, egy ahhoz értő urral".

Ahogyan ezekből az illusztrációkhoz fűzött magyarázó szövegekből is érzékelhető, *Görögék* az olvasók művészi látását is fejleszteni akarták. Nagyon megkövetelték tehát az ábrázolás tisztaságát, hogy az előfizetők jobban érzé-

kelni tudhassák az adott képek és tárgyak specifikus jegyeit. Czetter minuciózus pontosságú rajzkészségén túl azzal is kivált társai közül, hogy — ha módjában állott — még az egyedi katonai eszközök bemutatásához is adott bizonyos hátteret. Az ágyúvontatáshoz pl. sátorhelyek, háttérben húzódó dombvonulatok, színes formaruhás katonák, nagy előszeretettel ábrázolt huszárok megjelenítésével teremtett távlatot. Az az érzésünk, hogy saját képességeihez méltatlan feladatnak tartotta az iskolás ízű egyedi tárgyábrázolást. A legtöbbször még a haditechnikai eszközöket csodálatos pontossággal megjelenítő képeit is *(D. Szemző Piroskán*ak A magyar folyóiratillusztráció kezdeteit taglaló sokoldalú, színes tanulmánya mondja találóan ezekről: oly tökéletesek, hogy akár a hadtörténészek számára is forrásként alkalmazhatók) ellátta sajátos rekvizitumokkal, hogy velük jobban felfokozza és mozgásba hozza az olvasók érdeklődését és reproduktív képzeletét. A dinamizmust, a mozgást szerette, nem a statikus nyugalmat.

Különösen a portréábrázolást kedvelte és művelte nagy hozzáértéssel. A nemzeti múlt és nemzeti nagyság iránt megélénkült érdeklődés, továbbá a honi művészet felkarolására irányuló hazafiúi buzgalom eredményeként divatba jött az arcképfestészet és vele a portrékat népszerűsítő rézkarc. Sok szépirodalmi és tudományos mű jelent meg a szerzők arcképével is. A Vénusz diadalmának bámulatos sikere után egyre többen keresték fel Czettert, hogy ő készítsen metszetet portréjukról. *Pataky Dénes* kimutatása 35 ilyen képmást sorol fel, s ezek mindegyike 1793-ban vagy utána készült. Kétségbevonhatatlan viszont, hogy már a *Maulbertsch* festményről csinált rézkarccal egyidőben is foglalkozott portrékkal. Ezt erősíti *Kazinczy*hoz írt levele (1791), amely Kassa híres tudós orvosának: *Vitzay József*nek elkészült képmását említi. Publikálásának éve azonban 1793 volt.

Egyedül *Somsich gróf* nem volt megelégedve Czetter munkájával. Erről ezeket tudatta *Kazinczy* kedves ismerősével, *Sárközi István*nal: „Czetter nekem azt (t. i. *Somsich* képét) 1803. Ju.-ban adá, panaszkodván, hogy *Somsich* véle mocskosan bánt, ki nem fizetvén a tenni parancsolt munkát, tudniillik a réz metszését. Kérdém, miért? Czetter azt felelte, hogy Somsich nem tartotta magát eltalálva a rezen, holott a festésen *(Lampi* munkája*)* annak tartotta. Ítélni nem tudok, mert én Somsichot soha nem láttam, de igen jól emlékezem, hogy 1806 *Pászthori*nál ebédelvén eggy szeglet-asztalkán eggy illy phisionomiájú ember képe állott berzseny (az az cékla) szín schlafrockban. Sokáig néztem a festést, mert gyönyörű dolgozás volt, s meg nem tudtam fogni, hogy a Művész mint jutott arra a fonákságra, hogy a képet berzseny színű ruhába öltöztesse; mert a carnationak minden világos, kivált pedig a veres szín kárára van, s minden setét azt emeli. Akkor általlottam questionálni (kérdezni) *Pászthori*t, kié legyen a kép, de Czetternél meglátván a rezet, rá fogtam, hogy az nem vala másé, mint Somsiché". Valójában tehát nem Czetter munkájában, hanem a rézkarc alapjául szolgáló festmény színezésében lehetett a hiba.

Legismertebb művei e nemben a következők voltak: *Széki Teleki Sándor* gr., *Bárótzi Sándor, Dugonics András, Baróti Szabó Dávid, Schedius Lajos* és *Rhedey Lajos* képe. A *Csokonai*ét — bár a költő említi Czetter nevét egy *Kazinczy*hoz írt levelében, mint akire bécsi barátai rá akarnák bízni a metszést — nem ő készítette el. *Vályi András* is vele csináltatta meg művéhez: Magyar Országnak Leírása-hoz *József főherceg* és *Széchényi Ferenc* gróf portréját, sőt ő metszette *I. Ferenc* arcképét is.

Czetter rézmetszői tevékenysége — *Pataky* felsorolása szerint — nem volt töretlen. Vannak évek (1791, 1795, 1799—1803, 1807—1809), melyekből egyetlen mű sem maradt ránk. Ámbár bizonyára folyamatosan dolgozott ekkor is, nagy számbeli kiesésre mégsem szabad gondolnunk. „A rézmetszés nagyon fáradságos, hosszadalmas munka" — panaszolta egyik levelében. „A művészi munkát nem lehet túlzásig folytatni, . . . , veszélyeztetik az ember szemevilágát, ami pótolhatatlan". Ez kétségtelenül így igaz, mint ahogy az is, hogy a császárváros korabeli világítási technikája és lehetőségei sem nyújthattak elegendő fényt az esti, méginkább az éjszakai munkákhoz.

Nincsenek adataink rá, vajon volt-e, megfordult-e anyja halála után is Orosházán. Rokoni kapcsolatai megszűntek; a gyermekkor hangulatát idéző paplakba mások költöztek. *Szana Tamás*nak Czetter Békés megyei „rendes lakásáról" beszélő adata pedig feltehetően elírás, sajtóhiba volt. Bécsben élt, ott is nősült meg 1800-ban. (Elképzelhetetlen, hogy feleségéről és majdan gyermekeiről ne készített volna képet.) Itt, távol a szellemi és művészeti központtól, nem tudott volna megélni a rézmetszés tudományából.

1807-ben *Sándor cár* meghívására Oroszországba ment. Életművének kutatói eddig nem tudtak fényt deríteni kitelepülése körülményeire. Mi több észszerű, megvizsgálásra érdemes verziót látunk erre vonatkozóan kézzelfogható tónak.

Az orosz—magyar gazdasági-kulturális-politikai kapcsolatok a XVIII. század folyamán nagyon felerősödtek. Eleinte a tokaji bor tette ismertté és népszerűvé az oroszok körében a magyarságot és a magyar nevet. Ezzel kedveskedett Rákóczi is diplomáciai partnerének, *Nagy Péter cár*nak. *Váradi Sternberg János*nak, az ungvári (uzsgorodi) egyetem magyar professzorának 1974-ben a Gondolat és a Kárpáti könyvkiadó által közösen megjelentetett *Utak, találkozások, emberek* című kötete például ilyen reflexiót idéz a XIX. század közepéről: „Ki ne ismerné a magyar bort! — lelkendezik egy orosz folyóirat tudósítója. *Nálunk, Oroszhonban a XVIII. században a magyar bor nagyon kedvelt volt. Az öregemberek most is megfiatalodnak, fellelkesülnek, ha szóba kerül a tokaji.* Ez a borok királya — mondogatják —, az arany; a nap sugaraitól keletkező, a gerezdekben megsűrűsödött arany".

A magyar szőlőkultúra meghonosítását, az első magyar szőlőoltványok behozatalát valójában 1711-től — a Rákóczi szabadságharc bukásának évétől — számítja az orosz gazdaságtudomány. Utána még sokáig állt az érdeklődés

homlokterében a magyar szőlészet és borászat. Tudunk ma már olyan elképzelhetetlen esetről, hogy pl. kiváló magyar nyelvtanárokat — mint *Martiny Sámuelt*, a tbiliszi főtanoda német—latin szakos tanárát, egyszercsak gazdasági területre irányítottak át. Reá történetesen egész Grúzia szőlészetének és borászatának új, a magyar termelési gyakorlatnak megfelelő átszervezését bízták.

Czetter idejében más területeken is örömmel fogadták és alkalmazták a magyar szakembereket. *II. Katalin* cárnő nagyszabású közigazgatási — kulturális programja sok nyugati (angol, francia, német, magyar) tudóst és művészt csábított az orosz birodalomba. *I. Sándor* idejében aztán ez az értelmiségi kiáramlás tovább fokozódott. Különösen két — t: lán Czetter életét is befolyásoló — kapcsolatra kell nagyobb figyelmet szentelnünk. Az egyiknek a szálai az Ung megyei Palágy községből származó, tudományos körökben szerte Európában ismert *Orlay János* udvari sebészhez vezettek, akinek kormánymegbízásból végzett tudományszervezői munkásságát *Sándor cár* szabadelvű kormányzata is messzemenően méltányolta, sőt hivatalos okiratban is megerősítette. *Orlay* bécsi sebésztanulmányai idején (1794-ben és a következő években) került meleg emberi kapcsolatba több magyar íróval, lapszerkesztővel és művésszel. A jakobinusok pere, a *Martinovics* féle mozgalom vérbefojtása hihetetlenül kedvezett szervező munkájának. Már ekkor sikerült néhány magyar tudóst rávennie a kitelepülésre. Akiben túl erős volt a patrióta érzés, azt azzal a gondolattal igyekezett megnyerni ügyének, hogy a tekintélyes jövedelemmel dotált orosz állami állások bármelyikén is erősítheti hazánk tekintélyét a külföld előtt „az angolok és franciák mellett tündökölve".

Különösen *Tertina Mihállyal* (eperjesi származású, Gyulán elhunyt hírlapíró-tanár) és *Schedius Lajossal* került közvetlen „kebelbaráti" viszonyba. Ahogy *Tardy Lajos:* Régi feljegyzések Magyarországról című könyvéből tudjuk, sokáig álltak mindketten levelezési viszonyban vele. A pesti professzor: *Schedius* például azzal a kéréssel fordult egyszer *Orlay*hoz, akinek a „haza iránti kiváló szeretetét és honfitársai iránt tanúsított jóindulatát" minden magyar tisztelettel szemléli, vegye szíves pártfogásába az általa javasoltak ügyét: „Az általam . . . ajánlottak egyike sem méltatlan a Te támogatásodra, ki a haza minden polgárát, aki annak díszére kíván lenni, felkarolod és pártfogolod". Talán éppen *Schedius*nak, az evangélikus iskolapolitika vezéregyéniségének, a volt soproni líceumi diáknak a közbenjárására került Czetter is a szentpétervári tudományegyetem növénytani múzeumába, ahol 800 rubel fizetéssel „chalcographus"-ként (rézmetsző) alkalmazták. Feltevésünket valószínűsíti az a körülmény is, hogy Czetter *Schedius*ról (kivel esetleg együtt diákoskodott Sopronban) — ahogy fentebb említettük már — 1803-ban *Stunder* festménye után metszetet is készített. Tehát személyes ismerősök voltak.

A másik szál *Alexandra Pavlovna* ürömi mauzóleumához vezet. *József* nádor 1801-ben, rejtélyes körülmények között elhunyt hitvesének a síremlékéről

ugyanis 5 évvel később Czetter készített orosz szöveggel is ellátott színezett rézkarcot. Hogy ki adott erre megbízást — a cári udvar felhatalmazása alapján *Szamborszkij*-e, vagy maga *József nádor,* kinek bizonyára elnyerte magas tetszését Czetter róla készített rézkarca, könnyen el lehet majd dönteni. Talán éppen ezzel a munkájával igazolta a cári kormány előtt Czetter is magas művészi képességét és rátermettségét. Tudnunk kell, hogy *Szamborszkij, Tessedik* tudós levelező partnere, a „magyar királyné"-ként tisztelt és szeretett orosz hercegnő (I. Pál cár leánya) udvari papja, majd az ürömi mauzóleum és kápolna vezetője volt. Elképzelhető, hogy *Sándor cár* széleskörű kulturális programját, egyetemeket, körzeti gimnáziumokat alapító és fejlesztő, nem utolsó sorban pedig művészetpártoló tevékenységét segítendő, ő szorgalmazta Czetter pétervári meghívását.

Ezek persze, csak feltevések. Lehet, hogy egy véletlenül előkerülő irat egészen más irányból oldja majd meg a kérdést, ahogy ez Czetter esetében szinte törvényszerű már. Oroszországi működése különben is alaposabb vizsgálódást kíván, hiszen *Pataky* összesítése mindössze öt művet említ ebből a több mint 2 évtizedre terjedő időszakból (utolsó előttiként a Kreml-rézkarcát) a „növénytani munkákhoz" készített, meg nem nevezett számú metszeteken kívül. Ez pedig nehezen képzelhető el.

Azt sem tudjuk, mikor halt meg, vagy hogy meddig tartózkodott Oroszországban. *Karacs Teréz* szerint „őrnagyi rangban gazdagon élt", és ott is halt meg. Ez tűnik valószínűnek. Mások azt állítják, hogy 1821-ben hazajött, sőt 1829-ben még látták Pesten. Ezt azonban éppen *Karacs Teréz*nek kellett volna legjobban tudnia, akinek apja Czettertől tanulta a rézmetszés tudományát. *Karacsék* házában ugyanis sokan megfordultak. Lakásuk a polgárosodásért lelkesedő írók-művészek közkedvelt találkozóhelye — „szalon"-ja volt. Lehetetlennek tűnik hát, hogy az öregedő mester, a nem mindennapi élményekkel rendelkező Czetter Sámuel ne kereste volna fel nagy közszeretetnek örvendő tanítványát, vagy hogy azok, mármint a szalon minden új iránt érdeklődő törzsvendégei ne hívták volna meg az összejövetelekre. Az 1829-es orosz jelzetű *J. J. Gallikoff*-rézkarc is tiltakozik a fenti feltevés ellen (tudniillik, hogy végleg hazajött volna), ámbár nem lehet az sem kizárt, hogy művét, mint régebben elvállalt, de csak késve teljesített munkát már Magyarországról küldte ki megrendelőjének.

Czetter korának elsőrendű művésze volt. Megérdemli, hogy életútjának állomásairól további pontos adatokat szerezve, úgy őrizzük meg emlékezetünkben, mint megyénk első, nemzetközi mércével mérhető, kiváló képességű grafikusát.

CZETTER Sámuel

Elek L: Műveltelés, vrodalom
Békés megyeben. I. Békéscsaba, 1985

CZETTER Sámuel (Orosházi Czetter Sámuel) részmetsző

TARDY Lajos: A „budai orosz könyvtár" és az ürömi mauzóleum orosz leirói.= OSZK Évkönyve 1965/1966 (1967) 441 - 443.p. ill. és 444.p.

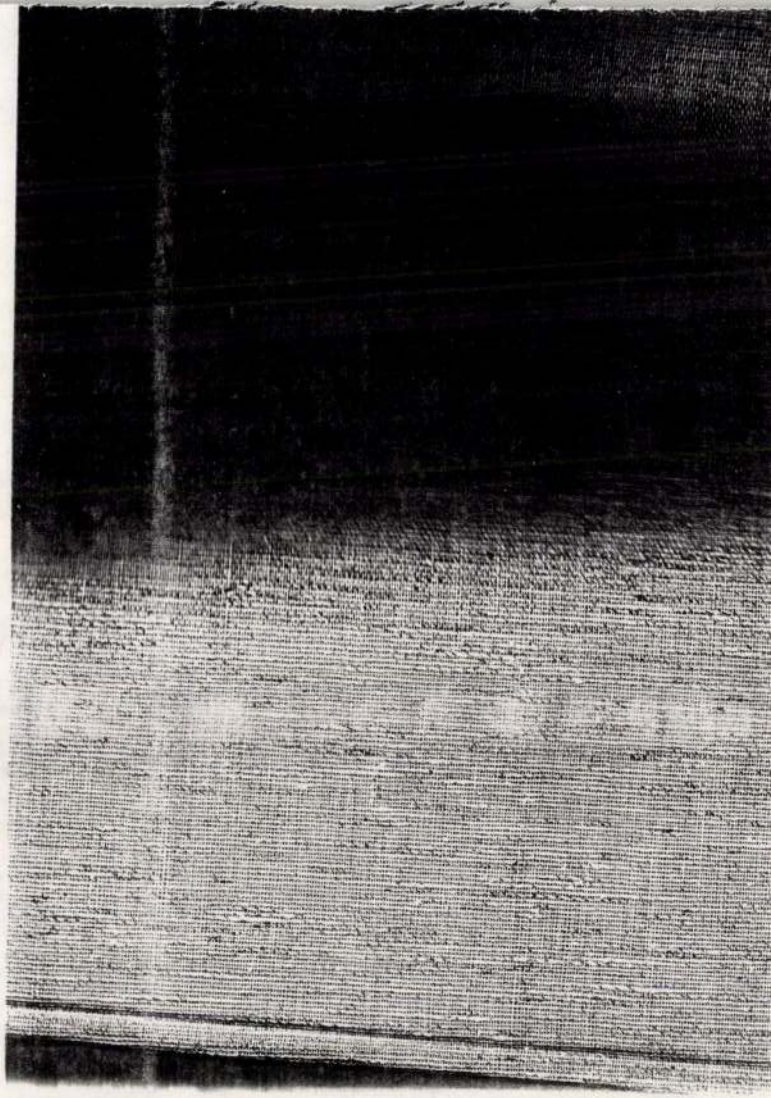

CZETTER Sámuel

ELEK László; Egy nemzetközi mércével mérhető magyar rézmetsző: Czetter Sámuel. ##.Békés Megyei Muzeumok Közleményei 9 (1985) 78 - 87.,

Verwüstungen der Befreier empörten die Bevölkerung so sehr, daß Gregor in Rom seines Lebens nicht mehr sicher war und mit den Normannen abzog. Von Juli/August 1084 an residierte er in Salerno, wo er nach außen hin ungebrochen eine Synode abhielt und Legaten in ihre Aufgaben einwies. Nach Deutschland schickte er seinen vielleicht tüchtigsten Mitarbeiter, den Kardinalbischof Otto von Ostia, einstigen Prior von Cluny, der ihm später als Urban II. nachfolgen sollte.

Viel freilich konnte Gregor VII. in dem abgelegenen Salerno nicht ausrichten, und die letzten Monate mögen für ihn einsam gewesen sein. Hier in Salerno ist Gregor am 25. Mai 1085, am Tag des heiligen Papstes Urban, gestorben. Auf dem Sterbebett hatte Gregor drei Namen als die seiner möglichen Nachfolger genannt, aber man hörte nicht auf ihn. Zum Papst erhoben wurde schließlich der nicht vorgeschlagene Abt Desiderius von Montecassino, der sich Victor III. (1086–1087) nannte und der den Papstthron mit geradezu amtsabträglichem Widerwillen bestieg.

Gregors letzte Worte sind historisch verbürgt: «Ich habe die Gerechtigkeit geliebt und das Unrecht gehaßt, deshalb sterbe ich in der Verbannung.» Es ist eine Abwandlung des 44. Psalms, dessen Schluß jedoch lautet: «deshalb hat dich Gott gesalbt mit dem Öl der Freude

CZETTER Számmal reímetrő

PRG, 52.

M.D.K.

Czetthoffer Mihály brassói bádogos

A csiksomvlói templom tornván a bádogosmunkákat végzi. /1830 /

Boros Fortunát:A csiksomlyói kegyhely.Kolozsvár 1943 42.

Czettner Eduard, lakatosm. M.D.K.

Pesten dolgozott. Szül. Pest. Róm. Kath, nőtlen. Pesten polgárjogot nyert, 1846, III.9. 246.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari Érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

Czetz László

a dohánytermesztési Kísérleti Intézet Debrecen-pallagpusztai szőkház terop. megoltal

MMÉFKözl
1943.32.l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Czeyka Károly,

festő, lásd

Cséka K.

cám terhére a fennt megjelölt

Budapest, 1923.évi december hó
államtitkár.-

A hivatalosmás olat

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS ... MINISTERIUM

Fekm

minis

Látta a számtejtéskor

Budapest, 1923 évi december hó

Rézmetszet

Dugónics András afóképe

Czettner

Századok 1874. 184 - 205 o.

Nagy Iván: Magyarország ké zïmüvészei

/Wagner József/

Czettner rézmetsző

Századok 1874. 184 - 205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Wagner József/

Ø Czibay Miklós

horologiatori

1498 Eperjes

15-16.

Iványi Béla dr:

A közejkori Eperjes

magyarsága

Szeged 1934. 25. l.

Tekintetes

Europa film könyv
lopterjesztő és könyv kiadó
r. t. roklóra

VI/ Eötvös utcza 43

Budapest

Czibere András

Sárospataki fazekosmester.
Ungvárról jött segédként. Felesége Kiss István
fazekosmester lánya volt.

Román János: Sárospataki kerámia. Bp. 1955.
28.o.

Czibere András, sárospataki fazekasmester

Csipkéstrélülapos tál (fehér festés, nincs virágozás)
Sárospataki Kárácsi Múzeum, 52.135.1
átm: 28 cm.
felezége tarkósta
1890 körül
Fekete-fehér repr.

Román János: Sárospataki kerámia Bp. 1955.
45.o.

Czibere András, Sárospataki fazekasmester

Lapostál (fehér festés, nincsvirágozás, recés nél)
Magyar Nemzeti Múzeum, nám nélkül
Kiss István fazekasmester lánya tartásta (Czibere
felesége)
1890 körül
Fekete-fehér repr.

Román János: Sárospataki kerámia. Bp. 1955.
44.o.

Czibere Andrásné

Facerosmeste Sárospatakon. férje műhelyében dolgozott.

Román János: Sárospataki keramia. Bp. 1955. 2.8.o.

Czibere Lajos

nádudvari farajópásztor
kondás

Béres András: Népi díszítőművészet Hajdú-Bihar megyében
Debrecen, 1955.

19.o.

mdk

Czibere Lajos (Hajdúböszörmény)

faragó nüvészkedő pásztor

Berés András: Terelők, ferelőeszközök a Hajdusági pásztorok kezén.

Déri Muzeum Évkönyve 1962.

171.2

Czibók Péter

BUDAPEST

Elismerték Konrád munkásságát

KITÜNTETÉS Konrád György író, Eötvös Gábor artista, zenehumorista és posztumusz Szabó Imre református lelkipásztor kapta meg idén Erzsébetváros díszpolgári címét. Az okleveleket a Madách Kamara Színházban Szabó Zoltán polgármester adta át a kitüntetetteknek ünnepi képviselő-testületi ülésen.

Konrád, aki a kerület gyámhatóságán dolgozott ifjúságvédelmi felügyelőként, nemcsak a fiatalságért végzett tevékenységéért, hanem irodalmi munkásságáért is átvehette a díjat. (MTI)

Mintegy kétmilliót vitt el az elkövető

RABLÁS Kiraboltak egy takarékszövetkezetet hétfő délben a XVI. kerületben. A tettes egy fekete ruhás, napszemüveges férfi volt, aki fegyverrel követte el a rablást a Centenáriumi sétányon lévő pénzintézetben. Az elkövető az egyik dolgozóval kinyittatta a páncélszekrényt, a többieket pedig megkötözte.

Az első értesülések szerint a férfi 1,8 millió forintot vitt magával. A bűncselekmény során nem dördült lövés és személyi sérülés sem történt. (MTI)

Fél évet várni kel

■ *Az V., a VI. és a XII. kerület nem e*

A kerületek egy részének elutasítása miatt továbbra is csúszik a fővárosi taxidroszthálózat kiépítése.

Ezért a városvezetés hétfői kabinetülésén egyetértett azzal, hogy a Fővárosi Közgyűlés ismét, ezúttal fél évvel hosszabbítsa meg a drosztrendelet határidejének bevezetését. A főpolgármesteri kabinetülés résztvevői elmondták, hogy egy 1999-es fővárosi rendelet szerint a múlt év végéig 300 taxiállomás létesült volna, mintegy 2500 férőhellyel. A kerületekkel folytatott műszaki, hatósági engedélyeztetési eljárás elhúzódása miatt ezt a határidőt meghosszabbították ez év végéig, most pedig a jövő év közepéig.

Tiba Zsolt főjegyző előterjesztéséből kitűnt, hogy október végéig 198 taxiállomást alakítottak ki. Az

KATONA LÁSZLÓ

Emléktáblát avattak A Virányosi Általános iskola 50. születésnapját köszöntő jubileumi héten ünnepélyesen felavatták Czibók Péter üvegművész alkotását. (Metro)

nt az új évezred npiájának lángja

zőknek december 3-án. A legközelebbi nyári olimpia ugyan csak 998 nap múlva kezdődik, annyi azonban már most megállapítható, hogy Magyarország jó úton jár, hiszen a 2001-es eredmények alapján a nemzetek rangsorában a 12. helyet foglalja el, ráadásul két birkózó-, valamint a női kézilabda-vb még hátravan.

Ez az összegzés azon a sajtótájékoztatón hangzott el, amelyet a 2004-es athéni olimpiára történő felkészülésről és a február 8-án kezdődő Salt Lake City-i téli játékok közvetlen előkészületeiről tartott hétfőn a MOB. A havas-jeges olimpián öt sportágban (sífutás, biatlon, rövid- és hosszúpályás gyorskorcsolya, valamint műkorcsolya) már biztos a magyar részvétel, míg női és férfi bobban, alpesi síben és hódeszkában van még esély kvótaszerzésre.

Ján Tamás, a MOB főtitkára mértéktartásra intett, jelezve: látványos eredményekre senki ne számítson. Ján bejelentette, hogy a jövőben a keretorvosok segítségével csak olyan készítményt ajánl a sportolóknak, amelyet már bevizsgáltak. (MTI)

A Hertha BSC célja a német bajnoki cím

LABDARÚGÁS Bernd Schiphort, a Hertha BSC elnöke szerint a csapatnak egy-két éven belül meg kell nyernie a német bajnokságot. A berlini együttesben játszik Király Gábor és Dárdai Pál.

– Stratégiai partnereket keresünk, ezért alapítottuk meg tavaly novemberben a részvénytársaságot. Olyan cégek jöhetnek szóba, amelyek elképzelései megegyeznek a miénkkel – nyilatkozott Schiphort, aki úgy véli, hogy további labdarúgók szerződtetésére van szükség, de neveket nem árult el. A Hertha BSC jelenleg ötödik helyen áll a Bundesligában, hátránya tíz pont a listavezető Bayer Leverkusennel szemben. (MTI)

LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÓ

A HÓMUNKÁSOK FELVÉTELÉRŐL

FKF RT 1895 Fővárosi Közterület-fenntartó Rt.

MINŐSÉGI SZOLGÁLTATÁS A KÖRNYEZET ÉRDEKÉBEN 9002 ISO 14001

A Fővárosi Közterület-fenntartó Rt.

– HAVAZÁS ESETÉN –

KÉZI HÓMUNKÁSOKAT ALKALMAZ

Munkára jelentkezhet minden 18. életévet betöltött, munkabíró férfi és nő. Jelentkezésnél a személyazonosságot igazoló okmány, a társadalombiztosítási azonosító jel és az adóazonosító szám bemutatása kötelező.

Ø Czibulás Pál

iparm.

l.

Magy. Iparm

1938. 318. l.

319. l.

320. l.

82. kép. *Lambertini, Michele:*

Fa, tempera, 146·5×61·5 cm.
A sas lábai alatti sziklán 1534-es év
Gerevich PA, 233. l. (Ercole G

GRIGOLETTI, MICHELANGE
festő, 1807—1870)

Szent István felajánlja a koronát M

Vászon, olaj, 80×57 cm.
Az esztergomi főszékesegyház balo
oltárának első vázlata.

-ó: Az esztergomi hercegprí
Magyar Korona, III., 1879.,
Z.: Az esztergomi érseki ké
Új Magyar Sion, XVI., 1885
Maszlaghy II., 203. szám.
Homor 97. l. — Gerevich P
Rónay, Maria: Die Schätze des
Museums in Esztergom. A M
1931., 7. l. — Lepold—Lippay

INNOCENZO DA IMOLA (bol
1494—1550)

Szent Katalin eljegyzése

Fa, tempera és olaj, 58×46 cm.
A Bertinelli-gyüjteményből.
Rényi 18. l. — Maszlaghy II
(Replikája budapesti magántulaj
Gerevich: Az Újság, 1916., júl.
Gerevich PA, 232. l. — Bocz Ilo

Czibulás Pál

butortervező
1926–28.

Éminisk 1930. 82. l.

Czibulás Pál

Czibulás Pál okl. épitőiparművész
ipt. isk. ig., Csillaghegy, Bercsényi-u. 15. 163-506

Bptávb 1940 szept.

Telefon megszünt

Czibulás Pál

l.

Orsz. Izom Kongr.

919. Miksa főherczeg.

ban van ábrázolva.

Vállon alól ig, jobbra fordul tar
lon. Balfelől el választott haja kissé h
mellénye kivágott, kabátja kettős ele
betükkel: N. Schrödl f.

Gypszdombormü, méretei 9.9:
Vétetett Incze Kálmánné sz.
koronán (683/91).
Készitette: N. Schrödl.
Elszámoltatott 1902: II. 28
Az elszámolást elfogadta az
(720/902)

az 1901. évi belépti dijakbó

904: V. 3.

hazafias érzelemben kifogástalan viseletet tanusitott mindig, testben és lélekben magyar lett.

Az érdekes programm a következőkép van összeállítva :

Programm.

Péterwardeiner Festung am 22-ten Mai 1849 der durch die Capelle des 39-ten Infanterie Regiments Dom Miguel vorgetragen werdenden Musik-Piécen.

No. 1. Radetzky-Marsch.
« 2. Simfonia aus der Oper Emma di Antiocha von Marcadante.
« 3. Cavatine aus der Oper Ugo Conte di Parigi von Donizetti.
« 4. Verbunkos csárdás von Müller.
« 5. Cavatine aus der Oper Ida della Torre von Nini.
« 6. Pescatoria (Primache l'alba nosce Duetto,) von Gabussi.
« 7. Schvarz blattl Walzer von Fahrbach.
« 8. Marzella-Marsch.

A nyolcz számból álló hangversenyen tehát csupa klasszikus és magyar darabokat játszottak.

A világosi fegyverletétel után még huszonöt napig tartotta magát a pétervaradi vár, midőn Kis Pál várparancsnok kényszerülve lett azt föladni. Mikor a császáriak 1849 szept. 8-án bevonultak a várba, teljes a diszbe öltözött, piros hajtókás Dom Miguel ezred zenekara a Gotterhaltéval fogadta őket. Az akkori országos katonai főparancsnoknak, Haynaunak, legelső gondja volt az átpártolt hűtlen ezredet a vár feladását követő napon a szomorú emlékű josefstadti várba helyőrségül internálni, hova nem sokára a Visegrádnál kapitulált két zászlóalj is követte. Az ezred 21 napi keserves mars után érkezett meg Josefstadtba, hol a vitéz, jó szivű Dom Miguel katonák hűségesen megosztották az ott fogva tartott magyar tisztekkel mindenöket. A 39-dik számu császári ezreden kivül zenekarostól átpártolt a magyar hadseregbez az egri hevesi fiukból álló 6-os számu Vasa-féle gyalogezred, és a 34. számu Prinz Preus nevű ezred, melynek akkor aba-uji és gömöri fiúkból állott a legénysége. Átjött még egy nehány császári huszárezrednek a teljes zenekara is, melyeknek tagjai pompás fehér és szürke lovakon jártak az ezredjök élén, és a szabadságharczi csaták tüzében nem egyszer lelkesítették a magyar csapatokat győzelemre a régi verbunkos, huszár toborzós nótákkal.

Közli : Markó Miklós.

Egy magyar opera jubileuma. Szombatra, jan. 27-ikére az operaszinházban *Erkel* Ferencz elévülhetetlen operájának, «*Hunyadi Lászlónak*» jubiláris előadása volt kitüzve. Az opera épen ötven esztendővel ezelőtt került szinre először. Koszorus szerzője alig féléve hogy elhunyt, s a diszelőadáson a zenekart fia, Erkel Sándor igazgatja. Az előadást azzal is emelik, hogy az első felvonás khórusában az összes magán énekesek is részt vesznek. A dísz-előadás programmja az volt, hogy délelőtt az operaház főbejárata előtt megkoszorúzzák Erkel szobrát előadás előtt pedig a zeneköltő mellszobrát koszorúzzák meg az egész személyzet jelenlétében, mialatt az énekkar a «Himnusz»-t énekli.

A «Hunyadi László» 1844 január 27-én került először szinre. A bemutató előadáson Erzsébetet *Schodelné*, a czimszerepet *Pecz*, Garát *Udvarhelyi* a királyt *Havi* Mihály énekelték. A «Hunyadi» Erkel második dalműve volt (az első a «Báthori Mária», melynek első előadásától, 1840 augusztus 8-dikától kezdve nevezték a *Pesti magyar szinház*-at *Nemzeti szinház*-nak). Erkel akkor 33 éves volt. A premiére után a főváros előkelő köreitől arany dirigens-pálczát és 50 aranyat kapott. A Hunyadi-nyitányt csak 1845-ben irta meg (ugyanabban az évben, a mikor a «Himnuszt»).Szilágyi Erzsébet szerepébe a nagy áriát 1850-ben illesztette be Erkel *La Grange* asszony tiszteletére, ki kitünőn énekelte a szerepet. Ezt a részt most La Grange-áriának nevezik. Már 1844-ben jelent meg nyomtatásban a «Hattyudal», az opera egyik gyöngye, Brassai Sámuelnek ajánlva. 1869. január 30-án ünnepelték a nemzeti szinházban a «Hunyadi László» bemutatásának negyedszázados jubileumát. Az operát Bécsben 1855-ben a wiedeni szinházban kétszer adta elő Szabó József magyar opera társulata; 1860-ban pedig egy másik magyar társulat Bukarestben.

A Pallas Nagy Lexikonából az ötödik kötet készült el. Alig egy esztendő alatt jutott ennyire a nagy vállalat, mely kellő erővel indulva meg, elismerést keltőleg foly tovább. A kiállítás díszes, könnyen olvasható, tiszta nyomással, számos illusztráczióval és melléklettel. A «*Dammara*» és «*Elektromos gép*» közé eső szóanyagot öleli föl, részeiben olyan kimerítő czikkeket nyújtva, melyek önálló értekezések gyanánt is bátran szerepelhetnének. A szöveg közti képeken kivül van a kötetnek 41 önálló melléklete 11 szinnyomat, 2 réznyomat (szoborművek) 5 térkép és 2 városi tervrajz. A lexikon egyes közleményeit megfelelő szakerők irják, s a szerkesztőség gondot fordit, hogy Magyarország és a magyar dolgok ismertetése minél teljesebb legyen, a mivel a külföldi lexikonok fölé kerekedik. A Pallas Lexikonának kiadóhivatala a német lexikonok becserélését is megkezdte. A csere-feltételekbe a *Meyer-lexikon* és a *Brockhaus-lexikon* van belevonva és pedig : a Meyer- féle 4-ik kiadásának teljes és ép példányáért 36 forint lesz a *Pallas Nagy Lexikon* becserélőinek beszámítva; a többé-kevésbbé rongált példány

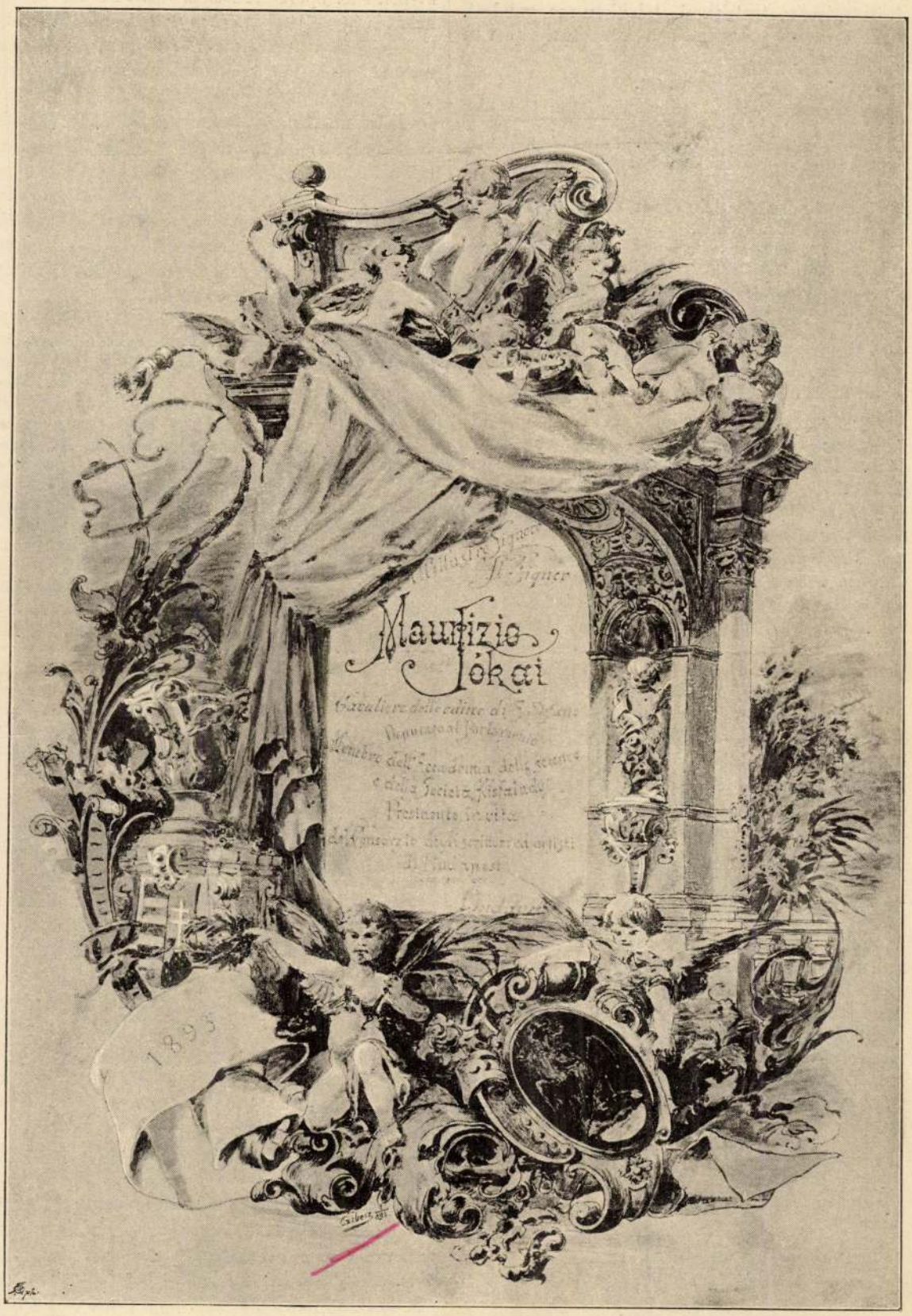

A FIUME ÁLTAL JÓKAINAK KÜLDÖTT DÍSZPOLGÁRI OKLEVÉL.

Vas. Lap. 1894. 59. l.

Czibner Kerenzély

Eperjes XV–XVI. y

Muz Kot. Ért

1917. 104. l.

Czibner Keresztély

városi jegyző Eperjes

1511. többirben végrendeleti

tanu 1511 – 1516.

irod.

Ivanyi Béla dr.:

Eperjes sz. kir. város levéltára. II. r.

Szeged. 1932. 399. l.

421. l. 422. l. 448. l.

453. l. 473. l. 477. l.

MIHALIK
MUZEUMI ÉS KÖNYVTÁR

4 szöveg közé n

BUDA
STEPHANEUM
191

Czibner Keresztély

Eperjes 1498

l.

Muz Kdt. Ért

1918. 121. l.
122. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Czibner Kerenztéj

Eperjes XV. sz.

láid

Iványi Béla dr.

A középkori Eperjes magyarsága.

Szeged, 1934. 18. l.

Czibner Károly

eperjesi városi jegyző

Magdeburg városának XIV. századi írással írt törvénykönyve fenti jegyzeteivel és magyarázó rajzaival.

1412 előtti időből

Ha kell lásd

Iványi Béla dr:

Eperjes szabad kir. város levéltára. I. r.

Szeged. 1931. 67-70. l.

Czibulás Pál, butortervező, 1937. végbizonyitványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.

33 l.

mben. Földszintes sorház. Falsávokkal
hattengelyes. Baloldalt a második ten-
etajtó. Baloldalt keritésfalban egyenes

vokkal diszitett homlokzatán 3 ablak
kapu + ablak + két vakablak. Az ablakok
en.

aktengelyes, ablakok felett erősen ki-
a keritésfalban egyeneszáródásu kapu.

vval diszitett homlokzata 3 ablak +
két ablak. Ablakok felett erősen ki-

MDK

Czibulás Pál, ip.müv.

lakberendezési tervével a nyertesek közé tartozott.

Pályázatok. I. pályázat: Butorok és ip.müv. tárgyak.
Magyar Iparmüvészet.1933. XXXXXX 1932 folyamán 79.1.

Ip.m.Társ.

M.D.K.

Czibulka épitész

terverte a lévai uj város-
hérat mely befejezésékez hö-
zeledik.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII, évf.

jul. 9. sz. 5 old.

Szilvulka Rezső

építész.

Szül. Újbánya 1870.

Oklevelet nyert 1894.

Műegyetem 5. l.

150°

Czibulka Rezső
építészmérnök
Léván

Strasser Elemér dr.
Lévai lexikon.
Léva, 1934. 90. l.

Európa.

Tekintetes kiadó hivatalának.

Budapest

V. ker. Rothermere u. 12.

HEHLEIN ISTVÁN
Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 39. sz. Telefon 50—97.

MŰSZAKI VÁLLALAT: Vízmüvek, szivattyu telepek, központi fütés és szellöztetés, légszesz, csatornázás, gőzfőző- és mosókonyhák u. m. fürdőtelepek berendezésére

A kölesdi gyermekmenház építését Heller Jakab kistormási ácsmester nyerte el 6487 kor. 89 fillérért.

Vizvezeték és vizállomási berendezések Nagyvárad állomáson. A máv. Nagyvárad állomásán létesitendő fütőházi vizvezeték és vizállomási „Intze" rendszerü viztartány és vizvezeték felszerelésére Törs és Ormai budapesti cég kapott megbizást 65932 koronáért.

Lakóházak épitése Tövis állomáson. A máv. Tövis állomásán létesitendő két altiszti és egy szolgai lakóépület s melléképületeinek épitésére árlejtés van kitüzve. Az ajánlatokat a máv. kolozsvári üzletvezetőségéhez április 29-én déli 12 óráig kell beadni.

Aszfaltozás Balassagyarmaton. Balassa-Gyarmat város tanácsa április 8-án szükebb körü árlejtést tartott több utca járdáinak aszfaltozására. A következő budapesti cégek pályáztak: dr. Helvey Tivadar a járdára 7·50 kor., a kapubejárókra 9·80 kor., Biehn János 7·40 kor., illetve 10·20 kor., Magyar aszfalt r. t. 7·30 kor., illetve 10 kor., Neuchatel Asphalt Comp. 7 kor., illetve 9·60 kor., Posnansky és Strelitz 7·35 kor., illetve 10 kor.-val m²-ként. A Neuchatel Asphalt Comp. ajánlata került elfogadásra.

A zólyombrezói áll. elemi iskola épitésére a besztercebányai m. kir. államépitészeti hivatalban az április 19-én tartott árlejtésen egyedül Hugyecz és Rosenauer besztercebányai cég tett ajánlatot az előirányzott 81.500 koronával. Az ajánlatot jóváhagyás végett felterjesztették a vallás- és közoktatásügyi ministeriumhoz.

Terméskő szállitás Szatmárnémeti város részére. Szatmárnémeti sz. kir. város tanácsa lapunk mai számában arlejtést hirdetett a város külterületi th. közutainak az 1909—1910 évekbeni fentartásához évenként szükséges 854 m³ terméskő szállitására összesen 8521 kor. 68 fillér előirányzattal. Az ajánlatokat a város gazdasági hivatalában május 6-án d. e. 10 óráig kell beadni.

Vendéglőépités Borosjenőn. Solymosy Lajos báró a Borosjenőn levő „Központi szálloda" épületét lebontatja és helyébe modern egyemeletes épületet épittet. Az épület terveit Probszt Mihály aradi épitész készitette.

Vizmü épités Eszéken. Eszék város tanácsa a városi vizművet ujjáépitteti. A terveket Growe Dávid cég készitette és azokat felülbirálás végett a horvát-szlavon kormány kulturmérnöki hivatalához terjesztették. Amint a tervek jóváhagyást nyernek, a város tanácsa árlejtést fog kitüzni a vizvezeték kiépitésére.

Fővárosi hirek.

Tátray Lajos † Minden művész ember megdöbbenve s összeszorult szivvel értesült arról a szomoru esetről, hogy a jeles tehetségü, alig 25 esztendős Tátray Lajos meghalt. Egyike volt azoknak az életerős egyéniségeknek, a kiknek munkássága már a kezdet kezdetén is idősebb kollegák által megirigyelt babérokat terem, s a kiknek munkásságához a jövőben teljes joggal oly nagy reményeket füznek. Még alig lépett ki az iskola kötelékeiből, s már nevével találkozhatunk legelső épitészeti és szoborpályázatainkon, az iparművészeti sőt a festészeti tárlatokon is. Ezeket a szerepléseket pedig érthető érdeklődés kisérte, mert igazi művészlélek csillant ki minden munkájából. Ismeretesek grafikus művei is, melyekben ép ugy, mint épitészi munkáiban erős magyar formaérzéke és nemzeti művészetünk iránti rajongó szeretete nyilatkozott meg. Őszinte fájdalmunk kisérte kora sirjába.

Uj iparengedélyek: Halász Aladár és Bier Mihály épitőmesterek, IV., Szerb-u. 13. Schaffer Ferenc kőmivesmester, IX., Márton utca 28. Huszti Sándor kisebb ácsiparos, X., Hölgy-utca 27. Pfeiffer Sándor és Heszky Ede kőfaragómesterek, VII., Elemér-utca 22. Géczi János épitőmester, VII., Murányi-utca 16. Valachy Gyula kisebb kőfaragó iparos, X., Kőbányai-ut 44. Bihari Benő épitőmester, VI., Szondy-utca 24. Kraml Antal és Kriska János kőmivesmesterek X., Füzér-utca 38/a.

Uj szabadalmi ügyvivő. A kereskedelemügyi m. kir. minister Bárkány Samu okl. gépészmérnöknek szabadalmi ügyvivői jogositványt adott ki.

Kinevezések. A kereskedelemügyi m. kir. minister Balázs Izidor máv. mérnök, műhelyfőnököt, a gőzgépkezelők és gőzkazánfütők pozsonyi vizsgáló-bizottságának tagjává és Fischer Elemér győri kerületi iparfelügyelőt a gőzgépkezelők és gőzkazánfütők vizsgálóbizottságának, valamint a győri állami fa- és fémipari szakiskolában szervezett dynamógépkezelői tanfolyam vizsgálóbizottságának elnökévé kinevezte.

Állványszerkezet bemutatása. A Magyar Épitőmesterek Egyesülete április 21-én d. u. 3 órakor mutatja be tagjainak Keményy Gyula mérnök szabadalmazott állványszerkezetét, mely jelenleg a lipótmezei orsz. tébolyda épitkezéseinél van használatban. Találkozás a lipótmezei orsz. tébolyda előtti villamos megállónál.

A középitési bizottság e hó 16-án Kun Gyula tanácsos elnöklésével ülést tartott. Freund Vilmos bizottsági tag szóvá tette a Király-utca Erzsébet-körut és Fasor közti részének utburkolatát, amely dacára a nagy forgalomnak, még mindig nincs rendben. Sürgős intézkedést kér. A Németvölgy rendezésére, illetve az ottani nyaralóövezet kijelölésére megindultak a tárgyalások, miután azonban a Közmunkák Tanácsának és a főváros mérnöki hivatalának tervei között lényeges eltérések vannak, az ügyosztály azzal a javaslattal járult a bizottság elé, hogy a kérdés tanulmányozására a tanácsnak vegyes bizottság kiküldését ajánlja. Willinger József a postások és a hazai takarékpénztári szolgák épitő szövetkezete érdekében szólalt fel, amely szövetkezetek a szabályozandó helyen épitkezni akarnak. Miután az épitkezés helyét sem a Közmunkák Tanácsának, sem pedig a fővárosi mérnöki hivatalnak a tervei nem érintik, azt kérte, hogy ezeknek az épitkezést tegyék lehetővé. Kun Gyula tanácsos hozzászólása után a bizottság hozzájárult az ügyosztály javaslatához, egyuttal a postások szövetkezetének kérését is pártolólag terjesztette a tanács elé. A III. kerületben levő Fazekas-köznek kiszélesitésére az ügyosztály azt javasolta, hogy az ottani telektulajdonosokkal fizettessék meg az utszélesitést. Devecis Ferenc műszaki tanácsos hangsulyozta, hogy a dijfizetés kötelezettségének kimondása tőle származott, kéri ennek elfogadását. Szabó József e kérdéssel kapcsolatban azt az inditványt terjesztette elő, hogy a városrendezési szabályrendeletet, amely már 1900. óta van a belügyministeriumban, megsürgessék. A bizottság dr. Erős Sándor, Freund Vilmos és Kun Gyula hozzászólása után ugy az ügyosztályi javaslatot, mint Szabó József inditványát elfogadta. A Kristóf tér és a Váci-utca sarkán levő Rothberger-féle ingatlan szabályozásával kapcsolatban az ingatlantulajdonosnak 16 négyszögöl városi területre van szüksége. A bizottság hosszabb vita után, amelyben Szabó József, Ullmann Gyula és Freund Vilmos vettek részt, Devecis Ferenc műszaki tanácsosnak azt az inditványát fogadta el, hogy a területért négyszögölenkint 4000 koronát fizessen az ingatlantulajdonos és utasitsák a mérnöki hivatalt, hogy a homlokzat hosszának pontos megállapitása után ennek négyszögölét ugyancsak 4000 koronáért engedje át az ingatlan tulajdonosának.

Vasnemü anyagok szállitása. A máv. részére a folyó évben szükséges rugóköteg szállitását 12 kor.-tól 15 kor.-ig terjedő egységáron 19575 koronáért a Magyar acélárugyár r. t., a biztonsági horgok szállitását 19·25 k. egységáron 86625 koronáért a Danubius-gyár nyerte el. A csavarkapcsokat az Első magyar csavargyár r. t. 26 k. egységáron 13000 k., Bedő Ottó 24·80 k. egységáron 4960 k., Állami vasgyárak 26 k. egységáron 18200 kor., Szab. osztr.-magyar államvasuttársaság 26 kor. egységáron 15600 kor., Ganz és tsa cég 26 k. egységáron 13000 kor. értékben szállitják.

Üvegnemüek szállitása. A máv. részére szükséges üvegnemü anyagok szállitását az alábbi budapesti cégek nyerték el és pedig: Schwarcz A. és fiai 5053 kor., Egyesült magyar-honi üvegyárak r. t. 8662 k., Forgó és tsa 1586 kor., Barta Győző 19.182 kor., Bolgár Pál 16.164 kor., Schwarcz József és tsa 12.409 kor., ifj. Weisz Gyula 4500 kor. értékü üvegnemü anyagok szállitására kapott megbizást.

Ajánlható cégek:

GUTTMANN BENEDEK
papir áruháza
Budapest, IV., Muzeum-körut 3.
— a „Királyi József Műegyetem" átellenében. —
Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, műszaki- és vasutépitészeti nyomtatványokban.
Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.
Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve.

„Kaláni gyártmány".

Schwarz Sándor és Társa
„Meidinger" kályhagyári raktára
Budapest, V., Vadász-utca 35/a.
Öntöttvas kályhák. Caloriferesek.
Eredeti Meidinger kályhák.
Kályhabetétek. Légfütések.
Költségvetés vagy árjegyzék bérmentve.

KOSZÉNBÁNYA ÉS TÉGLAGYÁR-TÁRSULAT PESTEN.
Budapest, VI., Teréz-körut 22. sz.
Évi termelőképesség 90 millió drb.
Gyártmányok:
Fali-, konyha- és padlásburkoló- közfal-, vas- :: tartány (travers) tüzálló chamotte-téglák ::
— FALBURKOLÓ- ÉS DISZTÉGLÁK — bármilyen komplikált alakban.
— KERAMIT-KÖVEK ÉS LEMEZEK. — utak, udvarok, járdák, folyosók stb. kövezéséhez.
Árjegyzékkel és keramitkövezésekről szóló költségvetésekkel készséggel szolgálunk.

Telefon 54—98. Telefon 54—98
PASCHKA és TARSA
Budapest, X., Füzér-utca 35.
Acéllemez,- fa- és vászonredőnyök, napellenző-ernyők, lépcsőkovácsolt vasból, felülvilágitó ablakzáró készülékek, szinházi függönyök és kovácsoltvas tömegáruk gyára.

HANTOS Testvérek festő, mázoló munkák modern kivitelére vállalkoznak.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Nagyobbitott külön osztály ércfényezésben és kávéházi terasz festésre. Specialista kádzománcozók.
TELEFON 16—34.

PERLMUTTER SAMU, épület és műlakatos.
Budapest, VII. Rózsa-utca 1. szám. (Dohány-utca sarok.)
Készit műkovács, vas és réz portálokat, csillárokat és minden e szakmába vágó vas és fémipari műtárgyakat.
Tervek és költségvetések ingyen.

„SATORIN -KŐHABARCS-ANYAG
Olcsó és kitünő épitkezési anyag fagymentes, szintartó kőkemény, plasztikus.
Több szinben szállitja · SÁTORI-GYÁR BUDAPEST, IX., Dandár-utca 25.

tervezett csatorna épitésével 3045 kor. 95 fillérért és a Golgota-, Delej- és Simor-utcák csatornázásával 20,751 korona 60 fillérért Kleindl Jánost, a Maláta-utcában tervezett csatorna épitésével 11,366 kor. 45 fillérért, a Garay-utcában tervezett csatorna épitésével 4325 kor. 94 fillérért, az Amerikai-ut csatornázásával 8316 kor. 10 fillérért, valamint a Százados-ut csatornázásával 3597 kor. 50 fillérért Halász Hubertet, a Hermina-ut csatornázásával 4080 kor. 31 fillérért Kleindl Jánost, a Százados- és Juranits-utca burkolásával 20.705 kor. 06 fillérért Fuchs Bélát, az Orgona-utca burkolásával 2567 kor. 97 fillérért Schaffer Györgyöt, a Marcibányi-tér rendezésével 10,646 kor. 13 fillérért, valamint a Királyhegy-utca kövezési előmunkálataival 10,716 kor. 58 fillérért Schödl Istvánt, a Zápolya-utca kövezésével 5416 kor. 36 fillérért és a Csanády-utca kövezésével 3045 kor. 67 fillérért ifj. Obendorfer Józsefet, az Üteg-utca kövezésével 1990 koronáért Pesel Lajost, a Tüzoltó- és Liliom-utcák kocsiutja egy részének aszfaltozásával 10,867 kor. 50 fillérért, valamint a Királyhegy-utca járdáinak aszfaltozásával 10,890 kor. 88 fillérért Hirsch Mihályt, 91,000 drb. bazalt kockakő szállitásával 490 k. 1000 drb.-kénti egységárért a Korláti bazalt bánya részvénytársaságot bizta meg.

A gróf Haller-utca rendezése. A tanács elfogadta a gróf Haller-utca rendezésére a mérnöki hivatal részéről bemutatott tervet. A rendezés, a költségvetés szerint 670.000 koronába kerül. A terv az, hogy a Haller utcának mind a két oldalát fákkal ültetik be, a régi kőolaj- és gázlámpák helyett pedig 80 egész éjjeli és 71 fél éjjeli Auer-lámpát állitanak fel. Utasitotta a tanács a középitési ügyosztályt, hogy az utépitő munkálatok s az ehhez szükséges anyagok beszerzése iránt az árlejtést hirdesse meg.

Üveges és falburkolati munka. A tanács árlejtést hirdetett a községi kenyérgyár épitésénél teljesitendő üveges és falburkolati munkákra. Az ajánlatokat a tan. VIII. ügyosztályban május 1-én d. e. 10 óráig kell beadni.

Utátjáró kiszélesitése. A budapesti közuti vasuttársaság a farkasréti vonal mentén, az Ugocsa-utcát átszelő utátjárót 8 méter hosszuságban és 4 és fél méter szélességben kibővitteti. A tanács a terveket jóváhagyta és a helyhatósági épitési engedélyt megadta. A kereskedelmi minister a tanácsnak ezt a határozatát megerősitette.

Rakpart épités. A kir. József müegyetem lágymányosi uj telepe előtt létesitendő 490 m. hosszu rakpart épitésére árlejtés van kitüzve. Az ajánlatokat a vallás- és közoktatásügyi ministerium segédhivatali főigazgatójához május 1-én déli 12 óráig kell beadni.

A községi kenyérgyár két kéményének épitésével a tanács Custodis Alfonzot bizta meg.

Burkoló és csatornázó munka, kőanyag szállitás. A tanács árlejtést hirdetett az I. ker. Oszlop-utca, a IX. ker. Tóth Kálmán-utca és a VI. ker. Ügynök- és Sziget-utcák egy részének csatornázására, a II. ker. Málna-utca és VIII—X. ker. Orczy-ut rendezésére, valamint az Orczy-ut rendezésénél szükséges 88 112 db. 18/18/14 cm.-es gránit vagy bazalt kockakő szállitására. Az ajánlatok a tan. II. ügyosztályban május 11-én d. e. 11 óráig adandók be.

A Gyáli-uti városi bérházak vizvezetéki és csatornázó munkálataira Bogdány és tsa cégnek 51.920 kor., a kövező munkára Ámon Antalnak 12.129 kor. 14 fillérrel beadott ajánlatát fogadta el a tanács. A légszeszvezeték berendezésére ujabbi árlejtés fog kitüzetni.

A Mária Terézia laktanya helyreállitásánál végzendő munkákra az április 13-án megtartott árlejtés alapján a bizottság Spitzer és társa cégnek 39934 kor. 42 fillérrel tett ajánlatát terjeszti elfogadás végett a tanács elé.

A vidéken.

Siketnéma iskola és internátus épitése Sopronban. A Sopronban létesitendő siketnéma iskola és internátus épitésénél teljesitendő épitőipari munkákra lapunk mai számában árlejtés van kitüzve. Az ajánlatokat Sopron sz. kir. város polgármesteréhez május 8-án d. e. 10 óráig kell beadni. Előirányzat 180.000 korona. Ajánlat az összes munkára és egyes munkacsoportokra is tehető.

Vizvezeték épités Hosszufalu községben. Brassó vármegyei Hosszufalu község előljárósága lapunk mai számában árlejtést irt ki 145845 kor. költségelőirányzattal létesitendő vizvezeték épitésére. Pályázati határidő május 22-ik napjának d. e. 10 órája.

Utépités Somogyvármegyében. A mernyei állomáshoz vezető th. közut 0·0—1·264 km. szakaszának kiépitésére lapunk mai számában árlejtés van kitüzve. Az ajánlatokat az alispáni hivatalban Kaposvárott május 10-én d. e. 10 óráig kell beadni.

Iskola épités Barsvörösváron. Barsvörösvár község előljárósága lapunk mai számában árlejtést tüzött ki egytantermü iskola és tanitói lakás épitésére 14760 kor. előirányzattal. A versenytárgyalást a községházánál április 24-én d. u. 3 órakor tartják meg.

A szatmárnémeti-i faipari szakiskola műhely és internátus épitésénél a föld, kőmüves és elhelyező munkát 194 281 kor. 47 fillérért, a cserépfedő munkát 6080 koronáért Révy Miklós és Gál Jenő szatmárnémeti-i cég, az ácsmunkát 25.607 kor. 50 fillérért Matolcsy Lajos és Pék György szatmarnémeti-i cég, a bádogos munkát 8557 kor. 30 fillérért Hirsch Adolf szatmárnémeti-i bádogosmester, a fapadozati munkát 9974 kor. 30 fillérért és az asztalos munkát 20.656 kor. 60 fillérért Lenárd Károly szatmárnémeti i iparos, a vasmunkát 41853 kor. 60 fillérért Rooz testvérek szatmárnémetii-cég, a lakatos munkát 8331 kor. ért Eichhorn Márton szatmárnémeti i lakatosmester, a mázoló munkát 4230 kor. 70 fillérért Horváth és Dingréve szatmárnémeti-i cég, az üveges munkát 4632 koronáért és a villamos berendezést 12612 kor. 92 fillérért Oesterreicher Tóbiás szatmárnémeti-i cég, a szobafestő munkát 4536 koronáért Daróczy és Kókuszi szatmárnémeti i cég, a kőfaragó munkát 27619 koronáért Weisinger György budapesti cég, a szobrász munkát 6912 kor. 50 fillérért Maróti Géza budapesti szobrász, a cementpadozati munkát 10.730 koronáért Walla József r. t. budapesti cég, a redőnyök szállitását 1150 kor. 50 fillérért Paschka és Gömöri utóda budapesti cég, a Meidinger cserépkályhák szállitását 6383 koronáért Koch Jenő budapesti cég, a felvonók készitését 3198 koronáért Kovács és Szalai budapesti cég, a vizvezetéki és csatornázási munkát 31445 kor. 79 fillérért Neumann Lajos budapesti cég nyerte el.

Internátus épités Szekszárdon. A szekszárdi állami főgimnáziummal kapcsolatban a város 40 bennlakó részére uj internátust létesit. Tolna vármegye főispánja a napokban eljárt a vallás- és közoktatásügyi ministeriumban az internátus érdekében s ott is kedvező igéretet nyert, ugy, hogy az intézet megvalósitására szükséges munkákat a legközelebbi napokban megkezdik.

Villamos világitás és erőátviteli berendezés a máv. Sofronyai talpfatelitőtelepén. A máv. igazgatósága árlejtést tüzött ki a Sofronya állomás mellett épülő talpfatelitőtelep villamos világitási és erőátviteli berendezésére. Az ajánlatokat a máv. épitési és pályafentartási főosztályában Budapesten április 27-én déli 12 óráig kell beadni.

Vizmü berendezés Tövis állomáson. A máv. kolozsvári üzletvezetősége árlejtést hirdet a Tövis állomáson létesitendő uj vizmühöz szükséges szivattyuk, gőzkazánok és vizvezetékek szállitására és felszerelésére. Pályázati határidő április 30-ik napjának déli 12 órája.

Községház épités Magarén. Nagyküküllővármegyei Magaré község előljárósága községházat és jegyzői lakást épittet. Az épitő költségekre 19,779 kor. 54 fillér van előirányzatba véve.

A lévai nagyszálló épitése. A belügyminister Czibulka Rezső lévai épitész felebbezése folytán nem hagyta jóvá Léva város közgyülésének azon határozatát, melylyel kimondotta, hogy az Oroszlán fogadót Vas és Morbitzer budapesti épitészek tervei szerint 368.000 kor. költséggel ujjáépitteti, mivel a tervek nem alkalmasak a kivitelre. Utasitotta a belügyminister a város tanácsát ujabbi tervek beszerzésére.

A fogarasi áll. főgimnázium épitésénél a vizvezetéki és csatornázási munkát Sebestyén József és fia szegedi cég 12.920 kor., a villamos világitás berendezését a Ganz-féle villamossági r. t. 2735 kor. 71 fillérért nyerte el. A világitó testek szállitását Kulcsár Sándor budapesti cég 2429 kor. 80 fillérért eszközli.

Vizerőmü épitése Govasdia községben. A m. kir. pénzügyi kormány vizerőművet épittet a Hunyadmegyei Govasdia községben. A minister a vizerőmü épitésével, valamint az ezzel kapcsolatban létesitendő 4·5 km. hosszu vasbetoncsatorna készitésével Fried és Adorján budapesti céget bizta meg, mely a munkálatokat 800.000 koronáért vállalta el. A cég a munkálatokat már megkezdette és azok még ez évben befejezést nyernek.

Magasépitkezések Szilfamajor forgalmi kitérőn. A máv. Szilfamajor forgalmi kitérőjén létesitendő magasépitmények munkálataira árlejtés van kitüzve. Az ajánlatokat a máv. zágrábi üzletvezetőségéhez április 24-én déli 12 óráig kell beadni.

Vizvezeték épités Resicabányán. Resicabánya község képviselőtestülete elhatározta, hogy vizvezetéket létesit és a vizvezeték céljaira a Kuptore község határában levő Szodol-forrást használja fel. Az előmunkálatok Forbáth Imre müegyetemi tanár vezetésével már teljesen elkészültek s még ez év tavaszán megkezdődik a vizvezeték épitése. A költségek 320.000 kor.-val vannak előirányozva.

Rosenbaum Izidor Légszesz-, vizvezeték- és csatornázási vállalata. Budapest, VII., Amazon-utca 16.
Alapitva: 1885. Tessék a cimre ügyelni! Telefon: 26—69.
Költségvetési tervezetek ingyen és bérmentve.

HERZ HENRIK BUDAPEST, VII., Izabella-u. 10.
épület és műbádogos
Készit: Mindennemü épület- és diszbádogos munkát.
Különlegesség: sajtolt és öntött dombormüvü horgany és vörösréz diszitmények.

DANIEL CZIBUR, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.-A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig. E mesterek egyike volt:
292.- Daniel Czibur, Eltsch. 1810. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés,első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

DANIEL CZIBUR, textilfestőmester

Az 1805-ös céhtörvény alapján a Gömöriek 1817-ben elváltak Lőcsétől Jolsva székhellyel. Jolsva, Nagy-Röce, Kövi, Gömör-Ranit, Kun-Tapolca, Ohtina, Ratkó és csetnek 18 mestere vállalta a céhszabályok közös költségét. Ezek egyik

1.- Daniel Czibur, Eltschen Färber/Jolsva/

123.old. 39.jegyz

-

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

-

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

DANIEL CIBUR

JOAN CZICHIUS, textilfestőmester

"Verzeichniss der zur Neusohler priv.Sieben-Bergstädtisen Lade Einverliebten Schwart und schön-färbemeister,aus dem Meister-Buche ausgezogen /1823/.
in Bergstadtten: Libethen:
19. Loan Czichius.
111.old. 31.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA: A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

CZICZER JÓZSEF, nyomdász

1909-ben Szombathelyen sztrájk a Vasvármegyei Nyomdánál ezzel kapcsolatban 23 nyomdász a heti bér és a hivatalos közegek szerinti bérveszteséggel ismert. A kéziratos fel jegyzésből kitünik, ki meddig sztrájkolt.-CZICZER József bére:15.80 kor.Bérvesztesége:93.60 kor. 103.old

KUNTÁR LAJOS: Nyomdászmozgalmak Szombathelyen
/ 1892-1914 / 89.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

mdk

Czider Stuts Sámuel seuusmester

1769-ben ietbe áll.

Horváth Zoltán: Egy Mezőváros Celes Spara
Nagykőrös 1943. 100. l.

Czieger Andor

Tiulovíselö

Ulcarenkt, olaj, 48×59 cm
Ohrancléj, " 30×35.
Mühely, " 41×56.

Portré, alv. 21×30 cm.
Táj (Janya), alv. 21×30 "
Noi fej, neci, 38×48 "

Vasutusok 5. Nemzetközi Képrömův Kiáll Bp. 1960

Kat. szesk Kovács János

28
26.

Czieger Andor MDK

Portré, akv.

Táj /Tanya/, akv.

Női fej, szén

Mücsarnok 1960.Vasutasok V.Nemzetk.Képzőm.Kiáll.

Czieger Andor, tisztviselő MDK

Utcarészlet, olf.

Önarckép, olf.

Mühely, olf.

Műcsarnok 1960. Vasutasok V. Nemzetközi Képzőm.Kiáll.

Cziegler Andor MDK

Önarckép, olf.

Mühely, olf.

Műcsarnok 1960.Képző- és Iparművészeti kiáll.

MIK

Czieger Andor tisztviselő

Utcarészlet, of.

Önarckép, of.

Mühely, of.

5. nemzetk. vasutas képzőműv. kiáll. Mücs.
1960. jul.

CZIEGLER

NDK

Cziegler Andor

Portré, akv.

Táj, akv.

Néi fej, szén

5. Nemzetk. vasutas képzőmüv. kiáll. Mücs. 196o. jul.

Catalpa Arbor

Portrd. Nrs.

Tel. Nrv.

Rdl Tel. Exch

M.D.K.

Cziegler Endre épitész

Részt vett az M-7-es autópálya pihenőhelyén létesitendő autós csárda és eszpresszo-tervpályázatán.

Magyar Epitőművészet, 1968/1. 2-5.l.

MDK.

Cziegler Endre

Szállodatervei Siófokon

Mészet 1966 dec.p.24.

Czidráné Kürthy Ildikó bábművei

Új Magyarország
1996. FEBRUÁR 22., CSÜTÖRTÖK

Beszédes bábuk otthonában

Különös élménnyel ajándékozzák meg a látogatót a ferencvárosi Pincetárlaton látható izgalmas figurák, csoportos bábuk, amelyeket *Czidráné Kürthy Ildikó* készített. A művésznő, akit otthonában is felkerestünk, különleges, maga teremtette világban él. Lakásába lépve érdekes, egzotikus mesevilágba csöppenünk. Több mint kétszáz bábu éli itt önálló életét a földtől a plafonig érő polcokon. Alaposan szemügyre véve a figurákat, önkéntelenül is *Emil Ajar* művészete juthat eszünkbe. E világhírű, nálunk is népszerű francia író ábrázolásmódjához fogható, ahogyan Kürthy Ildikó a reális valóságot sokszínű babáiba oltja. A kezdetekről ő maga így vall:

– Kislánykoromban a babáimat mindig a saját képemre formáltam. Magam varrtam a ruháikat, amelyeket színes fonalakkal kihímeztem, levágtam a hajukat, kalapokat, masnit készítettem nekik. Szóval az volt az igazi baba, amit a saját elképzelésem szerint átalakítottam.

A művésznő leemelve a polcokról a bábukat, mindegyikhez egy rövid kis történetet fűz. Mint elmondja, legfőbb témája: az emberi karakterek megformálása. Ez közvetlenül is kifejezésre jut olyan alkotásaiban, mint például a bárzongorista, énekesnő, virágáruslány, pincérnő, avagy csoportos alakzatokban: parasztcsalád, háromtagú zenekar.

A polcokon elhelyezett bábuk egyfajta dekorativitást is mutatnak, pedig készítőjük szakmáját tekintve számítógép-szervező, programozó. Kürthy Ildikó egyszerűen fogalmazza meg terveit: Legfőképp a népszokásokat szeretném megörökíteni, s minden vágyam, hogy egyszer a betlehemi jászol mellett a három királyok is ott legyenek.

K. Sz.

Különös mesevilágba csöppen a látogató A SZERZŐ FELVÉTELE

Seregi Zoltán az új előadásáról

Rekordok rendezője

Ritkán adatik meg egy rendezőnek, hogy egy időben három országban három különböző rendezését mutassák be. Nem tudni, hogy *Seregi Zoltán* „teljesítményével" bekerül-e a Rekordok könyvébe, de a hír feltétlenül érdekes. Száguldó rendezőnket Szabadkán kerestük meg telefonon.

Február 22-én (Rév)Komáromban *Neal Simon* Pletykák című darabja kerül színre a (rév) komáromi Magyar Színházban. Ugyanezen a napon Szegeden a Hyppolit, a lakáj, míg Újvidéken a Szabadkai Népszínház és a Kosztolányi Színház társulatának közös [illegible] szerző, *Kopeczky László* szürreális bohózata.

– *Mióta játsszák a darabokat, s milyen sikerrel?*

– Komáromban október óta folyamatosan megy a darab, úgy értesültem, nagy sikerrel. A szegedi rendezésem is túl van a huszadik előadáson, nem lehet rá jegyet kapni. A Nagybőgő a legfrissebb, egyelőre ez is nagyon jól megy.

– *Újabb rendezési tervei?*

– Itt Szabadkán dolgozom *Kiss Irén* Álmodtam egy várost című darabján. Egy budapesti, félalkoholista, félművész férfi és a kisebbségi magyarság köréből érke-

● Luther Márton egy 1541-ből származó kézirata több mint ötven év után visszakerül az Egyesült Államokból Magdeburgba. A kézirat címe „Wider Hans Worst" (Hans Worst ellen). Hans Worst a XVI. században népszerű karneválbohóc volt. Luther azonban Heinrich von Braunschweig und Wolfenbüttel herceget nevezte karneváli bohócnak. A II. világháború idején az írás az Egyesült Államok-beli St. Louis-i Concordia Történeti Intézetéhez került. A berlini fal lerombolása után, most a szerző halálának 450. évfordulóján azonban az intézet vezetősége elhatározta, hogy visszaadja a dokumentumot.

GSM-akció február 23–25-ig csak 3 napig

Vegyen részt a PANNON GSM Az élvonal. hét végi kedvezményes akciójában, és 20-30 ezer forintot megtakarít! Minden akciós telefonhoz 1 hetes egzotikus utazást adunk ajándékba.

MŰSZERTECHNIKA VI., Bajcsy-Zs. 65., VII., Király u. 1/D, XI., Bartók Béla út 44. Tel.: 262-6666.

Aki ezen hirdetést a vásárlásnál bemutatja, a kedvezményes ajánlaton felül még szivargyújtótöltőt is kap ajándékba.

Új Magyarország független polgári napilap

Hetente mellékletekkel: Létkérdések. Útmutató. Hitélet. Műsorújság. Magazin

Megrendelőlap

Név: .....

Lakcím: .....
(irányítószám, helység)

.....

(utca) ... (házszám) ... (emelet) ... (ajtó)

megrendelem az Új Magyarország c. napilapot ... példányban.

Az előfizetés díja egy hónapra:	650 Ft
negyedévre:	1950 Ft
fél évre:	3900 Ft
egy évre:	7800 Ft

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül a következő címre szíveskedjenek feladni:

Vidéken: Postahivatal, helyben
Budapesten: Hírlapüzletági Igazgatóság kerületi ügyfélszolgálati irodáin

4. Segítség, örököltem! (magy.)
25–26-ig 4. Péntek Rézi (magy.)
27–28-ig 4. D'Artagnan lánya (fr.)

Czifka Péterné, művészettörténész

A Szépművészeti Múzeum modern-azaz XIX-XX. századi osztályának vezetője. A magyar emigráció - kezdi a beszélgetést - igen fontos személyiségeket adott a modern egyetemes művészetnek és az ő munkásságuk a Szépművészeti Múzeum gyűjtőkörébe tartozik. Gyarapodásukban az ő ajándékaiknak nagy szerepük van. Victor Vasarely már a hatvanas évekbe segítette a gyűjtést, mások a külföldön élő magyar művészek 1970-es műcsarnoki bemutatkozása után követték példájukat. Így jutott a Múzeum Schöffer Miklós, Hajdú I. István alkotásaihoz. A gyarapodás egyik forrása azóta is az ajándékozás.

P. Szabó Ernő: Gondolj Miro fiataljaira!

Magyar Ifjúság, 1982. jan. 1. 19. old.

Ciffra Péterné művészettörténész.

Beck Ö. Fülöp születésének 100. évfordulójának tiszteletére a Budapesti Történeti Múzeum kamarakiállítást rendezett metszettárában, melyet a művészettörténész kalauzol.

Déli Krónika

1973. VI. 23. 12.00 N. |12|

Czifra Antalés

János

magyar hegedűkészítők

Lengyelországban (?)

Szétely Vándor rádió

előadása magyar he-

gedűkészítőkről.

1943. okt. 31.

1978. XII. 16. Petőfi 10.00 /M.
Szombat délelőtt

1021

- Mindenki meg akarja érteni a müvészetet. A madarak énekét mért nem próbálják megérteni? Zsörtölődött Picasso, akinek most három képét is láthatják azok,akik ellátogatnak a Szépmüvészeti Muzeumba, és megnézik a Puskin Muzeum gyüjteményéből rendezett kiállitást.
- Nem tudom, a madarak énekét meg akarják-e fejteni azok a gimnazisták, akikkel Czifka Péterné, müvészettörténész xxxxxxxxxxx társaságában beszélgettünk. Mindenesetre a festészet varázsából szeretnének minél többet megfejteni.
- Ez a szénakazal szinte agyonnyomja ezt a gyönyörü tájat, pedig a fák azok nagyon szépek.
- Nem szép ez a szénakazal? Fölösleges, az a szénakazal?
- Nem erről van szó, csak tul nagy.
- Nem tulnagy, a szénakazal adja meg a távlatát a tájnak.
- Ez az egész légies, a fák, ugy eltünik tőle.
- Én azt hiszem,ott kezdődhet a beszélgetés a képekről,a festészetről
- Minden képről mindenkinek meg kell,hogy legyen az egyéni véleménye, hogyha most egy-egy festőtől nem is vagyunk nagyon elragadtatva, azért mégis megvan az egyéni benyomás, és általában nagyon jó benyomás.
-Gogent messziről felismerni jellegzetes stilusáról,
- Igen, az itt látható képe 1903-ban, két évvel halála előtt készült, ugyanaz a környezet, mely boldoggá tette Renoirt,30 év után már elviselhetetlennek tünik Gogen előtt, aki Tahitira menekül, sőt Tahitiből szigetére, az egyre jobban terjedő civilizáció elől. Ez a Gázló c. képe már egészen x tragikus hangulatú kép, ahol két benszülöttet láthatunk,akik menekülni kényszerülnek már saját földjükről.
- Ha Gogen képet nézünk,akkor Tahiti jut az eszünkbe, a szinek itt is dominálnak, de Gogennél mindig magam elé képzelek egy tahiti alakot.
- Én azt hiszem,ezt a boldog sugárzást hiányolja nem? Ami még a kiegyensulyozott évekre emlékeztet,talán azt hiányolja.
- Igen.
- Emlitettük is, ez egy kifejezetten tragikus hangvételü.Hasonló-

képpen tragikusan alakult Van Gog élete is, hát az köztudomású, hogy több izben idegösszeroppanása volt, végül is önmaga vetett véget életének. Az első ilyen idegösszeroppanása alatt álomban kezelték őt,és a kezelőorvosát, dr. Rét festette meg először, mikor újból ecsetet vett a kezébe. Ezt a képet láthatjuk itt, és a fiatal orvosnak az arcvonását, aki annakidején korántsem volt megelégedve ezzel az ábrázolással, a képnek nem tulajdonitott semmi értéket, és a padláson tartotta, ahol is egy ügyes gyüjtő vette meg tőle, akkoriban még potom pénzért, amikor ő, a gyüjtő már fölfedezte Van Gog tehetségét.
- Igen. Furcsán zaklatott a háttér. Ezen az arcképen. Nem?az a cirmos,mintázott háttér,
- Igen,egy egészében dekorativ háttért látunk az ábrázolt módon, aztán éppen Mathis müvészetében hasonlóképpen jelentős.
- Pl. Mathis képen nekem nagyon tetszett, a vezetőnk azt mondta, hogy hát ez nem éppen a legismertebbek közé tartozik,és nekem nagyon tetszett. De egyébként is szeretem Mathist. Ez a kép egyébként a szineivel, az élnékpiros és a kék, szóval ez nekem nagyon tetszett ez a kép.
- Hát nem az ismertségen van a hangsuly, mert nekem egy kevésbé ismert kép is jelenthet sokkal többet, mint pl. a Mona Lisa, ami számomra legalábbis, nagyon szégyellem magam, de nem tul sokat jelent.-A kevésbé zseniális képeket szereti inkább, azt mondta az egyik kollegám, mert abban sokkal jobban benne van az ember küzdelme. Mert ott egy picit benne van a kudarc is, és az sokkal emberibb.
- Igen,vanhogy a festő legismertebbb képe és egyben a legsikeresebb is, hiszen azért kerülnek több izben reprodukálásra.
- Piccassó és azt hiszem,hogy sokak számára ismerős ez a kép a Vándorcirkuszosok képe.
- Igen ezt gyakran megfestette,mint artistákat, bohócokat, ez a kép 19ol-ben, az ugynevezett Kék korszakában készült. Nagyon erőteljes kép, ahol egymás iránt közönyösen meredtek a világba, előttük az abszintes poharak.
- Akik a nem figurativ müvészettől idegenkednek, azok valószinüleg szivesen nézik a Vándorcirkuszosokat, de azért egy kicsit talán utat találnak a következő
- Három grafikával és egy jelentős olajfestménnyel szerepel a kiállitáson Fernand Lezsie, aki már a XX.szazad közepének stilusirányzatait képviseli. A képeket Nadia Lezsie, a müvész özvegye ajándékozta a Puskin Muzeum számára.
- És most ismét Párizs.
- Párizst láthatjuk, mégpedig Párizsnak egyik legjellegzetesebb pontját, a
- És most arra kérem, jöjjön be velem, hadd szólitsam meg ezt a két hölgyet, vajon mi a véleményük, hiszen már végignézték az elég kiállitást. Egy picit mintha tanácstalanul állnának a kép képkompoziciója előtt,
- Ez már a modernebb változat, a korban is, ez a mult század és ez már azt hiszem a XX.század müvészete.
- Renoir akkor kedvesebb,mint Lezsie?
- Igen,feltétlenül jobban ismerem. Az az igazság,hogy nem ismerem

ezt a festőt.
- Ismerkedésnek a kezdő lépéseknek sem rossz ezen a tárlaton végigmenni végeredményben. Járt már tulajdonképp ebben a muzeumban?
- Szoktunk járni, csak inkább itt a klasszikusokat, a spanyol termek azok közelebb állnak hozzám. Azt többször láttam már. Ezekkel most ismerkedünk.
- Hadd mutassam be.
- Vera vagyok.
- És a szomszédja?
- Burger Emese.
- És mivel foglalkoznak?
- Óvónők vagyunk.
- Viszik-e az óvodásokat muzeumba, vagy korai még
- Nem korai, tényleg nem korai, a szülőket kérjük meg, hogy vigyék őket, mert nekünk nincs lehetőségünk, hogy ilyen helyekre vigyük, bár nagyszerű a kézügyességük és tényleg ők is közelállnak ehhez a modern művészethez,
- Lehet, hogy a Lezsie kompoziciót is természetesebben fogadnák? mint az óvónénik?
- Ha nem is az óvodások, de a 8-14 éves gyerekek számára minden kedden és csütörtökön délután művészetelemzést tartanak, vagy inkább művészet szeretetéhez mutatnak utat a Szépművészeti muzeumban. És azok a felnőttek, akik pl. szeretnék megismerni Mathis egyik modelljét, olvassák el Sediánszky János Jó reggelt Európa c. kötetét, amely a téli könyvnapon jelent meg. Szép utazások, és szép találkozások emlékét megörökítve. Találkozást Chagall freskó alatt, vagy Heinrich szobájában, vagy éppen Borsos Miklós tihanyi kertjében.
- Miszter kék-ég. Ez már a következő lemezünk cime.

M.D.K.

Czifra János, asztalos m.

Veszprémi mester./1852/ Adat: 1852.X.19.

Batári Ferenc: XIX. századi veszprémi asztalosok,

249.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. I. Veszprém,

1963

M.D.K.

Czifra János, pápai épitész készitette a vaszari r.k iskola és tanitói lakás terveit

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

máj. 31. sz. 8. old.

Cifra szür

A céhrendszer nem türte a cifrázást. És nem is lett volna cifrászür soha, ha a céhrendszer meg nem szünik, mely eiszázados hagyományaival gúzsba kötötte a mester –

Szörffy szür

139. l.

Megjegyzésem – Hogy lehet, hogy ennek dacára a céhrendszer alatt is szamos mester cifra szürölet készitett?

Czifraszur

divatja Verspreinbol jött Debrecenbe, honnan ez a divát 1843-1844 táján jött át. Tehát ettől az időtől kezdve tekinthető iparnyvesztnek.

(A korábbi debreceni szurszabók közül tehát egyet sem lehet közölni.)

Grörffyszur

139. l.

A cifraszür csak a Bach-korszak után virágzott.

Csiegler Endre, építész 2.) Folytatás.

Farkas Tibor: Ahogy én látom a Balaton-vidék harminc évét II. kör. A változások pozitív és negatív hatásai.

3. A Tihanyi félsziget. Légifelvétel 1965-ből. /repr./

4. Szálloda Siófokon. Építész: Csiegler Endre, 1965. /repr./

Magyar Építőművészet, 1988., 3., 13-old.

Cziegler [ ] [épülése

Az ötkupulás, 1913-ban épült Cziegler-féle épület. szárnyi megmarad.

8.

Friss Róbert: Marad a kéchenyi

Népszabadság, Bp. 1979. szept. 14.

Ciegler Endre, építész 1. Folytatás

2. Szállodasor Siófokon. Építész: Ciegler Endre, 1965.

Farkas Tibor: Ahogy én látom a Balaton-ügy harminc évét, II. rész
A változások pozitív és negatív hatásai.

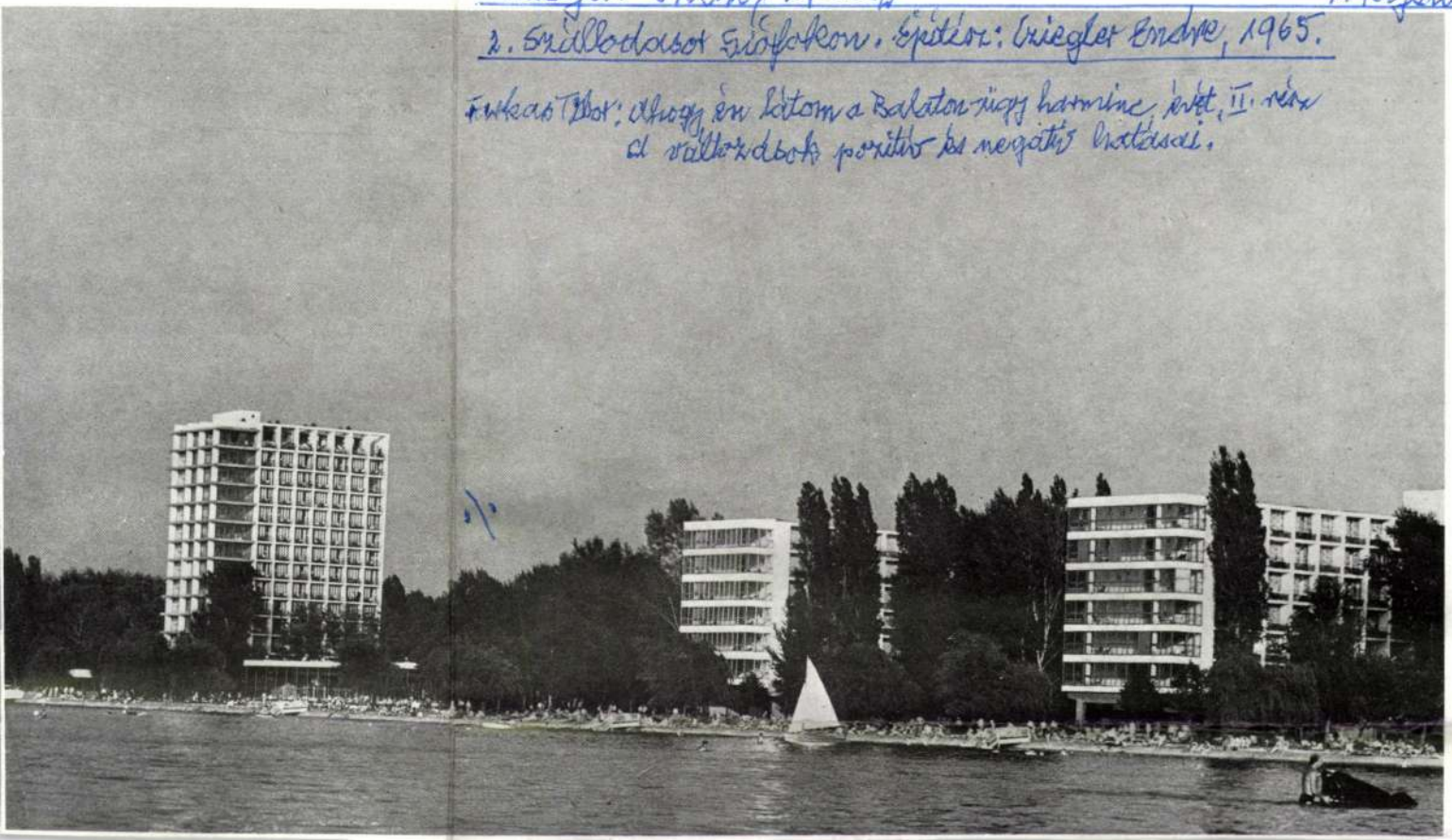

Magyar Építőmíszeret, 1988., 3., 11-sor.

lett a Balatonnal érvényesíteni.

Egyre inkább feltűntek ennél nagyobb torzulások jelei is. Ezekre az új földtörvény alapján, annak hamis és demagóg magyarázásával nyílt lehetőség. Ennek alapján ugyanis nagyüzemi művelésre alkalmatlannak lehetett minősíteni külterületi ingatlanokat, ezeket mezőgazdasági ingatlannak minősülő zártkertekre lehetett parcellázni.

Már a BKFP kormány-előterjesztése során ágazatunk felismerte, hogy a Balatonnál e lehetőség nagy károkat okozhat. Ezért az előterjesztésben azt javasolta, hogy itt ne legyen erre lehetőség.

nem gondolható, hogy a rómaiak óta szinte folyamatosan szőlőművelésre használt területeket valakinek eszébe jut „nagyüzemi művelésre alkalmatlannak" minősíteni. Sajnos nem a megnyugtatóknak lett igazuk. Hónapok alatt magánkézbe kerültek e területek szinte fillérekért. Ezek helyéről, nagyságáról azonban senkinek nem volt átfogó képe. Az első — társadalmi munkában készült — áttekintő felmérés, amely a már eladott és eladni szánt területeket tüntette fel az északi parton, megdöbbentő képet mutatott. E külterületi osztások területe e térségben nagyobb, mint a belterületek távlatra kijelölt területe. Földrajzilag nagy ré-

3

desek csak a folyamat fékezését szolgálták és alig ... jedtek ki, hogy megtiltsák e területek infrastruktúrával való ellátását. Épültek a 12 m^2-es tornyok (később a 30 m^2-esek). Előállt az a helyzet, hogy a belterület határ belső oldalán épült harminc négyzetméteres nyaralónak volt vize, villanya, útja stb., a külső oldalon lévő ugyanekkora és közel azonos beosztású háznak semmilyen ellátása nem volt, de nem is lehetett. Egyes kirívó esetekben ezért belterületbe vontak időközben beépült foltokat.

A fájdalmas kép feletti elkeseredettséget a BIE elnökének írt levelemből vett idézettel tudom érzékeltetni: „Egyik oldalon példamutató tervszerűség folyik eredményesen (a központi program alapján), a másik oldalon pedig egy olyan léptékű külterületi osztás, amely a mai üdülőterületek összterületénél is nagyobb, az északi parti települések nagy részének teljes összeépülését fogja eredményezni. Mindez az elmúlt négy évben, a főépítészség megszűnése után keletkezett. Ez a nagy ellentmondás, továbbá a több mint egy évtizedes eredmények egy részének megsemmisülése az ügyek érdemi részére való ráhatás lehetetlensége jelenlegi szerepemet formálissá teszi. Mindezek következtében kényszerülök bejelenteni, hogy a Balatonnal kapcsolatos tevékenység egyetlen témájában sem tudok felelősséget vállalni..." (1971. dec.). Ezekkel adtam magyarázatot arra is, hogy más szervnek írt levelemben miért neveztem „érlelődő kultúrbotránynak" a történteket és következményeit.

A központi program tehát hiába biztosított a korábbiaknál is jobb lehetőséget a beruházások terén, hiába maradt érvényes a regionális terv, ha az átfogó koncepció képviseletére, helyszíni művezetésére hivatott szerv nem volt. Ezek hiányában csak félláb... óriás lehetett.

Az idő múlásával a zártkertek országosan a napi kikapcsolódás, felüdülés szerepét töltik be. Ez természetesen igen jó dolog. A Balatonnál azonban előre látható volt, hogy nem a helyi lakosság napi kikapcsolódási igényét fogják szolgálni, hisz nem azok vették meg, hanem az ország távoli területein lakók. Ezek

Ø Cziegler Géza

épitéz

helyeren Ziegler G.

lásd ott.

CZIEGLER GYŐZŐ /

a szombathelyi múzeum tervezője

Brenner János: Szombathely városépítéstörténete a XIX. század második felétől az első világháboruig. Bp. 1959. /az Építés- és közlekedéstud. közleményekből./

/168

CZIEGLER GYÖZÖ (építész)

Várady J * Dunamellék ref templ 1

Gyoma

1993

183.o.

Csalmay László: A Zunszentmártoni
rovinai katolikus templom. = Museum
Levelek, 69/70. 1992. 103-107., el
1743 - ban emel

Jung József
1880 Szieglen bőv

Zirkler J. egyi fenő
főoltár

Szieglen Gyöző építés

[illegible] relenc jásosientandrási
emlékoszlopa. uo. frenkóüklusa. 124-125.

Brick Edit: A pesti Jókai-Petőfi ház.
= 5, 1994, 1. 15-16. – Bajza u

Bakonyi István: A nemzeti (etlen)
emlékhely, avagy sérkerfehérvár
romok kertje. = 11, 2000, 1. 83-87.

Laczházi Gyula: Zrínyi,
Dorfmaister, Krafft, Kazinczy.
= Irodalomismet, 10, 1999, 1/2.
228-233.

CZIEGLER GYŐZŐ építész

WEILER Ferenc: A századforduló építészete és a szecesszió Pécsett és Baranyában. = Baranyai Müvelődés, 1987.1.sz. 34. p.

Cziegler Klára

„Felekyné, Munkácsy Flóra," mellszobra, gipsz.-

Magyar színészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, szobrok, domborművek a XIX. század. Budapest, 1966. Katalógus, 481.

Ó Cziegler Sándor

a szabadságharc

fegyvergyárosa

lásd Ziegler alatt

is

74 azért jelzem,

mert ugy emlék-

szem, hogy az iró-

dalomban fenti

néven

is előfor-

dult.

Budapest, 192 4. március 8.

SZent-Iványi Gyula urnak,

Budapest.

lön számla."

ses sorai birtokában van szeren-

nentes külön számláján fennálló

K

márc. 13 -ig az összes

o 7.5 %-ot téritünk meg amelynek

--- értékkel

Teljes tisztelettel

HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

M.D.K.

Ciegler Viktor, épitén

a Saxlehner palota-, a Bpest Kereskedelmi Akadémia, és a VI és VII. kerületi Klubbházak homlokzati és alapraszait ábrázolta ki az 1885-évi Gra. Kiállitáson.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1885. XIV. évf.

jul. 19. sz. 153 old.

Czigándi Nagy
Dániel Ferenc
festő"

laid
Nagy Dániel Ferenc,
czigándi alatt.

Budapest székesfőváros polgármestere

228.704 szám
1943-XI

BUDAPEST 1943 DEC. 29 15

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Szentiványi Gyula dr.urnak

A Miemlékek Országos Bizottságának

főtitkára

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
Díj átalányozva

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALA

Bpest

IX.,Hőgyes Endre-u.10.

Központi borítékok 11. számú mintája — 30.389.

Ø Czifra Lajos

festő

1938

Östehetségek Egyesületének kiállítási helyiségeben

kiállítok

képei-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
1972 SEP 22
Magyar Nemzet

Látogatás Szentendrén

az újjáépült Ferenczy-múzeumban

A napokban megnyílt a Ferenczy Károly Múzeum új szárnya. Szentendre művészi rangjához méltó intézménnyel gazdagodott; a nyolc és fél millió forint költséggel épült múzeumba tette át székhelyét a fővárosból a Pest megyei múzeumok igazgatósága.

Korszerű, a modern muzeológia követelményeinek megfelelő és a város építészettörténeti hagyományaiba szervesen beilleszkedő épületet tervezett *Cziffka Anna* építész. A második emeletet teljes egészében kitűnő megvilágítású kiállítási helyiség foglalja el. A régi szentendrei házak magas tetőszerkezetét megtartva, tetővilágítást kapott a terem, de a kazettásan osztott és tejüveg lapokkal rakott mennyezet fölött fényecsövek, a falakon pedig nagy fényerejű lámpatestek mesterséges világítást is adnak.

A nagyterem északi és déli, keskenyebb falsíkját kétszárnyú üvegajtók osztják meg és vezetnek ki a páratlanul szép kilátást nyújtó teraszokra. Az egyik oldalon a város vörös cseréptetős házai fölött Leányfaluig lehet látni, a másikon a város, a Duna és a főtéri szerb templom tornya kerül a látótérbe.

Nemcsak az építészeti forma; az egyszerű, dísztelen falsíkok, tágas teraszok, nagy ablakok, hanem a szín is kompozíciós elem. Kívül csillogó szürkésfehér, bent a fehér, a vasfekete és a márvány vöröse az uralkodó szín. Az első emeletet a múzeum hivatali helyiségei és egy kisebb, az udvar és az utca felől, hatalmas ablakokkal határolt kiállítási terem foglalja el.

A Ferenczy-család állandó kiállításával nyitotta meg kapuit az új múzeum. A tárlatot a Nemzeti Galéria anyagából *Bodnár* Éva és *Csap* Erzsébet rendezte. Apa és fiú, Ferenczy Károly és Béni alkotásainak ad teret a második emeleti helyiség, míg az első emeletet az ikerpár, Ferenczy Béni és Noémi munkái töltik be. Az áldozatos művészasszony, Fialka Olga és az elsőszülött fiú munkáit a folyosón és a pihenőben helyezték el, mintegy bevezetőjeként a remekművek sorát felvonultató két teremnek.

Az érzékletesen festett, s a Bastien-Lepage-i „finom naturalizmus" hatását mutató szentendrei képek mellett mindjárt egy korai, az 1893-ban Münchenben készült *Önarckép* hívja fel Ferenczy Károly tehetségére a figyelmet, s mellette két olyan mű, mint a *Fürdőző fiúk* és a *Patak*, amelyek a későbbi, nagy stílusteremtő korszak, Nagybánya felé mutatnak. A *Hegyi beszéd*, *Józsefet eladják testvérei*, vagy a kisebb lírai képek közül az *Esthangulat lovakkal* XX. századi festészetünk kiemelkedő alkotásai. Innen másfelé vitt a festői út, az 1900-as évektől kezdve Nagybánya és Budapest között osztotta meg idejét. Utolsó periódusának munkáiból a *Vörös hátteres női akt*, a *Cigánylány*, valamint a remek pszichológiai érzékkel festett *Testvérek* és a *Szakállas Béni* című portré látható a kiállításon.

Ferenczy Béni korai művei közül az *Ülő kínait* és az archaizáló *Szent Györgyöt* mutatják be, aztán a nagyszerű fiú aktok, remekbe formált női figurák sorát, köztük élete egyik főművét, az *Antalantát*. Portréi közül az egyik legkorábbi *Noémi* és *Wilde János* arcmása, s láthatók a kiállításon érmei is, amelyeket a harmincas években Moszkvában kezdett el mintázni, s amelyek ettől kezdve végigkísérték egész munkásságát.

Kevés, de annál jelentősebb alkotás képviseli Ferenczy Noémi művészetét: négy nagyszerű gobelin, a *Kőműves*, a *Gereblyézők*, a *Hazatérő lányok* és a *Bőség*. Néhány, önálló alkotásszámba menő akvarell és gouache tanulmánya egészíti ki a bemutatott oeuvre-t, közte immár világhíres művének, a *Múzsának* képe.

Az alkotások bősége, s a tér adta lehetőségek miatt csak keresztmetszetét adhatja ez a kiállítás a Ferenczyek korszakos művészetének. A jól sikerült válogatás azonban a legszebb, legjellemzőbb művekkel ismertet meg, s ebbe a sokszínű családi együttesbe finoman illeszkedik be Valér *Önarcképe*, édesanyjáról festett vászna, s Fialka Olga néhány kulturált rajza, köztük az *Olasz nő* és az *Olasz hajós*.

A szentendrei új múzeum ezen a nagy sikerű kiállításon kívül az épület pincéjében még egy tárlattal ajándékozza meg a látogatót, amelyen a városnak és környékének középkori kőemlékeit mutatják be. A régi szárny földszintjén pedig *Jovan Jovanovity Jakab*, szerb költő születésének 150. évfordulója alkalmából rendezett emlékkiállítás, a pincében pedig a szentendrei szőlőtermesztés emlékei fogadják a látogatót.

S. M.

a 700 mi
szabályozá
portok t
vábbra is
önelszámol
ják. A sz
ben is első
szövetkeze
ködnek, az új szabályozás azonban lehetővé teszi, hogy a szövetkezet közgyűlésének hozzájárulásával mezőgazdasági termelőszövetkezet, illetve szakszövetkezet keretében is működhessenek. A szakcsoportok kizárólag az élelmiszer-gazdaság körében végezhetnek termelő, beszerző és értékesítő tevékenységet, különféle szolgáltatásokkal segíthetik tagjaik tevékenységét.

Áruellátás, árellenőrzés

A kohó- és gépipari miniszter előterjesztése alapján a kormány *megvitatta a gépipari ágazatokban készült termékekből történő lakossági áruellátás helyzetét.* Egyes termékekből az ipar kínálata meghaladja a belkereskedelem igé-

kedésével azonban nem tart lépést a raktár- és üzlethálózat fejlesztése, a garanciális javítóhálózat megszervezése, a szállítás korszerűsítése. A kormány a jelentést tudomásul vette és utasította az illetékes minisztereket, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket a bútorellátás további javítására.

A Minisztertanács jóváhagyólag tudomásul vette a kormány tudománypolitikai bizottsága elvi állásfoglalását *az egyetemi tanszéki kutatások legfontosabb elvi kérdéseiről.* Felhívta a kutatásokat irányító illetékes szerveket, hogy a feladattervben szereplő elveket szakterületük sajátosságainak megfelelően egészítsék ki és gondoskodjanak azok megvalósításáról.

A kormány ezután egyéb ügyeket tárgyalt.

Intézkedések a forgalombiztonság növelésére

A gépjárműállomány gyarapodásától nagyon *elmaradt a lakosság nevelése, felkészítése a nagyobb forgalomra. Hazánk a közúti közlekedés biztonsága tekintetében európai összehasonlításban az egyik legroszszabb helyen áll.* Az elmúlt évben *1934 személy halt meg, 30 289 sérült meg közlekedési baleset következtében.* Annak ellenére, hogy a balesetek száma az előző évhez képest 1,2 százalékkal csökkent, *a halálos kimenetelű esetek száma országos átlagban 13 százalékkal nőtt. A helyzet a fővárosban még kedvezőtlenebb.*

A kormány elé terjesztett jelentés foglalkozott a balesetek okaival. Megállapítása egyebek között, hogy *a balesetek fele gyorshajtásból, az áthaladási elsőbbség és az előzés szabályainak durva megsértéséből adódott.* A balesetek *kétharmadáért a gépkocsivezetők hibáztathatók;* tavaly 6700 gyalogost gázoltak el, 1034-et kijelölt gyalogátkelő helyeken. Emögött agresszivitás, antiszociális magatartás rejlik, bizonyítva, hogy baj van a közlekedési fegyelemmel, a közlekedési morállal. S ez nem tűrhető.

Foglalkozott az előterjesztés *az ittasság és a balesetek összefüggésével* is. Az utóbbi években az összes személyi sérüléssel járó baleset 16—17 százalékánál szerepelt előidézőként az alkoholos állapot. Különösen sok a baleset az ittas motorosok nyomában.

A közlekedés biztonságának mai helyzete, tendenciái tették szükségessé, hogy a kormány ismételten napirendre tűzze a kérdést, s állami intézkedésekkel érvényesítse a közúti közlekedésben részt vevők biztonságát. *Ehhez azonban valamennyi állami és társadalmi szervnek fokozottan törődnie kell a közlekedés biztonságával.*

Az ellenőrzés hatékonyságát bizonyítja a fővárosban tavasszal, a rendőri és a társadalmi szervek összefogásával megtartott fokozott ellenőrzés, amelynek eredménye az első félév egész baleseti helyzetére kedvezően hatott. Mint a kormány határozata hangsúlyozta: *érdemi változást kell elérni a lakosság nevelésében, tudatformálásában,* a közlekedő ember általános magatartásában. A megnövekedett baleseti veszélyeket széles körű felvilágosító munkával, hatékony, kiterjedt ellenőrzésekkel, a közlekedési fegyelem kikényszerítésével kell ellensúlyozni.

Gondoskodni kell a közlekedés biztonságával kapcsolatos állami feladatok végrehajtásához a megfelelő feltételekről. A kormány döntése szerint a *Közúti Balesetelhárítási Tanács elnöke ezentúl a belügyminiszter lesz.* A forgalomszabályozással kapcsolatos operatív feladatok végrehajtásához *bővítik a helyi tanácsok feladatkörét.*

A közúti balesetek nagy többsége lakott területen, 30

CZIFKA, Franz, kremsieri kőművesegéd

F. Cz. Maurergesell aus Kremsier, 10 évvel ezelőtt Magyarországra jött, előbb Pozsonyban, aztán Pesten dolgozott. Eltűnt, felesége és leánya keresi. Hirdetés. (1786, 30. vzám, 8 l, 31. vzám, 7 l. 39. vzám, 8 l)

Pressburger Zeitung
(Gesuchen)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1966 OKT 28
SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

Cziff Lajos
1021
1966 OKT 28.

A FASZOBRÁSZ

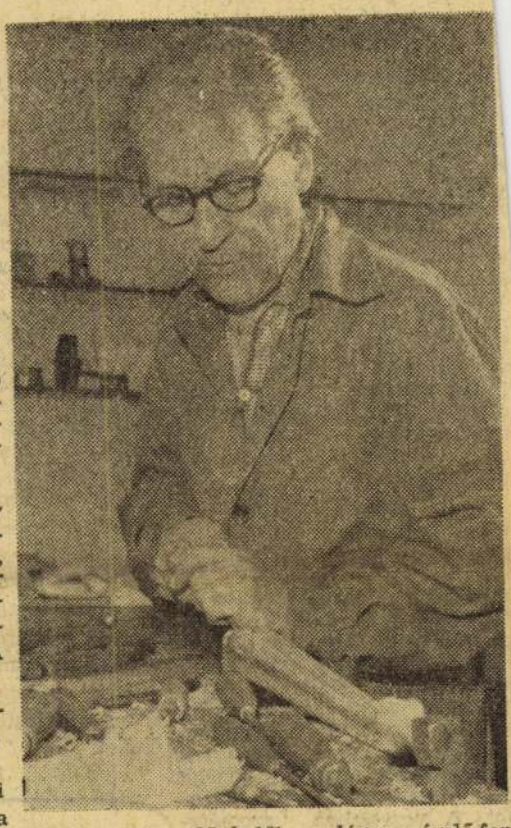

Utolsó mohikánnak is nevezhetném *Cziff Lajos* faszobrászt, e kihaló szakma egyetlen somogyi képviselőjét. Ha nem nő állandóan az export a Kaposvári Asztalosipari Ktsznél, talán benne is tovább szunnyad a faszobrász, megmarad grafikusnak a nyugdíjazásáig. Hogy nem így alakult az élete, az a stílbútor világpiaci keresletének köszönhető. A szövetkezet egy kis műhelyt adott a faszobrásznak. Senki sem zavarja itt, minden figyelmét a faragásra összpontosíthatja. Egyetlen társa a rádió.

— Reggel, amikor bejövök, rögtön bekapcsolom. Megkukulnék egyedül, mindig csöndben.

A gyalupadon bútormintakönyv. Egy ismerős asztalostól kapta kölcsön. A padba zsúrkocsilábat fogott be, azt munkálja meg. Boszorkányos ügyességgel mozog a véső a kezében. Olykor rövid, határozott ütéseket mér a fakalapáccsal a szerszámra. Forgács kunkorodik a jávorfából a véső nyomán. Finoman lefújja a padról.

Sokáig ülök szótlanul, lesem, hogyan öregeli a szöglétes lábat, hogyan varázsolja elő belőle a lágyan ívelő formát.

— Akinek megvan a gyakorlata, nem rajzolja elő a formát...

— Ehhez érzék kell, ugye?

— Nagyon nagy. Meg jó rajzkészség. Hiszen az ember nem tesz mást, mint vésővel rajzol.

— Más nem kell ehhez a munkához?

— De. Türelem.

A gyalupadon, hátul a polcokon vékonyabb, vastagabb, különféle formájú vésők. Ez a sajátja.

A faszobrász végigsimítja a jávorfát és a vésőt. Aztán így szól:

— Tudja, sok függ a fa minőségétől. Van itt egy fekete ér, olyan kemény, mint a vas. Nézze, teljesen kicsorbította a vésőt.

Lelkesen és hosszan magyarázza, miért fontos ismernie a fa életét. Milyen összefüggés van a szálak és erek iránya meg a véső mozgatása között.

— Hogyan lett faszobrász?

Az ötvenkilenc éves mester megigazítja szemüvegét, s mosolyogva emlékezik:

— Egész kis koromtól szerettem fúró-faragó munkával foglalkozni. Építész volt az öregapám. A tanáraim is bátorítottak a gimnáziumban; iparművészeti főiskolára mentem, elvégeztem a szobrász szakot. A legrosszabbkor közbejött a háború. Grafikus lettem, s most majd húszévi vargabetű után visszatértem a faszobrászathoz.

— Akkor nem volt könnyű belevágni.

— Hát nem. Újból megtanultam a szerszámok kezelését. El nem felejti az ember, csak az úgynevezett tréning hiányzik.

Mint a zongoraművésznek a skálázásra, neki is szüksége van a mindennapos ujjgyakorlatra. Minden este rajzol otthon egy órát. Meg mintázni is szokott.

Most még egyedül van a faszobrász, de hamarosan brigádja lesz. Átadja tudását és tapasztalatát a rátermett szakmunkásoknak. Cziff Lajos *Talabér István* asztalost dicséri az érdeklődéséért, az érzékéért.

— Képzelje, már megtanulta a nagyolást...

Az intarziavágást is érti, ezt is szeretné átadni a fiataloknak.

Az OKISZ stílbútorpályázatot hirdetett. A szövetkezet és a faszobrász most erre készül. Most álmodják meg a versenybútorokat. Aztán talán exportra is szállíthatják azokat is.

Lajos Géza

helyről az elsők közé

A tengődiek útja

döntő változást. A pártszervezet széles körű meggyőző és szervező munkát indított A tagság új vezetőséget és elnököt választott; *Barkóczi József*, az addigi állattenyésztési brigádvezető került a gazdaság élére. Az új vezetőség a tagság elé közösen kidolgozott javaslatokat, terveket vitt, és a tagok véleményét, javaslatait is kikérte. Ezt látva a tagságba is visszatért a bizalom. Megértették az emberek, hogy csak szoros összefogással, szorgalmas munkával érhetnek el a korábbiaknál magasabb részesedést.

Azóta egyre szilárdul a munkafegyelem, és évről évre javulnak az eredmények. A munkákat idejében és jó minőségben igyekeznek elvégezni annak ellenére, hogy a szövetkezetben az átlagos életkor 60 év. A munkaegység értéke 1963-ban 24,53, 1964-ben 28,80, tavaly pedig 32 forint volt. Ha a múlt évi munkaegységhez a prémiumot is hozzászámítjuk, értéke már megközelíti a 40 forintot. A vezetésben személycsere azóta nem történt; *Tringer József* agronómus a párttitkári teendőket is évek óta ellátja. Az elnök közben elvégezte a zsámbéki elnökképző iskolát. Megszűnt a korábbi széthúzás, még szebb eredményeket akarnak felmutatni. Ennek biztosítéka az idei év.

A növénytermesztésben és az állattenyésztésben is kimagasló eredmények születtek. Búzából például 14,7, burgonyából 90, cukorrépából csaknem 200 mázsás átlagtermést takarítottak be, kukoricából pedig 26 mázsás szemtermésre számítanak holdanként. Hasonló a helyzet az állattenyésztésben. A tervezett 370 helyett 520 hízósertést, 10 helyett 15 vemhes üszőt, 1100 helyett 140[illegible] hektoliter tejet adtak, illetv[illegible] adnak át az állami felvásárló szerveknek.

Mindezeket figyelembe véve csaknem egymillió forint bevételi többletre tesznek szert, s ez a munkaegység értékét is kedvezően befolyásolja majd.

Bogó László, a járási pártbizottság első titkára a hozzászólással kapcsolatban a pártértekezleten elmondta: A tengődi termelőszövetkezet kommunistáit, vezetőit és tagjait a legnagyobb dicséret illeti azokért az erőfeszítésekért és példamutató eredményekért, amelyekkel egypár év alatt az utolsó helyről a járás legjobb közös gazdaságai közé küzdötték fel magukat. A járás legmagasabb fórumán elhangzott nyilvános dicséret bizonyosan további sikerekre ösztönzi a tengődieket.

Pénzár Ferenc

Noteszlapok

KÍVÁNCSI

Régi szokásom, hogy vasárnap végigböngészem a Rádió Újságot is. Mindig a televízió műsoránál kezdem, és rögzítem magamban, hogy a következő héten mely napokon mit fogok megnézni. Mert szégyen ide, műsorszerkesztés oda, én bizony válogatós vagyok.

Ezt azért tartottam fontosnak elmondani, mert »kiszúrtam« magamnak a Goncourt-díjas íróval, Romain Garyval való beszélgetést, amit A barangolás vendégkönyve címmel ma estére hirdet a műsor. Legalább képernyőn ismerkedhessek

...át a tabi bélfeldolgozó ...ozó üzemben

ide, illetve az osztályozott belet rendeltetési helyére.

Számítások szerint az új üzem évente mintegy 100 000 dollár bevételt biztosít a népgazdaságnak.

A kulturáltabb üdülésért

(Tudósítónktól.)

Fonyódon albizottságot szerveztek a gyógyfürdői és az üdülőhelyi feladatokkal kapcsolatos kormányrendelet végrehajtása céljából.

A tizenkét tagú albizottság a járási tanács egészségügyi csoportja mellett működik szoros kapcsolatban az üdülőhelyi állandó bizottsággal. Feladataik a gyógy- és üdülőhelyek fejlesztésére, az egészségügyi felvilágosításra, az intézkedések érvényesítésére és a lakosság idegenforgalommal kapcsolatos tevékenységére, feladataira terjed ki. Közvetlen teendőik közé tartozik ezen kívül a köztisztaság, a közegészségügy javítása, az üdülőkben, vendéglátóhelyeken és általában kulturáltabb környezet megteremtése.

...RDETÉSEK

...ár belterüle... ...ltözhető há... ...s, összkom... ...ülönálló há... ...ek megvétel... ...latokat 1647. hirdetőbe.

...ás családi ...gősen eladó ...abadság utca (1649)

Egyenesi út ...5 n-öl földte... ...deklődni özv. ...osnénál, Ka... ...irág utca 18.

... világos háló Érdeklődni ...on, könyves...

Állandóan virító bokor-, baba- és futórózsa-újdonságok, gömb- és lilaakácok, vadgesztenyék, nyárfák, dísz- és sövénycserjék, zöld óriásegres, nagyszemű piros ribizli, fenyők, thuják, megrendelhetők. Árjegyzéket küld: Demeter Károly kertész, Balatonszemes. (4211)

Jó állapotban lév... hálószoba- és konyhabútor eladó. Kaposvár, Hunyadi János utca 1. sz. Ledneczki. (1654

Cziffer Józef.

8 órai Ujság.
1931. IV. 22., 8.
(: Besz. :)

Cziffay Lajos

festőművész

Szent István-heti festőhét kiállítása - elmaradt

Nemzeti Újság 1931.VIII.19.

M.D.K.

Cziffer Elek.

Nagybányai festőművész több társával egyetemben memorandumot adtak be a városi tanácsnak, hogy a festőiskola milyen feltételek mellett volna továbbra is fenntartható Nagybányán.

A nagybányai festőművészek memoranduma.
Vorospk Lapja. 1909. 4.évf. 43.szám. 5.old.

átutalás megírva Cziffer Sándor

laid Ziffer Sándor

~~Nikola András~~

~~csomagjában.~~

Ez Ziffer

Griffel Sándor festő

szerepel a „Magyar táj és életkép"
kiállításon a Műcsarnokban

Nemzeti Újság 1927 I. 14

MDA

Cziffer Sándor

Nagybánya, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.

1927. jan.

MDK

Cziffer Sándor festő

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Cziffer Sándor

P: A festők városában... Pesti Napló, 1934. márc. 25. 35 l.

Ziffer Sándor, festő

MOK

A Romániában nemrég elhúnyt festőművész a kevesbé ismert nagybányaiak közé tartozott.

(fenesik): Ötven év előtti plakát a pesti utcákon 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. dec. 22.

mdk

Cziffer Sándor

nagybanyai festő 80 ves korában pár lettel a kiállítás megnyitása előtt hunyt el.

(b.c) Nagybanya Festészete A Nemzeti Galériában

Ország Világ 1963 4. sz 15. l

Cziffer Sándor MDK

Nagybánya, olf.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Cziffer Sándor

neve az előszóban említve

A Gresham és köre kiáll. Szfvár Csók i.képtár

1967.

MDK

Schiffer Sándor, festő

A Nagybánya festő 80 éves művész a második nemzedékhez tartozik.

(h. e.): Nagybánya a Nemzeti Galériában 2. l

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. márc. 16.

CZIFFELI MIHÁLY, kalaposmester

1802.jún.15-én azt kérték az Egrie kalapósok,hogy erősit se meg az úriszék a magisztrátus határozatát és toltsa el a süvegeseket az úriszék is a kalaposkodástól Cziffel és Russin Pál kalaposmesterek irták alá. 161. old. 29.jegyz.

LÉNÁRT ANDOR: Az egri céhek és a Magisztrátus a 18-19.század fordulóján 155.old

Az Egri Múzeum évkönyve, XIII. 1975.-Eger, 1975

CZIFFÉRI MIHÁLY fia, kalaposmester

Ő maga is kalaposmester volt, de apjával már nem élt egy kenyéren. Nem árulhatta apja munkáját, csak a magáét az apjával egy sorban a piacon. 162.old

LÉGNÁRT ANDOR: Az egri céhek és a magisztrátus a 18-19. század fordulóján 155. old

Az Egri Múzeum Évkönyve, XIII. 1975.-Eger, 1975

Czifferszky Béla

„Csucskisérlet" című képével és egy szöveg nélküli rajzzal szerepel a kiállításon.

Bauer Jenő: V. Országos karikatúra kiállítás a Műcsarnokban. „Művészet" folyóiral, Bpest, 1968. febr. 2. sz 33 sz.

Czifferszky Béla

Karrikatura

Hétvéd - emlékezés

Magyar Hírlap, 1968 június 5 ~~[illegible]~~ 8. l.

Czifferszky Béla

karikatura

Kemény edzés (Sport)

Magyar Hírlap, 1968 június 6. ii.l.

Czifferszky Béla

2 karikatúrája

Heller-Szücs.

Ferencváros-Bologna 3:2 (1:2) Sport.

Magyar Hírlap, 1968 május 23 11 l.

Czifferszky Béla

Manikatura

Fiatal sielsőzet vár a válogatott (Sport)

Magyar Hírlap, 1968 május 16 11 l.

Czifferszky Béla

repr.

Sós: ötletben, rögtönzésben jottak vagyunk (Sport)

Magyar Hírlap, 1968 április 28 15. l.

MDK

Czifferszky Béla, karikaturista

Karikaturáról jóvást kis
Ezüstgerely – díjat kapott.

– : Ezüstgerely – díjasok 12

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

MDK

Czifferszky Béla, karikaturista

Lengyel Gyulával (és Szepes Bélával) együtt nyerte el 1967-ben az Ezüst Gerely díjat.

á.i.: Kiütés helyett, tussal győz 3

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. jún. 24.

MDK

Cifferszky Béla, karikaturista

[cz

Bajnoki hajrá c. sportkarikatúrájáért

kis Ernst gerely-díjas lett.

M. L.: Kiosztották az „Ernst gerely" díjakat 7

ESTI HIRLAP Br. 1968. ápr. 10.

M.D.K.

Cziffershy
Grafikus

„A hajahos", „Törpeautoscamping",
Mariahaturák

Magyar Ifjúság, 1961 julius 22.

M.D.K.

MDK

Czifferszky Béla

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 febr.p.33.

MDK

Cziffery József

Első emberpár, vf.

Kertben, paszt.

Házak a hegy oldalon, sz.kréta

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 9. l.

Griffory József

Szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI. csoport-
kiállításán.

M. h. 1931. IV. 22.

Cziffery József.

Nemzeti Szalon emlékkiállításán szerepelt.

PH. 932. II. 21.

Csiffery József

szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI. csoport-

kiállításán.

Nyíregy 1931. IV. 22.

Csiffery József

Szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI. csoport-kiállításán.

8 ó. lí. 1931. IV. 22.

Cziffery József

Festőművész

Budai Szépművészeti Társulat kiállitása - Budai Klub termeiben - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1931.VII.17.

Cziffery József

csendéletei egyéni munkák:

(te.): Magyar posztimpresszionisták. II. kiáll.
P. H. 931. XI. 6.

Cziffery József

Nemzeti Szalon csendéletkiállításán neve szerepelt.

M.932.II.21.

Cziffery József

Vizfestményei, a Szinyei Társ. tav. tárlatán.

P.H.931.IV.5.

P.M. 231. IV. 5.

Czifféry József

Alkotása, a Szinyei Társ.tav.térlatén.

Ujság, 931.IV.5.

Military Police

Cziffery

"Parasztlány" c. képe, a Budai Szépművészeti Társ.kiáll.-én.

M.932.III.12.

Griffery József

Szerepelt a Nemzeti Szalon LXXI. csoport-
kiállításán.

Est 1931. IV. 22.

Cziffery József

N. N. 1931. IV. 21.

— **A 71-ik csoportkiállitás a Nemzeti Szalonban.** A *Cziffery* József, *Faragó* Endre, *Heller* András, *Pohárnok* Zoltán, *Sreier* András, *Teplánszky* Sándor festőművész, *Grünwald* Valéria szobrászművész, valamint néhai *Pogány* Ferenc hagyatéki müveiből álló 71-ik csoportkiállitás április 21-én, kedden délután 4 órakor nyilik meg a Nemzeti Szalon Erzsébet-téri kiállitási palotájában. A sajtó képviselői kedden délelőtt tekintik meg a kiállitást, mely naponta reggel 9-től délután 5 óráig van nyitva.

N. N. 1931. IV. 21.

Cziffery József

— **A 71-ik csoportkiállítás a Nemzeti Szalonban.** A *Cziffery József*, *Faragó Endre*, *Heller András*, *Pohárnok Zoltán*, *Sreier András*, *Teplánszky Sándor* festőművész és *Grünwald Valéria* szobrászművész, valamint néhai *Pogány Ferenc* hagyatéki művekből álló 71-ik csoportkiállítás április 21-én, kedden délután 4 órakor nyílik meg a Nemzeti Szalon Erzsébet-téri kiállítási palotájában.

PH. 1931. IV. 21.

Cziffery József festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Pesti Napló 1931.IX.20.

Cziffery József festőművész

Magyar Posztimpresszionisták kiállitása "Könyves Kálmán" Arany János utcai termében - képével vesz részt

Pesti Hirlap 1931.V.

Cziffery József.

A gróf Károlyi palota termeiben jóté-
konycélu kiállítás keretében mu-
tatkozik be alkotásával.

Esti Kurir. 1927. febr. 27.

Meldung Urlaub.

Ich bitte Urlaub für [illegible] Tage –
Heimreise [illegible] Heimkehren Aus-
trittsgesuch [illegible].

[illegible]. 1923. [illegible].

Cziffery József.

A Független Művészek Társaságának kiállításán képei szerepelnek.

Ujság, 1927. szept. 8.

Cziffery József MDK

temperák
Alvó nő
Nő virággal
Csendélet
Csendélet almával

Nemzeti Szalon 1931. ápr.

Cziffery József MDK

temperák
Csendélet kék könyvvel
Tájkép
Egy nő
Strandon

Nemzeti Szalon 1931. ápr.

Cziffery József MDK

temperák
Csendélet rumos üveggel
Vizes üveg
Szakállas önarckép
Akt aqu.

Nemzeti Szalon 1931. ápr.

MDK

Cziffery József, festöm.

Virágok ablakomban.	Vizf.
Csendélet.	"
Virág és gyümölcs.	"
Üvegek.	Tempera.
Csendélet citrommal.	"

Nemz. Szal. -VI.Tavaszi Szalon. 1931. ápr. Kat.

Cziffery József, festö MDK

Rálátás. Olajf.
Olvasó nö. "

Nemzeti Szalon, -Őszi Tárlat. 1931. szept. Kat.

MDK

Cziffery József

Strandon, vf.

Könyves Kálmán lo5. kiáll. M.posztimpresszionisták.

1927. körül

MDK

Cziffery József

Csendélet, vf.

Könyves Kálmán 1o5. kiáll. M.posztimpresszionisták.
1927. körül.

MDK

Cziffery József

Csendélet, vf.

Könyves Kálmán 105. kiáll. M.posztimpresszionisták.
1927. körül.

Czifferi József

Csendélet

Könyves Kálmán 1o4. kiáll. 192o-as évek.

Cziffery József
Parasztleány

Könyves Kálmán 103. kiállitás. 2 1.

94

nyeregteteje zsindellyel fedett.
cs. Bejárat a homlokzaton, félkörives
l, egyszerü dszkaajtóval, melynek bel-
barokk zár. A kapu a homokterenyei
tikus formáju és arányu. Felette kis
szoldalon sima falak. Csak a hajó
a barokkorban nagyobbitott szegment-
i oldalán hasonló ablak, de alacso-

répkori, magyar falusi templom, go-
kel, a XVIII. században átalakitva,
fülke/ megmaradtak. A hajó sik
leg is ilyen lehetett. Diadaliv fél-
pfejezet nélküli. A hajó nyugati
erős gerendán, famellvéddel, a kar-
sen kiugrik a hajó felé. A sekrestye
okk. sikmennyezettel. A szentély

Cziffery József, sz. 1902.
Alvó nő, akv.
Nő virággal, akv.
Csandélet, akv.
" almával, temp.
" rumos üveggel, temp.
Vizes üveg, temp.
Szakállas önarckép, temp.
Akt, akv.

LXXI. Csoportkiállitás. 1931. ápr.

1 1.

Reformkor művészete. Főv.Képt. XXXVI. kiáll.
1948. jul. 1.

Cziffery József, sz. 1902

Őszi táj, olaj

Falu, olaj

Fő-itca, olaj

Házak a hegy alatt,

LXXI. Csoportkiállitás. 1931. ápr.

1 1.

Református művészete. Föv.Képt. XXXVI. kiáll.
1948. jul. 1.

Cziffery József, sz. 1902.
Csendélet üvegekkel, temp.
Üvegek, temp.
Csendélet citrommal, temp.
" naranccsal, "
" kék könyvvel, "
Tájkép, paszt.
Egy nő, akv.
Strandon, "
LXXI. Csoportkiállitás. 1931. ápr.

1 l.

Reformkor művészete. Főv.Képt. XXXVI. kiáll.
1948. jul. 1.

Cziffery József
Csendélet, olaj

U.M.E. III. Bpesti kiállitása. Nemz.Szal. 1931.
febr. 5 l.

MDK

Cziffery József, festö

Virágcsendélet.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

MDK

Cziffery József

Falusi nő, repr.

Hány vég vásznat ér egy haldokló nő? Tolnai Világlapja 1932. 12.sz. 43. l.

Cziffery József MDK

Őszi táj olf.
Falu olf.
Fő utca olf.
Házak a hegy alatt olf.

Nemzeti Szalon 1931.LXXI.csoportkiáll.ápr.

MDK

Csiffery József

/e.a./ : Fiatal művészek a Károlyi-palotában.
Ujság. 1927 febr. 27.

MDK

V. Cziffery József, festö

Öszi napsütés. Pasztell.

A Magy.Akv.- és Pasztellf.Egy. X.kiáll. 1923.nov.
Nemz. Szal. Kat.

Czittery József

Festőművész

Szinyei Társaság kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarország
1933.III.19.

Citteri Emil

festőművész

Szinyei Merse Pál Társaság kiállítása - Tavaszi Szalon - a Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarság
1938.III.19.

Czíffery

festőművész

Szinyei Társaság tavaszi kiállításon - Nemzeti Szalónban - képével szerepel.

Est.
1933.III.19.

Czíffery

festőművész

Szinyei Társaság tavaszi tárlata - Nemzeti Szalónban - képével szerepel.

Magyar Hirlap
1933.III.19.

Czitfery Árpád

festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Cirbus

Pesti Hirlap
1929.IX.8.

Cziffery József
festőművész

Nemzeti Szalón: Őszi tárlat

Egy megnyugtató stabil pontot keres az ember ebben az olaj- és vászontengerben. Hiába minden: ez a 279 kép semmiképpen sem alkalmas arra, hogy vásárló, vagy műértő közönséget neveljen a magyar pikturának. Nem elmult iskolák tanitványai vonultak itt fel, hanem a negyven és ötven év előtti *akadémia* festészete és grafikája. Nem is az egyéniségek és kereteket áttörő tehetségek után szomjazik már az erősen leredukált igényekkel belépő néző, hanem csak korszerüség után. Hogy legalább a mai levegőt fessék a mai technikával! De hol vagyunk még ettől?! Komoly fiatal tehetségek kiszorulnak Budapesten minden kiállító helyiségből és legnagyobbrészt képiparosok, tömegcikkgyártók jutnak böven falhoz. Hogy ebből a sivár kiállitásból mégis megemlitünk néhány nevet, az még nem jelenti e festőknek vagy képeknek abszolut értékét, hanem csak azt, hogy ezek jobb sorsa érdemesek és nivósabb társaságban is megállnák a helyüket. *Cziffery* József, *Csóka* István, *Bendéné* K. Friderika, *Bogós* Lola, *Faragó* Endre, *Molnár* Tibor. *Schalk* László, *Szente* József, *Szopory Nagy* Miklós, *Ujházy* Ferenc, *Zsótér Ákos* és különösen *Farkasházi* Miklós egy-egy képét kell megemliteni, mint a kiállitás értékeit. Rajtuk kivül is bizonyára akad még a tömegben egy-két érdemesebb művész és értékesebb munka, de nem annyi, hogy pár név kifelejtése az egésszel szemben tulságos igazságtalanságot jelentene. (g. l.)

Magyarország
1929 IX 11

Griffery József

szerepelt a Budai Szépművészeti Társulat

kiállításán.

PH. 1932. XI. 6.

Czóbel

festőművész

KUT.Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

8 Órai Ujság
1930.I.12.

Griffey József

Szerepelt a Budai Képzőművészeti Társulat kiállításain.

EK. 1932. XI. 9.

MDK

Cziffery József

Csendélet III. aquarell
Csendélet I. "

Az első magyar representativ csendélet kiállitas katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

Griffy József

Kiállít

MH. 1932. III. 6.

Czifferi József.

A Nemzeti Szalon kiállitotta müveit 1931-ben

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Cziffery József

született Aranyosmarothon 1902.
Tanulmányait Berény Róbert-
nél kezdte 1918-ban, majd
Vaszary János tanítványa lett.
Résztvett a Kút, Ume, Szinyei
Társaság, Tavaszi Szalon
kiállításokon, valamint a
Berlini zsüriment es kiállítás on.
1931. ápr. koll. kiállítás a
Nemzeti Szalonban. Tempe-
rák, akvarellek, főleg csendé-
let Éljek -

1926-28 c. 1930-31.
Képrömű fölt.

145. Lucas Müller Cranach. S

Weimarban 1553-ban.

Herodiás.

~~A csaknem~~
fordulva, és kezeiben
fejét tartja. A szőke ha
hajába toll van betű
~~szemű~~ visel, ~~ingvállának~~
jának hasitott újait
ják le, ~~a kézcsuklóval,~~
gyűrűket visel. Szem
nak s felső fogsora lá

Tára, mere
A kamar

L nagy szemű

474

Függőleges sorok: 1. Hires magyar király, 2. Sajnos, a mienk összezsugorodott (névelővel), 3. Jónevü köruti vendéglős, 4. Neves esztétikai és pedagógiai iró keresztnevének kezdőbetüje és neve, 5. Tőzsdei papir, 6. Nagy szerepe van a növényi fehérjék szintézisénél, 7. Soha, más nyelven, 8. ... ma, 9. Vérsavó, 10. Értesités, idegen szóval, 11. A föld ókorának utolsó felvonása volt, 22. Tökéletes munka, ékezet felesleges, 26. Elé, más nyelven. 28. Becsület, latinul, 30. Lásd 34. vizszintest, 31. Ilyen testvér is van, 33. Kötőszó, klasszikus nyelven, 34. Mássalhangzó, fonetikusan, 36. Vizi növény, 38. Háziállat neve népiesen, 40. A gondos, falusi asszony igy tesz a gyümölccsel, hogy megmaradjon, 41. Gazdaságban foglalkoztatják, 46. Olyan valami, amit ritkán kapunk, 47. Félt, 48. Végtag, 49. Betü, fonetikusan, 51. Tárgyak eltünésekor szoktak mindent.... tenni, 54. Bibliai név, 56. Sötét, 57. Állóviz.

Megfejtésül beküldendő:

Vizszintes: 1., 15., 35. és 59. *Függőleges:* 1., 6., 11. és 40.

A III. 1-i 9. számban közölt keresztrejtvény megfejtése:

Vizszintes: 13. Elysium, 28. Komot, 47. Riksa, 69. Herpes.

Függőleges: 1. Staféta, 11. Anteros, 37. Leviticus, 50. Varjas.

A III. 1.-i 9. számban közölt keresztrejtvény helyes megfejtői között az alábbi jutalmakat osztjuk ki:

Yes: Vajda Klári, Kovács Ilonka, Kuti Bözsi.

Cadeau: Krügler Margit.

Csillárok: Rezsnyi Aurél rendőrfőtanácsos.

Váncza: Bencze Bőcs Katalin.

Vatea: Huszár Antal.

Ignáthné: Ujházi Andorné.

Reich: Ifj. Wihrl Sándor és Spitz Bessie.

Steiner: Térey Sándor.

Labori: Martos Irén.

Szigeti: Schmiedt Lola.

Dreher Maul: Nagy Lili, Sátoraljaujhely.

Utalvány: Dr. Mihályné kalapszalónjába: Bernáth Böske.

Utalvány: Rajna cukrászdába: 2 komplett uzsonnára: Weisz Manci.

Utalvány: Royal Orfeumba 2 elsőrendü helyre: Kolos Hedvig.

Utalvány: Royal Apolló Studiójába: 2 gramofonlemez felvételre:

Utalvány: Farkas Márta és Vajna Eta.

Arckezelés:

Hajkezelés:

Motormassage: Lóránt Duci.

Zwack: Feleki István.

Hellas könyvet nyertek: Szekeres József, Brimer Vilmos, Tóth Mihály, Nyeremények átvehetők kiadóhivatalunkban f. hó 20-án és 21-én d. e. 11—1 órák között.

Keresztrejtvényszelvény

a Magyar Magazin március 15-i számához

Megfejtéshez mellékelendő!

Az uj művészet törekvései

Lyka Károly azt irja most megjelent „A müvészetek története" c. müvében, hogy a kor kifejezése egyes müvészeknél jobban mutatkozik, mint az egyéniség. *Cziffery* József festőmüvész esetében ez a probléma egészen sajátságosan észlelhető, amennyiben ő egyéniségét az uj primitivizmus célkitüzésétől befolyásolva tudatosan ugy korlátozza müvészileg, hogy az originális mondanivalókon tul a kor és a magyar müvészetet is visszatükröztesse.

Az Ume legutóbbi kiállitásán a szenzáció erejével hatott *Cziffery* József beküldött képe, mely nemcsak formailag biztosan megalapozott, hanem szineinek japánias frisseségével is hat.

Mint portrémüvész is jelentékeny *Cziffery* József. Gróf Battyányi Jánosnéről és Lászlónéről készült portréiról az amerikai sajtó is megemlékezik. Feltünést keltett németországi tájképeivel és az Ullstein Verlagnak készült rajzaival is. Annak az iránynak, melyet a mi nagyközönségünk Vaszary János nevéhez füz, mint Vaszary tanitvány *Cziffery* az egyik legjelentékenyebb továbbépitője.

Mig *Vaskovits* Erzsébet festészeti és grafikai törekvéseit az uj naturalista kibontakozás egyengetése jellemzi a primitivizmus érzéstartalmával, addig *Cziffery* József a klasszikus érzés- és gondolatvilágot eleveniti fel az uj primitivizmus egyénien kialakitott uj stilusával.

K. L.

Magyar Magazin
1931. IV. 11.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Gróf Dezső. Lon Chaney pár hónappal ezelőtt halt meg. Ilyen könyv nincs forgalomban. Fotografiákkal Főherceg Sándor-tér 3. alatt a Metró-cég szolgál.

W. Zoltán. A cikk ilyen formában nem érdekes. „A halál toalettjeit" elolvassuk és ha jó, közreadjuk.

Föld Imre. Kéziratát készséggel olvassuk el és amennyiben a regénye jó, besorozzuk a kiadványaink közé. A Magyar Magazin és a könyvsorozat testvérvállalkozás.

G. János. Tul frivol. Nem közölhető.

„Esplanade". Könyvkritikákkal nem foglalkozunk, verseiből alkalommal közlünk egyet.

R. L. Versei még kiforratlanok, mi nem használhatjuk. Legjobbnak az „Apám" cimüt találtuk, ebből közöljük az alábbi sorokat:

Más ember zuhatag-káromkodásra nyitja száját,
ő ritka erényeivel edzi magát
és baltával vágja szét a döbbent képeket
és remény és bizalmat
önt belé csillaga, az Anyám.
És napról-napra fogcsikorgatva
ziháló mellel küzd a léttel
néha-néha egy könycseppel szemében
az Apám...

DR. MANDLER SZANATÓRIUM

BUDAPEST, VI. SZOBI-UTCA 3.

Belgyógyászati, szülészeti és nőgyógyászati betegek részére

Különszoba 11 P-től
Közösszoba 8 P-től

UTALVÁNY

a Magyar Magazin olvasói részére, akik ezen szelvény felmutatása ellenében **dr. Simon Zoltán fogorvos,** a Szanatórium Egyesület főorvosa (rendel d. u. 3—5.) **VII., Akácfa-u. 6. III. 3.** alatti rendelőjében ingyenes vizitben részesülnek.

A következő, márc. 22-én megjelenő számunk egy teljes 100 oldalas regényt fog tartalmazni. Cime:

Ára: **30** fill.

Leopárdok klubja

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, V., SZIGET UCCA 26. SZ.

Tel.: A. 186-14

MAGYAR MAGAZIN

Postatakarékpénztári előfizetési csekkszámla: 26.717

Előfizetni lehet bármely postahivatalnál

Szerkeszti: TAMÁS ISTVÁN

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. LOSONCZY JÓZSEF

Bécsi szerkesztőségünk cime: *Pogány Pál Wien VIII. Hamerlingplatz 7. Tel. A. 22-185.*

Kéziratokat nem adunk vissza. A beküldött rajzok eredetijét az átvételtől számított 1 hónapon át megőrizzük. A kéziratok, rajzok, képek beküldőinek a Magyar Magazin postája-rovatban válaszolunk. — Megjelenik minden szerdán. — Szerkesztőségi fogadóórák szombaton d. e. 11—12 között.

MAGYARORSZÁGON egyes szám ára . . . . P —.30 Előfizetési ára Csakis közvetlen a kiadóhivatal utján: ¼ évre . . . P 3.50; ½ évre . . . P 6.50; 1/1 évre . . . P 12.—	AUSZTRIÁBAN egyes szám ára 60 Groschen
FRANCIAORSZÁGBAN egyes szám ára 2.50 frank	ROMÁNIÁBAN egyes szám ára 15 lei
NÉMETORSZÁGBAN egyes szám ára 40 pfennig	JUGOSZLÁVIÁBAN egyes szám ára 5 dinár
OLASZORSZÁGBAN egyes szám ára 2 lira	CSEHSZLOVÁKIÁBAN egyes szám ára 3 ck
	AMERIKÁBAN ÉS EGYÉB KÜLFÖLDI ÁLLAMOKBAN egyes szám ára 10 cent

Nyomta és kiadja: HELLAS irodalmi és nyomdai rt. Budapest, V., Sziget-utca 25. — Telefon: Aut. 186—14
(Felelős KOVÁCS MÁTYÁS, igazgató)

Károlyi pal. ban rend.

Jótekcélú kiáll. 1927 febr. márc.

Dinamikus Táj
Táncosok
Körmenet
} of

Csendélet VI.
Tanfej
} vizf

Siralom völgye, sz. kr.

Nagvárosi utca
Társaság
Késő ősszel
Külvárosi utca
Én
} vizf. és tus

Hornpánszky L
magyar királyi ud

Müemlékek Országos Bi

Tisztelettel bejelen

f. hó 18-tól kezdve 21.6%-kal, f

kal emelkedtek. Méltóztassanak t

iki levelünkben bejelentett 27.2

Cziffery József

festő

c. A Mű

1927. 1. n. 8. f.

MAGYAR BANK
BUDAPEST
VILMOS CSÁSZÁR ÚT
32.
ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Dziffery József

1926/27 - 1927/28,

1930/31

Felképzőintézetek

1932-33. 74. l.

ményeivel némi térilluziót keltett, a másik pedig az athéni *Apollodoros* (l. ott), aki a fény- és árnyékhatást tökéletesítette. Utóbbinak vívmányait továbbfejlesztette és a hagyomány szerint a természethűséget a csalódásig fokozta (szőlőfürt, melyet a madarak csipegetnek), a Heraklióból származó *Zeuxis* (l. o.). Hogy általában az árnyékolást még takarékosan alkalmazták és a teret nem mindig ábrázolták, azt egy képnek Herculaneumban talált márványra festett rómaikori másolata mutatja, az athéni Alexandros műve, mely az astragalossal játszó lányokat (Noibe és Léto) ábrázolt. Az alakok nagyjából vonalasan vannak visszadva és két sorban reliefszerűen elrendezve, úgyhogy alig hatolnak a tér mélyébe. A rajzra helyezte a fősúlyt *Parrhasios* (l. o.) is, aki az egyéni jellemzésben *Timanthessel* (l. o.) versenyezett, de éltala, kinek, úgylátszik erőteljesebb eszközök általrendelkezésére, legyőzetett.

A vázlatfestészet természetesen nem tarthatott a fokozódó festőiességgel lépést. A térábrázolást is csak korlátolt mértékben érvényesíthette, úgyhogy e korban már nem következtethetünk belőle a nagy festészetre. Eleinte nagyon finom rajzzal, a testek plasztikáját kiemelő vonalvezetéssel, gazdag, változatos kompozicióval iparkodtak a vázafestők magukon segíteni. A ritkábban jelzett edények közül kiválóak *Meidias* művei (l. ott). De már a köréje csoportosuló műveken tapasztalható a formák lassú megdermedése: egyes alakok mozdulatai teljesen megokolatlanok és csakis a vonal szépsége miatt alkalmazzák őket. Így minden külső báj mellett a vázaképek mind üresebbeknek hatnak.

A IV. sz. elején *Sikyonban* festőiskola keletkezik, ahol a peloponnesosi művészet theoretizáló irányához hí-

CZIFFERY *József*, festő, * Aranyosmarót 1902. Berény Róbert, majd Vaszary János tanítványa. Főleg tempera és akvarell csendéletképeiből 1931. gyüjt. kiállítása volt a Nemzeti Szalónban.

K. G. I. 2261

Csiffery József

U. 4318

Csendélet	Kertben	Táj kép	Késő ősszel	Vulv. utca
1920 (3)				
1925			1927 k.	1927 k.
	1927	1930		
	1927			
1927				
1927 károlyi $\boxed{6}$				
1930				
1931				
1931 eu				
1932 (2)				

Szombathi János sárospataki tanár

VI. 253.

MDK

Czigándi Nagy Dániel

Dr. F. L: Négy dunántuli festő. Református Élet. 1944. jan. 8. 8 l.

Nemzeti Szalon

C z i f f e r y J ó z s e f.

1925 Aquar és paszt.festők kiáll.

Csendélet,paszt.

1927 Tavaszi tárlat.

Elsőemberpár,vizf.
Kertben,paszt.
Házak a hegyoldalon,szin,kréta.

1927 Független müvészek kiáll.

Szabadban,olajf,
Csendélet,olajf,
Compozitio olajf,
Kertben,past.
én és te,vizf.

1929 Öszi tárlat.

Cirkusz,olajf,

1930 KUT kiáll.

Csendélet,olajf,
Tájkép,vizf.

1931 Csoport kiáll.

Csendélet üvegekkel,tamp,
Üvegek,temp.
Csendélet citrommal,temp.
Csendélet naranccsal,temp.
Csendélet két könyvvel,temp.

Tájkép,pasztell
Egynő viz,
Strandón,vizf.
Alvó nő,vizf.
Nő virággal,vizf.
Csendélet,vizf.
Csendélet almával,temp.
Csendélet rumos üveggel
Vizes üveg,temp.
Szakálas önarckép,temp.
Akt,vizf.
Öszi táj,olajf.
Falu olajf,
Fő-utca,olajf.
Házak a hegy alatt,

1931 UME kiáll.

Csendélet,olajf,

1931 Tavaszi Szalon.

Virágok ablakomban,vizf.
Csendélet,vizf.
Virág és gyümölcs,vizf.

Üvegek,temp.
Csendélet citrommal,temp.

1931 Tavaszi tárlat.

Virágcsendélet,

1931 Őszi tárlat.

Rálátás,olajf,
Olvasónő,olajf,

1932 I ső Csendélet kiáll.

3 drb. Csendélet aquar.

1933 Tavaszi Szalon.

Parasztlány,temp.
Erdő,olajf,

Czifferey József

CZIFFERY JÓZSEF

34	Csendélet, olajf.	1200.-
34a	Tájkép, vizf.	100.-

Nemzeti Szalon 1930 jan

Kut

KÖNIG ÉS BAYER

CINKOGRAFIAI MŰINTÉZETE

BUDAPEST, VII.,
WESSELÉNYI-UTCA
54

KÉSZITETTE

TELEFON: JÓZSEF 359—91

CZIFFERY JÓZSEF

28	Virágok ablakomban	vizfestm.	Mgtul.
29	Csendélet VIII	vizfestm.	Mgtul.
30	Virág és gyümölcs	vizfestm.	Mgtul.
31	Üvegek	tempera	150.—
32	Csendélet citrommal	tempera	100.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1931

Ispánki József (1928) Szemere Lenke (1928)

Kitüntető elismerés:

F. Antal Elemér
Barcsay Jenő
Barzó Endre
Basilides Barna
Bánk Ernő
Csuk Jenő
Emőd Aurél
Farkas Sándor
Goebel Jenő
Győre György
Hámor Ilona
Hollos Mattioni Eszter
Jeges Ernő
Kocsis Andor
Kolbe Mihály
Schaár Erzsébet
Pekáry István
Schrotta J. Frigyes
Leicht Lilly
oraviczai Szabó István
Pándy Lajos
Simkovics Jenő
Ispánki József
Kaszás Miklós
Farkas András
Jánosa Lajos
Kampler Kálmán
Nemescsányi Konkoly Géza
Lajos Béla
Miháltz Pál
Pekáry István
Pollatschek Lilly
Rauscher György
Réty Zsuzsa 1927, 1928
Révész Pál
Sándor István
Novotny Emil Róbert
Schaar Erzsébet
Vadász Endre
Weil Erzsébet
Biai Föglein István
Boldizsár István
Cserepes István
Domanovszky Endre
Grantner Jenő
Szemere Lenke
Szomor László
Vörös Géza

A Nemzeti Szalon elismerő oklevelét nyerték:

Benedek Jenő
Bordy András
Feszty Masa
Gallé Tibor
H. Burián Irén
Ifj. Kernstok Károly
Péter Mária
Radnay Miklós
Csóka István
Ecsődi Ákos
Goebel Jenő
Komjáthy Wanyerka Gyula
Pollatschek Lilly
Réty Zsuzsa

Cziffery József

Ötvi Táj
Falu
Fő-utca
Házak a [illegible] alatt

kiáll. Nemzeti Szalon 31. ápr.

1931 ápr. egyét

Fő. képt

Csendélet üvegezzel
Üvegek
Csendélet citromnal II
" narancsal
" nék tényvval
" almával
" rumos üveggel
Vizes üveg
Szakállas önarckép

temp

Ek nő
Strandon
Alvó nő
Nő virággal

akt
csendélet IX

virf

V. Cziffery József

1923. nov. M. Akv. Pf. Egy
kiáll. Nemzeti Szalonban

Őszi parfutés, paszlell, 1.000.000.-

1925. febr. M. Akv. Pf. Egy
kiáll. Nemzeti Szalonban

Csendélet, paszlell.

1931. jun.
Virág csendélet

1931. szept
Rálátás
Olvasó nő

Haugh Béla II. 166.

CZIFFERY JÓZSEF

26	Csendélet III.	aquarell	300.—
27	Csendélet I.	aquarell	300.—

X-XII

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 febr-márc

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

CZIFFERY JÓZSEF

30	Parasztlány	tempera	500.—
31	Erdő	olajf.	300.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1933

A VIII. TAVASZI SZALON KIÁLLITÁSÁT

a

SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG

felkért következő bizottsága birálta meg:

Csók István
Aba Novák Vilmos
Herman Lipót
Réti István
Szőnyi István
Pátzay Pál

Cziffery József

festő

koll. kiáll. Elektr.

1–20 mm

l

Nemzeti Szalon 1931. apr

71 csop kiáll –

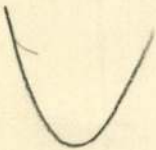

Czifferay József

festi

I. Nyárs u. 1.

1927. Függesben Menvesich

Kiáll. a Nemzeti halomban

Szabadban
Chendélet V
Kompoz.
Kertben II
Ei és te, virf

1929 ori cirkus, of

Budapest, 1929 II/21.

ványi Gyula úrnak

Horthy Miklós út 63. III/29.

agyunk felszólitani, hogy az elmu-

n belül annál is inkább rendezze,

al ügyvédünket fogjuk megbizni.

Teljes tisztelettel:

CUTT LIPÓT ÉS TÁRSA

Cziffery József

Csendélet, IV, pastell
400.000.—

Nemzeti Szalon

MAPE 11. kiáll. 1925 febr.

1927 tav.

Első emberpár, vízf
kertben I, past
Hárak a hegyoldalon, sz. kr.

KIÁLLÍTOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

V. Czittery Józef

Őszi napsütés, pasztell
1.000.000.—

Nemzeti Szalon

MAPE 10. kiáll. 1923
nov.

1934 dupl

A

K. U. T.

KÉPZŐMŰVÉSZEK ÚJ TÁRSASÁGA

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

Kőnyves Kálmán

XVII (4) év, 103 (XXXIV. kiáll

M. poszt impressionista.

I. Parasztlány. —

II. Csendélet I

III. Strandon (virf
Csendélet II-III)

MAGYARORSZÁGI GRAFIK
FŐNÖKEGY
BUDAPEST, V., MÁRIA VALÉRIA

175/1924. szám.

H o r n y á n s z
magy. kir. udvari
t. igazga

E hó 10.-én kelt b. s

Cziffery József

~~Csányi Lajos~~

~~Csapi Márton~~

~~Csillag József~~

~~Czene János~~

~~Cziffery József~~

lásd

Független Műnészek
Társasága. (N. Szal.)
1927. szept.

Katalogusa
könyvtárambam

1067

Gyüjtei

A hely neve	A tárgy megnevezése	
Eger,	ciszbercita-templom homlokzata	

14. SZÁM. 1898. BUDAPEST, ÁPRILIS 3. 45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5**.—, félévre — **2.50**
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

A FELVIDÉK HÍMZŐ HÁZI IPARA.*

Irta gr. Z. S.

I.

Midőn a pozsonyvidéki hímző házi iparról akarunk szólani, mindenek előtt hálásan kell megemlékezünk Izabella főherczegnő Ő cs. és kir. Fenségéről, ki mióta elfogadta a hímző házi ipar védnökségét, szakadatlanul fáradozik érdekében, valódi lelkesedéssel karolván fel az ügyet.

Kezdeményezésére Pozsony és vidéke hímző házi iparának támogatására nőegyesület alakult, mely ma «az Izabella hímző házi ipar-egylet» nevet viseli és melynek nemcsak védnöksége, de szervezője, lelke, éltető ereje a főherczegnő.

Ez egylet elnökéül herczeg Pálffy Miklósné, helyettes elnökéül gróf Esterházy Mihályné, alelnökéül dr. Tauscher Béláné, pénztárnokul Palugyay József, titkárul dr. Samarjay Emil választattak meg.

Az egylet működési teréül Pozsony-, Nyitra- és Trencsénmegye tűzetett ki. Czéljai a következők:

1. Munkát közvetíteni, megrendelőket, világpiaczot szerezni a hímző házi ipar termékeinek, érvényre juttatni a felvidék nőinek ügyességét, sajátos ízlését a hímzésben; *a nép e kincsét értékesíteni a nép javára.*

2. A vidéken dívó hímzések nemzeties jellegének fentartása, a mit egyes községek különleges stiljének megismerése és hímzett minták által való megállapítása, úgy a néptől készített eredeti rajzok összegyüjtése által iparkodik elérni.

3. A régi elfelejtett munkanemek és technikák fölelevenítése és iskoláiban való újra betanítása, a három megyében gyüjtött és gyüjtendő régi hímzések alapján.

4. A házi ipar jellegének és egyszersmind a finom ízlésnek megfelelő jó anyagot szerezni és nyujtani a munkásnőknek, a mennyire lehet a hazai iparczikkek, különösen pedig a házi ipar termékeinek fölhasználásával.

Az egyletnek már megalakulásakor rendelkezésére állhatott volna több száz hímzőnő,** de ezekkel, minthogy három megyében szétszórt községekben laknak, még ma is nehéz az összeköttetés. Szerencsére Czifferen kész hímzőintézet kinálkozott, melyet Hollósy Mária vezet, s melynek hímzőnői művészibb munkában is jártasak.***

1892-ben telepedett le Czifferren Hollóssy Mária mint házi ipar tanitónő, magával hozván több száz darab rendkivüli szakértelemmel, há-

* Ez érdekes czikket a «Vasárnapi Ujság» számára már régebben megírta szerzője, a ki maga is igen tevékeny részt vesz a pozsonyvidéki házi ipar támogatásában és fejlesztésében. A czikkhez tartozó képek elkészíttetése azonban hosszasb időt kivánván, csak most kerülhetett sor a közlésre. Közben szomorú csapás érte a házi iparegylet védnöknője, Izabella főherczegnő családját, egyik leánya, Natália főherczegnő elhúnytával, kinek alakja szintén ott látható azon csoportképen, mely Izabella főherczegnőt leányaival együtt pozsonyvidéki czifferi himzett ruhákban ábrázolja. *Szerk.*

** Magán úton történt összeirások alapján eddig már csak *Pozsonymegyében* ötvenhat községben közel kilenczszáz hímzőnőt ismerünk.

*** A czifferi népviselet századok előtt is már gazdagságával tünhetett fel. Bél Mátyás, ki ezelőtt másfél századdal írta a «Notitia Hungariæ»-ját, már ebben említi, hogy Cziffer régi neve *Czifra* volt. Bél M. korában népessége részben magyar, részben tót. Ma is a Kupkovics és Hlavati nevek mellett olyan magyar hangzású neveket találunk, mint Harsányi és Keoszeghy.

Krisztina főherczegnő. Mária Anna főherczegnő.

Izabella főherczegasszony. Henriette főherczegnő.
Gabriella főherczegnő. Izabella főherczegnő. Natália főherczegnő.

IZABELLA FŐHERCZEGASSZONY LEÁNYAIVAL. (Czifferi himzett ruhákban.)

A MÁTYÁS-TEMPLOMBAN LEVŐ FEHÉR ATLASZ CASULA, MELYET A CZIFFER KÖZSÉGBELI NŐK HIMEZTEK.

rom megyében gyüjtött, régi himzést, melyek ma is tulajdonában vannak és a czifferi intézetben mintákul szolgálnak. Czifferen eleinte egy pozsonyi kereskedő részére dolgoztatott, kit a kereskedelmi miniszter bizott volt meg a himzés és csipkeverés házi ipari fejlesztésével, mignem 1894-ben a kormány által kinevezett házi ipar bizottság vállalta el a feladatot.

Izabella főherczegnő Ő Fensége már 1893-ban tett nagyobb megrendeléseket a czifferi intézetben és küldött értékes munkákat Bécsbe, Párisba, Brüsszelbe, Madridba, ily módon is akarván ismertetni a külfölddel a honi himzéseket. Gyermekeit pedig házi ipar himzésű ruhákban járatta.

A megrendelési könyvben Ő Felsége Erzsébet királyné nevén kivül ott látjuk már a spanyol királyné, Erzsébet főherczegnő, Mária Terézia főherczegnő, d'Oultremont gróf (Brüsszel), Beaufort herczegné (Páris), Alba herczegné (Madrid) neveit is.

Alig alakult meg az egylet, mely átvette a czifferi iskolát, azonnal az ezredévi kiállításra kellett készülnie. Részint régi minták után, de nagyrészt Hollóssy Mária rajzai szerint készültek el a dísztárgyak. Rövid volt az idő, de serényen folyt a munka 1895—96. év telén s még a tavaszszal is, midőn már a nap melegen beragyogott az ablakokon, ott ültek a keretre feszitett munka mellett a keszkenyős himzőnők és sietve öltögették az arany- és selyemszálat, s Hollóssy Mária sürgetve, oktatva járt egyiktől a másikhoz, a czifferi intézet alacsony termében, pedig a munkásnők kezdtek sovár tekinteteket vetni kifelé, mert ilyenkor már kinn a mezőn a helyök. Sokan kétkedtek, kik a kiállításon a kézi munkákat szemlélték, vajjon lehetséges-e, hogy ezen, a műhímzést megközelítő darabokat oly kezek végezték, melyeknek rendes foglalkozása a földmivelés.

E tárgyak közül legyen felemlítve itt

1. azon *casula*, melyen fehér atlasz alapon színes selyemmel, aranynyal és ezüsttel régi magyar motivumok vannak himezve, s melynek bélésén a következő himzett felirás olvasható:

I. Ferencz József és Erzsébet
ő cs. és kir. Felségöknek
hódolatául
az ezredévi ünnep emlékére
az «Izabella hímző-egylet» Pozsonymegyében.

—

Himezték a Cziffer községbeli nők
Rempe-hollósi Hollóssy Mária vezetése alatt.

E casula most a Mátyás-templomban van.

2. Az *oltárterítő*, Izabella főherczegnő ajándéka a király és királyné Ő Felségöknek. Ez vásznon elefántcsont színü, nyitott selyemmel kivarrt, áttört remek munka, mely szintén a Mátyás-templomban van elhelyezve.

3. A sárga selyemmel himzett *oltárterítő*, mely Pálffy herczegné tulajdona, annál érdekesebb, mert egészen magyar gyártmányokból készült, honi vásznon, honi selyemmel és aranynyal himezve, az eredeti czifferi minta pedig egészen az ott divó népies technika szerint van kidolgozva.

4. *Karszék* (Ferencz Ferdinánd főherczeg tulajdona), melynek *színes selyem* himzését Hollóssy Mária egy régi trencsénmegyei, Bán községbeli fejkötő motivumjai után állitotta össze.

5. *Két blouse*, melyek közül az egyik selyemhimzés, a másik pamuthimzés tüllön, szintén a modern népies mintát és tekhnikát mutatta be, szabatos és finom kivitelben, divatczikkre alkalmazva.

Feltünő szépek voltak a csipkék is, melyek régi minták utánzatai.

Az iparművészeti társulatnak az üllői-uti muzeumban rendezett 1897. karácsonyi tárlatán ismét sikerrel vett részt az Izabella-egylet.

Jelenleg az egyletnek a czifferi intézeten kivül még két iskolája van, a zavari, mely 60 munkásnőt foglalkoztat és a lopassói Nyitramegyében, azonkivül egy boltja is van Pozsonyban.

II.

Népünk eredeti ízlésnyilvánulása a minták gazdag és változatos gyüjteményét tárja elénk himzéseiben.

Nem kutatom tudományosan, hogy mily eredetüek a rajzokban és diszitményekben ismétlődő motivumok; eme stilizált virágok emlékét Keletnek köszönhetik-e magyar őseink; mit hozott közéjök a nemes olasz renaissance; mi tiszta szláv eredetü a változatos alakokból és csoportosításokban?

Hivatottabb tollra bizom a komolyabb tanulmányt. Nem botanizálok, csak a kertben, mezőn járok és szedem a virágot. Valódi virágos kert vidékünk himzésvilága. Itt téli fagyos napok alatt számtalan tulipán, szegfű, hajlott kalász és rózsa kel a gyolcson, pamut, selyem vagy arany szálból, szorgos ügyes kezek alatt, melyek pedig csak az imént tették félre az ásót és kapát.

Ha kérdenők a sok üde arczot, mely minden faluban a himző ráma felé hajol, hogy honnan vette ezt vagy azt a himzés-alakot, elnevetné magát a munkásnő, s elmondaná, hogy tulipán ez s a kertben terem, a kalász, a búzaszál künn a mezőn, az alma majd őszszel a fán piroslik, azt is levarrta már gyakran, de nem ő maga gondolta ám ki, hogyan, hanem anyjától tanulta mesterségét s az ismét anyjától és igy tovább.

Minden faluban van egy-két anyóka, azok felrajzolják nekik a legszebb mustrákat, csakhogy majdnem minden község másképp fogja fel és himezi ugyanazt a virágot. Más a rózsa, a tulipán Czifferen, más a félóránvira fekvő Csatajon; különbözik ezektől az, mely Nyitra- és Trencsénmegyében terem. Értem azt, mely a kötény szélen diszlik vagy a fejkötőn.

Eltérők egymástól egyes vidékek mintái, melyekben szív, váza, kapocs mellett a fenyőágat, nem egy erdei virágot, szőlőt, aztán madarat, szarvast ösmerünk fel, gyakran fordul elő a kétfejű sas is; de különböznek egymástól a kidolgozás módja által is.

Egyes falvakban divó munka-nemeket sorolok itt elő:

Sürü arany szállal ölti papirból kivágott mintáját diszül fejkötőjére a czifferi menyecske, ingújjra, gallérra a leány, selyemmel a kötényen, fehér pamuttal fátyolszerű tüllkendőjén és rácsot készit a virágok szirmai közé, akárcsak csipke volna. Az ünnepnapi ingújj az arany mellett sárga selyemmel van himezve, piros pamuttal vagy kékkel a köznapi; a legénynél vörösen van subrikálva a hétköznapi, feketén az ünneplő.

A czifferi minta nem színezett, a német-gurabi erősen stilizált, de tarkított, sürün varrva, mintha szőve volna, akár pamuttal, akár selyemmel készül, szálvarrással vegyitve. A sötétkék vászonkötény tarka, pamuttal himzett széle olyan, mintha tulipántos láda festett dísze volna.

Tót-Gurab népe renaissance virágokat alkalmaz, mosható aranynyal laposan ölti, körül-

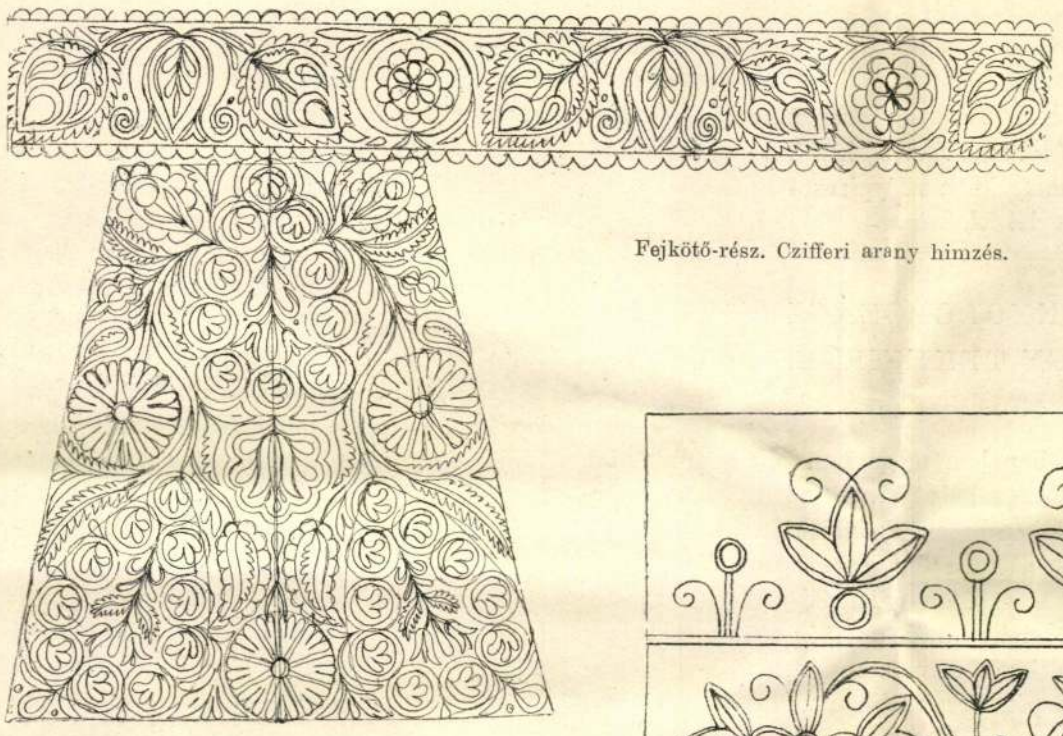

Fejkötő-rész. Czifferi arany himzés.

varrja színes selyemmel; a munkához horgolótűt használ.

Nyitramegyében Podolán egészen eltérő az ízlés; sáfrány- és narancssárga az uralkodó szín. Legáltalánosabb munka a subrikált, ezt csaknem minden asszony, leány tudja készíteni; ingújjon, lepedőn ott van a hímzés mellett a subrikált szél.

Az «à jour» szegélyt «mesterké»-nek hívják és számos ízléses változatban készítik.

Lopassó vidékén, Nyitramegyében az erdélyi varrottashoz hasonlót készítenek elhagyott, szegényes falvakban, melyek pedig az erdélyi varrottasnak hírét se hallották.

Végig járva a falvakon, újabb és újabb mintát, rajzot találnánk.

Tán ezrekre megy a hímzőnők száma. Nagyrészt csak ízlésök adta szorgalmukból dolgoznak téli hónapokban, saját otthonuk díszére, piperére.

Helyenként a szegénység arra készti őket, hogy potom áron is dolgoznak kereskedőknek, néha csak tíz krajczár napi keresetért.

Mások, jobb módú falvakból is, Nagyszombatra vagy a galgóczi vásárra viszik készítményöket, más útat-módot nem találva kézimunkájok értékesítésére.

*

A felvidék gazdasági viszonyai olyanok, hogy a nők rendesen részt vesznek a mezei munkában; felfogásuk az, hogy a hímzés csak téli foglalkozás; nemcsak azért, mert nyáron többet keresnek aratásnál s a kapával, mint tűjökkel, hanem azért is, mert tudják, hogy egész éven át a ráma fölé hajolva, egészségöket és szemöket elrontanák; s midőn beköszönt a tavasz és nyár, élvezni akarják a szabad eget és végezni a testet edző munkát. Így fogja föl a dolgot e józanul gondolkozó nép.

Télen sok kéz nyúl a hímzőráma után és szorul e mellékkeresetre a szegény vidékeken.

A hímző házi ipar felvirágzása számtalan szerény otthon jóllétét jelentené. Oly évszakban, midőn a mezei munka szünetel, az aratás adta kereset fogytán van, jól esnek azon fillérek, melyeket a házi ipar nyujt, s melegebben lobog fel a ház tüze és fénylőbben világit a lámpa mécse, mely körül szorgosan varrva ül a család asszonynépe. Szorosabban füzi egymáshoz a család tagjait ezen otthoni foglalkozás; nem kell szolgálni menni a szegény serdülő leánykának, megkeresheti tűjével azon pár fo-

Fejkötő-rész. Czifferi arany himzés.

Német-gurabi selyem és arany himzés (Pozsonymegye).

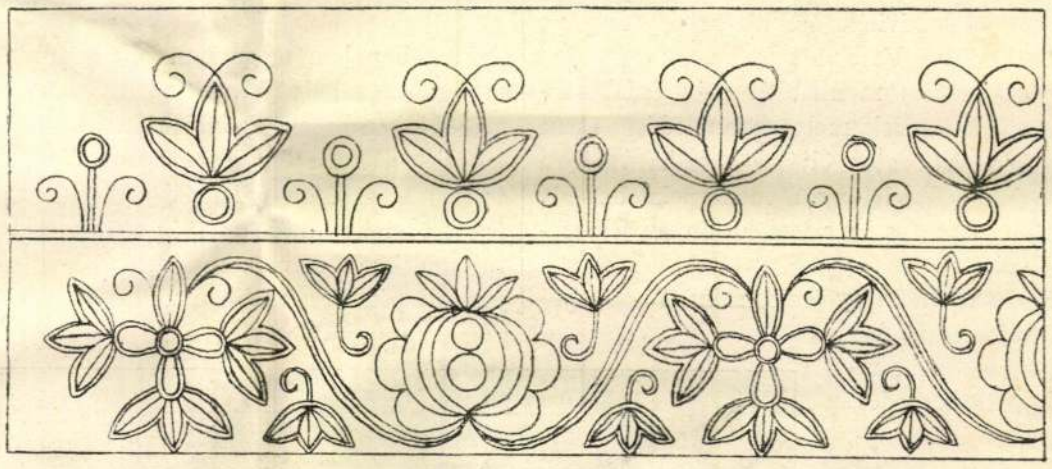

Felső-lészkói régi minta (Trencsénmegye).

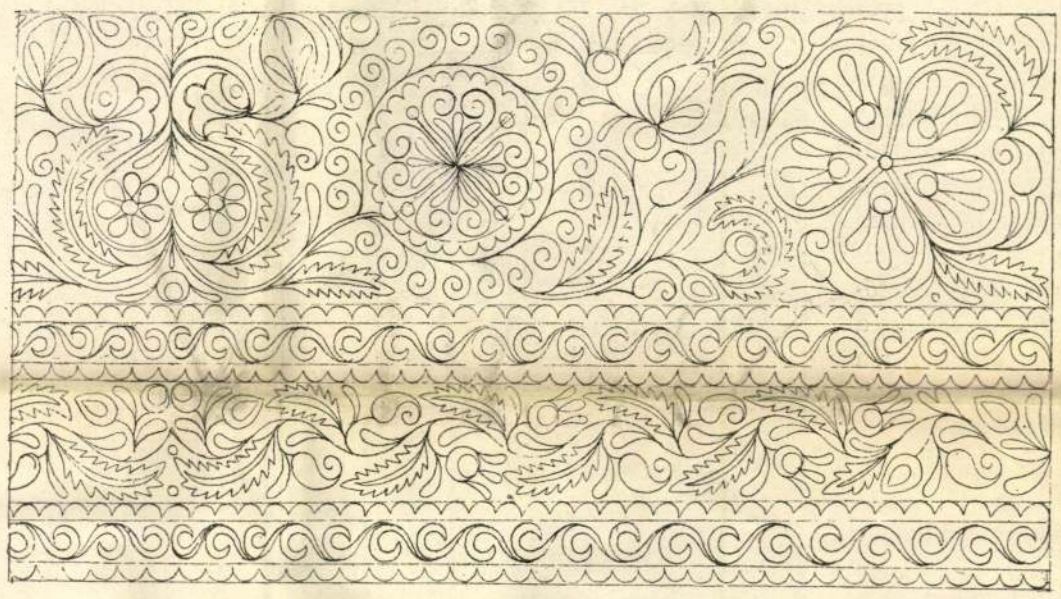

Német-gurabi selyem vagy pamut himzés kötényen.

Tót-gurabi himzés.

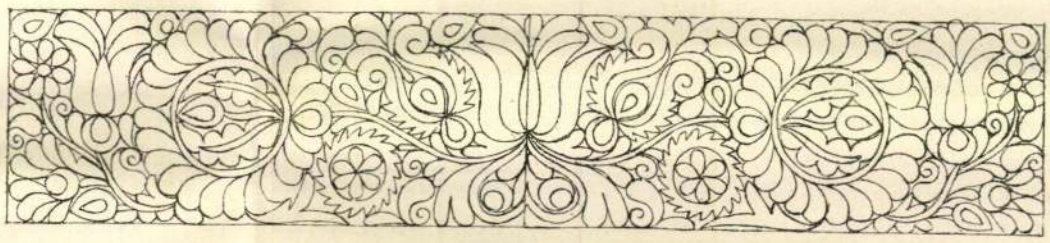

Német-gurabi selyem és pamut himzés.

Tót-gurabi selyem és arany himzés.

rintot, melyért különben cselédnek szegődnék a városba.

Sajnos, sok helyt kiveszőben volt és van a hímző házi ipar. A népviselet elvárosiasodik, az ízlés romlik, silány anyaggal készülnek a hímzések; némely vidéken, hol régen finom házi gyolcson, lenbatiszton szép selyemmel dolgoztak, ma rikító színű gyapottal, gyári pamutszövettel elégesznek meg. De szerencsére helyenként, daczára a városok közellétének, bámulatos hűséggel őrzi meg viseletét a nép s öltözete diszítményének eredetiségét. Itt a művészet is tanulhat. A motivumok csoportosítása, a munka kivitele bámulatos ügyességre s gyakran finom ízlésre vall.

A mai népies munkáknál még érdekesebbek a régi hímzések, melyekben feledésbe ment tekhnikát, változatos öltéseket, néha valóban művészi rajzokat lelünk, a moderneknél szebb, enyhébb színezéssel s a legjobb anyag felhasználásával.

Nagyrészt finom gyolcson, színes finom spanyol selyemmel készültek ezen régi hímzések, (melyek eredete és hazája Pozsony-, Trencsén- és Nyitramegyék), ritkán egy kis arany is vegyül a selyem közé, de gyakori az egészen fehér hímzés is.

Ezen régi mintákat kötényeken, fejkötőkön, kendővégeken, ingújjakon találjuk, bámulva a szorgalmat, melylyel hihetőleg földmívesnők a múlt század végén ruházatok részleteit készítették.*

A lapos hímzés mellett ott van a «punto tirato», az áttört munka (Durchbruch), mely selyemmel kivarrva egyike a legszebb, de egyúttal a legfáradságosabb kézimunkáknak.

Itt-ott leköti figyelmünket egy-egy oly finom kivitelű darab, mely nyilván vagy templomi czélra készült s úri munkának kell tartanunk, vagy tán a Vág-völgy valamelyik várkastélyából került később valamely szerényebb otthonba.

A régi mintákat felhasználja az új házi ipar és általok nemesbül, finomul a nélkül, hogy különleges jellegét veszítené.

A hímző házi ipart fentartani, elvesztét megakadályozni annyi, mint megmenteni a népköltészet egy ágát.

A nép belé helyezi forma- és színérzékét ép úgy, mint dalába költői és zenei felfogását. Ha czikornyássá lesz a dal, elromlik. Teljes romlatlan egyszerűségökben kell megőrizni a népies mintákat is.

* Legnagyobb ily régi hímzés gyüjteménye Hollóssy Máriának van, mely gyüjtemény több száz darabból áll. De e mellett Ő Fensége Izabella főherczegnő, herczeg Pálffy Miklósné, gróf Zichy Pálné, gróf Pálffy Józsefné, gróf Majláth Györgyné, özv. borostyánkői Weisz Tivadarné birtokában is vannak ily gyűjtemények régi hímzésekből, melyeket oktatási és utánkészítési czélokra az egyleti intézetek rendelkezésére bocsátanak.

A köznapiság vas gereblyéjét végig húzni rajtuk annyi, mint elrontani.

Minden egyes vidéknek, községnek jellege megőrzendő. Az *egyéni* felfogás és törekvés teszi oly változatossá s árasztja el sajátszerű varázsával ama szerény kezek készítette hímzéseket, melyeknek világpiaczot szerezni az Izabella-egylet feladata.

SPANYOLORSZÁGI LEVELEK EGY TEKINTETES ÚRHOZ.

II.*

Barcellonában meguntam azt a sok halat, meg azokat a gályákat, melyeknek sokféle nemzetből kikerült legénysége mind ott zsivajog a kikötőben. Fölszedtem a sátorfát, s jegyet váltottam a vasúton Valenciába. Ezt én másutt is megcselekszem, de az még nem történt meg rajtam, hogy a vasuti pénztárnok a visszajárandó pénzt csak feliben adta ki jó ezüstben,

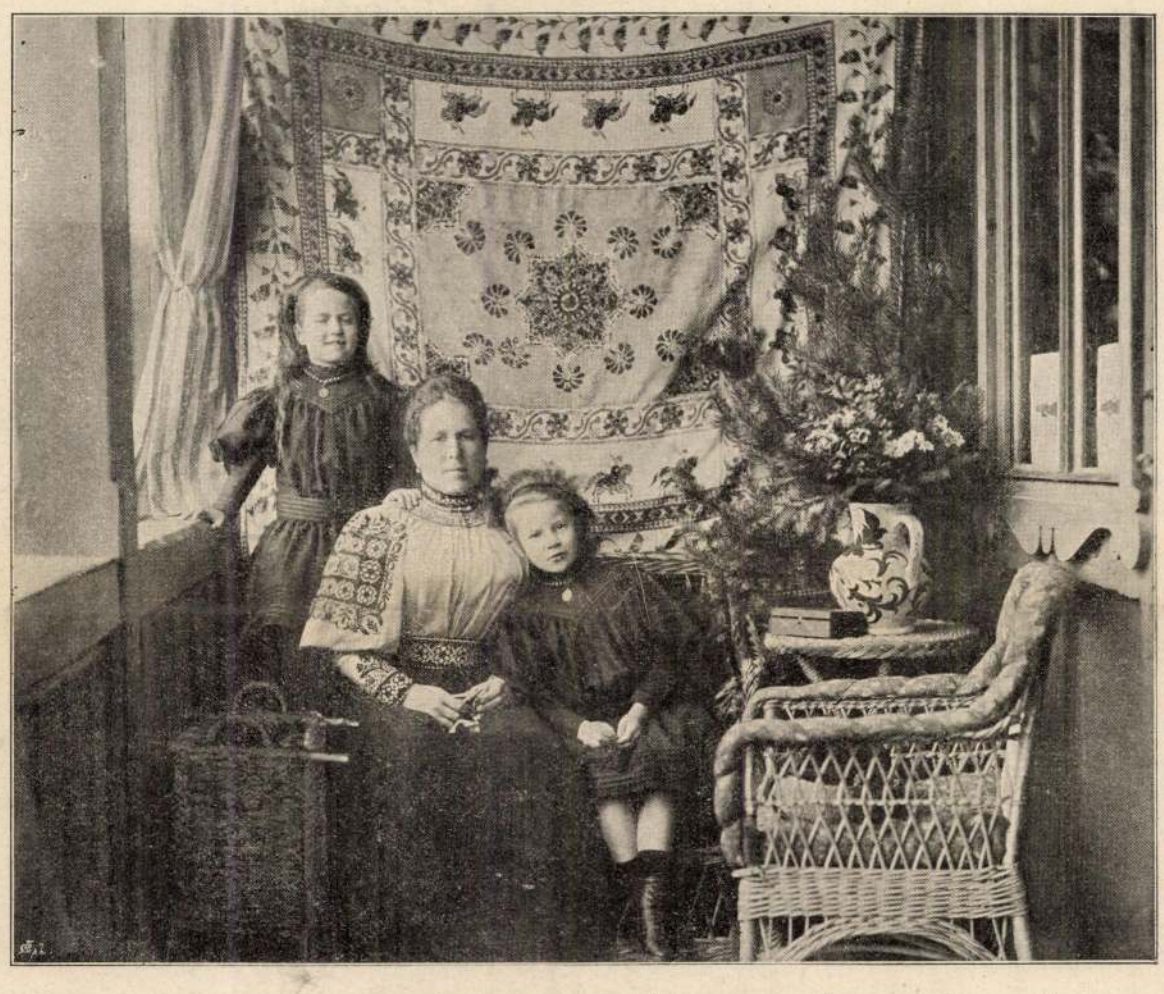

IZABELLA FŐHERCZEGASSZONY KÉT LEÁNYÁVAL, IZABELLA ÉS GABRIELLA FŐHERCZEGNŐKKEL, HÁZI IPAR-EGYLETI HIMZÉSEKKEL DISZÍTETT SZOBÁJÁBAN.

a többi meg hamis pénz volt. De hát kárán tanúl a magyar, s a derék spanyollal visszavétettem hamis monétáit, még csak nem is haragudott érte. Ha valamikor spanyol földre vetődik a tekintetes úr, ne feledkezzék meg abbéli tanácsomról, hogy az ezüst pénzt mindig verje oda valami kemény táblához, mert itt az az igazság járja: «engem is csalnak, én meg másokat csalok, t. i. ha lehet».

A vasúton megismerkedtem egy német vigéczczel, meg két spanyol bőrkereskedővel. Amaz elmondta, hogy hol járt eddig, s mindenről véleményt mondott, mig utoljára kisült, hogy papirost árul. A két spanyol nem igen szólt, legföljebb az órájokat nézték, ugyanezt cselekedvén én is, hol ők igazították a magok óráját az enyémhez, hol én a magamét az övékéhez. Igy azután csak eltelt az éjszaka s reggelre megpillantám az első félkezű valenciai koldúst.

* Az I. levél a «Vasárnapi Ujság» folyó évi 6-ik számában jelent meg.

Ne higyje a tekintetes úr, hogy vasúti kalandokkal akarom mulattatni, de ennek az elmondására szükség volt. Ugyanis *Valenciában* rosz a kövezet. Ezzel nem mondok újat, de a *tartana* nevezetű kocsit csak Valenciában ismerik. Ez a gebe-vontatta jármű voltakép taliga, igazában kétkerekű, fekete bőrrel bevont kordély, melyben négy embernek van helye. Valóságos szárazföldi ladik ez, melyben álmatlan éjszaka, német vigécz-beszéd után, rosz kövezeten miképen érzi magát egy jobbravaló magyar, azt a tekintetes úr az előbbiek után immár értheti. A valenciai kocsisnak csak ostornyél van a kezében, ezzel szokta megbökni a szerencsétlen lovat, mely jeles állat minden öt lépés után meg-megáll. Vagy kétszáz bökés után végre czélt értem s egy «*fonda*» előtt kitették a szűrömet. Ezen a néven nevezik itt t. i. a hôtelt.

Valencia a spanyol Toldi Miklósnak, a hires Cid el campeadornak (harczos úr), becsületes nevén Don Ruy de Vivarnak a székhelye. Érzem, hogy ízléstelen dolog lenne, ha Valenciát, a mi Toldinkkal való hasonlatomat folytatván, spanyol Nagy-Szalontának mondanám. Pedig ez az egybevetés nem ütne ki mindenben Nagy-Szalonta hátrányára, mert emennek széles utczái jobban esnek az ember lelkének, mint Valencia szűk sikátorai, hová a nap sugara jóformán csak hálni jár. Furcsa egy érzés fogott el ezekben a velenczei lagunákra emlékeztető utczákban: az Isten szabad levegőjét kivánta meg bennök a keresztény lélek. Meg van irva erről a városról, hogy sehol az arab uralom annyi nyomot nem hagyott, mint épen itt. A sors tréfált-e meg vele, nem tudom, de való igaz, hogy sehol annyi vörös hajú gyereket nem láttam, mint itt. De azért nem akarok átalánosságban beszélni, mert bizony fekete ez a valenciai nép, parázs szemű, darázs derekú az asszony, a mig fiatal, — vasorrú bába pedig, ha megvénül. A nép embere erős, de nem formás. Annál satnyábbak az úri fajta. Szinte megesik az ember szíve, a mint az egyes közkertekben megpillantja a játszadozó úri csemetéket. Vékony lábszárú, halovány arczocskájú kis penészvirágok ezek, a kikről bajos elhinni, hogy őseik valamikor nagycsontú lovagok voltak. Annál keményebb a vidéki népség, melynek egy régi kiváltsága maradt még a hajdan korból.

Valencia és környéke a mi az esőzés dolgát illeti, legáldatlanabb, szárazságban szenvedő elaszott vidéke Spanyolországnak. Közelében a Turia folyó ömlik a tengerbe. Már most a vidék legrégibb telepitvényesei, a karthagóiak és rómaiak, majd meg utánok az arabok úgy segítettek magukon, hogy a folyó vizét apró csatornákba eresztvén, ezekkel öntözték a földeket. Ezekkel a csatornákkal végig hálózott területen az a főkérdés, hogy kiki elég vizet kapjon a

földjére s azért nagyon kell ügyelniök, nehogy a szomszéd valamiképen a maga földjére terelje a vizet. Ősidőktől fogva a föld népe a birtokosok közűl egy vízi birót választ magának, a ki maga mellé vesz nehány segédet s azokkal minden csütörtökön a valenciai székesegyház «de los apóstoles» kapuja előtt törvényt ül. Ide jönnek a panaszos felek s a közönség jelenlétében szóval előadják panaszaikat. A bíróság ott helyben összesúg, s miután alaposan latra vetette a felek dolgát, ugyanott nyomban kihirdeti az itéletet. Fölebbezésnek nincs helye, a mit ez a *tribunal de las aguas*, vizi bíróság határoz, azt maga a király sem döntheti meg, abba nem elegyedhetik semmiféle bíróság. Ez a bíróság soha egy sort sem nem ír, sem nem irat, törvényei (leyes) és szokásai (costumbres) apáról fiúra szállanak, s mindenki, a ki a huertán (az öntözött területen) lakik, könyv nélkül tudja azokat. Meg is csodáltam ezt az irigylésre méltó bíróságot s megkérdeztem az egyik ott lézengő kaputos embert, hogy hát mindig megnyugszik-e a vesztes fél az itéletben?

— Bizony meg, — felelé, — mert különben birságot fizet.

— S ha nem akar fizetni? — kérdém.

— Akkor a kétszeresét fizeti, s meg is veszik rajta. Ez az ő kiváltságok. A mi parasztunk csak a maga fajtájabeli embernek hisz, eszébe sem jut, hogy az «aguas» dolgához más ember is értsen, a kinek nincs hozzá köze.

Festő ecsetére méltó jelenet következett ezután. Egy fiatal parasztleány neméhez illő bő szólással magyarázgatta igazait egy fiatalabb legénynyel szemben, a ki alperes volt. A legényt elmarasztalták, ott nyomban lefizette a birságot, azután kézenfogva a nyertes felet — bementek a templomba. Oda már nem követtem őket, hanem elgondolkozván azon, hogy az ember a spanyol parasztoktól is tanúlhat egyetmást, betértem a képek múzeumába.

Eszembe jutott aztán, hogy megnézem azokat a híres bikaviadalokat. S azonkép cselekedtem, a mint gondoltam.

Egy kis feneket kerítek ennek a bika-mulatságnak, mert a spanyol életnek erről a hirhedt vonásáról nem elég csak úgy átalánosságban beszélni.

A faragott istenek korában azok az afrikai pásztornépek úgy okoskodtak, hogy az az állat, a melyikből hasznok van, az isten-féle lény, a melyik meg mérges, az az ördög. Ki venné tőlük rosz néven, hogy a bikát megtették istennek, s a mikor képiróik megformálták alakjokat, emberi ábrázatot adtak nékik. A hajdankornak vigéczei: a föniciai kereskedők jóval Krisztus urunk előtt már elvetődtek spanyol földre s Afrikából oda került pásztor népek is áttelepedének gulyáikkal e rétekben dús területre. Nemrég Murcia városa közelében találtak ilyen bálvány képeket a régi föniciaiak korából, be is mutatom azt az emberforma bikát híven az eredeti után.

CZIFFERI HIMZŐ-MINTA-RAJZOLÓNŐK.

CZIFFERI ÉS NÉMET-GURABI HIMZŐNŐK.

Izabella főherczegasszony fényképfölvételei.

De ezeken a régi emlékeken kivűl már a hajdani görög és római irók is tudtak a spanyol bikák jelességéről. Az ő hitök szerint Herkulesnek, a nagyerejű verekedő félistennek kellett oda menni, hogy a rakonczátlan bikákat megfékezze. Mindebből csak az következik, hogy a bikával való foglalatoskodás már az ősi spanyol pásztornépeknek vala tulajdonságok, s így az is érthető, hogy a spanyolok bikaszeretete az ő természetöknek a történet sok évszázas fejlődése folytán kiirthatatlanná vált tulajdonsága. Csak úgy, mint az igaz magyar ember is él-hal a lováért, azonkép a spanyol is rabja a szép bikának.

A spanyol bika kurta, de éles, előregörbült szarvú, öblös mellű, kurtalábú, inkább bölénytermészetű, a szabadban mindig okvetetlenkedik, a pásztor sohasem tudja, mikor tör ki belőle a vadság. Ember és állat, mindketten folyvást idegeskednek. A magyar bika öl, ha neki vadítják, szörnyeteg kivert állapotában, de értelmes, emberbecsülő, ha nincsen sora, a spanyol bika ellenben mindig szilaj, mindig verekszik.

Ebből a tülekedő természetből fejlődött ki azután a bika-viaskodás. A régi időkben dárdával mentek neki lóháton a vad bikának, s az volt a legény, a ki leszúrta és lovát úgy igazgatta, hogy nem esett benne kár. De hát ezt nem nézték épen nagy virtusnak. Olvassa el a tekintetes úr Don Kihoténak, a nemes lovagnak viselt dolgai közűl azt az érdekes és sokatmondó fejezetét, mikor a nemes lovag a Sierra Morena hegységben elhatározza, hogy ő meg fog bolondúlni. Hív dárdása némely ellenvetéseire azzal felelt, hogy nem nagy dolog, ha valaki igazán megbomlik, de az már aztán valami, mikor valaki józan észszel tudva adja a bolondot. Ilyen formán szerkesztődött meg a bikaviadal, mint mesterség. Mert nincs abban semmi nagy dolog helyt állani a valami külső oknál fogva felbőszült bika előtt, de mesterségesen felbőszíteni és bizonyos szabályok szerint ölni meg: ez a spanyol virtus. Hát mi magyarok effélét aligha cselekednénk, de spanyol földön már az a szokás, ezért él mindenki, s hadd boldoguljon kiki a maga módja szerint.

Minden külső országbeli ember azon kezdi, hogy miféle szokás is ez a bikaölés! De azért

Két blouse: 1. Selyem himzés. 2. Tüll himzés. Mindkettő czifferi munka és minta.

Német-gurabi vörös pamut és fekete selyem himzés.

megnézi, s kiváncsian lesi, mikor lesz új mulatság. Én megvallom, megnéztem a hány csak utamba került, mert az ember külső országokban jó, ha belépislant abba is, mint mozog az emberek agya, hogyan és miképen szólal meg a lelkök.

Hát bizony a mostani spanyol bikaviadal mesterségszámba megy. Az előbb említém, hogy régen máskép volt ennek a sora. Királyok, lovagok, nemes emberek nagy becsületnek tartották, ha a közönség szeme láttára ledöfték a bikát. Ime bemutatok egy kétszáz év előtti rajzolatot, a melyen gyalogszerrel támad neki a spanyol a bikának, a melyet felingerelvén, neki ront.

Csakhogy a lovagságnak hamar vége lett spanyol földön is, letűnt a tornajátékok korszaka, a bikaviadal is a nép mulatsága lett, de olyanformán, hogy biz' azért a nemzet aprajanagyja annál inkább tódult valamely jeles bikavivó látására.

A bikaviadalokat a községek jótékony egyesületei rendezik a szegények javára. A bikaölő: az espada, vagy torrero a legnépszerűbb alak a spanyol földön. Régebben is nagy híre volt a nevezetes bikásznak, ma azonban valósággal bálványozzák a torrerót. Valóságos rajongással nézik a kurta zekés, borotvált arczú bikázó urakat, a mint végig feszítenek az utczán, szinte látszik is az arczukon, hogy micsoda fontos személyeknek érzik magokat.

«Hej nem így volt az régen — mondá egy öreg torrero a Ciel-kávéházban — akkor egy pohár borocska mellett pihentük ki fáradalmainkat, ma franczia pálinkát isznak a ficsurok», s rámutatott a szomszéd asztalnál ülő két fiatal emberre.

Azután ekképen folytatá:

«Ma nagy czirkuszokban, mondhatni kényelemmel dolgoznak, a közönség meg biztos helyekről nézi a munkát. Régen egyszerű kis alkotmányt tákoltak össze, s a közönségnek is kijutott a veszedelemből, ha nagyon jeleskedett a bika. Tudja meg az úr azt is, hogy ma minden rongy faluban rögtönzik ezt a nemes mulatságot s neki ugratnak a félszarvú bikának az ilyen kótyonfitty legények is — s rámutatott egy helybéli bikaújság rajzára, — hejh csak szép világ volt a régi!»

Pedig hát ennek a vén bikásznak nem volt ám mindenben igazsága. Mert manapság a nagy versenyzés miatt ugyan kiváló embernek kell annak lenni, a kit ez a kényes közönség kitüntetésre méltónak tart. De aztán a melyik kiválik, annak a markába csak úgy dől a pénz. Jelenleg ketten versenyeznek az elsőségért: Luis Mazzantini, a ki hivatalnokból lett bikamester, meg Rafael Guerra, a kit a beczéző nevén Guerritának hivnak.

Mazzantini az úribb közűlök, van vagy 70,000 frt évi jövedelme, gyönyörű háza s üres óráiban, a mikor nem «dolgozik», festő barátjaival tölti az időt. Szép könyvtára van s azt beszélik róla, hogy jól forgatja a tollat.

Versenytársa, a kit a közönség tán jobban szeret, kemény legény, a ki mesterségének minden ágában járatos. Fürgébb az előbb említett bikamesternél, mert nem olyan testes.

Én mint magyar ember nem igen akarok biró lenni köztök, de hát a testi ügyességet — nagyon érezvén a magam fogyatkozásait — mindig nagyra becsültem s mindkettőt megnéztem. Eleinte olyan könnyűnek látszik az az ugrándozás, mert az emberállatnak több esze lévén a bikánál, hirtelen elugrik, de bizony láttam olyan esetet is, mikor az egyik ingerkedő bácsi elbukott s csak a bika ügyetlensége mentette meg a haláltól.

Eme sok beszéd után immár méltán kérdheti a tekintetes úr, hogy voltakép miben is áll az a bikaviadal, mi a szép benne, s hogyan megyen az végbe? Eleve is megjegyzem, hogy a regula mindenütt egyforma lévén, olyatén szabályosság uralkodik ezen a téren, a minőt semmiféle más spanyol intézménynél nem tapasztalunk.

Kétféle bikatornát (corrida) különböztetnek meg. Egyik a nagy torna, a melyen már megtermett, jó bikákkal állnak szemben, másik fajtája a novill ada, a melyen két-három éves bikaborjakkal esik meg a viaskodás. Bizony sokszor megtörténik ám, hogy a fiatalabb bikákkal erősebb tusa kerekedik, mint az öregebbjével. Rendszerint hat bikát szánnak a halálra, míg nagyobb ünnepeken kilenczet szoktak feláldozni. Ezeket aztán két vagy három erre a czélra egyesült bikaölő (matador) szúrja le. A tornákat kora tavaszszal kezdik s késő őszszel végzik, rendszerint vasárnapokon és ünnepeken tartják délután, nyílt, tetőtlen czirkuszokban. Kórháza nincs minden községnek, de ilyen czirkusz még hitványabb helyeken is van.

Mint már megjegyzém, az egyes társaságok rendezik a viadalt s megveszik a bikákat, melyeket külön erre a czélra tenyésztenek. A tenyésztőnek legalább is akkora becsülete van spanyol földön, mint nálunk egy jó ménes birtokosának. Azután megegyeznek a bikaölőkkel, ilyen van legalább is ötven elsőbb rangú, a kik mint vállalkozók szerződtetik a magok személyzetét, s erre a czélra összevásárolják a pyrenaei félszigetnek legroszabb gebéit. A belépti taksákból — 10 frt és 20 kr. közt váltakoznak az egyes helyek árai — befolyó jövedelemből levonják a költségeket s a szegényeknek szánt részt, a fenmaradó somma pedig a vállalkozó bikászoké. Erre a nemzeti czélra mindig akadván pénze a spanyolnak, — érthető, hogy egy jó torna olykor 8000 frtot is juttat a vállalkozó zsebébe.

Elérkezvén a torna napja, a város aprajanagyja siet a czirkusz felé, a hány koldusa van a környéknek, az mind előkerül, tiszta gúnyát öltenek az alguazilok, vagyis rendőrök, ünnepi színe van az utczának is. Feketeszemű leányzók állanak a kapukban s irigykedve nézik a hintókban ülő csipkefátyollal kendőformára bekötött fejű úri asszonyokat. Még a kolduló barát is félszemmel a czirkusz tájéka felé pislog és suttyomban megvesz egy képes ujságot, melyet a nap hősének, a matadornak (espada) képe diszít. Ha már nem nézheti benn a mulatságot, hadd tudja legalább, milyen annak sora. A két legjelesebb ujság e nemben a «Sol y

Rempe-hollósi Hollósy Mária czifferi házi ipar tanítónő.

Rempe hollósi Hollósy Mária czifferi házi ipar tanítónő a czifferi lányok ünnepi ruhájában.

Német-prónai régi minta (Nyitramegye).

Sombra» (Nap és Árnyék) s a «Pan y Toros» (Kenyeret és bikát).

Benn a czirkuszban azután zajong a tömeg. A trombitás muzsika harsogásával űzi el a türelmetlenkedő közönség unalmát. A különben komoly nép ilyenkor élénkké válik, mindenki beszél, még pedig lármás rikácsoló hangon. Az asszonyok folyton a legyezőjükkel játszanak s ide-oda kacsintgatnak. Végre megadják trombitával a jelt, a rendezőség elhelyezkedik páholyában s bevonúl a cuadrilla, vagyis elől gyalog a capák, azok, a kik capával, köpenyeggel ingerlik a bikákat; utánok a picadorok, lándzsások lovon, majd két szép lovon a város legjobb lovasai, utánok gyalog az espadak vagy matadorok, ezek mögött az öszvérek, vagy erősebb igáslovak hajcsáraikkal, a kik a ló és bika tetemeit viszik majd el.

Ezek megannyian nemzeti díszben elvonúlnak a rendezőség előtt, a két lovas ügetve, majd tánczoltató lépésben ficzánkoltatja a lovakat. Kis vártatra kivonúlnak s üres lesz az aréna. Trombitaszóra kétfelől megnyitják az arénához épült bikaállás ajtaját s bekoczog a bika. Tomboló zajjal fogadják a megriadt állatot, a melynek ez a nagy tetszés sehogy sincs kedvére. De hiába, mert azonnal ott teremnek szines átalvetőkkel a capák s hihetetlen ügyességgel ingerlik az állatot, melyet, ha fel nem bőszül, ezernyi torok lepisszeg, gyaláz, tehénnek, ökörnek, gyávának szidalmaz. Rendszerint feldühödik az állat, neki megy az ingerkedőknek, de biz azok ügyesebbek s kifárasztják az erős barmot. Ekkor ügetnek be bekötött szemű gebéken a picadorok, rövid hegyű lándzsákkal, talpig vaspléhbe burkolva, e fölé húzva sárga nadrágjokat. A bika azután bőszülve neki ront a lónak, szarvával felhasítja s ebben a perczben éri a picador szúrása nyakán, mely nem halálos, de annál inkább tüzeli. A lovas a legtöbb esetben lebukik a lováról, nagyot puffan s úgy állítják talpra, mint a zsákot. Nagy nehezen elterelik a dühös állatot a lótól, de alig fordúlt el az egyiktől, már is neki megy a többi lovasnak. Ilyenformán hét-nyolcz lovat is megöletnek.

A lovak megölésének végét szakítván, előáll három ember, mindegyiknek szigonyos rövid lándzsa a kezében, a lándzsa nyele színes szalagokkal lévén befonva. Ezeket banderilláknak, a mestereiket banderilleróknak nevezik. A banderillerónak az a tiszte, hogy a két szigonyt elölről kétrét a bika nyakába szúrja. Ekképen hat ilyen szigonyt döfnek az állatba, melynek ez a fájdalmas állapot sehogy sincs az ínyére és szeretné lerázni a banderillát, de nem bir vele.

Az elkínzott állat végső küzdelme következik ezután. Mint valami nagy hadvezér, büszke önérzettel előáll az espada, a bikaölő. Karján skárlátpiros kendő, abba rejti hosszú spádáját, kardját. A bika vérző nyakával, halálra bőszülve érzi, hogy most már ezzel az egy emberrel van dolga. Nagy riadallal üdvözlik, ha az elkényszeredett barom tompán elbődül. Az espadának nagy hidegvérre, óriás izomerőre és ügyességre van szüksége, mert ember és állat fölött egyaránt lebeg a halál. Ezt érzi is mindenki, egy hibás lépés s az espada halálra vált, mert ebben a pillanatban a bika döfése csak halálos lehet. Szembenéznek egymással, az espada most már addig fárasztja ellenfelét, mig az neki ront s valamely alkalmatos pillanatban kardját nyaka csigolyájába ütheti. Ha elvéti a szúrást, lezúgják s újra kezdi a küzdelmet. De ha győz a mester, s a bika menten lerogy, mámor fogja el a nézőket, a spanyol ember e pillanatban oda adná mennybéli jussát is az ő kedves espadájának. Csakhogy a mester szerényebb, beéri szivarkákkal, ékszerrel, s jó néven veszi, ha a kalapokat lába elé vetik, ezeket aztán visszadobálja. A virágot is szereti, de a szivart többre becsüli.

Végső jelenete a harcznak, mikor a tetemeket kivontatják, mire elgereblyézik a véres homokot, s menten elkezdődik az új bika harcza. S így megyen ez végbe mindig s mindenütt. Olykor emberben is esik kár; ha meghalt, eltemetik, de ha ágyba kerül, pontos tudósítást közölnek róla a lapok, melyeknek állandó fórovata a bika-krónika.

Ezekből érthető, hogy a bikaviadal a spanyol életnek mondhatni elválaszthatatlan része.

No, de érzem, hogy a sok bikahistória folyamán már magam is gulyássá leszek, még szememre vethetné a tekintetes úr, hogy egyebet sem láttam ebben a messze országban bikaölésnél. Jövőre majd a déli vidékekről: Granadáról szól a levél. *Deli.*

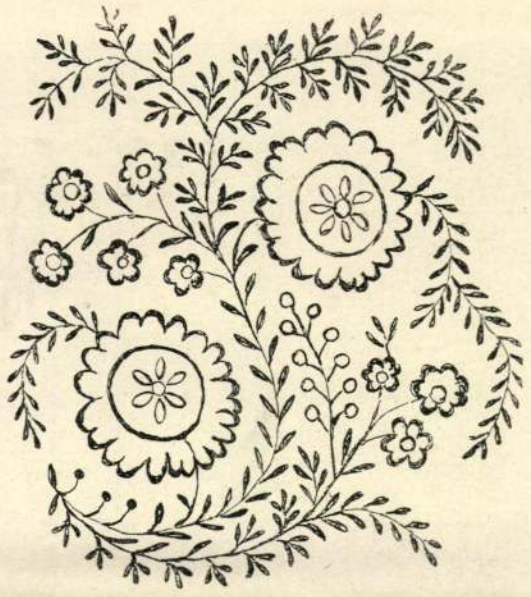

Szomolányi minta.

TEMETŐBEN.

Némán egymagamban járok
Künn a holtak városában.
Őszi ködnek nedves fátyla
Mint az élet tünő árnya
Foszladozva száll utánam.

Csend van. Csak ott túl a partról
Hallszik át a nyüzsgő élet
Lágyan zsongó hullámzása,
S jajveszéklő halk siráma
Szenvedők vad küzdésének.

Fájó lelkem úgy elfogja
Elmúlásnak bús sejtelme.
Sárga lombok hervadása,
Sirok csöndes némasága
Könyet sajtol két szemembe.

Anyám sírjánál megállok.
Friss borostyán zöldel rajta!
Szentelt hantját sirva nézem,
Oh, hisz' olyan mélyen érzem,
Hogy ki nyugszik ott alatta!

És a sürű lomha ködnek
Szertefoszló fátyolán át
Egy bús kép imbolygó árnya
Ugy elfogja, úgy megszállja
Gyásztól sajgó szivem táját.

Úgy volt akkor is, mint mostan
Szürke égbolt, nedves pára . . .
És a sir tátongó szélén
Bús éneknek halk zenéje
Hervadt lombok haláltáncza.

És a sirnál egy mosolygó
Öntudatlan gyermek állott,
Kis kezével vigan hányva
Édes anyja sirhantjára
Nyirkos földet, friss virágot

Most, hogy hosszú évek múlva
Újra itt e sirnál állok,
Most érzem csak, mit vesztettem!
Hisz' már rég nem éltek bennem
Oh, ti édes gyermek álmok!

Ambrozovics Dezső.

Régi csipke.

Nagyszombat vidéki régi sárga selyem himzés. Izabella főherczegnő tulajdona.

A Mátyás-templomi oltárterítő. A czifferi himzőnők által készített áttört munka.

Kendővég. Pruzsinai (trencsénmegyei) régi selyem himzés. Izabella főherczegnő tulajdona.

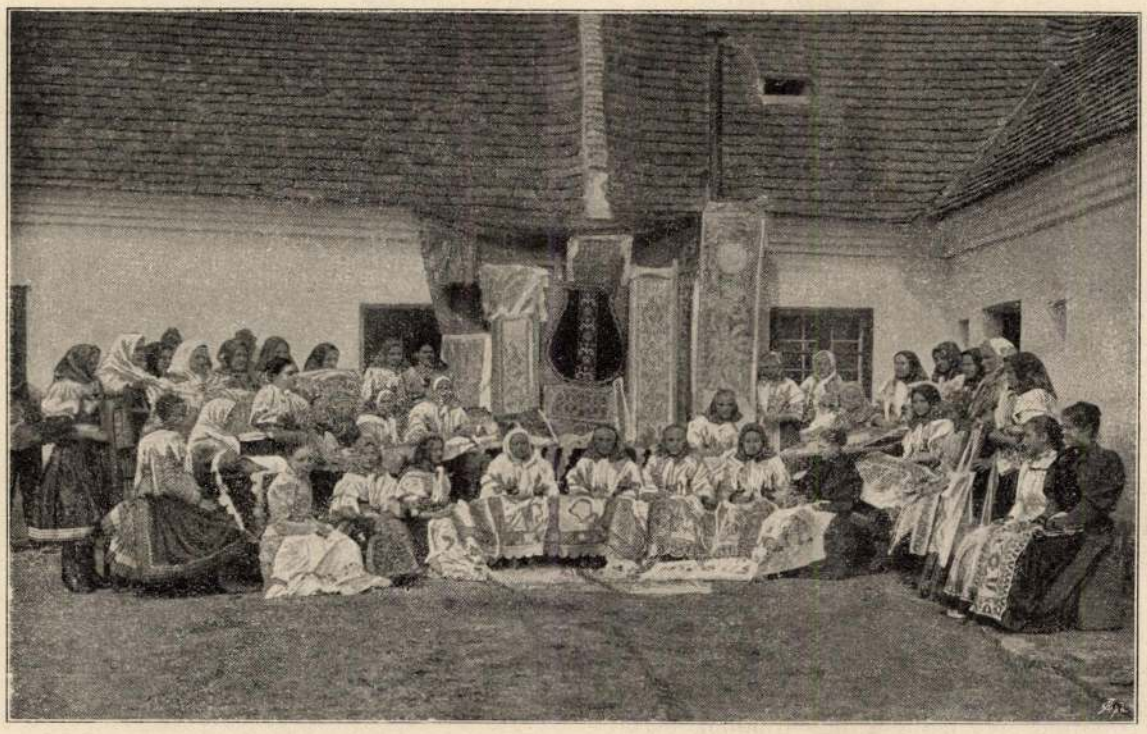

A czifferi himzőnők, a mint az ezredévi kiállításra készült dísztárgyakon dolgoznak.

A POSTA-MÚZEUM BERLINBEN.

Londont kivéve, — mely nagyságához méltóan e tekintetben is páratlan, — egyetlen városban sincs annyi múzeum, mint Berlinben. Igaz, hogy a múzeumok legérdekesebbike, a képzőművészeti múzeum, nem oly nagyszerű Berlinben, mint sok más jelentékenyen kisebb olasz, belga, sőt német városban, hiszen a régi műremekek közül ebbe az újabb városba már igen kevés juthatott el; oly kitünő gyüjteménytára sincs, mint Londonban a British Múzeum; de azért efféle intézeteinek változatossága tekintetében ritkítja párját, mert legalább félszáz múzeuma közül sok olyan van, a melyhez foghatót messze földön hiába keresnénk.

Ezen ritkább múzeumok közé tartozik a *birodalmi posta-múzeum,* melynek új palotáját pár hóval ezelőtt nyitották meg, s mely művelődéstörténeti szempontból igen érdekes alkotás.

Kezdetben csak egyszerű taneszközgyüjtemény volt ez a központi postapalotában a posta- és közlekedési tanfolyamok hallgatói számára s mint ilyent mutatták be a nagy világnak az 1873-iki bécsi kiállítás alkalmából, a hol a gyüjteménynek nehány darabja, különösen az akkor még ritka levélbélyeggyüjtemény, valamint a különböző postakocsik mintái nagy feltűnést keltettek. Lassanként azonban a geniális postaminiszter, Stephan, ösztönzésére kibővült ez a gyüjtemény különösen oly történeti emlékekkel, melyek az irás, tudósítás, szállítás múltjára vonatkoztak és pedig nemcsak a németeknél, hanem minden élő és kihalt nemzetnél. S ez által a gyüjtemény valódi művelődéstörténeti fontosságot nyert, mely gyarapodásával fokozatosan emelkedett. S kedvet is kaptak hozzá, megszereztek minden hozzáférhető tárgyat, a hol az eredetit nem lehetett, legalább másolatban.

A gyüjtemény szaporodásával lassanként szűk lett a neki szánt hely, s ezért elhatározták, hogy külön palotát építenek számára. S ez a palota építészeti szempontból is igen nevezetes, mert az elhelyezésre kitünően alkalmas minden része; a szemlélő mindent kényelmesen megnézhet, mert mindenben határozott rendszeresség van. Igy pl. a római gyüjteményben legelőször irásokat, iró emberek képeit, iró szereket s küldönczök rajzait látjuk. Azután következnek az iró táblák (diptython), majd postakocsik fölszerelve. Vannak továbbá emlékszobrok, sarkophagok, érmek, majd utczai berendezések, mérföldjelölő kövek, hidoszlopok, továbbá hajók s más közlekedési eszközök. Hasonló elrendezés van a görög, egyiptomi és más gyüjteményeknél.

Ebben a gyüjteményben számos nagyérdekű tárgy van s ezek száma az újabb korban rohamosan szaporodik. Itt látjuk többek között azt a császári oklevelet, mely 1520 junius 14-én kelt Taxis gróf számára s melylyel a legelső rendszeres postaközlekedés megkezdődött; itt látjuk a XVII. századból a legelső hírlapokat, melyek akkor mint röpívek jelentek meg. Ugyanezen időből valók az első postaládikák vagyis inkább füzfakosarak. A múlt század végén jelenik meg a szállító eszközök között a léghajó s csakhamar aztán a táviró. A jelen századra vonatkozó postai dolgok teljesen megvannak részben eredeti alakban, részben mintákban, vagy hű rajzokban. Maga a teljes katalogus, melyet 4 márkáért árulnak, szintén művelődéstörténeti fontosságú.

Pluviale; czifferi himzőnők munkája.
A pozsonyi Stefánia-árvaháznak ajándékozta Izabella főherczegnő.

EGYVELEG.

* **Nyomdász az utczán.** Az utczai árulásnak nem érdektelen módját találta ki egy berlini nyomdász, ki «amerikai gyorsnyomda» czímmel ellátott nyomtatógépjét két kerekű talyigán hordja az utczasarkokon. Maga a kocsitoló, szedő, nyomtató és pénztárnok. Leginkább névjegyeket nyomtat, egy tuczatot 10 fillérért, 3 tuczatot 25 fillérért. Az iskolásgyermekek között az új üzletnek sok pártolója van.

* **A vérboszúnak** Albániában még jelenleg is évenkint mintegy 3000 ember esik áldozatául s ezért a legtöbb helyen a közlekedés csaknem lehetetlen, még a kisebb községeket is kőfallal veszik körül s az emberek fölfegyverkezve mennek az utczára. Szerencsére a vérboszú nem terjed ki a nőkre s azért ezek végzik a mezei munka nagy részét.

* **Legtöbb dohányt** az Egyesült-Államokban és Svájczban fogyasztanak, mely országokban egy-egy emberre 2700 gramm esik. Franczia-, Orosz-, Németország, Ausztria-Magyarországban és Szerbiában fejenként 1000 grammot fogyasztanak. A termelésre nézve nagyon érdekesek a következő statisztikai adatok: Az Egyesült-Államok 250 millió kilogrammnyit termelnek, Kelet-India 190 milliót, Ausztria-Magyarország 70 milliót, Oroszország 50 milliót, a németalföldi gyarmatok 50 milliót, Németország 42 milliót.

* **A Habsburgok sirboltjában** van egy protestáns halott is, Károly főherczegnek 1829-ben meghalt neje, Henriette nassau-weilburgi herczegnő. A bécsi kapuczinusok tiltakoztak ugyan, hogy a halottat oda temessék, de I. Ferencz császár azt mondta reá: «A kripta a császári családé, ő életében köztünk volt, legyen helye közöttünk holta után is».

* **A klondykei állapotokat** jellemzi a következő hirdetés egy vendéglőben: «Étel csak előre fizetés mellett adható. Az ebéd babbal hetenkint 25 dollár, bab nélkül 12 dollár, a só ingyen. Burgonya és más ételnemüek zsebre tétele szigoruan tilos. Elvárjuk, hogy az urak étkezés előtt megmosdanak s a vizet maguk olvasztják fel. A szükséges jégért nem kell fizetni. Öt láb távolságig a tűzhelytől minden ülésért külön kell fizetni. Az éjjeli vendégeket kérjük, hogy a szükséges szalmát hozzák magukkal; rendes vendégek részére az ivószobában vannak ágyhelyek. Mindenkinek ajánljuk, hogy csizmáját ne húzza le éjjelre, mert a háztulajdonos nem vállal érte felelősséget. Feltétlenül tilos étkezés közben verekedni és lövöldözni; ki ez ellen vét, azt lelövik.»

Fejkötő (régi selyem himzés Bán trencsénmegyei községből) és kötény (régi áttört munka).
Izabella főherczegnő tulajdona.